

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09302

ARNOLD LEVENBERG

David Pinski

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דוד פינסקי

**אנאליז
לעווענטפערן**

(דער צווייטער מענטש)

ר א מ א נ

ארויסגעגעבן דורך
דוד פינסקי בירער קאמיטע אינק.

PRINTED IN POLAND
by
Farlag CH. BRZOZA, WARSZAWA

D. PIŃSKI: ARNOLD LEWENBERG
WDAWNICTWO CH. BRZOZA, WARSZAWA

Drukarnia „Grafia”.

פעלער-אויסבעסערונג.

זייט 24. 1-טע און 8-טע שורה פארווענדט: 1-טע שורה איז
 רי 8-טע, און אומגעקערט.

" 42	2טע שורה	אויבן:	'צום צוקישן	—	דארף שטיין:	"צום צוקושן".
" 120	8טע	"	אונטן:	—	" "	פייכט.
" 148	13טע	"	אויבן:	—	" "	דורכצורעדן.
" 200	3טע	"	אויבן:	—	" "	רעק.
" 209	לעצטע	"	אויבן:	—	" "	אויף נימער.
" 299	2טע	"	אונטן:	—	" "	איז אן איבעריקע.
" 303	10טע	"	אויבן:	—	" "	צוקלאפט געוואָרן דאָס וואָרט מיר.
" 321	2טע	"	אויבן:	—	" "	פארקער. דארף שטיין:
" 410	3טע	"	אונטן:	—	" "	אויף.
" 459	8טע	"	אונטן:	—	" "	מעטמענטשן — מיטמענטשן.

אויפן שער-בלאָט איז אויסגעלאָזן געוואָרן דאָס דאַטום (1919—1925).

ערשמער מירל

I

אַרנאָלד לעווענבערג, דעם יינגסטן מיטגליד פון דער רייכער
טאָשנטוך-פירמע, „לעווענבערג ברידער און סאָמפאָניע“, האָט זיך
געהאַלט אַ גאַנץ מערקווירדיקער חלום.

אַ גרויסע עפידעמיע האָט געהערשט אין דער וועלט, אַ מין
שוואַרצע פעסט, און אין איין שיינעם טאָג איז גאַנץ ניו-יאָרק
אויסגעשטאַרבן. ער אַליין איז לעבן געבליבן. דאָס האָט ער דייט
לעך געוויסט. גאַנץ ניו-יאָרק איז טויט, און ער איז דער איינ-
ציקער לעבעדיקער מענטש.

ער איז געשטאַנען אין אַ מיטן גאַס — גענויער, ער איז גע-
שטאַנען אין מיטן זיין אייגענער גאַס, אין איינער פון די זיבעציק
סטע גאַסן נישט ווייט פון מעדיסאָן עוועניו, אָבער אין דער איי-
גענער צייט האָט ער געזען פאַר זיך גאַנץ ניו-יאָרק. די אונטן-
שטאָט און די אויבן-שטאָט, בראַנקס און ברוקלין, מזרח און
מערב, די הויכפאַנען און די אונטערגרונט-פאַנען, און אומעטום
איז געוועזן שטיל. די שטילקייט פון טויט.

עס איז געווען בייטאָג, אַ פּרילינגסטאָג, אָבער דער גאַנצער
דרויסן איז עפעס געוועזן פאַרצויגן מיט אַ געפּל. עס האָט אויסגע-
זען פאַרמאָגיק, זונטיק, אין אַן איינזאַמער גאַס פון אַ שטילן
שמעטל.

און אים איז געוועזן עפעס אַזוי שווער אויפן האַרצן, אַזוי
טרויעריק, צום שטאַרבן טרויעריק. וואָס זאָל ער טאָן איינער
אַליין?

איז אים איינגעפאלן, ער וועט צוגיין צום גרענד סענטראל. אפשר קומען אָן צוגן מיט לעבעדיקע מענטשן פון אנדערע שמעט. ווערט ביי אים א געוויסהייט, אז אויך אויסער ניו-יאָרק זיינען אלע אויסגעשטאָרבן. דער גאַנצער קאָנטינענט איז טויט, אין זיין גאַנצער לענג און ברייט, פון פּאָלוס צו פּאָלוס, פון סאַן פּראַנסיסקאָ ביז ניו-יאָרק.

אלע טויט. נאָר ער אַליין איז געבליבן, דער איינציקער לע-בעדיקער אויפן גאַנצן קאָנטינענט.

פלוצלונג דערפילט ער, אז פון ערגעץ א גאס קומט אָן א יונגע פרוי. אַט זעט ער זי שוין, ווי זי וואָלט זיך אַרויסגעטיילט פון א לופט-שלייער, די שלאַנקע בויגזאַמע געשטאַלט פון קעטרין שופּרא, מיט אירע שוואַרצע קלוגע אויגן, וועלכע קוקן אויף אים אַזוי האַרט. זי איז געגאַנגען צו אים מיט איר קאָקעטישן גאַנג, וועלכער האָט אויף אים שטענדיק געווירקט ווי פאַרשיכורנדיק.

ער האָט זיך דערפרייט. א גליקזעליקייטס-געפיל האָט זיך איבערגעגאַסן איבער אים. איצטער האָט ער געוווסט, וועמען זיין האַרץ האָט באַגערט. ווי גליקלעך, וואָס זי איז איבערגעבליבן!

ער איז געגאַנגען איר אַנטקעגן. ער האָט געשוועבט איר אַנטקעגן. און עס האָט זיך אים געלאַכט פאַר גליקזעליקייט, וואָס נענטער ער איז צוגעקומען. אָבער דאָס איז נישט געוועזן קעטרין שופּרא, נאָר טערעזע קעלערמאַן, מיט איר רייצנדיקער פּלאַנדער שיינקייט און אירע לאַנגזאַמע פּוילע באַוועגונגען. זי האָט אים אַנגעקוקט מיט אירע גרויסע גרויע אויגן, און ער איז געוועזן אַזוי איבערגליקלעך.

אָבער ווען די מירלגעשטאַלט, וועלכע איז געוועזן אַט קעטרין שופּרא און אַט טערעזע קעלערמאַן, איז צוגעקומען גאַנץ נאָנט און האָט אויפגעטאָן איר מויל צו זאָגן עפעס, האָט ער זיך אויפגעכאַפט מיט א שוידער איבערן גאַנצן קערפער. עפעס איז עס געוועזן גאַנץ משונהדיק, וואָס די ביידע געזיכטער האָבן זיך צו-נויפגעגאַסן אין איינעם, און דאָס מויל האָט אויסגעזען אַזוי אומ-געלומפערט אומאַנגענעם און שרעקלעך...

ער איז געלעגן אויפן רוקן, און דער קאַפּ איז אים געוועזן שווער, און אין האַרצן האָט געקלעמט. ביסלעכווייז איז אים באַ-

וויסט געוואָרן, אז ער ליגט אויפן רוקן. „אָבער שטענדיק, ווען אויפן רוקן,“ האָט ער אַ טראַכט געמאַן און איבערגעלייגט זיך אויף דער רעכטער זייט. אָבער ער האָט זיך נישט געקאָנט באַ-פרייען פון דעם חלום. ער האָט געוויסט, אז ער שלאָפֿט נישט און דאָך פֿאַרטגעזעצט דעם חלום. עס איז אים עפעס געפעלן גע-וועזן דאָס אַליין-זיין. דאָס אַליין-זיין אין דער ריזיקער שטאַט, אין גאַנץ אַמעריקע, פֿיליכט אין דער גאַנצער וועלט. ער האָט גע-זען די אויסגעשטאַרבענע הייזער, די טויטע גאַסן, די מתים-שטעט. ער האָט געהערט די גרויסע שטילקייט פון דעם גרויסן שווייגער— דעם טויט.

ער איז געגאַנגען איבער די גאַסן, גאַס-איינ, גאַס-אויס, באַ-זוכט פֿאַרשיידענע הייזער, אומעטום שטיל און טויט. אין לאַנגע שלאַנגען זיינען די צוגן געשטאַנען אויף זייערע רעלסן, אומבאַ-וועגלעך, אויסגעשטאַרבן, שטיל. די גאַסן זיינען פול געוועזן מיט איינגעשלאָפענע טראַמס, אויטאָמאָבילס, אָמניבוסן, פּורן.

פֿלוצלונג האָט ער זיך דערמאַנט אויף דער איינציקער פּרוי, וועלכע איז לעבן געבליבן, די טאָפֿלטע מיידל. ער האָט זיך נישט געקאָנט מער דערמאַנען אויף דאָס שרעקלעכע טאָפֿל-פנים מיט דעם משונהדיקן מויל, וואָס דער חלום האָט אים אויסגעקאָמבּי-נירט. ער האָט געזען ביידע געזיכטער, אָפּגעזונדערט, אָבער ער האָט געוויסט, אז נאָר איין מיידל איז לעבן געבליבן.

דאָס איז אַמוזאַנט. וועלכע פון די ביידע, וואָלט ער געוואָלט, זאָל לעבן בלייבן? מיט וועלכער פון די ביידע וואָלט ער געוואָלט בלייבן איינער אַליין אויף דער גאַנצער וועלט, אדם און חוה, אָנ-הייבער פון אַ נייעם לעבן, פון אַ נייער מענטשהייט?

די בעסטע לייזונג: ביידע. אָבער דאָס איז נישט ריכטיק. דאָס איז קעגן דעם חלום. דער חלום האָט אים נישט געצייגט, אז ביידע זיינען לעבן געבליבן. איינע פֿלויז, נאָר האָט דער חלום נישט געקאָנט אויסמאַכן ביי זיך, וועלכע פון זיי — גראַד ווי איצטער אויפן וואָר.

מיט וועלכער, אַלזאָ? ער האָט געזען פֿאַר זיך ביידע שיינע געזיכטער, דאָס איינע מיט די ברענענדיקע שוואַרצע אויגן און דער רייצנדיקער האַרטקייט, דאָס אַנדערע מיט דער פֿלאַנדער

רואיקייט און אפאטישקייט. אָבער ער האָט נישט געקאָנט טראַכטן, נישט געקאָנט אַנאַליזירן. ער איז נאָך געוועזן שלאָף-שיכור. ער האָט נאָר געקאָנט אַרויסרופן זיי פאַר זיך, קוקן אויף זיי. און געוואַרט אויף עפעס אַן אויפלייכטונג, עפעס וועט אים אַ זאָג טאָן, מיט וועלכער ער זאָל בלייבן. אָט אזוי, אין דעם האַלב-באוויסטן צושטאַנד — עפעס — אַ פּראָפעטישע שטימע. אפשר נאָך אַמאָל דער חלום.

מיט וועלכער פון די ביידע — —

האָט זיך אַריינגעמישט אַ דריט געזיכט: מעריאָן הערים — דר. מעריאָן הערים, די העל-בלאָנדע, די ווייסע, מיט די גרויסע העל-ברוינע, פּיל-וויסנדיקע אויגן.

ער האָט געמוזט אויפלאַכן. ער האָט זיך איבערגעדרייט אויפן רוקן, געצויגן זיך און געשמייכלט איבער די פאַרפלאַנטער-נישן. דערנאָך האָט ער זיך ווידער אוועקגעלייגט אויף דער רעכ-טער זייט, די אויגן אָפן צו די אָפענע פענסטער, אין וועלכע עס האָט אַריינגעקוקט אַ יונגער ליכטיקער טאָג.

דער חלום און דער האַלב-חלום האָבן אים געבראַכט צו דער שווערער פּראָבלעם, וועלכע איז שוין לאַנג געבאָרן געוואָרן אין אים, אָבער וועלכע ער האָט נאָך נישט געהאַט אַרויסגעבראַכט פון דער טיפעניש פון זיין אונטערבאוויסטזיין. דער חלום האָט זי אַרויסגעשלעפט פון דער טונקעלער פאַרבאָרגנהייט, אוועקגע-שמעלט זי קלאָר, שאַרף-ווינקליק. דאָ, נאָ, ביזט דער איינציקער מענטש אויף דער גאַנצער וועלט, ביזט אדם, ביזט אַ נייער נח נאָך אַ נייעם מבול. זוך דיר אויס דיין חוה אָדער דיין נחמע פון די צוויי אָדער פון די דריי. מיט וועמען פון זיי וואָלסטו געוואָלט בלייבן און פאַרטזעצן דיין חלום?

אפילו איצטער מיט אָפענע אויגן, אונטער די בליקן פון דעם יונגן טאָג, האָט ער געזען און דורכגעלעבט דאָס אַליין-זיין אין די טויטע גאַסן פון דעם אויסגעשטאַרבענעם שטאָט-ריזן. ער האָט זיך נישט געקאָנט אָפּרייסן פון דעם בילד. ער האָט צוגע-מאַכט די אויגן — אום בעסער צו „זען“. אָט איז זי, די גאַנצע אויסגעשטאַרבנקייט, צווישן די שטיינערנע היזער-ריזן, די גרויסע שטילקייט און רואיקייט, און ער איינער אַליין. אָבער מיט איר.

מיט וועמען? ווער איז זי? ווער זאָל זיין די מוטער פון אַ נייער מענטשהייט?

ער האָט איבערגעהזרט די לעצטע פראגע עטלעכע מאָל. ער האָט דערפילט, אז ער דאַרף זיך אָנהאַלטן אָן איר. פון איר אַרויס קאָן ער קומען צו דער לייזונג, ווער פון די דריי זאָל זיין די מוטער פון אַ נייער מענטשהייט? ווער — די פאַסיקסטע — אין דער גרויסער איינזאַמקייט און אין דער גרויסער אַרבעט, וועלכע שטייט זיי פאַר?

אַ, איצטער איז שוין לייכט פאַנאַנדערצוקלייבן זיך און צו דערשלאָגן זיך צו אַ טאַלס!

וואָס זאָל ער אָנהייבן מיט קעטרין, וועלכע מוז האָבן אַ העל־פערין צום אָנטאָן זיך? דאָס איינציקע גוטע — ער וועט נישט דאַרפן אינפערזיכטיק זיין, עס וועט נישט זיין, אויף וועמען איי־פערזיכטיק צו זיין... דאָס וואָלט געוועזן אַ גליק, אַ פרייד־אויסגע־שריי, צו פאַזיצן קעטרין שופרא און נישט דאַרפן אינפערזיכטיק זיין... קעטרין שופרא, די צולאָזענע, די זינדיקערין, מיט איר גאַנצן רייז און ליידנשאפט... אַ!

אַבער ווי וועט זי גאָר קאָנען לעבן? ווי וועט זי קאָנען אַר־בעטן, פירן אַ ווירטשאפט, קאַכן, באַקן, וואַשן, דערציען קינדער? אוממעגלעך!... אוממעגלעך!

טערעזע וואָלט עס אפשר יאָ געקאָנט. זי האָט איצטער אויך ליב צו מיטן זיך אין פאַלעבאַטישקייט. סאָליד, רואיק. פאַלעבאַסטע און מוטער. ער קאָן זי זיך גאַנץ גוט פאַרשמעלן, ווי זי וועט אַר־בעטן אין דער גרויסער איינזאַמקייט, אין דער אומענדלעכער אַר־בעט. זי האָט אַפילו ליב צו באַפעלן, און אַנדערע זאָלן טאָן די אַרבעט... דאָך... דאָך...

מעריאן!... דאָקטאָר מעדיצין מעריאן הערים מוז בלייבן לעבן. דאָס וועט זיין אַ גליק פאַר דער קומענדיקער מענטשהייט. זי וועט היילן אים און די קינדער, ווען זי וועלן קראַנק ווערן. זי וועט איבערגעבן די קינדער איר וויסן. זי וועט פאַרשפאַרן דער נייער מענטשהייט דורכצומאַכן אַלע אַנטוויקלונגען, וועלכע די אויסקעשטאַרבענע מענטשהייט האָט געמוזט אויסליידן, ביז זי איז געקומען צו דעם איצטיקן צושטאַנד פון דער מעדיצין.

און וועדליק ער האָט אַזוי געטראַכט, לינגנדיק אין בעט און קוקנדיק דעם יונגן טאָג אין די אויגן אַריין און נישט זעענדיק אים, האָט אַ געדאַנק אָנגערירט אים ערגעץ ווייט אין קאָפּ — אַ געדאַנק, פון וועלכן ער האָט דערפֿילט אַן אומרואיסייט און אַן אומעטיסייט. ער האָט אים געלאָזן ליגן, וווּ ער האָט זיך באַ-וויזן, און געטראַכט וועגן די דריי מיידלעך, פון וועלכע ער דאַרף זיך אויסקלייבן איינע. אָבער די גאַנצע צייט האָט ער געוויסט, אַז דער געדאַנק ליגט דאָרטן, קומט אַרויס מיט זיין אומרואיסייט און וואַרט.

ענדלעך האָט ער זיך אומגעקערט צו אים, אַרויסגענומען אים פון זיין פאַררוקטסייט. דאָס איז געוועזן אַ געדאַנק וועגן זיין אייגענער ראַלע אַלס דער איינציקער מענטש אין דער אויסגע-שטאַרבענער וועלט. וואָס וועט ער טאָן מיט דער גאַנצער ירושה פון דער טויטער מענטשהייט — ער, וועלכער קאָן אַ קאַץ קיין עק נישט פאַרבינדן? וואָס וועט ער מאַכן מיט דער גרויסער ווונד-דערוועלט, וועלכע די וויסנשאַפט האָט באַשאַפן — די וויסנשאַפט, וועלכע ער ווייס כמעט ווי נאָר אין נאָמען? ער, וועלכער טויג זיך נישט צו קיין אַרבעט, אַן אומגעשיקטער, גאַנץ אומניצלעכער, אַן אויפגעצויגענער ביכער צו לייענען, און וועלט און מענטשן ווי אַ בוך צו געניסן?

אַן איינפאַכער אַרבעטער, וועלכער ווייס ווי צוצוגיין צו אַ מאַשין, וואָלט געוועזן ניצלעכער פאַר אים. זיין שאַפער, אַ גרויסער שיכור און אַ געניטער מעכאַניקער, וואָלט געוועזן ניצ-לעכער פאַר אים.

עס איז אים זייער טרויעריק געוואָרן פאַר זיך אַליין, פאַר זיין נוצלאָזיקייט. ניין, אויב דער חלום זאָל ווען עס איז ווערן אַ ווירקלעכקייט, איז גלייכער אַן אַנדערער זאָל בלייבן. איינער מיט אַ סך וויסן און גרויסן קענען...

אָבער עס איז אַזוי אַנגענעם געווען אַריינצוקוקן אין דעם חלום! ער האָט צוגעמאַכט די אויגן. אַליין אין רייזיקן ניריאָרס. אַליין מיט די וואַלקן-קראַצער, מיט די אייזנבאַנליניעס, מיט דעם האַפן, אין וועלכן די וואַסערן האָבן נישט אויפגעהערט צו באַ-וועגן זיך, מיט די גרויסע פענק, די ריזיגעשעפטן, דעם אומגע-

הייערן רייכטום... און מיט איינער פון די דריי מיידלעך... דאָ קומט זי, אַן אומבאַשטימטע, פון ערגעץ אַ שווייגנדיקער גאַס... ווי פאַרשלייערט...

ער האָט אויפגעפנט די אויגן. ער האָט נישט געוואָלט אָנ-הייבן פון אָנהייב.

די זון האָט אַריינגעשיינט אין פענסטער, אָפגעשלאָגן זיך אָן שפייגלטייר פון זיין קליידערשראַנק און געטראָפן אים אין די אויגן. דאָס האָט אים געבראַכט אינגאַנצן צו זיך. ער האָט אַ סוף געמאַן אויפן זייגער, וועלכער איז געלעגן אויף זיין בעטמישל. אויף-היף! שוין אזוי שפעט... ער האָט זיך אויפגעזעצט.

און פֿלוצלונג האָט ער דערפילט די טרויעריקייט, וועלכע איז געוועזן זיין באַגלייטערין פאַר די לעצטע צוויי און אַ האַלב יאָר, זינט דער וועלטקריג האָט אויסגעבראַכן. ער האָט פאַרוואָרפן דעם קאַפּ צום גאַס, צוגעמאַכט די אויגן, געזען פאַר זיך אַ מלחמה-סצענע, ווי ער האָט זי געזען אויף אַ מלחמה-בילד ערגעץ אין אַ צייטונג. אויפן האַרצן איז אים געוואָרן שווער און דורך אים איז עס דורכגעגאַנגען שמאַרצפול און ביטער: „און דאָרט, ווייט איבערן אָקעאַן, גייט אָן די בלוטיקע הריגה!“

אַרנאָלד לעווענבערג איז אויפגעצויגן געוואָרן אין אַ הויז, וווּ די ווערטער עטיק און מאָראַל זיינען געוועזן נישט בלויז ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין ווערטערבוך און ווערן קיינמאָל נישט אָפגעקוקט. זיי זיינען געוועזן די שטרענגע סיסטעם פון זיין דערציאונג. זיין פאָטער, דער זון פון אַ דייטשן רעוואָלוציאָנער-אימיגראַנט, איז אויפגעוואַקסן אויף די אידעאַלן פון אמת און יושר און פאָליטישער פרייהייט פון 1848 און אויף דעם אידעאַל-ליזם, וועלכער האָט דיקטירט די אַמעריקאַנער אומאָפהענגיקייטס-דערקלערונג. דיראָזיקע אידעאַלן האָט ער אויך אַריינגעפלאַנצט אין זיין זון, אין אַרנאָלדן, אַלס אידעאַלן, וועלכע זיינען אויסגע-קעמפט און כמעט אינגאַנצן דערגרייכט געוואָרן. די הערשאַפט פון מאַכט איז אָפגעמאַן געוואָרן — איר פּלאַץ האָט פאַרנומען די הער-שאַפט פון גערעכטיקייט. אַלע פעלקער גייען איצטער ביים ליכט-שין פון איין וויסנשאַפט, באַדן זיך אין די שטראַלן פון איין סול-טור. די צייט פון מלחמות איז אַריבער, שלום איז דער האַר פון

דער וועלט, און זיין הויפטשטאָט איז האַאָג. וויל דעם אייניקל, וועלכער דאַרף שוין נישט קעמפן, נאָר בלויז געניסן, וואָס די זיידעס האָבן אויסגעקעמפט פאַר אים!

אין 1911, ווען ער איז געוועזן אין זיין איינאונצוואַנציקסטן יאָר, און ערשט פון קאַלעדזש, האָט אַרנאָלד געמאַכט אַ לאַנגע ריזע איבער אייראָפּע. ער האָט באַזוכט די קולטור־צענטרען: ענג־לאַנד, פראַנקרײך, דײַטשלאַנד און איטאַליע. אין די קרייזן, אין וועלכע ער האָט פאַרקערט, האָט ער געפונען באַקרעפטיקונג צו זיין טאַטנס לערע, וואָס איז געוועזן זיין גלויבן, זיין וועלט־אַנשוואַונג, זיין וועגווייזער אין לעבן. עס האָט געהערשט גרויסער אַפטימיזם אין די קרייזן, אין וועלכע ער האָט פאַרקערט. דאָס זיינען אַלץ געוועזן מענטשן, וועלכע האָבן פראָפּאגאַנדירט דעם אייביקן שלום און געגלויבט אין אים. וועלט־בירגער אַלע מיט אַנאַנדער. ענגלענדער, פראַנצויזן, דײַטשן, איטאַליענער, וועלכע האָבן צוואַרפן די גרענעצן פון זייערע לענדער און אויפגעהויבן איין פלאַג: דעם מענטשנס. טויבע און בלינדע! האָבן נישט פאַר־מערקט דעם קאָכעדיקן ווילקאַן, אויף וועלכן זיי זיינען גע־שטאַנען, צוינגלענדיק דעם אייביקן שלום.

אַרנאָלד איז געקומען פון אייראָפּע קורץ פאַר זיין פאַטערס טויט אין אָנהייב 1913. דער פאַטער איז געשטאַרבן פון קרעבס אונטער שרעקלעכע יסורים. אָבער דער שווער־ליינדיקער האָט צו־זאַמענגעביסן די ציינער, איינגעהאַלטן זיין קרעכצן און מיט גליקזעליקער פרייד אויסגעהערט זיין זונס באַריכט איבער זיין אייראָפּע־ריזע. גאַנץ קורץ פאַר זיין טויט, אויפגעוואַכט פון היר־נערפלעט, ווען די שמערצן האָבן אַביסל אָפּגעלאָזט, האָט ער אָנגעקומט זיין זון מיט אַ גליקלעכן שמייכל.

„יאָ“, האָט ער געפליסטערט, „זי קומט, זי קומט, די צייט... איין גאָט, איין מענטשהייט... אייביקער שלום... אָן גרענעצן... אָן פאַרשיידענע פלאַגן...“

ער האָט געגלעט זיין זון פול ליבע.

„דו וועסט וואָס הערלעכס דערלעבן!“

ער איז געשטאַרבן אַ גליקלעכער.

און אַרנאָלד האָט זיך צוגעקליבן דורכצולעבן זיין לעבן אין

דער הערלעכקייט, וועלכע זיין פאָטער האָט פּאַראַויסגעזען. די הענט פאַרלייגט אויפן רוקן, דעם קאָפּ הויך אויפגעהויבן, די אויגן אומגעזעטיקט פון די דערגרייכונגען פון דעם מענטשלעכן פּראָגרעס, די ברוסט אויסגעפרייט פון דער שיינקייט פון איי דעלער מענטשלעכקייט.

און פּלוצלונג די מלחמה, די וועלט־מלחמה. די שרעקלעכסטע פון אַלע מלחמות און די געמיינסטע פון אַלע מלחמות. קיינמאָל זיינען נישט געברויכט געוואָרן אַזעלכע טויט־אינסטרומענטן. קיינ־מאָל זיינען נאָך נישט אויסגעהרגעט און פאַרקריפּלט געוואָרן אַזויפיל מענטשן — און אַזויפיל פון די בעסטע, פּיל־פאַרשפּרעכנ־דיקע יונגע מענטשן. אָבער אויך קיינמאָל איז נאָך נישט געברויכט געוואָרן אַזויפיל צבועסטווע. קיינמאָל איז די וועלט נאָך נישט פאַרפּלייצט געוואָרן מיט אַזויפיל ליגן און בלבולים. קיינמאָל נאָך זיינען אַזוי נישט געברויכט געוואָרן די ווערטער פון ערלעכן איר־דעאָליום אויף צו פאַרדעקן די שאַנד פון מאָרד און רויב און אימ־פּעריאַליסטישע פאַרכאַפּונגען.

אַרנאַלדס וועלט־אַנשוואַונג איז אונטערגעגראָבן געוואָרן, זיין וועגווייזער איז אַראָפּ פון וועג, זיין גלויבן איז צעטרייסלט גע־וואָרן. דער עיקר נאָך, ווען ער האָט צווישן די מלחמה־שרייער, גלייגן־פאַרשפּרייטער און גיפּטמישער אַנטדעקט די נעמען פון גאָד אַ סך, וועלכע האָבן צו אים באַגייסטערט גערעדט פון אייביקן שלום, פון פעלקער־ברידערשאַפט און וועלט־פירגערשאַפט. ער האָט זיך געפּילט אָפּגענאַרט, אין זיין ליכטיקן אָפּטימיזם האָט זיך איינ־געבויסן אַ פינסטערער פעסימיזם, ווי אַ קראַקאַדיל, פאַרשלינגענ־דיק אים שטיקערווייז. די פּרייד, וועלכע ער האָט שטענדיק גע־טראָגן אין זיין האַרצן, איז אַוועק פון אים. איר אָרט האָט פאַר־נומען אַ דריסנדיקער אומעט — אַ בענקעניש נאָך דעם פאַרלאָ־רענעם גלויבן, אַ פּרענענדיקער האַס צו דער מלחמה.

ער האָט נישט געליענט די מלחמה־באַריכטן. אים איז נישט געוועזן וויכטיק, ווער שלאָגט וועמען. אים האָט געשוידערט פון דעם ביידערזייטיקן מאָרד. און יעדן פּרימאַרגן, ווי ער פלעגט נאָר אַראָפּטרייסלען פון זיך דעם שלאָף, פלעגט ער אויסגעפּילט

ווערן פון דעם גרויסן טרויער איבער דעם אומענדלעכן מאָרד, און
 דער טרויער פלעגט אים שוין נישט אזוי שנעל אָפּלאָזן.
 אָבער אין דעם מאָרגן נאָך דעם מערקווירדיקן חלום האָט
 דער טרויער נישט לאַנג אָנגעהאַלטן. ווען ער האָט אַראָפּגעשטעלט
 די פיס אויף דער דיל, האָט ער זיך דערמאָנט אויף דעם חלום. ער
 איז געבליבן זיצן אומבאַוועגט, אַריינגעקוקט אין דעם חלום. באַלד
 האָט ער אָפּגעשמייכלט.
 ווען דער חלום וואָלט געוועזן אמת, וואָלט די פאַסיקסטע
 חוה געוועזן דר. מעריאן העריס, אָבער די וועלט לעבט און וועט
 לעבן —
 איז וועמען זאָל ער אויסקלייבן?

די וואָר האָט אויפגעכאַפט דעם חלום, וועלכן אַרנאָלד לע-
ווענבערג האָט געהלומט, און אים ווייטער געפירט.
ביים מיטאָגעסן אין רעסטאָראַן איז דערמאָנט געוואָרן
קעטרין שופרא.

דריי זיינען זיי געוועזן ביים טיש. אַרנאָלד און זיינע צוויי
שוועסטערקינדער דזשאַן און בוירט. מען האָט גערעדט מלחמה—
וועגן דער שיף לאַקאניאַ, וועלכע די דייטשע סובמאַרינס האָבן
דערטרונקען; וועגן די באַציאונגען צווישן אַמעריקע און דייטש-
לאַנד, וועלכע זיינען געהאנגען אויף אַ האָר. דאָס געוויינלעכסטע
און נישט-אויסצומיידנדיקע געשפרעך אין פאַרלויה פון די קריגס-
יאָרן. אין פּלוצלונג האָט זיך דזשאַן צערערט וועגן קעטרין שופרא.

אַ קליינער איבעררייס איז איינגערעטן אין דעם פּאָליטישן
געשפרעך. דזשאַן האָט אַריינגעשטעקט אַ פּאַפּיראַס אין מויל. ווען
ער האָט אָנגעצונדן דאָס שוועבעלע, האָט ער זיך געווענדט צו
בוירטן:

„דילאָן האָט נעכטן אַ סך געווינען. קעטרין שופרא איז
געווען זיין שותפטע און איז אים זייער מזלדיק געווען. איך וועל
זי אויך אַמאָל איינלאָדן צו זיין מיין שותפטע. אָבער זי טרינקט
שוין צופיל.“

אַרנאָלד איז רויט געוואָרן, דערשראָקן זיך פאַר זיין רויט
ווערן, פאַרלעגן אָנגעקוקט דזשאַן און בוירט. זיי האָבן נישט גע-

קוקט אויף אים. ער האָט זיך באַרוואַיקט, באַזיגט די פאַר-
רעמערישע רויטקייט.

ביז דעם מאָראַלישן קרויזס, וועלכער איז איינגעטראָטן אין
אים דורך דער מלחמה, איז אַרנאָלד לעווענבערג געוועזן אַ שטרענג-
גער מאָראַליסט. זיין אינטימסטער חבר איז געוועזן זיין פּאָטער
זיין בעסטער צייטפּאַרטרייב זיינען געוועזן זיינע ביכער און זיין
פּיאַנאָ, וועלכע ער האָט געשפּילט כמעט אַרטיסטיש. ער האָט
נישט געהאַט קיין סך פּריינד, און די איינציקע יונגע פּרויען,
מיט וועלכע ער איז געוועזן נאָנט, זיינען געוועזן זיינע קוזינען,
אַבער ער איז צו זיי קיינמאָל נישט געוועזן מער ווי אַ קוזין.

ווען די מלחמה האָט אים אַרויסגעשלאָגן פון זיין גלייכגע-
וויכט, איז ער אַ שטופּ געטאָן געוואָרן צו פּרויען. ער האָט זיך
אַנגעהויבן צוצוקוקן, אינטערעסירן, מיט אַ געוויסער שענעווי-
דיקייט, אָפט רויט ווערנדיק פאַר זיך אַליין. זיין קוקן איז גע-
וועזן אַ בנגבהיקוקן. שטענדיק מיט דעם געפיל, אַז ער טוט
עפעס אומרעכטס.

און מערקווירדיקערווייזע איז קעטרין שופּרא געוועזן איינע
פון די מיידלעך, וועלכע ער האָט געשענקט זיין גרעסטע אויפ-
מערקזאַמקייט, די גרעסטע צאָל פון זיינע בנגבהיקוקן.

זי איז געוועזן די טאַכטער פון דעם באַנקיר עדוואַרד
שופּרא. אַ פּאָטער, וועלכער האָט געבראַכט מיט זיך אַהיים זיינע
געליבטע און די שענערע און יינגערע פון זיינע דינסטמיידלעך
געמאַכט פאַר זיינע קעבסווייבער. אָבער אויך איר מוטער, אַ פּרוי
פון נאָנט צו פּופּציק, נאָר פון זייער יונגן אויסזען, האָט געהאַט
אין קאָפּ בלוז יונגע פאַרגעניגנס און פּריילעכע געזעלשאַפט. גע-
האַט געליבטע און געשפּילט אַ סך אין קאָרטן, פאַרשפּילנדיק גרוי-
סע סומעס געלט, וועלכע איר זון האָט באַצאָלט פאַר איר, ווייל
דער מאַן האָט זיי נישט געוואָלט באַצאָלן. און קעטרין איז גע-
וועזן אַן עפּל, וועלכער איז אַראָפּגעפּאַלן נישט ווייט פון בוים.
מיט איינאונצוואַנציק יאָר אַ קאָרטנשפּילערין, וועלכע האָט גע-
שפּילט אויפן געלט פון אירע באַקאַנטע מענער, אַ טרינקערין און
אַ העלדין פון אַ סך אינטריגעס און סקאַנדאַלן. אָבער פאַרפירעריש-
שיוין, פון מיטעלן וווקס, זייער שלאַנק — אַ יינגלשע פיגור, אַן

אָוואָל ברונעט געזיכט, נעדיכטע לאַנגע פעכשוואַרצע האָר, איבער די אויגן דינע האָרשנירלעך, וועלכע זיינען זיך צונויפגעגאַנגען איבער אַ גלייכער, דינער, שטאַלצער נאָז, און צוויי טיף־שוואַרצע, האַרטע אויגן מיט בליקן, ווי טאַלעדאָער קלינגען, פון אונטער לאַנגע ברעמען.

אַרנאָלד האָט זיך עטלעכע מאָל אָנגעטראָפן מיט אירע באַ־קאַנטע. איר פּאַטער איז אויך געוועזן דער ברודער פון איינער פון זיינע מומעס. איר שיינקייט האָט געמאַכט אויף אים אַ שטאַרקן איינדרוק. ער האָט אויף איר אַ סך געקוקט, דאָך נישט געהאַט וואָס צו רעדן מיט איר. און זי האָט געהאַט פאַר אים פּולסמע פאַראַכ־טונג — אַ מאַראַלישער יאָלד! ער האָט זיך געהאַלטן פונדער־ווייטנס, אָבער דאָך אַרומגעטראָגן זי אין זיך. אָט האָט זי זיך אים שוין געחלומט, און ווען מען האָט אָנגעהויבן צו רעדן וועגן איר, איז ער רויט געוואָרן.

אָבער דאָס איז שוין געוועזן אויך פאַר איבערראַשונג. ווי מערקווירדיק! ביי דער נאַכט אין חלום, בייטאַג אין צופעליקן געשפרעך.

ווען ער איז געקומען פון מיטאַג אין אָפּיס, האָט אויף אים דאָרטן געוואַרט די צווייטע איבערראַשונג: טערעזע קעלערמאַן. אין אַ שיקן ווינטער־אַנצוג, אַ פעלצקראַגן איבערגעוואָרפן איבער די אַקסלען, רויט אין די באַקן, אַ שטיק שיינע בלאַנדע געזונט־קייט אין אָנהייב פון די צוואַנציקער.

אַרנאָלד האָט אַזש פאַנאַנדערגעעפנט דאָס מויל. די וואָר רייצט זיך מיט אים, ווי דער חלום!

זי האָט זיין איבערראַשטן בליק נישט באַמערקט. זי איז געקומען מיט אַ צוועק און געוועזן שוין אומגעדולדיק, וואָס זי האָט געדאַרפט אויף אים וואַרטן. עסט ער שטענדיק אַזוי לאַנג? ער האָט זיך אַנטשולדיקט. ער איז היינט אַוועקגעגאַנגען צו מיטאַג שפּעטער ווי אַלעמאָל, אַביסל פאַררעדט זיך, אָבער ער ווונדערט זיך, פאַרוואָס מען האָט אים נישט טעלעפּאָנירט. מען ווייס אין קאַנטאָר, וווּ ער איז צו מיטאַג. עס האָט זיך אויסגעלאָזן, אַז זי וואַרט נאָר אַ פינף מינוט.

מען האָט אויפגערוּפן דעם רעסמאַראַן, איז ער שוין געוועזן אונטערוועגס.

ער האָט זי געבעטן זעצן זיך, אָבער זי האָט זיך אָפגעזאָגט. זי האָט זייער קיין צייט נישט. זי איז אַרויסגעגאַנגען קלייבן נדבות פאַר די בעלגישע קינדער.

אָ, ער האָט נישט געוויסט, אַז זי גיט זיך אָפ מיט קהלשער אַרבעט!

„עס ברעכט מיין האַרץ, ווען איך טראַכט פון די קינדער אין בעלגיע,“ האָט זי געזאָגט, אָן קיין שום באַזונדערן רחמנות־אויסדרוק אויף איר געזיכט. „איך האָב שוין געוויינט ווי אַ ביי־בער. וואַלטער וויינגוט איז קעפטן. ער רעדט אַזוי שוין. ניין זענען מיר, און איך וויל מאַכן מער פאַר אַלעמען.“

ער האָט נישט אַראָפגענומען פון איר די אויגן. ער האָט געדענקט, אַז ער האָט היינט ביי דער נאַכט געזען זי אין חלום, איז געפליבן מיט איר די איינציקע מענטשן אויף דער גאַנצער וועלט. זי — די איינציקע פרוי, ער — דער איינציקער מאַן, און ווילנדיק נישט־ווילנדיק, וואַלטן זיי זיך געמוזט געהערן. אַט שטייט זי פאַר אים און ווייס נישט, ווי נאָנט זי איז אים געוועזן. זי — דער פולער קעגנזאַץ פון קעטרין שופראַ. זי — די קאַלטע שיינ־הייט, וועלכע האַלט אַלע מענער אויף אַ געוויסער דיסטאַנץ פון זיך. די שטאַלצע טאַכטער פון זייער רייכע עלטערן, צו וועלכער מען האָט געדאַרפט וויסן, ווי צוצוגיין. אַרנאָלד האָט זי אַ סך מאַל געטראָפן. זיי האָבן געהערט צו איין קרייז: זיין מוטער איז אַפילו געוועזן די קעלערמאַנס אַ קרובה. ער האָט זי באַווונדערט ווי אַ שוין בילד, אַנטציקט געוועזן פון איר, געוואַלט זיך אַפילו דער־נענטערן צו איר, אָבער נישט געפונען דעם וועג. נישט אַזוי דורך אייגענער אומגעשיקטקייט, ווי דורך דעם, וואָס זי האָט געהאַלטן איר קאַפ פאַרריסן צו הויך.

איצטער האָט ער געהאַט חשק צו דערציילן איר זיין חלום. עס וואַלט געוועזן אינטערעסאַנט צו זען, ווי זי וואַלט אויפגענוי מען דעם חלום. און דאָס וואַלט געוועזן אַ גרויסער שריט צו דערנענטערונג. אָבער ער האָט זיך נישט געפונען דאָס צו טאָן. די צונג האָט זיך נישט באַוועגט. דאָס וואַלט געוועזן פאַר איר עפעס

אַזוי פֿלוצלונג, אַזוי אומדערוואַרט און אומגעבעטן. דאָך האָט ער נישט געוואָלט, זי זאָל שנעל אַוועקגיין. ער האָט געוואָלט קוקן; אויף איר און עפעס זיך דערקוקן. דאָך גאַנץ מערקווירדיק, וואָס דער צופאַל האָט זי גראָד היינט אַריינגעבראַכט.

ער האָט איר נאַכאַמאָל אָנגעבאָטן אַ שטול און פאַרשפּראַכן, אַז זי וועט דערפון געוויינען.

„פאַרוואָס ווילט איר מיך פאַרהאַלטן, אַרנאָלד?“ האָט זי געפּרעגט, צוועצנדיק זיך.

„אַ, אַן אָנגענעמער איבעררייס אין דער רוטינע פון דער אַפּיט-אַרבעט. זעלטן, ווען עס מאַכט זיך אַזאַ איבעררייס.“

„און דאָס אַלץ?“

„נישט אַלעמען קאָן מען עס זאָגן.“

ווען ער וואָלט געוועזן געשיקט, וואָלט ער איצטער געקאָנט אַזוי ענטפּערן, אַז ער וואָלט מיטאַמאָל דערנענטערט זיך צו איר. ווערטער, וועלכע זיינען ווי אַ באַרירונג. אָבער ער האָט זיך נישט געפונען אַרויסצורעדן זיי. אויסערדעם, האָט זיך קעטרינס געזיכט אַריינגעמישט, און ער האָט געזען פאַר זיך דעם משונהדיק-גע-מאַפּלטן מויל פון חלום.

טערעזע האָט זיך ווייטער געהאַלטן אויף איר אופן: טרוקן, אַן אַ שמיכל, אַן אַן אויגנשפּיל, פון אויבן אַראָפּ.

„אַ דאַנק איך פאַר האַלטן מיך צווישן אייערע אויסגע-וויילטע. זיינען זיי אַ סך?“

ער האָט אויפגעלעבט, איז שיר נישט רויט געוואָרן פון פאַרלעגנהייט. אָבער געכאַפט זיך אין צייט און רואיק געזאָגט:

„איך ווייס נאָר, אַז איצטער בין איך זייער צופרידן, וואָס איר גראָד האָט מיר איבערגעריסן די אַפּיט-רוטינע.“

זי איז געוועזן אומצופרידן, וואָס ער האָט געפונען אַזעלכע ענטפּערס. זי האָט אים גאָרנישט געהאַלטן פאַר אַזוי געשיקט! זי האָט זיך נענטער צוגעקוקט צו אים. איר איז אויסגעקומען, אַז ער איז אויך שענער, ווי זי האָט אים שטענדיק גערעכנט. זי האָט געמאַכט אַ געשפּרעך וועגן זיין רוטינע. צופעליק געפּרעגט עס, גאָרנישט פאַראינטערעסירט. און ער האָט קורץ, מיט געציילטע

ווערטער און מיט א גוטמוטיקן שמייכל אויף זיינע ליפן, איבער-
געגעבן איר, וואָס ער טוט אין אָפּים.

זי האָט אים שלעכט געהערט. זי האָט געקוקט אויף אים.
געטראַכט, צי איז ער שיין און צי איז ער קלוג. אויפגעשטעלט
פאַרגלייכונגען מיט אַנדערע יונגעלייט, וועלכע זי האָט געהאַלטן
אָפּגערוקט פון זיך. און פלוצלונג אויפגעשפרונגען אינמיטן פון
זיינעם אַ זאָץ, איבערגעריסן אים און קורץ געזאָגט:

„גו, איצטער אַרויס מיט דער נדבה!“

„און נישט מער בלייבן, אפילו ווען איך וועל גוט באַצאָלן?“
„ניין.“

ער האָט געזוכט זי צו פאַרהאַלטן.

„איך בין, דאָכט זיך, גאָר אַ פּראָדייטש.“

איר געזיכט איז געוואָרן שטרענג, דער אויסדרוק פון אירע
אויגן קעלטער.

„דאָס איז גאָרנישט קלוג!“ האָט זי געזאָגט מיט אַביסל
פאַראַכטונג.

„פאַרוואָס?“

זי האָט נישט געענטפערט, נאָר פאַרטגעזעצט אירס:

„און איר וועט זיך עס נישט דערוועגן צו זיין, ווייל איך
וועל אייך נישט וועלן אָנקוקן. און אויב איר זייט אַ פּראָדייטש.
האָט איר מיר עס צוערשט געדאַרפט זאָגן. אָבער מיך אַרט נישט,
וואָס איר זייט — איר האָט מיר פאַרשפּראַכן.“

ווען זי האָט גערעדט, האָט ער אויסגעשריבן אַ טשעס. ווען
ער האָט אים איר איבערגעגעבן, איז זי אַזש רויט געוואָרן. אירע
אויגן האָבן וואַרעם אויפגעשיינט. זי האָט אים געגעבן די האַנט
„אַ דאַנק. דאָס איז זייער פּיין.“

ער האָט איר וואַרעם געדריקט די האַנט, נישט אַרויסגע-
לאָזן זי און אָנגעבאַטן אַ געוויסע צאָל טאַשנטיכער פאַר די בעל-
גישע קינדער.

„די דייטשן האָבן מסתמא נאָך נישט אַלע נעזער אָפּגע-
שניטן.“

„וויילט איר, איך זאָל אייך אָנקוקן?“

אירע אויגן האָבן אויפגעשאָסן. זי איז געוועזן אַזוי שיין

אין דעם מאָמענט, אז אמבעסטן וואָלט ער זי אָנגענומען פאר ביידע הענט און צוריק אוועקגעזעצט... און ער נאָנט לעבן איר... זייער, זייער נאָנט... באַהויכט מיט דעם פאַרפיום פון אירע האָר און באַקן, דורכגעצוקט פון דער רויטער וואַרעמקייט פון אירע ליפּן... און ער וועט אַרויסברענגען פון זיך די ווערטער, וועלכע זיינען, ווי אַ באַרירונג... און זיי וועלן זיין באַרירונג... זי וועלן ווערן אומאַרמונג, קוש...

אַבער אין אַ ווינקל פון זיין אָפּים האָט זיך אַרומגעעסוקט אַ יונגער אָנגעשטעלטער מיט איבערלייענען און איבערקוקן פיר-קאַנטיקע שאַכטלעך. שטאַרק פאַרטאָן אין זיין אַרבעט מיט קאַפּ און אויגן, פלינד און, דאַכט זיך, אויך טויב צו דעם, וואָס איז פאַרגעקומען אין דער אַנדער זייט פון דעם אָפּים.

און אַרנאָלד האָט דעריבער נישט געטאָן, וואָס עס האָט זיך אים געוואָלט אמבעסטן. אַדער נישט דעריבער, ווייל ער וואָלט עס סירווירסיי נישט געטאָן. עפעס אין אים איז געוועזן געבונדן, אומ-באַוועגלעך. עפעס אין אים האָט זיך געשעמט, גערויטלט. ער האָט נאָר געקוקט אויף טערעזען, געשמייכלט, נישט געפונען זיך אפילו צו זאָגן איר וואָס אויף איר כעס.

זי האָט אוועקגענומען איר האַנט, קורץ אַרויסגערעדט „גור באַי!“ און איז אוועק. איבערגעלאָזן אין צימער דעם צאַרטן גע-רוך פון איר פאַרפיום און אַ גרויסע ווייסקייט אין אַרנאָלדס האַרץ, וועלכע האָט זיך צעלייגט אויף זיינע ליפּן אין אַ זיסן, גליקזעליקן שמייכל.

דער אָנגעשטעלטער האָט אַ וואָרף געטאָן אויף אַרנאָלדן אַ בליס פון ווינקל פון זיין אויג און געוויסט באַשטימט, אז מר. לעווענבערג איז פאַרליבט אין טערעזע קעלערמאַן. אָבער אַרנאָלד האָט זיך אָנגעהויבן אויסצוניכטערן. ער האָט צוגעמאַכט די אויגן און צוגעהערט זיך צו זיין האַרץ, דעם נעסט פון ליבע און בענר קעניש. זיין האַרץ האָט נאָרמאַל געקלאַפּט. דאָס נעסט איז נאָך געוועזן לידיק, אָבער פאַר זיינע צוגעמאַכטע אויגן האָט זיך נאָר באַוווּזן קעטרין שופראַ.

ער האָט אויפגעשמייכלט. וואָס פאַר אַ צופאַל! די איינע איז דערמאַנט געוואָרן אין געשפרעך, די צווייטע איז דערשינען

לייבהאפטויק. איצטער האָט נאָך געדארפט געבן פון זיך אַ צייכן מעריאָן הערים. אַ בריוו. אַ טעלעפאָן.

אים איז עפעס איינגעפאלן, וואָס האָט אויפגערודרט זיין בלוט. ער וועט טאָן עפעס, וואָס ער האָט נאָך קיינמאָל נישט גע-מאָן. ער וועט זיך דערוועגן. ער וועט באַזוכן מעריאָן הערים. זי איז אַ דאָקטאָר מעדיצין, האָט איר אָפּים און אירע שפרעכשטונדן. דאַרף ער זיך נישט אָנזאָגן. וועט אָנקלינגען, אַריינקומען, זי וועט דאַרטן זיין... און אויך קעטרין וועט ער היינט זען. גאַנץ באַ-שטימט. ער ווייס, וווּ ער קאָן זי טרעפן... אַלע דריי מוז ער היינט פילן לעבן זיך. דורכעקזאמינירן זיך מיט זיין...

ווען ער האָט פאַרלאָזן זיין אָפּים נאָך די געשעפטסשטונדן, איז נאָך געוועזן צו פרי פאַר אַ באַזוך ביי דר. מעריאָן הערים, וועלכע האָט געהאַט איר שפרעכשטונדע צווישן זעקס און זיבן. ער האָט אָפּגעשטעלט זיין שאַפער ביי דער נינאונפופציקסטער גאַס, איז אַרויס פון אויטאָמאָביל און אַוועק צו פום איבער דער פינפטער עוועניו אַרויף צו די אַכציקסטע גאַסן. דער גרויסער שפאַצירגאַנג וועט אים גוט טאָן. וועט אים אָפּפרישן. אויסערדעם, טראַכט זיך אים בעסער אין גיין.

ער איז געגאַנגען מיט די אויגן אַראָפּ צו דער ערד, נישט געלאָזן זיך צושטרוען פון דעם, וואָס ער וואָלט געזען אין דעם קאַלטן פאַרנאַכט צווישן דעם צענטראַל-פאַרק און די רייכע פאַ-לאַצן פון דער פינפטער עוועניו. ער האָט געמוזט אין עטוואַכ קלאָר ווערן, און נאָך זיין געוויינהייט נאָך האָט ער זיך שטיף צו-זונגען, נישט וויסנדיק אייגנטלעך, וואָס ער זינגט, פון מאַטיוו אי-בערגיענדיק צו מאַטיוו, אַ פּאַפּורי פון פאַרשיידענע ווערק פון פאַרשיידענע קאָמפּאָזיטאָרס.

ער האָט געטראַכט לאַנגזאַם. אָפּט איבערגעחזרט איין גע-דאַנק עטלעכע מאָל, געצווונגען זיך נישט אָפּצולאָזן דעם פּאַדעם פון זיינע געדאַנקען.

פאַרוואָס האָט ער זיך קיינמאָל נישט פאַרליבט? ער האָט זיך נישט געווינדערט, פאַרוואָס מען האָט זיך אין אים נישט פאַרליבט. ער איז אין זיך נישט געוועזן גענאַרט — ער האָט דער-פילט אַ שטאָך אין האַרצן און אַ מין פּוסטקייט. ער איז געוואָרן

טרויעריק. א, יא, ער האָט נישט די מעלות, וועלכע רופן אַרויס ליבע. ער איז נישט קיין ראָמאַנ-העלד, ער איז אַ מיטלמעסיקייט. אין אַלץ מיטלמעסיק. אפילו פון מיטעלן וועגס. ער האָט געוואָסט, ווי לייט קוקן אויף אים. זיי זאָגן: ער איז נישט קיין נאַר, אָבער נישט איבעריק קלוג. און די מיידלעך געפינען, אַז ער איז נישט קיין מיאוסער. און דאָס איז אַלץ. נישט קיין מיאוסער. אַלץ איז אים איז אזוי געוויינלעך. זיינע אויגן האָבן קיינמאָל נישט פאַר-אינטערעסירט, מען זאָל וועלן וויסן זייער פאַרב. ווען ער האָט איינמאָל אויפגעקוקט נעמאָכט, אַז ער האָט בלויע אויגן, האָט מען זיך פאַרווינדערט. דאָס איז געוועזן פאַר אַלעמען אַן אַנט-דעקונג. וועגן זיין נאָז זיינען געוועזן פאַרשיידענע מיינונגען. גאָר-נישט געוועזן וואָס אויסצוזעצן קעגן איר, אָבער זי וואָלט זיכער אַ סך געווינען, ווען זי וואָלט געזעסן אויף אַן אַנדער פנים. דער שפיגל האָט אים באַוווּזן, אַז ער האָט אַ הויכן, שיינעם שטערן אונטער געדיכטע, כמעט בלאַנדע האָר, אָבער קיינער האָט אים קיינמאָל נישט געלויבט שטערן און האָר. זיינע קרעפטיקע ווייסע ציינער וואָלטן זיכער באַוווּנדערט געוואָרן אין אַן אַנדער מויל. ביי אים האָט מען אפילו נישט באַוווּנדערט דעם שיינעם שניט פון זיינע דינע, צאַרטע ליפן. נישט קיין מיאוסער און דאָס אַלץ. ביי אַלע שיינע איינצלע הייטן.

אָבער פאַרוואָס האָט ער זיך נישט פאַרליבט? נאַטירלעך, נישט אין די אַלע יאָרן, ווען ער האָט אויסגעמיטן מיידלעך. אָבער אפילו איצטער, ווען ער האָט אויפגעפנט די אויגן... וואָס איז עס געוועזן פריער צו טערעזען? איז עס נישט גע-וועזן ליבע, פאַרליבטקייט? האָט ער נישט געפילט, ווי ער וואָלט זי געוואָלט אַרײַננעמען אין זיינע אַרעמס? איז אים נישט איבער-אַנגענעם געוועזן איר בלייבן? שײן האָט זי אויסגעזען... אָבער אַז ער האָט צוגעמאַכט די אויגן, האָט ער געזען קעטרין. מערקוויר-דיק: ווען ער טראַכט פון קעטרין, דערפילט ער אַ מין אויפציטערן. וואָס איז דאָסדאָזיקע אויפציטערן? איז דאָס אפשר ליבע, פאַר-ליבטקייט? אָדער אפשר קומט עס דערפון, וואָס ער וויל — זינדקס ווערן? דאָס איז דער רײז, דער זינענרייז. קעטרין רופט אים אַרויס אַמשטאַרקסטן.

ער איז געשטאנען פאר איר הויז. אין פענסטער האָט זיך גע-
האָט אַ סוק געטאָן אויפן זיינער. אַ פאָר מינוט נאָך זעקס. זאָל ער
טאקע אַרײַנגיין? וואָס איז ער אויסן מיטן אַרײַנגיין? וואָס דער-
ווארט ער? מעריאָן הערים איז צו ערנסט. וויל העלפן דער לײדנ-
דיקער מענטשהייט, גיט זיך אָפּ מיט געזעלשאַפטלעכער אַרבעט...
ווען ער וואָלט געטראַכט פון איר אַמאָל... פריער... מיט דריי יאָר
צוריק...

ער איז שוין געוועזן נישט ווייט פון מעריאָנס ווײַונג. ער
ווייסט אַ שילד „דר. מעריאָן הערים“. ער האָט געקוקט אויפן
שילד, מײַשב געווען זיך, געוואָלט חרטה האָבן, נישט אַרײַנגיין.
אַבער ווי עמעצער וואָלט אים אַ שטופּ געטאָן, איז ער אַרויף
אויף די עטלעכע טרעפלעך און האָט אָנגעקלונגען. זי וועט דאָס
אַביסל איבערראַשט זיין! האַ-האַ!...

III

דר. מעריאָן הערים, וועלכע האָט געענדיקט איר מעדיצין מיט אַ יאָר צוריק, האָט געהאַט שפּרעכשטונדן אָן פּאַציענטן. זי האָט זיך אויך נישט גענויטיקט אין פּריוואַטער פּראַקטיק. זי איז געוועזן אַ רייכע יורשטע. מעדיצין האָט זי אויפגענומען, צו קאַנען העלפּן דער ליידנדיקער אָרעמקייט. און זי האָט איר געהאַלפּן שטונדנלאַנג יעדן טאָג אין אַ קליניק צווישן די אָרעמסטע אין דער אונטן-שטאָט. אָבער די שטונדן אין איר רייכן היים-אָפּיס האָט זי אויך שטרענג אָפּגעהיט. ווען עס האָט אַ קלונג געמאַן אין טיר, איז זי נייגיריק געוואָרן. ווען זי האָט דערוען אַרנאָלד לעווענבערג, איז זי טאַקע איבערראַשט געוואָרן.

ער האָט געלאַכט:

„נישט קיין פּאַציענט.“

„אַ שאַד,“ האָט זי אויך געלאַכט, אָבער זי האָט אים פּראַגלעך אָנגעקוקט, דערוואַרט פון אים אַ דערקלערונג וועגן זיין באַזוך.

„איך בין פּאַרבייגעגאַנגען — צופּעליק,“ האָט ער געלייגט און בשעת־מעשה געטראַכט: ווי, ווען ער זאָל נעמען און זאָגן איר דעם אמת? און האָט פּאַרטגעזעצט: „איך שטער דאָך נישט? ווי? איך האָב, דאַכט זיך, ריכטיק געטראָפּן — קיין פּאַציענטן זיינען דאָך נישטאָ?“

„דאָס וואָלט איר שטענדיק ריכטיק געטראָפּן.“

ווייל ער איז נישט קיין פּאַציענט, האָט זי אים איינגעלאָרן

אין איר ביבליאטעק-צימער, געגעבן אים א פאפיראס און זיך אליין גענומען א פאפיראס. פאררויכערט, אָנגעוויזן אים אויף א שטול. אליין האַלב-אוועקגעלייגט זיך אויף דער מיט קישעלעך באַלאַדענער סאָפּע, די פיס אונטער זיך, און געווארט אויף א דער-קלערונג פון זיין אומדערווארטעטן, נישט אָנגעזאָגטן באַזוך.

זיי האָבן זיך שוין געקענט לאַנג, אָבער זיי האָבן זיך שטענדיק געטראָפּן אין הייזער פון געמיינזאמע פריינט און קרובים, און קיינמאָל נאָך איז זי נישט באַערט געוואָרן פון זיין באַזוך. זי האָט זיך נישט געקאָנט דערמאָנען, אז זי האָט אים ווען איינגעלאָרן. זי האָט זיך אפילו געוואָלט דערמאָנען, צי איז ער לאַנגווייליק צי נישט.

ארנאָלד האָט געוואוסט, אז ער דאַרף איצטער רעדן, זיין זייער אינטערעסאַנט, דערקלערן זיין „איבערפאַל“. און זי דאַרף נישט באַמערקן, אז ער קוקט זי איצטער אָן מיט אַנדערע אויגן, ווי אַלע-מאָל, אז ער קוקט זי איצטער אַויס. ער האָט שנעל אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויפן צימער: שאַפעס מיט ביכער ביי צוויי זייטן, עטלעכע קליינע ראַדירונגען אויף די ווענט. עטלעכע אויטאָגראַפירטע פּאָטאָגראַפיעס אויף די ביכערשאַפעס, אַ פּאָר טישלעך מיט ביכער און בלוּמען. איצטער דאַרף מען עפעס זאָגן ער האָט אָנגעהויבן ווידער מיט אַנטשולדיקונגען, אומגע-שיקט.

„איך האָף, אז איך האָב נישט געשטערט.“
זי האָט דערפילט אַן אומגעדולד און אַרויסגערעדט מיט האַלבן מויל:

„דעם דאָקטאָר האָט איר נישט געשטערט.“
„נאָר?“

„איך האָב געלייענט עטוואָס אינטערעסאַנטעס.“
ארנאָלד האָט אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויף אַן אָפּן בוך, וואָס איז געלעגן ביי איר צופוסן אויף דער סאָפּע. ער האָט אויפֿגעשמיכלט.

„א פּאַציענט וואָלט געמעגט אייך אוועקרייסן פון דעם?“
„א פּאַציענט וואָלט מיר כמעט אזוי אינטערעסאַנט געוועזן, ווי דאָס בוך.“

„מוז איך זיך מאַכן אינטערעסאַנט, לבל־הפחות, ווי אַ פּאָר ציענט... האַה... איר קוקט מיך אַלץ אָן מיט אַ פּראַגעציוכן אין אייערע אויגן: וואָס עפעס פּלוצלונג? און דאָך נישט מער, ווי אין פּאַרבייגיין אַ שטופּ אין זייט: „קלינגאַן! און אז מען וועט אויפֿ-עפענען די טיר, גיי אַרײַן, זיי אַמאָל אַן אַרײַנדרינגלינג.“ אַט האָט איר פּאַר זיך אַ בוך. אַ פּאַרמאַכט בוך. די נשמה פּון אַ מענטשן, וועלכער האָט געקראָגן אַ שטופּ אין זייט און אזוי ווייטער...“

זי האָט זיך געווינדערט: זי האָט אים קיינמאָל נישט געהערט אזוי רעדן. און ער האָט זיך אויך געווינדערט: ער האָט נאָר גע-האַט עטוואָס אַנדערש צוגעגרייט אַלס אַן אַרײַנפיר אין דעם גע-שפרעך. אָבער עס האָט זיך אים אויסגעדוכט, אז ער האָט עס גוט געמאַכט.

זי האָט זיך אָפּגעוויצלט:

„אַ מענטש, וועלכער קריגט אַ שטופּ אין זייט און קומט צו אַ דאָקטאָר, איז געוויס אַ פּאַציענט.“

זיי האָבן זיך ביידע פּרײַלעך צולאַכט, אָבער אין אַרנאָלדן האָט עס אין דער אייגענער צייט געשריען: רעד, רעד, אונטער-האַלט, ווער נישט לאַנגווייליק. עפעס האָט זיך אָנגעצונדן אין אים, אויפגעפלאַקערט:

„אפּשר בין איך טאַקע אַ פּאַציענט?“ האָט ער אַרויסגע-רעדט. „מיין קרענק וואָלט איך אַ נאָמען געגעבן: נישט וויסן, וואָס מיט זיך צו טאָן.“

זי האָט זיך פאַרווינדערט. אין אזא צייט, ווי די איצטיקע, נישט צו וויסן, וואָס צו טאָן מיט זיך?

ער האָט אויפגעזיפצט. דווקא אין אזא צייט, ווי די איצ-טיקע. ווען די וועלט האָט זיך איבערגעקוליעט מיטן קאָפּ אַראָפּ, וואָס בלייבט איינעם צו טאָן — איינעם, וואָס זעט עס אזוי קלאָר, אזוי שאַרף?

זי האָט זיך דערמאַנט, אז ער איז אַ פּאַציפּיסט. אָבער ער האָט פּראָטעסטירט קעגן פּאַרשידענע אַנרופּונגען. וואָס ער לעבט איצטער איבער, איז מער ווי דאָס, וואָס עס לעבט איבער אַ פּאַר-טיימאַן, וועמעס פּאַרטיי איז געשלאָגן.

„און איך האָב שיר נישט פאָרגעשלאָגן איך צו טאָן עפעס פאר די מלחמה-געליטענע,“ האָט זי געזאָגט מיט אַן אויפלאַכן. ער האָט אויך אויפגעלאַכט.

„צו קלויבן אויף די בעלגישע קינדער, ווי טערעזע קעלער-מאָן?“

„טערעזע? אפילו זי?“

„די מלחמה האָט אויפגעוועקט אין איר אַ געזעלשאַפטלעך געוויסן, און וואַלטער וויינגוט איז קעפטן און רעדט אזוי שיין...“ ער האָט פלוצלונג דערפילט אין זיך אַ מיין אויפערזוכט צו וואַלטער וויינגוט. אָבער ער האָט זיך אויך גלייך געכאַפט, אַז עס איז נישט געוועזן שיין פון אים אזוינס צו זאָגן. עס האָט אויס-געזען, ווי לשון-הרע. ער האָט געפילט, אַז ער מוז פאַרבעסערן דעם איינדרוק, וועלכן אַזאַ באַמערקונג קאָן מאַכן.

„איז עס נישט מערקווירדיק,“ האָט ער געזאָגט, „וואָס דאָס גרעסטע אומגליק איז ווייניק אויף אויפצונוועקן דאָס קהלשע גע-וויסן און אויפצוטרייסלען די מענטשן צו טאַטן. עס מוזן נאָך קומען דערקלערער און פאַפולאַריזירער, וועלכע ווייסן פון דער גע-שעעניש נישט מער, ווי יעדער צייטונגס-לעזער, און מוזן פאַנגאַ-דערלייגן די געשעעניש אויף טעלערלעך, אַרײַנגלייגן זי דעם עולט אין מויל אַרײַן, און דעמאָלט, ערשט דעמאָלט...“

ער האָט גערעדט, און זי האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ פראַגע-צייכן אין אירע העל-ברוינע אויגן. ער האָט עפעס אויפן האַרצן. ער איז געקומען מיט אַ ציל. פאַרוואָס זאָגט ער נישט, וואָס עס האָט אים געבראַכט? אָבער זי האָט עס נישט געוואָלט פּרעגן. זי האָט באַשלאָסן צו וואַרטן — מיט דעם פראַגעצייכן אין אירע גרויסע אויגן.

אַרנאָלד איז אַ וויילע געזעסן שטיל, אָנגעקוקט זי, ווי ער וואַלט זי שטודירט, דערנאָך אויפגעלאַכט און אַרויסגערעדט:

„איך האָב היינט געהאַט אַ מערקווירדיקן חלום...“

ער האָט דערציילט זיין חלום — ביז דער דערשיינונג פון דער פרוי. ער האָט דערציילט פון דער גרויסער איינזאַמקייט, אויסגעשטאַרבנקייט און שטילקייט, און אין איר איז ער איינער אַליין אין דער גאַנצער וועלט. וואָס וואַלט ער געטאָן, ווען דאָס

וואָלט געוועזן וואָר? און ער האָט געענדיקט מיט דעם, אז ער האָט זיך דערטראַכט צו אַ נייער דערציאונגס־סיסטעם: יעדער איינער און יעדע איינע זאָלן דערצויגן ווערן, ווי ווען עס וועט זיי אויס־קומען צו בלייבן איינע אַליין אין דער וועלט.

ווען ער האָט געענדיקט, האָט זי שטיל אַרויסגערעדט:

„אַ, איר זייט געקומען, איך זאָל איך פּוּת־הַלּוּם זיין!“

ער האָט זיך צולאַכט. זי האָט אויפגעכאַפט דאָס לאַכן. זי האָט געלאַכט גערן, מיט אַ געזונטן האַרציקן געלעכטער, וועלכער איז אים שטענדיק געפֿעלן געוועזן און האָט אים שטענדיק געווינג־דערט: ווי קומט ער, דערדאָזיקער געלעכטער, צו דער ערנסטער, געלערנטער מיידל, וועלכע איז נאָך פאַרטאָן מיט געזעלשאַפט־לעכער אַרבעט?

ווען זי האָט אויפגעהערט צו לאַכן, האָט ער געזאָגט:

„עס וועט טאַקע באַלד אויסזען, אז איך בין צוליב דעם געקומען. אָבער דאָס וואָלט נישט געוועזן אמת. און איצטער וועל איך איך זאָגן אַ גוטע נאַכט.“

ער איז אויפגעשטאַנען. זי האָט זיך אויפגעזעצט. און אז ער האָט איר געגעבן די האַנט, האָט זי אים אָנגעקוקט גאַנץ פאַר־ווינדערט, וואַרטלאָז.

ער האָט געלאַכט.

„איך זע, אז מיר איז נישט געלונגען צו דערקלערן איך די רעטעניש פון מיין איבערפאַל. אפשר וועל איך זיך דערלויבן נאָך אזא איבערפאַל — אָט ווען איך וועל ווידער פאַרבייגיין און קריגן אַ שטויס אין זייט...“

זי האָט אים באַגלייט ביז צו דער טיר, שווינגנדיק, וועדליק ער איז געוועזן זייער אויפגעלעבט. ביים צומאַכן די טיר, האָט ער נאָך געזאָגט:

„מערקט זיך, מיר האָבן נישט גערעדט וועגן די לעצטע נייעס פון דער מלחמה.“

זי האָט זיך אומגעקערט צו זיך אין ביבליאָטעק־צימער, דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזן אין געדאַנקען, קלאַפנדיק מיט דער רעכטער פּוּיסט אין דער לינקער האַנט. אין די פּליגלווערטער פון די גע־דאַנקען האָט עס געהייסן: אַרנאָלד לעווענבערגס נשמה האָט ער־

געציוו געפלאצט. ער טראָגט אין זיך אַ טראַגעדיע. אים איז שווער, ער איז געקומען אויסצורעדן זיך, ער האָט געזוכט דער-לייכטערונג. אָבער ער האָט זי ביי איר נישט געפונען, ווייל זי האָט אים נישט פאַרשטאַנען.

אָבער ער איז געגאַנגען אַן אויפגעלעבטער, צוגעזונגען זיך עפעס אַ פריילעכס. ער איז געוועזן צופרידן. עס מאַכט נישט אויס, וואָס ער האָט גערעדט. די הויפטזאַך, ער האָט געפונען אין זיך דעם קוראַזש אָנצוקלינגען, אַריינצוקומען, געהאַט דעם מוט אויס-צופירן, וואָס אים איז איינגעפאַלן.

און ער האָט זיך געשאַפן אַביסל זיכערקייט. מעריאָן איז שוין און געלערנט און אַ זייער פיינע נשמה. אָבער זי אינטערע-סירט אים ווייניק. נישט איין מאָמענט האָט ער דערפילט צו איר, וואָס ער האָט געפילט צו טערעזען. עפעס ווי אַ נעפל האָט זיך אַראָפגעלאָזן צווישן אים און איר. אַ קאַלטער נעפל, ביי וועלכן דו וויקלסט זיך איין אין דיין מאַנטל, שטעלסט צו דינע פיס צום פיער אויף דעם פיערפלאַץ, און קימערסט זיך ווייניק, ווער עס זיצט לעבן דיר.

און ווען ער איז אַוועק פון איר, איז אים געוועזן פריילעך. ער האָט אַפילו צונויפגעלייגט די ליפּן און אָנגעהויבן צו פייפן. אַז ער וויל, האָט ער מוט!

IV

און איצטער — קעטרין.

טערעזע, צו וועלכער ער האָט געפילט אַ וואַרעמע דערנעבן-
טערונג, מעריאַן, וועלכע האָט אים מער נישט אינטערעסירט, און
איצטער — קעטרין.

אַבער ווען ער האָט אָנגעשטעלט זיין דענק-אפּאַראַט אינ-
גאַנצן אויף קעטרין, איז ער ווי אַריינגעפאַלן אין אַ פיבער. זיין
בלוט האָט אָנגעהויבן שנעלער צו לויפן, דאָס האַרץ שטאַרקער צו
שלאָגן, ווי פון אַ שטאַרקן וויין. ער האָט זי געזען פאַר זיך מיט
אַלע אירע באַוועגונגען, מיט דעם גאַנצן רייז פון איר בויגזאַמען,
שלאָנגענאַרטיקן קערפּער, מיט די פאַרשלינגענדיקע פּלאַמען פון
אירע אויגן, און געפילט, ווי אַ בענקעניש, אַ פאַרלאַנג ניסט זיך
אים אין די אַדערן אין הייסן שטראָם.

קעטרין... קעטרין...

איז זי געוועזן אין דער געזעלשאַפט, אין וועלכער ער האָט
זיך געפונען, האָט ער זיך שטענדיק אומרואַיק געפילט. ער האָט
געמוזט קוקן אויף איר. בנגכה, נאַטירלעך. פון די ווינקלען פון
די אויגן, פון הינטער עמעצנס פלייצע, אַדער שנעל דורכלויפן מיט
די אויגן, ווי אין פאַרבייגיין.

ער האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטן. אָפּהאַלטן. אַזוי-
שטאַרק האָט עס אים געצויגן צו קוקן אויף איר. און יעדעס מאָל,
ווען קעטרין פלעגט צווענדן צו אים אירע אויגן, האָט זי זיך גע-
מוזט אַנטרעפן מיט זיין בליק. אַבער זי האָט זיך, קענטיק, נישט
אויסגעמאַכט דערפון, אפּשר דערפאַר, וואָס זי איז געווינט גע-

וועזן, אז מען זאָל אויף איר קוקן, אז אלע מענער זאָלן אויף איר קוקן.

ווי די בינען, זענען די מענער געוועזן אַרום איר, די קלוגע און די נאָרן, די עלטערע און די יינגערע, די באַדייטנדיקע און די אומבאַדייטנדיקע. ער האָט זיך געפרייט, וואָס זי איז אזוי אַרומ-גערינגלט געוועזן — ער האָט דערווייל געקאָנט קוקן אויף איר פון הינטער אַ פליצע. וואָס וואָלט ער געטאָן, ווען ער וואָלט זיך מיט דעם שטיק פיער אָנגעטראָפן געזיכט צו געזיכט, גאַנץ אַליין, אָן אַן עולם אַרום איר? ער האָט שטענדיק מורא געהאַט פאַר דעם. היינט וועט ער נישט מורא האָבן. ער ווייס עס באַשטימט. היינט וועט ער נישט מורא האָבן. ער וועט זיך נישט באַהאַלטן הינטער קיינעמס רוקן. ער וועט נישט אַריבערוואַרפן קיין פאַר-גנבעטע פליקן. ער וועט זיך דורכשניידן אַ וועג דורך דעם עולם אַרום איר, שטיין מיט איר געזיכט צו געזיכט, זיין מיט איר אַליין. היינט וויל ער זיין אַ העלד. ער וועט זי דערפילן נאָנט, גאַנץ נאָנט. דורכלעבן זי אַלס אַ מענגלעכקייט, אַלס די איינציקע... פילן זי אויפן וואָר, ווי אין חלום...

איז ער נאָר פאַרליבט אין איר? ער האָט זיך פאַרטראַכט, צוגעהערט זיך צו עפעס אין זיך. ניין, ער איז נישט פאַרליבט, גאַנץ באַשטימט נישט. דער באַווייז: ווען ער זעט זי נישט, פעלט זי אים נישט. דאָס איז דאָך נישט פאַרליבט! נאָר ווען ער זעט זי... ער האָט שוין לאַנג אויפגעהערט צו פייפן און צו זינגען, ווי דער אָטעם וואָלט אים פאַרכאַפט. זיין שריט איז פאַרשנעלערט געוואָרן, ווי עמעצער וואָלט אים אונטערגעטריבן. און דער שטאַר-קער וויין איז געפלאָסן, געפלאָסן אין זיינע אָדערן. דער שוואַרצער ליפּט-יונג, וועלכער האָט אים אַרויפגענומען צו זיין אַפאַרטמענט, האָט באַמערקט, אז מר. לעווענבערג איז אויפגערעגט און פריי-לעך, ווי ער וואָלט אויסגעטרונקען איינס צופיל. ער האָט געקוסט אויף אים איבער דער פליצע און געהיט זיך צו שמיכלען.

אַרנאָלד האָט גענומען אַ וואַנע, אָפגעפרישט זיך, אָנגעטאָן זיין טאַקסידאַ-אַנצוג, איבערגעציילט זיין גרייט געלט, אַריינגעקוסט אין זיין טשעק-ביכל, אַריינגעלייגט עס אַ צופרידענער אין קעשענע און איז אַרויסגעקומען צום אָונטברויט.

די מוטער, וועלכע האָט גלייך ביי זיין אַריינקומען באַמערקט זיין אויפגעלעבטקייט, האָט ביי אים גאַרנישט געפרעגט. דאָס האָט זי ביי זיך שוין לאַנג אָפגעמאַכט: נישט צו פרעגן וועגן זיינע האַרץ-אַנגעלעגנהייטן. און זי האָט אים איצטער אויך לייכטער גע-מאַכט מיט דעם, וואָס זי האָט ווייניק גערעדט מיט אים. ער האָט נישט געדאַרפט איבעררייסן זיינע געדאַנקען. זי האָט נאָר גע-פרעגט, צי גייט ער היינט ווי. און ווען ער האָט געענטפערט: יאָ, האָט זי נישט געפרעגט, ווהיין און צו וועמען, נאָר זי האָט גע-וויסט, אַז איר שטילער, פאַשידענער זון איז קרוב צו פאַרליבן זיך, אויב ער איז שוין נישט פאַרליבט. זי האָט אים באַגלייט מיט בענטשנדיקע אויגן, ווען באַלד נאָך דעם עסן איז ער אַוועק — דורכצושניידן זיך אַ וועג דורך דעם עולם אַרום קעטרין שופראַ. ווען די אַלמע פרוי וואָלט דאָס געוויסט...

אין דעם קלוב-הויז, צו וועלכן ער איז איצטער געפאָרן, איז ער שוין לאַנג נישט געוועזן נאָך דעם איינציקן באַזוך, וועלכן ער האָט דאָרט געמאַכט. ער האָט דאָרטן נישט געהאַט וואָס צו טאָן. די געשפּרעכן זיינען געוועזן נישט זייער אונטערהאַלטנדיק פאַר איינעם, וועלכער האָט געקאַנט ליידן פון וועלט-שמערץ. און די פאַרשיידענע גליק-שפּילערעיען זיינען נישט געוועזן נאָך זיין גע-שמאַק און זיינע נייגונגען. אָבער קעטרין איז דאָרטן זייער אָפט געוועזן, און ער האָט געהאַט די זיכערקייט, אַז ער וועט זי דאָרטן היינט טרעפן.

ער האָט נישט געהאַט קיין סך צייט זיך איבערצולייגן: זיין אויטאָמאָביל האָט אים שנעל צוגעבראַכט צום הויז. נאָר ווען דער טיר-שטייער האָט אויפגעמאַכט די טיר פון דעם אויטאָמאָביל, האָט ער דערפילט אַ מין פאַקלעמעניש ביים האַרצן. אַ מין מורא, אַ מין חרטה. אָבער ער איז אַרויסגעשטיגן פון אויטאָמאָביל, אַנ-געזאָגט דעם שאַפער, אַז ער זאָל נישט וואַרטן, אויפגעהויבן הויך דעם קאָפּ און שנעל אַריינגעשפּרייזט אין הויז. מוטסיק, אַנטשאַלסן. ער וועט זיך נישט באַהאַלטן הינטער עמעצנס רוקן, נאָר געזיכט צו געזיכט, און אויג אויף אויג.

ער האָט זיך אָנגעטראָפּן מיט באַקאַנטע, געזאָגט אַ פאַר ווערטער, מיט די אויגן געזוכט קעטרין. ווען מען האָט אים גע-

וואָלט אַרײַנציען אין אַ געשפרעך וועגן די לעצטע מלחמה־נייעם, האָט ער זיך מיט שרעק אָפּגעראַטעוועט. אַנטלאָפּן פון די מלחמה־מענטשן צו די צימערן מיט די גרינע טישלעך. ווען ער איז דורכ־געגאַנגען אַ פּאָיע, האָט זיך אַ טיר אויפגעפנט, און קערין האָט זיך באַוווּזן.

זי איז געוועזן אין אַ בלוט־רויטן טיף־אויסגעשניטענעם גע־זעלשאַפט־קלייד. אירע שוואַרצע האָר, אונטער אַ גרויסן רויטן הוט, פאַרקעמט מיט אַ ברייטן שרונט, טיף אַראָפּגערוקט איבער ביידע שטערן־ווינקלען, איבערלאָזנדיק אומפאַרדעקט דעם מיטן שטערן און אַ פינגער־ברייט איבער די דינע ברעמען־שנירלעך. אירע אויגן זיינען געוועזן אַביסל אונטערגעפירט — זייער שוואַרצ־קייט האָט דורכגעשטאַכן און דורכגעדרונגען. אירע ברונעטע באַסן זיינען געוועזן ווייס־באַפּודערט איבער אַ דינעם אויפלייג פון רוי־טער פאַרב, די יונג־רויטע ליפּן נאָך רויטער געמאַכט מיט ליפּ־רויט. אויפן האַלז האָט זי געטראָגן רויטע קאָראַלן. אויף די פיס־רויטע סאַפּיאַן־טופלעס איבער העל־דראָזע זאָסן.

זי איז געבליבן שטיין אין דער טיר, האָט אַרומגעקוקט זיך. זי האָט עמעצן געזוכט. אַרנאָלד האָט שיר נישט אויסגעשריען פון דעם גליקלעכן צופאַל. ער איז אַ וויילע געשטאַנען, ווי געבלענדט, אָבער באַלד געלאָזן זיך צו איר. אַז זי האָט אים באַמערקט, האָט זי אים צושטרױט באַגריסט. ווען זי האָט געזען, אַז ער גייט גלייך צו איר, שמיכלענדיק איבערן נאַנצן פנים, האָט זי געמאַכט אַ פאַרוויגנדערט געזיכט, אַפילו אויפגעצוקט מיטן קערפּיר. און אין דעם אויפצוקן איז געוועזן: וואָס וויל דער לאַנגווייליקער מענטש? זי האָט שוין געוואָלט אוועקמוסן פון אים.

אָבער ער האָט איר מוטיק און לעבעדיק געגעבן די האַנט און געזאָגט:

„איך וויל איר טאַקע.“

„איר — מיך?“

ער האָט זיך צוגעהערט צו דער באַרירונג פון איר האַנט אין זיין האַנט, געשעלט זיך גאַנץ נאָנט צו איר, אַרײַנגעקוקט איר גאַנץ טיף אין די אויגן.

„יאָ, האָט ער געענטפערט, „איך וויל היינט שפּילן, און איר זאָלט מיין שותף זיין, מיין מזל, מיין גוטער שטערן.“

„אַ!“ האָט זי אויסגערופן. זי האָט נישט געוואוסט, ווי דאָס צו נעמען. זי איז אַרויסגעקומען אין טיר, אויסצוקוקן איינעם, ווע-מען זי האָט געוואָלט אָנבאָטן צו זיין זיין מזל. אָבער זי האָט נישט דערווארט אַרנאָלד לעווענבערג, און זי וואָלט דאָס פון אים קיינמאָל נישט דערווארט. זיין אָנבאָט האָט זי גאַנץ איבערראשט. און די אַרט, ווי ער האָט איר האַנט נישט אַרויסגעלאָזן, און זיין קוק, און זיין גאַנצע האַלטונג.

ער האָט איר אונטערגעשטעלט זיין אָרעם, אין וועלכן זי האָט ווי נישט-ווילנדיק אַרײַנגעלייגט איר האַנט, אָפּגעפירט זי פון דער טיר, גייענדיק צוגעקערט צו איר, אַרײַנקוקנדיק איר אין די אויגן.

„איר האָט זיך מיר היינט געהלומט,“ האָט ער געלאַכט.
 „נישט מיין שולד,“ האָט זי בייסיק און קורץ אַרויסגע-רעדט.

„אפשר יאָ, נאָר איר ווייסט פון דעם נישט... און איך האָב באַשלאָסן אייך צו זען...“

„אום פּאַרטצוועצן דעם הלום?“

„מיט אייער דערלויבעניש.“

„האָט זיך אייך געהלומט, אַז איר האָט געוואונען מיט מיר אַ סך געלט?“

„ניין, דעם שפּיל-אָנבאָט האָב איך געמאַכט, אום צו דער-נענטערן זיך צו אייך. מאַכט עס אייך אויס?“

זי האָט אויף אים געקוקט מיט דעם שוואַרצן שטאַל פון אירע אויגן. האַרט, קאַלט, גרייט צו ביזע איראָניעס. ער האָט זי קיינמאָל נישט אינטערעסירט, דער טרוקענער מענטש, וועלכער האָט קיינמאָל נישט געהאַט וואָס צו רעדן מיט איר און מיט וועלכן זי האָט נישט געהאַט וואָס צו רעדן. און איצטער האָט זי אים נישט פאַרשטאַנען. ענדלעך האָט זי אַרויסגערעדט:

„דאַרף איך וויסן אייער הלום?“

„ניין, נישט איצטער. שפעטער. אַן אנדערש מאָל. עס איז אַ צו לאַנגע געשיכטע. איצטער ווילט איר דאָך מסתמא שפּילן?“

אָדער האָט איר עפעס אנדערש פאַר? איר האָט אויף עמעצן גע-
וואַרט?"

זי האָט אַרויסגענומען די האַנט פון אונטער זיין אַרעם און
אַ קוק געטאָן אויף אים, גרייט אויסצופייערן זיך.
„ווער האָט אייך געזאָגט, אז איך האָב געוואַרט? פּונוואַנען
ווייסט איר, אז איך וויל שפּילן? ווי קומט איר מיר אָנצובאַטן, איך
זאָל זיין אייער מוזל?"

זי האָט זיך געוונדערט, וואָס אָט דער מענטש, אויף וועלכן
זי האָט שטענדיק פאַרבייגעקוקט, ווי אויף אַ שאַטן אויף דער
וואַנט, זאָל פּלוצלונג צוקומען צו איר מיט אזא זעלבסטפאַר-
שטענדלעכקייט און זיכערקייט. און זאָל טאַקע זיין, אז זי האָט
געוואַרט אויף עמעצן, ביי וועמען זי וואָלט זיך איינגעבעטן אַלס
שותף אין שפּיל, וועט זי דאָך נישט דערלויבן יעדן איינעם... אירע
אויגן האָבן זיך אָנגעצונדן, און ווערליק ער האָט זי אָנגעקוקט
מיט אַ פאַרלעגענעם שמייכל, נישט געפינענדיק גלייך קיין ענטפער
אויף אירע דריי פראַגן, האָט זי אים צוגעוואַרפן אַ פערטע, ווי
אַ באַליידיקונג:

„האַט איר זיך מיט עמעצן געוואָטן, אז איר וועט מיך
קריגן פאַר אַ שפּיל-שותף?"

אַבער די פראַגע האָט וואָס אָנגעצונדן אין אים.

„האַלט איר מיך פאַר פעאיק אזוי צו באַליידיקן אַ פרוי —
און דער עיקר אייך?"

דאָס לעצטע האָט קאַליע געמאַכט. איצטער האָט זי גע-
מיינט, אז ער איראַניזירט זי.

„וואָס מיינט איר: דער עיקר מיך?"

„וועגן דעם אויך אַן אנדערש מאָל. פאַרשטייט עס אָבער אין
בעסטן זין. על-כל-פּנים, איך האָב דעם שפּיל-אַנבאַט געמאַכט, צו
דערנענטערן זיך צו אייך. זאָגט איר זיך אָפּ, האָב איך דעם שריט
סיי-וויסוי נעמאַכט, און אַן אנדערש מאָל וועט איר דעם אָנבאַט
דאָך אָננעמען."

זי האָט אים אָנגעקוקט, דורכגענומען מיט אירע שאַרפע
בליקן, געוואָלט אַרויסלייענען די רעטעניש.

„שפילט איר אָפּט?“

„קיינמאָל נישט.“

„ווי וואָלט איר איצטער געוואָלט שפילן?“

„איר וואָלט געשפילט פאר מיר.“

זי האָט אויפגעלאָכט, געכאַפּט אים אונטערן אָרעם און איז אַרײַן מיט אים אין שפּילצימער.

מען האָט זיי נייגוריק אָנגעקוקט. ווען מען האָט דערקענט, מיט וועמען מים שופרא איז אַרײַנגעקומען געאַרעמט, האָט מען זיך פאַרווונדערט. עטלעכע האָבן זיך עפּעס צוגעשעפטשעמט. עס איז געוועזן קשהדיק, ווי אזוי האָט זי אים אַרײַנגעקראָגן. זי האָט באַ- מערקט די פאַרווונדערונג און די צושעפטשעניש און געזאָגט, צו קיינעם נישט ווענרנדיק זיך און מער פאַראינטערעסירט אין די פּלעצער, וועלכע זי און לעווענבערג האָבן פאַרנומען ביים שפּיל- מיט:

„איר דאַרפט מיך אין נאָרנישט חושד זיין. דאָסמאָל האָב איך זיך נישט איינגעבעטן. מר. לעווענבערג האָט זיך ביי מיר איינגעבעטן. און זייט אַלע פאַרויכטיק: איך וועל היינט נאָנץ באַ- זונדערס מזלדיק זיין, ווייל איך האָב זיך אים געחלומט.“

מען האָט אויפגעלאָכט. אַרנאָלד האָט פאַרלעגן און נאַריש געשמייכלט, אָבער גלייך געכאַפּט זיך, אַראָפּגעשלונגען דעם שמייכל און אַרומגעקוקט זיך בנגבהדיק, צי האָט מען דעם שמייכל נישט באַמערקט. נאָר נישט אַרײַנפאַלן אין זיין שטענדיקער אומ- געשיקטקייט און וועלט-פּרעמדקייט!

„מיר וועלן זיי באַוויוון, די לאַכער,“ האָט ער געזאָגט צו קעטרין.

זי האָט אַראָפּגענומען פון זיך דעם הוט, איבערגעגעבן אים אַרנאָלדן און אַרײַנגעטאָן זיך אין שפּיל. ער האָט אַוועקגעטראָגן דעם הוט אין דעם גאַרדעראַב-צימער און געאיילט צוריק, אומגע- דולדיק, נישט צו פאַרלירן קיין צייט אין אַוועקזיין פון איר.

זי איז געוועזן אינגאַנצן אין דעם שפּיל. אירע באַסן האָבן געפלאַמט פּורפור-רויט, אירע שוואַרצע אויגן אונטער די גרויסע ברעמען האָבן געברענגט, איר שלאַנקער קערפּער איז געוועזן באַ-

וועגלעכקייט. אירע ליפן זיינען געוועזן איינגעצויגן און פאנאנאָ-
 דערגערוקט און האָבן אויפגעדעקט צוויי רייען פּערל־ציינער, צו-
 נויפגעקלאַפטע איינע אויף די אנדערע, צונויפגעדריקטע דורך אַן
 אינערלעכער אומגעדולד. אירע געדיכטע שוואַרצע האָר האָבן דורך
 איר אָפטן אומוואַרפן מיטן קאָפּ אַרויסגעריסן זיך פון דעם קעמל־
 צויס, אין וועלכן זיי זיינען געהאַלטן געוואָרן, אַראָפּגעלאָזן זיך
 נאָך טיפּער איבער די אויערן אין געדיכטע כוואַליעס און רייציג-
 דיס אָפּגעשאַטנט דעם פּורפור פון די באַסן. אירע לאַנגע, דינע,
 פּראַכטפול־מאַניקירטע פינגער האָבן גערוועזן אַרומגעשפּילט,
 אַרומגעלאָפּן איבער די גודלען, זי האָט ווייניק גערעדט, נאָר פון
 צייט־צור־צייט צוגעוואָרפן אַ פּאָר ווערטער, הויך אויפלאַכנדיק,
 ווען זי האָט געווינען, ביז אַ קלאַפּ־טוענדיק מיטן פּוס, ווען זי
 האָט פּאַרלאָרן. אָבער די רעזולטאַטן זיינען איר נישט וויכטיק גע-
 וועזן. דער עיקר — שפּילן, שפּילן! דער פּראָצעס פון שפּילן איז
 געוועזן אַ הויפּטזאַך. אַטעם־פּאַרכאַפּנדיק, האַרץ־באַוועגנדיק, דער
 גרויסער גענוס, די שיכרות.

אַרנאַלד האָט נישט אַראָפּגענומען פון איר די אויגן. ער
 האָט אָפט פאַרגעסן שפּיל און שפּילער. דעמאָלט האָט ער זי און
 זיך געזען אין דער גרויסער איינזאַמקייט אַליין מיט אַט דעם
 פּיער, מיט אַט דער הערלעכער אומגעדולד, מיט אַט דער ליידיג-
 שאַפט. ער האָט נישט געוויסט, צי געווינען אָדער פּאַרלירן זיי.
 ער האָט פּאַרלאָרן די רעכענונג פון געלט, ער האָט אויך פאַרגעסן
 די רעכענונג פון צייט. ער האָט נאָר געהאַט אַ פּאַרלאַנג אַרומצו-
 נעמען זי, פּילן איר קערפּער אין זיין אומאַרמונג, באַרירן איר גע-
 זיכט, גלעטן אירע האָר. ווען איר פּוס האָט זיך צוגעדריקט האַרט
 צו זיינעם, האָט ער דערפּילט אַ גליקזעליקן שוידער איבער זיין
 גאַנצן קערפּער. אָבער ער האָט באַלד אָפּגערוקט זיין פּוס. זי האָט
 נישט געוויסט, אַז איר פּוס איז צוגעדריקט צו זיינעם. דאָס איז
 געשען אין דער שיכרות פון דעם שפּיל. האָט ער נישט געוואַלט
 דיראַזיקע אומבאַוויסטע לאַסקע. ער האָט נישט געוואַלט גנבענען.
 דאָך געוואַרט אויף יעדער צופּעליקער באַרירונג.

עס איז געוועזן שוין זייער שפּעט, ווען דאָס שפּיל איז אָפּ-

געבראַכן געוואָרן.

„שוין? אויס?“ האָט זי אַרויסגערעדט אומצופרידן. אָבער איצטער האָט זי זיך פאַראינטערעסירט אין די רעזולטאַטן. איצטער איז זי געוואָרן געשעפטסמעסיק. דאָס שפּיל־פּיער איז פאַרשוונדן! פון די אויגן, דאָס מויל איז צוגעמאַכט געוואָרן, די לאַנגע פינגער האָבן זיך גענומען צום ציילן. די רעזולטאַטן זיינען געוועזן גלענצנ־דיקע, און, דאַכט זיך, איצטער האָט זי זיך דערמאָנט, אַז זי האָט געשפּילט נישט אויף איר אייגענעם ועלט און אַז אין די רעזולטאַטן מוז זי זיך טיילן. זי האָט פאַרשפּירט אַן אומצופרידנקייט. און איצטער אויך האָט זי זיך דערמאָנט, אַז איר שותף איז איר פרעמד, איז איר קיינמאָל נישט געוועזן סימפּאַטיש. מיט אַ מין ביוזקייט און גיריקייט האָט זי אויפגעהויבן אויף אים די אויגן און אַ פרעג געמאָן, קורץ און טרוקן:

„ווי וועלן מיר זיך צוטיילן?“

ער האָט זיך צוגערוקט גאַנץ גאַנץ צו איר, מיט פייער אין די אויגן, און צוגעשמייכלט:

„אייד דער געוויין, מיר דער קרן.“

עס האָט זיך איר נישט געוואָלט גלויבן. זי האָט כמעט אויסגעשריען פאַר איבערראַשונג. ער איז איר מיטאַמאָל זייער נאָנט געוואָרן און זייער סימפּאַטיש.

„איר זייט אַ ווילער!“ האָט זי געזאָגט און אין אַנטציקונג אויסגערופן: „מיר דער גאַנצער געוויין! איז נישט מר. לעווענבערג אַ ווילער?“

פאַרשיידענע שפּילער האָבן זי אַרומגערינגלט, אַלטע פּריינט און פּאַוונדערער, אָבער אַרנאָלד האָט זיך נישט געלאָזט אָפּשטופּן אָן אַ זייט.

„איך וועל אייך נעמען אַהיים, יאָ?“ האָט ער איר צוגעפליסטערט.

זי האָט אים צוגעוונקען מיט די אויגן, וועלכע האָבן שוין נישט איין האַרץ פאַרווינדעט, אונטערנעכאַפט אים אונטערן אַרעם און מיט אַ קלינגענדיקן, פּריילעכן געלעכטער אַרויסגעלאָפּן מיט אים פון דעם קרייז, וועלכער האָט זי אַרומגערינגלט, און פון דעם צימער.

דרויסן האָט ער איר אַ זאָג געמאָן:
 „איך וועל אייך נאָך נישט נעמען אַהיים... מיר וועלן זיך
 נאָך אַריינכאַפּן אין אַ רעסטאָראַן.“
 „גרויסאַרטיק!“ האָט זי אויסגערופן און אָנגעהאַנגען זיך
 שטאַרקער אָן זיין אָרעם. זי איז טאַקע געוועזן זייער דורשטיק. און
 אויך אַביסל הונגעריק. וואָס זי האָט נעטרונקען און צוגעביסן ביים
 שפּילן, איז געשען אין אַ צושטאַנד פון באַווסטלאָזיקייט.
 ער האָט אָפּגעשטעלט אַ טאַקסי, אָנגערופן אַ רעסטאָראַן און
 אַריינגעשטיגן נאָך איר אין דעם אויטאָמאָביל.
 „איך קען נישט דעם פּלאַץ,“ האָט ער זיך ווי אַנטשולדיקט.
 „אַבער איך ווײס, אַז ער איז אָפּן די גאַנצע נאַכט.“
 „איך קען דעם פּלאַץ זייער גוט,“ האָט זי געזאָגט. „נוטער,
 וויין. — אַך, דאָס איז גרויסאַרטיק!“
 זי האָט אים ווידער גענומען אונטערן אָרעם און געטוליעט
 זיך צו אים, און באַלד האָט זי זיך צורעדט:
 „בײן איך אָבער רייך! בײן קײנמאַל אַזוי רייך נישט געוועזן
 געוועזן אפשר שלעכט פון מיר, וואָס איך האָב צוגענומען דעם
 גאַנצן געוויין... אָבער איר האָט אים מיר דאָך אַליין אָנגעבאַטן...
 אפשר האָב איך דאָך נישט געדאַרפט, ווי? ... ווען איך וואָלט פאַר
 לוירן, וואָלט איך דאָך פאַרלוירן אייער געלט... איר ווײסט, וויפּל
 איך וואָלט געקאָנט פאַרלוירן? ... איך וואָלט אייך אפשר אין באַנטי
 ראָט אַריינגעטריבן... מען זאָגט, אַז איר זײט זייער רייך... פאַר-

וואָס האָט איר זיך שטענדיק געהאַלטן פונדערווייטנס? ... איר ווייסט, מען דערציילט אויף אייך, אז איר האָט נאָך קיינמאָל נישט געקוישט קיין מיידל... ווי אזוי האָט איר איצטער נאָר פלוצלונג? ... אַך, יאָ, דער חלום! ... האָט זיך אייך טאַקע וואָס געהלומט? ... אַ, איר וועט מיר מוזן דערציילן דעם חלום! ... וואָס קוקט איר מיך אזוי אָן? ... איר קאָנט מיך דען גוט זען? ... איך מוז איצטער זייער מיד אויסזען... איך בין טאַקע זייער מיד... ווי שפעט איז עס איצטער?"

זי האָט אוועקגעלייגט איר קאָפּ אויף זיין פלייצע, צוגעמאַכט

די אויגן.

איצטער האָט ער געראַפּט אַרויפלייגן זיין האַנט אַרום איר טאַליע און צורדיקן זי צו זיך. זיין האַנט האָט אויפגעציטערט, אַ באַוועג געטאָן זיך און געפליבן ווי געלעמט. אַ מין שעמעוודי־קייט און אומגעשיטקייט האָט זי צוריקגעהאַלטן. דער ברייטער נאַקן פון דעם טאַקסי־פירער, די פאַסן ליכט, וואָס זיינען אַרייני־געפאַלן אין דעם אויטאָמאָביל פון די גאַס־לאַמפּן, פאַר וועלכע זיי האָבן זיך פאַרבייגעטראָגן, די אָפּענע גאַס, די צופעליקע בליקן פון פאַרבייגייער, דער עיקר אָבער — אַ ציטער אין זיין אייגענעם האַרץ. אַ פאַרלאַרנקייט. אַ מוטלאַזיקייט. זיין דערציאונג, דאָס „דו זאָלסט נישט“, וואָס איז נאָך געוועזן אזוי שטאַרק אין אים, אָבער אויך אַ מורא פאַר קעטרין, אַן אָפּשיי פאַר איר. ער וועט זי באַ־ליידיקן, ווען ער וועט זי אַרומנעמען. זיי זיינען דאָך ערשט נאָר אַביסל מער באַקאַנט געוואָרן... ער האָט געפילט איר וואַרעמקייט, זיין האַרץ האָט געקלאַפּט פון איר נאָנטקייט, אָבער ער איז גע־זעסן באַשיידן, שעמעוודיק, הילפלאָז. אַ קישעלע פאַר איר קאָפּ, וועלכער האָט געמוזט האָבן רו. ער האָט געוואָלט פאַררויכערן און נישט אַ ריר געטאָן זיך אַפילו, אַרויסצונעמען זיין פאַרט־ציגאַר. ער האָט נאָר פאַרויכטיק אַריבערגעבויגן דעם קאָפּ, אום אָנצוקוקן זי. זי איז געוועזן אָן דעם היטעלע, וואָס איז געלעגן אויף איר שוים, די האַר־כוואַליעס נאָך אַריבערגעגאַסן איבערן געזיכט. ער האָט געפילט אַ נערוון־וועקנדיקן גערוד פון אירע האַר, אָבער איר געזיכט נישט געזען. פון דער טונקלקייט פון דעם אויטאָמאָביל האָבן אַרויסגעקוקט צו אים דער שפיץ פון איר נאָז און די רעכטע

העלפט פון איר געשלאסענעם מויל. אָבער ער האָט געוווסט, אַז דאָס אַלץ איז שײן אין איר. צום צוקױשן שײן.

„פאַרוואָס שװײגט איר? זאָגט מיר עפעס,“ האָט זי אַ זאָג געטאָן. „דערציילט מיר דעם חלום.“

„איך האָב אײך געוואָלט לאָזן רוען.“

„אַ, יאַ, איך בין אַביסל מיר. אָבער מיר וועלן באַלד טריני-

קען. אַ, מיר וועלן באַלד טרינקען!“

זי האָט האַרציק געלאַכט, און געדריקט און געטוילעט זיך צו אים, און פּלוצלונג האָט זי זיך אָפּגעוואָרפּן, אָפּגערוקט, צוגע- שפּאַרט זיך צו דער אַנדער זײט פון דעם אויטאָמאָביל און צו- געמאַכט די אויגן.

ער האָט זיך פאַרווונדערט, קשהדיק אָנגעקוקט זי פון דער זײט, געווינטשט זי זיך צוריק אויף דער פּליצע. ער איז געוועזן אומצופּרידן. איצטער אָבער וועט ער פאַררויכערן. ער האָט אַרויס- גענומען זײן פּאַרט-צינאַר.

„ווילט איר אַ פּאַפּיראַס?“

זײ האָבן פאַררויכערט. ביים ליכט פון דער אָנגעצונדענער שוועבעלע האָבן זײ זיך ביידע אָנגעקוקט, פּרעגנדיק, פּאַרשנדיק. איר שטערן איז געוועזן אָנגערוקט, אירע אויגן ברוגנדיק. זי האָט זיך צוריק אָנגעשפּאַרט אָן ווענטל פּין דעם אויטאָמאָביל, און זײ האָבן געדריכערט שװײגנדיק. ער האָט געוווסט, אַז ער דאַרף עפעס זאָגן, אָבער ער האָט נישט געפונען, וואָס צו זאָגן איר. אַלץ אַזעל- כע נאַרישע, טאַקטלאָזע באַמערקונגען האָבן זיך געדרייט אויף דער צונג. און ער האָט זיך באַצײטנס אָפּגעהאַלטן פון פּרעגן זי, צי איז זי אָפט אויסן אַזױ שפּעט, אָדער צו דערציילן איר, אַז ער ווײס פון איר נעכטיקן שפּילן און טרינקען.

„איך ווײס נישט, פאַרוואָס איך פּאַר מיט אײך,“ האָט זי

אַרויסגערעדט פון איר ווינקל. „געדאַרפט בעסער אַהײם.“

„מיר זײנען שױן בײ אונזער ציל,“ האָט ער געזאָגט, אַרויס-

קוקנדיק אינדרױסן.

זי איז אַרויסגעגאַנגען פון דעם אויטאָמאָביל ווי נישט ווילן-

דיק. אין רעסטאָראַן זײנען געוועזן ווײניק מענטשן, נאָר בײ אײנצלע טישלעך זײנען געזעסן בײ זײער ווײן פּאַרשײדענע פּאַר-

לעך, געאָרעמט און צוגעדריקט און צונויפגעגאַסן אין אַ קוש, נישט אויסמאַכנדיק זיך פון דעם אַרום.

אַרנאָלד האָט אויסגעקליבן אַ טיש אין אַ רואיקן ווינקל און באַשטעלט אַ געוויסן סאָרט שאַמפּאַניער, נאָך איידער ער האָט אַ קוק געטאָן אויף דעם וויין-צעמל. קעטרין איז דורכגעלאָפּן די שפּייז-קאַרטע נישט פאַראינטערעסירט, באַשטעלט עפעס ווי גע-נויטיקט, אַרויסגענומען דאָס שפּייגעלע, פאַרריכט זיך די האָר, פאַ-פּוּדערט זיך דאָס געזיכט, איינגעקלעמט דעם קאָפּ צווישן ביידע הענט, וועלכע זי האָט אַוועקגעשטעלט מיט די עלנבויגנס אויפן טיש, און אויסגעגלאָצט די אויגן אויף אַרנאָלדן. אַרנאָלד, פאַרטיקט ווערנדיק מיט דעם קעלנער, האָט נאָכגעקוקט אירע באַוועגונגען. איצטער האָט ער אויך געטאָן דאָסזעלביקע, וואָס זי: איינגעקלעמט דעם קאָפּ צווישן ביידע הענט מיט די עלנבויגנס אויפן טיש און אויסגעגלאָצט אויף איר די אויגן. ער האָט געוואָלט מאַכן אַ ווייז פון דער פּאָזע און דער אוינגלאָצעניש, אָבער זי האָט געקוקט, ווייל זי האָט געוואָלט עפעס באַגרייפן, קלוג ווערן אין אים. און ער האָט עס נישט ווייניקער געוואָלט וועגן איר. אַ וויילע זיינען זיי אַזוי גע-זעסן שווייגנדיק, און דערנאָך האָט ער אָנגעהויבן:

„מיר האָט זיך געהלומט...“

ער האָט איר דערציילט דעם גאַנצן חלום, נאָר האָט ער פאַר-לייקנט טערעזען. ער האָט דערציילט לאַנגזאַם, רואיק, קלייבנדיק די ווערטער, אין בעסטן ענגליש, ווי ער וואָלט געדיכטעט אין דער הויך. און זי האָט אים צוגעהערט, צוערשט אָנגערוקט, געלאַנגוויי-ליקט, דערנאָך גאַנץ אויפּמערקזאַם און אויפגעלעבט. און ווען ער האָט געענדיקט, זיינען זיי נאָך געזעכן, ווי פריער, נאָר האָבן די אויגן געפלאַמט און די ליפן געשמייכלט. ווען דער קעלנער האָט געפראַכט דאָס באַשטעלטע, האָבן זיי אַראָפּגענומען די עלנבויגנס פון טיש, און ביידע פאַנאָדערגעלאַכט זיך. איצטער איז זי ווידער אויפגעלעבט געוואָרן. אויף גיך דעם שאַמפּאַניער! טרינקען! טריני-קען! און זי האָט געטרונקען מיט דער גרעסטער גיריקייט. אַ-אַ-אַ-אַ-אַ!

און נאָך! און נאָך!

און דאָן ווידער צולאַכט זיך.

„איך איינע אַליין מיט אייך איינעם אַליין אין דער גאַנצער

וועלט! די גאנצע וועלט אויסגעשטאָרבן, און מיר ביידע זיינען גע-
בליבן!... אוף, ווי שרעקלעך! ווי שרעקלעך! ווי שרעקלעך!... ווען
מיר חלומט זיך עס, וואָלט איך אין חלום זעלבסטמאָרד באַגאַנגען...
אינע אַליין מיט אייך... מיט אייך!..."

עס איז געוועזן עפעס באַליידיקנדיקס, פאַרעכטלעכס, ווי זי
האַט געשריען „מיט אייך!“ ער האָט געפילט די באַליידיקונג און
געשמייכלט גוטמוטיק־נאַריש. און זי האָט ווייטער גערעדט, ווי
היסטעריש:

„אַ!... אַן שפּילן, אַן טרינקען, אַן מענער אַרום מיר... מיט
אייך אַליין... איך וואָלט דערשטיקט געוואָרן פאַר לאַנגווייליקייט...
איך וואָלט אַ טאָג נישט איבערגעלעבט...“
פּלוצלונג האָט זי אויסגעשאַסן אַ געלעכטער, אַרויסשפּריצנ-
דיק דעם וויין, וועלכן זי האָט אַ זופּ געטאַן.

„אַ, אַנטשולדיקט! אָבער עס איז אזוי הויכקאַמיש... איך
האַב זיך פאַרגעשטעלט: איך — הוה... מיט אַ פּייגנבלאַט...“
זי האָט נישט געקאַנט ווייטער רעדן. דאָס בילד — זי אַלס
הוה מיט אַ פּייגנבלאַט — איז געוועזן צו זייער קאַמיש, זי זאָל
נישט קוויטשען פאַר געלעכטער. און ער האָט זיך אויך אָנגעשטעקט
מיטן געלעכטער און מיט דער הויכקאַמישקייט פון דעם בילד. פּאַלד
איז ער אויך זיך פאַרגאַנגען אין געלעכטער, נעשאַקלט זיך מיטן
נאַנצן קערפּער, פאַרדעקנדיק זיך דאָס מויל מיט דער סערוועטקע.
די איבעריקע געסט האָבן געמוזט אַריבערטראַגן אויף זיי די
בליקן, פאַרגעסן אויף אַ וויילע זייערע אייגענע האַרץ־אַנגעלעגנ-
הייטן. פּאַלד האָבן זיי זיך נישט געקאַנט איינהאַלטן און געמוזט
מיטלאַכן.

אַפילו די מידע, פאַרשלאַפּענע קעלנער האָבן געמוזט קעמפּן
מיט דעם דרד־אַרץ, וועלכן זיי זיינען שולדיק די געסט, און אַנטאַן
זיך אַ כוח און בלוין שמייכלען. נאָר אייניקע האָבן נישט אויסגע-
האַלטן. זיי זיינען אויף גיך אַרויסגעלאָפּן אין קיך, אום דאָרטן אויס-
צולאַכן פּראַנק און פּריי דעם איבערוועלטנדיקן געלעכטער.

אַרנאָלד האָט ענדלעך באַמערקט דעם אַרומיקן געלעכטער און
די אַלע אַריבערקוקנדיקע אויגן. ער האָט זיך פאַרשעמט, צוזאַמענ-
גענומען זיך און אויפּגעהערט צו לאַכן. ער האָט נאָר נאָך גע-

שמיכלט, מיט קליינע געלעכטער-אויפצוקונגען, אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף קעטרניס האַנט, געפעטשלט און געגלעט, קעטרין זאָל זיך באַרוואַיקן און אויפהערן צו לאַכן.

זי האָט זיך צוגעדריקט דאָס מויל מיט דער סערוועטקע און קייכנדיק גערעדט:

„אַ, דאָס איז אזוי אורקאַמיש! איר — אדם, איך — חוה, ביידע מוטער-נאַקעט, וואָרום אויסער אַ פאַרטוך פון פיינגבלעטער וואָלטן מיר ביידע נישט געקאַנט אויפנייען... אָדער זייט איר אפשר אַ גרויסער בריה?״

„צום באַרויערן!״

„און איך וואָלט דאָס געדאַרפט קאָכן און וואַשן און... און אָי!... און אָי!... און — קינדער האָבן!... אַ נייע מענטשהייט אַרויס-ברענגען!...״

זי האָט עס אַרויסגערעדט מיט גרויסן שרעק אין די אויגן און אין דער שטימע, ווי דאָס בייזסטע, וואָס קאָן איר פאַסירן. ער האָט אָנגעפילט איר גלאַז.

„טרינקט און פאַרטרינקט די שרעק.״

זי האָט אויסגעטרונקען דאָס גלאַז אָן אַן אָפּשטעל, אַ שמיץ געמאָן די סערוועטקע און איז אויפגעשפרונגען.

„איצט אַהיים, אַהיים, אַהיים!...״

אין דעם אויטאָמאַטאָנישן האָט זי זיך ווידער צולאַכט. אים איז עס שוין אומאָנגענעם געוואָרן. ער האָט צונויפגעדריקט די צייר גער, אָבער זי האָט עס נישט געזען. זי האָט פאַרוואָרפן דעם קאַפּ און געלאַכט, געלאַכט. ענדלעך האָט ער אָנגענומען איר האַנט, געדריקט זי שטאַרק, צוגערוקט זיין געזיכט צו איר געזיכט, פעסט אַריינגעקוקט איר אין די אויגן.

„גענוג!״

זי האָט אויפגעאַטעמט.

„אואַף, איר טוט מיר וויי!״

„נישט מער לאַכן,״ האָט ער געזאָגט, האַלב-בעמנדיק, האַלב-באַפעלנדיק.

„ניט מיר אַ סיגאַרעט.״

זיי האָבן פאַררויכערט. ער האָט זיך צוגערוקט האַרט צו איר,
געקוקט איר אין די אויגן.

„נישט מער לאַכן — יאָ?“

„אַ, דאָס איז אזוי קאָמיש!“

„גענוג!“

„ווען איך וועל זיך דערמאָנען, וועל איך לאַכן... ווען

איך וועל דערציילן, וועל איך לאַכן...“

זי האָט באַמערקט, אז ער האָט זיך אַ קרים געמאָן.

„איר ווילט נישט, איך זאָל עס דערציילן? אָבער עס איז צו

קאָמיש, איך זאָל זיך קאָנען איינהאַלטן. וואָס איז דאָ אזוינס, אז

איך וועל דערציילן? דאָך בלויז אַ חלום...“

„דער חלום...“

ער איז שטיין געבליבן. ער האָט שיר נישט געזאָגט, אז דער

חלום איז פאַר אים אַ מין דערוואַכונג. אָבער ער האָט זיך פאַר-

כאַפט. ער וואָלט דאָך נאָך לעכערלעכער געוואָרן אין אירע אויגן.

עס האָט אים פאַרדראָסן, וואָס ער האָט איר דערציילט דעם חלום.

זי האָט נייגיריק געוואַרט, ער זאָל ענדיקן, וואָס ער האָט גע-

וואָלט זאָגן, אָבער איז נישט באַשטאַנען דערויף, נישט אויפגעפאַ-

דערט אים. נאָך אַ קורצן שווייגן און אָנקוקן זיך איינס דאָס אַנ-

דערע, האָט זי געפרעגט, קורץ און ערנסט:

„און איר וואָלט געוואָלט בלייבן מיט מיר איינער אַליין אין

דער גאַנצער וועלט?“

ער האָט זיך נענטער צוגערוקט, טיפער אַריינגעקוקט איר אין

די אויגן:

„און ווען איך וואָלט געוואָלט?“

אין אירע אויגן האָט אויפגעשיינט אַ שאַרפּקייט, אַ שטעכי-

קייט, וועלכע איז געלעגן אויך אין איר שטימע.

„אַ, דערפאַר זייט איר עס געקומען? דערפאַר פּלוצלונג די

דערנענטערונג? איר גלויבט אין חלומות!...“

זי האָט אויפגעלאַכט, אָבער אָנגעשטרענגט, געמאַכט.

ער האָט ווידער אָנגענומען איר האַנט.

„נישט דריקן!“ האָט זי שטרענג געזאָגט, איבעררייסנדיק

איר לאַכן.

ער האָט אָנגענומען איר האַנט מיט זיינע ביידע הענט און געגלעט.

„איך גלויב נישט אין חלומות. איך ווייס באַשטימט, אַז די וועלט וועט נישט אויסשטארבן, און מיר וועלן נישט בלייבן די איינציקע אין דער גאַנצער וועלט. אָבער פאַרוואָס האָט איר זיך מיר געחלומט?“

„טאַקע, פאַרוואָס האָב איר זיך איך געחלומט? פון אַלע אייערע באַקאַנטע מיידלעך איר גראָד! און מיר זיינען דאָך געוועזן אַזוי ווייט... איר פלעגט מיך שטענדיק אויסווייבן... איך בין גע-וועזן זיכער, אַז איר פאַראַכט מיך. און מיך גראָד האָט אייער חלום... האַהא...“

„פאַרוואָס זשע? ווי קומט עס?“

„אַ שלעכטער חלום. קיין ערגערס האָט ער פאַר אייך נישט געקאָנט אויסקלערן. היט זיך, אויב איר זעט אין אים עפעס אַ צייכן, אַן אָנווייז... טוט פונקט פאַרקערט.“

„פאַרוואָס בין איר אין חלום געוועזן אַזוי גליקעליק, אַזוי איבערגליקלעך?“

ער האָט נאָך נענטער צוגערוקט זיין געזיכט צו איר געזיכט געפילט איר אָטעם. זיין האַרץ האָט שטאַרקער געשלאָגן.

אַ וויילע האָט זי אים אָנגעקוקט מיט שמעכיקער איראָניע אויף אירע ליפן. באַלד האָט דער לאַך-טייול אויפגעבליצט אין איר רע אויגן.

„רעדט מיט מיין כאַמאַ!“

זי האָט זיך צולאַכט. אין לאַכן האָט זי אַרויסגערעדט: „אַ, וואָס פאַר אַ ווייז!“ און האָט זיך נאָכמער צולאַכט.

דער אויטאָמאָביל איז שטיין געבליבן. זיי זיינען אָנגעקומען צו איר הויז. אַ לאַכנדיקע, איז זי אַרויסגעשטיגן נאָך אים, פאַר-בייגעלאָפן פאַרביי אים, שנעל אַרויפגעלאָפן אויף די טרעפלעך און איז פאַרשווינדן אין הויז — אָן אַ האַנט-דרוק, אָן אַ „גוד-באי“.

ער האָט זיך געפילט, ווי אָנגעפאַטשט, געשעמט זיך פאַר דעם טאַקסי-פירער, באַצאַלט אים, געמאַכט אַ פאָר שריט צו די טרעפלעך, כדי דער טאַקסי-פירער זאָל מיינען, אַז ער געהערט אויך צום הויז, און איז אין כעס געוואָרן אויף זיין אייגענער קליינלעכ-

קייט. ער האָט זיך אַ קרים געטאָן מיט פאַראַכטונג צו זיך אַליין, איז אַראָפּ פון דעם טרעפּל און אַוועק אין גאַס. נאָך עמלעכע טריט האָט ער אַ הייב געטאָן דעם קאַפּ צו קעטרינס הויז. אין אַ פענסטער, אויבן, אין דריטן שטאַק, איז ליכטיק געוואָרן. ער איז אַריבער אויף דער אַנדער זייט גאַס, אָבער דאָס פענסטער איז געוועזן צו הויך און, אויסערדעם, פאַרצויגן מיט אַ העל־ברוינעם פּאַר־האַנג. קיינער האָט זיך ביים פענסטער נישט באַוויזן, נישט אַרויס־געקוקט. נאָך אַ וויילע אומזיסטן וואַרטן איז ער אַוועק אַהיים. איצטער איז ער נאָך אין כעס געוועזן, פאַרוואָס ער איז אַריבער־געגאַנגען די גאַס, אַ קוק צו טאָן אין איר פענסטער.

ער איז געגאנגען באַליידיקט, פאַרשעמט, אין כעס, פאַרוואָס ער האָט זיך נאָר אָנגעהויבן מיט איר. ער איז געוועזן זיכער, אַז זי האָט זיך אויסגעלאַכט פון אים. זי איז אַנטלאָפֿן פון אים אָן אַ „גוטע נאַכט“, אום צו צייגן, אַז ער עקזיסטירט נישט פאַר איר, אַז ער האָט אויפֿגעהערט צו עקזיסטירן, ווי ער האָט פֿריער נישט עקזיסטירט. דאָס האָט זי אַרויסגעצייגט איר פֿולע פאַראַכטונג צו אים. זי האָט זיך אָנגעשפּילט און אָפּגעטרייסלט אים פון זיך מיט אַ זשעסט פון פאַראַכטונג.

ער האָט זי געוואָלט אויסזידלען, אָבער ער האָט די ווערטער נישט אַרויסגערעדט הויך און גלייך חרטה געהאַט, פאַרוואָס ער האָט זיי געטראַכט. ער האָט דערפּילט די אַלטע אויפֿרעגונג און געטראַכט, אַז ער דאַרף דעם אָוונט נישט באַדויערן. עס איז גע׳וועזן גרויסאַרטיק. זי איז געוועזן אַנטציקנדיק. אַנטציקנדיק בשעתן שפּילן, אַנטציקנדיק אין דעם אויטאָמאָביל, אַנטציקנדיק אין רעיִ סטאַראַן. ער האָט געפּילט איר קאָפּ אויף זיין שולטער, איר לאַסקען זיך, איר צוגעלאָזנקייט.

און פֿלוצלונג איז אים געוואָרן קלאָר, אַז זי האָט זיך אָפֿ גערקט פון אים אין אויטאָמאָביל אויפֿן וועג צום רעסטאָראַן און אָנגעבלאָזן זיך, נאָר דערפאַר, וואָס ער האָט קיין שכל נישט גע׳האַט, און נישט געהאַט אין זיך גענוג מענלעכקייט אויף אַרומי צונעמען זי, אַרויפֿצולייגן זיין האַנט אַרום איר טאַליע און צודריקן זי צו זיך. און פּיליכט נאָך אַ קוש טאָן... יאָ, פּיליכט אויך אַ קוש

טאָן... אָ, וואָס ער האָט פארלאָרן!... וואָס ער האָט פארלאָרן!...
 ער וואָלט זי געהאַלטן אין זיינע אַרעמס. זיינע ליפּן אויף אירע
 ליפּן... זי מוז קענען גוט קושן... זי האָט אזא קוש-מויל... וואָלט זי
 זיך געלאָזן קושן? ... אָ, יאָ, זי וואָלט זיך אזוי געטוליעט און גע-
 לאַסטשעט צו אים... און געוואַרט... געוואַרט... אָ, געוויס גע-
 וואַרט!... און ער, דער נאַר!... וואָס פאַר אַ נאַר!... וואָס פאַר אַן
 אומגעשיקטער נאַר!... אזוי נישט פאַרשטיין די נשמה פון אַ פרוי...
 אזוי צנועהדיק זיין... נאַטירלעך האָט זי זיך געמוזט אָנבלאָזן!...
 זי האָט זיך געטוליעט און געלאַסטשעט צו אים, געזוכט זיין
 וואַרעמקייט, זיין אומאַרמונג — זיין קוש! און ער איז געזעסן ווי
 אַ פּלאַקסן, קאַלט און אָנשטענדיק, און נישט געוואַרט, וואָס צו טאָן
 מיט זיך און מיט איר!... אָ, נאַטירלעך, האָט זי זיך געדאַרפט מיט
 אים אזוי פאַנאַנדערגיין! אָן אַ „גור-באָי“, אָן אַ האַנט-דרוק, אָן
 אַ קוק אין די אויגן. ער האָט געמוזט באַשטראַפּט ווערן. דער נאַר!
 דער נאַר! דער נאַר! אָ, „דעם איט!“ פאַרפּלוצט!

אַ נייע כּוואַליע פון פאַרשעמטקייט האָט זיך צוגאַסן איבער
 אים. ער האָט זיך געשעמט פאַר זיך אליין, פאַר זיין אומגעשיקט
 קייט, פאַר זיין נישט-וועלטלעכקייט און נישט-מענלעכקייט. האָט
 זיך אים שוין נישט אויסגעדוכט, אז ער האָט קוראַזש און מוט?
 האַהאַ!... אז עס איז געקומען צו וואָס, צו עפעס מער, ווי אָנצור-
 קלינגען אין אַ טיר, האָט ער זיך נישט דערוועגט אַ ריר צו טאָן
 מיט אַ האַנט. עס איז צום לאַכן!

אַ פּאָר ווערטער זיינען דערשינען אין אים. און ווען זיי
 זיינען דערשינען, איז די כּוואַליע פון פאַרשעמטקייט צורונגען און
 פאַרשווונדן, ווי דער וואַסער-שויס אין זאַמד, און נייע געפילן
 האָבן אין אים אויפגעזונגען. ער וועט זי ווידער
 טרעפן!

יאָ, ער וועט זי ווידער טרעפן. און ווען ער וועט זי ווידער
 מרעפן... ער האָט גענומען פאַטראַכטן, וואָס ער וועט טאָן, ווען
 ער וועט זי ווידער טרעפן. אָבער קודם-כּל, ווי און ווען זאָל ער זי
 ווידער טרעפן. זאָל ער אָפּוואַרטן אַ לענגערע צייט? זאָל עס שנעל
 געשען? כאַטש דעם קומענדיקן אָונט? אָדער זאָל ער וואַרטן, ביז
 זי אליין וועט זיך אפּשר מעלדן? וועט זי אים זוכן? וועט זי אים

דערוואָרטן? וועלן ווידער שפּילן אויף זיין געלט? און אז זיי וועלן זיך טרעפן... ניין, נישט פּאַרטראַכטן אין פּאַראַויס... עס וואָלט אַפּילו זייער אָנגענעם געוועזן, אָבער גלייכער נישט. עס זאָל נישט אויסזען, ווי ער האָט אויסגעלערנט אויף אויסנווייניק. מען דאַרף נישט פּאַרלויפן אַ פּאַרגעניגן פּאַראַויס. אָט האָט ער היינט דורכ' געמאַכט אַזויפיל אָן קיין שום פּאַרבאַרייטונגען...
וואָס פאַר אַ טאָג היינט איז געוועזן! אַזויפיל אין איין טאָג!
אין איין טאָג בלוז!... דער חלום... דערנאָך טערעזע... דערנאָך מעריאַן... צולעצט קעטרין...

איז עס נישט מערקווירדיק? ער האָט די אַנדערע צוויי געהאַט נאָר אינגאַנצן פּאַרגעסן. אַ פּאַר מאָל בלוז דורכגעפּלויגן אין קאַפּ, ווען ער האָט דערציילט קעטרין זעם חלום. און די אַנדערע צוויי זיינען דאָך אויך — ווי הערלעך טערעזע איז געוועזן! און מעריאַן ווי שיינ! ער זעט טערעזע, ער זעט מעריאַן, ער זעט קעטרין...
און מיטאַמאָל איז ער געוואָרן זייער מיד, ווען ער האָט גע' שפּרייזט אַזוי דורך דעם גרוי פון אַ ווינטער-פּאַרטאָג דורך דער שלאָפּנדיקער מעדיסאָן-עוועניו. געדאַנקען און געזיכטער האָבן זיך אָנגעהויבן צו מישן. אַ בוך, וואָס ער האָט נישט לאָנג איבערגע' ליענט, האָט זיך אַריינגערוקט צווישן די איבערלעבונגען פון דעם היינטיקן טאָג. און עפעס האָט זיך אין אים געזונגען מיט אַזויפיל בענקעניש שאַפענס ערשט קאַנטשערטאָ.

עס איז אים אומעטיק געוואָרן. עס איז אים ווידער, ווי אינ' דערפרי, באַפּאַלן דאָס געפיל פון זיין אייגענער היפּלאָזיקייט און נוצלאָזיקייט. ער איז נישט דער מענטש פון שטאַרקע געפילן און גרויסע טאַטן. קומט צו עטוואָס, פּאַרלירט ער זיך. ווייס ער נישט וואָס צו טאָן. ער, דער מענטש, וועלכער וויל אַרוויסקריכן פון זיין אייגענער הויט. וואָס האָט ער זיך פּלוצלונג געלאָזן נאָך מיידלעך? וויל ער זיך שפּילן? וויל ער טאַקע חתונה האָבן? וואָס ברענגט ער מיט זיך, וואָס זאָל קאַנען פּאַדערן ליבע? און פון אַלע מיידלעך האָט ער זיך געלאָזן נאָך קעטרין, נאָך דער געפּערלעכסטער, אומ' מעגלעכסטער... איז עס נישט מערקווירדיק? — מערקווירדיק... מערקווירדיק...

אין זיין צימער האָט זיך אים געוואָלט צוגיין צו דער פּיאַנאָ

און ארויסשפילן זיין בענקעניש און זיין צווייפל און זיין אומצור-
 פרידנקייט. אָבער ער איז געוועזן צו מיד, איז ער אוועק שלאָפן.
 דאָך, ווי ער וואָלט זיך נאָך נישט געוואָלט צושיידן מיט דעם גע-
 שעניש-דייכן טאָג. ער האָט זיך לאַנגזאַם אויסגעטאָן, געבליבן זיצן
 אַ פּאָר מאָל גאַנץ באַוועגלאָז. ווען ער איז צוגעקומען צו זיין בעט,
 איז ער נאָך געבליבן זיצן אויפן ברעג, אָן אַ באַוועגונג, מיט צו-
 געמאַכטע אויגן. עס האָט זיך אים דערמאַנט, אַז אינדערפרי איז
 ער אויך אזוי געזעסן, איידער ער האָט זיך אָנגעטאָן. ער האָט אויפ-
 געשמיכלט.

איז וועמען אויסקלייבן?

ער האָט זיך אַריינגעלייגט אין בעט. איידער ער וועט איינ-
 שלאָפן, וועט ער נאָך פאַרזוכן צו באַטראַכטן די שווערע פּראָגע.
 אָבער ער האָט געפילט קעטרין אזוי נאָנט.

VII

טערעזע האָט דערציילט איר מוטער, וואָס פאַר אַ טשעק אַר-
נאָלד לעווענבערג האָט איר געגעבן און וואָס פאַר אַן אויפנעם זי
האָט פון אים געקראָגן. זי האָט אויך צוגעגעבן, אַז זי מוז זיך מודה
זיין, זי האָט אים נישט געקענט.

די מוטער האָט דערויף דערווידערט, אַז זי האָט שטענדיק
געוואָסט, אַז לעווענבערג איז אַ פּינער יונג, אַ פּערפעקטער דזשענ-
טעלמען. זי האָט זיך נישט איינמאַל געוואונדערט, פאַרוואָס זי, טע-
רעזע, איז אים נישט מקרב.

דערויף האָט טערעזע פאַרעכטלעך אָפּגעענטפּערט:

„אַ, דאָס מין איך נישט!“

„און איך וואָלט דיר געראַטן, דו זאָלסט עס מיינען.“

„אַ, מאַמאַ, הער דאָך אויף מיט שידוכים!“

„דו קאָנסט נישט באַהויפּטן, אַז איך ליג דיר אין די אויערן

מיט שידוכים.“

„וואָס איז געוועזן דיין גערייד וועגן לעווענבערגן?“

„אַנטשולדיק, איך וועל זיך ווייטער היטן.“

„ביזט באַלידיקט?“

מוטער און טאָכטער האָבן זיך צוקושט.

„אַ, ווירקלעך,“ האָט די טאָכטער פאַרטגעזעצט, געדריקט צי

זיך די מוטער און פאַרטרוימט געקוקט פאַר זיך, ווי זי וואָלט ווי-

דער געזען זיך אין לעווענבערגס קאַנטאַר. „איך האָב אים אַזאַ

נישט געקענט. ער... ער... ער איז אַפּילו שענער, ווי איך האָב אים

געהאלטן. און איך ווייס, אז איך בין אים שטארק געפעלן... פאר-
וואָס שווייגסטו, מאַמאַ?"

"וואָס האָב איך דאָ וואָס צו זאָגן, מיין קינד?"
"וואָלטער וויינגוט איז אָבער אַ סך אינטערעסאַנטער. לעבע-
דיקער, באַוועגלעכער. פילייכט נישט שענער, אָבער מאַכט דעם
איינדרוק פון אַ סך שענער. ווי מיינסטו?"

טערעזע איז נישט געוועזן פאַראינטערעסירט אין וואָלטער
וויינגוט. ער איז געוועזן איינער פון די פילע, איבער וועלכע זי האָט
אַריבערגעקוקט. אָבער זי האָט אים דערמאָנט, כדי די מוטער זאָל
זיך באַשטימטער אַרויסזאָגן וועגן לעווענבערגן.

מיסים קעלערמאַן האָט נאָר אַ פיר געטאָן מיט די אַקסלען,
זי האָט נישט געוואָלט ענטפערן. איר פערזענלעך איז דער שטילער,
רואיקער אַרנאָלד לעווענבערג אַ סך מער געפעלן געוועזן. אָבער
שליסלעך איז אויך וואָלטער וויינגוט נישט קיין שלעכטער שידוך.
טערעזע האָט געקוקט אויף דער מוטער, געוואַרט אויף אַ באַ-
מערקונג וועגן לעווענבערג און וויינגוט. אָבער אז די מוטער האָט
נישט געענטפערט, איז זי נישט באַשטאַנען אויף קיין ענטפער און
האָט ווייטער גערעדט:

"אָבער האָט ער מיך אויפגענומען! איך קאָן שווערן, אז ער
איז פאַרליבט אין מיר!"

"רעד נישט אזוי לייכט וועגן דעם," האָט די מוטער זי גע-
מוסרט.

"דאָך ער איז מיר, נישט איך אין אים," האָט די טאָכטער
דערווידערט. "ער האָט מיך אזוי אָנגעקוקט, ווייך און זיס און
קעלבלדיק..."

זי האָט לאַנג גערעדט און געפונען אין דער מוטער אַ צו-
פרידענע צוהערערין. שפעטער האָט זי איבערדערציילט דעם פאָטער
און דעם ברודער איר דערלעבעניש מיט לעווענבערגן. דער טאַטע
האָט צוגעגעבן, אז לעווענבערג איז בכלל אַ ווילער מענטש. דער
ברודער איז געוועזן גלייכגילטיק צו אים. זייערע וועגן זיינען גע-
וועזן פאַרשיידן. אַרנאָלד איז געוועזן פאַר אים אַ צו רואיקער
מענטש. זיי האָבן זיך זעלטן ווען געטראָפן, כאָטש זיי זיינען אַמאָל
געוועזן שול-חברים.

אָבער אויף מאָרגן אינדערפרי איז געקומען אַ שאַרפע אַני-טוישונג. דער יונגער קעלערמאַן האָט דערציילט די גרויסע סעני-כאַציע: אַרנאַלד לעווענבערג איז געקומען געאַרעמט מיט קעטרין שופרא, געלאָזן זי שפּילן אויף זיין געלט, און דערנאָך אוועקגע-פירט זי — אָבער נישט צו איר אַהיים, נאָר דאַן טאַן, אין אונטן-שטאָט.

טערעזע איז רויט געוואָרן. די עלטערע קעלערמאַנס האָט זיך די גאַנצע זאַך נישט געגלויבט. אַרנאַלד לעווענבערג מיט קעטרין שופרא! גאַנץ אוממעגלעך.

„האַסט אַליין געזען?“

„געוויס. געזען, געהערט, גערעדט.“

„די קאַץ!“ האָט אויסגערופן טערעזע.

„קעטרין שופרא איז שלעכטע געזעלשאַפט,“ האָט געזאָגט

מר. קעלערמאַן.

„אַ מאַן, וועלכער דערנידעריקט זיך צו איר...“ האָט אָנגע-הויבן מרס. קעלערמאַן און נישט דערענדיקט. זי האָט געוויסט, אַז איר זון האָט זיך אויך דערנידעריקט צו קעטרין שופרא. „און זעסטו, דו האָסט שוין נעכטן אַרויסגעזען...“ האָט זי זיך געווענדט צו טערעזע, און ווידער נישט געענדיקט.

„די מענער!“ האָט טערעזע ביזן אַרויסגערעדט מיט אַ טאָן.

ווי זי וואָלט געוויסט אַלע מעגלעכע אמתן וועגן די מענער. „די מענער! מען דאַרף נאָר זיין אַ גרויסע קאָקעטקע, ווערן זיי ווי פאַר-כאַפט.“

„וואָס דען מיינסטו,“ האָט געזאָגט דער יונגער קעלערמאַן.

„מיר זאָלן פאַרכאַפט ווערן פון אייזיקע, „נישט—ריר—מיר—אַנס“?“

„אַ, דו!“ האָט אים די שוועסטער צוריקגעגעבן. „דו לויפסט

דאָך אויך נאָך קעטרין!“

„און איך שעם זיך נישט. זי איז אַ פראַכט אַ מיידל!“

מרס. קעלערמאַן האָט אויפגעזיפצט. מר. קעלערמאַן האָט אָנ-

געקוקט זיין זון איבער די פּרילן, ווי ער וואָלט געוואָלט זיך איר בערצייגן, צי מיינט ער, וואָס ער זאָגט. טערעזע איז געוואָרן אויפ-גערענטער.

„א פראכט א מיידל! שפילט און טרינקט און לויפט נאך נאך
אלע מענער...“

„אלע מענער לויפן איר נאך.“
„און טוט, שדים ווייסן וואָס...“
„דאָס דאַרפסטו נישט זאָגן, דאָס ווייסטו נישט.“
„איך ווייס, וואָס איך רעד.“
„און זי מעג טאָן, וואָס זי וויל — זי בלייבט דאָך קעטרוין
שופרא.“

„וואָס דען זאָל זי בלייבן? ווער וועט זיך דערוועגן צו געבן
איר זיין נאָמען? סײַדן אַרנאָלד לעווענבערג — אָדער דו!“
„טערעזע!“ האָט דערשראָקן אויסגערופן מרס. קעלערמאַן,
וועלכע האָט שוין עטלעכע מאָל געמאַכט דעם פאַרוויד אײַנצושטילן
זי.

„הלוואי נעמט זי נאָר אַן מיין נאָמען, ווי איך וואָלט אים
איר געגעבן,“ האָט ענדריו געזאָגט.
„דו מינסט עס דאָך נישט ערנסט,“ האָט מרס. קעלערמאַן
ארויסגערעדט פאַרווירפספּול.

„וואָס פאַר אַ נאַר!“ האָט מר. קעלערמאַן אַרויסגעברומט.
„רוף אַרויס מר. לעווענבערג אויף אַ דועל,“ האָט זיך טע-
רעזע גערייצט. זי איז געוועזן ביז, ביטער, אויפגערגענט. זי וואָלט
איצטער געקאָנט אויסקראַצן עמעצן די אויגן. זי האָט געליבט איר
ברודער, אָבער איצטער האָט זי אים געהאַסט. זי וואָלט אים גע-
וואָלט פאַרשטאַפּן דאָס מויל, ער זאָל נישט רעדן. זיין שטימע, ווי
זיין אויסזען, איז געוועזן אַ באַליידיקונג.
אָבער ער האָט נישט געוואָלט שווייגן.

„ווען דאָ וואָלט נאָר געוועזן לעווענבערג אַליין,“ האָט ער
געזאָגט.

„פאַפּא, איך וויל זען מר. לעווענבערג,“ האָט טערעזע פּלוצ-
לונג אויסגעשריען, גאַנץ פאַרפלאַמט.
„דו ווילסט אויפנעמען אַ קאָנקורענץ-קאַמף מיט קעטרוין?“
האָט ענדריו געלאַכט.
„נישט דיין עסק!“

„און עבירה דיין טרהה, שוועסטער. דו האָסט עס נישט אין זיך. מיט קעטרין אויפנעמען מוז מען קענען. עס איז ווייניק וועלן. מען מוז דערצו זיין געבאָרן.“

„און, זאָל ער אויפהערן צו רעדן!“ האָט זי געשריען צו די עלטערן.

„ענדריו, איך בעט דיך,“ האָט מרס. קעלערמאן געזאָגט גאנץ פאַרלאָרן.

„לאָז מיר דאָס מיידל צו רו!“ האָט שטרענג אָנגעזאָגט מר. קעלערמאן.

„זעסטו, שוועסטער,“ האָט ענדריו נישט נאָכגעגעבן. „ווען דו וואָלסט מיר איצטער געוואָרפן עפעס אין קאָפּ, ווען דו וואָלסט אַראָפּגעשאַרט אַלץ פון טיש...“

טערעזע האָט זיך צווייגט.

„שלעכט,“ האָט ענדריו אַרויסגערעדט. די עלטערן האָבן זיך אַרויפגעוואָרפן אויף אים. אָבער ער אַליון האָט שוין מער נישט געוואָלט רעדן.

טערעזע איז אַנטלאָפן צו זיך אין צימער. די עלטערן האָבן זיך ווידער אַרויפגעוואָרפן אויף ענדריו. ער האָט רואיק און סאַלטבלוטיק גערויכערט אַ פאַפיראַס נאָך אַ פאַפיראַס. די אַלמע האָבן געענדיקט מיט דעם, מיט וואָס אַלע עלטערע מענטשן ענדיקן: זיי פאַרשטייען נישט די היינטיקע יונגעלייט. ענדלעך האָבן זיי זיך צוזאַמענגעטאָן, צו באַשפרעכן, ווי לאַדט מען איין לעווענבערגן נאָר אַזוי פּלוצלונג.

אַ וויילע שפעטער איז ענדריו אַריינגעגאַנגען צו דער שוועסטער אין צימער, האָט זי אַרומגענומען, אָנגעקושט, געבעטן, זי זאָל אים אַנטשולדיקן.

„דו ווייסט דאָך, אַז איך ליב דיך שטאַרק.“

צוערשט האָט זי נישט געוואָלט אַ קוק טאָן אויף אים, גע- טריבן אים פון זיך. דערנאָך אונטערגעגעבן זיך זיינע לאַסקעס און זיין ליבפולן טאָן און זיין אמתער הרטה. ענדלעך האָט זי אים אַ קוש געטאָן אויף דער באַק, וועלכע ער האָט עקשנותדיק נישט

געוואָלט אוועקנעמען, ביז ער וועט קריגן אַ קוש, און געגעבן אים דעם געווינטשטן שמייכל.

„דו האָסט עס מיר נישט געדאַרפט זאָגן,“ האָט זי אַרויס־ גערעדט מילד און טרויעריק.

„וואָס האָב איך דיר נישט געדאַרפט זאָגן?“

„אָט — וועגן מיר און קעטרין, אַז איך וועל נישט קאָנען...“

„איך האָב עס נישט געזאָגט, אום דיך צו רייצן, נאָר ווייל...“

„איך ווייס עס אַליין, אָבער דו האָסט עס מיר נישט גע־ דאַרפט זאָגן. האָסט מיר געדאַרפט צוגעבן מוט, אויפמונטערן מיך, אַרײַנגעבן קוראַזש.“

„וויילסטו אַזוי מר. לעווענבערג? ליבסטו אים דען?“

„ניין... אָבער... עס איז אַזאַ באַליידיקונג... עס איז אַזוי

פאַרדראַסיק... זאָג, ווער פון אונז בידן איז שענער?“

„דו צי קעטרין?“

„יאָ.“

„שווער צו זאָגן.“

„ווייל דו ביזט אין איר פאַרליבט!“ זי האָט זיך שוין גע־ וואָלט ווידער באַליידיקן.

„ניין, נישט דערפאַר... און אפשר דערפאַר... איך ווייס אַליין נישט, וואָס איך בין אין קעטרין, אָבער איך האָב דיך שטענדיק געהאַלטן פאַר דער שענסטער פון אַלע מיידלעך. און טראַכט איך זיך גוט אַרײַן, ביזמו טאַקע שענער פאַר קעטרין.“

„איז פאַרוואָס זאָל איך נישט...“

„טעמפּעראַמענט. דיר פעלט קעטרינס טעמפּעראַמענט. ווען

דו האָסט קעטרינס טעמפּעראַמענט — מיין שוועסטער וואָלט דאָן געוועזן די דעראַבערין פון דער גאַנצער מענערשאַפט.“

„איך וויל עס גאַרנישט. מיך אינטערעסירן גאָר די מענער נישט.“

„טעמפּעראַמענט, שוועסטער, טעמפּעראַמענט.“

„אָ, הער אויף מיט דיין טעמפּעראַמענט!... איך דאַרף נאָר

וועלן...“

„אַבער דו וועסט קיינמאָל נישט וועלן.“
„דאָס ווייסטו נישט.“
„דו ווילסט זיך איינרעדן.“
„נישט דיין זאך.“
„איך וועל דיר צושטעלן מר. לעווענבערג היינט אין אָונט.
אויב ער איז נאָר פריי.“

VIII

אַרנאָלד איז געוועזן איבערראַשט, ווען ענדריי קעלערמאַן איז אַריינגעקומען צו אים אין אָפּים. דאָס האָט נאָך קיינמאָל נישט פּאַסירט. ער האָט אים פּאַרשנדיק אָנגעקוקט. וואָס קאָן ער פון אים וועלן? ער האָט זיך דערמאָנט, אז ער האָט אים נעכטן געזען ביים שפּיל. ער האָט דעמאָלט אַ טראַכט געמאַן, אז איצט מער וועט מערעזע וויסן, אז ער איז געוועזן מיט קעטריין. ער האָט זיך אויך דערמאָנט, אז ענדריי קעלערמאַן איז איינער פון די, דורך וועלכע ער האָט זיך געדאַרפט דורכשטופּן צו קעטריין. אָבער ער האָט אויך געטראַכט דערפון, אז ענדריי איז טערעזעס ברודער. אין וועלכן צוזאַמענהאַנג איז ער געקומען צו אים? דער שמייכל אויף ענדריי'ס געזיכט איז געוועזן אַ פּריינטלעכער.

ענדריי האָט אים אַ קליינע וויילע געלאָזט ווונדערן זיך. דערמאָנט דאָס וועטער, די מלחמה. ענדלעך האָט ער אים גע-פרעגט, ווי לאַנג רעכנט ער נאָך צו פאַרברענגען אין געשעפט און צי האָט ער עפעס פּאַר היינטיקן אָוונט.

אַרנאָלד האָט גאָרנישט געהאַט פּאַר. דאָס הייסט, נאָך נישט באַשטימט. ער האָט נאָך אַלץ נישט געהאַט אָפּגעמאַכט ביי זיך, וואָס ער וועט טאָן. ער האָט געהאַט אַ פּלאַן, ווייטער צו טרעפּן זיך מיט קעטריין. ער וועט נאָכאַמאָל פאַרווכן זיין מוזל צו טרעפּן זי. אָבער ער האָט זיך נאָך געשעמט. עפעס שוין צופּיל — איין אָוונט נאָך דעם אַנדערן.

„אויב דו האָסט גאַרנישט פאַר,“ האָט ענדריו געזאָגט,
 „איז ווי וועגן פאַרבּרענגען דעם אָוונט ביי אונז?“
 אַרנאָלד האָט אויפגעקוקט, פאַרווונדערט זיך.
 „טערעזע וויל זיך אויך נאַכאַמאָל באַדאַנקען פאַר דעם
 טשעק,“ האָט ענדריו געזאָגט.
 אַרנאָלד האָט זיך צולאַכט. אָבער האָט זיך אויך גלייך באַ-
 שלאַסן. עס וועט זיין גוט איבערצופילן אויף זיך אַ גרעסערע
 נאַנטקייט צו טערעזען.
 „גוט. איך וועל קומען. דו ווילסט מיך אָפּראַמען פון דיין
 וועג?“
 ענדריו האָט נישט פאַרשטאַנען, און אַרנאָלד האָט דער-
 קלערט:

„ווייל האָסט מיך געכטן געזען מיט קעטריין.“
 ענדריו האָט זיך געכאַפט.

„אַ, ניין! האַלטסט מיך פאַר אַזוי געמיינ, אַז איך זאָל לאָזן
 מיין שוועסטער אויסקעמפן פאַר מיר מיינע קאַמפן? און וואָס
 וואָלט עס מיר געהאַלפן? איך וואָלט געדאַרפט האָבן אַ סך
 שוועסטער, אום אָפּצורייניקן פאַר מיר דעם וועג צו קעטריין.“
 אַרנאָלד האָט מיט אַ שמייכל פאַרשטעלט דעם ציטער,
 וועלכן ער האָט פאַרשפירט אין האַרצן.

ביי די קעלערמאַנס איז געוועזן נאָך באַזוך. געוויינלעכער
 פאַמיליען-באַזוך. מרס. קעלערמאַנס עלטערע שוועסטער, מרס.
 פרייס, אַן אַלמנה פון עטלעכע און זעכציק, וועלכע איז געוועזן
 אַרנאָלדס אַן אָנגעהייראַטע מומע — איר מאַן, אַ ברודער פון
 מרס. לעווענבערג. און מר. און מרס. דזשיקאָב ריינהאַרט,
 שוועסטער און שוואַגער פון מר. קעלערמאַן.

אַרנאָלד איז געקומען מיט זיין מוטער. מרס. קעלערמאַן
 האָט זי בייטאָג אויפגערופן אין טעלעפאָן, געהאַט מיט איר
 אַ לענגערן געשפּרעך, פאַרגעוואָרפן איר, פאַרוואָס מען זעט זי
 אַזוי זעלטן, און צום סוף איינגעלאָרן זי. מרס. לעווענבערג האָט
 גלייך ביי זיך באַשלאָסן, אַז עס האַנדלט זיך עפעס וועגן טערע-
 זען און אַרנאָלדן, און אַז טערעזע איז געוועזן די אורזאַך פון
 איר זונס געכטיקער אויפגעלעבטקייט. זי איז געוועזן זייער צו-

פֿירדן. זי איז געפֿאָרן מיט דער זיכערקייט, אַז זי פֿאָרט עס צו אַ קנס־מאַל, און האָט זיך פֿלוז געוונדערט, פֿאַרוואָס וויל ער עס באַהאַלטן פֿון איר ביז צולעצט. אָבער זי איז אים אין האַרץ נישט געקראַכן.

איר באַגריסונג מיט די קעלערמאַנס איז געוועזן האַרציקער און וואַרעמער ווי שטענדיק. זי האָט אַרומגענומען מרס. קעלער־מאַן און געקושט זי לענגער, ווי עס שיקט זיך, קעלערמאַנען גע־דריקט די האַנט פֿילדייטיק, און טערעזען גאַנץ באַזונדערס אָנגע־קוקט, אַריינגעמענדיק דעם יונגן קאַפּ צווישן אירע אַלטע הענט, און ליבפֿול געקושט און צוגעדריקט צו זיך. אויך מיט די אַנדערע האָט זי זיך וואַרעם באַגריסט, ווי זי וואָלט חושד געוועזן, אַז זיי ווייסן שוין, וואָס עס דאַרף דאָ היינט פֿאַרקומען צווישן איר זון און טערעזען.

אַרנאָלד איז אויפגענומען געוואָרן פֿון די קעלערמאַנס זייער וואַרעם, אָבער מיט אַ געוויסער צוריקהאַלטונג. ווען זיי וואָלטן נישט געוויסט פֿון זיין נעכטיקער אויפֿפירונג מיט קעטרין, וואָלט די אויסגעמונג געוויס געוועזן אַ סך וואַרעמער. נאָר ענדריו איז געוועזן זייער האַרציק. אָבער ווען ער האָט אַ קוק געטאָן אויף זיין שוועסטער, האָט ער שיר נישט אויפֿגעהויבן די הענט אין פֿאַרצווייפֿלונג.

טערעזע איז געוועזן ווגנדערשיין אין איר דרייעקיק־אויסגע־שניטענעם העל־פֿלויען שיפֿאָן־קלייד, וואָס האָט ענג אַרומגענו־מען איר יונגן קערפֿער, און מיט דעם פֿערל־שנור אַרום איר ווייסן האַלז. אָבער זי איז געזעסן ווי איינגעפֿראָרן, קוים אַ שמייכל ביז אַרנאָלדס באַגריסונג.

איבעריקנס, אַרנאָלד האָט קוים צייט געהאַט אַ פֿרעג צו טאָן, ווי איז געוועזן איר נעכטיקער דערפֿאַלג, ווען מר. ריינהאַרט האָט זיך אָן אים אָנגעכאַפט. דאָס געשפּרעך האָט זיך, ווי גע־וויילעך, געהאַט געדרייט אַרום דער מלחמה, און מר. ריינהאַרט, וועלכער האָט געהאַלטן מיט די דייטשן, איז שטאַרק אויפֿגערענט געוועזן. ער איז געוועזן אַן עלטערער מענטש, ווייט אין די זעכ־ציקער, און כאַטש זיינע עלטערן האָבן אַריינגעוואַנדערט אין אַמע־ריקע, ווען ער איז געוועזן פינף יאָר אַלט, האָט ער געהאַט שטאַר־

קע דייטשע נייגונגען. אין דער צייט פון דער מלחמה איז ער גע-
וועזן א פארביסענער פראַדייטש. אין דעם הויז פון זיין שוואַגער
האַט ער זיך געפילט ווי אין אַ פיינטלעכן לאַגער. ער האָט זיך
דערפרייט צו זען אַרנאָלדן, וועלכן מען האָט אויך געהאַלטן פאַר
אַ פראַדייטש.

„איר וועט מיר העלפן!“ האָט ער געשריען צו אַרנאָלדן, אָנ-
כאַפּנדיק אים אונטערן אַרעם. „מיט דער מיידל וועט איר שפּע-
טער רעדן, איצטער מוזט איר מיר העלפן.“
„אין וואָס און מיט וואָס קאָן איך אייך העלפן?“ האָט
אַרנאָלד העפלעך געזאָגט.

„דאָ זיצן מענטשן, וועלכע שטאַמען אליין פון דייטשלאַנד,
און גיסן פּעך און שוועבל אויף איר. גלויבט איר אין די אכזריותן,
וואָס די דייטשן זאָלן האָבן באַגאַנגען אין בעלגיע?“
„איך גלויב.“

די אַנדערע האָבן אויסגעשאַסן אין אַ געלעכטער איבער
דעם אַלטן הער, און מר. ריינהאַרט איז געבליבן שטיין גאַנץ גע-
פלעפט, מיט אַ ווייט-פאַנאָדערנעפּנטן מויל.

„דאָס הייסט,“ האָט ער אָנגעהויבן מיט גרויסער דער-
שטוינונג, „איר גלויבט, אַז דאָס פּאַלק פון די גרעסטע דיכטער
און פּילאָזאָפּן און מוזיקער האָט אָפּגעשניטן קליינע קינדער די
פּינגער, די אויערן, אויסגעשטאַכן זיי די אויגן און אַזוי וויי-
טער!“

„איך גלויב,“ האָט אַרנאָלד רואיק געענטפּערט, „אַז
דאָס פּאַלק האָט עס נישט געטאָן, נאָר אַז איינצלנע קאָמאַנ-
דירן האָבן עס געקאַנט באַפעלן און איינצלנע סאַלדאַטן האָבן עס
געקאַנט טאָן. איך גלויב אויך, אַז אַ גרויסער טייל פון דעם
דייטשן פּאַלק הינטער די ליניען איז שטאַרק קעגן אַזעלכע
אכזריותן, אויב זיי זיינען באַגאַנגען געוואָרן, און אַז אַ גרויסער
טייל זאָגט, אַז עס איז זייער רעכט אויף די בעלגיער, און די
אכזריותן דאַרפן באַגאַנגען ווערן, אויב זיי זיינען נאָך נישט
באַגאַנגען געוואָרן.“

„דאָס איז נישט אמת!“

„איך זאג נישט, אז דאָס איז אמת. איך זאָג בלויז, אז איך גלויב, אז אזוינס איז מעגלעך.“

„ווי קאָנט איר אזא זאך גלויבן?!“

„אויף די הונען איז אַלץ צו גלויבן“, האָט זיך אַרײַנגע-
מישט ענדריו.

„די הונען!“ האָט אויפגעשריען מר. ריינהארט. „די הונען!
געטע — אַ הונע! שילער — אַ הונע! בעטהאָוען — אַ הונע!
וואַנגער — אַ הונע!“

אַרנאָלד האָט זיך אומגעקוקט נאָך טערעזען. ער איז נישט
געוועזן אויפגעלייגט צו רעדן מלחמה. אָבער מר. ריינהארט האָט
אים נישט אָפגעלאָזן.

„ניין, ווירקלעך,“ האָט ער זיך געווענדט צו אים, ציוואַרפנ-
דיק ענדריון אַ פאַראַכטלעכן בליק. „ניין, ווי קומט איר עס צו
גלויבן?“

אַרנאָלד איז געוועזן אומצופרידן. ער האָט נישט געוואָלט
אַרײַנגעשלעפט ווערן אין אַ פאַליטישן געשפרעך. צו וואָס דאָס
גאַנצע רעדן? אָבער ער האָט געמוזט ענטפערן:

„איך קום צו גלויבן, נישט ווייל, „אויף די הונען איז אַלץ צו
גלויבן“, נאָר ווייל אויף מלחמה איז אַלץ צו גלויבן. מלחמה
ברענגט מיט זיך אַכזריות, און קיין פאַלק איז קיינמאָל בעסער
נישט געוועזן. נישט דאָס פאַלק פון משה און קריסטוס, און
נישט דאָס פאַלק פון סאַקראַטעס און פלאַטאָ, און נישט די פראַנץ
צויזן, און נישט די ענגלענדער, און נישט מיר...“

„די אליאירטע האָבן פונדעסטוועגן נישט געמאָן, וואָס די
דייטשן האָבן געמאָן,“ האָט מר. קעלערמאַן העפלעך אַרויסגע-
רעדט.

„די דייטשן האָבן גאָרנישט געמאָן!“ האָט זיך צוהיצט
מר. ריינהארט. „עס איז אַ ליגן! די דייטשן האָבן גאָרנישט גע-
מאָן!“

„זיי האָבן געמאָן נאָכמער, וויפֿל מען ווייס,“ האָט אַרײַני-
געוואָרפן ענדריו.

„גאַנץ מעגלעך,“ האָט צוגעגעבן אַרנאָלד, „אָבער אויב די
אַליאירטע האָבן נישט געמאָן פונקט ווי די דייטשן, איז עס דער-“

פאר, וואָס זיי האָבן נישט געהאַט די געלעגנהייט דערצו, ווייל זיי שטייען נישט אין דעם פיינטס לאַגער. רוסלאַנד איז אויך איינע פון די אַליאירטע, און די רוסישע אַרמיי אין אָסט־פּרייסן, בױ קאָווינע און גאַליציע..."

"אָ, די רוסן!" האָט איבערגעריןן מרס. קעלערמאַן מיט פאַראַכטונג.

"פאַרוואָס: „אַט, די רוסן?" דאָס איז אויך דאָס פּאַלק פון טאַלסטאָי, פון טורגעניעוו און סאַלאַוויאַוו, פון גרויסע הומאַני־מעט־פּריידיקער. און וועט איר אונטערזוכן, ווי ענגלישע, פּראַנ־ציווישע און בעלגישע סאַלדאַטן האָבן זיך באַנומען אין איינגע־נומענע לענדער, וועט איר אויסגעפינען, אַז זיי האָבן געהאַנדלט נישט אַ האָר בעסער ווי „אַ, די רוסן!" און ווי „אַ, די הונען!" "איר זייט אַ פּראַ־דייטש," האָט טערעזע געזאָגט. זי האָט עפעס אויסגענייט און נישט אויפגעהויבן צו אים די אויגן.

אַרנאַלד איז געוועזן צופרידן, וואָס זי האָט זיך אַריינגע־נישט. איצטער האָט ער זיך געקאַנט ווענדן צו איר, אָנקוקן זי, נישט אַראָפּנעמען פון איר די אויגן.

"איר האָט שלעכט אויסגעטייטשט מינע ווערטער," האָט ער איר ווייך געענטפערט.

"איר האָט עס מיר נעכטן אַליין געזאָגט."

"און גענעבן אייך אַ טשעק אויף די בעלגישע קינדער. איך בין נישט פּראַ־דייטש און נישט פּראַ־אַליאירטע. איך בין קעגן מלחמה."

"אַ פאַציפיסט," האָט מרס. פרייס אַריינגעוואָרפן.

"רופט עס פאַציפיסט, אויב איר מוזט האָבן אַ נאָמען," האָט ער געזאָגט, אָבער די אויגן נישט אָפּגעווענדט פון טערעזען. עכ האָט זיך אים פּלוצלונג פאַרגלוסט, זי זאָל אויפהויבן צו אים אירע פּלויע אויגן אין פולער פאַרשטענדעניש פון זיין מענטשן־ליבע, ער זאָל פון זיי אַרויסלייענען, אַז זי האַלט מיט אים. ער האָט זיך צורעדט וואַרעם, האַרציק, דירנדיק, מיט דעם אָפּטלאַנג פון זיין אַלטן גלויבן אין זיין שטימע.

"איך בין קעגן מלחמה, וועלכע פאַרדאַרפט די בעסטע זיטן. מלחמה איז שטענדיק מאָרד און רציחה, איז שטענדיק אַכזריות

מלחמה איז אומענדלעכער האַס, וועלכער טויט אוועק יעדעס גע-
רעכטיקייטס-געפיל און יעדע רחמנות. אַט נעמט כאַטש אונז. מיר
זיינען נישט אין דער מלחמה, אָבער מיר נעמען אַנטייל דורך אונ-
זערע סימפאטיעס און אַנטיפאטיעס. א סך פון אונז זיינען פראַג-
דייטש און נאָכמער זיינען פראַג-אַליאירטע, און ווי ווייניק אַלגע-
מיין-מענטשלעך געפיל: די פראַג-דייטשן פרויען זיך איבער די
מפללות פון די אַליאירטע, די פראַג-אַליאירטע וואָלטן אומגעבראַכט
דאָס גאַנצע דייטשטום. פארוואָס, "האָט ער זיך געווענדט צו טע-
רעזען מיט באַזונדערער וואַרעמקייט, "פארוואָס האָט איר גע-
זאַמלט געלט אויף די בעלגישע קינדער, און נישט אויף די קרבנות
פון די רוסן אין אַסט-פרייסן, בוקאווינע און גאַליציע?"
"אויף די הונגען-קינדער?" "האָט טערעזע אויסגערופן מיט
א מין עסקל.

אַרנאָלד האָט אויפגעציטערט, זיין געזיכט האָט זיך פאַרפינ-
כטערט.

"און איר זייט אַ בירגערין פון אַ נייטראַלן לאַנד, "האָט ער
טרויעריק אַרויסגערעדט.
"מיר זיינען שוין באַלד נישט מער נייטראַל, "האָט ענדריו
צוגעוואָרפן מיט נצחון.

מר. ריינהאַרט איז נאָך טערעזעס אויסרוף אויפגעשפרונגען
פון זיין אַרט, געשאַסן בליצן מיט די אויגן, אָבער נישט געקאָנט
דעדן: מרס. ריינהאַרט האָט אים אַרויפגעלייגט איר האַנט אויפן
כויף.

"איר דאַרפט אויך נישט פאַרנעסן, "האָט מר. קעלערמאַ
אַריינגעמישט זיך, ווי ער וואָלט געוואָלט פאַרענטפערן טערעזע
,,אַז די דייטשן האָבן אַנגעהויבן די מלחמה. זיי זיינען אַליין שול
דיק אין דעם אומגליק פון זייערע קליינע קינדער..."
"אַ ליגן!" האָט אַרויסגעדונערט מר. ריינהאַרט, מיט כעס
אַראָפּוואַרפנדיק פון זיין כויף די האַנט פון זיין פרוי.
"פאַר מיר איז נישט וויכטיק, ווער עס האָט אַנגעהויבן,
האָט געזאָגט אַרנאָלד.

"גאָר אזוי!" האָט ענדריו זיך געוונדערט.
"מיר זיינען אַרומגעגאַנגען אויף אַ פולווער-מאַנאַזין און

האַבן עס נישט געוואסט. מיר האָבן זיך געהאַט איינגערעדט, אַז מלחמה איז אוממעגלעך, און אינגאָרירט די אַלזויטיקע לאַנג-יעריקע פּאַרבאַריטונגען. איצטער, אַז מיר קוקן מיט אָפענע אויגן, דאַרף אונז נישט אויסמאַכן, ווער עס האָט געגעבן דעם ערשטן שאַס."

"איך פאַרשטיי עפעס נישט," האָט געזאָגט ענדריו. "ס'קלינגט ווי אַ פאַראַדאַקס."

"די גרויסע פּאַרבאַריטונגען האָבן באַוויזן, אַז די מלחמה איז דערוואַרט געוואָרן, אַז עפעס איז פּאַרגעגאַנגען אין דער פּאַ-ליטיק און אין דער דיפּלאָמאַטיע, וואָס האָט געמוזט פירן צו מלחמה."

"אַבער דאָך האָט דייטשלאַנד געגעבן דעם ערשטן שאַס." "ווי אין אַ געזעלשאַפט פון טרינקער מוז איינער צוערשט שיכור ווערן. ווי אין אַ לאַנגווייליקער געזעלשאַפט מוז איינער צוערשט אַ גענעז טאָן. שולדיק איז דאָס טרינקער, שולדיק איז די געזעלשאַפט."

"ניין, רעדט זיך, וואָס איר ווילט," האָט ענדריו געלאַכט, "טערעזע איז גערעכט. איר זייט אַ פּראָ-דייטש." "ער איז," האָט טערעזע געזאָגט.

אַרנאָלד איז פאַרשטומט געוואָרן. ער האָט אָנגעקנייטשט דעם שטערן און אַ צוק געטאָן מיט די אַקסלען.

מאַרס. קעלערמאַן האָט איצטער געפונען, אַז עס איז גענוג פּאָליטיק און מלחמה, און פּאַרגעשלאָגן, מען זאָל שפּילן אין קאַרטן.

מאַר. ריינהאַרט האָט באַשלאָסן, אַז ער האָט געהאַט גענוג האַרץ-עסעניש און עס איז אים צייט אַהיים. און גלייך האָט ער אָנגעהויבן ברוגזדיק אָפּצוגעגענען זיך. נאָר אַרנאָלדן האָט ער פריינטלעך געדריקט די האַנט.

"נישקשה," האָט ער געזאָגט. "איר דאַרפט זיך נישט באַ-ליידיקן, ווען מען רופט אייך פּראָ-דייטש. צו זיין פּראָ-דייטש דאַרף מען קענען, דאַרף מען שטיין אויף אַ הויכער קולטור-מדרגה. וואָס פאַרשטייען די דאָ פון קולטור!?"

"איר מיינט דאָך מסתמא נישט די קולטור פון ווילהעלם דעם

צווייטן און זיינע יונקערס?" האָט אַרנאָלד געזאָגט מיט אַ שמיכל.
 די אַנדערע האָבן זיך צולאַכט מיט נקמה איבער דעם אַלטן
 הער, און מר. ריינהארט איז אויפגעבראַכט געוואָרן.
 „אויך די מיין איך!... אויך די!... איר חזרט אויך דעם-
 זעלביקן אומזין. יונקערס! יונקערס!... יונקערס האָבן מיר אור-
 מעטום... מיר האָבן זיי דאָ אויך גענוג, נאָר מיר האָבן נישט זייער
 קולטור..."

דער אַלטער הער איז אוועקגעגאַנגען ברוגנדיק און בור-
 טשענדיק. אויך ענדרייו האָט געמוזט אוועק. אַן אַפריערדיקע פאַר-
 אַפּרעזונג.

אַרנאָלד האָט געפילט, אַז ער וואָלט אויך געוואָלט אוועק-
 גיין. אַזעלכע געשפרעכן האָבן געמאַכט אים שווער אויפן האַרץ
 און אוועקגענומען די לוסט צו זיין אין געזעלשאַפט. אין דער-
 דאָזיקער שטימונג וואָלט ער בעסער געוואָלט איינשפּאַרן זיך ביי
 זיך אין ביבליאָטעק-צימער מיט זיינע ביכער. פאַרלייענען זיך און
 פאַרגעסן, אַז אַ בלוטיקע מלחמה גייט אָן, אַז די מענטשלעכע קול-
 טור איז באַנקראַט און אַז אין אים אַליין איז עפעס צובראַכן און
 צושטערט געוואָרן.

אויף דער צווייטער איינלאָדונג פון מרס. קעלערמאַן צום
 קאָרטן-טיש, האָט אַרנאָלד זיך אָפּגעזאָגט מיט דער דערקלערונג,
 אַז ער שפילט איבערהויפּט נישט.

„איר שפילט טאַקע איבערהויפּט נישט?" האָט זי אים איי-
 בערגערעגט.

ער האָט נישט באַמערקט דעם באַלידיקנדיקן צווייפל, וועל-
 כער איז געלעגן אין דער פּראַגע, און קורץ אָפּגעענטפערט: „ניין,"
 אָבער אַז ער האָט אָפּגעענטפערט, איז אים אויפגעפאַלן איר
 קוק, און איר טאָן. ער האָט באַגריפן, אַז דאָס איז געוועזן אַן
 אַנשפּיל אויף דאָס נעכטיקע מיט קעטריין. ער האָט זיך אומגע-
 קוקט אויף טערעזען. זי איז געזעסן פאַרטאָן אין איר אַרבעט און,
 דאַכט זיך, נישט געהערט דער מוטערס פּראַגע אָדער פּילייכט
 נישט פאַרשטאַנען איר באַדיטונג.

אַלע זיינען אוועק אין שפּיל-צימער, ער איז געבליבן אַליין
 מיט טערעזען. דאָס איז אים זייער אָנגענעם געוועזן. זיין מיט

טערעזען אליין, קוסן אויף אזויפיל שיינקייט און נישט רעדן מער
 קיין פאליטיק! און, ענדלעך, וועט ער האָבן, צוליב וואָס ער האָט
 אָנגענומען די איינלאַדונג: די גרעסערע נאָנטקייט.

„איר גייט טאָקע נישט שפּילן?“ האָט טערעזע אַ זאָג גע-
 טאָן, גלייך זי וואָלט ערשט געוואָר געוואָרן, אַז ער איז דאָ געבליבן
 מיט איר.

„פון צוויי גוטע זאכן האָב איך אויסגעקליבן די בעסערע,“
 האָט ער געזאָגט מיט זיין שמייכל.

„איר האַלט דען שפּילן פאַר אַ גוטער זאַך?“

„נאָר איצטער, ווען איך האָב געדאַרפט מאַכן אַ קאָמפּלי-
 מענט.“

„זינט ווען האָט איר אָנגעהויבן צו מאַכן קאָמפּלימענטן?“

„אָ... שטענדיק... ביי יעדער געלעגנהייט.“

ער האָט געענטפערט און געטראַכט, ווי לאַנג וועט עס אַזוי
 אָנגיין און וואָס אַזוינס זאָל ער זאָגן, וואָס זאָל זי מאַכן גע-
 שפּרעכיקער און נענטער, צוגעלאָזענער. אויב ענדריי האָט אים
 פּלוצלונג איינגעלאָרן, איז עס דאָך געוויס, ווייל זי האָט אים גע-
 וואָלט זען. פאַרוואָס זשע זיצט זי איצטער אַזוי קאַלט און רעדט
 גלייכגילטיק, טוט אַפילו נישט אַ קוס אויף אים. ער האָט אַ טראַכט
 געטאָן וועגן קעטרין. ווי אַנדערש איז יענע! ער האָט זיך נישט
 געקאָנט פאַרשטעלן, אַז יענע וואָלט אויך געקאָנט זיצן אַזוי רוי-
 איק איבער אַן אַרבעט אין דער געזעלשאַפט פֿון איינעם, וועמען
 זי האָט געוואָלט זען.

דאָס איז געוועזן זעלן-סימפּאַטיע צווישן אים און טערע-
 זען. וואָרום אויך טערעזע האָט גראַד געטראַכט איצטער פֿון
 קעטרין. ווי וואָלט קעטרין זיך באַנומען? וואָס וואָלט זי גערעדט?
 ווי וואָלט זי געקוקט? און זי קאָן מער נישט, ווי זיצן רואיק,
 זיין קאַלט און פרעמד, נישט אויפהויבנדיק אַפילו די אויגן. וואָס
 האָט זי געטראַכט אינדערפרי, ווען זי האָט אויסגעשריען, אַז זי
 ווייל אים זען? איר האָט זיך אויסגעדוכט אין יענעם מאָמענט, אַז
 זי האָט אַנטדעקט אין זיך טעמפּעראַמענט. ווי איז ער איצטער?
 „ווי האָט איר נעכטן אויסגעמאַכט?“ האָט אַרנאָלד זי
 ענדלעך געפרעגט.

און נישט אויפהויבנדיק די אויגן פון דער ארבעט, האָט זי אים דערציילט, אז זי איז געוועזן זייער דערפאלגרייך, דער עיקר טאקע צוליב זיין טשעק, פאר וועלכן זי דאנקט אים נאָכאַמאָל. און איצטער האָט זי אויפגעהויבן די אויגן און געפרעגט, צי האָט ער עס טאקע געמיינט, אז זי האָט געדארפט זאַמלען אויך פאר די דייטשע קינדער.

„געוויס,“ האָט ער געענטפערט. „פארוואָס נישט?“
 „אויף די דייטשע קינדער?!“ האָט זי איבערגעפרעגט.
 באַטאָנט מיט איבערראַשונג דאָס וואָרט די יטשע.
 „אויף קינדער!“ האָט ער וואַרעם אַרויסגעזאָגט. „אויף אומשולדיק לייַדנדיקע. איר וועט דאָך זאַמלען און געבן אויף די קינדער פון אַ מערדער, וועלכע זיינען געבליבן אָן ברויט און אָן אַ דאָך איבערן קאָפּ, וועדליק דער פּאָטער קעמפט פון הינטער בוימער און פון גריבער קעגן די פּאָליציי־לייט, וועלכע ווילן אים כאַפּן און ברענגען צום געריכט? וואָלט איר געזאַמלט? געוויס. די קינדער זיינען אומשולדיק, דאַרפן נישט לייַדן.“
 „יא, אָבער דאָ איז עפעס אַנדערש. ווען איר וועט שטיצן די דייטשע קינדער, וועט איר שטאַרקן די הענט פון דער דייטשער מיליטערישער מאַשין.“

„דאָס איז דאָך מסתמא די לאַגיק פון די דייטשן, ווען זיי מאַכן צו לייַדן די קינדער אין די פאַרכאַפטע לענדער: אז די קינדער וועלן לייַדן, וועט מסתמא דער ווידערשטאַנד פון די עלטערן שנעלער געבראַכן ווערן.“
 „א, איך האָס די דייטשן!“

דאָס האָט אים אַ ריזן געטאַן אין אויער. ער האָט זיך אָנגער-רוקט.

„און איר ווילט דאָך זיין בעסער פאר זיי,“ האָט ער טרוקן אַרויסגערעדט. „איבערוינס, איך רעד שוין ווידער פּאָליטיק, און איך האָב עס נישט געוואָלט.“

אָבער איצטער האָט ער באַמערקט, אז ער האָט נישט וואָס צו רעדן מיט טערעזען. זי איז אים אַזוי פרעמד, אַזוי ווייט. אָבער ער האָט זיך דאָך געוואָלט דערנענטערן, געוואָלט די שיינהייט פאַר-אינטערעסירן אין זיך, געוואָלט, די בלויע אויגן זאָלן קוקן אויף

אים. ער האָט זיך אָנגעהויבן פאַרצוואַרפן: ווי ווייניק ער האָט אין זיך אַלס אונטערהאַלטער! ער האָט געזוכט אַ טעמע. ענדלעך, אָנ-געכאַפט זיך אָן אַן אַלטער, זייער אַלטער, טרוקענער, נישט אינ-טערעסאַנטער: די טעמע פון אַ ביכער-וואָרעם.

„וואָס האָט איר עפעס לעצטנס געלייענט?“ האָט ער גע-
פרעגט.

„געלייענט?“ האָט זי זיך פאַרוואַנדערט. „איך געדענק שוין

די צייט נישט, ווען איך האָב געהאַלטן אַ בוך אין האַנט.“

„אַזוי באַשעפטיקט?“

„אָ, פרעגט שוין בעסער נישט.“

„איך האָב עס גאַרנישט חושד געוועזן. דאַרף איך פרעגן,

מיט וואָס?“

זי איז פֿלוצלונג אויפגעלעבט געוואָרן, אויפגעהויבן צו אים אירע בלויע אויגן.

„זאָל איך אייך דערציילן, ווי ביי מיר גייען אוועק די טעג?“

„איך וועל זייער דאַנקבאַר זיין פאַר דעם צוטרוי.“

ער האָט ציגערקומט זיין שטול נענטער צו איר, אָנגעקומט

זי פריילעך און פרוינטלעך. ענדלעך!

דאָס זיינען געוועזן פוסטע טעג, אויסגעפילט מיט גאַרנישט.

אַבער זי האָט זיך אַרילי פאַרפלאַמט, ווען זי האָט דערציילט, ווי

די טעג גייען ביי איר אוועק. דאָ זיינען געוועזן שטונדן פאַר דער

האַר-קעמערין, פאַר דער נעגל-פּוצערין, פאַר דער קליידער-מאַכערין,

פאַר אַרומגיין איבער די גרויסע געשעפטן „שאַפינג“ — קוקן,

אויסקוקן, אָנזען זיך זאַכן, פאַר באַזוכן, קורצע און לאַנגע, פאַר

צושטרעיען זיך פון אַט דער שווערער פוסטקייט. זי האָט אויסגע-

לייגט דאָס פראַגראַם פון אירע טעג אין פּולן באַוווּסטזיין, אַז עס

קאָן אַנדערש נישט זיין, אַז אַזוי מוזן גיין אירע טעג. ווען זי

האָט זיך אָנגעשטרענגט און אוועקגעגעבן אַ טאַג פאַר די בעלגישע

קינדער, האָט זי זיך אמת מקריב געוועזן און אומגעדרייט איר

גאַנץ לעבן מיטן קאַפּ אַראָפּ.

אַרנאָלדן איז באַקאַנט געוועזן דיִדאַזיקע פוסטקייט. זי איז

געוועזן דאָס לעבן פון אַלע פרויען פון זיין קרייז, פון די מוטערס

און די טעכטער. די טעג פון איינער זיינען געוועזן פונקט ווי די

טעג פון אלע אנדערע, פון אלע אירע חברטעס. אָבער ער האָט גע- האַלטן, אז זיין לעבן איז נישט בעסער געוועזן. און אז ער לייענט שוין ביכער און גייט אויף אַ פּאָר שעה אין געשעפט? דיזעלביקע נוצלאָזיקייט, דיזעלביקע פּוסטקייט. נאָר ווייסן יענע נישט, ווי פּוסט זייער לעבן איז. און אז זיי וואָלטן געוואָלט, וואָס וואָלט אַרויס- געקומען?

ער האָט זיך צוגעהערט צו טערעזעס דערציילונג מיט אוי- סערלעכער אויפמערקזאמקייט. אויף זיינע ליפן אַ דערמאנטערנדיי- קער שמייכל. עס איז אים געפעלן געוועזן איר פאַרפלאַמטקייט, איר אויפגעלעבטקייט, אין וועלכער דער באַריכט פון פּוסטקייט האָט זי פאַרזעצט. אָבער גלייכצייטיק האָט ער געטראַכט, וועגן וואָס צו רעדן, ווען זי וועט ענדיקן. טעאָטער? אַלגעמיינע באַקאנטע? וועטער? ליבע? ער האָט נאָך קיינמאָל נישט גערעדט וועגן ליבע. זאָל ער פּרוּוון? ווי זאָל ער אָנהייבן?

אָבער ווען טערעזע האָט געענדיקט, האָט זי געבעטן, ער זאָל דערציילן, ווי ער פאַרברענגט זיינע טעג. זי האָט נאָך גע- וואָלט צוגעבן: „און נעכט,“ אָבער זי האָט זיך פאַרכאַפט און איז אַפילו רויט געוואָרן. עס איז איר געוועזן, ווי אין דעם וואָרט „נעכט“ וואָלט געוועזן אַ מיאוסע אַנצוהערעניש, אַן אומאַנשטענ- דיקייט. זי האָט דערפּיי געטראַכט, אַז דאָס איז דער חילוק צווישן איר און קעטרין. קעטרין וואָלט דאָס געפרעגט און וואָלט נאָך אַפילו צוגעזאָלצן. זי איז געוועזן שטאַלץ אויף דעם חילוק.

אַרנאָלד האָט אָפּגעגעבן באַריכט. ביי דעם פּונקט פון לייענען האָט טערעזע געפרעגט, וואָס ער לייענט, און מען איז אַריבער צו ראַמאַנען. אַרנאָלד האָט איצטער דערוען פאַר זיך אַ ברייטן וועג צו דער טעמע „ליבע“. אָבער ווען ער האָט געוואָלט מאַכן דעם ערשטן שריט אויף דעם ברייטן וועג, האָט זי אים אַ פרעג געטאָן, ווי געפעלט אים קעטרין שופּראַ.

ער האָט דיזאָזיקע פּראַגע דערוואַרט דעם גאַנצן אָונט. אָבער ער איז איבעראַשט געוואָרן, וואָס זי איז געשטעלט גע- וואָרן אזוי פּלוצלונג, אַן קיין שום פאַרבאַדייטונג, אַן קיין שום איבערגאַנג.

ער וואָלט אפּשר געפונען די דערקלערונג אין דער דאָפּלי-

צימט, דער מאָפּלטקייט פון די געשעענישן. ווייל גראָד אין דעם מאַמענט האָבן טערעזעס עלטערן און זיין מוטער און מרס. פרייס גערעדט ביי זייער קאָרטן־שפּיל פון קערטין שופרא און איר ווילדן באַנעמען זיך און דערציילט זיך מעשיות פון איר מוטער, מרס. שופרא, וועלכע האָט איצטער אויף איר שטריקל דעם באַרימטן אַדוואָקאַט ראָדזשערס און דעם רייכן קליידער־פאַבריקאַנט ליסאַו און דעם באַנקיר גודמאַן, אז עס איז איינפאַך אַ סקאַנדאַל און אַ שאַנד.

און גראָד אין דעם מאַמענט האָט ענדריו זיך אָנגעטראַפּן מיט קערטין און דערציילט איר, אז איר נעכטיקער העלד איז איצטער ביי זיין שוועסטער. זי האָט דערויף געזאָגט, אז די פּאַסן זיך גרויסאַרטיק צוזאַמען, ביידע קאַלט און אָנשטענדיק. זי איז אַרייני געפאַלן אין אַ מין פאַראַקסיזם און אָנגעהויבן פאַרצושטעלן, ווי די ביידע זיצן צוזאַמען, רעדן צוזאַמען, קוקן זיך אָן.

„ווען די ביידע זאָלן חתונה האָבן,“ האָט זי געזאָגט, „וועלן זיי דאַרפן האָבן אַ סופּליאַר, וועלכער זאָל זיי אונטערזאָגן, ווען זיי דאַרפן זיך אַרומנעמען, ווען זיי דאַרפן זיך אַ קוש טאָן.“

זי איז געוועזן ציניש, אָבער ענדריו האָט געלאַכט און נישט געטראַכט, אז ער דאַרף זיך באַליידיקן פאַר זיין שוועסטער, וועלכע ער ליבט אזוי שטאַרק. ער האָט נאָר געפלאַנט, אז ער וועט היינט אָנקושן קערטין אָן אַ סופּליאַר, אויב עס וועט אים נאָר געלינגען צו בלייבן מיט איר אַליין.

און אַרנאָלד איז געוועזן, ווי ווען קעטרינס דורכדרינגעני דיקער בליק האָט אויפגעבליצט צו אים פון דער טונקלקייט פון דעם אויטאָמאָביל, און ער האָט זיך נישט געפונען צו ענטפערן טערעזע, ווי עס געפעלט אים קערטין שופרא. ער האָט בעסער געפרעגט צוריק: פאַרוואָס פרעגט זי אים פּלוצלונג וועגן קערטין? זי האָט דערקלערט איר געדאַנקענגאַנג. זיי האָבן אָנגע־הויבן צו רעדן פון ראַמאַנען, האָט זי געוואָלט מאַכן די באַמער־קונג, אז מען האָט אָנגעשריבן מער ראַמאַנען, וויפּל „ליבעס“ עס האָבן זיך אָפגעשפּילט אויף דער וועלט. האָט זי זיך דערמאַנט אויף קערטין, וועלכע האָט אַליין שוין איבערגעהאַט אַזויפיל ראַמאַנען.

ווען זי האָט זיך דערמאָנט אויף איר, האָט זי שוין אים געפרעגט.
 ער קען זי דאָך — קען ער זי נישט?
 דאָס איז געוועזן ביז און גיפטיק. אַרנאָלד האָט עס נישט
 דערוואַרט פֿון איר.

„איר זייט קעטרינס אַ חברטע?״ האָט ער געפרעגט.
 „קעטרינס? אַ חברטע?״ האָט זי אַרויסגערעדט מיט פאַר-
 אַכטונג. „קאָן מען דען זיין קעטרינס אַ חברטע, אַז מען זאָל אַפֿילו
 וועלן און זיך עס דערלויבן? זי חברט זיך דאָך נישט מיט דעם
 ווייבֿלעכען געשלעכט. זי האָט פֿינט פֿרויען. אָבער איר האָט מיר
 נאָך אַלץ נישט געענטפערט אויף מײַן פֿראַגע.“
 אַ האַרטקייט איז פֿלוצלונג אַרײַן אין אים, און ער האָט גע-
 ענטפערט:

„איך האָב נעכטן דעם גאַנצן אָונט פאַרבראַכט מיט קעטרין,
 ביז אַ שטיק פאַרטאָג — איר וויסט עס מסתמא.“
 טערעזע האָט מיטאַמאָל אָפּגעוואָרפֿן איר אַרבעט און איז
 אויפגעשטאַנען.

„אָ, ווילן מיר נישט אַרײַן אין שפּיל־צימער?״
 אָבער אויפֿן וועג צום שפּיל־צימער האָבן זיי זיך אָנגע-
 טראָפֿן מיט די איבעריקע, וועלכע האָבן שוין אויפֿגעהערט צו
 שפּילן, ווייל מרס. לעווענבערג און מרס. פֿרייס איז שוין צייט
 געוועזן צו זיין אין בעט.

אויפֿן וועג אַהיים האָט די מוטער גערעדט צו אים וועגן די
 קעלערמאַנס און טערעזען. אָבער ער האָט זי נישט געהערט, גע-
 וועזן פאַרטאָן אין זיינע אייגענע געדאַנקען.

טערעזע האָט אים מער נישט אינטערעסירט. דעם גאַנצן
 אָונט האָט ער נישט איינמאָל פאַרשפּירט צו איר, וואָס ער האָט
 געשפּירט צו איר אין זיין חלום און נעכטן בייטאָג, ווען זי איז
 געקומען בעטן פאַר די בעלגישע קינדער. אַ פּאָר מאָל איז אים
 דורכגעלאָפֿן אין געדאַנק, אַז זי וועט נישט צולייגן אַזוי דעם
 קאָפּ, ווי קעטרין, וועט זיך נישט צודריקן אַזוי, נישט זוכן אַזוי
 די אומאַרמונג. און איצטער האָט ער געוויסט, אַז ער וועט מוזן
 אויפֿזוכן קעטרין — קעטרין מיט אַלע אירע ראַמאַנען.

ער האָט אויפֿגעלאַכט צו זיך אַלײַן: דער מאַראַליסט, דער

מיידל-אויסווייכער, דער ריינער נאר — און דאָס מיידל מיט די
 פילע ראָמאַנען, די העלדין פון סקאַנדאַלן, די אומריינע... האַהאַ!...
 און גלייך האָט זיך זיין האַרץ שמאַרצפול צוזאַמענגעדריקט,
 אַ האַרטע בייזקייט איז דורכגעגאַנגען דורך אים, האָט צוזאַמען-
 געדריקט זיינע ציינער. זיינע אויגן, ווי אָנגעפילט מיט פייער-
 פונקען, האָבן געקוקט דורך דער טונקל־קייט פון דער גאַס אין
 אַ ווייטערער, גרעסערער, אומענדלעך טיפערער פינסטערניש:
 אַז זיי דאָרטן, זיי, וועלכע האָבן געהאַלטן אין זייערע הענט
 דעם שיקזאַל פון די פעלקער, האָבן געקאָנט ברענגען די וועלט-
 קולטור צו אַ פולשטענדיקן באַנקראַט!...

IX

געזאגט דער מאמען א גוטע נאכט, אריין צו זיך אין צימער,
געוואלט מאכן זיך באקוועם און פארברענגען נאך א פאך שעה,
צוערשט ביי דער פיאנא און דערנאך איבער א בוך. אבער ביים
אראפנעמען פון זיך דאס טאקסידא האט ארנאלד א טראכט גע-
מאן, אז ביים פיאנא קאן ער דאך אייננטלעך זיצן אָננעטאָן, ווי
ער איז. ער וועט זיך מאכן באקוועם שפעטער, ווען ער וועט אפי-
שפילן. דאך ביים שפילן איז אים ערשט רעכט קלאָר געוואָרן, פארי-
וואָס ער האָט נאָך נישט געוואָלט אויסמאָן זיך. ער האָט געהאט
שטאַרק חשק צו זען קעטרין. ווען ער כאַפט זיך איצטער אַריבער
אין יענעם קלוב, איז מעגלעך, אז ער זאָל זי דאָרטן ווידער טרעפן.
זאָל ער זיך אַריבערכאַפן אָדער זאָל ער זיך נישט אַריבערכאַפן? ...
שאַפענס אַ נאָקטורן האָט געבענקט אונטער זיינע פינגער, צאָרט,
טרויעריק. זאָל ער, אָדער זאָל ער נישט? ... וועט עס הייסן שוואַכי-
קייט, ווען ער זאָל איצטער נאָכגעבן זיין האַרץ? אָדער וועט עס
זיין נאַריש, ווען ער זאָל אָפּלייגן? וואָס איז דער שכל פון אָפּלייגן?
ער האָט זיכער נישט געמאַכט נעכטן אזא איינדרוק אויף קעטרין,
אז זי זאָל זוכן די געלעגנהייט צו טרעפן זיך מיט אים נאָכאַמאָל.
ער מוז זי איצטער זען אזוי אַפט ווי מעגלעך. מאַכן די אַטאַקע
און נישט אָפּלאָזן. אַ דייטשע אַטאַקע, אַה-האָ...
ער האָט אָנגעקנייטשט דעם שטערן. ער טראַכט שוין אויך
אין מלחמה-טערמינען? און ווען ער האָט דאָס אַ טראַכט געמאָן.
זיינען זיינע געדאַנקען שיר-שיר נישט אַריבערגעגאַנגען צו דער

אומגליקלעכער מלחמה-טעמע. עס האָט זיך אין אים אַ וועק געמאָן זיין שטענדיקער געדאַנק: איצטער איז דאָרטן פאַרטאָג, און באַלד וועלן זיי אויפשטיין און אָנהייבן צו פאַרניכטן איינע די אַנדערע. דער אייביקער שוידער, דאָס אייביקע ווונדערן זיך: ווי קאָן עס געשען? זיינע פינגער האָבן אויפגעציטערט, זיינען אָנגעפילט גע- וואָרן מיט חלשות, האָבן פאַרלאָרן די באַרירונג מיט די קלאַווישן. אָבער ער האָט אָפגעטרייסלט פון זיך די געדאַנקען.

ער האָט איצטער געוואָלט קלאָר ווערן נאָר אין איין זאַך: זאָל ער אָדער זאָל ער נישט אַריבערכאַפן זיך אין דעם שפּיל-הויז, וווּ ער וועט מסתמא טרעפן קעטריין שופרא? ער וועט זי טרעפן אין דער געזעלשאַפט פון מענער ביים שפּיל-טיש... דאָרטן, וווּ זי איז נעכטן געזעסן... וועמעס „מול“ איז זי היינט? היינט שפּילט זי אפשר אויף איר אייגן געלט, ווייל זי האָט נעכטן אַ סך גע- ווונען... געוויס שפּילט זי אויף איר אייגן געלט... פאַרפלאַמט, אויפגערעגט, די האָר צושויבערט, צום אויפפרעסן שיין... און ער וועט צוגיין צו איר...

ער האָט צוגעמאַכט די פּיאַנאָ און איז אויפגעשטאַנען פון דעם שטול. צו וואָס פאַרלויפן אין פאַראוים און אויסמאַלן זיך זאַכן? ער איז אַוועקגעפאַרן אין קלוב. אויפן וועג אין זיין אויטאָ- מאָביל איז ער ווידער פאַרלאָפן פאַראוים און אויסגעמאַלט זיך זאַכן. אויב זי שפּילט אויף איר אייגן געלט, וועט זיין לייכט צו- צוטרעטן צו איר און אַפילו אַוועקצונעמען זי. אָבער וואָס וועט ער טאָן, אויב זי איז עמעצנס אַ שותפת? וואָס וועט ער טאָן, אויב זי איז שוין איינגעלאָדן? וואָס וועט ער איר זאָגן? ניין, ער וועט אויף איר אַ קוק טאָן... אַזוי אַ קוק טאָן, אַז זי וועט וויסן, אַז זי דאַרף צוקומען צו אים, זיין מיט אים אַליין...

ער האָט זיך געכאַפט, אַז ער פאַרלויפט שוין ווידער אין פאַראוים. איז אין כעס געוואָרן אויף זיך. פונדאָנען נעמען זיך צו אים אַזעלכע געדאַנקען? דאָס איז אַזוי נישט שיין. אָפּפלאַנעווען איז גוט אין געשעפט. ווי קאָן מען אָפּפלאַנעווען אין אַזעלכע זאַכן? ער איז איבערהויפט אַוועקגעגאַנגען אויף אַ שלעכטן, פאַלשן וועג. ער האָט איצטער געדאַרפט זיין אינדערהיים און לייענען

אָדער שטודירן. ווי קומט ער צו קעטרין? ווי קומט קעטרין צו אים?

אָבער ער האָט זיך נישט אומגעקערט צוריק אַהיים. ער האָט בעסער זיך אומגעקערט צוריק צו אויסמאַלן זיך זאָכן. דאָס איז אָפגעמאַכט: ער וועט פון קעטרין נישט אָפלאָזן... ער האָט זי אין דעם שפּיל-הויז נישט געפונען. ער האָט אַרײַנגעקוקט אין פאַרשידענע צימערן. זי איז נישט געוועזן. איז זי דאָ געוועזן און אַוועקגעגאַנגען אָדער איז זי דאָ גאַרנישט געוועזן? מסתמא איז איבערטריבן דאָס, וואָס מען דערציילט זיך אָן, אַז זי לאָזט נישט דורך אַן אָונט אָן שפּילן. עס איז דאָך אוממעגלעך, אַז זי איז דאָ געוועזן און שוין אַוועקגעגאַנגען. ער האָט זיך געשעמט נאָכצופּרעגן אויף איר אַפילו ביי די באַדינטע. אָבער ער האָט נישט געוואָלט אַוועקגיין: טאַמער קומט זי נאָך אָן, נישט קוקנדיק אויף דער שפּעטקייט.

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט מיט אַ מאַנאַטלעכן זשורנאַל מיט אַ סך שלעכטע דערציילונגען, אָבער אָן פּאָליטיק. אויף אַן אָרט, פון וועלכן ער האָט געקאָנט זען אַלע אַרײַנקומער און אַרויסגייער. ער האָט שלעכט געלײענט, ווייל ביי יעדן גערויש האָט ער אויפֿגעהויבן די אויגן פון די געדרוקטע שורות. און, דער עיקר, ווייל ער האָט זײַנע געדאַנקען געהאַט ערגעץ-ווי אַנדערש. ער האָט גע־טראַכט, ווי נוצלאָז עס איז אויסצומאַלן זיך זאָכן. אָט האָט ער אַלץ אָפגעקלערט און אָפגעפלאַנעוועט, וואָס ער וועט טאָן, ווען ער וועט טרעפן קעטרין. אָבער אויף אַזאַ פשוטער מעגלעכקייט, אַז זי וועט גאָר אין דעם קלוב נישט זײַן, איז ער נישט געפאלן. מעג־לעך, אַז זי שלאָפט גאָר איצטער גאַנץ רואיק און הלומט אַפילו נישט, אַז ער זיצט דאָ מיט אַ בענקעניש אין האַרצן. ער האָט גאָר געדאַרפט צוגיין צו איר הויז. ער ווייס שוין, אין וועלכן פענסטער ער דאַרף אַרײַנקוקן. אויב עס איז ליכטיק אין יענעם פענסטער, וועט ער ווייסן, אַז זי איז אינדערהיים. אויב עס איז פינסטער... אויב עס איז פינסטער, שלאָפט זי שוין מסתמא. אָדער עס קאָן זיך גאָר טרעפן, אַז גראָד ווען ער וועט צוקומען צו איר הויז, וועט זי אויך אונטערקומען. נעכטן איז זי דאָך אויך גראָד אָנגעקומען אים אַנטקעגן. דאָס וואָלט געוועזן גרויסאַרטיק. ער וואָלט זי שוין

נישט געלאָזן אנטלויפן. און אפילו ווען זי קומט אָן מיט עמעצן.
 ער מעג זי דאָך אָפּשטעלן ביי דער צופעליקער באַגעגענונג, מעג
 דאָך מאַכן אַ געשפרעך. אויב איר באַגלייטער איז אַ באַקאַנטער,
 איז אַוודאי גוט. איז ער נישט קיין באַקאַנטער, וועט זי אים פאַר-
 שטעלן... אָדער, ניין: ער וועט וואַרטן, ביז יענער וועט זיך אָפּגע-
 זעגענען... זי וועט אַרויף אויף די טרעפּ, אויפּשליסן די טיר, און
 איידער זי וועט פאַרשווינדן הינטער דער טיר, וועט ער אויסרופן:
 „סעטרין!“

וואָלטער וויינגוט האָט זיך באַוווּזן ווייט אין דעם גרויסן
 סאַיע. אַרנאלד האָט זיך דערמאָנט, אַז נעכטן איז ער אויף אים
 אייפּערזיכטיק געוועזן, און אָפּגעשמיכלט.
 וויינגוט איז צוגעגאַנגען צו אים מיט גרויסער פּריינטלעכ-
 קייט.

„איך וויל אייך אָפּדאַנקען פאַר אייער נדבה. זי האָט מיך
 גאַנץ איבערראַשט.“

„פאַרוואָס איבערראַשט?“

„מען האַלט דאָך אייך פאַר אַ פּראָ-דייטש.“

„אומזין! מענטשן ווילן נישט פאַרשטיין, און דערביי רעד
 איך, דאַכט זיך, גאַנץ קלאַר.“

וויינגוט האָט לוסט באַקומען דורכצורעדן זיך אַביסל, אָבער
 ווער אָפּענער זשורנאַל איז אַרנאלדס הענט האָט אים געשטערט.
 „איך זייט שטאַרק פאַראינטערעסירט אין אייער לייענען?“
 האָט ער עפּרעגט.

אַרנאלד האָט צוערשט נישט פאַרשטאַנען, באַלד אָבער
 אַ סוף געטאָן אויף דעם זשורנאַל אין זיינע הענט, געכאַפט זיך,
 אָפּגעענטפּערט: „אַ, ניין!“ און אוועקגעלייגט דאָס בוך אויף
 אַ דערבייאיק טישל. עס איז אים אפילו אָנגענעם געוועזן, וואָס
 וויינגוט וויל מיט אים מאַכן אַ געשפרעך. עס וועט זיין באַקווע-
 מער, ווי איטלעכע וויילע אַרויסצוקוקן פון זשורנאַל. אין געשפרעך
 וועט ער אויך קאָנען לענגער און געדילדיקער וואַרטן.
 „וואָלט איר געוואָלט עפעס טרינקען?“ האָט וויינגוט גע-
 פּרעגט.

„אויב דער טרונק וועט קומען צו מיר. איך פויל זיך צו
ירין פון אָרט.“

וויינגוט האָט באַשטעלט סאָדע מיט וויסקי און צוגעזעצט
זיך לעבן אַרנאָלדן.

עם האָט זיך אָנגעהויבן אַ לאַנגער געשפרעך איבער אַר-
נאָלדס שטעלונג צו דער מלחמה. וויינגוט האָט געוואָלט איבער-
צייגן, אַז אַרנאָלד איז דער ריכטיקער פּראָדייטש. אַרנאָלד האָט
זיך געווערט, באַמיט זיך צו באַווייזן, אַז דורך אים רעדט די
אידעע פון אייביקן שלום: דער איידלסטער געראַנק, צו וועלכן די
מענטשהייט האָט זיך דערטראַכט. גאַנץ גוטמוטיק האָט וויינגוט
דערמאָנט דעם פּאַקט, אַז אַרנאָלד האָט אַ יאָר געשטודירט אין
דייטשלאַנד און מוז דעריפּאַר זיין פּראָדייטש. גאַנץ גוטמוטיק
האָט אַרנאָלד אים דערמאָנט, אַז וויינגוט איז אַ דייטשער נאָמען,
און דאָך איז דער טרענער פון דעם נאָמען אַ פאַרביטערטער פּיינט
פון דייטשלאַנד. איצטער האָט וויינגוט געוואָלט וויסן, וואָס וואָלט
אַזאַ פּרינציפּיעלער קעגנער פון בלוט-פאַרגאַס, ווי אַרנאָלד, געטאָן,
ווען אַ רויבער וואָלט אים באַפאַלן.

וואָס וואָלט ער געטאָן? ער וואָלט אויפגעהויבן די הענט
אויס רעספּעקט צום רויבערס רעוואָלוציער און וואָלט געלאָזט זיך
אויסטרייסלען די קעשענעם.

אַבער וואָס וואָלט אַזאַ קעגנער פון בלוט-פאַרגאַס געטאָן,
ווען ער וואָלט זיך געקאָנט ווערן?

אַרנאָלד האָט זיך אָפּגעזאָגט צו באַשטימען אין פאַראַווס,
וואָס וואָלט אין זעם געגעבענעם מאָמענט געוועזן שטאַרקער
אין אים: דער אינסטינקט פון זעלבסטשויץ, אָדער די אָנגענומענע
וועלט-אַנשוואַונג. וויינגוט האָט שוין געוואָלט טריאומפּירן.

„אַבער,“ האָט אַרנאָלד ווייטער געזאָגט, „מיר דאַרפן נישט
אָנזען דייטשלאַנד אין דער ראַלע פון אַ רויבער און אירע שכנים
אין דער ראַלע פון רואיקע פירגער. מיר דאַרפן זיי אַלעמען זען
אין דער ראַלע פון רויבער, באַוואָפנטע ביז די ציינער, גרייט אָנ-
צופאַלן איינער אויף דעם אַנדערן און איבערשניידן זיך די העל-
זער. עס איז נאָר געוועזן די פּראַגע, ווער וועט צוערשט מאַכן דעם
שפּרונג אויף זיין שכן...“

וויינגוט איז בלייך געוואָרן. ער האָט זיך קוים איינגעהאַלטן
אין זיין כעס.

„דאָס איז דייטשע פּראָפּאָגאַנדע!“ האָט ער אַרויסגעשיפעט.
אַרנאָלד האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ רחמנות-בליק.
„איך פאַרזיכער אייך,“ האָט ער ווייך אַרויסגערעדט, „אַז
איך בין נישט קיין דייטשער אַנענט.“

די וויסקי און סאָדע איז אָנגעקומען. דער קעלנער האָט אָנ-
געגאָסן די גלעזער, אַרנאָלד האָט גענומען זיין גלאָז. אָבער ווייני-
גוט האָט אַ וואָרף געטאָן אַ פּינטזעליקן בליק אויף דעם גלאָז,
וואָס איז געשטאַנען פאַר אים, און אָפּגעקערט דעם קאָפּ. אַרנאָלד
האָט אַ שמיכל געטאָן און צוריק אוועקגעשטעלט זיין גלאָז.
„איך בין אייער גאַסט,“ האָט ער געזאָגט מיט זיין שמיכל.
„ניין, ווירקלעך, וואָס איר האָט געזאָגט...“ האָט וויינגוט
אַרויסגעשטאַמלט.

„וואָס איך האָב געזאָגט, איז אַרויסגעקומען פון אַן איבער-
צייגונג, וועלכע קאָסט מיך אַ סך. מיין ליבער מר. וויינגוט, ווען
איר וואָלט געוויסט, וואָס פאַר אַ חורבן די מלחמה האָט אָנגעמאַכט
אין מיר. איך קען נישט אייער וועלט-אַנשוויאונג — ביי אונז אין
אַמעריקע האָבן, דאַכט זיך, זייער ווייניק מענטשן אַ וועלט
אַנשוויאונג. מיר האָבן אַפילו נישט דאָס וואָרט דערפאַר אין דער
ענגלישער שפּראַך — אָבער איך האָב געגלויבט אין דעם אייביקן
שלום און שטענדיק געהאַט אַ טיפע שרעק פאַר קריג און בלוט-
פאַרגאַס. די מלחמה איז שוין אין דעם דריטן יאָר, און איך פאַ-
גרייף נאָך אַלץ נישט, ווי קאָנען מענטשן הרגענען אייער דעם
אַנדערן.“

וויינגוט האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט צו זיין גלאָז, און
אַרנאָלד האָט אויפגעלעבט.

„איך גלויב נישט, אַז איך האָב אייך איבערצייגט און אַז
איצטער פאַרשטייט איר מיך שוין בעסער. און איך האָב זיך שוין
אַ סך מאָל פאַרשוואָרן נישט צו רעדן וועגן דער מלחמה, ווייל
מער ווי האַרצווייטאָג און ערגערניש קומט פון די אַלע געשפּרעכן
נישט אַרויס. אַט זייט איר צוגעקומען צו מיר מיט אַ וואַרעם
אויסגעשטרעקטער האַנט און וועט אוועקגיין אַן אומצופרידענער,

א גערייצטער... וואָס האָבן מיר ביידע געוואָנען פון דעם גע-
שפרעך?"

ער האָט אַ טרונק געטאָן פון זיין גלאָז, אַרויסגענומען זיין
פאַרטציגאַר, אונטערגעטראָגן וויינגוטן. וויינגוט האָט קוים אויפ-
געהויבן די האַנט, גענומען אַ ציגאַר. זיי האָבן פאַררויכערט.
„דאָך...“ האָט וויינגוט אָנגעהויבן.

אַרנאָלד האָט אים אָפגעשטעלט.

„נישט מער וועגן דער מלחמה, איך בעט איך.“
„עס איז נישטאָ וועגן וואָס צו רעדן. דער קריג פילט אויס
דעם גאַנצן מענטש.“

„האָט איר דעם גאַנצן אָוונט גערעדט מלחמה?“
„ניין. געשפילט. דאָס איז, דאַכט זיך, אויך עפעס, וואָס
איר האָט נישט שטאַרק ליב. אָבער נעכטן האָט איר אויך גע-
שפילט.“

אַרנאָלד האָט זיך צולאַכט.

„מיין נעכטיק שפילן, ווייזט אויס, איז אַ סענסאַציע. אַלע
ווייסן פון אים.“

„איר דאַרפט עס צושרייבן, דער עיקר, צו איער שותפּטע
מען איז געוועזן איבערראשט נישט אזוי פון דעם, וואָס איר האָט
געשפילט, ווי פון דעם, וואָס איר האָט געשפילט מיט קעטרין
שופרא.“

אַרנאָלד האָט דערפילט, אַז ער ווערט רויט, און באַהאַלטן
זיין געזיכט אין זיין גלאָז. ער האָט געטרונקען לאַנגזאַם און אַוועק-
געשטעלט דאָס גלאָז, ווען ער האָט געפילט, אַז ער האָט באַזיגט
די אויפשטייגנדיקע פאַררעטערשע רויטקייט.

„איז דאָס אזוי סענסאַציאָנעל?“ האָט ער רואיק געפרעגט.

„יא. ווען איר זייט אויפגעטראָטן מיט איר.“

ער האָט עס אַליין געוואָסט, אָבער ער האָט געוואָלט רעדן
וועגן איר, הערן, וואָס וויינגוט האָט צו זאָגן וועגן איר. אָבער
דערביי האָט ער זיך געשעמט, פאַרוואָס ער וויל עס. און מורא
געהאַט, ער זאָל נישט באַקומען צו הערן עפעס אזוינס, וואָס
וועט עפעס צושטערן און אָפטוויטן אין אים.

„איך האָב עס גאַרנישט געוואָסט,“ האָט ער געלייגט. „איך

האָב גערעכנט אַפילו היינט אויך צו שפילן מיט איר אין שותפות. זי איז נעכטן אזוי מזלדיק געוועזן."

„היינט האָט זי געהאַט פאַר אַ שותף ענדריי קעלערמאַן און איז אים אזוי נישט מזלדיק געוועזן, אז זיי האָבן אָפגעבראַכן דאָס שפיל. ענדריי האָט געוואָלט אָפראַטעווען נאָך פאַר אַן אָונט־ברויט פאַר זיי ביידן אין האָטעל פּרעוואור."

וויינגוט האָט עס געזאָגט לייכט, מיט אַ געוויסן טאָן פון פאַראַכטונג. אין אַרנאָלדן האָט אויפגעציטערט דאָס האַרץ, ווי פון אַ שאַרפן שטאָך. ער איז רויט און באַלד בלאַס געוואָרן. אזוי האָט ער זיך אומגעפרעגט און אומגעריכט דערוויס, ווי און מיט וועמען קעטרין איז. און עס איז אים אזוי אומאָנגענעם געוועזן, פאַרוואָס ער האָט זיך עס דערוויסט. ער האָט זי געזען אין אַן אויטאָמאָ-ביל מיט ענדריין, געזען זי אָנגעלענט אויף ענדריין, און ענדריי ווייס גאַנץ אנדערש, ווי צו באַנעמען זיך מיט איר.

וויינגוט האָט באַמערקט די ענדערונג, וועלכע איז פאַרגעקוי מען אין אים, און אַרנאָלדן האָט זיך אויסגעוויזן, אַז דער גוט־דערציגענער, מיט פייע מאַניערן, וויינגוט האָט אַראָפגעשלאָנגען אַ שמייכל. עס איז אים נאָך אומאָנגענעמער געוואָרן. ער ווייס נישט ווי צו האַלטן זיך. ער פאַרראַט זיך אַליין. אויף וויינגוטן וואָלט מען געוויס נישט דערקענט, וואָס ער פילט. וויינגוט וואָלט געוויסט, ווי צו באַהאַלטן זיינע געפילן. עס קאָן דאָך זיין, אַז ווייני־גוטן פאַרדרייט אויך, וואָס זי איז אַוועק מיט ענדריין, און פּונ־דעסטוועגן האָט ער גערעדט אין אַזאַ לייכטן טאָן. וויינגוט וואָלט זיכער נישט געוואָרן רויט און בלאַס. פאַרוואָס שווייגט ער, אַר־נאָלד, איצטער? ער האָט געדאַרפט עפעס זאָגן, רעדן, פאַררעדן די ציינער, לאַכן, לעבעדיק זיין, מאַכן אַ גוטן ווייז... אָבער ער האָט נישט געוויסט, וואָס צו זאָגן, וועגן וואָס צו רעדן.

און וויינגוט האָט אים נישט אַרויסגעהאַלפן. ער האָט אויך געשוויגן. געמראַכט, ווי מערקווירדיק, אַז אַזאַ מענטש, ווי אַרנאָלד לעווענבערג, זאָל זיך פאַרליבן אין קעטרין שופּרא. וועדליק אַלע ווייסן, אַז זי איז בלוז אַ שפּילצייג, קאָן ער בלאַס און רויט ווערן איבער איר. אַרעמער מענטש!

אַן אומאָנגענעמע פּויזע איז איינגעטרעטן. זיי האָבן שווייגן-

דיק אויסגעטרונקען זייערע גלעזער, שווייגנדיק געצויגן פון זייערע ציגארן. וויינגוטן איז פאָרגעקומען, אז לעווענבערג וויל מער נישט רעדן און וואָלט געוואָלט בלייבן אליין. ער האָט אַ סוף געטאָן אויף זיין געלענק-זייער, געזאָגט, אז עס איז זייער שפעט און אויפגע-הויבן זיך פון אָרט.

אַרנאָלד האָט דערפילט, אז ער דאַרף אים נישט לאָזן אזוי צוועקניין. ער מוז אים עפעס זאָגן.

„איך האָף, אז איר פאַרשטייט מיך איצטער כאָטש וויפל עס איז,“ האָט ער געזאָגט ביים האַנט-דרוק.

וויינגוט האָט נישט פאַרשטאַנען.

„אין וועלכער הינזיכט?“ האָט ער געפרעגט.

„וועגן מינע מלחמה-אידעען. איך בין נישט קיין פּראָ-דייטש און...“

וויינגוט איז געוואָרן שאַרף.

„מיר איז גאַנץ ענאָל. ווער עס איז נישט פאַר די אליאירטע.

איז קעגן זיי און זייער דעמאָקראַטישן קאַמף.“

„זייער דעמאָקראַטישער קאַמף קלינגט שוין, ווי אליאירטע פּראָפּאַגאַנדע,“ האָט אַרנאָלד גוטמוטיק געשמייכלט.

וויינגוט האָט זיך אָנגעצונדן. עס האָט זיך אים פאַרוואָלט מיט עפעס באַליידיקן אַרנאָלדן. דאָס רעדט דאָך אזוי דער מענטש, וועלכער איז שוואַכזיניק גענוג ערנסט צו פאַרליבן זיך אין קעטרין שוּפּראַ! אָבער ער האָט זיך דערמאַנט, אז אייגנטלעך האָט אים אַר-נאָלד אָפּגעענטפּערט מיט דער באַשולדיקונג, וועלכע ער האָט אים פריער צוגעוואָרפן.

וויינגוט האָט אַפילו געגלויבט, אז עס איז נישטאָ אזא זאַך.

ווי אליאירטע פּראָפּאַגאַנדע. און אויב זי איז פאַראן, טאָר מען זי דאָך נישט דערמאָנען אין איין אָטעם מיט דער געמיינער, פאַר-דאַמונגס-ווערטער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע. פונדעסטוועגן האָט ער זיך איינגעהאַלטן צו באַליידיקן דעם אָרעמזעליקן מענטשן, וועלכער איז שוין באַשטראַפט גענוג דורך פאַרליבן זיך אין קעטרין שוּפּראַ. ער האָט נאָר פאַראַכטלעך אַרויסגערעדט:

„איך בין געוויס נישט קיין אַנענט פון די אליאירטע!“

אַרנאָלד האָט אים אַריינגעקוקט אין די אויגן: פאַרוואָס דער

טאָן? און גלייך איז אים קלאָר געוואָרן. ער האָט שטאַרק פאַרלאָרן
 אין וויינגוטס אויגן דורך זיין פריערדיק רויט און בלאַס ווערן. און
 פלוצלונג האָט זיך אים פאַרוואַלט, ווי אויף צו־להכעים, איינלאָרן
 אים אין האָטעל ברעוואַר. ער האָט שוין געהאַט אויפגעפנט דאָס
 מויל, אָבער דער געדאַנק, אז וויינגוט וועט אים אָפּזאָגן, האָט אים
 צוריקגעהאַלטן. אַנשטאָט דעם, האָט ער געזאָגט:

„וויפל איך וויל זיך איינהאַלטן נישט צו רעדן מלהמה, גע-
 לינגט מיר עס דאָך נישט. איך וואָלט געוואָלט אוועקלייגן זיך שלאָפן
 און אָפּשלאָפן די גאַנצע צייט, ביז שלום וועט געשלאָסן ווערן. דאָס
 איינציקע בלייבט: אַריינצוואַרפן זיך עפעס אין אַ רויש, אין אַ מין
 פאַרטומלען זיך, אין אַ פאַרגעסן זיך...“

ער איז אַנטשוויגן געוואָרן און צוגעווענדט זיך צו זיין
 וויסקי-גלאָז, ווי באַדויערנדיק, וואָס עס איז ליידיק. וויינגוט האָט
 געוואָלט עפעס זאָגן, אָבער אַרנאָלד האָט אים פאַרכאַפט מיט דער
 פראַגע:

„וויילט איר אפשר דורכפאַרן זיך אין האָטעל ברעוואַר?“
 וויינגוט האָט אָנגענומען די איינלאָדונג.

זיי זיינען געפאָרן דעם גאַנצן וועג שווייגנדיק. גערויכערט און געשוויגן.

וויינגוט האָט נישט גאַנץ פאַרשטאַנען אַרנאָלדס ווידוי. ער האָט אָנגענומען, אַז אַרנאָלד האָט זיך דערמיט געוואָלט אַנטשול-דיקן פאַר זיין טאַקטלאָזער אינסיוואַירנדיקער באַמערקונג, וועלכע איז קיינמאָל נישט געוועזן טאַקטלאָז און אינסיוואַירנדיק, וועז אַ פּראָ-אַליאירטער האָט זי געמאַכט איינעם, וועלכער האָט מיט אים נישט געוואָלט איינשטימען. דאָס איז אים געפעלן געוואָרן, זיין כעס איז פאַרשווונדן. און ער האָט אָנגענומען די איינלאָדונג, וועלכע האָט פאַרשפּראַכן מיט זיך אַן אינטערעסאַנטע אַוואַנטיוֹרע. זיצנ-דיק אין אויטאָמאָביל, האָט ער געטראַכט וועגן דער פּאַרשטייענ-דיקער באַגעגענונג אין רעסטאָראַן, וועגן דער זייער מערקווירדיקער נייגונג פון דעם וועלט־פּרעמדן לעווענבערג צו קעטרין שופּראַ, און געוואַרט, אַז אַרנאָלד זאָל אָנהייבן צו רעדן.

אַבער אַרנאָלד האָט די גאַנצע צייט קיין וואָרט נישט אַרויס-נערעדט, און צייטנווייז געוונדערט זיך, ווי אַזוי האָט ער מיט זיך וויינגוטן אין אויטאָמאָביל. ער האָט זיך יעדעס מאָל געמוזט דער-מאַנען, פאַרוואָס ער האָט אים איינגעלאָרן. דער פּלאַן אַוועקצופּאָרן אין האָטעל ברעוואָר האָט שוין לאַנג אין אים געבורעט. גלייך ווי ער האָט דערהערט, אַז קעטרין איז דאָרטן, האָט ער זיך אויך דער-זען דאָרטן. נאָר האָט ער זיך נישט געקאַנט פּאַרשטעלן, ווי וועט ער עס מאַכן. ווי וועט ער עס אַליין אַריינקומען אין רעסטאָראַן,

אזוי שפעט איז דער נאכט? ער וועט זיך דערמיט פארראטן, ארויס-געבן. נאטירלעך, וועט ער זיי, קעטרין און ענדריין, נישט זאגן, אז ער האָט געוויסט, אז זיי זיינען דאָ. ער וועט מאַכן דעם אָנ-שטעל, אז דער ריינער צופאַל האָט אים אַריינגעבראַכט. אָבער ער האָט מורא געהאַט, אז ער וועט דעם אָנשטעל נישט גוט דורכ-פירן. שוין זיין אַרומקוקן זיך וועט אים פאַרראַטן. ער וועט זיך דאָך מוזן אַרומקוקן. אַריינקומען און נעמען דאָס ערשטע בעסטע טישל, צי ער זעט זי אָדער נישט, האָט דאָך נישט קיין זין. אפשר זיינען זיי שוין דאָרטן נישטאָ? איז וואָס וועט ער זיצן און אויס-דרייען זיך דעם האַלז און אויסקוקן די אויגן, ווי פריער אין שפּיל-הויז? וועט ער זיך דאָך מוזן אַרומקוקן... און אז ער וועט זיך אַרומקוקן, וועלן אים זיינע אויגן געוויס אַרויסגעבן. ער קאָן זיך נישט פאַרשטעלן. ער וועט די זוכעניש נישט קאָנען פאַר-יאָגן פון זיין פליק. מען וועט גלייך דערקענען, אז ער זוכט עמעצן. אָבער אז ער וועט אַריינקומען מיט וויינגוטן, וועט עס זיין אַ סך לייכטער. ערשטנס, וועט עס נישט דאַרפן הייסן, אז ער האָט נעזוכט. צווייטנס, וועלן זיי קאָנען אַריינגיין אזוי, אז עס זאָל באַשטימט אויסזען, ווי דער צופאַל האָט זיי פאַרטראָגן. און, אויסער דעם, מעגן זיך צוויי דערלויבן דעם שפּאַס פון זוכן און צושטערן אַ גליקלעך „אונטער-פיר-אויגן“...

און אזוי האָט ער איינגעלאָרן וויינגוטן. אָבער ער האָט זיך געוונדערט, ווי אזוי האָט ער אים געמאַכט פאַר זיין פאַר-טרויענס-פּערזאָן. ווי אזוי האָט ער אויפגעעפנט פאַר אים דאָס האַרץ און געלאָזן כאַטש אַביסל אַריינקוקן אין זיין נשמה? יע-נער פאַרשטייט אים דאָך נישט, און וויל און קאָן אים אויך נישט פאַרשטיין. עס איז אים געוואָרן אומאַנגענעם, וואָס ער האָט אים איינגעלאָרן. אַליין וואָלט געוועזן אַ סך גלייכער: ער וואָלט נישט געדאַרפט אַריינלאָזן וויינגוטן אין זיין סוד. און עס וואָלט געוועזן אַ סך אינטערעסאַנטער, ראַמאַנטישער. ער וואָלט אזוי אויסגע-מאַנעוורירט, אז ער וואָלט אויסגעקומען צו זיצן אַנטקעגן זיי, פון זיי נישט געזען. ער וואָלט זיי אַ לאַנגע צייט געקאַנט באַאַפּאַכטן. אַלע זייערע באַוועגונגען, אַלע זייערע פליקן. און קעטרין וואָלט אויפגעהויבן אירע אויגן און וואָלט אים דערזען... וואָס וואָלט

ער געמאָן? ער וואָלט אוועקגעקוקט פון איר, געמאכט זיך נישט זעענדיק זי. ער וואָלט זיך פארטיפט אין דעם געריכט, וואָס פאר אים אויפן טיש. אָדער פארקוקט זיך אויף אן אַנדער פאָרל, אָדער טאַקע אויף אן איינזאַמען מיידל ערגעץ-ווי ביי א טישל... אָדער ניין — ער וואָלט באַגעגנט קעטרינס בליק מיט א רואיקן אָבער פילזאַנדיקן דערווידער-בליק. ווירקלעך, עס וואָלט געווען זייער אינטערעסאַנט, ווען ער וואָלט בעסער געוועזן אַליין... זייער ראַמאַנטיש... אָבער עס איז פאַרפאַלן... ער האָט זיך אַביסל צו-געאיילט... ווען אויף וויינגוטן זאָל עפעס אַנפאַלן א שלאַף אָדער א קאַפּ-ווייטאַג אָדער אן אַנדער ווייטאַג, און ער זאָל חרטה האָבן און באַשליסן, אז ער וויל בעסער אַהיים אין בעט... אָבער וויינגוט איז פון גאַרנישט באַפאַלן געוואָרן, און נישט ווייט פון דעם רעסטאָראַן האָט ער ענדלעך איבערגעריסן די שטיקלייט און געפרעגט, ווי זאָלן זיי מאַכן דעם איינטריט: זאָלן זיי אַנטדעקן אָדער אַנטדעקט ווערן? זאָלן זיי צוגיין צו ענ-דריון און קעטרין און איבערראַשן זיי, אָדער אוועקזעצן זיך אזוי, אז ענדריו און קעטרין זאָלן זיי מוזן דערזען און איבערראַשט ווערן?

אַרנאָלדן איז פּלוצלונג איינגעפאַלן צו פרעגן:
 „וואָס איז, איר מיינט, אז מיר איז איינגעפאַלן צו פאָרן אין האַטעל ברעוואָר, ווייל מיר שופרא איז דאָרטן?“
 וויינגוט האָט גאַנץ העזעהדיק און פעסט אָפּגעענטפערט:
 „איך מוין עס גאַנץ געוויס.“
 „איך וואָלט אייך געקאַנט זאָגן, אז אויב דאָס וואָלט גע-וועזן אמת, וואָלט איך אייך נישט איינגעלאָרן מיטצופאַרן. איך וואָלט אייך אויך געקאַנט פשוט זאָגן, אז איר האָט א טעות...“
 „איז פאַרוואָס זאָלט איר עס נישט זאָגן?“
 „ווייל מיר געפעלט אייער געדאַנק.“

אַרנאָלד האָט זיך צולאַכט.
 „איך בעט אום אַנטשולדיקונג, אויב איך האָב געהאַט א טעות,“ האָט וויינגוט געזאָגט אַביסל גערייצט. „אָבער זייט איר פעאיק צו בעטן מיך אום אַנטשולדיקונג פאַר מאַכן מיך צו בעטן איך אום אַנטשולדיקונג?“

אַרנאָלד האָט זיך נאָך מער צולאכט, פאַרלעגן און גע-
מאַכט, אָבער דאָס מאָל האָט אויך וויינגוט געלאַכט. און ביידע
זיינען זיי אַרײַן אין דעם רעסמאָראַן מיט דעם פאַרשווינדנדיקן
געלעכטער אויף זייערע געזיכטער און אין זייערע אויגן, וויינגוט
פאַראויס, אַרנאָלד פון הינטן. ער איז געוועזן פאַרלעגן און גער-
וועז, געקוקט אַרום זיך אין דעם העל-באַלויכטענעם צימער, גע-
זוכט עפעס אַ צוטשעפּ אויף אויפצולאַכן הויך. דערפאַר האָט ער
געזאָגט, אום גלאַט עפעס צו זאָגן און פאַנאַנדערצולאַכן זיך:

„איך וועט זיך מיט אייך, אַז איר וועט נישט קאָנען איר
בערחזרן אייער לעצטן זאַץ נאָכאַמאָל.“

זיין אויפלאַכן האָט אָנגערטאָפּן אַ קליינע געזעלשאַפט אַרום
אַ טיש, נישט ווייט פון דער טיר, און אַ פרויען-שטימע האָט
אויסגערופּן:

„העלאָ, הייליקער מאָזעס! העלאָ, וואַלטער!“

אַרנאָלד האָט זיך אומגעקוקט און אויפגעצײטערט. דאָס איז
געוועזן מרס. שופרא, קעטרינס מוטער. וויינגוט האָט זיך אויך
אומגעקוקט און אָפגעשמיכלט, צופליסטערנדיק אַרנאָלדן:

„ווי געפעלט אייך עפעס די באַגעגעניש?“

„אינטערעסאַנט,“ האָט אַרנאָלד געצבועטשעט.

זיי זיינען צוגענאַנגען צו איר טיש.

מרס. שופרא איז געוועזן דער פורעם, אין וועלכן קעטרין
האָט זיך אויסגעגאַסן. מוטער און טאָכטער זיינען זייער ענלעך
געוועזן. דאָסזעלביקע אַוואַלע געזיכט, דיזעלביקע שוואַרצע אויגן
אונטער לאַנגע ברעמען, דיזעלביקע רויט-באַפאַרבעטע און באַפּר-
דערטע שוואַרצחנעוודיקייט פון די באַקן. ווען זיי זיינען געוועזן
צוזאַמען, האָט מען מרס. שופרא געקאָנט אָננעמען פאַר אַן על-
טערער שוועסטער פון קעטרין. איר געזיכט איז געוועזן פּולער,
ווי אויך איר גאַנצע פיגור. ביי די אויגן האָט מען געקאָנט אַנט-
דעקן גוט פאַרפאַרבעטע גראַבנס, וועלכע די יאָרן האָבן געמאַכט
אין זייער אומברחמנותדיקן מאַרש. אירע האָר, אויך פּעך-
שוואַרץ, זיינען אָבער געוועזן געקרייזלט און דורכגעמישט מיט
זילבער, וואָס זי האָט נישט פאַרפאַרבעט, ווייל זי האָט אויסגעפּר-

נען, אז דאָס מאַכט זי זייער פּיקאַנט. זי האָט זיך אַפּילו באַרימט, אז קעטרין איז איר מקנא דאָס זילבער.

זי איז איצטער געוועזן האַלב־שיכורלעך, די באַסן רויט, די שוואַרצע אויגן פאַרלאָפּן, קוקנדיק אַרום זיך העזהדיק און אַרויסרופנדיק.

אין איר געזעלשאַפט זיינען געוועזן דריי הערן, אַלע אין דעם עלטער צווישן פּופּציק און זעכציק. רעכטס פּון איר איז געזעסן דער אַדוואָקאַט וויליאַם ראָדזשערס, גרויס און שטאַרק, מיט אַ הילטיקער שטימע אין רעדן און אין לאַכן. לינקס פּון אים דער באַנקיר פּיטער גודמאַן, אַ באַלייבטער, מיטל־וואַקסיקער און גרויס־באַבערדיקער מאַן. אַנטקעגן איר דער קליידער־פאַבריקאַנט מאָריס ליסאָו, קורץ און דיק, מיט אַ גרויסן פּליך און אַ מאַפּס־געזיכט מיט דיקע תּאוּוהדיקע ליפּן. ער האָט נישט אַראָפּגענומען פּון איר זיינע אויגן און אונטערן טיש דורכגעפירט אַ גאַנצן טאַנץ מיט אירע פּיס.

אַרנאָלד און וויינגוט האָבן געקענט ראָדזשערס און גוד־מאַן, און זיינען פאַרנעשטעלט געוואָרן מר. ליסאָו. ער האָט זיך קוים אומגעקוקט אויף זיי. מאַפּסיש אַרויסגעברומט זיין באַגריי־סונג. מרס. שופּרא האָט זיי איינגעלאָדן צו נעמען פּלאַץ ביי איר טיש, אויב זיי האָבן נישט קיין אויסזיכט אויף בעסערער געזעל־שאַפט.

די ביידע יונגע מענער האָבן זיך אָנגעקוקט. זאָלן זיי אָנ־נעמען די איינלאָדונג? וויינגוט וואָלט געוואָלט נישט אָננעמען. ער האָט נישט געקאָנט אויסשטיין די מרס. שופּרא און איר גע־זעלשאַפט. אויסער דעם, איז ער געוועזן נייגיריק אָנצוקוקן לע־ווענבערגן אין דער געזעלשאַפט פּון קעטרין. ער האָט שוין גע־וואָלט אָפּדאַנקען, אַרנאָלד האָט אים פאַרכאַפט דעם וועג. ער האָט געזען אין דער איינלאָדונג אַ געלעגנהייט צו באַזווייזן וויינ־גוט, אז ער האָט נישט געמיינט דוקא קעטרין. דערצו האָט ער געוואָלט נענטער באַקאַנט ווערן מיט קעטרינס מוטער. ער האָט פּון איר ביז איצטער אַ סך געהערט, אָבער ווייניק געזען. איר איצטיקער צושטאַנד איז געוועזן פּיל־פאַרשפרעכנדיק. דערפאַר האָט ער געענטפּערט:

„אויב אייך איז נחא, ענג צו מאכן זיך. — וואָס מיינט איר, מר, וויינגוט?“

וויינגוט איז געוועזן אומצופרידן.

„איר ווייסט דאָך, איך האָב אויף גאָרנישט אויסגעקוקט,“

האַט ער קאַלט און בייסיק אָפגעענטפערט.

„אַבער איר, הייליקער מאָזעס, האָט יאָ אויף עפעס אויס-

געקוקט?“ האָט אונטערגעכאַפט מרס. שופרא. ראָדזשערס האָט

זיך צולאַכט מיט זיין הילטיקן געלעכטער, אָן קיין שום פאַרוואָס.

מסתמא האָט אים אַ קיצל געטאָן דאָס וואָרט ע פ ע ס — מרס.

שופרא האָט עס אַרויסגערעדט מיט באַזונדער באַמאָנג און

אַ ווינק מיטן לינקן אויג. אָדער אפשר איז „הייליקער מאָזעס“

אים אויסגעקומען זייער קאָמיש.

מרס. שופרא האָט אָנגעוויזן די יונגע מענער די פלעצער

רעכטס און לינקס פון איר. די עלטערע הערן האָבן זיך געמוזט

אָפרוקן. מר. ראָדזשערס האָט דאָס געטאָן מיט זיין אומבאַגריני-

דעטן לאַכן. מר. גורמאַן האָט דאָס געטאָן מיט גרויסער העפלעכ-

קייט, ווי דאָס אָפרוקן זיך וואָלט אים גאַנץ באַזונדערס אָנגענעם

געוועזן. אָבער מר. ליסאָו איז געוועזן זייער אומצופרידן, כאַטש

ער האָט זיך קוים אַ רוק געטאָן — ער האָט זיך נישט געקאָנט

מער אַזוי פריי באַוועגן אונטערן טיש דורך דער פאַרמערטער

צאָל פים.

מרס. שופרא האָט אָנגעקוקט אַרנאָלדן, וועלכער האָט זיך

אוועקגעזעצט ביי איר רעכטער זייט. עס איז געוועזן אַן אומאָנ-

גענעמער קוק, פול חזק און באַליידיקונג.

„איר זייט נעכטן גאַנץ באַזונדערס מזלדיק געוועזן מיט

מיין טאַכטער קעטרין,“ האָט זי אים געזאָגט. „דאָס הייסט, מיין

קעטרין איז גאַנץ באַזונדערס געוועזן מזלדיק מיט אייך. איר

מענט זיך אַלע אָפּלערנען, ווי מען באַהאַנדלט אַ שותפּטע אין

קאָרטן,“ האָט זי זיך געווענדט צו די דריי עלטערע הערן. „מר.

לעווענבערג האָט זיך צוגענומען דעם קרן און איר אוועקגעגעבן

דעם גאַנצן געוויין. מיר האָט נאָך קיינמאָל אַזאַ גליק נישט גע-

טראָפּן, האַ-האַ-האַ...”

„אַז מען האָט אייך פאַר אַ שותפּטע, קריגט מען דעם קרן

אויך נישט צוריק, "האָט אַרויסגעשאָסן דער אַדוואָקאַט און הויך ויך צולאַכט.

"יא, איך בין נישט אזא מזלדיקע, ווי קעטרין."
 "דערפאר גייט אייך אין דער ליבע," האָט דער אַדוואָקאַט ווייטער געלאַכט.

"הלואי וואָלט עם אמת געוועזן. אויף מיר איז עם נישט מקוים געוואָרן. מיר גייט נישט — נישט אין קאַרטן און נישט אין דער ליבע. אָט זיצט ער אַנטקעגן," האָט זי געזאָגט, אָנווייזנ'דיק אויף דעם קליידער-פאַבריקאַנט, "און קוקט מיך אָן מיט וויינע וואַסערדיקע בולדאָג-אויגן און האָט שוין מיר געמאַכט ווינדן אויף די פיס — וועט איר עם אָנרופן, אז מיר גייט אין דער ליבע?"

דער אַדוואָקאַט און דער באַנקיר האָבן זיך פאַנאַנדערגע-לאַכט. ראָדושערס מיט דעם קנאַקן פון אַ דונער, גודמאַן — היי-זעריק, האַלזיק. דער קליידער-פאַבריקאַנט האָט נאַריש גע-שמייכלט. אַרנאָלד און וויינגוט האָבן זיך דערפילט גאַנץ אומבאַ-קוועם. וויינגוט האָט עם אַרויסגעצייגט מיט אָננעמען אַ שטרענג און ערנסט געזיכט, אַרנאָלד האָט פאַרלעגן געשמייכלט, מיט עקל אָנגעקוקט דעם קליידער-פאַבריקאַנט. און זי האָט ציגיש פאַרט-געזעצט:

"זעט נאָר די צוויי יונגעלייט. זיי האָבן זיך, דאַכט זיך, פאַרשעמט, האַה-האַ... נא, דערציילט עפעס, יונגעלייט. נאָר נישט פון דער מלחמה. איך האָב פאַרבאָטן אין מיין אָנוועזנהייט צו רעדן וועגן דער מלחמה. איך קאָן נישט רואיק אויסהערן, אז אַזויפיל יונגעלייט ווערן געהרגעט. איך דענק מיר דעמאָלט, אז עם וועלן בלייבן אַזויפיל יונגע מידלעך. אויף יעדן מאָן אַזויפיל און אַזויפיל מידלעך. איז ווי וועל איך אַהינקומען? אַפילו אָט אזא אָ, ווי דער דאָ מיטן פליך און בייכל און קרומע פיס, וועט ביי זיך ווערן אַ גרויסער יחסן און שטייגן הויך אין פרייז. ער וועט מיך בעסער אויסבייטן אויף צוואַנציק-יעריקע, האַה-האַ הא... די מלחמה טרייבט מיך אין פאַרצווייפלונג... בעסער נישט רעדן פון איר..."

"און וועגן אַנדערש קאָן מען רעדן, ווען איר האָט גענו-

מען דאָס וואָרט?״ האָט דער אַרוואַקאָט ווידער אויסגעשאָסן מיט געלעכטער.

„ווייל איך רעד קליגער פאַר איר, און איך וויל בעסער הערן אַ קלוג וואָרט, האַהא... איר זעט, איר זעט, ווי ער שמעלצט זיך!״, האָט זי אויסגערופן, קלאַפּנדיק אַרנאַלדן און וויינגוטן מיט די עלנבויגנס, און אָנגעצייגט מיטן קאַפּ אויף דעם קליידער-פאַבריקאַנט. „אַט ווער עס קוועלט אָן פון מײן חכמה! אַיִאָ, איך בין קלוג?״

דער פאַבריקאַנט האָט געוואָלט עפעס זאָגן, אָבער איידער ער האָט נאָך צייט געהאַט פאַנאַנדערצופענען זיינע פעטע ליפּן. האָט זי שוין ווייטער גערעדט.

„אויך וועגן ביכער זאָלט איר מיט מיר נישט רעדן, דאָס מוזט איר וויסן. אויב איר ווילט זיין מיינע פריינט, זאָלט איר מיט מיר נישט רעדן וועגן ביכער. איך האָס זיי אַלע, אַפילו ראָ-מאַנע. איך האָב געהאַט גענוג דערפאַרונג מיט אַ ביכער-מאַכער, און דאָס איז גענוג פאַר מיר. מען זאָגט, אַז ער האָט מיך פאַ-שריבן אין איינעם פון זיינע ביכער, דער שמוציקער הונט. איך האָב, נאַטירלעך, דאָס בוך נישט געלייענט. מוז זיין אַ זייער שמור ציך בוך...״

דער אַרוואַקאָט און דער באַנקיר האָבן זיך שטאַרק פאַנאַנט-דערגעלאַכט. אויך וויינגוט האָט אויפגעלאַכט, אָבער אַרנאַלד איז געזעסן ווי באַנומען. זי האָט זיך צוהיצט.

„נו, יאָ, נאַטירלעך, אַ זייער שמוציג בוך! און אַז מען זאָל נעמען און מאַכן אַ בוך פון אונז אַלעמען — די ביידע יונגע-לייט נישט אַריינגערעכנט, ווייל זיי האָבן נאָך קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט — וועט נישט אַרויסקומען קיין שמוציג בוך? אַז מען זאָל אַריינשמעלן אַלע פעטע חזירישע אַנעקדאָטן, וואָס איר האָט אַנדערציילט, וועט נישט אַרויסקומען קיין בוך, וואָס אונזער פרומע, צנועהדיקע פאַטשט וועט נישט קאָנען איינטראָגן? איר קענט עפעס פון די דאָזיקע אַנעקדאָטן?״ האָט זי זיך געווענדט צו ביידע יונגעלייט. „מסתמא יאָ. וואָרום פּונדוואַנען ווייס זי קעטרין? איך קאָן זי קיינמאָל נישט איבערראַשן. ווען איך וויל איר עפעס דערציילן, ווייס זי עס שוין, און ווייס עס בעסער

פאר מיר, געזאלצענער און פעפערדיקער, אז עס שאַקירט שוין מיך. אַ טייוול אַ מידל. איך ווייס גאַרנישט, אין וועמען זי האָט זיך איינגעגעבן. ווען איך וואָלט נישט געוואָלט באַשטימט, וואָלט איך געזאָגט, אז איך האָב זי געהאַט פֿון טייוול אַליין, סידן דער טייוול האָט אין אַ געוויסער נאַכט אָנגענומען מר. שופראַס גע- שטאַלט. אָבער מר. שופראַס אַליין איז אַ גוטער טייוול..."

אַרנאָלדן האָט אַריינגעשלאָגן דאָס פֿלומ אין געזיכט. ער איז געוואָרן רויט, ווי צונטער, און עס איז אים געוואָרן הייס. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן ווענטל פֿון זיין שטול, דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזן, די רעכטע האַנט באַשעפּטיקט מיט אַ פּרעקל גע- בעקס אויפֿן טיש. ער האָט געפֿילט אויף זיך וויינגוטס פֿליק און געציטערט, אז די אַנדערע זאָלן נישט אויפּמערקזאַם ווערן אויף זיין רויטקייט. און אָט האָט טאַקע מרס. שופראַס צוגעווענדט זיך צו אים, איבערראַשט איבערגעריסן דעם שטראָם פֿון אירע רייד און אויסגערופן:

"זעט נאָר, דער הייליקער מאָזעס איז דאָך טאַקע רויט גע- וואָרן!"

איצט האָבן אַלע אַנדערע אָנגעשטעלט אויף אים די אויגן. דער אַדוואָקאַט און דער באַנקיר האָבן זיך צולאַכט, און דער קליידער-פּאַבריקאַנט האָט ווייט פּאַנאָדערנגעפּנט זיין מויל אין אַ שטילן געלעכטער, וועלכער איז אים געזעסן ביים שפיץ גאַרגל און נישט געקאָנט אַרויסדרינגען אין דער אויסנוועלט, און צוגע- געבן דעם פּאַבריקאַנטס געזיכט אַן איריאָטישן אויסדרוק. וויינגוט האָט אומפּרחמנותדיק נישט אַראָפּגענומען זיינע פֿליקן פֿון אַר- נאָלדן, ווי ער וואָלט אים געשמיסן מיט זיי.

אַרנאָלד איז נאָך רויטער געוואָרן און געפֿילט, אז ער דאַרף עפעס זאָגן, אום נישט גאַנץ לעכערלעך צו ווערן.
"פּאַרוואָס מיינט איר, בין איך רויט געוואָרן?" האָט ער געפּרעגט.

"פֿון מיינע אומריינע רייד, פֿון מיין פּאַרנאַגראַפֿיע — אזוי, דאַכט זיך, איז דאָס וואָרט פּאַר הזירשע רייד?"
"רעדט נאָר ווייטער, און איך וועל פֿלאַס ווערן," האָט ער געזאָגט און שטיל אויפּגעלאַכט.

זי האָט אים אָנגעקוקט שאַרף, ביז, גיפטיס.
 „וואָס זאָל איך אים אזוינס זאָגן, וואָס זאָל אים בלאַס
 מאַכן?“ האָט זי זיך געווענדט צו די אַנדערע, נישט אַפּווענדני-
 דיק פון אים איר בליק.

„זאָגט אים, אז איר זייט פאַרליבט אין אים,“ האָט דער
 באַנקיר אַרויסגעלאַכט.

„זאָגט אים, אז ער האָט זיך פאַרליבט אין מר. ליסאן,“
 האָט אַרויסגעשאָסן דער אַדוואָקאַט.

„זאָגט אים, אז ער האָט אַ פּראָצעס, און מר. ראָדזשערס
 איז זיין אַדוואָקאַט,“ האָט דער פאַבריקאַנט זיך אָפּגעביסן צוריק
 און געלאַכט מיט זיין ווייט־פאַנאַנדערגעפנטן מויל.

און וויינגוט, אויף וועלכן זי האָט איצטער אַ קוס געטאָן,
 אַרויספאַדערנדיק זיין מיינונג, האָט קוים אַרויסגערעדט מיט זיין
 פאַראַכטלעכן, אויבנאויפיקן טאָן:

„זאָגט אים, אז מען האָט אים צוגענומען אין סאָלדאַטן און
 ייִדישן אויף מ'חמתה.“

„וידער איבער פון אייך זאָגט נאָר דאָס, וואָס וואָלט אים
 דערשראָקן און בלאַס געמאַכט,“ האָט אַרנאלד געגעבן צוריק.

וויינגוט האָט זיך געפילט פאַרטשעפעט, איז אין כעס גע-
 וואָרן, געוואָלט זאָגן עפעס שאַרפּס, געהאַט שוין די ווערטער
 אויף דער צונג. אָבער מרס. שופּרא האָט שוין ווידער גערעדט,
 ווענדנדיק זיך צו אַרנאלדן ביז, שטעכיק.

„איז הערט־זשע, וואָס איך וועל אייך זאָגן,“ האָט זי גע-
 זאָגט. „פאַרליבט זיך נישט אין מיין קעטרין, אויב דאָס לעבן איז
 אייך ליב. און אויב איר האָט זיך שוין פאַרליבט, דאָן פאַלגט
 מיך און באַגייט גלייך זעלבסטמאָרד, אום אָפּצוראַטעווען זיך
 פון אַ סך צרות און סוף־כל־סוף ערשט באַגייט זעלבסטמאָרד, האַ-
 האַהאַ...“

זי האָט זיך צולאַכט הויך אויף אַ קול, באַגלייט פון דעם
 היַלכיקן געלעכטער פון דעם אַדוואָקאַט און דעם הייזעריקן גע-
 לעכטער פון דעם באַנקיר און פון דעם פאַרגליווערטן געלעכטער
 פון דעם קליידער־פאַבריקאַנט. פון די אַרומיקע טישלעך האָט מען
 זיך אַרומגעקוקט, און וויינגוט האָט זיך געפילט זייער אומאָנגע-

נעם. אָבער אַרנאָלד האָט געפילט, ווי די פאַרב וואָלט אים ווירק־
לעך פאַרשווינדן פון די באַקן דורכדעם, וואָס זי האָט געזאָגט.
און ער האָט געדענקט, אז ער וועט זיך אַרויסהעלפן, ווען ער וועט
זיך אָפּוויצלען.

„עס קאָן איינעם ווירקלעך קאַלט ווערן,“ האָט ער געזאָגט,
„ווען אַ מאַמע רעדט אזוי פון איר אייגענער טאַכטער.“

דאָס לעצטע וואָרט האָט ער קוים אַרויסגערעדט. דאָס איז
ביי אים ווי פאַרגליווערט געוואָרן צווישן די ליפּן, און זיינע אויגן
זיינען געוועזן אָנגעשטעלט אויף דער טיר פון דעם דערבייאַיקן
צימער מיט אַן אויסדרוק, ווי ער וואָלט דאָרטן דערזען אַ גייסט.
דאָס לאַכן האָט פּלוצלונג אויפגעהערט, און די געזעלשאַפט
האָט זיך אומגעקוקט אין דער ריכטונג פון זיין פּליק. אפילו
דער פאַבריקאַנט האָט פאַרנעסן אויף אַ וויילע די פיס אונטערן
טיש און שווער אויסגעדרייט דעם קאָפּ אויף דעם דיקן האַלז צו
דער טיר, וועלכע איז געוועזן הינטער אים.
אין דער טיר איז געשטאַנען קעטרין.

XI

זי איז געוועזן אָנגעטאָן, ווי נעכטן, אין רויטן קלייד און רויטן הוט. אַ בוקעט וויאָלעטן, צוגעשטאָכן צו איר גארטל, האָט איבערגעבראָכן די רויטקייט פון איר קלייד. דערפאר אָבער זיינען אירע באַקן געוועזן גאַנץ פאַרפלאַמט, פייעריק — פון טרינקען אָדער פון אַן אַנדער אויפֿרעגונג — און פאַרשטאַרקט די סאַמע־מענע רויטקייט, אין וועלכער זי איז געוועזן איינגעוויקלט. דאָך אירע אויגן האָבן אויסגעזען ווי אַ שוואַרצער טיפּער אָפּגרונט, אין וועלכן עס האָט געברענט אַ פייער, פון וועלכן די גאַנצע רויט־קייט האָט זיך פאַרשפּרייט.

מען האָט זיך פאַרקוקט אויף איר. אַלע געסט. און נישט איין מירל האָט געמוזט, פּול בייזער אייפֿערזוכט, צוריקציען אויף זיך מיט פּאַזונדערער ענערגיע די אויפֿמערקזאַמקייט פון איר קאַוואַליער.

קעטרין האָט זיך אָפּגעריסן פון דער טיר, אין וועלכער זי איז אַ וויילע געשטאַנען ווי איינגעראַמט, געמאַכט אַ פאַרווונג־דערט געזיכט, דורכגעגאַנגען דאָס צימער. ווי נישט אויסמאַכנ־דיס זיך, וואָס זי איז איצטער דער מיטלפּונקט פון אַלעמענס באַ־יוונדערונג, ווי איינע, וועלכע איז דערצו געוויינט. זי איז צוגעקומ־מען צו איר מוטערס טישל.

„וואָס איז? וואָס איז אַזוי דאָ דער געלעכטער? איך האָב גלייך דערקענט מיין טייערער מאַמעס געלעכטער. איך האָב גלייך געזאָגט: איך וועט זיך, אַז דאָס איז מיין מאַמע... וואָס קוקט איר

מיך אלע אזוי אָן? העלאָן, מר. ראָדזשערס! העלאָן מר. גודמאַן!
 העלאָן" — צום פּאַבליקאַנט, אָן אַ נאַמען, קוים אַרויסרעדנדיק —
 „העלאָן, מר. ווינגוט! האָבן מיר זיך נישט געזען אין קלוב? מיר
 האָבן זיך דאָך געזען אין קלוב. אייך איז היינט אויך שלעכט גע-
 גאַנגען..."

און איצטער האָט זי זיך געווענדט צו אַרנאָלדן, קאַלט און
 נאַכלעסיק, כמעט מיט דעמוועלביקן טאָן, ווי צום שניידער:
 „העלאָן! וואָס טוט איר דאָ? ווי קומט איר אַהער? איר
 זייט דאָך געוועזן ביי מיס קעלערמאַן... וואָס קוקט איר אלע
 אזוי?"

„מיר האָבן אַ טויטן דאָ ביים טיש," האָט מר. ראָדזשערס
 געזאָגט מיט אַ שרעק־שטימע און פּאַנאַדערנגעלאַכט זיך.
 „אַ קאַנדידאַט אויף זעלבסטמאַרד," האָט פּאַרריכט דער
 מער פינקטלעכער באַנקיר.

„זאָל איך אייך צושטעלן אַ רעוואָלווער?" האָט ווינגוט
 זיך געווענדט צו אַרנאָלדן איבער מרס. שופּראָס קאַפּ.
 אַרנאָלד האָט קוים געהערט די אַרומיקע באַמערקונגען. ער
 וואָלט אויך נישט געוועזן אין שטאַנד אָפּצוענטפערן אויף זיי.
 ער איז איצטער געוועזן פול פון קעטריין. ער האָט אַליין נישט גע-
 וויסט, ווי ווייט ער האָט זי געוואָלט זען.

ער האָט זי איינגטלעך געזען פאַר זיך דעם גאַנצן טאָג. ער
 האָט נישט אויפֿגעהערט אַרויסצורופן זי פאַר זיינע גייסטיקע
 אויגן, ווי ער האָט זי געכטן געזען ביים שפּיגל און אין רעסטאָ-
 ראַן. אָבער דאָס פּילד איז געוועזן פאַרשווימען, ווייט און גרוי
 אין דער וועזנלאַזיקייט, נישט־ממשותדיקייט פון דער פּאַנטאַזיע.
 און אָט שטייט זי פאַר אים לייבהאַפטיק, אין איר גאַנצן גלאַנץ
 און פייער, מיט אירע ברענענדיקע אויגן, מיט דער באַשיכורנדי-
 קער רויטער חנעוודיקייט פון אירע באַקן, מיט דעם כישוף פון
 אירע ליפּן, מיט דעם אַטעם־פאַרכאַפּנדיקן צויבער פון אירע קער-
 פּער־ליניעס!

אַ גרויסע וואַרעמקייט האָט זיך צוגאַסן איבער זיין ברוסט,
 אַ נחתידיקע פּרוילעכקייט, אַן אויפֿשמורעמען פון זיין בלוט.
 ווען ער האָט זיך געכאַפּט, אַז מען רעדט דאָ שטעכיק און

צוויידיטיק וועגן אים און צו אים, און ער דארף עפעס ענטפערן, האָט ער דאָך קיין וואָרט נישט אויסגערעדט. ער האָט נישט גע- וואָלט אָפּקילן די גרויסע וואַרעמקייט, וועלכע האָט אים אויס- געפילט. מעגן זיי טראַכטן און רעדן וועגן אים, וואָס זיי ווילן!

קעטרין האָט אָנגעקוקט די מוטער און איר געזעלשאַפט נאָך מיט מער פאַרווינדערונג.

„איך פאַרשטיי נישט אייער טויטן-לשון,“ האָט זי שאַרף אַרויסגערעדט.

ווידער האָבן זיך ראָדזשערס און גודמאַן צולאַכט, און לוי- סאו האָט אַרויסגעטשמאַקעט מיט זיינע דיקע ליפּן:

„מען האָט גראַד גערעדט וועגן איך, האָט איר זיך באַ- וויזן.“

קעטרין האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף אים און געפרעגט ביי די אַנדערע:

„ווי איז עס מיטן טויטן אָדער זעלבסטמערדער?“

אז מען האָט דאָ גערעדט וועגן איר, האָט זי ווייניק וואָס אינטערעסירט.

ראָדזשערס און גודמאַן האָבן פאַרטגעזעצט זייער געלעכ- טער, איינער הויך, דער אַנדערער נידעריק און הייזעריק, אַ שלעכט צוגעשטימטער דועט, און מרס. שופרא, וועלכע האָט אָפט אַר- בערגעשאַסן אירע פליקן איבער איר פלייצע צו אַרנאָלדן, איז אַרויס מיט אַ דערקלערונג. זי האָט דערציילט, וואָס זי האָט גע- זאָגט לעווענבערג און פאַרוואָס זי האָט עס געזאָגט. אָפט איז בערגעריסן איר דערציילונג מיט געלעכטער-אויסברוכן אונטער דער געלעכטער-באַגלייטונג פון ראָדזשערס און גודמאַן און ביי אומגעדולד-אויסדריק פון קעטרין. דער קליידער-פאַבריקאַנט האָט איצטער אָנגעהאנגען פאַרליבטע, אַרויסשטאַרצנדיקע אויגן אויף מרס. שופרא, דעם קאָפּ אונטערגעשפאַרט מיט ביידע הענט, מיט די עלנבויגנס אויפן טיש, גאַנץ צושמאַלצן און פאַרגעניגט, פאַר- תענגט פון איר שיינקייט און פון איר גייסט און פון איר פוס, וועלכן ער האָט געהאַלטן איינגעקלעמט צווישן זיינע. ווייניגט האָט געקוקט איבער מרס. שופראס קאָפּ אויף אַרנאָלדן. אַ פאַר-

ניכטנדיקער קוק, פול מיט פרייד איבער דער לעכערלעכקייט פון דעם פארדייטשטן שלום-מענטש.

אָבער אַרנאָלד האָט נישט אַראָפּגענומען די אויגן פון קעט-רין, ווי ער וואָלט געוואָלט אַריינדרינגען איר טיף אין קאָפּ און האַרץ, זען, וואָס פאַר אַ ווירקונג איר מאַמעס ווערטער מאַכן אויף איר.

„איז דאָס דער גאַנצער געלעכטער?“ האָט זי געפרעגט שאַרף און בייז. „קומט!“ האָט זי אויסגערופן צו אַרנאָלדן. „קומט צו מיר. איר האָט דאָ, אין דער געזעלשאַפט, נישט וואָס צו טאָן.“

זי איז צוגעגאַנגען צו אים, אָנגענומען פאַר דער האַנט און אויפגעהויבן פון אָרט. די גאַנצע געזעלשאַפט איז געוועזן איר בערראַשט. מער פאַר אַלעמען אַרנאָלד, כאָטש טיף אין האַרצן האָט ער שוין לאַנג געוונטשן זיך אַזאָ ווונדער און געוואַרט אויף אים. ער איז געשטאַנען און נישט געוויסט, וואָס צו טאָן, ווי צו באַנעמען זיך. זאָל ער גיין אָדער נישט גיין? און דאָ איז מר. וויינגוט, וועלכן ער האָט איינגעלאָדן. ווי קאָן ער אים איצטער איבערלאָזן? דאָס לעצטע באַדענקען, האָט ער געפילט, מוז ער אַרויסזאָגן הויך.

„איך האָב מיט מיר מיין גאַסט — מר. וויינגוט,“ האָט ער געשמייכלט.

וויינגוט האָט געוואָלט עפעס זאָגן, אַנטשולדיקן אַרנאָלדן — ער זאָל זיך נישט לאָזן שטערן. אָבער קעטרין האָט אים פאַרכאַפט דאָס וואָרט, אַרויסגעשריען:

„איר דאַרפט זיך נישט פילן פאַרפליכט צו אַ פריינט, וועל-כער האָט געוואָלט אונטערטראָגן אייך אַ רעוואָלוציע!“
און איז אַוועק אין דעם אַנדער צימער, געשלעפט אַרנאָלדן נאָך זיך.

ביים טישל, צו וועלכן זי האָט אים צוגעפירט, איז געזעסן ענדריו און האָט גאַנץ באַסוועס גערויכערט, פאַרלאָרן אין געדאַנ-קען, זינדיקע, תאַוהדיקע געדאַנקען, אין וועלכע ער האָט דעראַ-בערט קעטרין אין זיין פּריוואַטער וויינגוט, פון וועלכער ער האָט געפאַנטאַזירט. ווען ער האָט דערזען אַרנאָלדן, איז אים דער רויך

פאַרנאַנגען מיף אין האַלז. ער האָט זיך פאַרהוסט. פאַר אַרנאָלדן איז דאָס געוועזן אַ פּוּזע, אין וועלכער ער איז אינגאַנצן געקומען צו זיך פון זיין פּריערדיקער איבערראַשונג.

„פּונוואַנען האָט איר זיך גענומען אזוי שפעט?“ האָט עני דריו ענדלעך געפרעגט. „איר זייט דאָך...“

„ער געמט זיך אָן פאַר דעם כבוד פון זיין שוועסטער,“ האָט קעטרין געזאָגט, אַוועקזעצנדיק זיך און אַראָפּציענדיק אַר- נאָלדן אויף אַ שטול לעבן זיך. „ער מיינט, אז נאָכדעם, ווי מען האָט פאַרבראַכט מיט זיין שוועסטער אַ גאַנצן אָונט, מוז מען אַוועקגיין אַהיים און לייגן זיך שלאָפן, פרום און געטריי און אָפּגע- היט פון אַלע פאַרזוכונגען.“

ענדריו האָט אָנגערוקט דעם שמערן. ער האָט נישט געקאָנט לידן, קעטרין זאָל אזוי רעדן פון זיין שוועסטער.

„ניין, ווירקלעך...“ האָט ער געשטאַמלט צו אַרנאָלדן.

„עס זיינען אומרויאַקע צייטן, אין וועלכע דער שלאָף ווערט געטריבן פון די אויגן,“ האָט אַרנאָלד געזאָגט. „גייט מען אום שלאָפלאָז פון פלאַץ צו פלאַץ, און דער צופאַל גייט פאַראַויס און ווייזט דעם וועג.“

„זייט איר צופרידן מיט דעם וועגווייזער?“ האָט קעטרין געפרעגט.

אַרנאָלד האָט זי בלוז אָנגעקוקט. אירע אויגן האָבן אויפֿ- געפיערט, אירע ציינער האָבן זיך צונויפגעדריקט.

„איך זע, איר זייט צופרידן,“ האָט זי געזאָגט, אַרויסגע- שאַרט די ווערטער. „איך אויך. איר וועט מיך אָפּפירן אַהיים. איך האָף, אז די רייזע וועט זיין אינטערעסאַנטער, ווי מיט אים דאָ. אים איז איינגעפאַלן צו נעמען מיך אַהער אין זיין מאַשין וועלכע ער טרייבט אַליין. מוז איך מיט אים זיצן פאַרנט, און זיינע הענט זיינען באַשעפטיקט מיטן ראָד... דאָס איז דאָך נישט קיין פאַרגעניגן... איר טרייבט דאָך נישט אַליין די מאַשין?“

„נאָט זיי דאַנק, ניין!“ האָט אַרנאָלד געלאַכט.

„דאָס וועט זיין זייער געמיינ,“ האָט ענדריו פּראָטעסטירט. „איך האָב דיך געבראַכט אַהער, איך מוז דיך אָפּפירן. איך פיר

אָפּ מיין מאַשין אין אַ דערפֿיאיִקן גאַראַזש און נעם אַ טאַקסי —
 ווי איז וועגן דעם?"
 „עס טוט מיר זייער לײד — אָבער איך פֿאַר מיט לעווענ־
 בערגן.“

„אַלס דזשענטעלמען וועט זיך לעווענבערג אָפּזאָגן פֿון דעם
 פֿאַרגעניגן. וועט איר נישט, אַרנאָלד?"
 „באַ! קומט, אַרנאָלד!"

זי האָט אַ כאַפּ געטאָן איר מאַנטל פֿון דעם דערפֿיאיִקן
 שטול, אָנגעכאַפּט אַרנאָלדן אונטערן אָרעם און איז מיט אים
 אַרויס. נישט אומגעקוקט זיך אפֿילו אויף ענדריין, וועלכער האָט
 צוזאַמענגעביסן די ציינער פֿאַר כעס און צוגעשוואָרן זיך, אז דאָס
 וועט זיי ביידן טייער קאָסטן.

אין אויטאָמאָביל האָט זי זיך צולאַכט. איבער דעם, וואָס זי
 האָט אָפּגעטאָן ענדריין און אין דעם באַוווּסטיין פֿון איר אייגע־
 נער מאַכט. אָבער פֿלוצלונג איז איר געלעכטער איבערנערסן גע־
 וואָרן: אַרנאָלד האָט זי אַרומגענומען מיט דער רעכטער האַנט
 און אַרויפֿגעדריקט אַ קוש אויף אירע ליפֿן. אַ לאַנגן, לײדנשאַפֿט־
 לעכן קוש. זיינע ציינער צוגעפרעסט צו אירע. דערפֿי אויך האָט
 ער אַרויפֿגעלייגט זיין לינקע האַנט אויף איר אָנגעצויגענעם האַלז
 און קאָנווללסיוו איינגעדריקט אין אים זיינע פינגער, ווי צו דער־
 שטיקן זי, דאָך אומענדלעך געניסנדיק די באַרירונג מיט דער
 צאַרטיקייט פֿון איר יונגער, וואַרעמער הויט.

קעטרין האָט זיך נישט געווערט, איז נישט געוועזן איבער־
 ראַשט. נאָר עס האָט איר אָטעם פֿאַרפעלט. זי האָט געמאַכט אַ באַ־
 וועגונג אָפּצוכאַפּן דעם אָטעם. אָבער דעמאָלט האָט ער זי נאָך
 פעסטער צוגעדריקט צו זיך און שטאַרקער איינגעקוועטשט די
 פינגער אַרום איר האַלז. זי האָט געמאַכט אַ שטאַרקערע באַווע־
 גונג צו באַפֿרייען דעם האַלז, האָט אויפֿגעהויבן די הענט. ער האָט
 זי אַריבערגעוואָרפֿן צו זיך איבער די קני און אויף דעם לינקן
 אָרעם, אַרומגענומען איר האַלז מיט דער רעכטער האַנט און ווי־
 דער געוואָלט אַרויפֿדריקן ליפֿן אויף ליפֿן.
 „אַ מאַמענט נאָר,“ האָט זי אַרויסגעפֿליסטערט. „איך וויל
 וואָס צורעכט מאַכן.“

ער האָט אוועקגענומען זיין האַנט פון איר האַלז, אַראָפּגע-
 בויגן זיין קאָפּ אויף איר ברוסט, באַטרונקען, אומגעדולדיק, נישט
 קאָנענדיק זיך אַליין מער באַהערשן.

זי האָט אַראָפּגענומען די רויטע קאָראַלן פון איר האַלז. זיי
 האָבן איר געשניטן אין דער הויט און וויי נעטאָן. איצטער איז זי
 נעבליבן רואיק ליגן אין זיין אַרעם, געוואַרט.

ער האָט דערפילט איר וואַרטן, אויפגעהויבן איר קאָפּ,
 איינגעקוקט זיך אין איר אין דער פינסטערניש פון דעם אויטאָ-
 מאָביל. ער האָט איר געזיכט קוים געקאָנט זען, נאָר אירע אויגן
 האָבן צו אים אַרויסגעברענט פון דער פינסטערניש, ווי צוויי
 ברענענדיקע קוילן. וואַרטנדיקע, גיריקע, פרעסנדיקע אויגן.

ער האָט ווידער אָנגעכאַפּט זי פאַרן האַלז און אַרויפגע-
 דריקט אויף אירע ליפּן זיין אומגעזעטיקטן קוש.

דער אויטאָמאָביל האָט זיך שנעל געטראָגן דורך דער
 שלאָפּנדיקער פינפטער עוועניו, וווּ דער גערויש פון טאָג איז גע-
 שטאַנען ווי אַ פאַרגליווערטער נעפּל צווישן ביידע הייזער-רײען.
 איז שנעל אַריבערגעלאָפּן די צווייאונפערציקסטע גאַס, וווּ צײַר
 טונגס-פאַרקויפער האָבן אויסגערופּן די מאָרגן-צײטונגען, אין
 וועלכע מיט גרויסע קעפּ איז אָנגעזאַגט געוואָרן די ווונדערלעכע
 בשורה פון דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, די אַראָפּזעצונג פון
 דעם לעצטן ראָמאַנאָוו. אַריבערגעגליטשט זיך איבער דער נײַ-
 אונפּפּאַציקסטער גאַס מיט גרעסערער געשווינדקײט אין דער פּאַר-
 נעמער שטילקײט, וועלכע גײט אַרום, ווי אַ שטאַלצע פּײַנצעסין,
 טאָג און נאַכט צווישן דעם צענטראַל-פאַרק און די רײכע פּאַלאַצן.
 דער געלאַנגווייליקטער און שלאָף-מידער שאַפּער האָט געוואַלט
 וואָס שנעלער אַהײם. אַ פּאַר מאָל האָט ער געפרוּווט אַ קוק טאָן
 אַ הײַנטער זיך, ווי ער וואַלט חושד געוועזן דעם קוש-אַנפאַל פון
 זיין באַלעבאַס, און נאָך פאַרגרעסערט די שנעלקײט, ווי געטריבן
 פון דעם בלוט-טעמפּאַ פון די, וועלכע ער האָט געפירט.

ווען דער אויטאָמאָביל איז שטײן געבליבן פאַר קעטרינס
 הײַז, האָבן זיי ביידע צוערשט נישט געוואוסט, וואָס איז פאַרגע-
 קומען. עס איז זיי געוועזן, ווי מיט דעם אויטאָמאָביל וואַלט
 געפּעס געטראָפּן. ער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און אַרויסגע-

קוסט, זי האָט אַריבערגעקוקט איבער איר שמערן, לינגדיק אויף זיינע קני.

„שוין?“ האָט זי אַרויסגערעדט.

ער האָט שיר נישט אָנגעבאָטן ווייטער צו פאָרן, אָבער ער האָט זיך געשמט פאר זיין שאַפער. האָט ער אַלץ אַרויסגעקוקט, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט פאַרגעוויסערן, אַז דער שאַפער האָט נישט געמאַכט קיין טעות.

זי האָט זיך פויל אױפגעזעצט, איז לאַנגזאַם אַרויסגעשטיגן פון אויטאָמאָביל, געהאַלטן אים פאַר דער האַנט, געשלעפט נאָך זיך. אויפן טראָטואַר האָט זי זיך אומגעדרײט, אָנגעקוקט אים ביים שיין פון אַ דערבייאַיקן גאַס־לאַמטערן. אַ פאַרוונדערטער, נײַגיריקער קוק. פון צווישן איינגעדריקטע צײנער האָט זי לײדנ־שאַפטלעך אַרויסגעוואָרפן:

„אַ גוטע נאַכט!“

אָבער זי האָט אים נאָך נישט אָפגעלאָזן, געשטאַנען און אָנגעקוקט אים מיט פלאַמענדיקע בליקן און מיט צוזאַמענגעשלאָגענע צײנער, וועלכע האָבן אַרויסגעווייסט זיך פון גיריק־פאַנאַנדערגעפנטע ליפן. און ענדלעך האָט זי אַרויסגערעדט לאַשטשענדיק, גלעטנדיק, תּאוהדיק:

„ווייסט, וואָס איך האָב אַזוי ליב געהאַט אין דיין קושן?“

דאָס, וואָס דו האָסט געדריקט מיין האַלז.“

„האַב איך עס?“

„ווי דו וואָלסט מיך געוואָלט דערווערנן... אַ גוטע נאַכט!“

זי איז אַרויפגעלאָפן אויף די טרעפּ און אויפגעפנט די

טיר. שטייענדיק אין טיר, האָט זי אים צוגעוואָרפן אַ קוש און איז פאַרשוונדן אין דער פינסטערניש פון דעם הויז.

ער האָט זיך לאַנגזאַם אומגעקערט צום אויטאָמאָביל. די

שיכרות איז פאַרפּוויגן, האָט זיך אויסגעוועבט. ער האָט זיך אויפגעטרייסלט, געקומען צו זיך.

יא, ער האָט זי געדריקט ביים האַלז, ווי ער וואָלט זי גע-

וואָלט דערווערנן. ער דערמאַנט זיך. אויך אים איז אָנגענעם גע-

וועזן, וואָס זי האָט אַראַפגענומען די קאַראַלן פון האַלז. ער האָט

געקאַנט בעסער פילן איר הויט. בעסער דריקן — ווי צו דער-

ווערנן. די חיה אין אים! ער האָט אויפגעשוידערט. די חיה אין אים! ער האָט זי נישט געוויסט אין זיך. ער האָט קיינמאָל נישט חושד געוועזן, אז ער וועט זיך קאָנען אזוי ווילד באַנעמען. ווי האָט ער געקושט! אזוי תאוהדיק, אזוי משונהדיק, אזוי פער-ווערז!...

ער האָט זיך געשעמט פאַרן שאַפער. ער האָט אים אוועק-געשיקט מיט אַ „גוטע נאכט,“ נישט אַ קוק טוענדיק אין זיין זייט. ער האָט מורא געהאַט צו מאַכן ליכטיק אין די צימערן, ער זאָל זיך נישט דערזען אין שפיגל. ער האָט זיך געשעמט פאַר זיך אַליין. ער האָט מורא געהאַט, אז ער וועט דערזען אין זיינע אויגן עפעס, וואָס וועט אים אַרײַנטרייבן דאָס בלוט אין געזיכט. ער וועט אַנטרעקן אויף זיין פנים אַן אויסדרוק, פון וועלכן עס וועט אים עקלען. איצטער אויך האָט ער דערפילט, אז זיינע ליפן שמאַרצן אים...

ער האָט אַ וואָרף געמאַן אַ פאַרלאָרענעם בליק אויף זיין פּיאַנאָ. פאַר קיין פרייז וואָלט ער איצטער נישט געקאָנט צוגיין צו איר. ער וואָלט זי פאַרשוועכט. ער איז געוועזן זיכער, אז פון אונטער זיינע פינגער וואָלטן איצטער אַרויסגעקומען גאַנץ נייע טענער: העזהדיקע, גרילצנדיקע, תאוהדיקע.

ער איז אַריין אין בעט אונטער זיין צודעק, ווי ער וואָלט זיך באַהאַלטן. ער האָט אָבער נישט געקאָנט איינשלאָפן. עס האָט אים געעקלט פון זיך אַליין. און ער איז געוועזן טרויעריק, ווייל ער איז שוין נישט מער זיכער געוועזן אין זיך אַליין, ווייל ער האָט געפילט, אז ביי דער ערשמער געלעגנהייט וועט ער עס איבערחזרן מיט דערזעלביקער ליידנשאַפט, מיט דערזעלביקער ברוטאַליטעט... ווי קומט עס צו אים? האָט די מלחמה אים אזוי ווייט אַרויסגעבראַכט פון זיין גלייכגעוויכט? ווהיז קאָן ער נאָך קומען? ווהיז קאָן ער נאָך קומען? ווהיז קאָן ער נאָך...

צווייטער טייל

די אראָפּזעצונג פונם רוסישן צאר איז געקומען אומדער-
 ווארט. אן איבערראשונג. אן אומגעהייערע איבערראשונג. דער
 עיקר פאר די זייער קלוגע אלץ-ווייסער, פאר די שטאַטס-
 לייט, דיפלאָמאַטן, פראָפּעסאָרן, געשיכטס-שרייבער, רעדאַקט-
 טאָרן — שאַפער פון דער וועלטס עפנטלעכער מיינונג. זיי האָבן
 געהאַלטן אין איין פארויכערן, אז דער טראָן פון די רוסישע
 צארן שטייט פעסט. אַ, יאָ, זייער, זייער פעסט. אויף די אייזן-
 שטאַרקע יסודות פון דער רוסישער פאָלקס-נאַטור, אויף דעם
 פעלזן פון דעם נידעריקן קולטור-צושטאַנד פון דעם רוסישן
 מוזשיק, אויף דעם סאָלידן פונדאַמענט פון דער שקלאַפּישקייט
 פון די סלאַוון. דאָס צאַרנטום, האָט עס געהייסן, איז איינגע-
 באַסן אין האַרצן פון דעם רוסישן מענטש. איינס אין אים מיט
 זיין נאָט, מיט זיין אָרטאָדאָקסישן קריסטלעכן גלויבן. נישט
 אַוועקצונעמען פון אים, ווי זיין ערד, זיין הייליקע רוסישע ערד.
 און פּלוצלונג — אויס! איינגעפאלן, ווי דאָס קאַרטן-הויז,
 וואָס קינדער בויען זיך צום שפּיל, ווי אַ געביידע, וואָס שטייט
 אויף סלופּעס אינמיטן טייך און דאַרף נאָר דעם קלענסטן
 וואַסער-אויפּשטייג, אום אַראָפּגעשווענקט צו ווערן.

איצטער האָט עס אויפּגעהעלט. דער רוסישער צאַריום האָט
 שוין לאַנג נישט מער געוואָרעלט אין דעם רוסישן פאָלק. ער האָט
 זיך געהאַלטן בלויז מיט דעם כוח פון די באַיאָנעטן פון זיין ריי-
 זיקער-אַרמיי. ווי ביי דעם דאָרן-בוים-קעניג פון דער פיבל וואָלטן

די וואָרצלען טויט געוואָרן, און ער איז אונטערגעשפּאַרט געוואָרן, אז ער זאָל נישט איינפאַלן. ווען די באַיאָנעטן האָבן נישט גע-
וואָלט מער שטיצן, האָט דער צאר „אַפּגעדאַנקט“. דער דאָרן-
בוים-קעניג מיט די טויטע וואָרצלען איז איינגעפאַלן.

וואָס פאַר אַ יום-טוב האָט עס געדאַרפט זיין אין אַ וועלט,
וועלכע האָט געקעמפט פאַר דעמאָקראַטיע! וואָס פאַר אַ טריאומף
פאַר די פּרינציפּן פון פּאָלקס-דעגירונג און פּרייהייט! וואָס פאַר
אַ העלע פּרייד! אָנשטאַט דעם — גרויע אומרויאַקייט. איז דער
צאר צולעצט געוועזן קעגן דער מלחמה און זיינע אַראָפּזעצער
וועלן זי מוטיק ווייטער פירן? איז ער געוועזן ביז צולעצט פאַר
דער מלחמה און זיינע אַראָפּזעצער וועלן מוטלאָז אוועקלייגן די
וואַפּן? די וועלט, וועלכע האָט געקעמפט פאַר דעמאָקראַטיע, האָט
נישט געוויסט, צי זאָל זי זיך פּרייען, אָדער נישט, מיט דעם גע-
בורט פון אַ נייער דעמאָקראַטיע. זי איז אַפילו געוועזן גרייט צו
באַדויערן און צו באַוויינען דעם אונטערגאַנג פון דעם העס-
לעכסטן אַבסאָלוטיזם.

אַפילו די דעמאָקראַטישסטע אַמעריקע האָט אויפגענומען
די רוסישע רעוואָלוציע מיט געמישטע געפילן. און זי איז נאָך
נישט געוועזן קיין שותף אין דעם קריג. די יורשים פון וואַשינג-
טאָן און דזשעפּערסאָן, די זיין און טעכטער פון דער אַמעריקאַנער
רעוואָלוציע האָבן אין זייערע הערצער נישט געפונען קיין פּרייד
איבער דעם פאַל פון אַ טיראַנישן איריאַט און זיין אומווירדיקער
רעגירונג. זיי האָבן געהאַט גרעסערע סימפּאַטיעס און אַנטיפּאַ-
טיעס, ווי מיט די פאַרגליווערטע פּראַזן, וועלכע זיינען נאָך גוט
פאַר מלחמה-פּראָפּאַגאַנדע און האַס-פאַרשפּרייטונג. עס האָבן זיך
נאָך געפונען אַמעריקאַנער צייטונגס-שרייבער, וועלכע האָבן גע-
האַט אַ גוט וואָרט נאָכצוזאָגן דעם מערדער פון אומציויליקע
טויזנטער פון זיינע אונטערטאַנען און פאַרגאַסן אַ הייסע טרער
איבער זיין פאַרשווינדן.

נאָך די ווייניקע אַמעריקאַנער האָבן זיך אמת געפרייט מיט
דער רוסישער רעוואָלוציע. נישט אויסגעמאַכט זיך, וואָס זי האָט
געבראַכט מיט זיך פאַר דער מלחמה. צוריקס געוואָרן דער קנוט,
וואָס זיינע אַכוריותדיקע שמיץ איבער דעם אייגענעם פּאָלע

האַבן ווי געטאָן דער גאַנצער קולטורעלער מענטשהייט. איינגע-
פאלן די פעסטונג פון דער פינסטערער רעאַקציע. אַ ריזיקער זיג
פאַר דער דעמאָקראַטיע, מזל-טוב!
אויך אַרנאָלד לעווענבערג האָט זיך געפרייט, דער אייניקל
פון אַ דייטשן רעוואָלוציאָנער.

ווען ביים פרישטיק נאָך דער קוש-רייזע מיט קעטרין האָט
ער אַ וואָרף געטאָן זיין בליק אויף דער צייטונג, וווּ מיט גרויסע
אותיות איז אָנגעזאָגט געוואָרן די בשורה פון דעם צאַרס אַראָפּ-
זעצונג, האָט ער אויפגעשריען פאַר איבערראַשונג. מיט פאַר-
כאַפטן אָמעם געלייענט ווייטער די נייעס און פריידיק אַרויסגע-
רעדט: „נאָט זיי דאַנק!“ עס האָט אויפגעבליט אין אים. אויפגע-
זונגען.

שפעטער אַפילו האָט ער געטראַכט: וואָס איז די פעולה?
די וועלט איז דאָך באַנקראַט. מיט אַ טיראַן ווייניקער, מיט אַ דע-
מאָקראַטיע מער — וואָס מאַכט עס אויס? איבער דער מענטש-
הייט זיינען אַרויסגעלאָזן געוואָרן אירע ערנסטע אינסטינקטן. עס
איז געקומען די צייט פון אונטערנאַנג.

ער האָט אויך באַמערקט די אומרויאיקייט אין דעם טאָן פון
דער אַמעריקאַנער צייטונג. די רעפובליקאַנישע צייטונג האָט
נישט געיובלט איבער דעם אונטערנאַנג פון דעם רוסישן טיראַן,
און דיראַזיקע צייטונג האָט טאַג-טעגלעך גערייצט די אַמעריקאַ-
נער צו מלחמה אין נאָמען פון די פרינציפן פון דעמאָקראַטיזם!
עקלהאַפט!...

און דאָך האָבן דיראַזיקע געדאַנקען נישט געקאָנט פאַר-
טרייבן די פרייך פון זיין האַרצן. נישט געקאָנט פאַרשטיקן דעם
אויפגעזאָנג. עפעס האָט אים שטאַרק הנאה געטאָן.
ער האָט אַפילו אַ טראַכט געטאָן: „ווען איך וואָלט עס
נעכטן געוויסט!“

ווען ער וואָלט עס נעכטן געוויסט, וואָלט ער גאַנץ אַנדערש
פאַרבראַכט זיין אָוונט. מיט דער גרויסער וועלט-געשעעניש אין
זיין באַוויסטזיין, מיט דעם אויפגעזאָנג אין זיין האַרצן, וואָלט ער
נישט געקאָנט גיין אין קלוב, וואָלט ער נישט געקאָנט פאַרן אין
רעסטאָראַן צו זוכן קעטרין. ער וואָלט נישט געקאָנט געהערן זיך

אליין, אפגעבן זיך מיט זיינע אייגענע הארץ-אנגעלעגנהייטן. ער וואָלט זיכער געבליבן אינדערהיים מיט זיין מוזיק און זיינע גע-דאנקען. דער עיקר, ער וואָלט זיך מיט קערטין נישט געטראָפן, וואָלט נישט געטאָן, וואָס ער האָט געטאָן. דעמאָלט וואָלט אים נישט געעקלט פון זיך אליין. דעמאָלט וואָלט ער נישט געדארפט לעבן אין אַ שטענדיקער מורא פאר זיך אליין...

זינט דעם לעצטן אָוונט מיט קערטין, האָט ער זיך אין ער-געץ נישט באַוווּזן. בייטאָג בלוז אין געשעפט, אין אָוונט אינ-דערהיים מיט זיין פּיאַנאָ און זיינע ביכער. ווען די מוטער האָט געהאט באַזוך, איז ער נישט אַרויסגעקומען. אין טעלעפאָן פלעגט מען ענטפערן, אַז ער איז נישטאָ אינדערהיים. די מוטער, צו וועלכער עס זיינען דערגאַנגען קלאַנגען וועגן די צוזאַמענ-טרעפונגען פון איר זון מיט קערטין שופרא, האָט נאָר שווער געזיפצט.

ער איז זיך אליין נישט געפעלן געוועזן. ער האָט געוואָלט קומען צו זיך, געפינען כאַטש זיין גלייכגעוויכט אין באַציונג צו פרויען, אויב נישט זיין אַמאָליקע גאַנצקייט. און אין דער איי-גענער צייט נישט אויפגעהערט צו פענקען נאָך קערטין. די קושן האָבן אים פאַרגיפט. ער האָט געפילט, ווי איינער, וועלכער האָט אַריינגעקריגן אין זיך אַ גרויסע פאַרציע „דראָגס“. אָבער ער האָט געוואָלט זיך אויסהיילן, דורך צוריקהאלטן זיך, דורך אויס-ווייבן.

ווען ער איז צוגעגאַנגען נאָך יענער קושרייע צום ערשטן מאל צו זיין פּיאַנאָ, האָט ער באַקומט זיינע פינגער. ער האָט זיי לאַנג געוואַשן, ווי אום עפעס אַראַפצורייבן פון זיי, מאַכן זיי עטוואָס צו פאַרגעסן. און דאָך איז אין זיי טעג-לאַנג געוועזן די באַדירונג מיט קערטיןס האַלז.

אַפט אין דידאַזיקע טעג פלעגט ער אַ טראַכט טאָן, וואָס דענקט זיך קערטין פון זיין פאַרשווינדן. זיכער פאַרשטייט זי די אורזאך. זי שטימט זיך געוויס, אַז ער האָט זיך „דערשראַקן“. לאַכט זי זיך אויס אָדער פאַרדרייט עס איר? איז ער פאַרגעסן געוואָרן, ווי איינער פון אירע פילע עפּיאָדן. אָדער שטייט זי

נאכט אין נאכט אין אַ טיר פון אַ שפּיל־צימער און קוקט אַרום מיט אירע זוכנדיקע אויגן, ווי אין דעם אָוונט, ווען ער האָט זי געטראָפֿן? עס האָט אים געקיצלט, צו דענקען, אז זי וואַרט אויף אים. זיינען דאָך איר געפעלן געוועזן זיינע קושן. דאָס מאָל איז זי נישט אַנטלאָפֿן פון אים, ווי צום ערשטן מאָל. געשמאַנען, אָנגעקוקט אים מיט פלאַמענדיקע, באַגערנדיקע אויגן. איר שטימע איז געוועזן אַ לייַדנשאַפטלעכע אומאַרמונג...

ער האָט געוואַרט אויף אַ טעלעפֿאָן אָדער אַ בריוו פון איר. ער פלעגט אויפנעמען זיין קאַרעספֿאַנדענץ מיט דעם גע־דאַנק וועגן אַ בריוו פון קעטרין. ביי יעדן קלונג פון טעלעפֿאָן פלעגט ער אויפציטערן אין דער דערוואַרטונג, אז דאָס טעלעפֿאָן גיבט קעטרין. און ער וואָלט נישט געוועזן איבערראַשט, ווען זי וואָלט געקומען צו אים און אויסגעשטעלט אים ליפֿן און האַלז, ער זאָל זי קושן און ווערן...

אָך, ער איז נישט געזונט!... ער האָט געטריבן פון זיך דעם געדאַנק וועגן איר האַלז און אירע ליפֿן, ווי אַ בייזע פליג.

די וועלט־געשעענישן האָבן אים אַביסל אונטערגעהאַלטן. אין איינעם פון יענע טעג האָבן די דייטשן אין זייער קריג־משוגעת דערטרונקען דריי אַמעריקאַנער שיפֿן, און אַמעריקע איז אַריבער פון „באַוואַפֿנטער נייטראַליטעט" אין אַ צושטאַנד פון קריג. מיט יעדן טאַג איז געוואָרן אַלץ קלאָרער: אַמעריקע וועט אויפהערן צו שלאָגן זיך מיט ווערטער, מיט וואָרנונגען און דורכ־שרייבענישן, נאָר וועט פאַרנעמען איר פּלאַץ אין די רייען פון די קעמפנדיקע אַרמיען פון די אַליאירטע. די מלחמה, וועלכע האָט שוין לאַנג געקלאַפט אין טיר פון אַמעריקע, האָט ענדלעך אויפגעריסן די טיר און אַריינגעשטעלט אַ פּוס. די טיר האָט נישט געקאַנט מער צוגעמאַכט ווערן. און ווי אַ גוטער אַגענט, האָט די מלחמה אַלץ מער אָפּגעשטופּט די טיר, זי זאָל קאַנען אַריינשטעלן אויך דעם צווייטן פּוס. פּאַרלויפּיט האָט זי שוין געקאַנט אַריינ־אַטעמען איר בלוטיקן באַשיכורנדיקן אַטעם און פאַרפעסטן לאַנד און לייַט.

אָרנאָלד האָט באַקומען נייעם שטאָף פאַר זיינע געדאַנקען, נייעם אומרו. אַ גרויסע שווערקיט האָט אים אויסגעפילט. עס

איז אים געוועזן, ווי אויף אים אליין וואָלט זיך אָנגערוסט אַ דערי דריקנדיקע כמאָרע. דאָס איז נישט געוועזן אַלעמענס קאַטאַסטראָף פֿע, נאָר זיין אייגענע. אַן אומגליק, וואָס דאַרף אים אַליין נאָך טרעפֿן. אים גאַנץ אַליין. וואָס וועט ער טאָן, ווען אַמעריקע וועט אַרײַן אין דער מלחמה? ער וועט, נאַטירלעך, נישט וואָלאָנטירן, אין מלחמה נישט גיין. אָבער עס איז דאָך שרעקלעך! עס איז דאָך שרעקלעך צו לעבן!

דאָס איז געוועזן אַ שרעק, וועלכע האָט אים צושטרויט אין זײַנע געדאַנקען וועגן קעטריין. אָבער באַלד האָט ער אין די געדאַנקען וועגן קעטריין געזוכט צושטרויאונג פֿון דער שרעק.

II

אַרנאַלד האָט געקראָגן אַ צושריפט פון מעריאַן העריס. צי וואָלט ער נישט געוואָלט באַגלייטן זי צו אַ באַנקעט פון רוסן לכבוד דער רעוואָלוציע? זי איז זיכער, עס וועט אים אינטערעסירן. זי טוט עס אַלס דאָקטאָר. זי זעט אַ מעגלעכקייט אויסצוהיילן אים פון זיין קרענק.

ער האָט זיך געפרעגט, צי וועט עס אים אינטערעסירן. ער איז נישט געוועזן קיין פריינט פון באַנקעטן, און די דאָן-טאָן-רוסן האָבן אים קיינמאָל נישט אינטערעסירט. אָבער עס וועט זיין גוט צו פארברענגען אַן אָוונט אין דער געזעלשאַפט פון מעריאַן העריס. דאָס וועט זיין אַן אָפרו פון דעם קעמרין-כישוף. עס וועט אויך זיין אינטערעסאַנט אויסצוגעפינען, ווי מעריאַנס רוסן פאַרהאַלטן זיך צו דער וועלט-קאָסטראַפּע. און ענדלעך טאַקע פאַרברענגען אַן אָוונט אין דער אַטמאָספּערע פון פרייד איבער דער רוסישער רעוואָלוציע.

ער האָט אָנגענומען די איינלאָדונג און אין דעם באַשטימטן טאָג אָנגעקלונגען ביי איר אַ פּערטל אויף אַכט אין אָוונט. דער באַנקעט האָט זיך געדאַרפט אָנהייבן פונקט אַכט. מעריאַן האָט אים באַגעגנט פריינטלעך און פריילעך, אָבער אַזוי האָט אים דער זען אָנגעטאָן אין טאָקסידאָ-אַנצוג, האָט זי דערשראָקן אויפגע-אַטעמט. זי איז געוועזן אָנגעטאָן אין אַן איינפאַכן נאַכמיטאָג-קלייד פון גרויען טוך, מיט אַ גרויסער רויטער רויז צוגעשפיליעט צו איר ברוסט.

„עס איז מײן שולד,“ האָט זי געזאָגט. „איך האָב פאַרגעסן
איך צו שרייבן, אז איר זאָלט זיך נישט אויספּוצן.“
„און איך האָב מיך שיר נישט אָנגעטאָן אין פּראַק,“ האָט
ער געזאָגט.

עס איז געוועזן שוין שפעט צו פּאַרן איבערטאָן זיך. און
אויסער דעם, האָט ער זיך דאָך אויסגעפּוצט צוליב זײַן דאַמע.
„פּונדאָנען האָט איר געוויסט, אז איך בין פאַראינטערע-
כירט אין דער רוסישער רעוואָלוציע?“ האָט אַרנאָלד אָנגעהויבן
דאָס געשפרעך, ווען זײ האָבן זיך אַריינגעזעצט אין אויטאָמאָ-
ביל.

זי האָט עס אַרויסגעטראָגן פּון זײַן געשפרעך, ווען ער האָט
זי איבערראַשט מיט זײַן באַזוך. האָט זי געהאַט אַ טעות? אָבער
זי האָט אים איינגעלאָדן, נישט ווייל זי האָט געוויסט, אז ער איז
פאַראינטערעסירט.

„עס איז מיר איינגעפּאַלן אַרויסצורײסן איך אויף אַ וויילע
פּון די קראַלן פּון אייער קרענק און צו פּאַקענען איך מיט
מענטשן, וועלכע ווייסן שוין יאָ, וואָס צו טאָן מיט זיך.“
ער האָט געקוקט אויף איר פּון דער זײט און געטראַכט, ווי
אַנדערש זי איז פּון קעטריין! — און געזען קעטריין פאַר זיך, איר
האַלז און אירע ליפּן. זײַן בליק איז אַוועק ווייט און געוואָרן
פּרעמד. זי האָט עס באַמערקט.

„איך האָב מורא, אז מײנע רוסן וועלן איך דאָך נישט
אינטערעסירן,“ האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַ מין חרטה, וואָס זי
האָט אים איינגעלאָדן.

ער האָט זיך געכאַפט און צוריקגעבראַכט זײַן בליק. דער-
מאַנט זיך, ווהיין ער פאַרט, מיט וועמען ער פאַרט. גאַרנישט שײַן
פּון אים.

ער האָט געאײלט צו פאַרזיכערן, אז דער פאַרשטייענדיקער
באַנקעט אינטערעסירט אים זייער שטאַרק. דערצײלט איר אויך
פּון עטלעכע באַגעגענישן מיט רוסן אין מינכען און היידלבערג.
דאָס זײנען געוועזן בלוטיקע רעוואָלוציאָנערן, ער האָט אָבער
חושד געוועזן, אז דאָס זײנען מער רעוואָלוציאָנערן מיט דער צונג.
קײן אמתן אירעאַליזם האָט ער אין זײ נישט געפונען. אמתע

אידעאָליסטן קאָנען נישט רעדן אזוי לייכט פון מאָרד און בלוט-פאַרגאַס. אמתע אידעאָליסטן ווילן אָפּשאַפן זינד, נישט די זינד-דיקער. אמתער אידעאָליזם איז רעספעקט פאַר דעם מיטמענטש, אָפּשיי פאַר אַ מענטשלעכן לעבן.

„האָב איך טאַקע מורא,“ האָט מעריאַן געזאָגט, „אַז מינע רוסן זעלן אייך נישט געפעלן ווערן. סידן בלויז... אפּשר... אַ, יאָ. מים מאַנקאַף וועט אייך געוויס געפעלן. איך האָב אָפּט גע-הערט פון איר אַזעלכע געדאַנקען. זי איז אַ שיינע אויך. זאָל איך זי אייך באַשרייבן? זי איז העכער פון מיר מיט אַ קאָפּ, ברייט און קרעפטיק, כאָטש זי איז ערשט אין אָנהייב פון די צוואַנציק, נישט מער ווי אַ יאָר צווייאונצוואַנציק. אַ שטאַרקער, קרעפטיקער קאָפּ, אַ קאָפּ פון אַ יחוס-מענטש, מיט אַ געדיכטער קרוין פון אָפּגעשאַרענע האָר...“

„אָפּגעשאַרענע האָר?! אַך, גאָט!“ האָט אַרנאַלד אויסגע-רופן, פאַרגלייזט די אויגן צום הימל.

„געקרויזטע שאַקאַלאַד-פאַרביקע האָר, מיט אַ ברייטן שטערן, איבער הימל-בלויע און קלוגע, זיער קלוגע אויגן. איך האָב גאַנץ באַזונדערס ליב איר מויל: קליין און צירלעך און קלוג, מיט דינע ליפן און גרויסע, שטאַרקע בייסער.“

אַרנאַלד האָט געלאַכט. צום ערשטן מאָל הערט ער, אַז אַ פרוי זאָל לויבן אַן אַנדער פרוי.

„אַ, איך ליב זי ווירקלעך,“ האָט מעריאַן געענטפערט מיט טיפן ערנסט. „נישט בלויז איך ליב זי. איך האָב פאַר איר גרויסע אַכטונג. זי איז פאַר מיר אַ קוואַל פון ענערגיע.“

„איך דאַרפט נאָך אַ קוואַל, פוננאַנען צו שעפן ענער-ניע?“

„איך האָב נישט געוואָלט, איך בין אזוי ענערגיש. עס איז אַ גרויסער חילוק, ווען דו האָסט אַלץ און קאַנסט אַלץ, וואָס דו ווילסט, אומגעשטערט, און אַפילו אונטערגעשטופט, אָדער ווען דו מוזט אַלץ דורכזעצן אין שווערן קאַמף און דורכמאַכן זיך דעם וועג דורך אומציייליקע שטערונגען. איך וואָלט מסתמא גע-בליבן ערגעץ-וווּ אינמיטן וועג. אָבער ווען מים מאַנקאַף וואָלט געבליבן איינע אַליין אין דער וועלט, ווי אין אייער חלום, וואָלט

די וועלט, דאכט זיך, נאך אויסגעפילט געוועזן מיט מענטשלעכער ענערגיע."

"א, ממא! דאס איז אבער געזאגט!... איר האָט שוין מיך ווירקלעך פאראינטערעסירט."

"און נאך אַ הילוק," האָט מעריאַן פאַרטגעזעצט, קוקנדיק פאַר זיך מיט אַ פאַרטרוימטן בליק. "איך זוך זיך אַקטיוויטעט אויס מורא פאַר אייער קרענק. דיראַזיקע מורא פאַר נישט וויסן וואָס צו טאָן מיט זיך, טרייבט מיך ווי אַ בייטש. איך הער שטענדיק דיך דאָס קנאַקן פון דער בייטש איבער מיר. און איך טו, ווי אַ פערד וואָלט געטאָן, ווען עס הערט דאָס קנאַקן פון אַ בייטש. איך באַוועג זיך, לויף, טו. אָפט גלויב איך נישט אין מיין אַרבעט, האָב מיר מיניע צווייפל. און לאָז נישט אָפּ. מיס מאַנקאַף איז אַקטיוו נישט בלויז, ווייל דאָס איז אין איר נאַטור, נאָר ווייל די אַרבעט מוז געטאָן ווערן. ווייל זי גלויבט שטאַרק."

אַרנאָלד איז שווער געוואָרן אויפן האַרצן. ער האָט פאַלד מורא געהאַט צו באַגעגענען זיך מיט דער מיידל, וועלכע האָט זיינע געדאַנקען, גלויבט שטאַרק און טוט דאָרטן עפעס, וואָס די אידעען פאָדערן.

אין די גאַסן פון דער אונטן-שטאָט האָבן זיי כמעט ווי נישט גערעדט. אַרנאָלד איז דאָ זייער זעלטן געוועזן, און ער האָט אויפּמערקזאַם אַרויסגעקוקט פון אויטאָמאָביל־פענסטער אויף די מענטשן, פאַרביי וועלכע זיין אויטאָמאָביל האָט זיך פאַרבייגע־מראָגן. עס איז געוועזן אַ קאַלטער מערץ־אָוונט. דער מיט עטלעכע טעג צוריק בושעווענדיקער שניי־שטורעם האָט איבערגעלאָזן נאָך זיך זומפן פון גרויסן שמוץ, אין וועלכע די אַרטיקע באַפעלקער־רונג האָט זיך געמאַפטשעט, פאַרנומען מיט גאַנץ אַנדערע זאַכן, ווי מיט דעם גלאַנץ אויף זייערע שטיוול. דער ווייט גרעסטער טייל פון די קראַמען איז נאָך געוועזן אָפּן, כאַטש עס איז שוין געוועזן נאָך אַכט אזוייגער. די גאַסן האָבן גערוישט פון שפּילנדיקע קליינע ינגלעך און מיידלעך און באַשעפטיקטע דערוואַקסענע. אַרנאָלד האָט זיך געווינדערט אויף דערדאַזיקער באַשעפטיקטקייט.

"ווען עסן זיי? ווען לעבן זיי?"

"נישקשה," האָט מעריאַן געענטפערט. "ווי איר זעט זיי

דא, דאכט זיך, שטענדיק באשעפטיקט, זיינען זיי פונדעסטוועגן פול אין אלע טעאטערס, אין אלע ביבליאטעקן, אויף אלערליי מאסן-פארזאמלונגען.

„איר האָט זיי, קענטיק, ליב?“

„יא, זינט איך בין מיט זיי נענטער באקאנט געוואָרן.“
 ביים אַרײַנגאַנג אין באַנקעט-זאַל האָט זיי אָפּגעשטעלט רויטע מיידל מיט אַ סך זומער-שפרענקלעך אין געזיכט. זי האָט געהאַלטן אַ קערבל מיט רויטע נעלקן און אַרײַנגעשטעקט אַרנאַלד אַ נעלקע אין לאַץ. אַרנאַלד האָט איר געגעבן אַ דאָלאַר.

„איך האָב נאָך נישט קיין אויסגאַב,“ האָט די מיידל געזאָגט, „איר זײט די ערשטע געסט.“

„איך וויל נישט קיין אויסגאַב,“ האָט אַרנאַלד געזאָגט.
 די מיידל האָט באַדאַנקט און איז רויט געוואָרן אין גאַנצן געזיכט.

„אַ גוטער אָנהײב,“ האָט זי געלאַכט.

אַרנאַלד האָט אָנגעקוקט מעריאַן. זאָלן זיי אַרײַנגיין?

„די ערשטע געסט,“ האָט ער אַרויסגערעדט געערגערט.
 „גרויסע פינקטלעכקייט געהערט נישט צו די מעלות פון די רוסן.
 אויך אייער מיס מאַנקאַף...“

„מיס מאַנקאַף,“ האָט זיך אַרײַנגעמישט די רויטע מיידל,
 „איז דאָ שוין געוועזן און אַוועקגעגאַנגען. זי וועט זיין צוריק האַלב
 ניין, זי האָט געדאַרפט נאָך באַזאָרגן עפעס פאַרן באַנקעט.“
 מעריאַן האָט אָנגעקוקט אַרנאַלדן מיט אַ טריאומפירנדיקן
 שמיכל.

„איך בעט אום אַנטשולדיקונג,“ האָט ער געזאָגט, און זיי
 האָבן זיך ביידע צולאַכט.

זיי זיינען אַרײַן אין זאַל.

די באַנקעט-טישן זיינען שוין געוועזן געגרייט — לאַנגע
 טישן בײַ דריי ווענט פון דעם זאַל, די צוויי זײַטן-טישן האַרט
 צוגערוקט צו די עקן פון דעם מיטל-טיש. ווייסע טישטיכער פון
 צווייפּלחאַפטער רײַניקייט האָבן באַדעקט די טישן אונטער אַ גומאַ
 לײַדיקע טעלער און פּולע וואַזעס מיט נײַס, מאַנדלען, ראָזײַנקעס,
 עפּל, אַפּעלסינעס, באַנאַנעס און פּלעשלעך דזשינדזשער-אַײַל און

ווינטרויבן־זאפט. פון ביידע זייטן פון די טישן זיינען געשטאנען צוויי רייען ענג־אנגעשטעלטע שטולן.

אין זאל איז קיינער נישט געוועזן. נאָר אין אַ דערבייאַיִסן צימער האָבן זיך אַרומגעדרײַט דריי מיידלעך, פּרייַוויליקע סאַרײַ ווערקעס, געעסקט זיך אַרום אַ גרויסן רוסישן סאַמאָואַר, גע־וואַשן און אויסגעווישט גלעזער און אונטערטאַצן. איינע פון די סאַרווערקעס האָט אַרויסגעקוקט אין זאַל, ווער זיינען דאָס די ערשטע געסט. אַרויסגעשמעקט דעם קאַפּ אין דער האַלב־געפּנטער טיר, מיט די הענט, באַהאַלטן הינטער דער טיר, גע־ווישט אַ גלאָז. זי האָט זיך ווי דערשראַקן, ווען זי האָט דערזען אַ מאַן מיט אַ ווייסער ברוסט און אין אַ טאַקסידאַ־אַנצוו. אירע אויגן האָבן זיך פאַרווייטערט, גרעסער געוואָרן, ווי פון אַ גרויסן ווונדער, אַ שווערער רעטעניש. ווען אירע בליקן האָבן זיך גע־טראָפּן מיט אַרנאַלדס, האָט זי צוריקגעצויגן דעם קאַפּ, פאַר־שווינדן אין דעם צווייטן צימער.

„מיר האָבן עפעס אַ געהויבענעם גאַסט,“ האָט זי צוגע־פליסטערט די אַנדערע צוויי און מיט מימיק באַוויזן, ווי דער גע־הויבענער גאַסט איז אָנגעטאַן.

די אַנדערע צוויי האָבן אויך אַרויסגעשמעקט זייערע קעפּ מיט נייגיריקייט אין זייערע אויגן, און צוריקגעצויגן די קעפּ אומ־באַפּרידיקטע. זיי האָבן דעם געהויבענעם גאַסט אין דעם טאַקסידאַ־אַנצוו נישט געקענט. נישט געקאַנט אויך טרעפּן, ווער ער איז אַ ניער גאַסט איז אַריינגעקומען. אַ רויט־האַרדיקער, באַ־ברילטער יונגערמאַן. קענטיק, ערשט פון באַרבער, ווייל זיין גלאַט־אַפּגעראַזירטע מאַרדע איז געוועזן באַדעקט מיט פּודער, אַין זיין האָר איז געוועזן פּוּכט און געשמעקט מיט שטאַרקן אַלסאַהאַל פון אַ ביליקן האַר־וואַסער. זיין קאַלירט אויבער־העמד איז געוועזן אַביסל אָנגערײַסן לײַנסק, אויבן, ביים ווייכן ווייסן קראַגן, וועלכער איז געוועזן פאַרפּוצט מיט אַ טונקל־לײַטן לאַנגן קראַוואַט. די קנייטשן אויף די אַרבל פון זיין ברוי־נעם רעקל און אויף זיינע ברוינע הויזן זיינען געוועזן אין דעם פּראַצעס פון פאַרשווינדן. ער האָט פאַרווונדערט אָנגעקוקט דעם אויסגעפּוצטן מענטש און זיין דאַמע, וועלכע זיינען געזעסן ביי דער

פרייער וואנט. איז פארבייגעגאנגען א פאָר מאָל הין און צוריק. געוואָלט טרעפן, ווער דיִדאָזיקע צוויי זיינען, אַוועקגעזעצט זיך אויף אַ שטול נישט ווייט פון זיי, פאַררויכערט אַ פאַפיראַס און געוואָרפן פאַרגנבעטע נייגיריקע בליקן אויף די צוויי אומבאַ־ קאַנטע. באַלד איז ער אויפגעשטאַנען און אַוועק אין צווייטן ציי־ מער צו די סאַרווערקעס. אפשר וועלן זיי אים קאָנען געבן די נוי־ טיקע אינפאַרמאַציע איבער די צוויי פּרעמדע.

„אויב זיי וועלן אַלע רויכערן דיזעלביקע פאַפיראַסן...“
האָט אַרנאַלד אָנגעהויבן.

„אַ!“ האָט אים מעריאַן איבערגעריסן מיט געבעט, אַרויפ־ געלייגט איר האַנט אויף זיינער. ער זאָל זיין גוט, אויסהאַלט, נישט באַקלאָגן זיך.

„איך פאַרשפּרעך איך, איך וועל זיך נישט קוימען,“ האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכל.

עטלעכע געסט אויף אַמאָל זיינען אַריינגעקומען מיט לוסטיקן לאַכן. יונגע אַרבעטער און אַרבעטערקעס אין זייערע שבתדיקע קליידער. אָבער דאָס לאַכן איז אָפּגעהאַקט געוואָרן, ווען זיי האָבן געפונען אין גרויסן זאַל נאָר די צוויי אומבאַקאַנטע, וועלכע גע־ הערן געוויס נישט צו זיי. זיי האָבן זיך עפעס ווי פאַרלאָרן אין דעם געפיל, אַז אין דער אָנוועזנהייט פון דיִדאָזיקע צוויי וועלן זיי זיך מוזן אַנדערש האַלטן. נישט אַזוי פריי, נישט אַזוי רוישיק.

דער רויטער איז אַרויסגעקומען פון דעם צווייטן צימער. אומבאַפּרידיקט, מיט דער רעמעניש שטאַרק אין זיינע אויגן. די ניי־אַנגעקומענע האָבן זיך מיט אים באַגריסט. די דערעסנדיקע בליקן, וועלכע זיי האָבן אַריבערגעשאַסן צו מעריאַן און אַרנאַלד, האָבן באַווויזן, אַז זיי רעדן איצטער וועגן די צוויי אומבאַקאַנטע. אַרנאַלד האָט זיך געפילט געערנערט און געלאַנגווייליקט. ער האָט זיך געוונדערט, פאַרוואָס מעריאַן שמייכלט אַזוי גוט־ מוטיק און פאַראינטערעסירט. ער האָט אַ קוס געטאָן אויף זיין זיינער.

„אויב מים מאַנקאַפּס זיינער ניט גלייך מיט מיינעם, דאַרף זי דאָ זיין אין דריי מינוטן.“

„ניין,“ האָט מעריאָן געלאַכט און איז אויפגעשטאַנען.
 „איר זייגער גייט דריי מינוטן פאַראַוים.“
 אַרנאָלד האָט אויפגעהויבן די אויגן און דערקענט אַלגע
 מאַנקאַף, וועלכע איז גראָד אַרײַנגעקומען מיט אַ קליינער גרופּע
 געסט פון ביידע געשלעכטער.

מעריאָן האָט זי פינקטלעך באַשריבן. נאָר האָט זי פאַרגעסן
 צו דערמאָנען די געזונטע רויטע פאַרב פון אירע פולע באַקן, וועל-
 כע זיינען נישט געוועזן באַפּודערט, ווי אויך דעם פאַקט, אַז זי
 טראָגט פענסכע.

זי איז געוועזן אָנגעטאָן אין אַ ווייסער זיידענער בלוזע און
 אַ טונקל-בלויען שיפּאָן-קלייד. אָבער זי און אַלץ אויף איר איז
 געוועזן פון אַ גאַנץ ווונדערבאַרער ריינקייט און ציכטיקייט.
 אַ ריינקייט און ציכטיקייט, וועלכע האָבן זיך געוואָרפן אין די
 אויגן, געלאָזט זיך פילן, איינעם דורכגעדרונגען, ווי אויך
 דער איידעלער צאַרטער פייכלעך-גערוך, וואָס האָט געאַטעמט
 פון איר. אויפן האַלז האָט זי געטראָגן אַ זייגער-קייטל. מאַסיוו און
 שווער. געוויס אַ ירושה פון דורות. דאָס זייגערל איז געלעגן אין
 אַ קליינער קעשענע אויף דער לינקער זייט פון איר בלוזע.
 מעריאָן האָט זיך מיט איר צוקושט. דערנאָך פאַרגעשמעלט
 איר אַרנאָלדן. דער דרוק פון איר שמאַלער, לאַנג-פינגערדיקער,
 אָבער קרעפטיקער האַנט איז געוועזן גאַנץ מאַניש. אַרנאָלדן איז
 פאַרגעקומען, ווי ער וואָלט געוועזן די פרוי.

מעריאָן האָט אָנגעקוקט אַרנאָלדן און געפרייט זיך אויף
 דעם איינדרוק, וועלכן אַלגע מאַנקאַף האָט אויף אים געמאַכט. ער
 איז געשטאַנען פאַר זיין שטול, אָן דעם ווייכן שמייכל, מיט וועלכן
 ער האָט געוויינלעך באַגעגנט אַלטע אַין נייע באַקאַנטע, און מיט
 אַ קנייטש צווישן די אויגן. ער האָט אָנגעשטרענגט זיין בליק, ווי
 אויף צו דערפאַסן זי. אָפטמאָל אַריבערגעטראָגן אים אויף איר
 זייגער-קעשענע. אָבער דערפיי איז ער געוועזן גאַנץ איבערצייגט,
 אַז איר זייגער גייט מיט דריי מינוטן פאַראַוים. מעריאָן האָט
 באַמערקט זיינע בליקן צו דעם זייגערל און לאַכנדיק געפרעגט
 אַלגען:

„וויפּל איז אייער זייגער?“

„וואָס איז? איך בין דען שפעט?“
 זי האָט אַרויסגענומען איר זייגערל. ער איז טאַקע געגאַנגען
 דריי מינוטן פאַראַוים.
 „וואָס האָב איך אייך געזאָגט?“ האָט מעריאַן געלאַכט צו
 אַרנאַלדן.

„איך בין מיט מיין פינקטלעכקייט, הפנים, אזא גרויסע
 אויסנאַם צווישן מיינע לאַנדסלייט, אַז מען קוקט מיך אָן ווי
 אַ ווונדער. איך וועל נאָך מיט דער צייט ווערן אַ באַרימטקייט,“
 האָט אַלגע געזאָגט רואַיק, מיט אַ זיכערער שטימע, אָן אַ שמיכל.
 עס האָט אָבער געקלונגען, ווי אַ פאַרווורף, פאַרוואָס מען באַווונג-
 דערט איר פינקטלעכקייט, וועלכע דאַרף זיין אַ זעלבסטפאַר-
 שטענדלעכע זאַך.

אַרנאַלד האָט געוואָלט מאַכן אַ באַמערקונג וועגן דער נישט-
 פינקטלעכקייט פון די רוסן. אַ באַמערקונג, וועלכע ער האָט גע-
 הערט אין דייטשלאַנד. אין רוסלאַנד וועט קיינמאַל נישט קאָנען
 ויין קיין רעוואָלוציע, ווייל אירע מאַכער וועלן נישט קומען אין
 צייט. אָבער ער האָט זיך געכאַפט, אַז די באַמערקונג איז נישט
 מער אמת. די רעוואָלוציע אין רוסלאַנד איז דאָך געשען, און ער
 איז דאָ צו יוסטובן זי, און זי האָט אים צוגיפגעבראַכט מיט
 אַ וועזן, אויף וועלכן עס איז אים זייער אָנגענעם צו קוקן.

אָבער דאָס וועזן האָט זייער קיין צייט נישט געהאַט צו שטיין
 און לאָזן זיך אָנקוקן. אַלגע האָט זיך אַנטשולדיקט. זי מוז העלפן
 די סאַרווערקעס אין דעם צווייטן צימער. אָבער זי האָפט, אַז זיי
 וועלן דאָ בלייבן דעם גאַנצן אָונט, און זיי וועלן נאָך צוזאַמען
 פאַרברענגען.

אַרנאַלד האָט איר נאָכגעקוקט, ווי זי איז אַוועקגעגאַנגען און
 פאַרשווונדן אין צווייטן צימער. ווען ער האָט אַריבערגעטראָגן
 ויין פליק פון דער טיר, וועלכע אַלגע האָט צוגעמאַכט הינטער
 ויך, אויף די געסט אין זאַל, האָט ער באַמערקט, אַז ער איז נישט
 געוועזן דער איינציקער, וועלכער האָט איר נאָכגעקוקט.

„נאָ?“ האָט מעריאַן געפרעגט מיט אַ צופרידענעם שמיכל.
 „די מיידל איז אינטערעסאַנט,“ האָט ער געענטפערט.

III

עם האָבן זיך אָנגעהויבן צו שיטן די געסט. איינע נאָך די אַנדערע זיינען זיי אַריינגעקומען, אַלץ יונגע מענטשן, בהורים און מיידלעך, אַרבעטער און אַרבעטערקעס. אין זייערע זונטאָגסליידיגע דער, מיט יום־טוב־געזיכטער, פון וועלכע גרויסע פרייד האָט אַראָפּגעשיינט. די מענער פריש ראַזירט, די פרויען אָפּגעוואַשן, פאַרקעמט, זעלטן ווער פון זיי מיט פודער אויפן פנים.

אין זאַל איז געוואָרן גערוישיק. פון הויכע געשפרעכן און נאָך העכערן געלעכטער, פון אַרומגיין און אַרומלויפן איינע צו די אַנדערע, פון אַרומשאַרן מיט שטולן. און פון אַלע זייטן האָט מען געשאַסן נייגיריקע בליקן צו די צוויי, וועלכע האָבן, קענטיק, אַהער נישט באַלאַנגט, די פּרעמדע, פאַרבלאַנדזשעטע.

„קוקט נאָך אָן די געזיכטער,“ האָט מעריאָן געזאָגט צו אַרנאָלדן. „וואָס פאַר אַ נייסטיקייט עם ליגט אויף זיי. מיר דוכט זיך שטענדיק אויס, אַז דאָס האָבן זיי זיך ערשט אָפּגעריסן פון אַ בוך און נישט פון קיין אַרבעט. און דאָס זיינען דאָך אַלץ אַרבעטער.“

„איז אויך מיט מאַנקאַף אָן אַרבעטערין?“

„א קראַנקן־פּלעגערין.“

עס זיינען אַריינגעקומען צוויי געסט, וועלכע זיינען באַגעגנט געוואָרן מיט אַפּלאַדיסמענטן און מיט אויסגעשטרעקטע הענט פון רעכטס און לינקס. איינער פון זיי, דאָקטאָר יוסף באַרסקי, אַ מיט־יעריקער מענטש, הויך און ברייט־פלייציק, מיט

אַ בלאָגנדן בערדל אַרום זיין פולן געזיכט, און באַברילטע פלויע אויגן. דער צווייטער, דניאל מאַרדין, אַ יונגער מענטש, מיטל-וויקסיק מיט דיקע טונקל-בלאָנדע וואַנצעס און גוטע, שמיכלענדיקע העל-גרויע אויגן.

אַרנאָלד האָט פאַראינטערעסירט געקוקט אויף די ביידע, וועלכע זיינען באַגעגנט געוואָרן מיט אַפלאַדיסמענטן. „דאָס זיינען צוויי באַרימטע שריפטשטעלער,“ האָט אים מעריאָן צוגעפליסטערט און אָנגערופן זייערע נעמען.

דניאל מאַרדין האָט דערזען מעריאָן און געלאָזן זיך צו איר. עטלעכע נייגיריקע געסט זיינען אים נאָכגעגאַנגען. זיי האָבן געהאַפט, אַז זיי וועלן איצטער אונטערשאַפן די נעמען פון די אומבאַקאַנטע. מעריאָן איז אויפגעשטאַנען אים אַנטקעגן, און זיי האָבן זיך האַרציק באַגריסט, ווי צוויי אַלטע באַקאַנטע, וועלכע פרייען זיך אמתדיק, ווען זיי טרעפן זיך.

„איר זייט געקומען פרייען זיך מיט אונזער שמחה. דאָס איז שוין פון אייך,“ האָט מאַרדין געזאָגט, ווען מעריאָן האָט אים פאַרגעשטעלט אַרנאָלדן.

„די שמחה איז דער גאַנצער וועלטס שמחה,“ האָט מעריאָן באַמערקט.

„זייער ריכטיק, אָבער דאָך זיינען מיר די נענטערע מחותנים, דער פאַקט איז, אַז אַמעריקאַנער וועלן קיין באַנקעטן לַכבוד דער רוסישער רעוואָלוציע נישט מאַכן.“

„דאָס קאָנט איר נישט וויסן,“ האָט מעריאָן דערווידערט. דער רויט-האַריקער באַברילטער יונגערמאַן, וועלכער איז געשטאַנען לעבן די דרוי מיט אָנגענויגטע אויערן, האָט זיך אַריינגעמישט אין געשפּרעך.

„מען איז דאָ פאַראינטערעסירט, אויף וויפל די רעוואָלוציע וועט העלפן אָדער נישט העלפן דער מלחמה,“ האָט ער געזאָגט מיט בייזקייט.

זיי האָבן זיך אומגעקוקט אויף אים. מאַרדין האָט אָנגע-קנייטשט דעם שטערן. אים איז נישט געפּעלן געוועזן די אומגע-בעמענע אַריינמישונג.

„האָט איר שוין געזען מיס מאַנקאַף?“ האָט ער געפרעגט מעריאַן.

„געזען. זי איז דאָרטן אין צימער.“
זיי זיינען אַרײַן אין דעם אַנדער צימער, צום גרויסן פאַר-
דראָס פון דעם רויט־האַריקן. ער האָט אויך נאָכגעוואָרפן מאַרדײַ-
נען אַ בײַזן בליק.

מיס מאַנקאַף איז געשטאַנען און האָט געשניטן ברויט. גע-
מאַכט סענדוויטשעס, „בורכס“, וועלכע אירע העלפער האָבן אָנגע-
געלייגט אויף טעלער און אַרויסגעטראָגן אין זאַל צוזאַמען מיט
פלאַשן ביר. זי האָט עס געטאָן מיט איר גאַנצער אויפמערקזאַמ-
קייט. אירע ליפן האָבן זיך מיטפאַוועגט מיט די הענט. זי איז גע-
וועזן גאַנץ אין דער אַרבעט, וועלכע איז איר פאַרגעקומען זייער
וויכטיק. זי האָט נאָר אַ ווײַלע אָפּגעווענדט די אויגן פון איר, צו
באַגרייסן מאַרדײַנען, וועלכער האָט זי אָנגעקוקט מיט אַנטציקונג,
און גלייך ווידער פאַרטאָן זיך אין דעם ברויט־שניידן און סענדר
וויט־מאַכן.

„איצטער פאַרשטיי איך די רוסישע רעוואָלוציע,“ האָט
אַרנאָלד געזאָגט. „ווען מען קאָן שניידן ברויט פאַר אַ רעוואָלוציאַר-
נערן באַנקעט מיט אַזאַ ערנסט און וויכטיקייט, האָט דער רוסי-
שער טראָן קיין שום תקומה נישט געקאָנט האָבן.“

„וואָס מיס מאַנקאַף טוט...“ האָט מעריאַן אָנגעהויבן.
אַלגע האָט זי איבערגעריסן.

„אַ!... אַ!... נישט לױבן!... און אַט האָט איר דעם בעסטן
באַווייז, אַז מײַן ערנסט איז נישט אַזוי גרויס, אַז איך האָב גע-
קאָנט הערן און אַפילו פאַרשטיין, וואָס איר האָט געוואָלט זאָגן.
איר וואָלט בעסער אַרײַנגעגאַנגען און פאַרנומען די פלעצער. מיר
גייען גלייך אָנהױבן.“

זי האָט גערעדט, ווי איינע, וועלכע וויל נישט געשטרעט
ווערן. נישט געקוקט אויף די, צו וועמען זי האָט גערעדט.

פון דעם באַנקעט־זאַל האָבן זיך דערהערט אַפלאַדיסמענטן.
נאָך באַרימטע געסט זיינען אָנגעקומען. באַלד איז אַרײַנגעלאָפן אין
צימער אַ הויכער בחור מיט קרומע אויגן און פעלנדיקע ציינער
און געווענדט זיך צו מיס מאַנקאַף אויף אַ לשון, וועלכן אַרנאָלד

האַט נישט פאַרשטאַנען. עס האָט אים געקלונגען, ווי דייטש, און דאָך נישט געוועזן דייטש.

„אויף וואָס וואַרט מען נאָך? דער גאַנצער עולם שוין דאָ.“
 „הייבט אָן. ווער לאָזט אייך נישט?“ האָט אָלגע רואיק אַרויסגערעדט אויף דעמזעלביקן לשון, נישט אַפרייסנדיק זיך פון איר אַרבעט.

דער לאַנגער בחור האָט אָנגעקוקט די אומבאַקאַנטע געסט מיט אַן אומאָנגענעמען צודרינגלעכן בליק, ווי ער וואָלט זיי אויסגעפאַרשט. פאַרנעסן קענטיק, צוליב וואָס ער איז געקומען, אָנ-געבויגן זיך צו אָלגען, מיט די קרומע אויגן אויף די אומבאַקאַנטע, געוואָלט עפעס פרעגן.

„פאַרוואָס גייט איר נישט זאָגן, מען זאָל אָנהייבן דעם באַנ-קעט?“ האָט זי אים שאַרף אַ זאָג געטאָן.

דער לאַנגער בחור איז אַרויסגעגאַנגען, מיט די פאַרשנדיקע בליקן פון די קרומע אויגן אויף אַרנאָלדן.

„גייט, פאַרנעמט פלעצער“, האָט אָלגע זיך געווענדט צו די דריי, וועלכע זיינען געשטאַנען לעבן איר און נאָכגעקוקט אירע באַוועגונגען. „ביי אונז איז מען אָן צערעמאַניעס.“ האָט זי דער-קלערט אַרנאָלדן. „ווער עס פאַרכאַפט אַ זיץ, דער האָט אים.“

פון דעם זאַל האָט זיך דערהערט אַ שטאַרקע אַרומשאַרעניש מיט שטולן. דאָס האָט מען זיך צוזעצט אַרום די טישן. ווען מאַרדן איז אַרויסגעקומען מיט מעריאַן און אַרנאָלדן, זיינען שוין כמעט אַלע פלעצער פאַרנומען געוועזן. נאָר דריי שטולן ביים מיטל־טיש זיינען נאָך געוועזן ליידיק. אין דער גאַנצער דעמאָ-קראַטישקייט האָט מען נישט פאַרגעסן, אַז עס זיינען פאַראַן יחסנים, וועלכע עס געהערט דער אויבן־אַן. מאַרדן, מעריאַן און אַרנאָלד זיינען געוועזן דיראַזיקע יחסנים, וועלכע האָבן פאַרנומען די דריי ליידיקע שטולן.

אַרנאָלד האָט זיך אַרומגעקוקט, ווי וועט מים מאַנקאַף זיצן? אַלע שטולן זיינען געוועזן פאַרנומען. עס האָט אים פאַרדראַסן, וואָס זי וועט אפשר נישט זיצן ביי זיין טיש. ער האָט זיך ווידער אַרומגעקוקט. וואָס פאַר אַן אומאַרדענונג! אין דער כאַפּעניש פון שטולן האָט זיך יעדער געזעצט, ווי ער האָט נאָר געקאַנט. עס

זיינען אויסגעקומען פרויען לעבן פרויען, מענער לעבן מענער. באַקאַנטע לעבן אומבאַקאַנטע. צושיידטע באַקאַנטע האָבן זיך דורכגעשריען פון איין זייט זאָל צום צווייטן, און קיינעם איז נישט איינגעפאַלן צו בייטן זיך מיט די ערטער. דאָס איז אויס־געקומען אַרנאָלדן גאַנץ משונהדיק. און וועדליק מעריאַן איז גע־זעסן מיט אַ גליקלעכן שמייכל און אָנגעקוואַלן פון אַלעמען און אַלץ, איז ער געזעסן אַ פרעמדער צוקוקער, קאַלט און אָפּגעזונ־דערט. ער האָט געשמודירט די געזיכטער, די באַוועגונגען, די האַל־טונג. די געשרויען און דאָס לאַכן האָבן אים שאַקירט. טראַכטן זיי, אז אַמעריקע גייט אַריין אין דער מלחמה? טראַכטן זיי פון דעם, וואָס עס גייט פאַר אין דעם מאַמענט אין אייראָפּע? אָבער ער האָט זיך דערמאָנט אויף זיינע אַוונטן מיט קעטרין און איז רויט געוואָרן.

ביים עק פון דעם יחסן־טיש, לינגס פון אַרנאָלדן, איז אויפֿ־געשטאַנען אַ יונגער מענטש און האָט אָנגעקלאַפט מיט אַ מעסער אָן אַ ליידיק גלאַז, וואָס איז געשטאַנען פאַר אים. עס איז גע־וואָרן שטיל. דער יונגער מענטש האָט דערקלערט, אז ער האָט די ערע פאַרצוישטעלן דעם טאַסט־מייסטער פון דער היינטיקער ווונג־דערבאַרער שמחה חבר דר. באַרסקי. אַ שטורעם פון אַפּלאַדיס־מענטן האָט אויסגעבראַכן. דר. באַרסקי, וועלכער האָט פאַרנומען דעם מיטלסטן זייץ פון דעם יחסן־טיש, האָט זיך לאַנגזאַם אויפֿ־געהויבן. די אַפּלאַדיסמענטן האָבן זיך פאַרשטאַרקט, נישט גע־וואַלט אויפהערן. מען האָט אָנגעהויבן אויפֿצושטיין פון די ער־טער. באַלד איז דער גאַנצער עולם געשטאַנען. אַרנאָלד האָט זיך אַרומגעקוקט, פרעמד, פאַרלאָרן, נישט געוויסט, וואָס דאָס באַ־דייט. ענדלעך איז ער אויך אויפֿגעשטאַנען נאָך מעריאַן, וועלכע האָט אויך פלייסיק אַפּלאַדירט. דר. באַרסקי האָט געקלאַפט מיט דעם מעסער אָן דעם ליידיקן גלאַז, אָן אַ פלעשל ביר, וואָס איז געשטאַנען פאַר אים, געמאַכט מיט די הענט, מען זאָל זיך באַ־רויאַקן. אָבער דער עולם האָט זיך לאַנג נישט געוואַלט באַרויאַקן. מען האָט נאָך אַפּלאַדירט, ווען מען האָט זיך צוריק צוועצט. און יעדעס מאָל, ווען דר. באַרסקי האָט אויפֿגעטאַן זיין מויל צו זאָגן עפעס, האָבן זיך די אַפּלאַדיסמענטן פאַרשטאַרקט.

„באלד ווי ביי דער נאָמינאַציע פון אַ פּרעזידענט־קאַנדידאַט, האָט אַרנאָלד צוגעשעפּטשעט מעריאָן.

ענדלעך איז עס שטיל געוואָרן. דר. באַרסקי האָט אָנגעקוקט דעם עולם מיט קלוגע, פּריוילעכע אויגן, באַדאַנקט פאַר דעם כבוד טאַסט־מייסטער צו זיין, דערקלערט, אַז צום דאַנק פאַר דער אַוואָרציע וועט ער נאָך קיין רעדע נישט האַלטן און איינגעלאָרן די געסט צו נעמען זיך צו דער אכילה.

ער און דער יונגערמאַן, וועלכער האָט אים פאַרגעשטעלט, האָבן גערעדט אין דער שפּראַך, וועלכע האָט געקלונגען אַרנאָלדן ווי דייטש און נישט דייטש. אַרנאָלד האָט אויפגעהויבן אַן איר בערראַשטן בליק אויף דעם דאָקטאָר און דערנאָך אָנגעקוקט פאַרווונדערט מעריאָן. אַז מען וועט נישט רעדן קיין ענגליש, האָט ער נישט געוויסט. דאָס קאָן זייער אָנגענעם ווערן! אָבער פאַר־וואָס שמייכלט אַליץ מעריאָן?

„וואָס פאַר אַ שפּראַך רעדט ער?“ האָט ער זי געפּרעגט.
 „ידיש,“ האָט זי געענטפּערט, אַביסל פאַרווונדערט, פאַר־וואָס ער ווייס עס נישט.

„איר פאַרשטייט?“

„אַ קליין ביסל. אָבער איר קאָנט זיך שטויסן, אַז ער האָט איינגעלאָרן צו עסן.“

דאָס איז געוועזן לייכט צו שטויסן זיך. דער עולם האָט זיך גענומען צו די סענדוויטשעס און ביר, ווי זיי וואָלטן אַ גאַנצן טאָג נישט געגעסן.

„איך בין געוועזן געשפּאַנט אויף די רעדעס,“ האָט אַר־נאָלד געזאָגט. „אויב זיי וועלן געהאַלטן ווערן אין יידיש...“
 „איך וועל זיי אייך איבערזעצן,“ האָט אים מאַרדין גע־טרייסט. „אָבער איז נישט די הערשנדיקע שטימונג די בעסטע רעדע? דיראָזיקע פּרייד דאַרף מען נישט איבערזעצן.“

אַרנאָלד האָט אוועקגעלייגט דעם רעכטן אָרעם אויפן טיש, געשפּילט זיך מיט אַ נוס צווישן די פינגער און געקוקט אויפן עולם.

אַ געשריי, אַ געפּילדער, אַ רוישיקער געלעכטער, אַ טשאַמ־קעניש פון מענטשן, וועלכע האָבן געוואָלט מאַכן שפּאַס מיט זייער

קיען, שטיפן מיט ציינער און באַסן. ווייל זיי זיינען געקומען אהער צו שטיפן און שפּאַס צו מאַכן און אויסצולעבן אַ טיפּע פּרייד. אַ קלאַפּעניש מיט די גלעזער, אויף וועלכע נישט אָפּגע-וואַשענע שמוץ-פלעקן זיינען בולט געוואָרן דורך דעם העלן פּיר אין זיי. אַ רייסעניש און אַ כאַפּעניש די ביסן איינע ביי די אַנ-דערע, אום צו פּאַרגרעסערן די שטיפּער-שטימונג. אַן איבער-שריען זיך פּון איין זייט זאל צום אַנדערן... ניין, דאָס דאַרף נישט איבערגעזעצט ווערן. און דאָך פּרעמד געוועזן אַרנאָלדן, ווי די פּרעמדסטע שפּראַך. ער האָט זיך דאָך אויך געפּרייט מיט דער רוסישער רעוואָלוציע — פּאַרוואָס קאָן ער נישט אַריינפּאַלן אין טאָן? פּאַרוואָס איז אים גאָר אומעטיק און אזוי שווער? פּאַרוואָס שטערן אים, דערעסן אים די פּליקן פּון זיין אומבאַקאַנטן שכן ביי זיין רעכטער האַנט? —

ביי אַרנאָלדס רעכטער זייט איז געזעסן דער דיכטער ראָט-מאַן. אַ מאַן אין די דרייסיקער, מיט לאַנגע שוואַרצע האָר, אַ לאַנגן פּלינגל-האַלזטוך, און צוויי טונקעלע, טיף-זיצנדיקע אויגן, מיט גרויסע שוואַרצע רעדער אַרום זיי, ווי פּון נישט-דערשלאָפּן אָדער אפּילו נישט-דערעסן. זייער פּליק האָט געהאַט עטוואָס געשפּענ-סטיש. ער האָט זיך אָנגעגאַסן אַ גלאַז פּיר, לאַנגזאַם געטרונקען, נישט גערעדט, נישט געלאַכט — געפּילט זיך שטאַרק געערגערט. ער האָט געוואָלט וויסן, ווער זיינען דאָס זיינע שכנים, דער מאַן מיט דער געפּלויזטער ברוסט און די זייער שיינע יונגע דאַמע לעבן דעם מאַן. אים איז נישט איינגעפּאַלן פּאַרצושטעלן זיך, און די נייגיריקייט האָט אים פּאַרשמערט די גאַנצע שמחה. ענדלעך האָט ער זיך געווענדט צו זיין שכן פּון רעכטס, אַ באַרימטן רעדאַקטאָר: „ווער איז דאָס דער פּריץ לעבן מיר? זייער אַ שיינע דאָ-מע. נישט אזוי? זייער אַ שיינע.“

דער רעדאַקטאָר האָט אויך נישט געוואָסט. האָט אָבער גע-טאָן ראָטמאַנען אַ צוליב — אויסער דעם, איז ער אַליין נייגיריק געוואָרן — און געפּרעגט זיין שכן פּון רעכטס, אַ באַרימטן סאַ-ציאַליסטישן אַדוואָקאַט. דער אַדוואָקאַט האָט נישט געוואָסט און געפּרעגט זיין שכן פּון רעכטס, אַ באַרימטן אַרבעטער-פּרער. דער אַרבעטער-פּירער האָט געקענט מערייאָן, האָט זיך מיט איר

אויך אין דעם פריערדיקן טומל באַגריסט. אָבער ער האָט נישט נעקענט דעם „פּרייז“. מעריאָן האָט נישט געהאט קיין צייט פאַר- צושטעלן. איצטער האָט דער אַדוואָקאַט איבערגעגעבן דעם רע- דאַקטאָר, און דער רעדאַקטאָר האָט אַרײַנגעשעפטשעט אין אויער דעם דיכטער, אַז די זייער שיינע דאַמע איז אַ דר. מעריאָן הערים, אָבער ווער דער פּרייז איז, האָט ער נישט אויסגעפונען.

„איר מאַן מסתמא“, האָט דער דיכטער צוגעשעפטשעט דעם רעדאַקטאָר. אין זיין שעפטשען איז געלעגן עטוואָס פון מורא און האַרץ-ווייטאָג, און באַדויערן, ווי ער וואָלט עפעס טייערס פאַר- לאָרן.

ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן ווענטל פון זיין שטול און אָנ- געשמעלט זיין געשפענסטישן פּליק אויף מעריאָן פון הינטן, ווי ער וואָלט זי געוואָלט היפּנאָטיזירן, זי זאָל זיך אומקוקן אויף אים. מעריאָן האָט טאַקע געפילט זיין פּליק אויף זיך. אָבער זי האָט זיך נישט געוואָלט אומקוקן. זי האָט זיך געפילט אומבאַ- קוועם, גערייצט, ווי אַ פּליג וואָלט איר געשטאַנען אויפן נאַקעטן רוקן, און זי האָט געזוכט צו פאַרגעסן זיך אין דעם אַלגעמיינעם ליאַרעם און אין דעם געשפרעך, וועלכן זי האָט פּלייסיק געפירט מיט מאַרדינען.

אָבער אַרנאָלד האָט זיך נישט געקאָנט פאַרגעסן אין דעם געשפרעך. ער האָט זיך אַפילו נישט געקאָנט גוט צוהערן. זיין שכנס פליקן הינטער אים האָבן אים געשטערט, באַאומראַיסקט. און ער האָט געוויסט, אַז אויך מעריאָן ווערט פון זיי באַאומר- איקט. ער האָט באַמערקט אומגעדולד אין אַ באַוועגונג פון איר פּלייצע. ענדלעך האָט ער זיך צוגערוקט נענטער צום ווענטל פון זיין שטול. פאַרשטעלט דעם שכן דעם אויספליק אויף מעריאָן.

ראַטמאַן האָט אויף אים אַ וואָרף געטאַן אַ פּיזן פּליק, און איצטער איז אים איינגעפאַלן צו ווענדן זיך צו מאַרדינען:

„קאַלענע מאַרדיון, שטעלט מיך פאַר מיין שכן. איך האָב היינט צו רייבן עלנבויגנס מיט אַ מענטשן, וועלכן איך קען נישט. און פאַרוואָס זאָלט איר האָבן די שיינע דאַמע נאַנץ פאַר זיך? גענאַאיסט, וואָס איר זייט!“

זיין שטימע איז געוועזן אומאָנגענעם הייזעריק. אַרנאָלד

איז געוועזן זיכער, אז ער האָט פארשטאַנען, וואָס ער האָט גע-
זאָגט. אָבער ער האָט נישט געקאָנט אויסמאַכן, צי האָט ער גע-
לאַכט אָדער געבייזערט זיך.

מאָרדין האָט געטאָן ראָטמאַנען דעם צוליב און פאָרגע-
שטעלט אים אַרנאָלדן און מעריאָן:

„אינער פון אונזערע גרעסטע דיכטער...“

ראָטמאַן האָט באַשיידן אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט.
פראָטעסטירט קעגן אַזאַ קאָמפּלימענט. אָבער אַ שמיכל האָט זיך
צולייגט איבער זיין אויבערשטער ליפּ, אויפגעלויכטן אין זיינע
געשפענסטראַויגן, דורכגעשוועבט איבער זיין געזיכט. דער לויב-
טיטל האָט אים דאָך געקיצלט.

מעריאָן האָט אים פריינטלעך צוגעשמיכלט און נייגוריק
אָנגעקוקט אים. זי האָט שוין לאַנג געהערט פון אים. אויך אַרנאָלד
האָט אים אָנגעקוקט, געוואָלט זען, ווי זעט אים דער מענטש,
וועמעס בליקן אויף זיין רוקן האָבן אים אזוי געשמערט. געוואָלט
אויך זען, ווי עס זעט אים אַ באַרימטער דיכטער, וועלכער שרייבט
אין אַזאַ אומבאַקאַנטער שפראַך, ווי יידיש, פון וועלכער ער האָט
געהערט, אַז דאָס איז גאָר קיין שפראַך נישט.

„איר זייט צום ערשטן מאָל אויף אַזאַ באַנקעט?“ — האָט
ראָטמאַן אים געפרעגט אין אַ שלעכטן ענגליש.

אַרנאָלד האָט גוט פארשטאַנען, וואָס ראָטמאַן האָט גע-
מיינט מיט „אַזאַ באַנקעט“, אָבער ער האָט אים געוואָלט ערגערן
פאַר זיין קוקן.

„איך גלויב,“ האָט ער געזאָגט, „דאָס איז דער ערשטער
באַנקעט נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע. אָדער איז די רוסישע
רעוואָלוציע שוין עפטערס פאָרגעקומען?“

ער איז געוועזן קאלט און שטעכיק. ראָטמאַן האָט דאָס
דערפילט. זיין געזיכט איז געוואָרן האַרט, זיינע אויגן האָבן זיך
נאָך טיפער אַריינגערוקט.

„איך מיין אויף אַ באַנקעט דאָן-טאָן, אויף אַ יידישן
באַנקעט, אויף אַ באַנקעט פון רעוואָלוציאָנערן און אַרעמעלייט,“
האָט ער שפּיציק געזאָגט און פיינטזעליק אָנגעקוקט דעם מאַן מיט
דער געבלייזטער ברוסט.

אין דעם מאָמענט איז אָלגע מאַנקאַף אַרײַנגעקומען פון צווייטן צימער. זי האָט אָפּגעטאָן איר אַרבעט. איצטער איז זי געוועזן אַ נאַסט מיט אַלעמען צוגלייך. אָבער אַ פאַרשפּעטיקטער נאַסט, וועלכער האָט זיך געמוזט אַרומקוקן נאָך אַ זײַ. זי איז געוועזן גאַנץ פאַרפּלאַמט, איבער אירע רויטע לײַפּן האָט גע-שוועבט אַ קוים-באַמערקפאַרער שמײכל. פון פאַרשידענע זײַטן האָט מען זי אָנגעהויבן צוצורופּן. מען האָט זיך גענומען צונויפֿ-צורוק, מאַכן פאַר איר פּלאַץ. אויך ביים יחסן-טיש האָט מען זיך אָנגעהויבן צו באַוועגן.

ראַטמאַן האָט זי גערופּן: „אַהער! אַהער!“ און אַרומגע-קוקט זיך רעכטס און לינקס, ווי ער וואָלט זי געוואָלט אוועקזעצן צווישן זיך און אַרנאָלדן אָדער צווישן זיך און דעם פאַרימטן רעדאַקטאָר.

אָלגע האָט אויסגעקליבן אַ פּלאַץ קעגן מעריאַן. צום גרויסן פאַרגעניגן פון אַרנאָלדן, וועלכער האָט זי געוואָלט נענטער באַ-טראַכטן. אָבער אויך צום גרויסן פאַרגעניגן פון ראַטמאַנען, וועל-כער האָט זיך אַרױפּגעוואָרפּן אויפּן טיש, אַזױ, אַז אַרנאָלד האָט זיך געמוזט אָפרוקן אויף הינטן, און אויסגעצויגן אַ האַנט צו אָלגען מיט אַ ברייטן „העלאָן, מיס מאַנקאַף!“ אויף זײַנע לײַפּן האָט זיך צוגאַסן אַן אומאָנגענעם-זיסער שמײכל, אין זײַנע אויגן האָט זיך אָנגעצונדן אַ נאַכמער אומאָנגענעם פּייערל.

אָלגע האָט קוים אויסגעצויגן צו אים די האַנט, קאַלט אָפּ-געענטפּערט: „העלאָן, מר. ראַטמאַן!“ און גלייך צוריק אוועקגע-נומען איר האַנט, וועלכע ראַטמאַן האָט זיך צוגעקליבן צו האַלטן וואָס לענגער. זי האָט זיך געווענדט צו מעריאַן און אַרנאָלדן, גע-פּרעגט, ווי אַמוזירן זײ זיך, און איבערנעטראָגן אַ שטרענגן בליק אויף ראַטמאַנען, אויפּמערקזאַם געמאַכט אים, אַז ער מאַכט ענג מר. לעווענבערגן.

ראַטמאַן האָט זיך אומגעקוקט, אַנטשוילדיקט זיך און דער-קלערט אַרנאָלדן:

„דאָס איז אונזער אַלעמענס ליבלינג!“

IV

בוים טיש אויף דער רעכטער זייט פון דעם זאל האָט מען פֿלוצלונג אָנגעהויבן צו זינגען. אַרנאָלד האָט נישט באַמערקט, ווען האָט מען זיך צוזאַמענגערעדט און ווער האָט געגעבן דעם צייכן צו זינגען. נאָר גראָד, ווען ער האָט זיך צוגערוקט צום טיש אין געוואָלט עפעס זאָגן מיט מאַנקאַף, האָט ער געמוזט אויפֿ-קוקן מיט איבערראַשונג צו די זינגער.

עס האָט אָנגעהויבן צו זינגען די גאַנצע רעכטע זייט, מער נער און פרויען. באַלד האָט אונטערגעכאַפט די לינקע זייט, מענער און פרויען. צולעצט האָבן אויך אייניקע פון דעם יחסן-טיש צוגעגעבן זייערע שטימען. עס איז נישט געוועזן קיין אייני-געשטודירטער כאַריגעזאַנג, נישט איינגעשטימט, נישט איינגע-טוילט. מען האָט זיך אין די שטימען נישט געקאָנט פאַנאַנדער-קלייבן. אַלע האָבן געזונגען אין שטימע. אַלע האָבן געזונגען אַז שטימען. מען האָט אַרויסגעשריען פון זיך אַ ליד. פרוילעך, לעבע-דיק, לאַכנדיק. אַ יונגער מענטש, גלאַט ראַזירט, מיט לאַכנדיקע גוטע אויגן, איז געוועזן, קענטיק, דער אָנפירער. אַלע האָבן גע-קוקט צו אים, און ער האָט אָפט געמאַכט דירישאַר-באַוועגונגען און אָנגעהויבן יעדן נייעם קופּלעט. ער האָט געזונגען אַן אַ שטי-מע, געריסן זיך דעם האַלז מיט דעם מוט פון אַ שרייער, וועל-כער האָט נישט מורא פאַר איבעררייסן זיך און הייזערדיק ווערן. און אַלע אַנדערע האָבן אים נאַכגעשריען, אַריבערגעשריען. עס איז געוועזן אוממעגלעך אַ וואָרט אויסצורעדן. דער

עיקר נאך איבערן טיש. ארנאלד האָט אַ שמיכל געטאָן צו מיס מאַנקאַף, אָנגעשפּאַרט זיך אָן ווענטל פון זיין שטול, איבערגעגעבן זיך צו זיין שווערן שיקזאַל, וואָס האָט אזוי אומברחמנותדיק געפייניקט זיינע מוזיקאַלישע אויערן. ליד האָט אָפּגעביטן ליד. די זינגער האָבן נישט געוואָלט מיר ווערן. איין טיש האָט געוואָלט אַריבערשרייען דעם אַנדערן. אַרנאלד האָט זיך ווידער פּאַרטראָגן נאָך פּראַנקרייך. זיין שטערן איז געוועזן אָנגעקנייטשט, זיין בליק ווייט. עס איז אים געוועזן, ווי אינמיטן פון געזאַנג וואָלט ער דער-הערט קאַנאָנען-געשאַס און דעם געשריי פון פּאַרווונדעטע און שטאַרבנדיקע. באַלד וועט דער געשריי פּאַרשטאַרקט ווערן דורך פּאַרווונדעטע און שטאַרבנדיקע אַמעריקאַנער... ער איז טרויעריק געוואָרן.

אַבער דערפאַר איז ראַטמאַן געוועזן גאַנץ שמיכל. דער דיכטער איז געוועזן גליקלעך מיט דער פּרייד פון דעם עולם. זיינע אויגן האָבן וואַרעם געלויכטן. ער האָט נישט געהאַט קיין געהער און קיין זכרון פאַר ניגונים, און דאָך האָט ער פּאַרוכט אַ פּאַר מאָל מיטצוזינגען. מיט אַן אומאָנגענעמער הייזעריקער שטימע. פּאַרברעכעריש פּאַלש. אומבאַוויסט האָט זיך אַרנאלדס געזיכט אַ פּאַר מאָל פּאַרקרימט. דאָס איז ראַטמאַנס זינגען איבערגעגאַנגען ווי אַ סרוך איבער אים. ווי דאָס קראַצן איבער אַ שויב. אָדער ראַטמאַנס אָפט אויפלאַכן. גוטמוטיק אזוי, האַרצעדיק, נחתידיק, אָבער דאָך דערעסנדיק פאַר איינעם, וועמעס געדאַנקען האָבן זיך אַרומגעטראָגן אויף די פעלדער פון פּראַנקרייך צווישן בלוט און פּיין און גסיסה...

נאָך איינעם פון אזא אויפלאַכן האָט ראַטמאַן זיך געווענדט צו אַרנאלדן:

„האָט מען דאָ עפעס רעוואָלוציאָנערע לידער?“

אַרנאלד, אַרויסגעריסן פון זיינע געדאַנקען, האָט זיך צו-ערשט נישט געכאַפט, אַז ראַטמאַן רעדט דאָס צו אים. ער האָט זיך נאָר אומגעקוקט אויף אים מיט אַ פּראַגעצייכן אין זיינע אויגן.

ראַטמאַן האָט אַ טראַכט געטאָן, אַז ער האָט עפעס קיין מזל

נישט צו דעם פריץ. שוין ווידער באגאנגען א טאקטלאָזיקייט;
אַריינגעפאלן אין זיינע געדאַנקען אומגעבעטענערהייט. ווי איינער,
וועלכער רייסט זיך אַרײַן אין אַ פּרעמד צימער, נישט אָנקלאַפּן
דיק אין טיר.

„אַנטשולדיקט,“ האָט ער פאַרלעגן אַרויסגערעדט. „איך
האַב אייך געשטערט? איך האָב געוואָלט וויסן, צי האָט איר אין
אַמעריקע רעוואָלוציאָנערע לידער.“

„רעוואָלוציאָנערע לידער?“ האָט זיך אַרנאָלד געוונדערט.
„אָט פון אַמאָל. פון דער אַמעריקאַנער רעוואָלוציע. מען
האַט דאָך דאָ זיכער געזונגען רעוואָלוציאָנערע לידער. האָט מען?
איך קאָן מיר נישט פאַרשטעלן קיין רעוואָלוציע אָן לידער. זיי
זיינען זיכער געוועזן די ווערסיפּיצירטע אומאַפהענגיקייטס-לדער-
קלערונג. רעוואָלוציאָנערע לידער זיינען קיינמאָל נישט קיין אמתע
פּאָעזיע. אַ פּאָר פּילייכט אין דער גאַנצער רעוואָלוציאָנערער ליי-
טעראַטור. איך האָב אויך פאַרפאַסט עטלעכע רעוואָלוציאָנערע
לידער. שוואַכע לידער. מען זינגט זיי. פריער האָט מען איינס גע-
זונגען. איך האָב אייך נישט געוואָלט אויפּמערקזאַם מאַכן. איר
געדענקט אפשר?“

ער האָט אָנגעהויבן צו זינגען:

„אין גרויסע מאַסן גיען מיר,

געשלאָסן מאַן צו מאַן...“

אַרויסגעזונגען און אָפּגעהאַקט זיך מיט אַן אויפלאַכן.
„איך קאָן נישט זינגען. געדענק אפילו נישט די מעלאָד-
דיעס צו מיינע לידער, כאַטש איך הער זיי אָפט. זיי זיינען זייער
פּאָפּולער, מיינע לידער. איך מײַן, מיינע רעוואָלוציאָנערע לידער.
איך ווײַס נישט, וואָס מען האָט אין זיי געפונען. ווי אין אַלע רע-
וואָלוציאָנערע לידער. ווערסיפּיצירטע פּרייהייטס-באַשטרעבונגען.
אַ פּרייער קומען די פּרייהייטס-לידער, דערנאָך די פּרייהייטס-
קאַנסטיטוציעס. אַמעריקע האָט זיי מסתּמא אויך געהאַט. אַ שאָד,
אויב זיי זיינען פאַרגעסן געוואָרן. איך זע אָן אייך, אַז זיי זיינען
פאַרגעסן געוואָרן. איר זענט דאָך אַן אַמעריקאַנער? אַ געבוירע-
נער אַמעריקאַנער? אַ יוד?...“

ער האָט געשאַטן די פראַנגן. נישט אָפּגעשטעלט זיך. גע-
לויענט דעם ענטפער אין לעווענבערגס אויגן. ביי דער לעצטער
פראַגע האָט ער דאָרטן באַמערקט אַ פאַרווינדערונג. אָבער ער
האָט שנעל פאַרטגעזעצט:

„דאָס מאַכט נישט אויס. אַ געבוירענער אַמעריקאַנער. איר
וואָלט זיי געוויס געוואוסט, די לידער, ווען זיי וואָלטן נישט פאַר-
געסן געוואָרן. אַ שאַד... ווען זיי וואָלטן נישט פאַרגעסן געוואָרן,
וואָלטן דאָ די פרינציפּן פון דער אומאָפּהענגיקייטס-דערקלערונג
נישט געוואָרן אזא טויטער בוכשטאַב...“

אַרנאלד האָט אויפגעציטערט, ווי פון אַ שטאָך. שטאַרקער
אַנגעקוקט ראַטמאַנען, ווי ער וואָלט זיך געוונדערט, ווי קומט צו
אים אזא געדאַנק.

ראַטמאַן איז רויט געוואָרן. ער האָט שוין עפעס געזאָגט,
וואָס ער האָט נישט געדאַרפט זאָגן. וואָס האָט ער, נעבעך, צו
דעם אַרעמען פרייז? וואָס דאַרף ער אים וויי טאָן?

„אַנטשולדיקט,“ האָט ער געזאָגט, „איך האָב עס אפּשר
נישט געדאַרפט זאָגן. איך ווייס פון מיר נאָך. איך האָב פון רוסי-
לאַנד קיין האָניק נישט געלעקט. איר ווייסט דאָך מסתמא, וואָס
אַ ייד האָט זיך אויסצושטיין אין רוסלאַנד? איר'ט געהערט? איר
ווייסט דאָך מסתמא, אז אין רוסלאַנד זיינען פאַר יידן פאַרמאַכט
אַלע שולן... געוועזן פאַרמאַכט, איצטער וועט האָפּנטלעך
אַנדערש ווערן. איר'ט דאָך מסתמא געהערט, אז אין רוסלאַנד
קאַנען יידן וווינען בלויז אין באַשטימטע געגנטן... האָבן גע-
קאַנט. דאָס וועט מסתמא איצטער אויך אָפּגעשאַפט ווערן... איז
נו... האָב איך זיך גוט אָנגעליטן אין רוסלאַנד. איך ווייס אפילו
דעם טעם פון אַ פּאָגראַם. איר ווייסט דאָך, וואָס אַ פּאָגראַם איז?
דאָס איז שוין אזא באַקאַנטע זאַך, אז דאָס וואָרט איז שוין אפילו
אַריין אין דער ענגלישער שפראַך און סטענדאַרד-ווערטערבוך...
און פונדעסטוועגן, אז אַ פּרעמדער זאָגט עפעס אַ שלעכט וואָרט
אויף רוסלאַנד, פאַרדריסט מיר. וואָס דאַרפט איר מער, איך האָב
זיך דאָך געדאַרפט פרייען מיט רוסלאַנדס מפלות אויפן שלאַכט-

פעלד... אלע יידן האָבן זיך געדאַרפט פרייען... און פונדעסטוועגן
האָט מיר דאָס האַרץ ווי געמאָן..."

"ווי פאַרהאַלטן זיך יידן צו דער מלחמה?" האָט אַרנאָלד
ענדלעך איבערגערופן ראָטמאַנס מאַנאַלאָג.

"ווי זאָלן זיי זיך פאַרהאַלטן?" האָט ראָטמאַן געענטפערט
מיט אַן איבערפּרעג, צופּרידן, וואָס ער האָט ענדלעך פאַראינטע-
רעסירט דעם פּרין. "פאַרשידנאַרטיק. פאַראַן, וועלכע האַלטן מיט
די אַליאירטע... איך האַלט מיט די אַליאירטע... איך האָב פּינט
דייטשלאַנד. איך האָב פּינט די דייטשן... איך וועל נישט לוי-
קענען, זיי האָבן טאַקע אַ סך אויפגעטאָן פאַר דעם מענטשלעכן
געדאַנק און פאַר דער אַנטוויקלונג פון שיינהייט... ווען מען זאָל
אויסמעקן פון דער מענטשלעכער קולטור אַלץ, וואָס די דייטשן
האָבן אין איר אַרײַנגעטראַגן, וואָלט די וועלט רײזיק אַרעם גע-
וואָרן. דאָס איז טאַקע אמת. אָבער זיי האָבן מיך פּינט, מיך —
דעם יידן, און איך מוז זיי פּינט האָבן... זיי זײנען די באַגריי-
דער פון דעם אַזױי-צו-זאָגנדיקן וויסנשאַפטלעכן אַנטיסעמיטיזם...
נאַטירלעך, די וויסנשאַפטלעכקייט פון דעם אַנטיסעמיטיזם איז
נישט ווערט קיין אויסגעבאַלאַן איי, אָבער דאָס איז נאָך מער פאַ-
ליידיקנדיק. ווען באַדייטנדע דענקער קאָנען זיך דערנידעריקן צו
אַ פאַלשער וויסנשאַפט, אום רעכטצופאַרטיקן זייער פּינטשאַפט
צו מיר, באַווייזט עס בלוז, ווי גרויס און עקלהאַפט די פּינט-
שאַפט איז אין זיי. עס איז דיזעלפיקע זאַך, ווי די קעגנער פון די
נייע באַשטרעבונגען אין דער ליטעראַטור האָבן אויסגעטראַכט
אַ פאַלשע וויסנשאַפט, וועלכע דאַרף באַווייזן, אַז די נייע זײנען
ניוראַסעניקער און משוגע... איר וויסט מסתמא: לאַמבראַזאַ,
נאָרדו..."

דאָס זײנען אַלץ געוועזן פּילייכט אינטערעסאַנטע געדאַנקען,
אָבער אַרנאָלד האָט געוואָלט וויסן, ווי יידן באַציען זיך צו דער
מלחמה.

"איר'ט אַנטשולדיקן," האָט ער איבערגערופן דעם דיכ-
טער, "אָבער איך וואָלט איך דאַנקבאַר געוועזן, ווען איר זאָגט
מיר די באַציאונגען פון די יידן צו דער מלחמה."

ראַטמאן האָט פּינטזעליק אַ קוק געטאָן אויפן פּרייז, צו וועלכן ער האָט קיין מוזל נישט און וועלכער האָט אים אזוי העפּ-לעך דערמאָנט אָן זיין געוויינהייט צו פאַררעדן זיך.

„אַנטשולדיקט,“ האָט ער געזאָגט, רויט ווערנדיק. ער איז אַנטשוויגן געוואָרן. געוואָלט דערמאָנען זיך, ביי וועלכן פּונקט איז ער אַראָפּ פּון וועג.

אדוואָלד האָט אים קשהדיק אָנגעקוקט. פאַרוואָס איז ער אַנטשוויגן געוואָרן? ער האָט געמיינט, אַז דער דיכטער האָט זיך באַליידיקט און וויל נישט מער רעדן. אָבער אָן דעם זוכנדיקן בליק פּון די אויגן און אָן די גלעטנדיקע באַוועגונגען פּון דער רעכטער האַנט איבער דעם שטערן, האָט ער פאַרשטאַנען, אַז דער דיכטער זוכט דעם פאַרלאָרענעם פּאָדעם אין דעם לאַבירינט פּון זיינע געדאַנקען.

„איר'ט אָנגעהויבן, אַז אַ סך יידן זיינען פאַר די אַליאיר-טע,“ האָט ער אים אַרויסגעהאַלפּן.

„יא, אמת,“ האָט ראַטמאן אונטערגעכאַפּט אַלץ נאָך מיט דער פּינטזעליקייט אין זיין בליק. אַ געשפּרעך וועגן ליטעראַטור האָט אים מער אינטערעסירט, ווי וועגן דער מלחמה. און ער איז שוין געוועזן אין בעסטן גאַנג, אויסצוגיסן אַפּיסל זיין כּעס אויף די פּסיידאָוויסנשאַפטלער, וועלכע האָבן זיך דערוועגט צו באַליי-דיקן דאָס הייליקסטע אין זיין לעבן — די ליטעראַטור און אירע כּהנים און נביאים. דאָס מוז עפעס זיין אַן אַרעם-גייסטיקער מענטש, דער פּרייז, וועלכער האָט אין זיך נישט מער, וויפּל זיין טעגלעכע צייטונג גיסט אין אים אַריין — די אַמעריקאַנער טעגלע-כע צייטונג, וועלכע איז געגרינדעט אויף בלאָף און שונד און אַדווערטיזינגענטס.

ראַטמאן האָט זיך ענדלעך צוזאַמענגעקליבן מיט זיינע גע-דאַנקען.

„יא,“ האָט ער ווידער אָנגעהויבן. „אַ סך זיינען מיט די אַליאירטע. אָבער נאָכמער זיינען קעגן די אַליאירטע... דאָס הייסט נישט דוקא קעגן די אַליאירטע. די יידן האָבן אַלע ליב ענגלאַנד. אַלע רוסישע יידן. זיי האָבן זיך שטענדיק געבענטשט מיט ענג-

לאנד. זיי האָבן שטענדיק געקוקט אויף ענגלאַנד, ווי אויף אַ לאַנד, פון וועלכן זיי דאַרפן האָבן אויף אַלערליי ישועות. אָבער אין דער איצטיקער מלחמה מוזן זיי זיין קעגן ענגלאַנד. ווייל זי איז פאַר-בונדן מיט רוסלאַנד. דאָס רוב זיינען זיי אַלע קעגן רוסלאַנד. זיי זיינען זיי געוועזן קעגן רוסלאַנד. איצטער נישט מער... אַהאַ-האַ! איצטער נישט מער. איצטער וועט איר קיין יידן נישט געפינען, וועלכער זאָל זיין קעגן די אַליאירטע... איך בין שטענדיק געוועזן פאַר די אַליאירטע. אָבער איצטער דוכט זיך מיר, אַז זיי די פאָלקסמאַסן, וועלכע זיינען געוועזן קעגן, זיינען געוועזן גערעכט. זייער אינסטינקט האָט זיי געזאָגט, די רוסישע מפלות וועלן ברענגען צו אַ רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. זיי זיינען טאַקע געוועזן גערעכט. וואָרום טאַקע? שטעלט אייך פאַר, וואָס וואָלט געוועזן, ווען רוסלאַנד וואָלט געזיגט, און ניקאָלאַי וואָלט אַרײַנגעריסן אַלס זיגער אין בערלין? איר קאָנט אייך פאַרשטעלן, וואָס עס וואָלט גע-וועזן? דאָס וואָלט געוועזן דער שוואַרצסטער טאָג פאַר דער איי-ראַפּעאישער קולטור..."

"און אַזעלכע, וועלכע זיינען בכלל קעגן מלחמה, זיינען פאַר-ראַן?" האָט אַרנאָלד געפרעגט. פאַרזוכטיק אַרויסגערעדט די ווער-טער, מיט דעם געפיל פון אַ מענטשן, וועלכער איז אין געפאַר, אַז זיינער אַ סוד זאָל אויפגעדעקט ווערן.

"אונטער די יידן? אַ, יא, אַ סך! דער עיקר צווישן די עלטער-רע. צווישן די פרומע, די אַרטאָדאָקסן. זי..."

דער טאַסט-מיסטער דר. באַרסקי איז אויפגעשטאַנען, האָט אָנגעקלאַפּט מיטן מעסער אָן גלאַז. די זינגער האָבן נאָך נישט גע-וואָלט אַנטשוויגן ווערן. דר. באַרסקי האָט שטאַרקער געקלאַפּט מיטן שווערן דיקן גלאַז אָן טיש און אויסגערופן, עס זאָל ווערן שטיל. נאָך אייניקע האָבן אים געהאַלפן איינצושטילן דעם עולם. געזאַנג און געשפרעך האָט אויפגעהערט. עס איז געוואָרן שטיל.

אויך ראָטמאַן האָט איבערגעריסן זיין געשפרעך. מיט אַ פאַר-עכטעלכער באַוועגונג מיט די הענט און די ליפן. אין זיינע אויגן האָט אויפגעלויכטן אַ בייזקייט.

"ווער דאַרף די רעדעס!" האָט ער געזאָגט מיט אַ פאַרקריי-

מונג. דאָס האָט ער געצבועטשעט. אַלס איינער פון די יחסנים, האָט ער שוין געהאַט צוגעגרייט זיין רעדע און געוואַרט אויף דעם מאַי מענט, ווען ער וועט איינגעלאָרן ווערן צו זאָגן עפעס. ער האָט אויך דערוואַרט צו זיין איינער פון די ערשטע רעדנער, ווייל ער האָט גערעכנט, אַז די גרעסטע יחסנים ווערן איינגעלאָרן די ערשטע צו רעדן, און ער האָט זיך געהאַלטן פאַר איינעם פון די גרעסטע יחסנים.

אַבער אַרנאָלד האָט זיך דערפרייט. ענדלעך! ער האָט זיך צוגעקליבן צו הערן מיט דער גאַנצער אויפמערקזאַמקייט.
 „איר וועט מיר איבערזעצן,“ האָט ער דערמאָנט מאַרדינען.

עם האָבן זיך אָנגעהויבן די רעדעס. א סך רעדעס. לאַנגע, קירצע. אויסדרוקן פון פרייד, האַרציקע מזל־טובס פאַר רוסלאַנד און אירע פרייהייטס־קעמפער, ענטוואַסטישע נביאות, וואָס רוס־לאַנד וועט איצטער ווערן. וואָס אַ פרייע, דעמאָקראַטישע רוסלאַנד וועט ווערן פאַר אירע בירגער, פאַר אייראָפּע, פאַר דער גאַנצער וועלט. צווישן די רעדנער זיינען געוועזן עטלעכע, וועלכע האָבן גע־האַלפן פאַרצוברייטן די רוסישע רעוואָלוציע, פרייהייטס־קעמפער, וועלכע האָבן אין די רוסישע געפענגענישן אַריבערגעטראָגן אויף זיך די האַרטע שטראַף פאַר זייער טעטיקייט, דעם פּאַלק איבער־געגעבענער. זיי האָבן גערעדט מיט טרערן אויף די אויגן. מיט טרערן פון פרייד, וועלכע האָבן אַרויסגערופן פונקט אַזעלכע טרערן ביי די צוהערער. זוניקע טראַפנס האָבן אויפגעשוינט איבער אַ ברייטן, גליקלעכן שמיכל אויף די ליפן, וואַרעם און לוסטיק געקויקלט זיך אַראָפּ איבער צוהיצמע, פאַרפלאַממע באַקן, און קיין טאַשן־טיכל האָט זיך נישט גערירט אָפּצווישן זיי.

אין איינער פון זיינע פאַרשטעלונגען פון אַ רעדנער האָט דר. באַרסקי געברויכט די ווערטער: „איינער פון אונזערע באַ־דייטנדסטע שריפטשטעלער און דיכטער.“ אַרנאָלד האָט פאַרשטאַ־נען די ווערטער און אומגעקוקט זיך אויף ראָטמאַנען. ער איז גע־וועזן זיכער, אַז דער טאַסט־מייסטער מיינט עס זיין שכן. אַ נערווע־זער צוק אין ראָטמאַנס געזיכט האָט געצויגט, אַז אויך ראָטמאַן באַ־ציט די ווערטער אויף זיך. ער ווערט איצטער פאַרגעשטעלט. ער

האַט אויך צוגעקנעפלט זיין רעקל. אָבער דער טאָסט־מייסטער האָט געענדיקט מיט דעם נאָמען דניאל מאַרדין.

ראָטמאַן האָט זיך געפילט באַלידיקט. געוואָלט אויפשטיין און אוועקגיין. אַרויסווייזן זיין פּראָטעסט. ער האָט שוין לאַנג גע- דאַרפט רעדן, און זיכער פאַר דעם יינגערן שריפטשטעלער, אָבער ער האָט בלוז בייז אויפגעלאַכט און איז געבליבן זיצן. ווען דער עולם האָט וואַרעם אַפּלאָדירט מאַרדינען, האָט ער געשעפטשעט צו אַרנאָלדן:

„טאַקע אמת איינער פון אונזערע באַדייטנדסטע, נאָך גאָר יונג. וועט ווייט אוועק. אַ פאַרטיימאַן. דערפאַר רעדט ער פאַר מיר. געהערט דער פאַרטיי, איך קאָן נישט געהערן קיין פאַרטיי. אַ דיכטער זאָל נישט...“

אַ שטרענג „ששש!“ פון די אַרומיקע האָט אים אָפּגעשטעלט אין זיין שעפטשען.

מאַרדינס רעדע איז אויסגעקומען אַרנאָלדן, ווי ווייט ער האָט זי פאַרשטאַנען, נישט אַם פּלאַץ. מאַרדין האָט גערעדט וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע און די יידן אין רוסלאַנד. האָט ער ריכטיק פאַרשטאַנען? מאַרדין האָט געזאָגט, אַז די רוסישע יידן דאַרפן זיך נישט לאָזן איינוויגן פון דער רעוואָלוציע. פריי און זעלבסטשטענדיק וועלן זיי זיין בלוז אין אַרץ־ישראַל. וואָס זיינען דאָס פאַר אַ משונהדיקע געדאַנקען? ער האָט אַ קוק געטאָן אויף מעריאַן. זי איז געזעסן און געשמייכלט, צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ, ווי זי וואָלט געוועזן איינפאַרשטאַנען. אָבער דאָס איז געוועזן איר האַלטונג דעם גאַנצן אָונט. זי איז געוועזן גוט אויפגעלייגט, גאַנץ צושמאָלצן אין גוטסקייט און אויפגעלייגטקייט. זי וואָלט איצטער אויף גאַרנישט געקאָנט זאָגן ניין. אָבער מיט מאַנקאַף איז אים געוועזן אַ רעטע־ניש. ער האָט זעלטן־ווען אוועקגעקוקט פון איר, און די גאַנצע צייט געזען די רעטעניש. זי, וועלכע איז געוועזן, ווי עס ווייזט אויס, איינע פון די הויפט־אַראַנזשירער פון דער שמחה, האָט זיך צוגע־הערט צו די רעדעס מיט אַ גרויסן ערנסט אויפן געזיכט. גאַרנישט פון דער אַלגעמיינער פרייד, גאַרנישט פון דער גליקלעכקייט. און אַפּט האָט עטוואָס ווי טרויער אַרויסגעלויערט פון אירע אויגן.

פון דעם טרויער, וועלכן ער האָט געקענט, וועלכער האָט אים פֿריער דאָ אָנגעפֿילט, ווען ראָטמאַן האָט אים אַרויסגעריסן פֿון זיין פֿאַר־טראַכטקייט. די טרויעריקייט איז געלעגן אין מים מאַנקאַפּס אויגן, ווען מאַרדין האָט גערעדט. וואָס קאָן זי, אָט די טרויעריקייט, מייַר נען אין אירע אויגן?

דער טאָסט־מייסטער האָט פֿאַרגעשטעלט: משה ראָטמאַן. מיט הויכע לויב־ווערטער. ראָטמאַן האָט זיי באַגלייט מיט אַ ביטולדייַ קער האַנט־באַוועגונג: ווער דאַרף זיי, די קאָמפֿלימענטן? און ער איז אויפגעשטאַען צו רעדן, מיט אַ מינע פֿון אומגעריכט און אומגעוואַרט. אָבער וואָס ער האָט געזאָגט, איז געוועזן שוין, דיכ־טעריש שוין. עס איז געוועזן אַ פֿרויהייט־הימן, דורכגעליטן אין דער נשמה פֿון אַן אמתן דיכטער. אַן אויפֿובלען פֿון אַ שטאַרקן גייסט, וועלכער האָט זיינע קייטן צובראַכן. ער איז שטאַרק אַפֿלאַך־דירט געוואָרן. ווען ער האָט זיך אוועקגעזעצט, האָט ער זיך אָנגע־טראָפֿן מיט אַרנאָלדס בליק, אין וועלכן עס איז געלעגן פֿריינטלעכע אָנערקענונג. אויך מעריאָן האָט אים פֿריינטלעך צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ. ער האָט קורץ אויפגעלאַכט.

„האָב איך גוט גערעדט? האָב איך? איך האָב זיך נישט צו־געגרייט... עקספּראַמטאַם...“

אַרנאָלדס בליק איז געוואָרן קאַלט.

אַ לענגערע פֿאַרשטעלונג פֿון דעם טאָסט־מייסטער. אַ גאַנצע רעדע איבער די פֿאַרדינסטן פֿון דעם מאַן, וועלכער וועט איצטער רעדן. דער אַרבעטער־פֿירער אפֿרים פֿעלדמאַן. גרויסע אַפֿלאַדיס־מענטן.

פֿעלדמאַן האָט זיך לאַנגזאַם אויפֿגעהויבן. אַ מאַן אָנהייב פֿערציק, אָבער מיט אַ סך גרויע האָר אין די געדיכטע פֿעך־שוואַרצע קודלעס, וועלכע ער האָט אָפט דורכגעקעמט מיט זיינע פינגער. פֿון מיטעלן וואָס, מיט פֿרייטע פֿלייצעס און אַ ליבער גוטמוטיקייט און ערלעכקייט אין זיינע העל־ברוינע אויגן. ער האָט גערעדט רואיק און קלאַר — און אין ענגליש. אַרנאָלד האָט זיך דערפֿרייט, אויפ־געשמייכלט. דאָס איז פֿיין! אַן אָנגעשטרענגטקייט איז אַראָפֿגעפֿאַלן פֿון אים. ער וואָלט האַרציק געדריקט די האַנט דעם פֿעלדמאַן. און

נאָכמער — אַרנאָלד האָט אויפגעעפנט מויל און אויערן: פעלדמאַן האָט גערעדט קעגן דער מלחמה בכלל. קריטיזירט זי, אָנגערופן זי מיט ווערטער, ווי ער וואָלט זיי אַרויסגענומען פון זיין, אַרנאָלד לע-ווענבערגס, לעקסיקאָן. די קעמפנדיקע צדדים זיינען נישט בעסער איינער פאַר דעם אַנדערן. די מלחמה איז דאָס גרעסטע פאַרברעכן אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט. איר טרייב־קראַפט איז מאַרק־פאַרכאַפונג און האַנדל־פאַרשפּרייטונג. איר נשמה איז די צופּוילטיקייט פון אַ געזעלשאַפט־אַרדענונג, וועלכע מוז אונטערגיין. ער האָט זיך געוונדערט, ווי אזוי סאָציאַליסטן קאָנען צושטימען צו איר, דערלאָזן זי, אונטערשטיצן זי. ענדלעך אַן איבערצייגטער פאַציפּיסט!?!... ליידער, ניין... פעלדמאַן האָט נישט גערעדט פון אַן אַלגעמיינ־מענטשלעכן שטאַנדפּונקט. נישט פון דעם שטאַנדפּונקט פון אַבסאָלוטער מענטשן־ליבע און דער אומגעהויערלעכקייט פון בלוט־פאַרניסן. נאָר פון דעם אַרבעטער־שטאַנדפּונקט, פון דעם שטאַנדפּונקט פון קלאַסנקאַמף.

אַרנאָלד איז טרויעריק געוואָרן. עס איז געוועזן קאַמף אין דעם, וואָס פעלדמאַן האָט געזאָגט, נישט שלום. נישט די גרויסע שיינקייט פון שלום. עס איז קאַמף און בלוט־פאַרנוס און גרויזאַמ־קייט און אוממענטשלעכקייט און האַס. פּיליכט נאָך אַ ביטערער קאַמף, ווי דער, וועלכער איז אָנגעגאַנגען אין פּראַנקרייך. און פעלדמאַן האָט דאָך אַזעלכע גוטע אויגן, און אַזויפיל ערלעכקייט ליגט אין זיין...

אַרנאָלד האָט זיך דערפּילט מיד, אומצופּרידן. איצטער האָט ער געוואָלט פאַרן אַהיים. ער האָט שוין געוואָלט אַ פּליסטער טאַן צו מעריאַן וועגן פאַרן אַהיים. אָבער דער נאָמען אָלגע מאַנקאַף איז אויסגערופן געוואָרן. אַההה! ער האָט אָנגעשטעלט די אויערן. הלוואי נאָר רעדט זי אין ענגליש.

מים מאַנקאַף איז אויפגעשטאַנען, אַביסל פאַררויטלט, אָבער רואיק, מיט דער רואיקייט, וואָס איינער האָט דורך דער זיכערקייט אין זיינע געדאַנקען. אין אירע אויגן איז געלעגן דער ערנסט און די טרויעריקייט. זי האָט גערעדט אויף יידיש. אָבער דאָס, וואָס אַר־נאָלד האָט פאַרשטאַנען, האָט אים אָנגעפּילט מיט פּרייד, וועלכע איז דאָס מאָל נישט פאַרשטערט געוואָרן דורך אַפּווייבונגען.

זי איז געוועזן גליקלעך מיט דער רוסישער רעוואָלוציע. אָבער
האַט אויף אַ מאַמענט נישט געקאָנט פאַרגעסן דעם פּריוו, וועלכן
די וועלט האָט באַצאָלט. רוסלאַנד איז באַפּרייט געוואָרן, אָבער די
גאַנצע אייראָפּעאישע קולטור האָט באַנקראַטירט. דאָס בלוט, וואָס
ווערט איצטער פאַרגאַסן ימימיוויז, וועט קיינעם נישט אָפּרייניקן,
גאַרנישט אָפּוואַשן, נאָר ווערן אַ גרויסער פּלעק אויף דעם געוויסן
פון דער מענטשהייט, וועט ווי אַ שוואַרצער וואַלקן אויף לאַנג פאַר-
דעקן מיט זיך די זון פון אמתער פּריידיקייט.

זי האָט גערעדט האַרציק, מיט טרויער אין דער שטימע,
כמעט מיט טרערן אין די אויגן. אַרנאָלד האָט באַמערקט, אז מען
האַט זי געהערט נישט בלויז מיט אָפענע אויערן, נאָר אויך מיט
אָפענע האַרץ און נשמה. און עס איז אים געוועזן מאַדנע צו דער-
קענען זיינע אָנגעווייטאַנטע געדאַנקען, די לידן פון זיין נשמה פאַר
אַלע מלחמה־יאָרן, אין די שטיקלעך אים פאַרשטענדלעכע זאַצן
פון אַן אומבאַקאַנטער שפּראַך פון אַ יונגער רוסיש־יידישער מיידל.
ער האָט זיך אָנגעהאַנגען אויף אירע ליפּן, ער האָט, דאַכט זיך, פאַר-
שטאַנען איר יעדעס וואָרט. זיין האַרץ האָט געקלאַפּט מיט איר
האַרץ. איצטער האָט ער גוט פאַרשטאַנען דעם טרויער אין אירע
אויגן...

זי האָט זיך אַוועקגעזעצט פּלוצלונג, ווי נישט געענדיקט איר
רעדע. ווי זי וואָלט פּלוצלונג באַגריפּן, אז עס איז אַן עבירה דאָס
גאַנצע רעדן. די אַפּלאַדיסמענטן זיינען געוועזן שיטער. אפשר וויל
זי האָט אָפּגעבראַכן איר רעדע. אָבער מעריאַן האָט איר געגעבן די
האַנט, צוקושט זיך מיט איר איבערן טיש און צוגעגעבן: „כאַטש
איך בין מיט אייך, ווי איר וויסט, נישט גאַנץ איינפאַרשטאַנען.“
אַרנאָלד האָט אויך געוואָלט דריקן איר האַנט, זאָגן איר
עפעס. אָבער ראַטמאַן האָט עס שוין געטאָן.

„לאָזט מיך דריקן אייער האַנט,“ האָט ער געזאָגט מיט אַ פאַ-
זונדער וואַרעמקייט. „גרויסע געדאַנקען. איך בין מיט אייך גאַנץ
איינפאַרשטאַנען. איך האָב זיי שטענדיק געפּילט. דאָס זיינען מייע
געדאַנקען.“

אַרנאָלד האָט אַ קומ געטאָן אויף אים מיטן ווינקל פון אויגן.

ער איז געוועזן אומצופרידן, וואָס יענער האָט אים פאַרכאַפט דעם וועג. איצטער וועט ער שוין איר האַנט נישט דריקן, גאַרנישט זאָגן. ראַטמאַן האָט פאַלש פאַרשטאַנען זיין קוק.

„ערנוואָרט,“ האָט ער געזאָגט צו אַרנאָלדן, „דאָס זיינען מיינע געדאַנקען. איך בין פאַר שלום, פאַר אייביקן שלום. נאָר בין איך פאַר די אַליאירטע, ווייל...“

ער האָט אָנגעהויבן צו דערקלערן, פאַרוואָס ער איז פאַר די אַליאירטע, כאָטש ער איז פאַר דעם אייביקן שלום. אַרנאָלד האָט אים נישט געהערט. ער האָט איצטער געטראַכט, אז מײַס מאַנקאַף איז זייער שיין. אָבער ווען ער האָט געטראַכט פון איר שיינקייט, האָט ער זיך דערמאָנט אויף קעטרין, דערזען אירע ליפּן, דערפילט איר הויט אונטער זיינע פינגער. האָט ער נישט פריער געוואָלט האַלטן מײַס מאַנקאַפּס האַנט, ווייל ער האָט געוואָלט איר פאַררירונג? ער האָט זיך דערשראָקן פאַר זיינע געדאַנקען, ווי ער וואָלט עפעס פאַרשוועכט. אַ פּלוט-כוואַליע האָט זיך צוגאַסן איבער זיין געזיכט. ער איז אומרואיק געוואָרן, צוגעפליסטערט מעריאַן, צי וואָלט זי נישט געוואָלט אַהיים. מעריאַן האָט צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ. זיי האָבן זיך ביידע אויפגעהויבן פון די ערטער. צוזעגנט זיך מיט מאַרדינען. מײַס מאַנקאַף איז אויפגעשטאַנען צו באַגלייטן זיי.

„שוין? איר גייט?“ האָט ראַטמאַן געפרעגט מיט אַן אינטיי מער צודרינגעלכקייט.

אַרנאָלד האָט עפעס אָפגעברומט, מעריאַן האָט אָפגע שמיכלט, און ראַטמאַן האָט זיך געווענדט צו איר:

„דאָ וועט זיך ערשט אָנהייבן די שמחה. די רעדעס וועלן באַלד אויפהערן. מען האָט זיי גאָר אינגאַנצן נישט געדאַרפט... אַ גוטע נאַכט, מײַס הערים... דאָקטאָר הערים... גוד באַי!“

דאָס לעצטע האָט ער צוגעוואָרפן אַרנאָלדן, וועלכער איז שיר נישט אוועקגעגאַנגען אָן אַן אָפשיידס-וואָרט.

ביים דורכגיין לעבן פּעלדמאַנען האָט מעריאַן אים פאַרגע-שטעלט אַרנאָלדן. אַרנאָלד האָט זיך דערמאָנט, אז פריער האָט ער עפעס געהאַט אַ סך וואָס צו זאָגן דעם אַרבעטער-פירער. אָבער איצטער האָט ער אַרויסגערעדט בלוז דאָס געוויינלעכע. „זייער צו“

פרידן צו קענען איך." ער איז געוועזן אומגעדולדיק, געוואָלט וואָס שנעלער אוועק.

„ווי איז דער נאָמען פון דעם ביזן פרייז?" האָט ראָטמאַן געפרעגט ביי מאַרדינען, ווי נאָר אַרנאָלד און מעריאַן האָבן זיך דערווייטערט. „איר קענט אים? ווער איז ער? ... די דאַמע איז זייער שוין... עפעס אַ מאָדנער חן איז אויסגעגאַסן אויף איר... אמת שוין... דר. העריס... וואָס פאַר אַ דאָקטאָר? ... טאַקע דר. מערי-צין? ... עפעס אַזאַ שיינהייט זאָל זיין אַ דר. מעדיצין!..."

אַלגע האָט באַגלייט מעריאַן ביז דער דרויסן-טיר. אין דער קילער לופט פון דעם דרויסן, מיט איר האַנט אין זיינער, האָט אַרנאָלד איר געזאָגט, ווי צופרידן ער איז געוועזן מיט איר רעדע. ער וואָלט געוועזן גליקלעך, ווען זי וואָלט אים געגעבן די מעגלעכ-קייט דורכצורעדן זיך מיט איר אויספירלעכער. מעריאַן האָט אים פאַרויבערט, אַז די מעגלעכקייט וועט זיך שוין געפינען. ווען דער אויטאָמאָביל איז אָפּגעפאַרן, האָט אַרנאָלד נאָך אַ קוק געטאָן אויף הינטן, צי שטייט זי נישט אין טיר.

ווען זי איז געקומען צוריק צו איר זיין, האָט ראָטמאַן איר געזאָגט:

„איר ווייסט, חברטע מאַנקאַף, איר האָט געמאַכט אַ גרויסע דעראַבערונג. דער פרייז דאָ האָט פון איך קיין אויג נישט אַראָפּ-גענומען."

אַלגע האָט גאָרנישט געענטפערט. זי האָט געוויסט, אַז אָפּט נעמט מען פון איר קיין אויג נישט אַראָפּ. אָבער זי איז געוועזן אַנטשלאָסן נישט צו באַמערקן עס. דאָס לעבן האָט אַנדערע אינ-טערעסן. נישט דען?

מאַרדין האָט זיך דערמאַנט, אַז ער האָט איר עפעס וויכטיקס מיטצוטיילן. אַ פאַרטיי-אַנגעלעגנהייט. זי איז אוועק אַרום טיש צו-צוועצן זיך לעבן אים. ראָטמאַן האָט זיך אָנגעשפאַרט אָן ווענטל פון זיין שטול, זיינע אויגן זיינען טיפער געוואָרן, זיין בליק איז אוועק אין ערגעץ אַ ווייטקייט. עפעס פון קנאה איז דורכגעלאָפן אין אים צו מאַרדינען, וועלכער האָט צוגענומען נאַנץ פאַר זיך די

שיינע אָלגע מאַנקאָף, צו אַרנאָלדן, וועלכער האָט אוועקגעפירט די פּרעכטיקע דאָקטאָר הערים... אַ בענקעניש אין אים האָט זיך אָנגע-הויבן אָנצוטאָן אין ווערטער, אין ריטמען, אין גראַמען. אַ ליד איז באַשאַפן געוואָרן פון דער דיכטערס אייביקער בענקעניש נאָך דער שיינער פּרוי...

און אין אויטאָמאָביל, וואָס האָט זיי געטראָגן דורך די קיינמאָל נישט שלאָפנדיקע גאַסן פון ניו-יאָרק, האָט מעריאָן גע-פּרעגט אַרנאָלדן:

„נו, ווי איז אייך עפעס געפעלן געוועזן?“

„גאַנץ אינטערעסאַנט. אַן אַנדער וועלט, אַן אַנדער לעבן. אַ גאַנץ אומסימפּאַטישער מענטש דער דיכטער ראַטמאַן, אָבער ער האָט אַרויסגעזאָגט אַ פּאָר אינטערעסאַנטע געדאַנקען.“

„און ווי געפעלט אייך מיין ליבלינג?“

זי האָט גוט געוויסט דעם ענטפּער, אָבער געוואָלט פון אים הערן.

„מיס מאַנקאָף? האָט ער געפּרעגט און מער גאַרנישט גע-זאָגט. ער האָט אַרויסגעקוקט אין דעם טונקעלן דרויסן, ווי ער וואָלט געזוכט, וואָס און ווי צו ענטפּערן איר. אַ וויילע שפּעטער האָט ער זיך געווענדט צו איר:

„איז נישט מר. מאַרדין איר חתן?“

מעריאָן האָט אויפגעלאַכט:

„ווי קומט איר דערצו?“

„איך האָב געהאַט עפעס אזאַ איינדרוק.“

„זיי געהערן ביידע צו איין פּאַרטיי. ביידע אין דער עקזעקו-טיווע. אָבער ווי ווייט איך ווייס...“

ביים צושיידן זיך האָט ער איר געדאַנקט פּאַר דער איינלאַך-דונג. עס האָט אים געגעבן די געלעגנהייט אַרוינצוקוקן אין אַן אַנדער וועלט, באַקאַנט צו ווערן מיט אינטערעסאַנטע מענטשן.

„איך ווייס נישט,“ האָט ער געזאָגט, „צי וועט עס מיך אויס-היילן, אָבער וועל געוויס האָבן עטלעכע טעג גוטע באַשעפּטיקונג פּאַר מינע געדאַנקען.“

ווען ער איז געבליבן אליין אין אויטאָמאָביל, האָט ער אַ סך געטראַכט פֿון מים מאַנקאַף. ער האָט זי געזען פֿאַר זיך, ווי זי האָט געשניטן דאָס ברויט, ווי זי האָט זיך צוגעהערט צו די רעדעס, ווי זי האָט גערעדט. און צולעצט, ווי זי איז געשטאַנען אין טיר ביים צושיידן זיך. געזען דעם לייכטן שמיכל איבער אירע דינע, קלוינע לויפן, דעם לאַשטשענדיקן שיין פֿון אירע בלויע אויגן. געדענקט די באַרירונג פֿון איר קרעפּטיקער האַנט.

אַבער ערגעץ־ווי אינדערווייטנס איז געוועזן קעטרין, די פייערדיקע, די קוש־באַגערנדיקע, די געקוישמע.

VI

קעטרין האָט זיך געריכט אויף אַרנאָלדן דעם אָוונט נאָך דער
קוש־רייזע. גאַנץ באַשטימט וועט ער זיך לאָזן זען אָדער הערן.
ער איז דאָך פאַרליבט אין איר. פול פון איר. זי איז אין
אים אַרין, ווי שטאַרקער ווין. זי ווייס אַליין נישט, ווי און ווען.
און איצטער נאָך דער קוש־רייזע וועט ער גיין ווייטער, וועט ער
וועלן מער. נישטאָ מער פאַר אים קיין אָפהאַלט, נישטאָ קיין צו-
ריק. זי האָט זיך געמאַלט, ווי ער מוז פילן דעם נאַנצן טאָג. ווי
שיכור. אומגעדולדיק. מיט פייער־בייטשן אין זיין בלוט. געטריבן,
געיאָגט. מיט אַלע געדאַנקען ביי איר. אָט וועט ער זי אָפרופן. גע-
וויס וועט ער זי אָפרופן. וועט וועלן הערן איר שטימע. וועט באַ-
שטימען, ווען און וווּ צו טרעפן זיך אין אָוונט...

וווּ זאָלן זיי זיך טרעפן? וווּ זאָלן זיי פאַרברענגען דעם
אָוונט? ... זי האָט אַלץ אָפגעטראַכט. אָפגעפלאַנט. אויסגעלייגט זיך,
וואָס זי דאַרף טאָן, אום צו פאַרבינדן אים...

אַרנאָלד איז געוועזן דער מאַן, אויף וועלכן זי האָט אויסגע-
קוקט, וועלכן זי האָט געמוזט געפינען. ער איז איר ווי פון הימל
אַראָפגעפאלן. אזוי אומדערוואַרט. אזוי אומדערהאַפּט. גאַנץ אומ-
גלויבליכער.

ער איז זייער רייך. זי וועט זיך ביי אים באַדן אין געלט.
אויסברענגען נאָך איר האַרץ־געלוסט. שפילן און פאַרשפילן און
וואָס נישט. וואָס פאַר אַן אויפאַטעמען! וואָס פאַר אַ הרחבה נאָך
איר פאַרענגטן לעבן ביי טאַמע־מאַמע! ביי אַ טאַטן, וועלכער האָט

זיין גאנצן רייכטום פֿארשווענדט אויף זיינע אייגענע פֿאָרגעניגנס.
ביי אַ מאַמען, וועלכע האָט געריסן צו זיך אַלץ, אויף וואָס זי האָט
נאָר געקאָנט אַרויפֿלייגן די האַנט.

און ער איז זייער שוואַך. ער וועט איר קנעכט זיין, איר אונט־
טערטעניקער. אין זיין שוואַכקייט און פֿאַרלֿאַרנקייט וועט ער זי
לֿאַזן טאָן, וואָס איר האַרץ געלֿוסט. זי וועט ביי אים האָבן די פֿולע
פֿרייהייט, ווי ביי טאַטע־מאַמע. זי האָט קיינמאָל נישט געפֿילט איר
בער זיך דעם ווילן פֿון טאַטע־מאַמע. זיי האָבן זי געלֿאַזט טאָן,
וואָס זי וויל. און אויך ביי לעווענבערגן וועט זי טאָן, וואָס זי וויל.
דערפֿרי איז ער דאָך נישט דאָס שטיק האַלץ, פֿאַר וועלכן זי
האָט אים די גאַנצע צייט גערעכנט. דער עיקר, נאָך דער ערשטער
ריזע אין דעם אויטאָמאָביל. דאָס איז געוועזן צום לֿאַכן! אָבער
איצטער...

זיין ליידנשאַפט איז געוועזן פֿאַר איר די גרעסטע איבער־
ראַשונג. עפעס מער — עפעס מער ווי אין די פֿאַרשיידענע דער־
פֿאַרונגען, וועלכע זי האָט געהאַט מיט אַנדערע. אין די אומאַרמונ־
גען און קושן פֿון די אַנדערע, אין זייער ליידנשאַפט איז געוועזן
אַ געוויסע קילקייט, אַ מעכאַנישקייט, קיינמאָל נישט קיין פֿאַרגעסנ־
קייט. אין זייער ליידנשאַפט איז קיין שיכרות נישט געוועזן. זיי
האָבן געוויסט, וואָס זיי ווילן, און יעדע פֿאַוועגונג איז געוועזן
אויסגערעכנט, קאָפֿ־אַרבעט. אין לעווענבערגס ליידנשאַפט איז גע־
וועזן שיכרות, איז געוועזן פֿאַרגעסנקייט, איז געוועזן אַפֿילו
משוגעט. עטוואָס, וואָס האָט זי אַליין גאַנץ שיכור געמאַכט.

איז פֿאַרוואָס רופֿט ער זי נישט אָפֿ? פֿאַרוואָס לֿאַזט ער פֿון
זיך נישט הערן? און אָט איז שוין אָונט. זי איז געוואָרן נערוועז
און ביז פֿון דעם נאַרישן וואַרטן. זי האָט זיך פֿאַרגעוואָרפֿן, פֿאַר־
וואָס זי האָט ביים צושיידן זיך נישט אָפֿגערעדט מיט אים, ווי און
ויען צו טרעפֿן זיך.

עס איז געוואָרן שפּעט. ניין, ער וועט שוין מער נישט טען
לעפֿאַנירן. זי האָט זיך אָנגעטאָן, געוואָלט אַוועק פֿון שטוב. ווי־
היין? זי האָט נישט געוויסט, וויהיין. האָט זיך אַרומגעדרייט איבער
די צימערן אַן אָנגעטאָנענע, געשטאַנען ביים פענסטער, צוגעגאַנ־
גען צום טעלעפֿאָן, אַראָפֿגענומען דאָס טרייבל... אָבער קיינעם

נישט אויפגערופן, נאָר אויפגעהאנגען דאָס טרייבל מיט כעס און גענומען אויטאָן זיך, מיט פיער אין די אויגן, מיט פלאַמענדיקע באַסן, פאַנאָדערטרייסלענדיק אירע האָר, וועלכע האָבן געגלאַנצט שוואַרץ און בייז, און אַריינגעוואָרפן זיך אין בעט. אין דעמזעל-ביקן בעט, וואָס זי האָט אזוי גוט גענאָסן שפעט פאַריקע נאַכט, נאַנץ אין דער אויפגענונג פון דעם, וואָס זי האָט איבערגעלעבט אין דעם אויטאָ, ציענדיק זיך אין גרויסער זינלעכקייט, גלעטנדיק איר אייגענע סאַמעטענע נאַקעטקייט, אָנקוועלנדיק פון איר ווייניג דערבאַרן, כמעט יינגלישן קערפער. איצטער האָט זי דאָס בעט גע-שטויסן מיט ביידע פיס, אומגעוואָרפן זיך אין אים, געשלאָגן מיט די פויסטן, ווי דאָס וואָלט געוועזן שולדיק, וואָס פון אירע פלענער פאַר דעם אָונט איז גאַרנישט געוואָרן.

וואָס האָט דאָס דאָרטן געקאָנט טרעפן זיך מיט אים? ווען זי וואָלט געוויסט, אז ער וועט זיך נישט לאָזן זען... זי איז נישט גע-וויינט צו פאַרברענגען אזוי נאַריש אירע אָונטן. אזוי נאַריש! אזוי נאַריש!... און עס האָט דאָך געקאָנט זיין אזוי שוין... ווי אזוי האָט זי נישט אָפגערעדט מיט אים?... ווען זי וואָלט אָפגערעדט מיט אים, וואָלט ער זיכער וואָרט געהאַלטן. אפשר האָט ער נישט גע-קאָנט דעם אָונט... א פריערדיקע פאַראַפּרעדונג... אָבער אַפילו נישט טעלעפאָנירן?!... און זי זאָל זיך אזוי פאַררעכענען!...

אויף מאָרגן האָט זי שוין קיין פלענער פאַר דעם אָונט נישט געמאַכט. זי האָט זיך געריכט אויף אַרנאָלדן, אָבער דעם אָונט פאַרווענדט, ווי זי וואָלט זיך אויף אים נישט געריכט. וועט ער זיך פאַוויזן, וועט זי שוין וויסן, ווי צו באַשטראָפן אים פאַר נעכטן. אָבער ער האָט זיך נישט פאַוויזן און נישט געלאָזט פון זיך הערן. טאָג איז אוועק נאָך טאָג. א סך טעג. א גאַנצע וואָך. טעג, אין וועלכע זי האָט אים אינגאַנצן פאַרגעסן, און טעג, אין וועלכע זי האָט זיך נישט אויפגעהערט צו ווינדערן, פאַרוואָס מען זעט און הערט אים נישט. און דערנאָך איז געקומען אַן אָונט אויף דער צווייטער וואָך, אין וועלכן איר פאַטער האָט איר געמאַכט אַ גרויסן סקאַנדאַל פאַר אַ פאַר רעכענונגען, וועלכע ער האָט באַדאַרפט פאַר-צאָלן. פאַטער און טאָכטער האָבן זיך אָנגערעדט אומצויליקע גראַב-קייטן, שיר זיך נישט צושלאָגן. דער צוואַמעשטמויס האָט איר

פארדארפן דעם גאנצן אָוונט. זי האָט זיך נישט געקאָנט באַרוואַיִסן. עס האָט זי געוואָרפן ווי אין אַ קרחת. זי האָט זיך איינגעשלאָסן ביי זיך אין צימער, איז אומגעלאָפן פון ווינקל צו ווינקל, נישט געפונען זיך קיין אָרט. וואָס טאָן? וואָס עפעס אָפּטאָן?

ווען עס איז געוואָרן זייער שפעט, האָט זי אַראָפּגערײַסן פון זיך די קליידער און אַריינגעוואָרפן זיך אין בעט. אָבער זי האָט נישט געקאָנט איינשלאָפן. זי איז געלעגן מיט אָפּענע אויגן, גע-קוקט אין דער פינסטערניש אַריין און געפלאַנט. זי האָט אַריינגע-שלעפט לעווענבערגן אין דעם קרייז פון אירע געדאַנקען. מיט אַ בייזן, האַרטן געזיכט, מיט זידל-ווערטער און קללות, נישט גע-קימערט זיך, צי די ווערטער זיינען דרוקבאַר. ווי גוט וואָלט איר געוועזן, ווען זי וואָלט אים אַריינגעקראָגן, ווען ער וואָלט נישט פאַרשוונדן אזוי געמײן! און ווייל זי האָט געטראַכט פון אים אין אַ מינוט פון פאַרצווייפּלונג, האָט איר קאָפּ געאַרבעט זייער שאַרף. זי איז געוואָרן העלזעריש.

מיט אזא „מאָראַלישן יאָלד“, ווי לעווענבערג, האָט זי גע-דאַרפט אַנדערש האַנדלען. נישט אָפּלאָזן אים, שלעפּן אים, וועקן אים. ער האָט זיך געוויס דערשראַקן פאַר זיין אוממאָראַלישקײט, און זי האָט אים געלאָזן אַוועקגיין צוריק אין זיך. זי איז געוועזן נאַרישער פאַר אים. אַ, זי מוז עס פאַרריכטן!

זי איז אַרויסגעשפּרונגען פון בעט, צוגעלאָפן צו איר שרייב-טישל און אָנגעשריבן אים אַ בריוו. זי מוז אים זען. אזוי נויטיק מוז זי אים זען, אז זי שרייבט דעם בריוו שפעט אין דער נאַכט, אין פּולן אינטערעסאַנטסטן נעגליזשע, ווייל זי איז אַרויסגע-שפּרונגען פון בעט. זי איז געוועזן אויסגעלאָסן אין דעם בריוו. אויב ער איז געוועזן פאַרסטמט פון איר, מוז דער סם ווידער אויפ-געירט ווערן. דער בריוו זאָל אָנצינדן אין אים דאָס, וואָס האָט אים געטריבן צו איר אין יענע צוויי אָוונטן.

זי האָט אויפגעוועקט מערין, די הויז-מידל, וועלכע איז געוועזן איר אָנפאַרטרויטע, און איבערגעגעבן איר אַוועקצושיקן דעם בריוו שנעלפּאַסט.

מערי האָט אַ קוק געטאָן אויפן אַדרעס.

„דאָס איז דער העכט“, האָט קעטרין געזאָגט.

VII

אָרנאָלד איז געזעסן ביים פּרישטיק מיט דער מוטער און
האָט דערציילט איר זיינע איינדרוקן פון נעכטן ביינאַכט אויפן
באַנקעט פון די איסט־סיידער יידישע ראַדיקאַלן.
„מיר קענען זיי נישט,“ האָט ער געזאָגט. „מיר האָבן
א גאַנץ פאַלשן באַגריף וועגן זיי. זיי זיינען נישט אַן קולטור, ווי
מיר מיינען. זייער קולטור איז נאָר אַן אַנדערע. פּיליכט אַ נייסט־
קערע, ווי אונזערע. זיי האָבן נישט דעם שלוף, וועלכן רייכקייט
גיט. אָבער מיר האָבן נישט דעם שלוף, וועלכן דענקען גיט.“
ער האָט איר דערציילט דעם אינהאַלט פון עטלעכע רעדעס,
וועלכע זיינען געוועזן צו שווער און אומפאַרשטענדלעך פאַר דער
אַלטער דאַמע. ער האָט איר אַפילו דערציילט פון דעם דיכטער
ראַטמאַן — אַ גאַנץ קאָמישער מענטש, וועלכער האָט אַרויסגע־
זאָגט אַ פּאָר זייער אינטערעסאַנטע געדאַנקען. אָבער ער האָט זיך
געשלאָגן מיט דער דעה, צי זאָל ער איר דערציילן וועגן מיס מאַנ־
קאַף. ווי ער זאָל נישט רעדן וועגן איר, וועט די אַלטע אָננע־
מען, אַז ער איז שוין עפעס נישט גלייכגילטיק צו דער איסט־סייד־
דער מיידל. און דאָס וועט זי שטאַרק באַאומרוואַיקן, געבן איר
אַ קאָפּ־ווייטאַג.
ער האָט אַריינגעקוקט אין דער מאָרגן־צייטונג, וועלכע איז
געלעגן פאַר אים, פול מיט מלחמה־נייעס.
„מיר וועלן די מלחמה נישט אויסמידן,“ האָט ער געזאָגט
מיט אַ זיפּץ. „זי איז שוין דאָ.“ און גלייך האָט ער צוגעגעבן:

„דו האָסט געדאַרפט הערן נעכטן אָן איסט־סיידער מיידל, מיט מאַנקאַף, רעדן קעגן מלחמה...“

ווען ער האָט איר אָנגעהויבן איבערצוגעבן די רעדע פון מיט מאַנקאַף, האָט מען אים דערלאָנגט אַ שנעל־פּאַסט־בריוו. די האַנטשריפט אויפן קאָנווערט איז אים געוועזן אומבאַקאַנט. אָבער דאָס איז געוועזן אַ פרויען־האַנטשריפט, און ער האָט אַ טראַכט געטאָן: קעטרין. ער איז רויט געוואָרן אין געזיכט און נישט געקאָנט ווייטער רעדן.

די אַלטע דאַמע האָט זיך פאַרווונדערט און געקוקט פון אים אויפן בריוו און פון דעם בריוו אויף אים. די נייגיריקייט האָט זי געשלעפט פאַר דער צונג, אָבער זי האָט זיך אינגעהאַלטן צו פרעגן. זי האָט דאָך געזאָגט:

„לײען שוין איבער דעם בריוו און קום צו זיך און זען פאַרט דיין באַריכט...“

ער האָט געענטפערט, מיט אַלע זיינע געדאַנקען אויף דעם בריוו:

„נישט וויכטיק. איך וועל אים שוין איבערלייענען.“

און ער האָט אָפּגערוקט דעם בריוו אָן אַ זייט. אָבער ער האָט נישט געדענקט, וווּ ער איז שטיין געבליבן אין זיין באַריכט, נישט געקאָנט אויפנעמען דעם איבערגעריסענעם פּאַדעם, און גע־ווענדט זיך צו דער צייטונג.

די מוטער האָט אַרויסגערעדט: „אַנטשולדיק!“ איז אויפגע־

שטאַנען און אַרויס פון צימער. געלאָזן אים אַליין מיטן בריוו.

ער האָט אַוועקגעלייגט די צייטונג און גענומען דעם בריוו. געדרייט אים אין די הענט, געקוקט, געקוקט אויפן אַדרעס. קיין ספּס נישט: פון קעטרין. ער קאָן שווערן. זאָל ער אים אויפגעפֿע־נען? דאָס ריכטיקסטע: נישט אויפצועפענען דעם בריוו. צורייסן אים, נישט איבערלייענענדיק, אָדער גאָר אומקערן אים צוריק אַ נישט־געעפּנטן. דעמאָלט איז דער קאַפיטל „קעטרין“ געענדיקט, און ער וועט גאַנץ גענעזן ווערן. יא, אַוועקשיקן צוריק אַ נישט־געעפּנטן. וואָס איז איר אַדרעס? אומזין! און ווי, אַז דאָס איז נישט פון קעטרין? ווי קאָן ער? ...

ער האָט אויפגעריסן דעם בריוו: אַ קוק צו טאָן אויף דער

אונטערשריפט, און ער האָט איבערגעלייענט דעם גאַנצן בריוו. מיט אַ קלאַפּנדיקן האַרץ, מיט אויפגערגטקייט, מיט דעם טעם פון די קושן אין אַלע זיינע גלידער. אירע ווערטער וועגן איר נעגלי-זשע האָבן געהאַט אַ ווירקונג.

ביי דער זייט איז געלעגן די מאָרגן-צייטונג פול מיט די שרעקן פון דער מלחמה אויף יענער זייט ים אין פראַנקרייך, אין בעלגיע, אין רוסלאַנד, אויפן באַלקאַן, און נאָך מער פול מיט דער אויפגענונג פון אַ גרויסן לאַנד, וואָס איז געשטופט געוואָרן אין דער מלחמה אַרײַן. איידער ער האָט באַקומען דעם בריוו, האָט ער געקוקט אין דער צייטונג און איז געוועזן אומרואיק. איצטער האָט ער די צייטונג פאַרנעסן, און אַלע אירע שרעקן. און זיין אומרואיקייט איז איצטער געוועזן אַ גאַנץ אַנדערע.

ער האָט געפילט קערטין לעבן זיך, אזוי נאָנט, אזוי לייב-האַפטיק. די געלייענטע ווערטער זיינען געוועזן קערפערלעכע באַ-רירונג. צווישן די שורות האָט ער געזען זי אין נעגליזשע. זיינע נעדאַנקען האָבן גענומען אַן אַנדער ווענדונג.

וואָס האָט ער זיך אזוי דערשראָקן? פאַרוואָס וויל ער זי אויסווייכן? און וואָס, אז ער וועט זי נאָכאַמאָל קושן, און נאָכ-אַמאָל? דאַרף ער נישט זיין צופרידן, וואָס ער האָט אַנטדעקט אין זיך אַ נייעם מענטש? אַ מענלעכערן, אַ קרעפטיקערן. דאָך מערק-ווירדיק, וואָס קעטרין, וועלכע קען מענער, וויל אים זען. זי האָט זיך אויף אים קיינמאָל נישט געוואָלט אומקוקן. איצטער מוז זי אים נויטיק האָבן. זי בענקט נאָך אים, בענקט נאָך זיינע קושן און אומאַרמונג. נאָך זיין האַנט אויף איר האַלז. זי איז איבער-ראַשט פון אים. ער האָט אַריבערגעשטיגן אַלע אַנדערע מענער, וועלכע זי האָט געקענט. ער, וואָס איז געשטאַנען ביים ווייטן ברעג פון דעם קרייז אַרום קעטרין, האָט פלוצלונג פאַרנומען זיין רעכטן מיטן. אַלעמען באַזיגט. וואָס וועט זאָגן ענדריו קעלערמאַן? ... האַ-האַ-האַ...

טערע איז אים אַרויפגעקומען אויפן זין. די קאַלטע, די טרוקענע, די לאַנגווייליקע. זי ווייס געוויס, אז ער איז אַוועקגע-פאַרן פון רעסטאָראַן מיט קעטרין, און האַלט אים פאַר אַ פאַר-קאַרענעם מענטשן. אז איר ברודער יאָגט זיך נאָך קעטרין, דער-

נידעריקט עם נישט דעם ברודער אין אירע אויגן. איז דער ברודער
דער נישט קיין פארלארענער מענטש, איז דער ברודער נישט
אוממאָראַליש.

פאַרוואָס זאָל ער נישט נעמען דאָס לעבן, ווי ענדריו קער-
לערמאַן און ווי אלע אנדערע זיינע חברים, יונגע מענטשן פון
זיין עלטער? ער האָט עם נישט גענומען ביז איצטער, ווייל ער
האָט נישט געקאָנט. עפעס אין אים אַליין האָט אים אָפּגעהאַלטן.
אַ שטרענגע מאָראַל. אַ נישט-צורבאַזיגנדיקע שעמעוודיקייט.
אַ פרומער באַגריף פון ריינקייט און דעם ריינעם מענטש. אָבער
איצטער... איצטער וועט ער קאָנען... פונקט ווי אלע אנדערע...
וואָס ציט אים דען צו קעטריין? ליבט ער זי דען? אומזין. ער ווייס
באַשטימט, ער איז אין איר נישט פאַרליבט. ער וויל דאָך בלויז
איר ווילדקייט, איר ליידנשאַפט, איר צולאָזנקייט. אַרויסלעבן פון
זיך, וואָס זי אַליין האָט געקאָנט אַרויסרופן אין אים, וואָס ער
האָט אין זיך כמעט גאַרנישט חושר געוועזן. זיין ווילדקייט, זיין
ליידנשאַפט, זיין צולאָזנקייט.

זאָל ער עס? זאָל ער נאָכגעבן זיין האַרץ? זאָל ער זיך אויס-
לעבן?

ער האָט אָנגעהויבן צוזאַמענצושטעלן אַן ענטפער צו קעטריין
אין דעם טאָן און אויסגעלאָסנקייט פון איר בריוו. דעם ענטפער
וועט ער אַליין אַנשרייבן. זיין סעקרעטאַרין וועט ער אים נישט
קאָנען דיקטירן...

ווען זיין מוטער איז אַריינגעקומען, האָט זי איר זון נישט
דערקענט. עפעס האָט ער געהאַט אין דעם אויסדרוק פון זיין ריינעם
געזיכט, וואָס זי האָט קיינמאָל אויף אים נישט באַמערקט.
ער האָט ווי אויפגעוואַכט, איז אויפגעשפרונגען.

„אַ, מיר איז שוין צייט צו גיין!“

VIII

אין א פאָר טעג נאָך דעם באַנקעט האָט ער געקראָגן אַן איינ-
לאַדונג פֿון מעריאַן. זי וועט האָבן ביי זיך אַ קליינע געזעלשאַפט,
וועלכע וועט אים געוויס אינטערעסירן. אויב ער האָט נישט בע-
כערס פֿאַר און ווייס נאָך אַלץ נישט, וואָס צו טאָן מיט זיך, זאָל
עס אים זיין ווי אַ שטויס אין זייט, און ער זאָל אַנקלינגען אין איר
טיר. אָבער נישט אויסגעפּוצט: אומפּאַרמעל. דאָס לעצטע וואָרט
איז געוועזן צוויי מאָל אונטערגעוויירעט.

ער האָט אָנגענומען די איינלאַדונג. אין דעם טאָג, וואָס ער
האָט געדאַרפט זיין ביי מעריאַן, האָט זיין סעקרעטאַרין געלאָזט
אים וויסן, אַז מױס קעטרין שופּראַ איז ביים טעלעפּאָן. ער האָט
זיך ווי דערשראָקן, אַ מאַמענט געטראַכט צו לאָזן זאָגן, אַז ער איז
נישטאַ. אָבער אָנשטאַט דעם האָט ער געהייסן פּאַרבינדן.

ער האָט זיין ענטפּער צו איר, וועלכן ער האָט זיך צוזאַמענ-
געשמעלט אין קאָפּ, נישט אויפגעשריבן און נישט אוועקגעשיקט,
כאָטש ער האָט אים עטלעכע מאָל — אין קאָפּ — איבערגעדאַקט-
טירט און אויסגעבעסערט. מיט דעם ענטפּער אין קאָפּ איז ער
עפעס יוצא געוועזן פֿאַר קעטרין. ער ענטפּערט איר דאָך, און עס
איז נישט זיין שולד, וואָס זי קריגט נישט דעם ענטפּער.

און קעטרין האָט טאַקע נישט געוויסט, אַז ער „ענטפּערט“
איר אַלץ, און איז זייער אין כעס געוואָרן. זי האָט אים אָנגערופן
מיט אַלערליי מיאוסע נעמען פֿון איר רייכן וואָרט-אוצר, אָבער
באַשלאָסן נישט אָפּצולאָזן אים. און אזוי איז זי מיט זידל-ווער-

טער, מיט קללות, מיט האַס צוגעגאַנגען צום טעלעפּאָן און אויפּגע-
רופן אים. איר שטימע איז געוועזן סקריפעדיק, ווען זי האָט אויס-
געשריען צו אים איר „העלאָו!“

אַבער ער האָט אַרויסגערעדט מיט אַ זיסן שמויכל, ווי גאַנץ
איבערראַשט:

„העלאָו, קעטרין!“

„האַט איר געקראָגן אַ שנעל־פּאַסט־בריוו פון מיר?“
אַ מאַמענט האָט ער געוואָלט זאָגן אַ ליגן: ער האָט אַזאַ
בריוו קיינמאָל נישט דערהאַלטן פון איר. אַבער ער האָט שוואַך
אַרויסגערעדט, שטאַמלענדיק:

„יאָ... ווי דען... געקראָגן... נאַטירלעך!“

זי האָט שטיל אַרויסגעשיפעט אַ קללה, געשאַקלט מיט דער
פּויעס פאַרן אויפּנעמער פון טעלעפּאָן און הויך געזאָגט:

„פאַרוואָס האָט איר נישט געענטפּערט?“

ער האָט אויפּגעלאַכט:

„נישט געענטפּערט? געוויס האָב איך געענטפּערט!“

„איר האָט געענטפּערט?“

„געוויס. אַ לאַנגן בריוו. איך האָב געשריבן...“ ער האָט זיך
אַרומגעקוקט, צי איז נישטאָ עמעצער אין צימער, און אַראָפּגע-
לאָזן די שטימע. „איך האָב אויך געשריבן גאַנץ נעגליזשע...“ ווען
ער האָט אַרויסגעזאָגט דאָס וואָרט, האָט ער אַ טראַכט געטאָן, אַז
זיין סעקרעטאַרין ביים טעלעפּאָן אין צווייטן צימער הערט זיך
אפּשר צו, און איז רויט געוואָרן.

„וואָס האָט איר געשריבן?“

„אַ, איך וועל עס אייד שוין זאָגן.“

„וועזן? ווען וועלן מיר זיך זען?“

„וועזן? וועזן?“

ער האָט פּלוצלונג דערפּילט איר נאַנטקייט. זיין האַרץ האָט
אים אָנגעהויבן צו קלאַפּן, עס האָט אים אָנגעהויבן צו שווינדלען,
און ער האָט שיער נישט אַרויסגערעדט: היינט אין אָונט. אַבער
ער האָט זיך נאָך צייטיק דערמאַנט, אַז אין אָונט דאַרף ער זיין
ביי מעריאַן.

„מאָרגן אין אָונט.“

„היינט קאָן עס נישט זיין?“

„אוממעגלעך.“

„א פריערדיקע פאַראַפּרערונג?“

„יאָ.“

„מיט אַ יונגער דאַמע?“

„געטראָפּן.“

זי האָט אַרויסגעשטעקט אַ צונג, געשאַקלט מיט דער פּויסט
און געזאָגט:

„איז מאָרגן. ווען און ווי?“

ער האָט אַ וויילע אַ טראַכט געטאָן.

„ניין אזוינער אין אָונט וועל איך צופאָרן צו אייער הויז.“

„אָהא, ווידער אויטאָמאָביל!“

ער האָט אויף דערויף גאָרנישט געענטפּערט, נאָר אָפּגע-
שמיכלט, נאַריש, ברענענדיק אין גאַנצן קערפּער, פאַרסמט.

זי האָט אַ וויילע געוואַרט.

„וואָס שווייגט איר דאָרטן? איר האָט מורא, אייער סעקרע-
טאַרין הערט זיך צו?“ איז געדענקט־זשע: מאָרגן. גור באַי!“

זי האָט אויפּגעהאַנגען דאָס טרייבל מיט אַ קלאַפּ.

ער איז געפליבן זיצן אַ צופרידענער. דער ענטפּער אויף איר

בריוו איז אים געלעגן ווי אַ יאָד אויפן קאַפּ. איצטער איז דער יאָד
אַראָפּ.

אַרנאָלד איז געפאָרן צו מעריאָן אין אַ זייער שלעכטער שטימונג. ער איז געוועזן באַדריקט פון די לעצטע מלחמה-נייעס אין די באַציאונגען צווישן אַמעריקע און דייטשלאַנד. די טיר פון אַמעריקע האָט זיך אַלץ ווייטער פאַנאַנדערגעפנט פאַר דער מלחמה. נאָך אַ טאָג — פילייכט שוין איצטער, ווען ער פאָרט צו באַזוך, שרייבט דער פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן זיין מלחמה-דערקלערונג. די שרפה וועט זיך אַריבערוואַרפן אַהער, און וואָס וועט ער, אַרנאָלד לעווענבערג, דער מענטש פון רו און פּרידן, טאָן דאָ אינמיטן פּייער? ער האָט נישט געזען קיין ענטפער, נאָר דאָס האַרץ האָט שווער געקלעמט.

דערצו איז ער אויף זיך ברוגז געוועזן פאַר זיין שוואַכקייט מיט קערטין. ער האָט נאָר געדאַרפט דערהערן איר קול ביים טע לעפּאָן, און ער האָט גלייך פאַרגעסן זיינע בעסטע באַשלוסן. ער האָט זיך פאַראַכט, גערופן זיך נעמען. געזען זיך און די וועלט שוואַרץ אין שוואַרץ.

וואָס פאָרט ער איינגטלעך צו מעריאָן? וועט ער דען איצט מער קאַנען רעדן מיט אַ מענטשן? ער וועט זיין האַרט און בייז און אומאַנגענעם... ער איז אין אַ צו־לחכעים-שטימונג... ער וועט רעדן פאַרקערט, וועט רייצן זיך מיט זיך אַליין. און מיט דער געזעל־שאַפט — מיט דער „קליינער געזעלשאַפט, וועלכע וועט אים אינעם מערעסירן...“ מסתמא עמעצער פון די רוסן... מים מאַנקאַף... ער האָט געוואָלט מיט איר דורכרעדן זיך... געווינטשט זיך די געלעגנ־

הייט... וואָס האָט ער געוואָלט מיט איר רעדן? ... זי איז געשטאַנען פאַר זיינע אויגן. דער פּוּלַבאַקיקער לייבנאַקאַפּ מיט די הימל-בלויע אויגן הינטער פענסנע. זי איז שוין... עס איז גוט, וואָס זי איז שוין... איצטער האָט ער געוויסט, פאַרוואָס ער פאַרט צו מעריאַן. ווייל מעריאַן איז שוין, און דאָרטן וועט זיין מיס מאַנקאַף, און זי איז אויך שוין. און ער וויל זיין מיט שיינע פרויען. ביי זיין גאַנצער האַרצקלעמעניש איבער דער וועלט-לאַגע וויל ער די געזעלשאַפט פון שיינע פרויען! אָ, יא, ער מעג זיך פאַראַכטן...

ער האָט צוגעמאַכט די אויגן, געזעסן שטיל, געדאַנקען-שטיל. איבערגעריסן אין זיך די געדאַנקען, נישט געלאָזן אויפֿ-קומען קיין איינעם אין זיך. ער האָט געוואָלט ר.ו. ר.ו פון זיך אַליין. אָבער די געדאַנקען האָבן זיך נישט געלאָזן איינשטילן. באַלד האָט זיך איינער דורכגעגאַנגען, פאַרשפּרייט זיך, פאַראַכאַפט אים, גענור מען אים געפאַנגען.

ער האָט געזען פאַר זיך מיס מאַנקאַף, געהערט זי רעדן, גע-פירט מיט איר אַ געשפּרעך. געמאַכט זי אַרויסצוזאָגן די אירעזען, וועלכע האָבן אים אַמאָל געוואַרעמט און געפּרייט... געהערט זיך אין איר. ווי געמאָן זיך מיט אירע ווערטער. — —

אַרנאָלד האָט נאָך קיינעם נישט געפונען ביי מעריאַן. ער איז געוועזן דער ערשטער. זי האָט אים אויפגענומען פריינטלעך און פריילעך, ווי אַן אַלטן פריינט. זי איז געוועזן אָנגעמאָן אין אַ ווייסן זיידענעם קלייד מיט אַ גרויסער רויטער רויז צוגעשפּיליעט צו איר ברוסט. ווען זי האָט איבערגענומען ביי אים די בלומען, וועלכע ער האָט איר געבראַכט — געלע רויזן, נאָך איינגעשלאָסן אין זיער באַשיידנקייט, אומרויאיקע און פאַרקלעמטע אין דער באַרירונג פון פאַרקויפער און קויפער, לעכצנדיקע נאָך וואַסער אין וואַזע און נאָך לייבנדיקע בליקן, — האָט זי אים אָנגעוויזן אויף דער רויטער רויז, וועלכע האָט שטאַליז געפלאַקערט אויף איר בוזעם.

„דאָס איז נאָך אַליץ לכבוד דער רוסישער רעוואָלוציע.“

זי האָט אַריינגערופן די דינסט און איבערגעגעבן איר די אומגעדולדיקע בלומען, זי זאָל זיי אַריינשטעלן אין אַ וואַזע. ער האָט אַ קנייטש געמאָן מיטן שטערן. אים האָט זיך גע-

וואָלט, אַז זי אַליין זאָל זיך אָפּגעבן מיט די בלומען, וועלכע ער האָט איר געבראַכט. ער וואָלט צוגעקוקט, ווי זי טיילט זיי פּאַנאַנ-דער, שטעלט זיי אַרײַן אין וואַסער, איז גוט צו זיי און האָט פּון זיי הנאה, און ער וואָלט זיך געפילט זייער נאָנט צו איר. האָט ער נישט באַשלאָסן בײַ זיך, אַז זי אינטערעסירט אים נישט? זי איז שײַן... זי איז שײַן...

זי האָט אים אײַנגעלאָרן צו זעצן זיך לעבן איר פאַר די ברע-נענדיקע שײַטלעך אין דעם פײַער-פּלאַץ. דאָס קנאַקנדיקע, טאַנצנ-דיקע פײַער האָט געשײנט אויף אירע רונדע באַקן, באַרויטלט אירע פּלאַקס-פאַרביקע האָר, געפלאַמט אין אירע גרויסע העל-ברוינע אויגן, געגלאַנצט אויף איר וויסער ברוסט איבער דעם אויס-שניט אין דעם קלייד. אַרנאָלדס בליק איז געוועזן אין די פּלאַמען, וועלכע האָבן זי געלאַשטשעט. זי האָט באַמערקט זײַן בליק און פאַרווונדערט זיך, איז אַביסל פאַרלעגן געוואָרן.

„איר יום־טובט נאָך אַלץ די רוסישע רעוואָלוציע?“ האָט ער געפרעגט.

זי האָט אַ קוק געטאָן אויף דער רויטער רויז מיט אַ שמיכל, אין וועלכן עס איז נאָך געוועזן פאַרלעגנהייט.

„איך האָב ליב רויטע רויזן,“ האָט זי געזאָגט.

„און איך האָב איך געבראַכט געלע!“

„איך האָב ליב רויטע רויזן — צו טראָגן אויף זיך,“ האָט זי זיך פאַרבעסערט, „אַלס קאַנטראַסט צו מײַן אוממעגלעכער העל-קײט.“

ער האָט אַ וואַרף געטאָן אויף איר זײַן בליק. אָנגעקוקט זי — די שײַנע, די פרוי, די, וועלכע קאָן ווערן זײַן באַגער. אַ דערנענ-טערונג־ציטער איז דורכגעגאַנגען דורך אים, אויפגעפּינקלט אין זײַנע אויגן. הלאַזי קומט קײנער נישט, אַפילו נישט די שײַנע, אינטערעסאַנטע אַלנאַ מאַנקאַף. און ער וועט זײַן דעם גאַנצן אָוונט אַליין מיט מעריאַן. ער האָט זיך אָנגעבוּיגן צו איר זײַט, קוים־קוים, דערנענטערט זיך צו איר, געפילט זי שטאַרקער.

זי האָט דערשפּירט די דערנענטערונג, און דאָס טאַנצנדיקע, שפּרײַנגענדיקע, לוסטיקע פײַער, אין וועלכן זי האָט געקוקט, האָט

שטיפעריש פארדעקט די רויטקייט, וועלכע האָט זיך פון איר טיפ-
סטער טיפעניש אַרויסגעשטופט אויף אירע באַסן.

„איך דערוואַרט עטלעכע רוּסן, מיט וועלכע איר זייט די
אַנדער נאַכט באַקאַנט געוואָרן,“ האָט זי געזאָגט, אום עטוואָס צו
זאָגן. „מיס מאַנקאַף...“ און פאַרווונדערט זיך, פאַרוואָס זי האָט
אַנגערופן מיס מאַנקאַף צוערשט. זי האָט זיך פאַרלאָרן, געבליבן
שטיל, נישט געוויסט, ווי פאַרטצוועצן. צום גליק, האָט זיך צורעדט
דאָס טיר-גלעקסל.

„דאָס זיינען זיי,“ האָט זי געזאָגט און איז אויפגעשטאַנען
קעגן די געסט.

עס זיינען אַריינגעקומען אַלגע מאַנקאַף און דניאַל מאַרדין.
מיס מאַנקאַף, פריי אין אירע באַוועגונגען, היימיש; מאַר-
דין — אַפּיטל צוריקגעהאַלטן, פּרעמד. מעריאַן האָט מיט אַ גליק
לעבן שמיכל אַ קוק געטאָן אויף אַרנאַלדן: ווי וועט ער אויפנע-
מען אירע געסט?

אַרנאַלד האָט זיי באַגריסט זייער ליבנסווירדיק. וואָס ער האָט
ווירקלעך געפילט, האָט ער נישט באַוווּזן. אַן אומצופרידנקייט
האַט אויפגעבליצט אין זיינע אויגן און איז פאַרשווינדן, האָט זיך
מער נישט באַוווּזן. כאָטש מיט אַ מינוט פריער וואָלט אים נישט
געאַרט, אַז מיס מאַנקאַף זאָל נישט קומען, האָט ער איצטער פאַר-
שפירט אויפערזוכט צו מאַרדינען. אַן אוינגבליק נאָר, דערנאָך
פאַרטריבן עס פון זיך, אויסגעזינדלט זיך און וואַרעם געעריקט די
האַנט מאַרדינען:

„זייער צופרידן צו זען אייך!“

אַבער איידער עס האָט זיך פאַרקניפט אַ געשפרעך, האָט עס
ווידער אַ קלונג געטאָן. געקומען דער אַרבעטער-פירער אפרים
פעלדמאַן.

די דריי זיינען געוועזן אַנגעטאָן אין די געשעפטס-קאַסטיין-
מען, וועלכע זיי האָבן געטראָגן אין דעם אַוונט פון דעם פאַנקעט.
דאָס זיינען געוועזן זייערע בעסטע קליידער, זייער יום-טוב. אַר-
נאַלד האָט עס זיך באַמערקט. אַבער גלייך זיך געזאָגט, אַז דאָס
איז קליינלעך פון אים.

מען האָט זיך צוועצט אַרום דעם פייער און דאָס געשפרעך

איז אוועק וועגן רוסלאַנד. אַרנאָלד האָט געפרעגט, צי זיי ווייסן עפעס מער וועגן דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד. ער האָט דער-וואַרט, אַז זיי, די רוסן, וועלן ווייסן מער, ווי די ניו-יאָרקער טעג-לעכע צייטונגען דערציילן. אָבער זיי האָבן נישט געוואוסט מער. עס האָט זיך אויך אַרויסגעוויזן, אַז פעלדמאַן איז שוין זייער לאַנג פון רוסלאַנד, געקומען אין אַמעריקע נאָך אַ קליין יונגל, דורכ-געמאַכט פּאַבליק סקול און קאַלעדזש, און איז ווייט מער אַמערי-קאַנער ווי רוס. מיט מאַנקאַף און מר. מאַרדין זיינען פאַרהעלטע-נישמעסיק נישט לאַנג אין לאַנד, אָבער ביידע האָבן פּראָטעסטירט, ווען מען האָט זיי אָנגערופן רוסן. זיי זיינען געוועזן פאַראינטערע-סירט מער אין דער יידישער פּראַגע און אין יידישע אָנגעלעגנ-הייטן.

אַרנאָלד איז געוועזן איבערראַשט.

„וועלכע יידישע אָנגעלעגנהייטן מיינט איר?“

„דאָס זיין אָדער נישט זיין פון דעם יידישן פּאַלק,“ האָט

מאַרדין דערקלערט.

„איר מיינט פון דער יידישער רעליגיע,“ האָט אַרנאָלד גע-

וואָלט פאַרריכטן.

„ניין, פון דעם יידישן פּאַלק, פון דער יידישער נאַציע,“

האָט מאַרדין צוגעגעבן, אַז אַרנאָלד זאָל קיין טעות נישט האָבן.

אַרנאָלד האָט עס נישט פאַרשטאַנען.

„נאַציע? ווי קאָן עס זיין אַ נאַציע אָן אַ לאַנד?“

„די יידן זיינען אַ באַוווייט, אַז עס קאָן געמאַכט זיין אַ נאַציע

אָן אַ לאַנד. נאָר איז די לאַגע אַן אומנאַרמאַלע, און מיר ווילן די

לאַגע מאַכן נאַרמאַל, אומקערנדיק כאַטש אַ טייל פון דעם יידישן

פּאַלק צוריק אין זיין לאַנד.“

איצטער האָט אַרנאָלד זיך דערמאַנט אויף דעם ציוניזם און

אויף דעם פּינטזעליקן געפיל, וואָס דיראַזיקע באַוועגונג רופט אין

אים אַרויס. מענטשן אין זייער ענגהאַרציקייט און שמאָלקעפּיקייט

וואָלטן זיך אַלץ געוואָלט אָפּטיילן, אָפּזונדערן, פאַרגרעסערן די

אומאייניקייט אין דער וועלט! קאָן עס זיין, אַז אויך דיראַזיקע

מיידל מיט די אָפּגעשוירענע האָר און די אומגעמיין קלוגע אויגן,

וועלכע האָט אַזוי שוין גערעדט פון שלום און מענטשן-ליבּע...

„איר זייט אויך אַ ציוניסטיין?“ האָט ער געפרעגט אָלגען.
 „יאָ, אַ ציוניסטיין-סאַציאַליסטיין.“
 ער האָט נישט גוט פאַרשטאַנען די קאָמבינאַציע, אָבער ער
 האָט איצטער נישט געוואָלט פאַלערנט ווערן, נישט געוואָלט
 דיסקוטירן. ער האָט נאָר מיט אַ שמייכל געפרעגט זי:
 „און איר וועט טאַקע אוועקפאַרן אין פאַלעסטינע? פאַרלאָזן
 אונז?“

אָלגע האָט באַקומען אַן אומצופרידן געזיכט; אירע ברעמען
 האָבן זיך צונויפגערוקט.
 „די פראַגע קומט מיר אויס צו הערן אָפט פון די, וועלכע
 ווילן אונז נישט נעמען ערנסט. איז עס נויטיק צו ענטפערן אויף
 איר?“

אַ וויילע האָט געהערשט אַן אומאַנגענעמע פאַרלעגנהייטס-
 שטילקייט. מעריאַן האָט געזוכט ווערטער אויף איבערצורייסן זי.
 אַרנאָלד האָט איר אַרויסגעהאַלפן.
 „אויב איר זייט ציוניסטן, פאַרוואָס האָט איר געוים-טובט
 די רוסישע רעוואָלוציע, ווי גוטע רוסן?“
 „זיי קומען דאָך פון רוסלאַנד,“ האָט מעריאַן געענטפערט.
 „און סאַציאַליסטן, פאַרשווירענע פיינט פון דעם רוסישן
 אַפסאַלוטיזם,“ האָט פּעלדמאַן צוגעגעבן.

מיט איר בליק אָנגעשטעלט אין דער ווייט, ווי זי וואָלט
 אויסגעדריקט אַ ווייטן ווונטש, האָט אָלגע אַרויסגערעדט:
 „ווען די אַמעריקאַנער וואָלטן געוועזן רעפּובליקאַנער און
 דעמאָקראַטן אין פּרינציפּ, נישט בלויז בירושה, ווען די ווערטער
 רעפּובליקאַניזם און דעמאָקראַטיזם וואָלטן געוועזן פאַר זיי לעבע-
 דיקע באַגריפּן, נישט טויטע ווערטער, אידעען, פאַר וועלכע מען
 קעמפט און מען שטאַרבט, נישט בלויז אַ ווייטער אָפּהאַנג פון
 אַן אידעע, פאַר וועלכער מען האָט אַמאָל געקעמפט און גע-
 שטאַרבן, האָבן די אַמעריקאַנער געדאַרפט יום-טובן די רוסישע
 רעוואָלוציע גלייך מיט אונז.“

און מאַרדיו, וועלכער איז געשטאַנען פאַר אַ ביכער-שאַנק
 און געלייענט די נעמען אויף די רוקנס פון די ביכער, האָט צוגע-
 געבן:

„ווען דאָס וואָלט אזוי געוועזן, האָט אַמעריקע גאָר קיינמאָל
נישט געדאַרפט האָבן קיין מגע־ומשאַ מיט דעם פינסטערן רוסישן
צאַריום.“

אַרנאָלד האָט אויסגעהערט מיט אינטערעס און שטילער צו־
שטימונג, וואָס מײַס מאַנקאַף האָט געזאָגט, אָבער ווען מאַרדין
האָט אַרײַנגעוואָרפֿן זײַן וואָרט, האָט ער אָנגערוקט זײַן שטערן,
און ווי גערייצט אַרויסגערעדט:
„וואָס וואָלט איר געטאָן, ווען איר וואָלט געוועזן אַמערי־
קע?“

מאַרדין האָט אַלץ געקוקט אויף די ביכער־רוקנס, אָבער גע־
פילט די גערייצטקײט אין לעווענבערגס טאָן און געענטפערט ווי
מיט אַ בײזער:

„אַלע גרויסע אידעען ווילן פאַרשפּרייט זײַן. ווי קריסטל
טום, צום בײשפּיל, ווי סאַציאַליזם.“

„וואָלט איר דערקלערט דעם צאַר מלחמה?“
מעריאָן האָט געפונען פאַר נױטיק אַוועקצורײסן מאַרדינען
פון די ביכער.

„זעצט זיך צו צו אונז, מר. מאַרדין,“ האָט זי אים אײנ־
געלאָרן.

מאַרדין איז צוגעקומען, אַוועקגעזעצט זיך אויף דעם שטול,
אויף וועלכן מעריאָן האָט אים אָנגעוויזן, לעבן מײס מאַנקאַף,
אַרײַנגעלייגט די לינקע האַנט אין קעשענע, די רעכטע אָנגעשפּאַרט
אויף דער קני, און גערעדט לאַנגזאַם, מיט באַטאָנונג:

„איך בין קעגן מלחמה בכלל. אָבער איך וואָלט זיך מיט
דעם צאַר נישט געחברט און וואָלט אונטערגעשטיצט די פּראָפּאַ־
גאַנדע פון רעפּובליקאַניזם און דעמאָקראַטיזם אין רוסלאַנד. אונז
טערשטיצט דאָך אַמעריקע קריסטלעכע מײסעס אין כינע און
טערקײ און וווּ נישט? אזוי וואָלט איך אויך געהאַט רעפּובליקאַ־
נישע און דעמאָקראַטישע מײסאַנערן אומעטום, וווּ זײ זײנען נױ־
טיק, ווען איך וואָלט געוועזן אַמעריקע.“

אַן אַנדערש מאָל וואָלט אַרנאָלד אָנגעקוואָלן פון דעמאָנישן
געדאַנק, אָבער איצטער האָט ער געפונען פאַר נױטיק צו דער־
ווידערן:

„די ריינע אוממעגלעכקייט! דאָס זיינען פּאָליטישע אָנגע-
לעגנהייטן און מיר האָבן אַ מאָנראַד-דאָקטריין...“
„אַ שלאָף-מיין אָנגערוקט אויפן קאַפּ!“ האָט מאַרדין אויסגע-
רופֿן. „אַ גוטע נאַכט! מיט דער דאָקטריין איז אַמעריקע ווידער
פּאַרלאָרן געגאַנגען, און אַ נייער קאָלומבוס דאַרף זי ווידער אַנט-
דעקן פאַר דער וועלט. אָבער זעט: די אידעען פון רעפּובליקאַניזם
און דעמאָקראַטיזם האָבן נישט געהאַט די קראַפט אַרײַנצוציען
איך אין דער פּאָליטיק פון דער איבעריקער וועלט, דאָך דער
אימפעריאַליזם טוט עס. ער האָט איך פּאַרשלאַעפֿט נאָך אַזײע, ער
האַט איך אַרײַנגעצויגן אין מיטל-אַמעריקע, און שלעפֿט איך
איצטער נאָך אײראָפּע. נאָך אַ טאַג, און איר וועט זײן אין דער
איצטיקער מלחמה, וועלכע איז אײנס פון די גרעסטע פאַרברעכנס
פון דעם מאָלד-אַימפעריאַליזם.“

„אַנטשולדיקט, דאָס איז אַ מלחמה פאַר דעמאָקראַטיע.“
אַלע האָבן אָנגעקוקט אַרנאַלדן. מײנט ער עס ערנסט? און
מאַרדין האָט אויפגעלאַכט:

„מיט ניקאַלאַיען אַלס שותף!... ניקאַלאַי אַלס פּאַרקעמפער
פון דער דעמאָקראַטיע!... איר גלויבט עס דאָך אַלײן נישט!“
„מיר. לעווענבערג גלויבט עס טאַקע אַלײן נישט.“ האָט
מעריאָן זיך אַרײַנגעמישט. „מיר. לעווענבערג איז אַ פּאַציפּיסט און
גילט דערפאַר אַלס פּראָ-דייטש.“

„דר. העריס האָט אויפגעדרעקט מײנע קאַרטן, און דאָס שפּיל
איז אויס. אָבער דאָס, וואָס איר האָט געזאָגט וועגן אַמעריקע און
די אידעען פון רעפּובליקאַניזם און דעמאָקראַטיזם, מיט וועלכע
מיר שטאַלצירן דאָ אַזוי, איז זײער אינטערעסאַנט.“
עס איז אַרײַנגעטראַטן אַ שטילע פּויע. ווי צווישן מענטשן,
וועלכע דאַרפן זיך נאָך דערקענען. די „רוסן“ האָבן געוואָלט, אַז
זײ דאַרפן זיך „אויסרעדן“ פאַר דעמדאָזיסן „דזשענטעלמאַן“.
דר. העריס האָט געוויס געהאַט איר מײן און כּונח אין צוזאַמען-
ברענגען זײ. אָבער ווער איז ער? וואָס אינטערעסירט אים? און
אַט זעט עפעס אויס, ווי ער וואָלט זײ פאַרהערט, אויסגעפּרױ-
בירט...“

אַרנאַלד האָט זיך נישט געקאַנט אַרויסאַרבעטן פון זײן

שלעכטער שטימונג. אָבער ער האָט געוויסט, אז ער טאָר נישט זיצן און שווייגן. שוין אויס העפלעכקייט צו מעריאַן. אמפּעסטן וואָלט ער געוואָלט הערן רעדן מיט מאַנקאַף. נאָר ווי זיך אויף צו-להכעיס האָט ער זיך געווענדט צו פעלדמאַנען, וועלכער איז ביז איצטער אָפּגעקומען מיט קורצע באַמערקונגען:

„וואָס זאָגן די אַמעריקאַנער אַרבעטער צו דער מלחמה?“
פעלדמאַן איז דורכגעפאָרן מיט זיינע פינגער דורך זיינע געדיכטע האָר, און זיינע קלוגע, טונקעלע אויגן האָבן אויפגע-
שיינט מיט אַ נוטמוטיקן שמייכל:

„די אַמעריקאַנער אַרבעטער? האָבן זיי דען ווען עס איז עפעס געזאָגט? האָבן זיי צו עפעס אַ שטעלונג?“

„איך מיין די אָרגאַניזירטע אַרבעטער,“ האָט אַרנאָלד גע-
מונען פאַר נויטיק צו דערקלערן.

„איך פאַרשטיי, אז איר מיינט די אָרגאַניזירטע אַרבעטער און זייערע אָרגאַניזאַציעס, און וועגן זיי ענטפער איך אייך מאַקע.“

„איך מוז מודה זיין, אז איך בין נישט שטאַרק באַקאַנט מיט דער אַרבעטער-באַוועגונג. איז עס נישט אַ פאַקט, אז די אַרבעטער-פאַרטייען זיינען אומעטום פאַר דער מלחמה?“

„אין דעם פּרט איז די אַמעריקאַנער אַרבעטערשאַפט אין אַ בעסערער לאַגע. איר וועט מען נישט קאָנען פאַרוואַרפן פאַר-
ראַט צו פּרינציפּן, ווייל זי האָט זיי קיינמאָל נישט געהאַט.“

„איר זייט זיכער, אז די אַמעריקאַנער אַרבעטערשאַפט וועט זיין פאַר דער מלחמה?“

„עס קאָן נישט זיין קיין פּראָגע וועגן דער אַרבעטערשאַפט אַלס גאַנצע. די מלחמה איז אַ פּאָליטישע פּראָגע, און די אַמערי-
קאַנער אַרבעטערשאַפט, די אָרגאַניזירטע אַמעריקאַנער אַרבעטער-
שאַפט איז דרעסירט אויף נישט צו האָבן קיין שטעלונגען צו פאַר-
ליטישע פּראָגן. אָבער איך צווייפל נישט, אז ווען אַמעריקע וועט
אַריינטרעטן אין דער מלחמה, וועט מען אין איר נאָמען, אין דעם
נאָמען פון דער אַמעריקאַנער אַרבעטערשאַפט, אָפּגעבן דערקלע-
רונגען פאַר דער מלחמה. דאָס וועט זיין אימפּאַזאַנטער און וויר-
קונגספּולער און צוועקמעסיקער פאַר אונזערע אימפּעריאַליסטן.“

„איר זייט א פירער פון א יוניאָן?“
 „אויב איר ווילט וויסן, ווי מיין יוניאָן וועט זיך פארהאלטן
 צו דער מלחמה, קאָן איר זאָגן, אז איר וועל רעדן אין איר
 נאָמען קעגן דער מלחמה, און מען וועט מיר פאָרוואַרפן מיין
 פרעמדישקייט, און דער עיקר מיין יידישקייט.“
 אַרנאָלד איז גאנץ איבעראַשט געוואָרן פון דעם שמערין,
 מיט וועלכן פּעלרמאַן האָט דאָס אַרויסגערעדט.
 דערדאָזיקער „פרעמדער“ איז אָנגעקומען אין אַמעריקע
 אַלס אַ גאַנץ יונגער יינגל, אַ קינד נאָך כמעט. פון אַ קליינעם
 שטעטל אין ווייסרוסלאַנד, וווּ די יידישע באַפעלקערונג האָט דער-
 צויגן אירע יינגלעך אין יידישע חדרים, ווייל אין די לאַנד-שולן
 האָט מען זיי נישט אַרײַנגענומען. דאָס קינד אפרים האָט דווקא
 שטאַרק לוסט געהאַט צו לערנען אין דער לאַנד-שול. ער האָט גע-
 וואָלט קענען די שפראַך פון לאַנד, קענען שפראַכן איבערהויפּט,
 און געהאַט אַ גרויסע נייגונג צו די אַלע אַנדערע וויסנשאַפטן,
 וועלכע מען לערנט אין די אַלגעמיינע שולן, אָבער נישט אין דעם
 יידישן חדר. פאַרקערט, צו די לימודים פון דעם יידישן חדר האָט
 ער גאָר קיין חשק נישט געהאַט, און די אויסזיכט צו ווערן אַ גמרא-
 יינגל האָט אים אפילו געשראָקן. ווי גליקלעך האָט ער זיך דער-
 פילט, אז אָנקומענדיק אין אַמעריקע אין זיין עלפטן יאָר, האָט
 ער זיך דערוווסט, אז ער מוז גיין אין דער פּאָלקס-שול. זיין
 ענטוואַזום פאַר אַמעריקע איז געוואָרן אומבאַשרייבליך, און קיין
 מאָל נאָך, דאַכט זיך, האָט קיין אַמעריקאַנער עלף-יעריקער יינגל
 נישט געליבט אזוי אַמעריקע, ווי דערדאָזיקער ניי-אָנגעקומענער
 יידישער יינגל. און מיט דערדאָזיקער ליבע אין זיין האַרצן איז ער
 געוואַקסן, און זי איז אין אים געוואַקסן, אָבער אין דער אייגענער
 צייט איז אין דעם קליינעם יינגל געוואַקסן אויך דער גייסט פון
 קאַמף פאַר אַ בעסערער מענטשהייט. שטאַרק איז אין אים געווען
 דער איינדרוק פון אַלע פאַרפּאָלונגען און דערנידערונגען, וועל-
 כע ער האָט געזען אַרום זיך אין פינסטערן רוסלאַנד. האָט ער גע-
 וואָלט, אז אין זיין ליכטיקער אַמעריקע זאָל אַלץ זיין שוין און פיין
 נאָך די פּרינציפן פון פּרייהייט און גלייכהייט און ברידערלעכ-
 קייט. זיין ליכטיקע אַמעריקע זאָל זיין די פּאַנען-טרעגערין פון

אלע גרויסע אידעען, וועלכע ווילן זען די מענטשהייט פריי און גליקלעך, אָן האַר און קנעכט, אָן אויסבוטער און אויסגעבוטע טעמע. ער האָט געקאָנט ווערן נאָך זיינע פעאיקייטן אַן אינדר־סטריע־קאָפיטאַן, אָבער זיין אידעאָליזם האָט אים געמאַכט פאַר אַן אַרבעטער־פירער און באַקעמפער פון די אינדוסטריע־קאָפיטאַנען. זיין אידעאָליזם, וועלכער האָט אַרויסגעשטאַמט פון אַ גרויסן מיטגעפיל צו אלע אונטערדריקטע און אונטערזאָכטע און אַרויס־גערופן אין אים דעם ווונטש, אַז זיין געליבטע אַמעריקע זאָל זיין דאָס ערשטע לאַנד פון דעם מילעניום.

דערפאַר האָט אים שטאַרק געקרענקט, ווען אין די לעצטע צייטן פאַר דער מלחמה און דערנאָך אין דער צייט פון דער מלחמה און שפעטער אַ לאַנגע צייט נאָך דער מלחמה האָט מען אים באַהאַנדלט, ווי אַ שונא פון אַמעריקע, פּאָרגעוואָרפן אים זיין פרעמדישקייט, נאָר ווייל ער האָט צען און אַ האַלב יאָר אַרומגע־בלאָנדזשעט ערגעץ־וווּ אַנדערש, איידער ער איז אויף אַן אַמוט געבאָרן געוואָרן דאָ אין אַמעריקע. דערמאָנט אים זיין יידישקייט. אַקוראַט, ווי יידן האָבן נישט געליבט אפילו יענע לענדער, אין וועלכע זיי האָבן שרעקלעך געליטן. און דערפאַר האָט ער ביי יעדער געלעגנהייט נישט פאַרפעלט אַרויסצורעדן דאָס, וואָס האָט אים אַזוי געקרענקט, און אַרויסצורעדן עס ביטער, באַליידיקט, שטאַרצפול.

„איר זייט נישט קיין ציוניסט?“ האָט אַרנאָלד געפונען פאַר נויטיק צו פרעגן.

„ניין,“ האָט פּעלדמאַן געענטפערט. „אָבער איך פאַרשטיי נאָנץ גוט די יידן, וועלכע בענקען נאָך אַן אייגענעם לעבן אין אַן אייגענעם לאַנד, וווּ מען זאָל זיי נישט קאָנען פּאַרוואָרפן זייער יידישקייט.“

אַלגע מאַנקאַף, ווען זי האָט נישט גערעדט, האָט געהאַלטן די הענט צונויפגעלייגט אין שוים און צוגעהערט זיך צום געדערפן מיט אינטענסיווער אויפמערקזאַמקייט. די ליפן ענג צו־זאַמענגעשלאָסן, די אויגן ברענענדיקע ליכט, דער קאָפּ אויסגע־שטרעקט אין פאַראויס, ווי זי וואָלט געוואָלט אויפכאַפן די ווער־

טער, צושאָקלענדיק ביי יעדן אַרויסגעזאָגטן געדאַנק, מיט וועלכן זי איז געוועזן איינשטימיק. ביי די לעצטע ווערטער פּעלדמאַנס האָט אויפגעבליצט עטוואָס פון טריאומף און פון דער פרייד פון טריאומף אין אירע אויגן, וועלכע זי האָט אָנגעשמעלט אויף אַר-נאָרן.

אַרנאָלד האָט אויף אַ מאַמענט נישט פאַרגעסן, אַז ער האָט געוואָלט זי הערן רעדן. איר טריאומף-בליק האָט געפאַדערט, ער זאָל איר וואָס זאָגן.

„מיס מאַנקאַף,“ האָט ער אָנגעהויבן, „איר האָט מיר פריער פאַרגעוואָרפן, אַז איך נעם אייך נישט ערנסט...“
זי האָט צוריקגעצויגן דעם קאַפּ און איינגעזעצט זיך, ווי איי-בערראַשט פון זיין פּלוצימדיקער ווענדונג צו איר.

„איך האָב אייך אַזאַ פאַרווורף נישט געמאַכט.“

„אַבער איך האָב אייך געשמעלט אַ פּראַגע, וועלכע עס פּרעגן נאָר מענטשן, וועלכע נעמען אייך נישט ערנסט. איך בין ווייט גער-וועזן בון אַזאַ פאַרברעך. פאַרקערט, איר זייט אַלע פאַר מיר אַפילו צו ערנסט, און איך פיל, אַז איר האָט פאַר מיר אַלע אַזויפיל נייעס, אַז איך ווייס נישט, ווי איך זאָל שטעלן מיינע פּראַגן, אום אַרויס-צופאַמפּען פון אייך דאָס נייעס. מיר, די רייכע אַמעריקאַנער, טוען אַזוי ווינציק, כמעט נאָרנישט און האָבן אַזויפיל צייט, וועלכע מיר וואָלטן געקאַנט פאַרברויכן אויף צו שטודירן און לערנען די וועלט אַרום זיך. און דאָך נוצן מיר זי נישט אויס און גייען אַרום פלינדע, ווייסן נישט, וואָס עס טוט זיך, און אַלץ איז אונז ניי, איבערראַשנדיק ניי, און מיר מוזן מאַכן פאַרווינדערטע געזיכטער און אויסזען ווי נאַרן.“

די דינסט האָט זיך באַוווּזן אין טיר און אַ מאַך געטאַן מיט די ליפּן צו מעריאַן. מעריאַן האָט זיך אויפּגעהויבן פון אַרט:
„קומט אין עס-צימער.“

מען האָט זיך באַוועגט לאַנגזאַם, ווי קיינער וואָלט נישט גער-וואָלט זיין דער ערשטער אויף אַרויסצוגיין פון צימער. מעריאַן איז געשטאַנען אין טיר, מיט אַ שמיכל אויף די ליפּן, צופרידן, וואָס

אירע געסט זיינען אזוי פאראינטערעסירט איינער אין דעם אַנ־
דערן, און עטלעכע מאָל אַ מאַך געמאָן מיט דער האַנט, ווי זי
וואָלט זיי געוואָלט אַרויסרודערן פון דעם צימער אין דעם עס־
צימער אַרײַן. אָלגע האָט ענדלעך איינגעזען, אז זי מוז אַרויס די
ערשטע. נאָך איר איז שוין אַרויס אַרנאָלד, דערענדיקנדיק זיין גע־
שפרעך. מאַרדײַן און פעלדמאַן זיינען אים נאָכגעגאַנגען, שטאַרק
פאראינטערעסירט אין דעם, וואָס ער האָט געזאָגט. אַ מערקווירדי־
קע זעלבסטפאַקענטעניש פון אַן אַמעריקאַנער גביר!

ווען אלע זיינען שוין געוועזן אין עס-צימער, האָט מעריאָן געזאָגט:

„איך האָב פאָרגעסן, אז איך האָב איינגעלאָרן דריי הערן, און איך האָב זיך נישט באַזאָרגט מיט אַ דריטער דאַמע. מר. לע-ווענבערג, איר וועט זיצן צווישן מיס מאַנקאָף און מר. פעלד-מאַן.“

אַרנאָלד איז אַריינגעפאַלן אין אַ וועלטלעך-וויציקן טאָן און געזאָגט מיט לאַכנדיקע אויגן:

„איך וועל, נאַטירלעך, מקנא זיין מר. מאַרדין, וואָס וועט זיצן צווישן אייך און מיס מאַנקאָף, אָבער איך פאַרזיכער איך, אז מר. פעלדמאַן איז זייער גוטע געזעלשאַפט. האַפנטלעך דענקט אויך מר. פעלדמאַן אזוי פון מיר.“

„איך וועל עס אַפילו זאָגן אונטער אַ שבועה,“ האָט פעלד-מאַן אָפגעשלאָסן דעם אויסבײט פון העפלעכקייטן, און מיט פריינט-לעכן לאַכן האָט מען פאַרנומען די פלעצער.

מען האָט אָנגעהויבן צו עסן אין שווייגן. מען איז זיך שוין געוועזן נענטער, אָבער מען איז נאָך נישט געוועזן זיכער אין גע-שפּרעך-טעמען. אַרנאָלד וואָלט זיך מיט פאַרגעניגן אומגעקערט צו זיין זעלבסטבאַקענטעניש, וועלכע די דינסט האָט איבערגע-ריסן. זי איז געוועזן אין זיין שטימונג. ער האָט נאָך געוואָלט זיין פיטערער צו זיך און צו אַלעמען. אָבער ער האָט זיך נישט געוואָלט אַרויפדרענגען. ער האָט געוואַרט, טאַמער וועט עמעצער דערמאָנען, פעלדמאַן האָט אים אַרויסגעהאַלפן:

„וואָס איר האָט פריער געזאָגט, מר. לעווענבערג, האָט איר געזאָגט וועגן זיך אַליין אָדער וועגן אַלע רייכע אַמעריקאַנער אַלס קלאַס?“

„איך האָב טאַקע געמיינט אַלעמען פון מיין קלאַס. מיר קע-
נען נאָר אונזערע געשעפטן און די מענטשן פון אונזער קרייז, קוקן
פון אויבן אַראָפּ אויף אַלץ און אַלעמען, וואָס געהערן נישט צו
אונזער געשעפט און אונזער קלאַס. מעסטן די גאַנצע וועלט מיט
דער מאָס פון דערפאַלג און געלט־מאַכן. מיט איין וואָרט, סנאָבס.
גרויסהאַלטער, וועלכע מאַכן זיך נישט אויס פון דער גאַנצער
וועלט.“

„וואָס זאָלן מיר שוין דערויף זאָגן, גענאַסע פעלדמאַן?“
האָט מאַרדין געלאַכט.

„מיר האָבן עס שוין לאַנג געזאָגט.“ האָט פעלדמאַן געענט-
פערט.

„אַבער וועו מר. לעווענבערג באַשולדיקט זיך אַזוי און זיי-
קלאַס,“ האָט אַלגא געזאָגט, „האָב איך דאָס געפיל צו זוכן אויף
זיי אַ זכות, צו דערווייזן, אַז די אַנקלאַג איז צו שאַרף און נישט
גערעכט.“

„איר זייט זייער מענטשן־פריינטלעך, מיס מאַנקאַף,“ האָט
אַרנאָלד געלאַכט.

„מר. לעווענבערג איז איבערהויפט אַ זעלבסטאַנקלאַגער,“

האָט מעריאַן געזאָגט. „מר. לעווענבערג, איר וועט דערלויבן?“

און זי האָט דערציילט, ווי אַרנאָלד איז אינמאָל צו איר
אַריינגעקומען, ווי אַריינגעשנייט, מיט אַ גרויסער זעלבסטאַנקלאַג,
אַז ער ווייס נישט וואָס צו טאָן מיט זיך. זי האָט עס דערציילט
מיט ווייז, איבערגעריסן אָפט פון אַרנאָלדס לוסטיקע באַמערקונגען,
און געענדיקט מיט די ווערטער:

„האָט איר עפעס אַ סגולה צו אַזא קרענק?“

„מיר האָבן זי שטענדיק גערופן פּרי צישע קרענק,“

האָט מאַרדין געזאָגט.

„עס איז די קרענק פון יעדער אונטערגענייענדיקער געזעל-“

שאַפט,“ האָט געזאָגט פעלדמאַן מיט זיין שטענדיקן שמייכל, ווי ער

וואָלט געוואָלט מיט אים אָפּשוואַכן די שאַרפּקייט פֿון דעם, וואָס ער האָט געזאָגט.

„די סגולה אָבער, וואָס איז די סגולה?“ האָט אַרנאָלד זיך געבעטן מיט אַ טאָן האַלב־ערנסט, האַלב־לאַכן.

„ט אַן!“ האָט מים מאַנקאַף אַרויסגערעדט קורץ און שאַרף. „וואָס טאָן?“

„אייער קרענס איז די קרענס פֿון ציללאַזיקייט אין לעבן. ווען מען לעבט אָן ציף, ווייס מען נישט, וואָס צו טאָן מיט זיך. געפינט זיך אַ ציף. גייט צו אים, אַרבעט זיך צו אים דורך, און איר וועט גענעזן ווערן.“

„ווען איר האָב קיין ציף נישט, איז עס נישט קיין סימן, אַז דאָס לעבן האָט פֿאַר מיר קיין ציף נישט?“

„ניין. דאָס לעבן האָט אַ סך אויפגאַבן. מען קאָן געפינען אַ סך וואָס צו טאָן, מען זאָל נאָר וועלן. אַ יעדער קאָן האָבן זיין ציף.“

„דאָס לעבן בכלל איז אזוי אינטערעסאַנט,“ האָט מאַרדין געזאָגט, „אז איר לייקן אַפילו אַלטעגלעכקייט.“

„ווען מען נעמט אַנטייל אין זיינע קעמפּ, פילט מען נישט זיין אַלטעגלעכקייט,“ האָט פּעלדמאַן צוגעגעבן.

„אויך די טרענטשעס ווערן אַלטעגלעך, מר. פּעלדמאַן,“ האָט אַרנאָלד דערווידערט.

„דאָס דאַרף מען פּרעגן ביי די, וועלכע שטייען אין די טרענטשעס.“

„מעגלעך, אַז דאָס איז אזוי,“ האָט מאַרדין געזאָגט, „אָבער דאָס איז דאַרטן, וווּ מען האָט זיך אזוי פאַרטרענטשט, אַז דער קאַמפּ האָט אויפגעהערט.“

„קאַמפּ!“ האָט אַרנאָלד אויסגערופן. „איך ווייס אַפילו נישט, פאַרוואָס צו קעמפּן.“

„אזוי צופּרידן זייט איר?“ האָט אַלנאַ געפּרעגט.

„ניין, אזוי אומצופּרידן בין איך.“

„מען האָט אים אָנגעקוקט פֿון אַלע זייטן, פאַרווונדערט, פּרעגנדיק. און אַלנאַ האָט אַרויסגערעדט: „אומצופּרידן? איר? מיט וואָס?“

„א, עם לאָזט זיך נישט זאָגן, מיט וואָס איינער איז אומ-
צופרידן, זיצנדיק נאָך אין אזא געזעלשאַפט ביים גוטן עסן און
טרינקען. אָבער — איך געפין דאָס לעבן אין אלגעמיין העסלעך
און מיאוס.“

„אויב אזוי,“ האָט אַלנא אויסגערופן, „האָט איר דאָך
א ציל: מאַכט דאָס לעבן שיין.“

„איך גלויב נישט, אז מען קאָן דאָס דעדגרויכן.“
„איך וואָלט קיינמאָל נישט פאַרדעכטיקט אין אייך אזא פּע-
טימיוס,“ האָט מאַרדין געזאָגט.

„עס איז דערפאַר, וואָס איר מיינט, אז די נאַנצע מיאוס-
קייט און העסלעכקייט פון לעבן ליגט אין אַרעמקייט — מען דאַרף
נאָר די אַרעמקייט אָפּשאַפן, איז אויס מיט דער העסלעכקייט.“
„ניין,“ האָט פּעלדמאַן געזאָגט, „מיר ווייסן צו גוט די העס-
לעכקייט פון רייכטום, מיט וועלכער עס איז באַפאַלן אַ גרויסער
ליידיקניגענדיקער קלאַס. דערפאַר ווילן מיר אָפּשאַפן דעמדאָיקן
קלאַס.“

„שאַפט אָפּ וואָס איר ווילט, מיינ ליבער מר. פּעלדמאַן, די
העסלעכקייט וועט דאָך בלייבן. טוויזנטער מיט יאָרן זוכט די
מענטשהייט אָן אויסזעג פון אַט דער העסלעכקייט. די יידן, די
גריכן, דאָס קריסטנטום, די אינדיער — גאָרנישט. מיר טאַפּטשען
זיך אין העסלעכקייט ביז איבערן האַלז. אייער סאַציאַליזם וועט
גאָרנישט אויפטאָן, ווי עס האָט נישט אויפגעטאָן דער פּראָגרעס
פון מיינ פּאָטער דעם אידעאָליסט. איין אָנפאַל פון משוגעת, ווי די
איצטיקע מלחמה, און אַלץ איז פאַרניכט. זאָגט מיר נישט, אז
איר וועט אָפּשאַפן די אורזאַכן פון מלחמות, וועט קיין מלחמה
מער נישט זיין. איר ווייסט גאָרנישט, וואָסערע מלחמה-אורזאַכן
די מענטשהייט וועט זיך געפינען. עס איז דערפאַר, וואָס אייך
וועט קיינמאָל נישט געלינגען אויסצוראַמען העסלעכקייט און
שלעכטקייט פון די מענטשן. מאַכט זיי אַלעמען געפילדעט, זאָל די
עלנטסטע מאַרק-פרווי זיין אימשיטאָנד צו פאַרשטיין אַריסטאָטעלן
און פּלאַטאָן און קאַנטן און אזוי ווייטער, אָבער שלעכט און העס-
לעך, מאַראַליש העסלעך, וועלן זיי בלייבן.“

אַרנאָלד האָט צום ערשטן מאָל אַרויסגעזאָגט אַזעלכע געדאַנ-

קען. נישט נאָר אין דער הויך, נאָר אַפילו פאַר זיך אַליין. זיי זיין נען צו אים געקומען פון זיין איצטיקער בייזער שטימונג, פון זיין פאַרביטערטקייט קעגן דער וועלט און קעגן זיך אַליין, פון זיין וועלן רעדן פאַרקערט און אויף צו־הכעיס. אַ מינוט פריער האָט ער נישט געווסט, אַז ער וועט זיי אַרויסזאָגן, אַז ער קאָן זיי נאָר אַרויסזאָגן, אָבער ווען ער האָט זיי אָנגעהויבן אַרויסצוזאָגן, האָט ער זיך ווי פאַרשיכורט מיט זיי. עס איז אים געוועזן ווי איינעם, וועלכער גייט רואיק אין וועג און דערזעט פּלוצלונג, אַז ער איז די גאַנצע צייט געאַנגען אויפן ברעג פון אַן אָפּגרונט. בלייבט ער שטיין און קוקט אַריין אין דעם אָפּגרונט ביו קאַפּשווינדל.

„אויף וואָס בויט איר אייער מיינונג?“ האָט מעריאָן גע-
פרעגט.

„אויף דעם, וואָס איר אַלע טיף אין האַרצן פילט דעם אמת
פון מיינע ווערטער.“

ער האָט זיי אַלעמען אָנגעקוקט מיט טריאומף, קאַמפיק.
פּעלדמאַן און מאַרדין האָבן אויפגעלאַכט. דער ערשטער —
שטיף, גוטמוטיק; דער צווייטער — הויך, מיט חוזק. אָבער מיט
מאַנקאַף האָט געזאָגט:

„ניין, איר האָט אַ טעות. איך בין אַפילו מער ווי דערשטוינט
פון אייערע באַהויפטונגען. איך ווייס, אַז ווען איך קוק אַריין אין
דער צוקונפט, פיל איך, ווי די אַלטע כינעזער, ווען זיי האָבן ביי
זון־אויפגאַנג געקוקט פון זייער ים־ברעג צו דער ווייטקייט, וווּ עס
ליגט יאַפּאַן. זיי האָבן געזען אַ ברענענדיקע זון אויפשטייגן פון
דעם ים, די כוואַליעס פון דעם ים באַוועגלעך, ווי צושמאַלצן גאָלד,
און דער הימל ווייט און ברייט האָט געברענט מיט אַלע פאַרבן.
איז דאָס ווייטע לאַנד, וואָס זיי האָבן נישט געזען, געוואָרן פאַר
זיי דאָס לאַנד פון דער אויפגייענדיקער זון, מיטטעריעז און היי
ליק, דאָס לאַנד פון געטער און העלדן...“

אירע באַסן האָבן זיך פאַרפלאַמט, אירע אויגן האָבן גע-
לויכטן מיט די שטראַלן פון דער אויפגייענדיקער זון. און אירע
צוהערער האָבן גענאָסן פון טאַפּעלער שיינקייט. אויך אַרנאָלד
האָט גענחתט זיך פון איר שיינקייט. אָבער ער האָט זיך נישט
געקאָנט איינהאַלטן אָפּצוקילן זי מיט אַן אייזיקער באַמערקונג.

„נו, איז יאפאן א הייליק לאַנד, א לאַנד פון געטער און העלדן? ווי פילן די כינעזער, וועלכע האָבן שוין דערזען יאפאן?“
אַלאַן איז טאַקע געוועזן, ווי ער וואָלט זי אָפגעגאַסן מיט קאַלטן וואַסער. די אויפגייענדיקע זון אין אירע אויגן איז פאַר-
וואָלקנט געוואָרן, א טרויער האָט זיך אויסגעלייגט אויף איר גע-
זיכט, און זי האָט פאַדויערנדיק א פיר געטאָן מיט אירע הענט,
קוים באַמערקבאַר.

„אַנטשולדיקט, אויב איך האָב איך וויי געטאָן,“ האָט
אַרנאָלד געזאָגט, באַמערקנדיק די ענדערונג אויף איר געזיכט.
„אַבער אייער פאַרגלייך האָט געמוזט אַרויסרופן מיין פראַגע.“
„איך האָב איך געזאָגט,“ האָט אַלאַן אָנגעהויבן, ווי מיט
רחמנות צו דעם אומגליקלעכן פעסימיסט, „אַז איך פיל, ווי די
אַלטע כינעזער. אָבער די אַלטע כינעזער האָבן בלוז פאַנטאַזירט,
אַז יענס ווייטע לאַנד פון דער אויפגייענדיקער זון איז אַ לאַנד פון
געטער און העלדן. מיר ווילן נישט פאַנטאַזירן — מיר ווילן דאָס
לאַנד פון דער אויפגייענדיקער זון פון אונזער צוקונפט מאַכן
פאַר דעם לאַנד פון געטער און העלדן.“

מעריאַן האָט אַפּלאָדירט.

„גוט געזאָגט, טייערע! גיט זיך אונטער, לעווענבערג!“
אַלאַן האָט זיך ווידער פאַרפלאַמט:

„פאַרוואָס ווילט איר אונז איינרעדן, אַז טיף אין האַרצן
פילן מיר דעם אמת פון אייער פאַרצווייפּלונג אין דער מענטש-
הייט? די מענטשהייט איז נאָך זייער יונג. זי שטעלט זיך גרויסע
צילן. זי וויל זיך דערהייבן צו הויכער עטישקייט און גייסטיקייט.
זי וויל אויפשטייגן צו זוניקער שיינקייט און אַ מאַקסימום גליק.
ישעיהם זעאונגען, קריסטוסעס לערע, דער סאַציאַליזם. העלפט
איר, לייגט צו אַ האַנט, זאָגט נישט אין פאַראויס, אַז מען וועט
גאַרנישט דערגרייכן. אזוי האָט מען פאַרלאַכט דעם געדאַנק פון
פליען אין דער לופט. אָבער מיר פליען דאָך.“

מעריאַן האָט ווידער אַפּלאָדירט.

„גיט זיך אונטער, לעווענבערג! באַקענט זיך אַלס באַזויגט.
און מיין ליבלינג האָט עס געטאָן.“
אַבער אַרנאָלד האָט געטראַכט מיט ביטערניש, אַז זיי ווייסן

מסתמא נישט, ווי טיף שלעכט עם איז די מענטשלעכע נאָטור. אָט זיצט ער איינער פון די בעסערע פאַרטרעטער פון דער מענטש-הייט, אונטערהאַלט זיך וועגן הויכע ענינים, און אין דער איי-גענער צייט פילט ער קעטרין אין זיך — קעטרין, איינע פון די העסלעכקייטן און געמיינהייטן פון דער מענטשהייט — ווייס, אַז ער וועט זי מאַרגן זען. אַז ער וועט קיין כוח נישט האָבן אָפצור-האַלטן זיך נישט צו פאָרן צו איר, און וועט זיך מיט איר באַ-מיאוסן, ביים פולן באַוווסטזיין, מיט אָפענע אויגן, געטריבן נאָר פון דעם אייביק-מענלעכן, געצויגן פון דעם אייביק-ווייבלעכן — עטוואָס, וואָס וועט שטענדיק באַהערשן די מענטשהייט, עטוואָס, וואָס איז געוועזן, איז און וועט אייביק זיין דאָס שטייענדיקע, פּוילע וואַסער, דער קוואַל פון אַלע עפידעמיעס, קרענק און העס-לעכקייטן. פאַרוואָס האָט ער אין דעם מאָמענט נאָר מורא פאַר מיס מאַנאַקאָ? פאַרוואָס שטופט אים איצטער אָפ איר גייסטיקייט, איר אידעאָליזם?

„מיר פליען דאָך,“ האָט ער שטיל אַרויסגערעדט. „אַבער די ערד ציט אונז צו און אַראָפּ.“
 „אומפאַרבעסערלעכער פעסימיסט,“ האָט מעריאָן אַרויסגע-רעהט מיט רחמנות.

מען איז אויפגעשטאַנען פון טיש, אומצופרידענע, אומבאַ-פרידיקטע. ווי נאָך אַ שלאַכט, נאָך וועלכער עם איז אוממעגלעך פעסטצושטעלן, ווער איז דער געשלאָגענער, און ביידע צדדים האָבן מער קיין לוסט נישט פאַרטצוועצן דעם קאַמף. איצטער האָט מען נישט געהאַט וועגן וואָס צו רעדן און אויך קיין חשק נישט געהאַט צו רעדן.

מאַרדין איז ווידער צוגעגאַנגען צו די ביכער-שענק, געקוקט, געקוקט. דאָ זיינען געוועזן ביכער אין עטלעכע שפראַכן, די בעסטע פאַרטרעטער פון די ליטעראַטורן פון די ציוויליזירטע פעלקער. מאַרדין האָט אַרויסגעזאָגט דעם געדאַנק, אַז ער האָפט אינגיכן צו געפינען אין די ביכער-שענק פון קולטור-מענטשן אויך די בעסטע פאַרטרעטער פון דער יידישער ליטעראַטור.

„איז פאַראַן אַזאַ זאַך, ווי אַ יידישע ליטעראַטור?“ האָט אַרנאָלד געפרעגט.

אלע האָבן אויפגעקאָממען, אויפגעלעבט. עס האָט זיך געפּוּר-
נען אַ טעמע, אַ נייטראַלער באַדן. מאַרדין האָט געהאַלטן אַ גאַנ-
צע לעקציע וועגן דער יידישער ליטעראַטור. אַרנאָלד האָט צוגע-
הערט זייער פאַראינטערעסירט. און אויך די אַנדערע, כאָטש זיי
האָבן די לעקציע נישט געדאַרפט, זיינען געוועזן פאַראינטערע-
סירט, צוקוקנדיק, מיט וואָסער אויפּמערקזאַמקייט אַרנאָלד הערט.
זיי האָבן אים געוואָלט באַלערנען, דעם פרעמדן, און אָלגא און
פעלדמאַן האָבן פון צייט צו צייט אַריינגעשטעלט זייער וואָרט אין
מאַרדינס לעקציע, כאָטש אָלגא האָט זיך געפּילט זייער דערוויי-
טערט פון לעווענבערגן.

און מערקווירדיק, די גאַנצע צייט פון דער לעקציע האָט
אַרנאָלד קיים אַ קוק געטאָן אויף אָלגא און אויך אויף מעריאָן.
די ביידע האָבן אים נישט אינטערעסירט. זיי זיינען פאַר אים
נישט געוועזן קיין פרויען, וועלכע מען קאָן פאַרלאַנגען. זיי זיינען
געוואָרן פאַר אים גייסטיקייטן, אַפּסטראַקציעס.

ווען מאַרדין האָט געענדיקט, האָט אַרנאָלד געוואָלט פרעגן:
צו וואָס יידיש איבערהויפּט? אויף וואָס דאַרפן יידן דיִדאַזיקע
שפּראַך, פון וועלכער ער האָט זיך ערשט דערוואַסט, אַז זי האָט
אַ רייכע ליטעראַטור? ער האָט אָבער נישט געוואָלט קיין נייע לעק-
ציע, נישט געפּילט זיך אויפגעלויגט. אויסער דעם, איז שוין גע-
וועזן זייער שפּעט. ער האָט דער ערשטער געמאַכט די באַוועגונג
אַוועקצוגיין.

ביים צושיידן זיך האָט ער געפּילט, אַז ער דאַרף עפּעס זאָגן,
וואָס זאָל מעריאָן און אירע געסט אָנגענעם זיין.
„איך גיי אַוועק שטאַרק באַרייכערט,“ האָט ער געזאָגט.
„האַפּנטלעך, וועט מיין נייער רייכטום מיר זייער צונויז קומען.“
אָבער אין דעם קאַלטן דרויסן האָט ער דערפּילט, אַז ער
האָט פון דעם הויז, וואָס ער האָט איצטער פאַרלאָזן, קיין וואַרעם
קייט נישט אַוועקגעטראָגן. ער האָט אָנגעשטעלט דעם מאַנטל-
קראַגן.

א גאנצן טאָג האָט ער קוים אַ טראַכט געמאָן וועגן זיין נעכטיקן באַזוך ביי מעריאַן, אָבער יעדער נערוו אין אים האָט גע-וויסט, אז אין אָונט וועט ער זיין מיט קעטריין. ער איז אומגעגאַנגען ווי אויף שפּרינגערס: אויף די שפיץ פינגער און לייכט, ווי ער וואָלט דעם קערפּער נישט געשפּירט. זיינע ווי מיט אַ דינעם שלייער פאַרצויגענע אויגן האָבן אַרויסגעגעבן, אז ער טראָגט זיך אַרום מיט אַ סוד. די מענטשן אין געשעפט און די מוטער אינדער-היים האָבן אים פאַרוווגנדערט אָנגעקוקט.

עטלעכע מאָל האָבן זיך זיינע באַסן באַדעקט מיט דעם רויט פון שעמעוודיקייט, ווייל ער האָט זיך געכאַפט, אז ער פאַרלויפט אין פּאַראַוויס. ער האָט זיך אויסגעמאַלט, וואָס עס וועט פאַרקור-מען אויף דעם צוזאַמענקום. ער וועט היינט טרינקען אַ סך. ער וועט זי שיכור מאַכן. דערנאָך — אין דעם אויטאָמאָביל, וועלכער וועט לויפן ציללאָז ווייט אַרויף איבער דעם ענדלאָזן בראַדוויי אין דער שטילקייט און טונקלקייט פון דער נאַכט. ווען ער האָט זיך געכאַפט, ווי ער מאַלט זיך אויס, וואָס עס וועט פאַרקומען אין דעם אויטאָמאָביל, האָט ער זיך אויסגעזירלט מיט בייזע נעמען.

און ווידער און ווידער האָט ער זיך אויסגעמאַלט, ווי אַזייר גער ניין אין אָונט וועט ער צופאַרן צו איר הויז און וועט געבן דעם סיגנאַל, ווי זי וועט אַרויסלויפן צו אים, ווי זי וועט אַרײַן אין אויטאָמאָביל, וואָס זיי וועלן זיך זאָגן. נישטיקע געדאַנקען.

וועלכע האָבן אים אוועקגענומען אינגאַנצן, אז אָפּט האָט ער נישט געהערט, וואָס מען רעדט צו אים.

אַ פּאַר מאָל איז אים דורכגעלאָפּן עטוואָס פון דעם שרעק, וועלכן ער האָט געהאַט פאַר קעטרין. ער האָט זיך דערמאַנט, ווי ער האָט זיך באַהאַלטן פון איר, ווי ער האָט זי געוואָלט אויס-ווייכן. ער האָט אַ פּאַר מאָל פאַרשפּירט, אז דאָס איז געוועזן דאָס ריכטיקע. אָבער ער האָט דיראַזיקע וואַרנונגס-געדאַנקען נישט געקאַנט דערמאַכטן ביזן סוף. ער האָט געוויסט, אז ער גליטשט זיך אַראָפּ אַ הויכן שנייבאַרג און קאָן זיך נישט אָפּשטעלן. אָבער שליסלעך איז דאָס גליטשן זיך אַראָפּ אַ הויכן שנייבאַרג אַ פאַר-געניגן און אַ ספּאַרט. און ווער זאָגט, אז ביים פּוס פון דעם באַרג מוז דווקא זיין אַן אָפּגרונט? דו גליטשסט זיך אַריין אין אַ ברייטן ווייטן טאַל, און דו שטייסט אויף פון שליטן און קוקסט צום שפיץ, פון וועלכן דו האָסט זיך אַראָפּגעגליטשט, און קוועלסט און לאַכסט און האָסט הנאה, און באַקומסט השק נאַכאַמאָל אַרויפצושטייגן און ווידער אַראָפּגליטשן זיך. דאָס פילר האָט אַרויסגערופן אַ פאַ-רואיקנדיקן שמייכל אויף זיינע ליפּן. ערגעץ אין אים האָט עס געטיקטאַקט: „עס איז אַן אָפּגרונט!“ אָבער ער האָט זיך נישט צוגעהערט. —

ניין אַזייגער אין אָונט איז ער צוגעפאַרן צו קעטרינס הויז. דער שאַפּער האָט געבלאָזן אין האָרן, איז אַראָפּ פון זיין זייג, גע-שמעלט זיך פאַר דער טיר פון אויטאָמאָביל און געוואַרט. די הויז-טיר האָט זיך אויפגעעפּנט, אַרנאָלד האָט אַ ציטער געטאָן, אָבער דערפילט גלייך אַ גרויסע אַנטווישונג אין האַרצן. עס איז אַרויסגע-קומען נישט קעטרין, נאָר מערי, די הויז-פירערין. זי איז אַראָפּגע-לאָפּן צום אויטאָמאָביל, דער שאַפּער האָט אויפגעעפּנט די טיר, און זי האָט העפלעך געלאָזט וויסן אַרנאָלדן, אז מײַס קעטרין בעט אים אַרויפצוקומען. ער האָט עפעס נישט פאַרשטאַנען, וואָס זי זאָגט אים. ער האָט זי איבערגעפרעגט, געמאַכט זיכער, אז זי מיינט דאָס אים. דערנאָך האָט ער זיך אומגעקוקט אויף דעם שאַפּער, ווי ער וואָלט געוואָלט זיין עצה, אַ קוק געטאָן אויף דער מיידל פאַר אים, וועלכע איז געשטאַנען און געציטערט אין דער

קעלט, אויף דעם הויז, ווי אלע פענסטער זיינען געוועזן באַלויכטן. ער איז די שופראָס שוועל קיינמאָל נישט אַריבערנעטראָטן, און אַרײַנצוטערעטן אין די שופראָס הויז איז געוועזן ווי אַרײַנצוטערעטן אין אַ בלאָטע. מיט פאַרגעניגן און אָן נױט האָט עס קײנער פון זײן אַרום נישט געמאַן. ער האָט דערפילט די בלאָטע און נישט געקאַנט זיך רירן פון אָרט. אָבער די מײדל פאַר אים איז געײ שטאַנען און געקאַרטשעט זיך פון קעלט און געוואַרט אויף אים מיט בעטנדיקע אויגן. ער האָט זיך צוגעווענדט צום שאַפער, געײ הײסן אים וואַרטן — ער וועט גלייך זײן צוריק — איז אַרויס פון אויטאָמאָביל און אַוועק נאָך דער מײדל.

קעטרין איז געשטאַנען הינטער דעם פאַרהאַנג פון דער אײ-נעווייניקסטער טיר און בנגבה אַרויסגעקוקט, ווי אַרנאָלד וועט אויפנעמען די אײנלאַדונג. פאַרן הויז האָט געברענט אַן עלעקטרי-שע גאַס-לאַמפּ, אָבער זי האָט אַרנאָלדן אין אויטאָמאָביל נישט געקאַנט זען. זי האָט נאָר געקאַנט באַמערקן, אַז ער איז זיך מײשב, אַז ער האָט זיך נישט געלאָזט לױפן צו איר. זי האָט אַ פאַר מאָל אומגעדולדיק אַ טאַפּ געמאַן מיטן פוס. ווען ער איז אַרויס פון אויטאָמאָביל און געווענדט זיך צו די טרעפּ פון הויז, איז זי אַנטלאָפן פון איר באַהעלטעניש, געשטעלט זיך אין טיר פון זאַל און אָפּגעוואַרט אים.

ווען ער איז אַרײַנגעקומען, איז זי געלאָפן אַנטקעגן מיט אויסגעשטרעקטע הענט.

זי איז געוועזן אײנגעוויקלט אין אַ געל-גאַלדענעם שפאַנישן טור, אַ קאַרמען אין געשטאַלט און באַוועגונג. נישט אַרײַגעל, אָבער דאָס האָט איר געגעבן די מעגלעכקײט צו שפילן און צו רײצן מיט איר קערפער, פון וועלכן דער אויבערשטער טײל איז געוועזן כמעט אײנגאַנצן אָפּגעדעקט און פאַרפירעריש געמאַניעט מיט זײן נאַקעטקײט.

„עס איז שײן פון אײך, וואָס איר זײט אַרײַנגעקומען,“ האָט זי געזאָגט. „און אײצטער וועט איר אָפּלײגן דעם מאַנטל און אַרײַנקומען מיט מיר אין זאַל.“

„איך בין געקומען אוועקנעמען איך,“ האָט ער געזאָגט און נישט אָפּגעלאָזן אירע הענט.
 „איצטער גאַנץ אוממעגלעך. אפשר שפעטער. איך האָב נעכטן גאָר פאַרגעסן, אז מיר האָבן היינט געזעלשאַפט.“
 זי האָט געזאָגט אַ ליגן. זי האָט גאָרנישט פאַרגעסן. זי האָט אַליין די געזעלשאַפט אימפּראָוויזירט. גלייך ווי זי האָט אויפגע- האַנגען דאָס טרייבל פון טעלעפּאָן, נאָך דעם געשפרעך מיט אים, איז עס איר איינגעפאַלן: פאַרהאַלטן אים ביי זיך אינדערהיים אין געזעלשאַפט פון אירע פּריינט. זי וועט זיך באַנעמען, ווי ער וואָלט געוועזן איר חתן. איר געזעלשאַפט וועט אים אַזוי באַהאַנדלען, וועט פאַרשפּרייטן די נייעס, פּול מאַכן די שטאָט. גלייך האָט זי אָנגעזאָגט טאַטע-מאַמע, אז זיי מוזן מאַרגן אין אָונט בלייבן אינדערהיים, עס מעג זיין וואָס פאַר אַ פּלענער זיי האָבן פאַר מאַרגן אין אָונט: אַרנאָלד לעווענבערג וועט קומען. זי האָט עס אַרויסגעזאָגט מיט אַזאַ טאָן, אז טאַטע-מאַמע האָבן זיך דערמאַנט, אז זיי זיינען טאַטע-מאַמע און מוזן עפעס טאָן פאַר דעם גליק פון זייער טאָכטער, כאָטש דאָס בלייבן אינדערהיים מאַרגן אין אָונט וועט פאַר זיי זיין אַ גרויסער קרבן. דאָך די מאַמע האָט זיך אַרויס- געהאַלפן. זי האָט איינגעלאָדן — מיט קעטרינס פּריילעכער צו- שטימונג — דעם אַדוואָקאַט ראַדזשערס און דעם קליידער-פאַ- בריקאַנט ליסאַו, מיט וועלכע זי האָט זיך געדאַרפט טרעפן מאַרגן אין אָונט — דער באַנקיר גודמאַן איז געלעגן קראַנק — זיי זאָלן קומען צו איר אַהיים, ווייל זי מוז מאַרגן זיין אַ מאַמע און אויפ- נעמען ביי זיך אינדערהיים דעם מעגלעך צוקונפטיקן פון איר טאָכטער. זי האָט זיי פאַרשפּראַכן, אז זי וועט צו זיי זיין אַזוי גוט ווי אין דער פרעמד און נאָך בעסער. דער טאַטע אָבער האָט גע- מוזט ברעכן זיין פאַרפּרעדינג און ברענגען טאַקע אַ קרבן. ער האָט נישט געקאַנט איינלאָדן די יונגע כאַריסמאַטע, וועלכע איז איצטער געוועזן זיין ליידישאַפט.

דערנאָך האָט קעטרין אויסגעפונען, ווער פון אירע חבר- טעס האָט דעם אָונט פּריי און איינגעלאָדן זיי צו זיך. דאָס איז געוועזן דאָראַטי גודמאַן, דעם באַנקיר גודמאַנס טאָכטער,

א לעבנס־פארברענערין, וועלכע פלעגט נאכט אין נאכט קומען שיכור אהיים, און איידער זי פלעגט אריין אין בעט, פלעגט זי זיך שטעלן א נאקעטע פארן שפיגל און רעדן צו זיך אין א לשון, וועלכן א מאטראָם וואָלט איר מקנא געוועזן. דאָן עוועלין סמיט, וועלכע האָט צו פיר און צוואַנציק יאָר צום דריטן מאָל חתונה גע־האַט און איז איצטער געוועזן די העלדין פון א נייעם סקאַנדאַל. און ענדלעך מאָלי וואָטערס, וועלכע איז געוועזן אַנטלאָפן מיט איר טאַטנס שאַפער, פון וועלכן זי איז אוועק אויפן פינפטן טאָג פון זייער צוזאַמענלעבן, ווייל זי האָט זיך געכאַפט, אַז ער איז איר גאַרנישט געפֿעלן.

די דריי האָבן געקראָגן אַן אָנזאָג פון קעטרין, זיי זאָלן מיט זיך ברענגען זייערע געליבטע. איז דאָראַטי גורמאַן געקומען מיט אַלעס שטיין, דעם אַטלעטישן, האַלב־אידיאַטישן זון פון א שטיין־רייכן לעדער־פאַבריקאַנט, וועלכער האָט געהאַט דעם קאַפּ פון אַן אָקס און איז געוועזן געזונט, ווי אַן אָקס, האָט קיינמאָל נישט גע־רעדט און שטענדיק געטראָגן אַ בייזע מיגע, ווי ער וואָלט געגאַנגען עמעצן הרגענען. עוועלין סמיט איז געקומען מיט פּוירט בענ־דער, אַ צוואַנציק־יעריקן סטודענט און פּוטבאָל־שפּילער, וועלכער איז געוועזן דער העלד פון איר נייעם סקאַנדאַל. מאָלי וואָטערס אָבער איז געקומען אַליין, ווייל איר פּאָטער האָט איצטער געהאַט אַ שוואַרצן שאַפער, און זי האָט נישט געקאָנט אויסמאַכן ביי זיך, צי זאָל זי זיך פאַרליבן אין אים. אָבער זי וואָלט אים סיי ווי סיי נישט געקאָנט ברענגען אַהער, אפילו ווען זי וואָלט געוועזן פאַר־ליבט אין אים.

דאָס איז געוועזן די געזעלשאַפט, וועלכע האָט דאָ דערוואַרט אָרנאָלדן, און ער האָט אויפגעציטערט ביים וואָרט „געזעלשאַפט“, גלייך ווי ער וואָלט געהאַט אַ שלעכט פאַרגעפּיל פון דעם, וואָס עס דערוואַרט אים דאָ.

„געזעלשאַפט“, האָט ער קוים אַרויסגערעדט. „איך בין נישט אויפגעלייגט איצטער צו געזעלשאַפט. איך וועל איך אוועק־גנבענען, יאָ? וווּ איז אייער מאַנטל?“

„גאַנץ, גאַנץ אוממעגלעך.“

און זי האָט אים געשלעפט ווייטער אין צימער אַרײַן.

„לײַגט אָפּ אײער מאַנטל.“

„אײך וועל קומען נאָך אײך שפּעטער.“

„נײַן! אײך וועל ברוגז ווערן.“

פון טיר פון זאַל איז אַרויסגעקומען מרס. שופּראָ, און גלייך נאָך איר מר. שופּראָ. טרײַע עלטערן, וועלכע פּרײַען זיך מיט דעם גליק פון זײער קינד.

מרס. שופּראָ, אין אַ זילבער-באַפּוצטן שוואַרץ-זײדענעם קלייד, וואָס האָט זיך גוט צוגנויפגעגאַסן מיט דער מאַט-ווייסער פאַרב פון אירע אָפּגעדעקטע ברוסט און רוקן און דער רױטלעכער ווייס-קײט פון דעם שנירל פּערל אויף איר האַלז און מיט אירע באַזיל-בערטע קאַשטאַנען-האַר, האָט זיך קוים געקאַנט אַוועקרײסן פון אַלעס שטײן. דער האַלב-אײדיאָטישער אַטלעט האָט נישט אָפּגע-ווענדט זײן בײַזן בליק פון איר הוילן בוזעם, און עס איז געוועזן עפּעס אין דעם בליק, וואָס האָט זי געמאַכט צוצובױגן זיך צו אים און נישט צוצוהערן, אײבער וואָס ראַדזשערס און ליסאו האָבן גע-לאַכט, אײנער מיט זײן הויכן קול, ווי אַ קאַלאָקאַטקע וואָלט גע-קלאַפט, דער אַנדערער גאַנץ שטימלאָז, מיט אַן אָפּענעם מויל, גלייך ווי דאָס לאַכן איז אים געבליבן שמעקן אין האַלז און האָט נישט געקאַנט אַרויס. די בליקן פון דעם יונגן מענטשן מיט דעם אַקסן-קאַפּ האָבן זיך אויסגעלייגט אויף איר נאַקעטער הויט, און גערדיקט און געקוועטשט זי. בײ דער ערשטער געלעגנהײט, ווען דער שווייגנדיקער אַקס איז געבליבן אַלײן, האָט זי זיך צוגעזעצט צו אים, פאַרפירט מיט אים אַ געשפּרעך, נישט אַרויסקרײגנדיק פון אים קײן וואָרט, און אײבער איר געזיכט האָט זיך צוגאַסן אַ הנאה-שמיכל פון דעם משונהדיקן אויסדרוק, וואָס זײן געזיכט האָט אָנגענומען דורך איר נאַנטקײט. ווען קעטרין, וואַרטנדיק אין דער זאַל-טיר אויף אַרנאָלדן, האָט איר אַ ווונק געטאָן, אַז לעווענבערג קומט, האָט איר לײד געטאָן אַוועקצורײסן זיך פון דער באַרירונג פון זײנע בליקן, און זי האָט מורא געהאַט, אַז מעצעער אַנדערש וועט פאַרנעמען דעם לײדיק געוואָרענעם פּלאַץ לעבן אַלעסן, אָדער

אלעקס וועט אריבערגיין צו עמעצן אנדערש. זי איז געוועזן ביין, וואָס דער נישט-נומער האָט איצטער אונטערגעטראָגן דעם לאַנג-ווייליקן פּעדאַנט, וועלכן איר טאַכטער האָט זיך אויסגעקליבן. אָבער מוטער און ווירטין האָבן דאָך גובר געוועזן, און זי איז ענדלעך אייפגעשטאַנען פון איר אָרט. זי האָט אָנגעזאָגט אלעקסן, אַז זי וועט באַלד צוריקומען צו אים, ווייל זי דאַרף ביי אים עפעס פּרעגן, אָנגענומען דעם פּריינטלעכסטן שמייכל און איז אַרויס צו באַגריסן דעם אָנקומענדיקן גאַסט, וועלכן זי האָט פאַראַכט, וויסנ-דיק באַשטימט, אַז ער פאַראַכט זי.

אויך מר. שופרא איז געוועזן אומצופרידן, וואָס דער רוח האָט אָנגעטראָגן לעווענבערגן. ער האָט געפונען אין מאַלי וואַ-טערס אַן אָנגענעמע פאַרטרעטערין פון זיין כאַריסמע. זי איז געוועזן אָנגעטאָן זייער נאַכלעסיק. איר קורץ און טיף-אויסגעשניטן טיול-קליידל איז געוועזן אַפּיעקנעפט אין אַ סך ערטער און געלאָזן אַריינקוקן צו דעם כמעט אומבאַדעקטן קערפער אונטער אים. זי האָט זיך געהאַלטן אין דעם קלייד, ווי איינע, וועלכע געפינט יעדן קערפער-צודעק פאַר איבעריק און משאדיק, ווי מיר פילן אונזערע קליידער אין אַ הייסן זומער-טאָג. אַמבעסטן וואָלט זי אַראַפּנע-שלעפט פון זיך די קליידער-קללה און וואָלט געבליבן זיצן נאַקטע, באַוועגלאָז און אַפּאַטיש, מיט אַ גרויסער פּוילקייט אין אַלע גלי-דער, און מיט אויגן, אין וועלכע עס האָט געברענט אַ פאַרצערנ-דיקער הונגער אונטער אַ גלייכגילטיקן אויבערדעק, ווי פּיער-קוילן אונטער אַש. שופרא, וועלכער האָט געוויסט איר ליבע צו שאַפּערס, האָט זיך צוגעזעצט צו איר און אָנגעהויבן צו דערציילן איר שטאַל-אַנעקדאָטן. זי האָט נישט געלאַכט פון די אַנעקדאָטן. זי האָט נישט געלאַכט, אַפילו ווען שופרא איז זיך צוגאַנגען אין אַ סיכנדיקן אָנשטעקנדיקן געלעכטער. אָבער זי איז געזעסן מיט אַן אויפגעהויבענער אויבערשטער ליפּ, אויסשטעלנדיק צוויי רייען ווייסע ציינדלעך, וועלכע זיינען זיך צונויפגעגאַנגען זייער רעגל-מעסיק, דעם קאַפּ פאַרוואָרפן אַביסל אויף הינטן ווי אַראַפּגעצויגן דורך לייעס, און די אויגן האַלב-צוגעשלאָסן, אַרויסשטראַלנדיק פּיער-שפּיזן דורך אַ פּייכטן געפּל-הייטל. מר. שופרא, אַ מאַן פון אַ יאָר פּופּציק, וועלכער האָט אויסגעזען אַ סך יינגער פאַר זיינע

יאָרן, הויך און קרעפטיק געבויט, מיט זייער ווייניק גרויע האָר אין זיין געדיכטן, שוואַרצן קאָפּיוויקס, מיט אַ פּאָר גוט געהאַלטענע וואַנצעס, וועלכע ער האָט געפאַרבט, האָט הנאה געהאַט פון איר צוהערן, ווי פון גוטן וויין, און מורא געהאַט, עס זאָלן זיך אויס-נעמען ביי אים אַנעקדאָטן, און געפלאַנט, ווי און ווהיזן ער זאָל מיט איר פאַרשווינדן. און עס איז ווירקלעך געוועזן אַ שווערער קרבן, אָפּצורייסן זיך פון אָט דעם פאַרשיכורטן און פאַרשיכורט-דיקן נפש און גיין טאָן די פליכטן פון פּאָטער און גאַסט-אויפ-נעמער.

זיי זיינען צוגעגאַנגען צו אַרנאָלדן ביידע, מר. און מרס. שופרא, ט א ט ע און מאַמע, מיט דער האַרציקייט פון פריינט-לעכע גאַסטגעבער, מיט אויסגעשטרעקטע הענט, מיט שמייכלעך-דיקע געזיכטער, מיט פריילעכן פאַטאָס אין טאָן:

„העלאו, מיסטער לעווענבערג!“

און אויף קעטרינס מסירה: „ער וויל נישט בלייבן, דער שלעכטער מענטש!“ האָבן זיי אים אָנגענומען פון ביידע זייטן: ניין, זיי וועלן אים נישט אָפּלאָזן! און פאַרזיכערט אים, אז עס וועט אים זיין אָנגענעם ביי זיי. און מר. שופרא האָט גענומען שלעפּן ביי אים דעם הוט פון האַנט און אָפּגעפּלען זיין מאַנטל. קעטרין אָבער איז געשמאַנען הינטער אַרנאָלדס רוקן און געוואָרפן אויף אים ביידע בליקן. ווען ער האָט זיך אומגעקוקט צו איר, האָט זי אים באַגעגנט מיט אַ שמייכל און מיט בעטנדיקע אויגן. דאָס האָט אויף אים געוורקט, און ער האָט געלאָזן אָפּגעמען ביי זיך דעם הוט און אַראָפּגעמען דעם מאַנטל, און געשיקט מערין צום שאַפּער, ער זאָל קומען אין אַ שעה אַרום. אָבער קעטרין האָט צו-געווינקען מערין, זי זאָל אוועקשיקן דעם שאַפּער אינגאַנצן, און דאָס אַרויסנייענדיקע מיידל האָט איר אָפּגעענטפּערט מיט אַ פאַר-שטייענדיקן בליק.

קעטרין האָט אים גענומען אונטערן אַרעם און אַריינגעפירט אין זאָל. מר. און מרס. שופרא זיינען געגאַנגען הינטער זיי. זיי האָבן זיך צוגעווינקען מיט לאַכן אין די אויגן: „א העכט אַביסל!“ אָבער ביי דער טיר פון זאָל האָבן זיי זיך ביידע גלייך געכאַפט,

אז זיי דארפן אהין נישט אריין אזוי ווי זיי גייען איצטער הינטער זייער טאָכטער און איר, „העכט“. זיי וועלן זיין טאטע-מאמע, זיי וועלן זיין שווער און שוויגער, זיי וועלן זיין זיידע און באַבע. זיי האָבן נאָכאמאָל זיך אָנגעקוקט, איינס אין דעם אנדערן האָבן זיי געזען, אז זיי זיינען נאָך יונג, אז זיי האָבן נאָך זייערע ליידנשאפטן און ווילן נאָך לאַנג לעבן אין זייערע ליידנשאפטן און טאָרן נאָך נישט אויפטרעטן אין דער ראַלע פון קאנדידאטן אויף זיידע און באַבע.

„אנטשולדיק,“ האָט אַרויסגערעדט מר. שופרא, וועלכער האָט שוין לאַנג נישט געברויכט דאָסדאָזיקע וואָרט אין זיינע אַלץ מער זעלטן-ווערנדיקע געשפרעכן מיט זיין פרוי. „דו גיי אַרײַן. איך וועל באַלד אונטערקומען.“

„אנטשולדיק אַלײַן,“ האָט מרס. שופרא געענטפערט. „מיר פאַסט אויך בעסער אַרײַנצוקומען דורך דעם הינטער-זאַל.“

שופרא האָט זיך צולאַכט.

„ביזט אַ טײוול!“

„איך וועל נאָך צו יעדער צײַט קאָנען אויסגלייכן זיך מיט דיין יונגוואַרג.“

ער האָט זי אָנגעקוקט פון דער זײַט. זי האָט צו אים אויפֿ- געהויבן איר אַוואָל געזיכט און אַרויסרופנדיק אָנגעקוקט אים מיט אירע שוואַרצע אויגן אונטער די לאַנגע ברעמען. זי האָט זיך אויך אַ צי געטאָן מיטן גאַנצן קערפער נאָך אויבן, ווי זי וואָלט געד וואָלט איינציען דאָס ביסל פעטס, וואָס די יאָרן האָבן אויף איר אָנגעלייגט, און אויסזען שלאַנקער. אָבער איר באַוועגונג האָט אים דערמאָנט די קלעאַפּאַטרע-באַוועגונגען פון זיינע כאַריסמקעס, פון אַלע די יונגע לײַבער, וועלכע זײַן געלט האָט אים צוגעכישופט. ער האָט אַ שמײַכל געטאָן און אַ קיצל געטאָן זײַן פרוי מיטן פינגער אונטערן אָרעם. זי האָט צוזאַמענגעצוקט פון דעם קיצל, איר קערפער האָט זיך אויסגעשפּווייט, איז פעט געוואָרן. מר. שופרא איז אַוועק פון איר, לאַכנדיק, דעם קאַפּ אויפגעהויבן, אונטער- טענצלענדיק מיט דער עלאַסטיציטעט פון אַ יונגטלעכן קערפער, טריאומפּירנדיק איבער זײַן פרוי, וועלכע קאָן נישט באַקעמפן די

יאָרן, אזוי ווי ער, דער מאַן. מרס. שופרא האָט אויסגעשטעקט די צונג הינטער אים. אָ, זי וועט עס אים נאָך זאָגן! פאר נעלט וואָלט זי אויך געקאָנט קויפן יונגוואַרנ. זי וועט אים אָבער נאָך באַר ווייזן, אז זי קאָן נאָך דעראַבערן יונגעלייט. זי וועט עס אים נאָך הינט באַווייזן, און זי איז אוועק צום הינטער־זאָל, פילנדיק ווידער אויף זיך די בליקן פון דעם אָקס.

XII

דער זאל פון די שופראס, ווי אויך דער הינטער-זאל, מיט וועלכן ער איז געוועזן פארבונדן דורך א זייער פרייטער רוק-טיר, האָבן אויסגעזען מער ווי א געשעפט פון מעבל און אַנטיקן. אויס-געקלעפט מיט גרוי און גאָלד, זיינען זיי געוועזן אָנגעשטעלט מיט ווייסע און גאָלדענע מעבל-שטיקער, באַגרויט פון שטויב, וועלכער איז זעלטן אָפגעווישט געוואָרן. די פענסטער זיינען געוועזן באַ-האַנגען מיט שווערע, טייערע גאַרדינען, אין וועלכע עס זיינען גע-וועזן א סך לעכער און וועלכע מען האָט נישט געקאָנט אָנדרין, אום נישט אויפצוהייבן א שטויב-וואַלקן. און אומעטום זיינען גע-וועזן אָנגעוואָרפן קישעלעך פון אלע מינים: גרעסערע, קלענערע, טאַפעצירטע, אויסגענייטע, באַמאַלטע, זיידענע, סאַמעטענע, פון אַלערליי קאָלירן, אויף די סאַפעס, אויף די שטולן, אויף די פּערי-שישע טעפּיכער, וועלכע האָבן פאַדעקט די דיל, אויף די גרויסע ווייס-בערישע פעלן מיט די ריזיקע בערישע קעפּ, וועלכע האָבן געשטערט יעדע פרייע באַוועגונג. עס איז נישט געוועזן קיין באַ-לעבאַטישע האַנט, ווי אַלץ איז דאָ געלעגן און געשטאַנען. קיין גע-שמאַק האָט דאָ נישט געווירטשאַפט, קיין ליבע האָט זיך דאָ נישט אַרײַנגעמישט. די פאַרשיידענע טייערע לויפער אויף דעם וואַנט-ברעט איבער דעם פייער-פּלאַץ, אויף דער פּיאַנאָ, וואָס איז גע-שטאַנען ביים דורכגאַנג צווישן די זאַלן, אויף די ווענטלעך פון די סאַפעס און די גרויסע פּאַטער-שטולן, זיינען געהאַנגען אָפגעלאָזן, צונויפגעקנייטשט, מיט גרויסע לעכער-געוואַלט-טריסן, ווי ווילד-פרעמדע וואַלטן דאָ געהויזט.

דאָס הויז האָט שוין לאַנג אויפגעהערט צו זיין אַ היים. עס האָבן געפעלט די האַנט און דאָס אויג פון אַ באַלעבאָסטע. מרס. שופרא, וועלכע איז קיינמאָל קיין באַלעבאָסטע נישט געוועזן, ווייל זי האָט קיינמאָל נישט געוואָלט און נישט געוואָלט וויסן פון אַר-דענונג, האָט אין די לעצטע יאָרן גאָר אינגאַנצן נישט געקומערט זיך וועגן איר הויז. דאָס איז געוועזן פאַר איר אַן אַכסניא אויף אַפצוועסן און איבערצושלאָפן, קומענדיק אַהער כמעט נאכט אין נאכט מיט דעם ערשטן גרוי פאַרטאָג.

דורכנייענדיק צו איר האַמעל-צימער — איר שלאָף-צימער, אַ מידע פון טרינקען, פון קאָרטן-שפיל, פון די ראדזשערסעס און די ליסאָוס, פלעגט זי נאָך אַריינקוקן אין דעם דערפֿיאיקן נומער, דעם שלאָף-צימער פון איר מאַן. אַן קיין שום אינטערעס צו זיין פּערזאָן, נאָר אויס ניגיריקייט, אויס קיצל, ווי זי וואָלט אַריינגע-קוקט אין דעם פאַרבאָטענעם שפּאַלט פון אַ באַד. ווייל גאַנץ אָפט פלעגט זי אים טרעפן דאָרטן מיט עמעצן אַנדערש. דעמאָלט פלעגט זי זיך אַוועקגעבענען פון דער טיר מיט אַ ברייטן שמויכל, צופּרידן פון דעם, וואָס זי האָט געזען, און יעדעס מאָל באַשליסן, אַז זי מוז עס אויך אַמאָל טאָן, מוז אויך עמעצן ברענגען מיט זיך. אָבער דעמאָלט האָט איר היים געדאַרפט אויפהערן צו זיין פאַר איר אַ היים, ווי זי האָט עס אויפגעהערט צו זיין פאַר איר מאַן. האָט זי זי מער און מער פאַרלאָזן, מער און מער פאַרנאַכלעסיקט, אָבער דאָך האָט זי ביי זיך נישט געקאָנט פּוּעלן נאָכצוטאָן אינגאַנצן איר מאַן, כאַטש זי האָט זיך נישט אויפגעהערט צו זאָגן, אַז זי מוז עס.

ווען קעטרין האָט אַריינגעפירט אַרנאָלדן אין זאַל, זיינען דאָרטן געוועזן נאָר דער אַדוואָקאַט ראדזשערס און דער קליידער-פאַבריקאַנט ליסאָו. זיי זיינען ביידע געקומען צו פאַרברענגען אַ גוטן אָונט מיט מרס. שופרא, נאָר די אָנוועזנהייט פון מר. שופרא האָט זיי געשטערט. זיי האָבן זיך געפילט געבונדן און זיי נען געזעסן אויף די מאַסיווע לעדערנע פאַטער-שטולן, וועלכע זיי נען געשטאַנען נישט ווייט פון די פענסטער, ווי פאַרשיקטע. פון צייט צו צייט האָבן זיי עפעס אַרויסגערעדט און געלאַכט, צי עס

איז געוועזן פון וואָס אָדער נישט, גערויכערט און געוואַרט, אַז מר. שופרא וועט פאַרשווינדן.

דערזענדיק אַרנאָלדן, האָט אַדוואָקאַט ראַדזשערס אויסגע-
שריגן מיט זיין הילכיקן קול:

„אַט איז דאָך אונזער טויטער!“

און האָט זיך צולאַכט מיט דעם קראַכן פון אַ דונער.

ער איז צוגעגאַנגען צו אַרנאָלדן, טראָגנדיק זיין גרויסע,
קרעפטיקע האַנט אין פאַראַויס, און גערעדט הויך און ליאַרעמדיק:
„העלאָו, מר. לעווענבערג! עס פרייט מיך צו זען אייך נאָך

אַ לעבעדיקן ביי דער זייט פון אונזער פאַרפירערישער קעמריין!
איר האָט נאָך, הייסט עס, קיין זעלבסטמאָרד נישט באַגאַנגען.“

און איז זיך ווידער צוגאַנגען אין זיין דונער-געלעכטער.

אַרנאָלד האָט געקוקט אויף דער ברייטער, שווערער האַנט
און נישט געוויסט, צי זאָל ער אַריינלייגן אין איר זיין האַנט.

„וואָס איז דער ווייז, מר. ראַדזשערס?“ האָט ער גערייצט

אַרויסגערעדט.

„מר. ראַדזשערס מאַכט שטענדיק אומגעלונגענע ווייזן,“ האָט

קעמריין ביז אַרויסגעשיפעט און אַוועקגעפירט אַרנאָלדן צו די
יונגע געסט, וועלכע זיינען געוועזן פאַרזאַמלט אין דעם הינטער-
זאַל.

מר. ראַדזשערס איז געבליבן שטיין מיט זיין אויסגעשטרעק-

טער האַנט, אָבער ער האָט אַרויסגעלאָזן אַ נייעם אויסשאַס פון
געלעכטער, ווי עס וואָלט אים שטאַרק געפעלן געוועזן, וואָס קעמריין

האָט געזאָגט. און מר. ליסאָו, וועלכער איז געזעסן אויפן פּאָטער-
שטול ביים לינקן פענסטער און געלאַכט זיין שטימלאָזן געלעכטער,

האָט איצטער געפונען פאַר נויטיק נאָכצושרייען דעם זיך דער-
ווייטערנדיקן אַרנאָלדן:

„העלאָו, מר. לעווענבערג! העלאָו, מר. לעווענבערג!“

און ווייטער געלאַכט, ווי ער וואָלט געזאָגט עפעס זייער וויי-

ציקס.

אַרנאָלד איז פאַרגעשטעלט געוואָרן כסדר: דאָראַטי גורמאַן,

אַלעקס שטיין, עוועלין סמיט, בורט בענדער און מאַלי וואַטערס.

דאָראַטי איז געוועזן אַפּיסל באַטרונקען. אירע פולע באַקן

זיינען איצטער געוועזן נאך פולער אונטער א פורפוררויטער פארב, די ברוינע אויגן זיינען געוועזן פארצויגן און טרויעריק. זי איז געזעסן אין ווינקל פון דער סאָפּע, דעם קערפּער אַביסל אַראָפּגע-רוקט, ביידע הענט אויף די אַנגלענס, די פּיס ווייט פּאַנאַדערגע-שפּרייט. זי האָט איר פּאַזע נישט געביטן, ווען אַרנאָלד איז צוגע-פירט געוואָרן צו איר. זי האָט אים אַנגעקוקט פון אונטערן שטערן און קוים אַ שאַקל געטאָן צו אים מיטן קאָפּ. ווען ער איז אַוועק-געפירט געוואָרן ווייטער, האָט זי אַ מאַך געמאָן פּאַרעכטלעך מיט דער האַנט, מיט דער נאָז און מיט די ליפּן. „גוי דיר! ביזט נישט קיין פּלאַנץ פון מיינ גאַרטן!“

אַלעקס שטיין האָט זיך אַ הייב געטאָן פון אָרט, עפּעס אַרויס-געברומט און ווייטער געקוקט אויף דער זאַלטיגער, געוואַרט צו דערזען דאָרטן די אַריינקומענדיקע מרס. שופּראַ. עוועלין סמיט איז געוועזן גאַנץ העפלעכקייט, האָט זים אַפּגעשמייכלט, אַ באַוועג געטאָן מיט האַלז און קאָפּ, ווי אַ גאַנז, פון אונטן נאָך אויבן און אַראָפּ. בוירט בענדער, וועלכער איז געשטאַנען הינטער איר, האָט מיליטעריש צונויפגעקלאַפּט די קאַרקעס פון זיינע שיך און טיף פאַרבויגט זיך. אָבער מאַלי וואַטערס האָט נאָר צוזאַמענגעצויגן אירע ליפּן.

יעדער נייער נאָמען האָט אויפגעוועקט אין אַרנאָלדן איבער-ראַשונג און ווידערווילן, און ענדלעך האָט אויפגעקאַכט אין אים אַ פּראָטעסט קעגן דער געזעלשאַפּט, אין וועלכער ער איז אַריינגע-פאַלן. אים איז אויסגעקומען אַנצוהערן זיך וועגן די פּאַרגעשמעל-טע, אָבער ער האָט זיי ביז איצטער קיינמאָל נישט געטראָפּן. עווע-לין און מאַלי זיינען נאָך געוועזן דערצו צייטונגס-העלדיגס. זייערע עסקאַפּאַדן זיינען באַשריבן געוואָרן לאַנג און ברייט און זייערע בילדער האָבן סענסאַציאָנעל באַצירט די מאַרגן- און אָונט-ציי-טונגען, און גאַנץ באַזונדערס די בילדער-אַפּטיילונגען פון די זונטאָג-צייטונגען. ער האָט ניגיריק אַנגעקוקט די איינע און די אַנדערע, באַטראַכט דאָראַטין און אַלעקס שטיין און בוירט בענ-דער, און נישט געוויסט, וואָס צו טאָן מיט זיך. ער האָט גענומען אַ פּאַפּיראַס פון דעם קעסטל, וואָס קעטרין האָט אים אונטערגע-טראָגן, פאַררויכערט אָן דעם שוועבעלע, וואָס זי האָט אַנגעצונדן,

געזאָגט צוויי מאל „א דאָנק“, אַראָפּגעלאָזן זיך אויף דעם שטול, וועלכן קעטרין האָט אים אָנגעוויזן — אַלץ מיט דער מינע פון איינעם, וועלכער טראַכט ווי צו אַנטלויפן.

קעטרין האָט געוויסט, וואָס אין אים קומט פאַר, און גע-קומט אויף אים מיט דעם שאַרפן דורכדרינגענדיקן בליק פון אירע קלוגע שוואַרצע אויגן. דאָס איז געוועזן אַן עקזאַמען. וועט ער נישט אַנטלויפן, איז ער אירער. אירער אויף שטענדיק. זי וועט אים דאַרפן נאָר נאָך אַביסל מער צורייצן און ער וועט ליגן ביי אירע פיס, ווי עס שטייט אין די ראַמאַן-ביכער, וועלכע זי האָט פליסיק געלייענט און שפּאַטיש פאַראַכט, ווי איינע, וועלכע ווייס בעסער.

„דאָס זיינען אייערע פריינט?“ האָט אַרנאָלד ענדלעך שטייל אַרויסגערעדט, אום עפעס צו זאָגן.

„יאָ, מיינע טייערסטע, מיינע נאַנטסטע!“ האָט זי געענט-פערט מיט אַ געמאַכטער באַגייסטערונג. זי האָט געהיט זיינע באַ-וועגונגען. ניין, ער איז נישט אויפגעשפרונגען און נישט אַנט-לאָפן.

אין הינטער-זאָל איז אַריינגעקומען מרס. שופרא. זי האָט צוגעאיילט צו אים, ווי זי וואָלט אים ערשט דערזען.

„אַ, עס פרייט מיך זייער, וואָס איר זייט געקומען! ווי גייט עס אייער מוטער? וועט איר טרינקען אַ קאַקטייל? יאָ, איר וועט טרינקען. קעטרין, הייס... פאַר אַלעמען. מיר וועלן אַלע טרינקען.“ קעטרין האָט אַ צי געמאַן די לאַנגע גלאַקס-שנור ביי דער טיר. מערי האָט זיך באַוויזן, און קעטרין האָט איר געהייסן פרענגען די קאַקטיילס.

מרס. שופרא האָט צוגערופן:

„אַבער קאַקטיילס!“

און דאָן געווענדט זיך ווידער צו אַרנאָלדן:

„אַ, דאָס איז געוועזן שיין פון אייך, צו קומען. איך וועל טרינקען אַ גאַנץ באַזונדערן טאַסט... אַט איז אויך מר. שופרא!“ מר. שופרא, אַריינקומענדיק, האָט גלייך אויפגעזוכט מיט די אויגן מאַלי וואַטערס. ער האָט אויך געווענדט זיינע שריט צו איר. אַבער מרס. שופרא האָט געפונען, אַז דאָס וועט זיין זייער אומ-

העפלעך און טאקטלאז בנוגע צו דעם „העכט“, וועלכן מען דארף נאך פאנגען פאר זייער טאכטער. און אויב מען האָט שוין אזויפיל געאַפּפּערט פאַר דער טאָכטער, מוז מען נאָך אַביסל, און אויב זי, די מאַמע, איז נישט צוגעגאַנגען צו אַלעס שטיין, וועלכער האָט ווידער אָנגעשטעלט זיין ביזן פּליק אויף איר פּלייש, מעג ער, דער טאַטע, נאָך נישט צוגיין צו מאַלי וואַטערס, וועלכע האָט ביים אַריינטריט פון מר. שופּרא ווידער אויפגעהויבן איר אויבערשטע לײַפּ. און אזוי האָט זי אָפּגעשטעלט איר מאַן מיט אַ צבועזישן צורוף:

„דערוואַרד, האָסט שוין געזען מר. לעווענבערג?“
און האָט זיך גלייך געווענדט צו אַרנאָלדן, אַרויפגעלייגט איר האַנט אויף זיינער און געלאַכט און שטיל געזאָגט:
„אַ, יאָ, איך האָב גאָר פאַרגעסן. מיר האָבן דאָך אייך באַ-גריסט אין פּאַיע.“

אַבער מר. שופּרא איז איבערגעריסן געוואָרן אין זיין גאַנג. ער האָט זיך פאַרקערט צו אַרנאָלדן. מאַלי וואַטערס האָט ווידער פאַרייניקט אירע לײַפּן.

„נאַטירלעך, האָבן מיר זיך געזען,“ האָט מר. שופּרא גע-זאָגט. „וויילט איר אַ סיגאַר? אַ גאַנץ אומדערוואַרטעטער גאַסט. אָבער איך וויל זיך נישט נאַרן: ער איז געקומען צו קעטרין. וועל איך נישט שטערן. וועל איך זיין דער לעצטער, וועלכער וועט שטערן. און דו זיי אויך קלייגער און שטער נישט. ביי אונז, דאַרפט איר וויסן, איז אַ הויז, וווּ קיינער ווערט נישט געשטערט. אַלמע, יונגע — ביי אונז, איבעריקנס, זיינען קיין אַלטע נישטאַ, ווי נאָר מיין ווייב, האַ-האַ-האַ...“

מרים. שופּרא האָט אויפגעצוקט און קאָסעטיש אָנגעבלאָזן אַרויסגערעדט:

„דו!... דו ביזט אַליין אַלט!“
מר. שופּרא האָט געלאַכט און ווייטער גערעדט:
„האַ-האַ, ווי נאָר מיין ווייב און אירע צוויי געסט דאַרטן, וועלכע האָבן זיך איינגעזעצט אין די ווייכע שטולן און קאָנען זיך פון אַרט נישט רירן, האַ-האַ...“
מרים. שופּרא האָט קאָסעטירט צו אַרנאָלדן:

„זאגט איר אליין, בין איך אלט? זע איך נישט אויס א סך
יינגער פאר אים?“

אבער מר. שופרא האָט פּאַרטנעזעצט:

„וואָס איך וויל זאָגן, איז: אלטע, יונגע, ביי אונז ווערט
נישט געשטערט, לאָזט מען זיך נישט שטערן. אָט וועל איך אפילו
נישט בעטן אייער אַנטשולדיקונג און וועל גיין פּאַרטנעזן מיין
געשפּרעך מיט אַ ליבער קליינער מיידל.“

מאלי האָט ווידער פּאַנאָדערגעטיילט אירע ליפּן און פּאַ-
געגנט אים מיט אַ בריווין שמייכל.

מרס. שופרא האָט אים נאָכגעשיקט אַ ביוזן בליק און גלייך
צוגאָסן זיך אין אַ שמייכל, מיט וועלכן זי האָט אויפגעזוכט די
אויגן פון אַלעקס שטיין. איר מויל האָט אין דער אייגענער צייט
גערעדט צו אַרנאלדן. זי האָט נאָכגעפרעגט אויף פּאַרשיידענע אַל-
געמיינע פּאַקאָנטע, געמאַכט וויציקע פּאַמערקונגען איבער פּריינט
און פיינט, פּאַגלייטנדיק אירע פּאַמערקונגען מיט קורצע אויפלאַ-
כונגען.

אָבער באַלד האָט קעטרין פּאַרכאַפט אַרנאלדס אויער. זי
האָט אים דערציילט די סקאַנדאַל-געשיכטן פון אירע „טויערסטע,
נאַנטסטע“ פּריינט. זי האָט זיי דערציילט גראָב, ווילגאר, אין זייער
גאַנצן ציניזם, אונטער צוגעבונגען און קורצע אויפלאַכונגען פון
מרס. שופרא.

און אַרנאלד האָט געפילט — —

פאַר זיינע אויגן איז אַרויפגעשווימען אַ בילד, וואָס ער האָט
געזען — אָדער אפשר האָט זיך אים בלוז געדאַכט, אַז ער האָט
געזען — אין אַ קינאַ. אַ יונגער מענטש אָדער מיידל, צאַרט
פילנזיק, איידל-הויטיק, ריין און שוין, איז אַריינגעפאַלן אין
אַ באַנדע פון שמוציקע, לייזיקע, גאַנץ ווילדע מצורעים — פון די,
וועלכע קיין איין געזעלשאַפט לאָזט נישט לעבן צווישן זיך און פאַר
וועלכע יעדע שטאַט פּאַרמאַכט אירע טויערן. און די קרעציקע
האָפן אַרומגערינגלט דעם יונגן מענטשן, געשאַרט זיך אַרום אים
מיט זייערע פּאַרלייזטע קליידער, געקראָכן צו אים מיט זייערע אוי-
טערדיקע פינגער, געאַטעמט אויף אים מיט זייער פּאַרפעסטן
אַטעם. דעם יונגן מענטשנס געזיכט איז געוואָרן דער אויסדרוק

פון לייב האפטיסן שרעק — דער פילם-אפאראט האָט עס צוגערוקט נענטער צו די צושויער, מען זאָל האָבן אַ בעסערן באַגריף פון זיין ירעק.

דאָס האָט געפילט איצטער אַרנאָלד, זיצנדיק צווישן מוטער און טאָכטער, מיט די אויגן אַרומגעמענדיק די גאַנצע געזעל-שאַפט, אין וועלכער ער איז אַריינגעפאלן.

ער האָט זיך דערמאָנט אויף דער נעכטיקער געזעלשאַפט. וואָס פאַר אַ חילוק! אַ בענקעניש איז אויפגעשטיגן אין אים, ווי איינער בענקט נאָך שטילקייט אין אַן אוממעגלעכן גערויש פון מאַשינען. פּלוצלונג האָט ער דערזען פאַר זיך די געזיכטער פון מעריאַן און אַלגא, די, וועלכע ער האָט פאַרטריבן פון זיך היינט בייטאָג. איצטער זיינען זיי צוגעשטאַנען צו אים, נישט אַפּצו-טרייבן, און עס איז אים געוועזן, ווי זיי וואָלטן אים געפרעגט: וואָס טוט ער דאָ?

טאַקע, וואָס טוט ער דאָ? ראַדזשערס האָט אים דערמאָנט ביי זיין אַריינקום אויף דעם, וואָס מרס. שופרא האָט אים גע-זאָגט אין רעסטאָראַן: אויב ער האָט זיך פאַרליבט אין קעטרין, זאָל ער בעסער באַגיין זעלבסטמאָרד. דיִדאָזיקע ווערטער האָבן אים איצטער פאַרפּאָלגט. עס איז שוין זעלבסטמאָרד צו זיין דאָ מיט די אַלע מענטשן, צו אָטעמען זייער לופט. אויפשטיין דאַרף ער און אַוועקגיין, אַנטלויפן — אַרויסשפּרינגען אַפילו פון אַ פענ-סטער, אויב עס זאָל זיין נויטיק.

אַבער ער האָט זיך נישט גערירט פון אָרט. ער האָט נישט געוואָלט זיין קיין העלד פון מאַראַלישקייט. שליסלעך דאַרף אַ מענטש קענען דורכמאַכן אַלערליי זאַכן. ווען ער וועט שפּע-טער אַוועקגיין, וועט ער זיך גוט אויסשפּיען, וועט אַפילו נעמען אַ וואַנע, וועט זיך אַפּרייניקן און זיין מיט אַן איבערלעבעניש רייכער. ער האָט מיט דיִדאָזיקע מענטשן קיין באַקאַנטשאַפט נישט געזוכט, אָבער אז ער האָט זיך מיט זיי צופעליק געטראָפּן, איז עס ברעבד זייער אינטערעסאַנט. גייט ער נישט אַמאָל אין זאָלאָגנישן גאַרטן?

דאָס איז געוועזן געוויסן-באַרואיקונג, אייגענע ציינער-פאַר-יעדעניש. ער האָט זיך נישט גערירט פון אָרט, ווייל דאָס געפיל,

וואָס האָט אים געבראַכט אַהער, איז געוועזן שטאַרק אין אים. געוואָרן נאָך שטאַרקער, ווען ער האָט דערזען קעטרין, די פּיל פאַר-שפּרעכנדיקע קאַרמען-קעטרין. פּריער אָדער שפּעטער וועט ער מיט איר אַוועק פּונדאַנען און וועט איבערלעבן אויף דאָסניי עטוואָס זייער שטאַרקס, משונהדיקס, משוגעתדיקס. ער האָט געזען פאַר זיך די מאָראַליש-ציכטיקע פּנימער פון מעריאַן און אַלגאַ, אָבער ביי זיין זייט האָט ער געפּילט קעטרין, די ווילגאַרע, די צינישע, די אַלץ-זיך-דערלויבנדיקע. און ער וועט זי באַלד האַלטן אין זיינע אָרעמס, די האַלב-נאַקעטע...

מערי האָט אַריינגעבראַכט די קאַסטיילס. עס איז געוואָרן אַביסל לעבן און באַוועגונג אין דער געזעלשאַפט. דאָראַמי האָט געמוזט אַראָפּנעמען די האַנט פון דעם סאַפּע-ווענטל, אויסשטרעקן זי נאָך אַ גרויסן קאַסטייל-גלאָז און דערנאָך טראָגן דעם שטאַרקן געטראַנק פּן צייט צו צייט צו די ליפּן, פּויל און אָפּגעלאָזן. אַלעקס האָט צוגעטראָגן דאָס גרויסע גלאָז צו די ליפּן און מער נישט אַוועקגענומען עס, ביז ער האָט עס ביסלעכווייז געענדיקט, קוקנדיק די גאַנצע צייט איבערן גלאָז אויף דער נאַקעטער ברוסט פון מרס. שופּרא, מאַלי וואַטערס האָט אַ פּריער אָנגעשטויסן מיט מר. שופּרא, דערנאָך אַריינגעשטעלט דאָס גלאָז צווישן די ציינער, ווי זי וואַלט עס געביסן, און געזייט דעם געטראַנק לאַנגזאַם, פאַמעלעך. אָבער פאַר גרעסערער באַקוועמלעכקייט וועגן האָט זי געפּונען פאַר נויטיק אַוועקצולייגן אירע פּיס אויף מר. שופּראס שוים. מר. שופּ-רא האָט געזאָגט: „אָט דאָס איז אַ קלוג מיידל!“ און גענומען איר דערציילן אַ פּאַסנדיקן אַנעקדאָט, לאַכנדיק און טרינקענדיק זיין קאַסטייל.

עוועלין האָט געזאָגט: „איך בין טאַקע דורשטיק!“ גענומען זיך אַ גלאָז און אַ צווייט גלאָז געגעבן בוירטן, און ווייטער גע-שעפטשעט זיך מיט אים, אַריבערקוקנדיק פּון צייט צו צייט צו אַרנאָלדן און קעטרין, וועגן וועלכע זיי האָבן גערעדט.

מרס. שופּרא האָט אַ הייב געטאַן איר גלאָז צו אַלעקסן און דערנאָך צו די צוויי אַלמע אויף די וויכע שטולן ביים אַנדער עק פון גרויסן זאַל.

ראדזשערס האָט אַרויסגעגראַגערט:

„איר טרינקט אונז צו, אָבער ביז דער קאָסטייל וועט דעריי גיין צו אונז, וועט די פּראָהיבישאַניס-פּאַרטיי איבערנעמען די געגריונג און מיר וועלן האָבן טרינק-פּאַרבאָט אין אַמעריקע.“

און ער האָט אַרויסגעקראַכט אַ געלעכטער איבער זיין ווייץ. דער געלעכטער-קראַך איז אַריינגעפאַרן אין ליסאָס אָפּענעם מויל און איז דאָרטן געשטאַנען, האַלטנדיק דאָס מויל אָפּן, לאַנג נאָך, ווען ראַדזשערס האָט אויפּגעהערט צו לאַכן און אָנגעהויבן צו טרינקען זיין קאָסטייל. און אויך לאַנג נאָך, ווען ליסאָס האָט אַראָפּ גענומען פון מערים טאַץ זיין קאָסטייל-גלאָז. נאָך פּלוּצלונג האָט זיך דער קליידער-פּאַבריקאַנט דערמאַנט, אַז ער האַלט דאָס קאָסטייל-גלאָז אין האַנט. דעמאָלט האָט ער לאַנגזאַם צוגעמאַכט דאָס מויל, ווי די באַסן וואַלטן זיך אים באַוועגט אויף לאַנגזאַמע שרויפן און ווי עס וואַלט אים פּאַרדראָסן, וואָס ער דאַרף אים צומאַכן. און אַז ער האָט אים גאַנץ צוגעמאַכט, האָט ער אים ווידער אויפּגע-פּנט און צוגעטראָגן דאָס גלאָז און אַ טרונק געטאָן.

קעטרין האָט געגעבן אַ לאַנגן, שטאַרקן זופּ פון איר גלאָז, צופּרידן אַ קוק געטאָן אויף אַרנאָלדן, וועלכער האָט זיך דערביי ווי אַ קרים געטאָן, און ווייטער דערציילט. די שעה, וועלכע אַרנאָלד האָט געוואַלט פּאַרבלייבן, איז שוין לאַנג פּאַראַיבער, און ער האָט זיך נאָך נישט אויפּגעהויבן פון אַרט אַוועקצוגיין...

אָבער דערפאַר האָט זיך מאַלי וואַטערס אויפּגעהויבן און געלאָזן זיך גיין צו דער טיר פון דעם הינטער-זאַל. אירע ליפּן פּאַנאַנדערגעטיילט, אירע אויגן פּאַרשלייערט אונטער די לאַנגע ברעמען, דעם קערפּער באַוועגנדיק, ווי אין טאַנץ. מר. שופּראַ איז גענאַנגען הינטער איר מיט לאַכן, ווי ער וואַלט דערלאַכט דאָס, וואָס ער האָט איר געזאָגט, איידער זי האָט אַראָפּגענומען פון אים אירע פּיס און אַוועקגעשטעלט זי אויף דער ערד און אויפּגעהויבן זיך און געלאָזן זיך גיין.

מרס. שופּראַ האָט זיי אַרויסבאַגלייט מיט די אויגן און אויפּגעלאַכט. קעטרין האָט אַ קוק געטאָן אויף אַרנאָלדן, צי האָט ער וואָס באַמערקט.

אַרנאָלד האָט באַמערקט דאָס אַוועקגיין פון מר. שופּראַ מיט מאַלי וואַטערס, געפּילט איצטער קעמרינס בליק, אָבער האָט נישט

אויפגעהויבן צו איר די אויגן. אַקוראַט ווי ער וואָלט איר נישט געוואָלט ווירטאָן דערמיט, וואָס ער וואָלט איר באַוווּזן, אַז ער האָט געזען און פאַרשטאַנען. ער איז געבליבן זיצן, די פיס אויס-געצויגן, די הענט אין די קעשענעס, די אויגן אָנגעשטעלט אויף די שפיץ פון זיינע שטיוול.

באַלד האָט זיך אויך מרס. שופרא אויפגעהויבן און איז צו צו דער טיר, ווי זי וואָלט געוואָלט זען, ווהיין די צוויי זיינען פאַרשווינדן. אָבער שטייענדיק אין טיר, האָט זי אַ קוק געמאָן אויף אַלעקסן, וועלכער האָט נישט אַראָפּגענומען פון איר די אויגן. איר קוק איז געוועזן אַן איינלאַדונג. אַלעקס האָט אים פאַרשטאַ-נען, און ווען זי איז אַרויס פון דער טיר, ווי זי וואָלט נאָכגעגאַנגען איר מאַן, האָט אַלעקס זיך שווער אויפגעהויבן, אוועקגע-שטעלט זיין גלאַז, און איז אַרויס נאָך איר.

קעטריין האָט ווידער אַ קוק געמאָן אויף אַרנאָלדן. ער האָט נישט געביטן זיין פּאָזע, אָבער ער האָט צונויפגעדריקט זיינע ציינער און צוגעדריקט זיך שטאַרקער צום ווענטל פון שטול, ווי ער וואָלט מורא געהאַט, אַז ער וועט נישט אויסהאַלטן און וועט אויפשפּרינגען און אַנטלויפן.

ראַדזשערס און ליסאַ, וועלכע האָבן זיך פּילדייטיק איבער-געקוקט, ווען מר. שופרא איז אוועק און געוואָלט נעמען פּילן זיך פרייער, זיינען איצטער געבליבן זיצן גאַנץ פאַרלאָרן. זיי האָבן זיך אויך דערפּילט באַליידיקט. אין ראַדזשערסן איז אַפּילו אויפ-געשטיגן אַ כעס. ער איז אויפגעשטאַנען פון זיין שטול, ביז אַרויסגעברומט:

„נישטאָ דאָ מער וואָס צו זיין! שוין שפּעט אויך!“

און איז אַרויס מיט פעסטע שריט.

ליסאַ האָט זיך שווער אויפגעהויבן מיט אַ שמיכל:

„אַ גוטע נאַכט, יונגוואַרג!“

און איז אַרויס, נישט אָפּוואַרטנדיק קיין ענטפּער.

אַרנאָלד האָט זיך נישט אומגעקוקט, נישט געזען זייער אוועקגיין, נישט געהערט, וואָס זיי האָבן געזאָגט, נאָר געפּילט, אַז זיי זיינען אוועק, און ווי זיי זיינען אוועק. עס האָט אים גע-עקלט. ער איז געוועזן גאַנץ אויסער זיך. די שעה איז שוין לאַנג

אריבער — פארוואס האָט ער נישט אָפּגעהיט די שעה? פארוואָס האָט ער גאָר פאָרגעסן אַ קוס צו טאָן אויפן זייגער? וואָס פאַר אַ חרפּה! איצטער וועט ער אַוועקגיין, אַנטלויפן. און אָן קעטריין. ער וועט זי נישט נעמען, אוממעגלעך מער. גאַנץ אוממעגלעך. אַ פּריער דער טאַטע, דערנאָך די מאַמע, און איצטער די טאָכטער... אוממעגלעך! אוממעגלעך! ער וועט נאָר לאָזן קעטריין ענדיקן איר דערציילונג וועגן עוועלין סמיט. איינפאַך אויס העפלעכקייט. דערווילע האָט ער געשיקט זיין האַנט צו דער זייגער-קעשענע. אין דערזעלביקער צייט האָט דאָראַמי גודמאַן ווייט פאַנאַני דערגעפנט די אויגן און שנעל אַרומגעקוקט זיך אַרום זיך, און גלייך אויסגעשריגן מיט אַ משונהדיקן שיכורן קול:

„ווי איז אַלעס? איך וויל דאָ גלייך האָבן אַלעסן צוריק! איך האָב אים אַהער נישט געבראַכט פון קיינעם וועגן! אויב מרס. שופּרא וויל...“

זי האָט זיך צושריען אויף איר מאַטראַסן-שפּראַך. אַרנאָלד האָט נישט דערטראָגן די האַנט צום זייגער, איז אויפגעשפרונגען און אַרויס פון זאַל. קעטריין איז אים נאָכגעגאַנגען. האָט צוגערופן צו עוועלין און בוירט, זיי זאָלן איינהאַלטן דאָראַטין, וועלכע האָט זיך נישט געוואָלט באַרואיקן, און פאַרמאַכט הינטער זיך די טיר.

„איך פאַר מיט דיר.“

„ניין.“

קעטריין האָט אַ ווינק געטאָן מערין, וועלכע האָט אים גע-וואָלט העלפן מיט דעם מאַנטל. מערי האָט זיך אָפּגעטראָגן.

„דו ביזט דאָך געקומען נאָך מיר.“

„איצטער האָב איך גענוג.“

זי האָט אים פאַרשטעלט דעם וועג צו זיין הוט און מאַנטל, צוגעטראָטן צו אים, נאָנט, נאָנט. אירע אויגן האָבן געפיערט.

„דו ביזט געקומען צו מיר. האָסט געוואָלט וואָס פון מיר. האָסט געוואָלט מיך קושן, דריקן, ווערן. דו האָסט אויסגעהאַלטן די גאַנצע אַטמאָספּערע פון אונזער הויז צוליב דעם, נאָך וואָס דו ביזט געקומען. איך ווייס דאָך... איך ווייס דאָך אַלץ, וואָס עס איז פאַרגעקומען אין דיר. און איך האָב זיך צוגעגרייט פאַר

דיר. צוגעגרייט דיר אַ סיוורפרייז. צוגעגרייט עפעס, וואָס זאָל דיר גאַנץ ווילד מאַכן. צוגעגרייט זיך צו זיין ווילד מיט דיר. איך האָב נאָר געוואָלט דיר אַביסל הונגעריק מאַכן. איך האָב געוואָלט וויסן, אויף וויפיל דו ווילסט מיך. אויב דו וועסט אויסזיצן ביי אונז, ווילסטו מיך שטאַרק. דו ביזט אויסגעזעסן, דו ווילסט מיך שטאַרק. נעם מיך מיט זיך אָדער קום אַרויף צו מיר אין צימער.

איך האָב דאָך דיר געוואָלט האָבן ביי זיך אין צימער."

אַרנאָלד האָט אויפגעלאַכט. פון הינטער-זאָל האָבן זיך גע-טראָגן די פאַרשטאַרקטע קולות פון דאָראָטי גודמאַן און די באַ-רואיקנדיקע אַריינרעדונגען פון עוועלין און בוירט.

"גייט באַרואיקט אייער נאָנטסטע פריינדן," האָט ער גע-זאָגט, אָנגעמענדיק זיין הוט און מאַנטל. "זי וועט, דאַכט זיך, באַלד אָנהייבן צו ברעכן זאַכן."

אין קעטרין האָט אויפגעקאַכט אַ כעס. זי האָט געוואָלט אויפהייבן אויף אים די האַנט.

"אַ גוטע נאַכט," האָט ער קורץ אַרויסגערעדט און געווענדט זיך צו דער טיר.

זי האָט באַזיגט דעם כעס. איר ברוסט האָט זיך געהויבן, אירע באַטן האָבן זיך צוברענט, אויף די ליפן האָט זיך צולייגט אַ פאַרעכטלעכער שמייכל. די אויפגעהויבענע האַנט האָט זיך פאַר-קערט און אָנגערירט אַ שפילקע אין דעם שפאַנישן טוך. דאָס טוך איז אַראָפגעפאַלן. זי איז געבליבן שטיין נאַקעט.

"אַרנאָלד!"

אומזיסט. ער האָט זיך נישט אומגעקוקט. ער איז אַרויס.

זי האָט אַ קלאַפ געטאָן מיטן פוס. ווען זי וואָלט געוועזן אָנגעטאָן, וואָלט זי אים נאָכגעלאָפן און נאָכגעוואָרפן אַ העסלעך וואָרט. זי האָט מיט כעס אויפגעהויבן דאָס טוך, אַריבערגעוואָרפן עס איבער זיך, און ווילד אַוועק אין זאָל. זי וועט דאָראָטין אויס-קראַצן די אויגן.

זי האָט אַזוי געטאָן. דאָס הויז פון די שופראַס האָט נאָך קיינמאָל נישט דורכגעלעבט אַזאַ נאַכט.

XIII

אַרנאַלד האָט נישט געפונען זיין שאַפער פאַר דער טיר, אַרומגעקוקט זיך אין דער שלאָפנדיקער גאַס, וווּ עס איז נישט געוועזן קיין סימן פון אַן אויטאָמאָביל, געוונדערט זיך, וואָס קאָן עס זיין מיט זיין שאַפער, און איז געוועזן צופרידן, וואָס ער האָט אים דאָ נישט געפונען.

גיין איז גלייכער. וווּהיין יואָלט ער מיט אים געפאַרן? ער וועט איצטער נישט קאָנען אַריבערטראַגן די געזעלשאַפט פון מענטשן, און ער וואָלט נישט געקאָנט פאַרן אַהיים. ער וואָלט זיך געשעמט פאַר זיינע פיר ווענט. ער וואָלט זיי באַלידיקט. ער וואָלט פאַראומרייניקט די נאַנטקייט פון זיין מוטער. ער מוז זיך אויסלופטערן. עס איז אים אַפילו אויפגעפאַלן, אַז ער וועט זיך אַריינכאַפן אין אַ טערקישער באַד. דערוויילע אָבער וועט ער גיין, גיין.

נאָט! וווּ איז ער דאָס געוועזן? וואָס איז מיט אים געוועזן? אויף אַזאַ בלאַטע האָט ער זיך נישט געריכט.

פאַרוואָס איז ער געפאַרן צו קעטריין? וואָס האָט ער גע- וואָלט? וואָס האָט ער דערוואַרט? וויל ער חתונה האָבן מיט קעטי- ריין? עס האָט אים אַ שוידער געטאַן. וואָס-זשע איז ער געפאַרן צו איר? דאָס געפיל פון עקל צו זיך אַליין, וואָס ער האָט שוין איינמאָל איבערגעלעבט, איז אים ווידער באַפאַלן. ער איז נישט בעסער ווי קיינער פון די, מיט וועלכע ער האָט פאַרבראַכט דעם אָונט. וואָס טיילט אים אָפּ פון ראַדזשערס און ליסאַו און אַלעקס

שטיין? האָט ער נישט צוגעבראַכט דעם טאָג אין אויסמאָלן זיך זאַכן, וועלכע זיי האָבן זיך מסתמא אויך אויסגעמאָלט? און אפשר האָבן זיי זיך גאָרנישט אויסגעמאָלט... זיי זיינען געפאָרן צו די שופראס אָן האַרץ־קלאַפּן... ער איז נאָך ערגער פאַר זיי. יאָ, ער האָט זיך אַליין נישט געקענט.

ער האָט זיך אין יענער נאַכט, נאָך דער אויטאָמאָביל־איבער־לעבונג מיט קעטרין, געפרעגט: ווהיין קאָן ער נאָך קומען? ער האָט עס נישט געוווסט. איצטער ווייס ער. ער האָט נישט קיין הערשאַפט איבער זיך אַליין. זיין באַשלוס נישט צו טרעפן זיך מיט קעטרין איז צוקראַכן געוואָרן ביים ערשטן קלאַנג פון איר שטימע אין טעלעפאָן. די באַגעגעניש מיט אידעען־מענטשן האָט אים נישט געבראַכט צו זיך. ער האָט זיי אַפילו פאַרלאַכט אין זיין האַרצן. ווהיין קאָן ער נאָך קומען? עס איז נישטאָ קיין אָפּ־שטעל.

איז נישטאָ קיין אָפּשטעל? אָט האָט ער זיך דאָך אָפּגע־שטעלט. אויסגעניכטערט זיך מיטאַמאָל און איז אַנטלאָפּן. האָט ער דאָך ווילנסיקראַפט. קאָן ער זיך דאָך באַהערשן, און זי איז דאָך געוועזן הערלעך, ווען זי האָט צו אים אַפּעלירט, ווען זי האָט אים געבעטן נעמען זי מיט זיך. הערלעך, שיין און קלוג. זי האָט אַלץ געזען, וואָס מיט אים איז פאָרגעקומען. זי האָט געליענט אין זיין נשמה מיט דער דורכדרינגלעכקייט פון אַ העלזערין, פון אַ מענטשנקענערין.

וואָס פאַר אַ סיורפריז האָט זי געהאַט פאַר אים? זי האָט אים געוואָלט האָבן ביי זיך אין צימער...

אַרנאָלד האָט זיך דערשראָקן צו גיין ווייטער אין דער ריכ־טונג פון דיראַזיקע געדאַנקען.

„אָט איז עס!“ האָט ער צו זיך געזאָגט, און איבער זיין קערפער זיינען דורכגעלאָפּן הייסע שפּילקעס. ווען ער גייט וויי־טער אין דערדאַזיקער ריכטונג, וועט ער באַלד ווידער ברענען וועט ער חרטה האָבן, פאַרוואָס ער האָט זיך „אַפּגעשטעלט“ און אויסגעניכטערט. וועט אים פאַרדריסן, פאַרוואָס ער איז נישט גע־בליבן מיט איר...

דער סם איז דאָ אין אים. ער מוז מיט אים קעמפן. דער

סם, וועלכן ער האָט אין זיך גאַרנישט חושד געוועזן. פּונוואַנען האָט ער זיך אין אים גענומען? זיכער, פון נישט האָבן וואָס צו טאָן מיט זיך. פון דער פּוסטקייט פון דעם לעבן.

אומזין! דאָס איז נישט די דערקלערונג. מענטשן, וועלכע האָבן געהאַט וואָס צו טאָן מיט זיך, וועלכע זיינען אויסגעפּילט געוועזן מיט די קאַמפּן פון לעבן, האָבן אויך געהאַט דעם סם אין זיך. אין דער באַציוואונג צו דער פּרוי זיינען זיי געוועזן שוואַך. גרויסע מענטשן, פּירנדיקע גייסטער, לערער, נביאים — און פאַרלאָרן אין דער פּרוי, דורך דער פּרוי. אַ סך פון זיי האָבן זיך דערקלערט אזוי גרויס, אַז זיי מעגן זיך אַלץ דערלויבן. אַנדערע האָבן געמוזט באַשאַפּן דעם שטן און יצירהרע, אום צו האָבן אַ דערקלערונג פאַר זייער פאַלן.

אַלע מענער זיינען זיך אין דעם פּרט גלייך, האָט ער ווייַטער געטראַכט. די העכסטע און די נידעריקסטע, אין אַלע שטעלונגן גען פון לעבן, דער פּימפּ און דער פּריסט. אויך עלטער שיצט נישט.

די מענטשהייט האָט דאָ אויפגענומען אַ קאַמפּ מיט אַן אינסטינקט, וועלכער איז שטאַרקער פאַר אירע מיטלען צו באַקעמפּן אים. וואָס וואָלט זי דערגרייכט, ווען זי וואָלט אויפגענומען אַ קאַמפּ קעגן הונגער, דורשט, שלאַף?

ער האָט זיך דערשראָקן פאַר זיינע געדאַנקען. ווי איז זייער קאַנסעקווענץ? זיי פירן ערגעץ אין ווייטן הפּקר אַרײַן. דער מאַראַ-ליסט איז וואַך געוואָרן אין אים. ער האָט אַראָפּגעשלעפּט זיינע געדאַנקען פון דער רעוואָלוציאַנערער הויך, אויף וועלכער זיי האָבן זיך פאַרשטיגן. ער האָט זיי פּרום דערמאַנט דאָס חתונה האָבן. צוליב וואָס האָט די מענטשלעכע געזעלשאַפּט איינגעפירט חתונה? דאָס איז דאָך דער זין פון חתונה האָבן: ביזטו הונגע-ריק, האָב דיר דיין אייגן ברויט, נעם נישט, וואָס באַלאַנגט נישט צו דיר.

ער האָט זיך צולאַכט.

פּווי, וואָס פאַר אַ פּילאָזאָפּיע ער איז געוואָרן! ווער האָט גע-קאַנט גלויבן, אַז די שופּראַשע אַטמאָספּערע וועט אים אזוי פּיר-לאָזאַמיש דערהייבן?

אָבער ער האָט נישט געלאָזן מער זיינע געדאַנקען קלעמערן אין קאַפּ-שווינדלענדיקע הויכן. ער האָט זיך געפילט מער אָדער ווייניקער באַרוואַקט. אויסגעלופטערט, אָפגערייניקט. דאָס עקל-געפיל האָט אָפגעלאָזן. מער אָדער ווייניקער. ווייל ווען ער האָט זיך גוט צוגעהערט צו דעם, וואָס עס קומט אין אים פאַר, האָט ער נאָך געפונען דאָרטן אַ קראַצן אויף דער נשמה.

אַ טיר פון אַ פּריוואַט-הויז האָט זיך אויפגעעפנט, און צוויי פרויען, איינגעוויקלט אין שווערע ווינטער-מאַנטלען, זיינען אַרויס. ווען זיי זיינען אַראָפּ פון די מיט ברעטער באַדעקטע שטיינערנע טרעפּ, האָט ער זיך אויסגעגלייכט מיט זיי. ער האָט אויפגעהויבן די אויגן, זיי האָבן אויפגעהויבן די אויגן, און אַלע דריי האָבן אויסגערופן „אַ!“ און זיך באַגריסט. דאָס זיינען געוועזן טערע-זע קעלערמאַן און איר מוטער.

„דאָס איז אָבער גרויסאַרטיק!“ האָט אויסגערופן מרס. קע-לערמאַן. „איצטער וועלן מיר האָבן אַ באַגלייטער. איר וועט דאָך אונז באַגלייטן, מר. לעווענבערג? נאָר זעקס קוואַרטאַלן.“

„איך באַדויער, וואָס עס איז נאָר זעקס.“

דאָס האָט זיין געוויינלעכע העפלעכקייט אַרויפגעלייגט אים אויף דער צונג. אין דער אמתן אָבער האָט ער זיך געפילט פאַר-לעגן: זי ווייס דאָך געוויס, אַז ער האָט אַוועקגעפירט קעטרין פון רעסטאָראַן.

זי האָט עס טאַקע געוויסט. אָבער זי האָט אויך געוויסט, אַז מער האָט מען אים מיט איר נישט געזען און אַז קעטרין האָט זיך שוין נאָכגעפרעגט אויף אים. זי האָט באַשלאָסן מקרב צו זיין אים. „אויב אייך איז אַזוי אָנגענעם צו זיין מיט אונז, פאַרוואָס באַווייזט איר זיך נישט?“

ווען זי פרעגט עס, ווייל זי שלום מיט אים, איז זי אים מוחל דעם קעטרין-פאַרפאַל. דאָס האָט אים באַפרייט פון דער פאַרלעגנהייט.

„איך האָב נישט געוויסט, אַז איר ווילט מיך אָפט זען,“ האָט ער געענטפערט מיט אַ פרויען געמיט. „קומט מען און מען געפינט אויס.“

„איך גיי אויף נימער זיכער.“

ער האָט אַ קוק געמאָן אויף טערעזען. עס איז געוועזן פינף סטער, און זי האָט געהאַלטן דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזן. ביי דער ערשטער גאַס־לאַמפּ וועט ער ווידער אַ קוק טאָן אויף איר. זי מוז געוויס זיין ברוגז.

זיי זיינען געגאַנגען לאַנגזאַם, נישט געאילט, ער צווישן מוטער און טאָכטער. ביים איבערגיין גאַסן פלעגט ער זיי אָננער־מען פאַר די אַרעמס. ער האָט געמערקט, אַז טערעזען איז עס אומ־אָנגענעם. אין אַ קוים באַמערקבאַרער באַוועגונג פון איר אַרעם איז געלעגן ווידערווילן, אַפּטרייסלונג.

מרים קעלערמאַן האָט אים דערציילט, אַז דאָס זיינען זיי גע־וועזן צו באַזוך ביי איר מוטער. מיר. קעלערמאַן איז נישטאָ אין שטאָט. אויך ענדריו איז פאַררייזט. מיט זייער אויטאָ האָט זיך עפעס געמאַכט. אָבער זיי וווינען דאָך נאָנט, און דאָס וועט ער איז אַזוי שוין.

זיי זיינען פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי אַ גאַס־לאַמפּ. ער האָט אַ קוק געמאָן אויף טערעזען. זי איז געוועזן פאַרפלאַמט. גאַנץ פּרעכטיק אין איר שיינקייט. עס איז אים אָנגענעם געוועזן צו קוק! אויף איר. זי האָט אויך אַ קוק געמאָן אויף אים. ווי נישט געוואָלט. אַ שנעלער קוק. אָבער זייערע אויגן האָבן זיך געטראָפּן. איצטער האָט ער איבערגעחזרט מיט מער איבערצייגונג, אַז ער האַלט די נאָנטקייט פון זייער וווינונג גאַרנישט פאַר קיין מעלע.

ער האָט דערקלערט, אַז ער האָט דערפילט פּלוצלונג אַ גרויסע נויטווענדיקייט אין אַ לאַנגן שפּאַציר־גאַנג און אָננעמען זיך מיט לופּט. ער איז שוין אַ סך געגאַנגען, אָבער ער וויל נאָך מער גיין. זיינען זיי אויפגעלייגט צו גיין?

מרים קעלערמאַן האָט אַריבערגעוואָרפּן אַ בליק צו טערע־זען. טערעזע האָט געקוקט גלייך פאַר זיך. די מוטער האָט עס אויסגעטייטשט, אַז די טאָכטער לאָזט עס איבער צו איר. „וועלן מיר אַרויפגיין אויף דער פינפטער עוועניו,“ האָט זי געזאָגט.

זיי האָבן פאַרקערט צו דער פינפטער עוועניו, אָבער אַרנאָלד האָט זיך פּלוצלונג דערשראָקן, וואָס זיי האָבן אָנגענומען זיין

איינלאַדונג. מאָרגן וועלן זיי זיך געוויס דערוויסן, אז ער איז גע-
וועזן ביי די שופראס. דאָס וועט זיין אַ קלאַפּ פאַר זיי.
„פאַרוואָס שווייגט איר, אז מיר האָבן אָנגענומען אייער אייני-
לאַדונג?“ האָט מרס. קעלערמאַן געזאָגט.
„איך האָב זיך פאַרטראַכט איבער דעם, וואָס מיס קעלער-
מאַן האָט מיר נאָך קיין וואָרט נישט געזאָגט.“
„און איר מיר?“ איז אַרויסגעקומען קורץ און שאַרף פון
צווישן טערעזעס ליפּן.
„איך בעט אום פאַרצייאונג! אָבער דאָס זיינען די ערשטע
דריי ווערטער, וועלכע איר האָט איבערהויפט אַרויסגערעדט.“
„די באַגריסונג רעכנט איר נישט?“
„איר זייט גערעכט, אָבער דאָס זיינען אַלץ נאָך געצייילטע
ווערטער.“

„דער שפּאַציר האָט זיך דאָך ערשט אָנגעהויבן.“

„איצטער בין איך צופרידן.“

זיי זיינען אַריבערגעגאַנגען אַ גאַס. ער האָט זיי ווידער אָנ-
גענומען ביי די אַרעמס. טערעזעס אַרעם איז געוועזן ווייניקער
ווידערוויליק. ביי אַ גאַס-לאַמפּ האָבן זיך זייערע בליקן ווידער אָנ-
געטראָפּן.

ער איז אויפגעלעבט געוואָרן, האָט דערקלערט, אז אַלע גע-
שפרעכן זיינען דערלויבט, נאָר נישט וועגן דער מלחמה, און גלייך
געכאַפט זיך, אז ער האָט נישט וועגן וואָס צו רעדן. אים איז
אָבער באַלד איינגעפאַלן צו פאַרכאַפּן זיי דעם וועג וועגן זיין באַ-
זוך ביי די שופראַס.

„איך בין צופעליק היינט אין אָונט געוועזן אין אַ הויז,
וועגן וועלכן איך האָב זיך אַ סך שלעכטס אָנגעהערט. איך מוז
זאָגן, אז איך האָב זיך קיינמאָל גאָרנישט געקאַנט פאַרשטעלן
אַזויפיל פאַרדאַרבנקייט.“

„גיט עס נאָך פאַרדאַרבענערע הייזער, ווי די שופראַס?“
האָט טערעזע אַרויסגערעדט. זי האָט עס געזאָגט אַזוי, אז מען
האָט נישט געקאַנט וויסן, צי האָט זי געטראָפּן, אז ער איז געוועזן
ביי די שופראַס, אָדער זי האָט טאַקע געוואַלט בלויז וויסן, צי

האָט דאָס הויך, ווו ער איז געוועזן, געקאָנט זיין פאַרדאָרבענער פאַר די שופראָס.

ער האָט באַוונדערט איר געשיקטקייט און גאָרנישט גע-
ענטפערט. אָבער מרס. קעלערמאַן האָט זיך אַרײַנגעמישט:

„וואָס'טו פֿלוצלונג אַרײַנגעבראַכט די שופראָס?“

„אַ, ווען מען רעדט פון אַ צופוילטן נעסט, מוז מען דער-

מאַנען די שופראָס.“

„זעסטו, און מר. לעווענבערג איז טאַקטפולער פאַר דיר און

האָט קיין נעמען נישט אָנגערופן.“

„מיינסטו, אז דאָס איז ריכטיק פון אים, וואָס ער לאָזט מיך

טרעפן?“

אַרנאָלד האָט אויפגעלאַכט.

„איך מוז ווידער בעטן אום אַנטשולדיקונג. איך בין אָבער

אַזוי פול פון דעם איינדרוק, וועלכן איך האָב אַרויסגעטראָגן,

אז איך האָב געמוזט רעדן. איך גיב צו, אז די טעמע איז פונסט

אַזוי שלעכט, ווי די מלחמה, און איך זען נישט פאַרט.“

„איצטער זייט איר אין אונזערע הענט. איר האָט אַרויפגע-

בראַכט אַ טעמע, פאַראינטערעסירט אונז, און מיר קאָנען פאַדערן

די פאַרטזעצונג.“

אים איז אָנגענעם געוועזן, וואָס טערעזע האָט אָנגעהויבן

צו רעדן. פייס גאַס-איבערגאַנג האָט ער מיט אַ באַזונדער אָנ-

דריקן איר אָרעם געגעבן איר צו פילן זיין צופרידנקייט. אָבער ער

האָט געזאָגט מיט אַ זייער ערנסטן טאָן:

„מיך פאַרדריסט, וואָס איך האָב אָנגעהויבן. איך וועל

ווירקלעך נישט קאָנען דערציילן, וואָס איך האָב געזען. אָבער מיט

עטלעכע טעג צוריק האָב איך באַזוכט אַן אַנדער קרייז, און פון

אים וואָלט איך זייער גערן געוואָלט דערציילן.“

און ער האָט זיי אָנגעהויבן צו דערציילן פון דעם באַנקעט,

וועלכן ער האָט באַזוכט.

די קעלערמאַנס זיינען קיינמאָל נישט געקומען אין פאַר-

רונג מיט די מזרח-יידן — מיט די יידן, וועלכע זיינען געקומען

פון מזרח-איראָפּע און האָבן זיך באַזעצט אין דער מזרח-זייט

פון ניו-יאָרק. האָבן זיי נישט געקענט און נישט געוואָלט קענען.

זיי האָבן געהאט די פעסטע איבערצייגונג, אז די מזרחער זיינען אַ נידעריקער סאָרט מענטש, מיט וועלכן מען קאָן נישט און מען טאָר נישט פאַרקערן — אַ מענטשן־סאָרט אָן קולטור און מיט שלעכטע זיטן, וועמעס גרעסטער פאַרברעך אָבער איז דאָס, וואָס ער לאָזט נישט פאַרגעסן, אז עס זיינען פאַראַן יידן אויף דער וועלט — איז די גרעסטע שטערונג אין דעם פּראָצעס פון אַסימילאַציע. די פאַמיליע קעלערמאַן, פּאָטער, מוטער, זון און טאָכטער, ווי זייער גאַנצע פאַמיליע און זייער גאַנצער קרייז, זיינען געוועזן פעסט איבערצייגט, אז זיי האָבן שוין לאַנג אויפגעהערט צו זיין יידן. אָדער, לכל־הפּחות, מיט דעם, וואָס זיי ווױנען זייט עטלעכע דורות אין אַמעריקע, האָבן זיי אויפגעהערט צו זיין אַ טייל פון דעם יידישן גאַנצן, דעם יידישן כלל, וואָס איז צושפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט, און האָבן דערפאַר קיין שום שייכות נישט מיט די יידן פון מזרח־אײראָפּע. קומען אָט דיִדאַזיקע יידן פון מזרח־אײראָפּע, בינדן זיי אָן קרובה־שאַפט, פּאָדערן פון זיי הילף אין זייערע נויטן אין נאָמען פון דערִדאַזיקער קרובה־שאַפט און רעדן פון אַ יידישן כלל, אַ יידישן פּאָלק. דאָס האָט אַרויסגערופן ביי די קעלערמאַנס אַ הויסן פּראָטעסט, וועלכער איז אַריין אין האַס און פאַראַכטונג. זיי האָבן זיך דערפאַר קיינמאָל נישט צוגעהערט צו די הילפס־געשרייען פון די יידן אין מזרח־אײראָפּע און קיינמאָל נישט אָפּגערופן זיך אויף זיי. ווען מר. קעלערמאַן האָט איינמאָל געמוזט עפעס געבן אויף אַ הילף־אויפרוה פון די רוסישע יידן, ווייל ער איז געצוונגען געוועזן דערצו דורך זיינע באַציאונגען צו דעם הויך־שטייענדיקן ייד, וועלכער האָט זיך צו אים געווענדט נאָך אַ נדבה, האָט ער געגעבן אזוי ווייניק, אז די נדבה איז געוועזן אַ גרעסערע באַליידיקונג, ווי אַן אָפּזאָג. און גלייך דערויף האָט ער געגעבן אַ זייער גרויסע נדבה אויף אַ נישט־יידישער זאך, ווי ער וואָלט געוואָלט פאַרווישן די זינד פון זיין יידישער נדבה. דער אַרעמער! די יידישע צייטונגען האָבן אויס־גענוצט זיין נישט־יידישע גאָב פאַר יידישער פּראָפּאגאַנדע. די פאַמיליע קעלערמאַן איז טאַקע געוועזן זייער אויפגערעגט איבער דעם.

ווען אַרנאָלד האָט אָנגעהויבן צו רעדן צו זיי וועגן די יידן

פון דער מזרח-זייט, האָבן זיך מוטער און טאָכטער פאַרקרימט. בעסער וואָלט ער שוין גערעדט וועגן דער פאַרדאַרבנקייט פון דער פאַמיליע, וועלכע געהערט געוויס צו זייער קרייז. און געוויס א סך בעסער א געשפרעך וועגן דער מלחמה. אָבער ווערליק מרס. קעלערמאַן האָט געדולדיק געשוויגן, האָט טערעזע נישט אויסגעהאַלטן. זי האָט געפילט אַ פיזישן שמערץ אין די אויערן, אירע נערוון זיינען אויפגערודרערט געוואָרן. זי האָט אים געמוזט איבעררייסן.

„אויף מאַדנע וועגן זייט איר אוועק, מר. לעווענבערג. איסט-סידריידן, אַ פאַרדאַרבנע פאַמיליע...“

„ווי קאַנט איר אין איין אָטעם?“

„דאָס האָט איר דאָך אין איין אָטעם...“

„איך וועל מוזן בעטן אום אַנטשולדיקונג ביי מינע נייע

פריינט אויף דער איסט-סיד...“

„איר בעט היינט איבערהויפט א סך אום אַנטשולדיקונג...“

„אָבער, טערעזע!“

מרס. קעלערמאַן האָט עס אַרויסגעשריען מיט פאַרווורף און

שרעק. טערעזע האָט ווייטער גערעדט:

„דערלויבט מיר אויך איינמאַל בעטן אום אַנטשולדיקונג פאַר

איבעררייסן איך אין אייער באַגייסטערונג. אָבער אויב איר ווילט

בלייבן פריינט מיט מיר...“

„געוויס וויל איך עס.“

„וועלן מיר רעדן וועגן עפעס אַנדערש.“

„אין נאָמען פון מיין פריינטשאַפט צו איך...“

„וועט איר מוזן פאַרראַטן און פאַרגעסן אייערע נייע פריינט

אויף דער איסט-סיד.“

ער האָט אויפגעציטערט פון די ווערטער. עס שמעקט טאַקע

מיט פאַרראַט, ווען ער נעמט זיך נישט אָן פאַר זיי. אָבער פאַרוואָס

האָט זי עס געזאָגט? פאַרוואָס האָט זי געברויכט דידאַזיקע שאַרפע

ווערטער? זי האָט זיי מיט אַ כיוון געברויכט. זי האָט געהאַט אַ מיין

דערבוי. ביים שוין פון אַ גאַס-לאַמפּ האָט ער זי אָנגעקוקט. זי

האָט אים אויך אָנגעקוקט. שטאַלץ, זעלבסטבאַוויסט, מיט אַן איר

בערלינגענעם, קוים באַמערקבאַרן שמייכל.

ער האָט פאַרשטאַנען.

די מיידל וויל אים נאָנט זיין, אָבער זי וויל אַ קרבן פון אים. וויל ער איר פריינטשאַפט, מוז ער זיך דערקלערן אונטער טעניק, אָפּזאָגן זיך פון געווינהייטן, אויפגיין נאָנץ אין איר קרייז, אפילו דורך באַגיין אַ פאַרראַט.

„וואָס זאָגט איר צו מײן באַדינגונג?“ האָט זי איבערגע-ריסן דאָס לענגערע שווייגן.

„דער מאָרגן איז קליגער, ווי דער אָונט, זאָגט אַ ווערטל.“ „טאָ באַגלייט אונז איצטער אַהיים — מיר זיינען נאָנט — און גייט און שלאָפט זיך אויס...“

„אָבער, טערעזע!“ האָט ווידער אויסגערופן מרס. קעלער-מאַן. „ווי רעדסטו דאָס עפעס?“

„אָ, מר. לעווענבערג וועט אויף מיר קיין פאַראיבֿל נישט האָבן. איך רעד צו דער זאך. איך גיב אים אַ גוטע עצה.“

ביים גאַס־איבערגאַנג האָט זי ווידער ווידערוויליק אויפגע-צוקט, ווען ער האָט אָנגערירט איר אַרעם. זי האָט אפילו באַפרייט איר אַרעם.

„דאַרפסט אַליין שוין גיין שלאָפן,“ האָט מרס. קעלערמאַן געזאָגט.

„דאָס גיי איך טאַקע טאָן, און מיר וועלן אויפשטיין קלי-גער — נישט אַזוי, מר. לעווענבערג?“

„דאָס טראַכט איך טאַקע: וועט מיך דער מאָרגן קליגען מאַכן?“

„ביי אונזער נעכסטן צוזאַמענטרעף — אַט אַזוי ווידער, צו-פעליק, שפעט אין אַן אָונט, ווען איר וועט קומען פון...“

„אָבער, טערעזע, וואָס רעדסטו? פאַרוואָס עפעס צופעליק?“ האָט מרס. קעלערמאַן פראַטעסטירט.

„...וועט איר מיר זאָגן, ווי דער מאָרגן האָט אויף אייך גע-ווירקט.“

„באַזוכט אונז, מר. לעווענבערג,“ האָט מרס. קעלערמאַן גערעדט אירס. „צו יעדער צייט אַן אָנגענעמער גאַסט. פאַרוואָס עפעס גאָר צופעליק?“

די יונגע האָבן איצטער געהאַט זייער לשון, וועלכן מרס.

קעלערמאן האָט נישט פאַרשטאַנען. עס איז איר געוועזן, ווי זי האָט עפעס דורכגעלאָזן אין דעם געשפרעך. פאַרהערט עפעס. דערפאַר מסתמא האָט זי נישט געקאָנט פאַרשטיין, ווען אַרנאָלד האָט געזאָגט:

„איך וועל עס איך זאָגן, מיס קעלערמאן. נאָר מיר דוכט, אז איך ווייס עס שוין איצטער.“

„און וואָס האָט איר צו זאָגן?“

„איך וועל באַשטרעבן זיך קיינמאָל נישט צו פאַרראַטן.“

„דעמדאָזיקן ענטפער וועל איך טאַקע דאַרפן איבערשלאָפן.“

„וואָס רעדט איר ביידע?“ האָט מרס. קעלערמאן דערשטוינט

געפרעגט. „איך הייב איך נישט אָן צו פאַרשטיין.“

זיי זיינען צוגעקומען צו זייער הויז. מרס. קעלערמאן האָט

איבערגעהזרט איר איינלאָדונג. זי האָט אַפילו געזאָגט, אז ווען זי

וואָלט נישט געוויסט, אז דאָס גאַנצע הויז שלאָפט שוין, וואָלט זי

אים איינגעלאָרן אַרויפצוקומען. עס איז ווירקלעך שוין געוועזן,

וואָס זיי האָבן זיך אָנגעטראָפן און — האַרציקן דאַנק פאַר דעם

וונדערבאַרן שפּאַציר.

ביים צושיידן זיך האָט טערעזע צוגעטראָגן אים איר געזיכט

גאַנץ נאָנט, ווי ער זאָל בעסער זען, ווי שוין זי איז. אָבער איר

האַנט-דרוק איז געוועזן קאַלט. „א גוטע נאַכט!“ און אַפילו נישט

אומגעקוקט זיך.

נאָר מרס. קעלערמאן האָט זיך אויבן ביי דער טיר אומגע-

ווענדט און צוגערופן נאַכאַמאָל אַ גוטע נאַכט און אָנגעזאָגט, ער

זאָל נישט פאַרגעסן צו קומען.

אַרנאָלד איז געשטאַנען אונטן, ביי די טרעפּ, ביז מוטער

און טאַכטער זיינען פאַרשווינדן הינטער די טירן. ער האָט נאַכגע-

קוקט טערעזען, ווי זי איז אַרויפגעגאַנגען די צען טרעפּ. די פיני

סמערניש פון דער נאַכט האָט אים נישט געשטערט צו זען, ווי

שוין עס זיינען די באַוועגונגען פון איר יוגנטלעכען קערפּער. ווי

שטאַלץ זי טראָגט איצטער דעם קאַפּ! דאָס איז אַן אַרויסרוף אים.

זי האָט זיך נישט אומגעקוקט. נאַטירלעך, ער האָט עס דערוואַרט,

און אַ צופרידענער האָט ער זיך געווענדט צו גיין אַהיים.

אַ ליידיקע טאַקסי איז פאַרבייגעפאַרן. ער האָט זי אָפּגע-

שטעלט און געלאָזן זיך פירן אַהיים. ער איז געוועזן מיד. דער קאָפּ
האָט מער נישט געאַרבעט. אָבער עפעס אין אים איז געוועזן צו-
פרידן. עס איז געוועזן גוט, וואָס ער האָט באַגעגנט טערעזען. זי
איז געוועזן אַ דערפרישונג נאָך דעם בייזן חלום ביי קעטרין.
זי איז, דאַכט זיך, שענער געוואָרן. און זי איז קלוג. ער
וועט זי טאַקע דאַרפן באַזוכן. וועט ער פאַרראַטן זיינע נייע
פריינט? — פריינט? עס רעדט זיך אַזוי. מיט מאַנקאַף... יא, מיט
מאַנקאַף... וואָס מיט מאַנקאַף?

די טאַקסי האָט אים געבראַכט אַהיים. אַריינגיענדיק צו זיך
אין צימער, האָט ער געוואָלט דערמאָנען זיך, וועגן וואָס ער האָט
געטראַכט. ער האָט זיך דערמאָנט אויף טערעזעס געזיכט, וואָס
האָט זיך אַזוי דערנענטערט צו אים פון דער פינכטערניש אַרויס.
און גלייך האָט ער דערזען קעטרין און איר געזעלשאַפט. ניין,
נישט טראַכטן וועגן דעם. בעסער וועגן גאַרנישט טראַכטן. וואָס
איז געוועזן היינט אין די צייטונגען? וואָס טוט זיך דאַרטן אויף
די שלאַכטפעלדער און די שנייען פון פראַנקרייך און רוסלאַנד?
ווי האַלט אַמעריקע?

ער האָט זיך אַריינגעוואָרפן אין בעט און איז באַלד אייני-
געשלאָפן. — —

און מרס. קעלערמאַן, אַריינקומענדיק אין הויז, האָט געפון-
נען פאַר נויטיק אויסצומוסרן די טאַכטער.
„ווי'סטו זיך עפעס געהאַלטן? אַזוי שטייף, אַזוי קריי-
געריש...“

„מאַמע,“ איז אַרויסגעקומען פון טערעזעס ליפּן פעסט און
זיכער. „איך האָב זיך גוט געהאַלטן.“
„דאָס רופסטו „גוט געהאַלטן“? מיט אַזאַ האַלטונג פאַר-
טרייבט מען פון זיך...“

„אָדער בינדט מען צו זיך צו...“

„מיין קינד, דו ביזט נאַריש.“

„מאַמע, דו פאַרשטייסט נישט.“

„זאָל זיין אַזוי.“

זי האָט אַ קוש געטאָן די טאַכטער, געזאָגט איר אַ גוטע
נאַכט און אוועק צו זיך אין צימער. יעדע מיידל האָט זיך איר

וועג, האָט זי געטראַכט. אָבער זי איז געוועזן זיכער, אז טערעזעס וועג איז קיין וועג נישט. זי און איר מאַן האָבן זיך אָנגעהויבן צוצוגעוויינען צום געדאַנק, אז זייער טערעזע וועט זיך מיט זיי עלטערן.

אָבער טערעזע איז געוועזן זייער צופרידן מיט זיך. אויב זי האָט ווען עס איז קלוג געהאַנדלט און קלוג געפירט אַ געשפרעך איז עס היינט. קעטרין וואָלט נישט בעסער. און ער איז דאָך גע-וועזן ביי קעטרין. אינטערעסאַנט, וואָס דאָרטן איז פאַרגעקומען... זי איז געלעבן אַ היפשע וויילע אָן שלאָף, און אירע געדאַנקען זיי-נען געוועזן זיס און אָנגענעם. זי האָט געזען אַרנאָלדן ליגן ביי אירע פיס. — —

און אין דער אייגענער צייט איז קעטרין געלעבן אויבן, ביי זיך אויף די טרעפּ, אַ צובלוטיקטע, אַ צוקראַצטע, אַ צושלאָגענע. דאָס שפּאַנישע טוך האָט נאָר טיילווייז זי צוגעדעקט. זי איז גע-לעבן אויף די טרעפּ, נישט ווייל זי האָט נישט געקאַנט ווייטער גיין, נאָר ווייל זי האָט נישט געוואָלט. זי האָט געוואָלט בעסער דאָ ליגן — עמעצן אויף צו להכעיס. זי האָט נישט געוויינט. קעטרין האָט קיינמאָל נישט געוויינט. אונטער דעם גרעסטן וויי-טאָג — טרערן האָבן קיינמאָל נישט פאַרמיאוסט איר געזיכט. זי האָט נאָר שווערער געאַטעמט, און אירע אויגן האָבן געברענט מיט אַ טרוקענעם פּיער. און זי איז נאָך שענער געוועזן — און שרעק-לעכער אין איר שיינקייט.

זי איז געלעבן און געסקריעט מיט די ציינער. געקראַצט דעם טעפּיד-לויפער אויף די טרעפּ, אָפּט געמאַכט פּויסטן און געשאַקלט זיי קעגן עמעצן און געברענט מיט די אויגן די האַלב־פינסטער ניש.

זי האָט זיך נישט געקאַנט פאַרוויקן איבער דער גרויסער באַליידיקונג פון דער נאַכט. נישט, אז עמעצער האָט זי באַליי-דיקט, נאָר דאָס, וואָס עס האָט זיך נישט אויסגעלאָזן, ווי זי האָט געוואָלט. און ווען זי האָט פאַרגעסן דאָראַטין, וועלכע האָט איר דאָס געזיכט צוקראַצט, און טאַטע־מאַמע, האָט זי אַלץ נישט גע-קאַנט פאַרגעסן אַרנאָלדן. אַנטלאָפּן איז ער! אַנטלאָפּן... אַנטלאָפּן... אַנטלאָפּן... זי האָט זיך עס געחזרט, צוגעבנדיק צו דעם באַליי-

דיקנדיקע ווערטער. נאָקעט איז זי געשטאַנען, און ער האָט זיך אַפילו נישט אומגעקוקט. א! זי האָט געסקריעט מיט די ציינער. ערשט אַ סך שפעטער איז איר איינגעפאַלן, אַז עס איז גוט, וואָס ער האָט זיך נישט אומגעקוקט. זיין מאָראַלישקייט וואָלט נאָך שטאַרקער פּראָטעסטירט. זי וועט דאַרפן וואַרטן אויף אַן אַנדער געלעגנהייט. די געלעגנהייט וועט קומען — וועט מוזן קומען — קומען וואָס שנעלער.

איר איז געוואָרן העל אין קאַפּ פון דעם געדאַנק, און באַ-
לואיקונג איז געקומען איבער איר.

איצטער איז זי אויפגעשטאַנען פון די טרעפּ און אַוועק צו זיך אין בעט.

דרימער מייז

עם איז געשען! אַמעריקע האָט דערקלערט דייטשלאַנד מלחמה. אַמעריקע איז אַרײַן אין דער מלחמה אויף דער זײַט פון די אַליאירטע. דער פרעזידענט, וועלכער איז אויסגעקליבן געוואָרן צום צווייטן מאָל, ווײַל ער האָט דאָס לאַנד אָפּגעהאַלטן פון קריג, האָט אַרײַנגעוואָרפן דאָס לאַנד אין קריג, ווען דער קלאַנג פון זײַן אײַנפירונגס־רעדע איז נאָך נישט פאַרקלונגען. האָט אים דערצו געצוונגען עפעס אַ מאַכט הינטער דעם טראָן? האָט ער ווירקלעך געזען אײַצטער די גרויסע געלעגנהײט צו מאַכן די וועלט זיכער פאַר דעמאָקראַטיע? דאָס איז געשיכטע. פרעזידענט ווילסאָן האָט געפונען אין זײַן רײַכן וואָרט־שאַץ די שענסטע ווערטער, די אי־דעאַלסטע פראַזן. די צײַטונגען, מלחמה־שיכור, האָבן זײַנע ווער־טער פאַנאָדערגעשמירט אויף טעלערלעך. און די, וועמעס גע־שעפט עס איז געוועזן, האָבן זײ אויפגעכאַפט און אײַבערגעחזרט פאַפּונאַי־מעסיק, אָפט נישט פאַרשטייענדיק דעם גרויסן זין פון די ווערטער, שטענדיק אַוועקטויטנדיק די נשמה פון זײ. אויפן לאַנד האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אַ שווערער וואָלקן. די זון איז פאַר־צויגן געוואָרן אויף לאַנגע, לאַנגע חדשים — אַ לאַנד אין מלחמה, אַ לאַנד, וואָס פירט איר יוגנט, איר בעסטע מאַנקראַפט צו דער שחיטה.

צוערשט האָט די מלחמה געוואָלט, אַז די יוגנט זאָל זיך אַלײַן מקריב זײַן. ווערטער זײַנען געברויכט געוואָרן, וועלכע האָבן געדאַרפט אַנצײנדן די יונגע, געזונטע מענטשן, זײ זאָלן זיך ציען

אין איין לאַנגן שטראָם: נעם אונז! אָבער ווי פּיערדיק די ווער-
 מער זיינען נישט געוועזן, די יונגע, געזונטע מענטשן זיינען גע-
 בליבן קאלט. נאָך די ווייניקע האָבן וואָלונטירט — נישט גענוג
 אויף צו באַפעטן די ערד פון פּראַנקרויך מיט אַמעריקאַנער בלוט.
 דעמאָלט האָט די מלחמה אָנגעהויבן צו געברויכן געוואַלט. זי האָט
 איינגעפירט קאָנסקריפּציע, דינסט-פּליכט, דינסט-מוז. וואָס קאַנאַ-
 דע און אויסטראַליע האָבן נישט געטאָן, האָט געטאָן אַמעריקע.
 די יונגע מענטשן האָבן איצטער געמוזט גלויבן אין דער מלחמה.
 מען האָט זיי געזאָגט, אַז זיי גלויבן. מען האָט זיי געזאָגט, אַז זיי
 זיינען העלדן. אַנדערטהאַלבן יאָר פון משונעת, פון צבועסטווע,
 פון טעגלעכן ליגן-זאָגן, פון צוועקלאָזער שחיטה — צוועקלאָז פאַר
 די, וועלכע זיינען געשאַכטן געוואָרן. וואָרום וואָס האָבן זיי גע-
 האַט דערפון, וואָס אומצייליקע מלחמה-הענדלער זיינען זייער
 רייך געוואָרן? —

דאָס און נאָך ביטערער זיינען געוועזן די געדאַנקען פון
 אַרנאָלד לעווענבערג פאַר דער גאַנצער צייט פון דער מלחמה.
 די מלחמה האָט דערנידעריקט דאָס לאַנד, זיין פּאָטער-
 לאַנד, וואָס ער האָט אַזוי געליבט. זי איז אַרויף אויף אַ פּאַלשן
 וועג. זי האָט זיך אַריינגעמישט אין אַ מלחמה פון בלוטיקע קאַנ-
 קורענטן, וועלכע שלאָגן זיך פאַר מערק, פאַר קאַלאָניעס, פאַר
 אויסשפּרייטונג פון זייער האַנדל, פאַר אַן אויבערהאַנט. די פּירער
 פון דעם לאַנד ווייסן צו גוט די אורזאַכן פון דער מלחמה. אָבער
 זיי האָבן אויפגענומען דעם שיינעם ליגן, מיט וועלכן מען האָט
 אין אייראָפּע צוגעדעקט די העסלעכע אורזאַכן, און פאַרשפּרייט
 אים אויך איבער זייער אייגענעם לאַנד. דאָס איז געוועזן באַלוי-
 דיקנדיק פאַר אַמעריקע — פאַר איר פאַרגאַנגענהייט, וועלכע האָט
 אַזוי געשיינט אונטער דעם הערלעכן ליכט פון דער אומקאַפּהענ-
 גיקייטס-דערקלערונג, און פאַר איר צוקונפּט, וועלכע האָט גע-
 דאַרפט ווערן אַ ביישפּיל פון אידעאָליזם פאַר אַלע לענדער און
 פעלקער.

אַרנאָלד האָט זיך געפילט באַלידיקט, געזען זיך קליין און
 נידעריק, ווייל ער האָט נישט געהאַט די קראַפּט אָפּצושטעלן דאָס,

וואָס האָט אזוי דערנידעריקט זיין לאַנד. און נאָכמער דערנידע־
ריקט אים אַליין, אויפגעדעקט פאר אים, וואָס פאר אַ שוואַכער
מענטש ער איז, ווי כאַראַקטערלאָז ער איז.

ער האָט אָנגעהויבן איינצוזען זיין שוואַכקייט און כאַראַק־
טערלאָזיקייט אין זיינע באַציאונגען צו קעטריין. די מלחמה האָט
עם אויפגעדעקט נאָך קלאַרער און דייטלעכער. דאָס לעבן האָט
אים געשטעלט פאר גרעסערע אויפגאַבן, און ער האָט דעם עקזא־
מען נישט אויסגעהאַלטן.

אַבער ער איז דאָך געלייטערט געוואָרן. — — —

II

ארנאלדס באזוך ביי די שופראָס איז נישט געבליבן קיין סוד. גלייך אויף מאָרגן האָט שוין זיין מוטער פון דעם געוויסט. די אלטע דאמע איז אַ פארציטערטע געבליבן. שיר נישט קראַנק געוואָרן. געמוזט אַוועקלייגן זיך אין בעט פאר אויפגעגונג. ווען אַרנאלד איז געקומען אין אַוונט פון געשעפט, האָט זי אים נישט געלאָזן אַ קוש טאָן זי. ער האָט נישט געפרעגט, פארוואָס, און איז רויט געוואָרן.

„ווי אזוי האָסטו דאָס געקאָנט?“ האָט די אלטע כמעט גע-וויינט. „ווי קומסטו? ...“

ער האָט זי איבערגעריסן מיט אַ הייזעריקער, קראַצנדיקער שטימע:

„פרעג נישט. איך קאָן דיר נישט דערקלערן.“

עס איז געוועזן פארשעמטקייט און ווייטאָג אין זיין שטי-מע. די אלטע האָט מער נישט גערעדט, נאָר טרויעריק געשאַקלט מיטן קאָפּ אויף איר פארבלאָנדזשעטן זון. אַן אומרויאיקייט האָט זיך איינגענעמט אין איר האַרץ, נישט פארלאָזן זי מער, כאַטש אין די קומענדיקע אַוונטן איז ער אַוונט נאָך אַוונט געבליבן אינ-דערהיים, אין ערנעץ נישט געגאנגען. ווער ווייס, ווען עס וועט אים ווידער איינפאלן אַוועקגיין צו איר? !

דאָך ער האָט זיך אפילו געהיט צו טראַכטן וועגן איר. אַ פאָר מאָל איז אים דורכגעלאָפן דער סיופריז, וועלכן זי האָט געהאַט פאר אים. אַ רייצנדיקע ניגיריקייט, אַ הייסע אומרויאיקייט

איז דורך זיין קערפער, ווי אן עלעקטרישער שטראָם. אָבער נאָר אויף אַ סעקונדע. באַלד האָט ער שוין געטראַכט וועגן עפעס אנדערש.

ער האָט ליב געהאַט אומצוקערן זיך אין זיינע געדאַנקען צו מעריאַן, צו אַלנאַן. ווען ער וואָלט געהאַט עפעס אַן אויסרייד, וואָלט ער אויפגערופן מעריאַן, באַזוכט זי. גלאַט אָנזאָגן זיך: איך קום, איך קום, ווייל איך בענק נאָך דער נאַנטקייט פון אַ יונגער גער פרוי, ווייל איך וויל אַטעמען דעם אַראַמאַט פון אַ יונגער פרוי — דאָס קאָן ער זיך מיט דער ערנסטער מעריאַן נישט דער-קויבן. און זיכער נישט מיט מים מאַנקאַף, וועלכע קען אים נאָך נאָרנישט. אויסער דעם — ער האָט זיך געשעמט פאַר מעריאַן. זי ווייס דאָך געוויס פון זיין באַזוך ביי די שופראַם. עס וועלן אַ סך וואַסערן מוזן אַריבער, ביז ער וועט איר קאָנען קוקן אין די אויגן און נישט דענקען, אַז זי טראַכט איצטער, און געוויס מיט פאַראַכטונג, וועגן זיינע כלומרשט נאַנטע באַציאונגען צו די שופראַם.

אויך טערעזען האָט ער נישט באַזוכט, כאַטש די איינלאַ-דונג פון מרס. קעלערמאַן איז געוועזן זייער האַרציק. און כאַטש ער האָט נישט געדאַרפט דאָרטן שעמען זיך פאַר זיין שופראַך באַזוך. אויב זיי ווייסן פון אים, ווייסן זיי אויך, מיט וועלכע גע-פילן ער האָט די שופראַם פאַרלאָזן.

ער האָט טאַקע געהאַט השק צו באַזוכן טערעזען. עס איז דאָך מערקווירדיק, וואָס ער האָט דווקא זי באַגעגנט נאָך דעם באַזוך ביי קעטריין. און די באַגעגעניש איז געוועזן אָנגענעם. אָבער ער האָט געדענקט איר שטאַלצן אוועקגאַנג. און אַז ער וועט קומען, וועט זי ווייטער שפּילן די שטאַלצע, פאַררייסן הויך דעם קאַפּ, זיין קאַלט. זאָל זי וואַרטן. זאָל אַריבערגיין אַ שטיקל צייט. אַן אַלט שפּיל. און ער האָט געהאַלטן פאַר נויטיק דורכצומאַכן עס.

אָבער ווען ער האָט טערעזען שוין געלאָזן גענוג וואַרטן, האָט אויסגעבראַכן די מלחמה. ווייט אויפן האַריוואַנט אין מזרח, טיף פון די כוואַליעס פון דעם אַטלאַנטישן אַקעאָן האָט זיך אויפגעהויבן דאָס פּייער און צושפּרייט זיך רויט איבער די פאַר-אייניקטע שטאַטן. אַראַפּגעלאָזן זיך אויף די מענטשן, אַריין אין זיי,

אָנגעצונדן זײַן די אָט נישט לאַנג רואיקע בירגער, וועלכע האָבן מיט דאַנק געשטימט פאַר אַ שלום־פרעזידענט, זײַנען מיטאַמאָל געוואָרן שרײַער און שטורמער, רופער נאָך מאָרד און בלוט. די אייביקע נײַונג צו שלעכטקײט און שנאה, וועלכע לײַגט אײַנגע־צױמט אין דער מענטשלעכער בעסטע מיט דעם כוח פון פאַר־שײדענע פּראָזן וועגן מענטשן־לײַבע, איז באַפּרײט געוואָרן. מענטשן זײַנען אָנגעפּילט געוואָרן מיט פּלאַמענדיקן האַס, וועלכן זײ האָבן מיט פאַרביסנקײט אַרײַבערגעטראַגן אפּילו אויף זײַרע נאָנטסטע, אויב יענע האָבן נישט געברענט מיט דעם אַלגעמײנעם מאָרד־פּײַער. אַרנאָלד האָט אים באַלד פאַרשפּירט אויף זײַך, אָט דעם גאַלײקן האַס. ער האָט נישט געבײטן זײַן מײַנונג, און דאָס איז געוועזן אַ טױטלעכער פאַרברעך. ער האָט זײַך געצווונגען צו שווייגן, געהאַלטן זײַך אָפּגעזונדערט, איז נאָכמער פאַראײנזאַמט געוואָרן. אין יענע ערשטע טעג פון דער גרויסער אויפּרעגונג האָט אַרנאָלד לעווענבערג פאַרגעסן אַלע נײַע געפּילן, וועלכע זײַנען אין אים וואָך געוואָרן.

אײַן טאַג האָט ער געקראָגן אַן אײַנלאַדונג צום געבורטס־טאַג פון דעם אַלטן רײַנהאַרדט. דער יום־טוב וועט פאַרקומען אויף זײַן זומער־פּלאַץ, אין זײַן אײַטאַלענישן גאַרטן. אַרנאָלד האָט זײַך פאַרוונדערט: ער איז קײַנמאָל נישט אײַנגעלאָדן געוועזן צו די געבורטס־טעג פון דעם אַלטן רײַנהאַרדט. אָבער ער האָט זײַך באַלד געכאַפט: די אײַנלאַדונג איז צו אים געקומען, ווייל ער האָט דעם נאָמען פון אַ פּראָ־דײַטש, און דער אַלטער רײַנהאַרדט איז גע־וועזן אַן אמתער אײַנגעגעסענער דײַטשן־פּרײַנט. אַרנאָלד האָט באַשלאָסן אָפּצוזאָגן זײַך, געדיקטירט זײַן סעקרעטאַרײַן זײַן אָפּזאָג־ברײַוו. האָט ער זײַך דערמאַנט, אַז דאָרטן וועט געוויס זײַן טערעזע, דערזײַען זײַך דאָרטן צווישן די בײַמער, כאָטש ער האַט דעם אײַטאַ־לענישן גאַרטן פון דעם אַלטן רײַנהאַרדט נאָך נישט געקענט. ער האָט אויפּגעהערט צו דיקטירן זײַן אָפּזאָג. ער האָט באַדאַנקט פאַר דער אײַנלאַדונג. ער וועט קומען.

זאָל די מלחמה אויפּעסן זײַך אַלײַן, ער וועט זײַך צוהערן צו זײַן אײַגענעם האַרץ. און דאָרטן האָט זײַך ווידער צוואַרעמט די בענקשאַפט נאָך דער נאָנטקײט פון אַ שײַנער מײַדל. די טעג בײַן

צום געבורטס־טאָג פון דעם אַלטן ריינהאַרדט האָבן זיך אים גע־
צויגן צו לאַנג. וועט זי דאָרטן נאָר זיין?!

טערעזע איז דאָרטן געוועזן. איר ערשטע פּראַגע צו אים ביי
דער באַגריסונג איז געוועזן:

„צופעליק?“

ער איז אַ וויילע געבליבן גאַנץ געפּלעפט, אָבער ער האָט זיך
גלייך געפונען.

„ניין,“ האָט ער געענטפערט. „איך האָב געהאַפּט, אַז איר
וועט דאָ זיין.“

טערעזע איז געוועזן אַביסל נידעריקער פאַר אַרנאָלדן. אָבער
זי האָט אים איצטער אָנגעקוקט, ווי זי וואָלט געוועזן אַ סך הע־
כער. אויפגעהויבן דעם קאַפּ און אַראַפּגעקוקט אויף אים מיט
אַ בליק פון אונטער אַראַפּגעלאָזענע פּרעמען. דאָס האָט זי גע־
וואָלט אַרויסזען, ווי פאַרליבט ער איז אין איר. און ער האָט
זיך געמאַכט די באַמערקונג, אַז טערעזע איז נאָך שענער געוואָרן.
אויך צייטיקער און קלייגער.

די קעלערמאַנס, פּאָטער און מוטער, זיינען געוועזן צו־
פרידן, וואָס ער איז דאָ געוועזן. אָבער נאָכמער צופרידן איז גע־
וועזן דער אַלטער ריינהאַרדט.

„אָט איז אַ מענטש, מיט וועלכן מען וועט קאָנען אַ וואָרט
אויסרעדן!“ האָט ער אויסגערופן.

„איר רעדט נאָך, מר. ריינהאַרדט?“ האָט אַרנאָלד געזאָגט
מיט זיין שמייכל.

„זיי וואָלטן געוואָלט, אַז איך זאָל אויפהערן צו רעדן,“ האָט
דער אַלטער געענטפערט. „אָבער איך ניב זיך נישט אונטער. אויף
צו להכעים וועל איך רעדן און רעדן.“

„איצטער זיינען מיר דייע געסט, דזשיקאָב,“ האָט געזאָגט
מרים. קעלערמאַן. „מעגסטו זיך אַביסל איינהאַלטן אין דיין דיי־
טשישקייט.“

„איך ווער היינט אַכטאונזעכציק יאָר און דאַרף זיך שוין
מער נישט איינהאַלטן.“

„איך האָב געגלויבט, אַז דו ווערסט אַכטאונזעכציק, דאַרפ־
כטו זיך שוין נישט מער אַזוי היצן.“

עם איז געוועזן אָנגעצויגנקייט אין דעם טאָן פון די ריידער. אַ פיינטזעליקייט. די מלחמה האָט אויסגעברייטערט אירע שאַטנס אויף דאָס גאַנצע לעבן, אויף די באַציאונגען צווישן פריינט און קרובים.

טערעזע איז נישט געוואָרן, ווען אַרנאָלד האָט גערעדט מיט דעם אַלטן ריינהארדט. ער האָט, דאַכט זיך, אויף אַ מאַמענט אָפֿ געווענדט פון איר די אויגן, אָבער ווען ער האָט ווידער צוגעווענדט זיין בליק צו דעם פּלאַץ, וווּ זי איז געשטאַנען, איז זי שוין דאָרטן נישט געוועזן. ער האָט זיך אַרומגעקוקט נאָך איר, געזוכט זי צווישן די פילע געסט, וועלכע האָבן באַעולמט די גרויסע זאַלן פון דעם אַלטן ריינהארדטס זומער־פּאַלאַץ. ער האָט זי נישט געזען. איז ער אוועק זי געפינען. צוליב איר איז ער דאָך געקומען. ער איז געגאַנגען פון זאַל צו זאַל, געזוכט, געקוקט. איז עטלעכע כאַל אָפּגעשטעלט געוואָרן פון באַקאַנטע, וועלכע האָבן געוואָלט פאַרפירן אַ געשפּרעך. ער האָט אָבער נישט אויפּגעהערט אַרומצוקוקן זיך און איז געוועזן צושטרױט. דאָס געשפּרעך האָט זיך נישט געקלעמט. ענדלעך, איז ער אַרויס אין דעם פאַרק, וועלכער האָט אַרומגערינגלט דעם פּאַלאַץ. ער האָט אויסגעמיטן באַקאַנטע. נישט געוואָלט אָפּגעשטעלט ווערן, און אַרומגעבלאָנדזשעט אויף איינזאַמע וועגן און שטעגן.

אַמאָל איז דאָ געוועזן אַ געדיכטער וואַלד, מיט שטעגלעך, וועלכע אינדיאַנער האָבן אויסגעטראָטן אויף זייער גאַנג אַראָפּ צום האַדסאָן. די אינדיאַנער האָבן געליבט זיין געדיכטקייט, וועלכע האָט זיי איינגעוויקלט און פאַרשטעלט פון פיינט און זון, געפרייט זיך מיט זיין גרינקייט אין פּרילינג און זומער, מיט זיין פילפאַרביקייט אין האַרבסט, הנאה געהאַט פון די איינצלנע פּלוצ־מען, וועלכע האָבן זיך פאַרגעבט אַהער, אָנגעקוואַלן פון די צופּע־ליקע אויסבלויקן, וועלכע האָבן זיך דורכגעזיגאַנט פאַר זיי צום גרויסן, ברייטן טייך. דער מיליאָנער, וועלכער האָט זיך דאָ באַזעצט לאַנג נאָך זיי, האָט דעם וואַלד פאַרוואַנדלט אין אַ פאַרק מיט ברייטע אַליען צווישן געשאַרענע ביימער, מיט אומציליקע פּלוצ־בייטן, וועלכע האָבן זיך באַרימט מיט זייער איבעררייכער פילפאַרביקייט, מיט אין אַספּאַלט אויסגעבעטע וואַסערן, אין

וועלכע עס זיינען ארומגעשווימען פארשיידענע פיש, מיט פרייע לופט-טעאטערס צו שפיל און צייט-פארטרייב. אויף דעם אָרט פון דעם אינדיאנער-שטעג איז געוועזן אויסגעלייגט אַ ברייטע, וויי-מע וויסטא, פון וועלכער עס האָט זיך אויפגעפנט אַן אַנטציקנדי-קער אויסבליק אויף דעם האָדסאָן און די אַנטקעגנדיקע בערג.

אויף אַ באַנק אונטער אַ בוים לעבן דער וויסטא איז געזעסן טערעזע, געקוקט אַראָפּ צום האָדסאָן און צו דער פאַרגייענדיקער זין. האָט זי אויף אים געוואַרט? ער האָט באַמערקט איר פאַר-גנבעטן זייטן-בליק און איז פּריילעך געוואָרן, געווינגען מוט.

„איך קום צו איר נאָך רעטונג,“ האָט ער געזאָגט.

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט דעם פּריערדיקן בליק פון אונ-טער אַראָפּגעלאָזענע ברעמען.

„רעטונג? פון וואָס?“

„פון מלחמה-געשפרעכן.“

„איך רעד איצטער אויך מלחמה. און איך האָס די דייטשן

און שילט זיי אומברחמנותדיק.“

„ניין,“ האָט ער זיך געבעטן ביי איר, „קוקט זיך אָן דעם

גנאצן ארום. עס איז פּרילינג, און איך פיל דאָס וואַססן און בליען

פאַר מיר, הינטער מיר, אומעטום, אומעטום לעבן... אויפלעבונג...

פאַרוואָס זאָלן מיר נישט רעדן פון לעבן און אויפלעבונג און...“

ער האָט געוואָלט זאָגן „ליבע,“ אָבער ער האָט עס נישט

ארויסגערעדט.

זי האָט פאַרשטאַנען, וואָס ער האָט נישט געוואָלט אַרויס-

זאָגן. זי האָט אַרויפגעקוקט צו אים מיט אַ זייטן-בליק, ווי צו אַן

אומבאַקאַנטן, וועלכן מען וויל דערקענען און מען וויל נישט, ער

זאָל זען, אַז מען וויל אים דערקענען.

ער האָט ווייטער גערעדט:

„פּרילינג — און מלחמה... ווי שטעלן זיי דאָרטן נישט אָפּ

דאָס מאַרדעווען? און מיר דאָ האָבן נאָך עפעס ווי איבערגעוואַרט

דעם ווינטער, אָפּגעוואַרט דעם פּרילינג, אום אַריינצוואַרפן זיך

אין דער מלחמה.“

„איר האָט דאָך נישט געוואָלט רעדן מלחמה,“ האָט זי אים

אָפּגעשטעלט.

„רעד איך דען מלחמה? איך רעד דאך שלום, איך רעד פריי-לינג און לעבן און אויפלעבונג און...“ ער האָט ווידער נישט אַרויסגערעדט דאָס וואָרט און פאַרטגעזעצט: „עס ווונדערט מיך גלויב, און עס פאַרדריסט מיך, און עס טוט מיר וויי...“

„און מיך פאַרדריסט נישט, און מיר טוט נישט וויי... עס פרייט מיך גאַר, וואָס ענדלעך האָט זיך פּרעזידענט ווילסאָן אויס-געשלאָפּן צו דערקלערן מלחמה. איצטער וועלן די הונגען קריגן, וואָס זיי פאַרדינען.“

ער האָט אַראָפּגעקוקט צו איר. אירע אויגן האָבן געברענט. „ווען איר וואָלט געליבט, וואָלט איר אויך אזוי גערעדט?“

האָט ער זי געפרעגט.

„איך רעד אזוי, ווייל איך ליב,“ האָט זי שאַרף אָפּגע-ענטפּערט.

עפעס איז אויפגעשפרונגען אין אים. זי האָט עס באַמערקט. געוועזן צופרידן, אָבער נישט געלאָזן אים לאַנג אונטער אַ פאַלשן איינדרוק.

„איך ליב פאַרזי,“ האָט זי געזאָגט, „איך ליב פּראַנקרייך, איך ליב די בעלגישע קינדער, איך ליב אַלעמען, וועמען דייטשן שלאָגן און פאַרניכטן.“

ער האָט אָפּגעעמעלט.

„נישט די ליבע מיין איך.“

„ווען איך וואָלט געוועזן אַ מוטער און וואָלט געליבט מינע קינדער, וואָלט איך אזוי גערעדט, ווי אַלע אומציויליקע פּראַנצוויר-שע מוטערס, וועלכע שיקן זייערע זין אין מלחמה מיט באַגייסטער-רונג. און ווען איך וואָלט געוועזן פאַרליבט, וואָלט איך אזוי גע-רעדט, ווי די אומציויליקע פאַרליבטע פּראַנצווירקעס, וועלכע האָבן באַגלייט זייערע געליבטע אין דער מלחמה אַרײַן... וועלכע ליבע האָט איר דען געמיינט? איז דען פאַראַן אזא ליבע, וועלכע האָט אָפּגעהאַלטן פון מלחמה?“

צווערשט האָט ער נישט געפונען, וואָס צו ענטפּערן איר. ער האָט זי באַווונדערט. אים האָט זיך עפעס נישט געגליבט, אז דאָס האָט גערעדט טערעזע. באַלד אָבער האָט ער געזאָגט:

„פון אויבנאויף זייט איר גערעכט, עס דאַכט זיך אויס, אז

עס איז אזוי, ווי איר זאָגט. די ציוויליזירטע פעלקער רעדן אַלע אין נאָמען פון דער רעליגיע פון ליבע און טראַכטן דערביי אויס די טויטלעכסטע וואָפֿן צו פאַרניכטן איינס דאָס אַנדערע. אָבער אין דער אייגענער צייט ווייס איך, אז איך בין גערעכט. די מענטשן האָבן נאָך נישט דערגרייכט דעם אידעאַל פון ליבע, וואָס שפּילט זיך זיי פאַר. ווען זיי וועלן אים דערגרייכן, וועלן זיי זיך אויפֿ-הערן צו שלאָגן. אָבער אויך איצטער גלויב איך נישט גאַנץ, אז ליבנדיקע מאַמעס שיקן זייערע קינדער אָדער פאַרליבטע פרויען שיקן זייערע געליבטע אין מלחמה אַרײַן מיט באַגייסטערונג און פרייד. זיי שיקן זיי איבערהויפּט נישט. מען נעמט זיי ביי זיי, און אָפּט מיט געוואָלט, שטענדיק אין נאָמען פון געזעץ און שטענדיק— אין דעם בין איך איבערצייגט — מיט טרערן און האַרץ-ברעכע-ניש. ווי פאַרהאַלט זיך אייער מוטער צו דעם, וואָס אייער ברודער איז אַוועק אין פּלאַטסבורג? אויב זי איז איצטער נאָך רואיק, וואַרט אויס, ווי זי וועט זיך פאַרהאַלטן, ווען ער וועט אַוועקגע-שיקט ווערן אין פּראַנקרייך. און איך וואָלט טאַקע געוואָלט וויסן, ווי איר וואָלט געפילט, ווען איר וואָלט געוועזן פאַרליבט, און אייער געליבטער — חתן אָדער מאַן — וואָלט אַוועקגעשיקט גע-וואָרן אין דער מלחמה — צי וואָלט איר דעמאָלט געפילט באַ-גייסטערונג און פרייד?"

ער האָט געוואָלט אַרויפפירן דעם געשפרעך אויף פאַרליבט-זיין. פֿירטן אַביסל. נישט זיין ערנסט. ער האָט דערביי אַ טראַכט געמאָן, אז זי איז די איינציקע, מיט וועלכער ער וויל עס טאָן. מיט קעטרין דאַרף ער עס נישט. מיט מעריאָן טאָר ער דאָס נישט. אָבער אָט איז ער מיט טערעזען צום צווייטן מאָל און עס ציט אים צו רעדן וועגן ליבע און פאַרליבט-זיין.

אָבער אויך איר איז איצטער אָנגענעם געוועזן צו הערן, ווי ער רעדט וועגן פאַרליבט-זיין. זי האָט אַפילו אַ טראַכט געמאָן, אז זי וועט אים אַרויפפירן אויף דער טעמע וועגן ליבע. זייערע פאַרלאַנגען האָבן זיך צום ערשטן מאָל באַגעגנט.

„און אפשר בין איך פאַרליבט?" האָט זי געזאָגט פּראַ-וואַצירנדיק.

ער האָט איצטער נישט אויפגעצוקט. ער האָט דערקענט דעם

פֿלירט־טאָן. זיין אויפגעלייגטער שמויכל האָט זיך צושפּרייט אויף זיינע ליפּן.
 „דאָס איז, וואָס איך וויל וויסן מיט זיכערקייט,“ האָט ער געזאָגט.

„צו וואָס דאַרפט איר עס וויסן?“
 „אָ, זיכער נישט צוליב אַלגעמיינ־וויסנשאַפּטלעכע צוועקן.“
 זיי האָבן ביידע אַ טראַכט געטאָן, אַז ענדלעך האָט דער גע־
 שפּרעך גענומען די ווענדונג, וועלכע זיי האָבן ביידע געזוכט און
 ביז איצטער נישט געפונען.
 „צוליב וועלכן־זשע צוועק?“ האָט זי געפרעגט.
 „אָ, ווען מען רעדט מיט אַ שיינער מיידל, וויל מען נישט, זי
 זאָל זיין פּאַרליבט.“

„וואָס איר האָט געזאָגט, איז נישט קיין צוועק.“
 „ווען מען ווייס, אַז זי איז נישט פּאַרליבט, רעדט זיך נאָך
 פּרייער. קאָנען רעדן פּרייער איז שוין אויך אַ צוועק.“
 „וואָס פּאַרשטייט איר אונטער פּרייער רעדן?“
 זי האָט געוואָלט צווינגען אים מיט אירע פּראַגן, ער זאָל זיך
 עפעס אויסרעדן. ער איז געוועזן פּאַרויכטיג.

ער האָט גענאָסן איר שיינקייט מיט ווייט־אויפגעפנטע אויגן
 און געווינדערט זיך, פאַרוואָס ער פילט נישט די באַדערפעניש
 אַרומצונעמען זי און אַ קוש טאָן. אָבער דאָך האָט ער זיך גע־
 פילט גענטער צוגעצויגן צו איר, ווי ווען עס איז. זי איז אים זייער
 אַנגענעם געוועזן. מוז מען פירן דעם געשפּרעך אזוי, אַז ער זאָל
 קיין צוזאָג נישט זיין, נאָר ווערן אַ דערנענטערונג. אויך ביליג
 און לייכטזיניק דאַרף דער געשפּרעך נישט ווערן, נאָר אַן אַריינ־
 קוק אין האַרצן, אַז אַנהייב פון פּאַרשטיין זיך. אָבער ווי טרייסלט
 מען אָפּ אירע פּראַגן?

„וואָס פּאַרשטייט איר אונטער פּרייער רעדן?“ האָט ער
 לאַנגזאַם אַנגעהויבן. „פאַראַן זייטן אין דער נשמה פון פּאַרליבטע,
 וועלכע מען דאַרף זיך היטן אַנצורירן. נישט־פּאַרליבטע האָבן די
 זייטן נישט, קאָן מען פּרייער רעדן אָן מורא אַנצורירן זיי.“
 ער האָט עס געזאָגט און איז אַליין נישט געוועזן איבערצייגט

אין דער ריכטיקייט פון דעם, וואָס ער האָט געזאָגט. אָבער אַן ענט-
פער איז עס דאָך, און די פראַגן וועלן אויפהערן.
זיי האָבן אָבער נישט אויפגעהערט. זי האָט געפרעגט, וועל-
כע זיינען דאָס די זייטן אין דער נשמה פון פאַרליבטע, וועלכע
מען דאַרף זיך היטן אָנצורירן, און צי זיינען נישטאָ אין דער
נשמה פון נישט־פאַרליבטע אַזעלכע זייטן, וועלכע מען דאַרף זיך
היטן אָנצורירן. ער האָט געמוזט אָנווענדן זיין גאַנצן שאַרפּזין,
אום צו ענטפערן מער אָדער ווייניקער לאַגיש און גאַלאַנט. אויף
איר לעצטער פראַגע האָט ער מיט אַ סך ווערטער אַרויסגעבראַכט
דעם געדאַנק, אַז אין אַ געשפּרעך מיט אַ נישט־פאַרליבטער מיידל
האָט דער מאַן צוויי ריכטונגען: וויל ער אָדער וויל ער נישט זי
אין זיך פאַרליבן.

אַ געדאַנק איז איר דורכגעלאָפן, פון וועלכן אירע באַסן זייר
נען רויט באַפאַרבט געוואָרן: זאָל זי אים פרעגן אָדער נישט פרעגן?
זאָל זי בלייבן די טערעזע, וועלכע האָט זיך שטענדיק געהאַלטן
אין געוויסע גרענעצן? אָדער זאָל זי זיך אָננעמען מיט קוראָזש און
אַרויסגיין אַמאָל פון אירע געוויסע גרענעצן? זי האָט אַ קוק גע-
טאָן אויף אים. ער איז איר געוועזן געפעלן. זי האָט זיך אָנגעטאָן
אַ כוח און אַ שפּרייז געמאָן איבער דער גרענעץ. גאַנץ רויט אין
געזיכט, האָט זי געפרעגט:

„אין וועלכער ריכטונג פירט איר מיט מיר איצטער דעם גע-
שפּרעך?“

אים איז היים געוואָרן. ער האָט געענטפערט:

„געוויינלעך איז די ערשטע ריכטונג די אָנגענעמסטע.“
איצטער האָט זי אויפגעהערט צו פרעגן. גענוג דאָס מאָל.
צושריט דאַרף זי נאָך עפעס אָפּרייניקן פון וועג.
„געדענקט איר, אין יענעם אָונט פון אונזער צופעליקער
באַגענעניש האָט איר דערציילט פון אַ באַזוך אין אַ געוויסן הויז—
איך ווייס, וווּ איר זייט געוועזן.“

ער האָט די גאַנצע צייט געוואַרט צו הערן דאָס פון איר. ער
איז געוועזן צופרידן, וואָס זי האָט עס אַרויסגעזאָגט.
„איר האָט עס געוויסט, גלייך ווי איך האָב אייך דעמאָלט
דערציילט,“ האָט ער געזאָגט. „דערפאַר האָט איר דאָך דעמאָלט

אָנגערופן די שופראס. און איך האָב עס אייך דעמאָלט דערציילט, כדי איר זאָלט זיך עס דערוויסן פון מיר אַליין, נישט פון אַנדערע.

ווען זי וואָלט געהאַט מוט, וואָלט זי איצטער אָנגענומען זיין האַנט און אַ דריק גענואַן. אַזויפיל מוט האָט זי נישט געהאַט, אָבער זי האָט אויפגעהויבן צו אים אירע גרויסע גרויע אויגן און אָנגע-קוקט אים מיט דאַנקבאַרקייט און וואַרעמקייט. דער וועג איז אָפֿ-גערייניקט געוואָרן פון דעם עפעס. איצטער האָט זי זיך אַ רוק גע-טאָן אויף דער באַנק און איינגעלאָרן אים צו זעצן זיך. ער האָט אָפּגעדאַנקט און אוועקגעזעצט זיך לעבן איר. מיט געזאַנג אין זיין נשמה. ער האָט געוויסט, אַז ער האָט איצטער אַ גרויסן שריט גע-מאַכט נענטער צו איר האַרץ.

זי האָט אַ טראַכט געטאָן וועגן די „איסט־סיידער“, וועגן וועלכע ער האָט איר געוואָלט אַ סך דערציילן אין יענעם אָוונט. ווייזט אויס, ער האָט זיך איבערגעשלאָפֿן און דער מאַרגן האָט אים קליינער געמאַכט. ער דערמאַנט זיי איר נישט. איצטער וועט זי זיין גוט צו אים. איצטער איז ער איר נאָנט געוואָרן. די מעגלעכ-קייט איז געוואָרן אַ וואַשיינלעכקייט. ער ליבט זי — דאָס איז געוויס. ליבט זי אים? זי האָט אַריינגעקוקט צו זיך אין האַרצן, צוגעהערט זיך צו דעם, וואָס דאָרטן קומט פֿאַר. האָט גאָרנישט געזען, גאָרנישט געהערט, גאָרנישט געפֿילט. דער יונגער מענטש לעבן איר איז געוועזן אַ גוטער אויסגאַנג פון אַ געוויסן מוז. זי קאָן מיט אים חתונה האָבן — דאָס איז אַלץ.

אָבער גוט זיין צו אים — דאָס דאַרף זי. גוט און פֿריינט-לעך און וואַרעם — און האַלטן אים אין אַ געוויסער דיסטאַנץ. ער זאָל שטענדיק מער וועלן, וויפֿל זי וועט דערלויבן.

זיי זיינען געבליבן שטיל זיצן, געקוקט צום טייך אונטן, אָבער האָבן אים נישט געזען. צוויי צוגן פון קעגנזייטיקע ריכטונג-גען האָבן זיך פֿאַרבייגעטראָגן, אַרויפגעטריבן זייער פֿאַרטאַפֿלטן רעש אַרויף צו די ביידע מענטשן, אָבער זיי האָבן אים נישט גע-הערט. אָבער מיט יעדן פיבער פון זייערע קערפּערס האָבן זיי גע-פֿילט דעם פֿרילינג־פֿאַרק, די אויפֿלעבונג, דאָס פֿליען, די גאַנצע אַרומיקע שיינקייט. און געפֿילט זיך נאָנט איינס צום אַנדערן.

עפעס איז געשען. עפעס האָט זיך געשפינט און געוועבט צווישן די נשמות פון ביידע יונגע מענטשן.

אַן אייביקייט איז פאַרבייגעלאָפֿן. אַ קורצער מאָמענט, אָבער די, וועמען ער פאַסירט, געדענקען אים אַ גאַנצע אייביקייט. זיי ער גאַנצע אייביקייט.

עס איז געוועזן אזוי גוט צו זיצן און שוויגן, און צוהערן זיך איינס צום אַנדערן. פילן אזוי נאָנט איינס דאָס אַנדערע. און וואָס ער פילט איצטער — איז עס ליבע? אָט די וואַרעמקייט אין האַרצן, די ציעניש, די בענקעניש... „איז עס דאָך טערעזע!“ ער מוז איר איצטער עפעס זאָגן. עפעס וואַרעמס, באַדייטנדיקס, ווערטער פון גרויסער וויכטיקייט. ווערטער, וועלכע ענדערן דאָס גאַנצע לעבן, ווען זיי ווערן אַרויסגעזאָגט.

טערעזע האָט געשפירט, אַז ער וויל איר עפעס זאָגן. עפעס, וואָס וועט איר זייער אָנגענעם זיין. עפעס פון גרויסער באַדייטונג. זי האָט געוואַרט. אַלע אירע נערוון זיינען געוועזן אָנגעצויגן. אָט אָט, און די ווערטער וועלן אויפטרייסלען די שטילקייט און איר האַרץ.

ער האָט אַראָפּגעקוקט צו איר, זי האָט אַרויפגעקוקט צו אים. זייערע אויגן האָבן זיך באַגעגנט. עס איז געוועזן דערוואַרטונג אין איר בליק, און גלייך האָט זיך איר בליק צוואַרעמט. פון דער טיפעניש פון איר האַרץ האָט אין אים אויפגעפלאַקערט פריינט לעכקייט.

אַרנאָלד האָט זיך מער נישט געקאָנט איינהאַלטן. איצטער וועט ער איר זאָגן דאָס וואַרעמע, דאָס באַדייטנדיקע.

III

דער אלטער ריינהארטט איז צוגעלאָפֿן.
„איך זוך דאָך אייך, מר. לעווענבערג! קומט, איר מוזט מיר
אַרויסהעלפֿן!“
אַרנאָלד האָט אָנגערומט דעם שטערן.
„איך בעט אייך, מר. ריינהארטט! איך וויל נישט רעדן
מלחמה.“
„איך וויל טאָקע נישט מער, ווי נאָר דאָס, אז איר זאָלט אונז
זאָגן, פאַרוואָס איר ווילט נישט רעדן מלחמה.“
„איך דאַרף עס נישט מאַכן עפנטלעך.“
„דאָס מאַך, פון מיינטוועגן.“
„מר. ריינהארטט, איך בין נישט אויפגעלייגט דערצו. איך
בין אין דעם מאַמענט זייער ווייט דערפון.“
דער אלטער האָט זיך נישט געקאָזט אָפּטרייסלען.
„אז איר ווילט נישט רעדן מלחמה, זייט איר זעלבסטפאַר-
שטענדלעך קעגן דער מלחמה, וואָרום אז נישט, פאַרוואָס זאָלט
איר נישט וועלן רעדן וועגן איר? און אז איר זייט קעגן דער
מלחמה, וואָלט איך אייך געבעטן, איר זאָלט עס דערקלערן...“
„אז איר וועט פאַשטיין דערויף, מר. ריינהארטט, וועל איך
אייך מוזן זאָגן אַדיע, וועל איך אייער גאַסט נישט קאַנען זיין.“
„ניין, דאָס וויל איך נישט... עס טוט מיר זייער לייד. איך
האַב געוואָלט הערן כאַטש איין מענטשלעכע שטימע, כאַטש איין
מענטשלעך וואָרט... עס רעגט מיך אזוי אויף צו הערן, וואָס זיי
רעדן...“

„טוט דאָך אזוי ווי איך, מר. ריינהארט, הערט זיך נישט צו, רעדט נישט...“

„ווי זאָל איך נישט רעדן, אז איך זיר און קאָך?!... איך פּרעג ביי איך נישט מער: ווי איז דאָנקבאַרקייט? מיר קומען אַלע פון דייטשלאַנד — צוויי דורות, העכסטנס דריי דורות פון דייטשלאַנד, מיר רעדן נאָך אַלע דייטש, מיר זיינען נאָך אויסגעפונדן מיט דייטשלאַנד, אַלע האָבן מיר דאָרטן קרובים, ווי קאָן מען זיך אזוי באַציען צו דייטשלאַנד מיט אזא פּינטזעליקייט, מיט אזא האַס?“

טערעזע איז געוועזן אומגעדולדיק און ביז. וואָס האָט אים אָנגערטראָגן, דעם אַלטן נאָר? ווי לאַנג נאָך וועט ער דאָ שטיין און רעדן? איצטער האָט זי כעסדיק אַרויסגעפלאַצט, דעם אַלטן אויף צו להכעיס און אים וויי צו טאָן:

„איך האַס דייטשלאַנד!“

„איר הערט! איר הערט!“ האָט דער אַלטער אויסגעשריען.
„איר זידע איז דאָ געוועזן אַ דייטשער אימיגראַנט. איך בין נישט גאנץ זיכער, צי איר טאַטע איז געפאָרן געוואָרן דאָ אָדער אין דייטשלאַנד.“

„איך בין אַן אַמעריקאַנערין און האַס דייטשלאַנד,“ האָט טערעזע נאָך שאַרפּער געזאָגט, „און פריי זיך, וואָס מיר זיינען איצטער אַרײַן אין דער מלחמה, און דייטשלאַנד וועט צושמעטערט ווערן!“

„אַט אזוי אַ רעדן זיי אַלע! די יונגע און די אַלטע! און איך פּרעג: וווּ איז דאָנקבאַרקייט? וווּ איז ליבפולע באַציאונג צו אַ לאַנד, וואָס איז געוועזן אונזער פאָטערלאַנד דורות און דורות? נאָכאַמאָל: וווּ איז דיינע, מענטשלעכע דאָנקבאַרקייט?“

אַרנאָלד האָט זיך אויף אַ מאָמענט פאַרגעסן, נישט איינגע-האַלטן זיך, געפּרעגט:

„האָבן נישט די היגע אַנגלאָ-זאַקסן מלחמה געהאַלטן מיט ענגלאַנד?“

„דאָס אין אַן אַנדער זאך!“ האָט זיך דער אַלטער צוהיצט.
„אַ גאנץ אַנדער זאך. דאָס איז רעוואָלוציע. אין אַ רעוואָלוציע

שלאָגן זיך פֿירגער מיט פֿירגער. און די אַמעריקאַנער זיינען גע-
וועזן גערעכט. עס איז געוועזן די נאַרישקייט פֿון די רעגירנדיקע
קלאַסן אין ענגלאַנד, וואָס האָט געצווונגען די אַמעריקאַנער צו
רעוואָלטירן קעגן זיי. אָבער די איצטיקע מלחמה מיט דייטשלאַנד
איז אַן אַפּסאַלוט אומגערעכטע. די היגע אַנגלאַנד-זאַקסן האָבן גע-
טריבן צו איר, ווייל זיי זיינען ענגלאַנדער — מיר, די דייטשן,
האָבן דאָס געדאַרפט איינזען און נישט געדאַרפט דערלאָזן צו דער
מלחמה. מיר זיינען דאָ אזויפיל דייטשן אין לאַנד, אזויפיל אָפּ-
שטאַמענדיקע פֿון דייטשלאַנד. מיליאָנען און מיליאָנען, כמעט
אזויפיל, וויפֿל אַנגלאַנד-זאַקסן. פֿאַרוואָס זאָלן מיר זיך לאָזן פֿירן
פֿון זיי? אָבער נישט בלויז לאָזן זיך פֿירן, נאָר אויך פֿאַרפֿירן.
נישט בלויז האָבן מיר נישט דערלאָזט די מלחמה, נאָר מיר האָבן
נאָר געשטופּט צו איר. און איר האָט דאָך געהערט, מיט וואָסערע
ווערטער! נישט צו שעמען זיך צו זאָגן, אז זי האַסט דייטש-
לאַנד!...”

„אומגעקערט דאַרף מען זיך שעמען!“ האָט טערעזע אָפּגע-
שניטן.

„יונגע מיידל!“ דער אַלטער האָט געקאָכט אין זיך, אָבער
איינגעהאַלטן זיך, נישט צוצושרייען זיך. „יונגע מיידל, דו וויסט
נישט, וואָס דו רעדסט!“

„אומגעקערט דאַרף מען זיך שעמען!“ האָט טערעזע איבער-
געחזרט. זי איז געוועזן אויפגערעגט. געזוכט, וואָס צו זאָגן, עט
וואָס, וואָס זאָל זיין שאַרף, שטאַרק, שטעכיק, פֿאַרניכטנדיק.
„זאָגט איר שוין דערדאָזיקער יונגער מיידל,“ האָט דער
אַלטער געווענדט זיך צו אַרנאָלדן. „זאָגט איר, ווער דאַרף זיך
שעמען.“

„עס הייבט זיך נישט אָן!“ האָט טערעזע געזאָגט נאַנץ צו-
היצט. „מר. לעווענבערג וועט עס מיר נישט זאָגן. אויב ער האַסט
נאָך נישט די דייטשן, וועט ער זיי האַסן!...”

„אָ, ניין!“ האָט זיך אַרויסגערופן ביי אַרנאָלדן.

„איר וועט האַסן די דייטשן!“ האָט טערעזע געשריען,
קאַפּריזיק, באַפּעלעריש.

זי איז געוועזן זייער שיין אין איר צוהיצטקייט. איר פאָר-
פלאַמטקייט, וואָס האָט זיך צוגאַסן איבער איר גאַנצן קערפער,
האָט אים גערייצט. און ער דאַרף גאָר רעדן מיט איר פּאָליטיק,
מלחמה!...

„מיין ליבע מיס קעלערמאַן,“ האָט ער געזאָגט מיט אַ בעטנ-
דיקן שמייכל. „איר ווילט מיך נישט פאַרשטיין. איך קאָן אין דער
מלחמה קיינעם נישט האַסן און קיינעם נישט ליבן. איך האָס די
מלחמה אַליין. איך האַלט נישט מיט קיין צד. אַלע צדדים זיינען
אומגערעכט. אַלע צדדים זיינען גלייכע פאַרברעכער, ווייל די מלחמה
איז דאָס גרעסטע פאַרברעכן, וואָס ווערט באַגאַנגען.“

ער האָט געוואָלט אַרויפלייגן זיין האַנט אויף אירער, אַ דריק
טאָן איר די האַנט, געבן איר צו וויסן, וואָס ער פילט. זי האָט צו-
געכאַפט די האַנט, ביין, כעסדיק.

„איז פרעזידענט ווילסאָן אַ פאַרברעכער? איז אונזער קאָנ-
גרעס אַ פאַרברעכער?“

„פאַרוואָס שטעלט איר מיר פראַגן, אויף וועלכע איך קאָן
איין נישט ענטפערן?“
„איר האָט מורא?“

„איך וויל איין נישט דערשרעקן מיט מיין ענטפער. איר
ווילט מיך בעסער פאַרשטיין...“

„איך וויל איין נישט פאַרשטיין און וויל מיט איין נישט
רעדן...“

„וועגן מלחמה. איך וועל איין זייער דאַנקבאַר זיין.“

„ניין, איך וויל מיט איין נישט רעדן איבערהויפּט!“

זי איז אויפגעשפרונגען פון איר אָרט און אוועקגעאיילט,
גאַנץ רויט אין געזיכט, מיט ברענענדיקע אויגן, און, דאַכט זיך,
מיט טרערן פאַר גרויסער אויפּרעגונג.

אַרנאָלד האָט איר נאָכגעקוקט איבערראַשט, פאַרלאָרן. מיט
וואָס קאָן ער זי אָפּשטעלן? ווי זי פאַרהאַלטן? וואָס איר זאָגן? ער
איז אויפגעשפרונגען, געמאַכט אַ טראַט נאָך איר.

„מיס קעלערמאַן!“ האָט ער נאָכגערוּפּן.

אומזיסט. זי האָט זיך נישט אומגעקוקט, איז געגאַנגען מיט
כעסדיקע שנעלע טריט. פאַרשוויגנדיג צווישן בימער.

„זיינען זיי נישט אלע משונע?" האָט אַרויסגערעדט דער אַלטער ריינהארדט, אַראָפּלאָזנדיק זיך אויף טערעזעס זיץ. אַרנאָלד האָט אים אָנגעקוקט, ווי ער וואָלט געהאַט פאַר-געסן, אַז מר. ריינהארדט איז דאָ געשטאַנען לעבן אים. „אַלע משונע," האָט ער אַרויסגערעדט און איז אומהעפּלעך אַוועק פון מר. ריינהארדט, נאַכט-וואַנדלעריש, ווי געצויגן פון דער אַוועקגעאַנגענער טערעזע.

דער אַלטער האָט אים נאָכגעקוקט. ער האָט באַגריפּן, אַז ער האָט דאָ עפעס קאַליע געמאַכט. ער האָט אויפגעלאַכט איראַניש, פאַרביטערט. דערנאָך געמאַכט אַן ערנסט געזיכט, ענגער צונויפֿ-געצויגן די קנייטשן פון זיין אַלטן געזיכט. ער וועט זיך מוזן אַרייַנ-מישן און ווידער גוט מאַכן, כאָטש די נאַרישע גאַנז האָט געמעגט גוט באַשטראָפּט ווערן.

ער איז אַוועק נאָך אַרנאָלדן, אָבער ער האָט אים אין ערגעץ נישט געפונען. פון זיין דינער האָט ער זיך דערוואַסט, אַז דער יונגער מענטש איז שוין אַוועקגעפאַרן. די קעלערמאַנס, צו וועלכע ער האָט זיך געווענדט, זיינען געוועזן שטאַרק פאַרשטימט. טערע-זע האָט זיך געריסן אַהיים.

ווען ער האָט אָנגעהויבן צו דערציילן, וואָס עס איז פאַר-געקומען צווישן טערעזען מיט לעווענבערגן, האָט אים מר. קע-לערמאַן איבערגעריסן:

„ווייסט, דזשיקאָב, מיר האָבן פאַשלאָסן, אַז עס וועט איצ-טער געזינטער זיין פאַר אונז אַלעמען, מיר זאָלן זיך וואָס ווייני-קער טרעפן. געזינטער אין אַלע פּרטים. מיר ווינטשן דיר נאָך אַ סך געבורטס־טעג. האָפּנטלעך איבעראַיאָר צו דיין געבורטס־טאָג וועסטו וויסן, ווער עס איז געוועזן גערעכט..."

מר. קעלערמאַן האָט גערעדט אויף זיין רואיקן אופן, געצויגן די ווערטער, און מר. ריינהארדט האָט אויפגענומען זיינע ווערטער מיט טרויער אין האַרצן, מיט פאַרדראָס און ווייטאָג. זיין געזיכט האָט זיך פאַרפּינסטערט. ווען קעלערמאַן וואָלט אים אָפּגעווינטשט נאָך אַ סך געבורטס־טעג און וואָלט אַוועקגעאַנגען, וואָלט דער אַלטער זיך אפשר אַפילו צווייגט. אַזוי איז אים געוועזן צום

האַרצן. אָבער די לעצטע ווערטער קעלערמאַנס האָבן אים אויפגע-
רעגט און אַרײַנגערײבן אין אַ ווילדן כעס.

„איך ווײס שוין, ווער עס איז גערעכט!“ האָט ער זיך
צושריען. „איך ווײס עס שוין. איך דאַרף זיך עס נישט ערשט
דערוויסן!... דאָס וועט איר זיך ערשט דערוויסן, ווער עס איז
געוועזן גערעכט. דאָס וועט איר זיך ערשט דערוויסן, ווער איז
געוועזן מיאום אומדאַנקבאַר... דאָס וועט איר ערשט... און מיך
אַרט נישט, אז מיר וועלן זיך נישט טרעפן... אַ דאַנק אייך פאַר
אײער באַשלוס... דאָס אײנציקע קלוגע, וואָס אייך איז אײנגע-
פאַלן... וועלן מיר זיך נישט טרעפן... זײער גוט... זײער גוט... גײט
אײך געזונטערהײט! גײט אייך געזונטערהײט!...“

ער האָט געמאַכט עטלעכע פאַרבױגונגען און אײ אַוועק פון
זײ, מיט זיך אונטערבױגנדיקע פיס, ציטערנדיק אין אַלע אַברײם,
נישט זעענדיק פאַר זיך פײנט און פײנט.

די קעלערמאַנס זײנען אַוועק, און מיט זײ אַלע אַנדערע
מיטגלידער פון דער משפּחה און פון לאַנגײעריקער פײניטשאַפּט,
וועלכע זײנען געוועזן קעגן מר. רײנהאַרטס דײטשישקײט. אַ גע-
וואַלטרײס אין אַ פאַמיליע, וועלכע איז געוועזן באַקאַנט מיט דער
מערקווירדיקער ליבשאַפּט און געטרויקײט צווישן אירע מיטגלי-
דער. און אַ טרויער איז געוועזן אין די הערצער, אַ פיל שווערע-
רער, ווי נאָך אַ לוויה.

נאָר טערעזע אַלײן איז נישט טרויעריק געוועזן. זײ איז גע-
וועזן שרעקלעך אין כעס. עס האָט אין איר געקאַכט און געזאַמט
פאַר כעס. און געהאַסט האָט זײ, געהאַסט מיט אַלע נערוון פון איר
נשמה. געהאַסט אַ בלוטיקן האַם. און אין דעם האַם זײנען אַרײן
נישט בלוז די דײטשן, נאָר אויך אַרנאָלד, דער מאַן, צו וועלכן
זײ האָט אַרױפגעקוקט מיט אַ בליק, אין וועלכן עס האָט אויפגע-
פלאַקערט גרויסע פײניטלעכקײט. זײ האָט נישט געקאַנט דערמאַנען
זיך, וואָס עס איז געוועזן צווישן זײ, אײדער אָנקל רײנהאַרט איז
אונטערגעקומען. דאָס איז אַרויסגעווישט געוואָרן פון איר זכרון
און פון איר האַרצן. זײ האָט אײצטער נאָר געדענקט, אז דערדאָזי-
קער מענטש ליבט די דײטשן, גײט מיט באַזוכן צו קעטרין שופּראַן,
הברט זיך מיט די שמוציקע אײס-סײדער יידן... פּוּ!

ווען מרס. קעלערמאן האָט אַ סך שפעטער, שוין זייענדיק ביי זיך אינדערהיים, געוואָלט אויסגעפינען גענויער, וואָס איז געוועזן צווישן איר און לעווענבערגן, האָט טערעזע אויסגערופן מיט אזוי פיל ווידערווילן און פאַראַכטונג:
 „איך בעט דיך, מאַמע!“

זי איז אוועק צו זיך אין צימער און פאַרטיפט זיך אין איר אָונט־צייטונג, צו געפינען שפייז פאַר איר שנאה און צו זעטיקן איר האַס.

מרס. קעלערמאן האָט נאָר פאַנאַנדערגעפירט מיט די הענט. משונע מיינע שונאים! עס האָט איר פאַרדראָסן. זי האָט נישט געוואָלט פאַרלירן אַרנאָלדן.

„וואָס איז דאָ צו מאַכן?“ האָט איר מר. קעלערמאן געזאָגט, „צו פאַרלאָזן דזשיקאָבן איז עפעס אָנגענעם געוועזן? און דאָ איז אפשר אַ גליק, וואָס עס האָט זיך אזוי געמאַכט מיט דעם לע־ווענבערג. דער יונגער מענטש מוז זיין אַ נאַר און אַ „למך“. און ווער ווייס, מיט וואָסערע אידעען ער טראָגט זיך דאָרטן אַרום. פון איין זייט וועט ער גיין באַזוכן די שופראָס, פון דער אַנדערער זייט, איז ער אַ פאַציפיסט... עס איז בעסער אזוי... עס איז בעסער אזוי...“

מרס. קעלערמאן האָט נאָר שווער אויפגעזיפצט.

ארנאלד איז געפארן אהיים און איז זייער אומרואיס געוועזן. אפשר האָט ער נישט געדארפט אוועקפארן? ער האָט גע-
 דארפט זיין דער קליגערער און — ניין, נישט נאָכגעבן — וואָס
 האָט ער דען נאָכצוגעבן? ער קאָן דאָך נישט ווערן צוליב איר
 אַ מלחמה-פּאַטריאָט! — אָבער ער האָט געדארפט בלייבן, טרעפן
 זיך מיט איר ווידער און לאָבן איבער דעם גאַנצן פּאַרפּאַל. אַ, ער
 וואָלט שוין געקאָנט מאַכן אזוי, אז זי וואָלט נאָכאַמאָל נישט אַנט-
 לאָפּן.

ער האָט געבענקט נאָך טערעזען. זי האָט אים געפעלט. ער
 וואָלט איצטער מיט פאַרגעניגן געפילט זי לעבן זיך. ער וואָלט זי
 איצטער אָנגענומען פאַר דער האַנט, ער וואָלט...
 פאַרוואָס האָט ער זי געלאָזן אוועקגיין? פאַרוואָס איז ער איר
 נישט נאָכגעגאַנגען?

ער איז דאָך איר יאָ נאָכגעגאַנגען, נאָכגעגאַנגען און נאָכ-
 געקומט אירע באַוועגונגען אין איר גאַנג און באַוונדערט זיי, גע-
 פילט און דורכגעלעבט איר גאַנצע שיינקייט, און פּלוצים אוועק
 צו זיין אויטאָמאָביל, אַריינגעזעצט זיך און געהייסן פאַרן אַהיים.
 וואָס איז דאָס געוועזן פאַר אַן איינפאַל?

אַ, יאָ, ער האָט עס געמוזט. ער האָט דאָך נישט געקאָנט נאָכ-
 גיין נאָך איר, ווי אַ געשלאָגן יונגל! עס האָט אויסגעזען אזוי
 העסלעך, אזוי באַליידיקנדיק זיין נאָכגיין הינטער איר.
 האָט ער נישט געדארפט נאָכגיין. ווער האָט אים געהייסן?

פארוואס איז ער נישט געבליבן מיט דעם אלטן ריינהארט? שפע-
טער וואָלט ער צוגעקומען צו די איבעריקע געסט, צו די קעלער-
מאָנס, וואָלט באַגענגט טערעזען מיט אַ שמייכל: „פארוואָס זייט
איר פון מיר אזוי אַנטלאָפן, טערעזע? איך האָב דאָך אייך גע-
וואָלט זאָגן עפעס וואַרעמס, עפעס פאַדייטנדיקס...”

ער האָט זיך אויסגעמאַלט, וואָס ער האָט געדאַרפט זאָגן און
טאָן, און אַלץ, וואָס עס וואָלט ווייטער אַרויסגעקומען, ווען ער
וואָלט געזאָגט און געטאָן, וואָס ער האָט געדאַרפט, און זיין האַרץ
איז אים אויסגעגאַנגען פאַר בענקעניש.

ער האָט אַרויסגעקוקט פון די פענסטער פון זיין אויטאָ
און געזען נאָר טערעזען, דעם פאַרק, די באַנק, די דערנענטערונג
וועלכע איז פאַרשווונדן ווי אַ דאַמף. ווען דער אויטאָמאָביל איז
שטיין געבליבן פאַר דער טיר פון זיין הויז, האָט ער צוגעדריקט
די אויגן און פאַנאָדערנגעריסן זיי, ווי ער וואָלט געוואָלט וואַך
ווערן. זיין מוטער, וועלכע איז נישט געפאַרן צום געבורטס־טאָג,
ווייל זי האָט זיך געפילט נישט גאָר מיט אַלעמען, האָט זיך געוונד-
דערט, פאַרוואָס ער איז געקומען אזוי פרי צוריק. ער האָט איר
דערקלערט, אַז דאָרטן איז געוועזן צופיל מלחמה־געשפּרעך.

„אַבער דו זעסט אויס, ווי מען וואָלט דיך אַוועקגעשיקט
אין דער מלחמה אָדער ווי דו וואָלסט געקומען פון דער מלחמה.
אָדער ביזטו זייער הונגעריק?”

ער האָט זיך נישט געקאָנט געפינען קיין פּלאַץ אינדערהיים.
דאָס בוך, וואָס ער האָט געליענט און וואָס האָט אים שטאַרק אינ-
טערעסירט, איז אים נישט געקראַכן אין קאָפּ. ער האָט עס צוגע-
מאַכט. זיין בליק, וועלכן ער האָט אַריבערגעשיקט צו דער פּיאַנאָ.
האָט זיך געגליטשט איבער עפעס אַן אומבאַקאַנטן שטיק גלאַז
ציקן מעבל, וואָס האָט אים גאַרנישט פאַרשפּראַכן. ער איז צו איר
נישט צוגעגאַנגען.

ער האָט געבענקט. אָבער נישט מער נאָך טערעזען. זי איז
פאַררוקט געוואָרן אין אַ ווייטקייט, ערנעץ הינטער אַ טויל־פאַר-
האַנג. געוואָרן אומקלאָר, פאַרנעפּלט.

ער האָט געבענקט נאָך ליבע. ער האָט געוואָלט ליבן און

געליבט זיין. ער האָט געוואָלט די אָרעמס פון אַ יונגער פרוי אַרום זיך. לאַסקע, ליפּן, קושן.

ער איז אַנטלאָפּן פון זיין צימער, ווי ער וואָלט געוואָלט אַנטלויפּן פון זיך אליין. ער איז אַרויס אין גאַס. די גאַס וועט אים ברענגען צושטרויאונג, פאַרגעסנקייט.

ער איז נישט געגאַנגען צום פאַרק — ער האָט מורא גע- האט פאַר דעם פּרילינג אין דעם פאַרק. ער איז געגאַנגען איבער דער שטיינערנער, בוימלאָזער עוועניו. די אויגן אָנגעשטעלט צו דער ערד — ער האָט נישט געוואָלט אַנטרעפּן זיך מיט די בליקן פון די פאַרבייגייענדיקע פרויען. ער האָט זיך געשעמט פאַר דאָס, וואָס מוז איצטער ליגן אין זיינע אויגן.

ער איז געגאַנגען מיט דער בענקעניש אין האַרצן און מורא געהאַט צו געפינען פאַר איר ווערטער. ער האָט געזוכט אַנדערע געדאַנקען — צושטרויאונג פון דער בענקעניש. פאַלד האָט ער געטראַכט: וואָס איז אים זיין רייכטום? ער געניסט דאָך נישט דאָס לעבן. מען מוז האָבן טאַלאַנט דאָס לעבן צו געניסן. ער איז שטענ- דיג געגאַנגען משונהדיקע דרכים. ווהיין האָבן אים זיינע דרכים געבראַכט? די מלחמה האָט געגעבן אַ טויט-קלאַפּ זיין אידעאָלאָזם. און אָט לויפט ער אַרום איבער די גאַסן פון ניו-יאָרק, אַן איינזאַ- מער, אַ ליבלאָזער, מיט דעם געשריי נאָך ליבע אין זיך. ווען ער וואָלט געוועזן, ווי אַלע אַנדערע יונגעלייט פון זיין קלאַס, וואָלט ער אזוי נישט אַרומגעלאָפּן. זיין לעבן וואָלט געהאַט גאָר אַן אַני- דער געשטאַלט. ער וואָלט געהאַט מוט צו טאָן זאַכן. ער וואָלט דעמאָלט פון קעמרין נישט אַנטלאָפּן. ער וואָלט טערעזען נישט ייריציט מיט אַ געשפּרעך, וועלכער איז גאַנץ נוצלאָז. ער וואָלט... ר וואָלט... ווען ער וואָלט געהאַט מוט צו טאָן זאַכן, וואָלטן דאָס די פרויען געשפּירט אין אים. און עס וואָלטן גאָר געוועזן אַנדערע באַצייאונגען צו אים. ער וואָלט אַפילו גאָר אַנדערש אויסגעזען. ער וואָלט אַרויס פון זיין מיטלמעסיקייט. דער מוט וואָלט אים גע- מאַכט העכער אויסזען.

ער האָט אויפּגעהויבן דעם קאַפּ, געצויגן זיך אין דער הויך. אַ מענטש מיט מוט צו טאָן זאַכן וואָלט אזוי געגאַנגען און וואָלט אויסגעזען העכער ווי ער איז. דעמאָלט וואָלט מען שוין גלייך פאַ-

מערקט, אז ער האָט בלויז אויגן. דער מוט וואָלט זיי גאָר אנדערש
 באַלויבטן. מוט צו טאָן — ווי וויכטיק דאָס איז! וואָס איז
 זיין רייכטום אָן דעמדאָזיקן מוט?
 קאָן ער זיך אַרײַנאַרבעטן אין אים? אַטאַזױאַ שטאַרקן
 זיך, אָפּטראַכטן עפעס און גלייך עס טאָן. האָט ער עס דאָך גע-
 קאַנט מיט קעטריזן...

ער איז פאַרבייגעגאַנגען די גאַס, אין וועלכער מעריאַן האָט
 געוווּינט. ער האָט צופעליק אויפגעהויבן די אויגן, דערזען דעם
 נומער פון דער גאַס און דערמאַנט זיך. נישט ווייט פונדאַנען
 וווינט מעריאַן. זאָל ער אַרײַנגיין צו איר? וואָס וועט ער דאָרטן
 טאָן אין זיין איצטיקער שטימונג? ער וויל ליבע. זי האָט זי נישט
 פאַר אים. מיט פלירטן קאָן ער נאָך מעריאַן דערשרעקן. קאָן גאָר
 מעריאַן קושן? זי איז אזוי ערנסט, שטענדיק ערנסט.

אַבער ער איז געגאַנגען אין דער ריכטונג צו איר הויז. ביז
 ער וועט דערגיין צום הויז, וועט ער אָפּטראַכטן. אפשר וועט דער
 צופאַל זיי צוזאַמענפירן. אפשר וועט ער פאַרשפירן אַ שטויס אין
 זײט...

דער צופאַל האָט צו אים נישט אַרויסגעשיקט מעריאַן. קיין
 שטויס אין זײט האָט ער נישט פאַרשפירט. ער איז געגאַנגען און
 פאַרבייגעגאַנגען. שנעל, דעם קאָפּ אָפּגעווענדט, מעריאַן זאָל אים
 נישט באַמערקן דורכן פענסטער, כאַטש די גאַרדינען אויף אירע
 פענסטער זײנען געוועזן אַראָפּגעלאָזן.

ער האָט זיך פאַרקערט אויף דער נעכסטער עוועניו. ווידער
 געגאַנגען קוואַרטאַל נאָך קוואַרטאַל, נענטער אַלץ צו דער גאַס,
 וווּ קעטריז האָט געוווּינט. ער האָט געוויסט, ווהיין ער גייט, גע-
 טראַכט דערפון. ווי, ווען ער טרעפט זיך איצטער אָן מיט קעטריז?
 עפעס האָט אויפגעציטערט אין אים, זיין פולס האָט אָנגעהויבן
 שטאַרקער צו קלאַפן. ער האָט זיך דערמאַנט, אז ער האָט געטראַכט
 וועגן מוט צו טאָן זאַכן. ער האָט ווידער אויפגעהויבן דעם קאָפּ,
 ווידער געצויגן זיך אין דער הויך. ער וועט האָבן דעם מוט צו
 מאַן זאַכן. ווען ער טרעפט זיך איצטער אָן מיט קעטריז, שטעלט
 ער זי אָפּ. דערמאַנט מיט קיין איין וואָרט נישט, וואָס עס איז פאַר-

געקומען, און מיט דעם מוט צו טאָן זאכן, וועט ער זי צווינגען צו גיין מיט אים, צו זיין מיט אים, צו געבן אים, וואָס ער זוכט. ער האָט קעטרין נישט באַגעגנט. אָבער ער איז צוגעקומען נאָנט צו איר הויז. אויבן, אין איר צימער, איז געוועזן ליכטיק. קעטרין איז געוועזן אינדערהיים. ער איז פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי איר הויז. מיט אַ האַרץ-ציטער, וועלכער איז געוועזן אַ ווונטש, אַז די טיר זאָל זיך עפענען, עמעצער זאָל אַרויסקומען, עמעצער פון די שופראַס, אויב נישט קעטרין אַליין, זאָל אים אָפשטעלן, זאָל אים איינלאַרן אַריינצוקומען.

די טיר האָט זיך נישט געעפנט, קיינער איז נישט אַרויסגע-קומען. ער איז צוגעגאַנגען ביז צום עק גאַס, איז שטיין געבליבן. אין גאַס זיינען געוועזן ווייניק מענטשן. אַן אַלטער מאַן איז דורכ-געגאַנגען. אַ יונגל מיט אַ פעקל אויף זיין אָרעם אין פריילעכן פייפן. און דאָך האָט אַרנאָלד געהאַט דאָס געפיל, אַז אַרום אים זיינען אַ סך מענטשן, אומציייליקע אויגן זיינען געווענדט אויף אים, און אַלע ווייסן, אַז ער איז איצטער שטיין געבליבן, ווייל ער ווייל זיך אומקערן צוריק און נאָכאַמאָל פאַרבייגיין פאַרביי קעטריןס הויז.

און ווען ער האָט זיך אומגעקערט און געלאָזן זיך גיין צו-ריק צו קעטריןס הויז, האָט ער געהאַט דאָס געפיל, אַז די אומציי-ליקע אויגן האָבן אים געזען, און אין אַלע די אומציייליקע אויגן האָט אויפגעשאָסן אַ געלעכטער. ער איז אפילו רויט געוואָרן אין געזיכט.

ער איז פאַרבייגעגאַנגען, מיט די אויגן אויף טיר און פענ-סטער. די פענסטער זיינען געוועזן אָפן. אויך די טיור-פאַרהאַנגען זיינען נישט געהאַנגען מער. דאָס הויז האָט זיך געגרייט צום זר-מער. באַלד וועלן די באַלעבאַטים אַוועקפאַרן אויף זייער זומער-וווינונג ביים ים. אָבער קיינער האָט נישט אַרויסגעקוקט פון די פענסטער. עס האָט זיך אים נאָר אויסגעדוכט, אַז ווייט אין אוי-בערשטן צימער האָט מען זיך הויך צורעדט. רעדט דאָס קעטרין? ער האָט זיך צוגעהערט. אַ וואָגן איז פאַרבייגעפאַרן. דער גערויש האָט אים געשמערט. ער איז פאַרבייגעגאַנגען און האָט די שטימע נישט אויפגעכאַפט.

ביים עק גאס האָט ער זיך צוריק נישט אומגעקערט. ער איז געגאנגען אַ קוואַרטאַל ווייטער. אַרײַן אין גאַס, פאַרקערט צו דער עוועניו, אָפּגעגאַנגען אַ קוואַרטאַל, אַרויסגעקומען צוריק צו דער שורה הייזער, צווישן וועלכע עס איז געשטאַנען דאָס שופּראָך־הויז, און פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי דעם הויז, אַלץ אין דער דער־וואַרטונג, אַז קעטרין וועט אַרויסקומען. און אַלץ אין אויסמאַלן זיך, ווי ער וועט זי אָפּשטעלן.

זי איז אָבער נישט אַרויסגעקומען. און ער האָט נישט גע־וואָלט אַוועקגיין. עפעס האָט אים דאָ צוגעהאַלטן — די נאַנטקײט קעטרינס, וועלכע ער האָט געזען אַזוי אַנטצײקנדיק אין איר שפּאַך־נישן טוך, געפילט ווי אין דעם אויטאָמאָביל.

באַלד האָט ער זיך ווידער דערמאַנט וועגן מוט. וואָס וואָלט געמאָן איינער, וועלכער האָט מוט צו טאָן זאַכן? פאַרוואָס זאָל ער נישט צוגיין, אָנקלינגען, אַרײַנקומען? ער איז געשטאַנען עק גאַס און געטראַכט: זאָל ער עס טאָן? אויפהײבן דעם קאַפּ, אויס־ציען זיך אין דער הויך, אויסוואַקסן. צוגיין, אָנקלינגען, אַרײַנגומען, מיט פּײער אין די אויגן, מיט דעם דעראַבערער אין דער שטימע. איינער, וועלכער נעמט זיך זאַכן. איינער, וועלכער מאַכט די אַנדערע צו טאָן, וואָס ער וויל.

ער האָט נישט געקאַנט אויפהײבן דעם קאַפּ, נישט געקאַנט אויסציען זיך אין דער הויך, נישט געקאַנט אויסוואַקסן. עפעס אַ שווערע משאַ איז אים געלעגן אויפן רוקן. זײנע פּײס זײנען אים געלעגן אין קײטן.

איצטער האָט ער מוראַ באַקומען פאַרבייזוגיין פאַרביי איר הויז. ער האָט זיך געשעמט, וואָס ער האָט נישט דעם מוט צו טאָן זאַכן. ער איז אַוועק צו דער עוועניו דאָרטן פאַרקערט זיך אין אַוועק אַהײם. אַ געשלאָגענער, אַ מוטלאָזער, מיט אַ גרויסער בענ־קעניש אין האַרצן.

אין מיטן מאי איז אַרנאָלדס מוטער אַוועקגעפאַרן אויף איר זימער-פלאץ ביים ים, נישט ווייט פון ניריאָרק. אַרנאָלד איז נישט מיטגעפאַרן. זיין גאַנצער קרייז איז דאָרטן געוועזן, און ער האָט זיך נישט געוואָלט באַגעגענען מיט קיינעם. ער האָט זיך געפילט איינזאַם און באַקלעמט. דורך דער מלחמה.

ער איז אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסן פון ניריאָרק, אַ יונג גער, געזונטער מענטש, און געפילט אויף זיך די פּרעגנדיקע בליקן פון די מענטשן-כאַפּער, וועלכע האָבן זיך אַ נאָמען געגעבן פאַט-דיאָטן און געמאַכט זיך אַ געשעפט אָפּצושטעלן יונגעלייט און אַריינרעדן אין זיי, זיי זאָלן זיך אָנגעבן אין דינסט און אַוועקגע-שיקט ווערן אין פּראַנקרייך, דערהרגעט צו ווערן פאַר עפעס, וואָס איז די יונגעלייט אַבסאָלוט נישט נוגע געוועזן. און נישט איינמאָל האָט ער געטראַכט, אַז ווען ער וואָלט געוועזן אַ מענטש, וועלכער טוט זאכן, האָט ער געדאַרפט נעמען דאָס וואָרט נאָך אַזאַ מענטשן-כאַפּער און מבטל זיין אים, באַווייזן אים, אַז ער ווייס נישט, וואָס ער רעדט.

ער האָט ליב געהאַט צו שטיין און הערן די רעדעס פון די מענטשן-כאַפּער. אלע האָבן זיי גערעדט אויף איין נוסח, ווי ערגעץ וווּ האָט מען אויסגעשריבן די רעדעס, און די רעדנער האָבן זיי אויסגעלערנט אויף אויסווייניק און אַרויסגעשריען זיי אויף די עסן פון די גאַסן פּאַפּונאַי-מעסיק, דאַכט זיך, אַפילו מיט דיזעלביסע פּאַווענגענען, אַקטראַט ווי אימיער האָט זיי איינגעשטודירט.

צוויי הויפט־מאָטיוון פאַר דער מלחמה: ערשטנס, די זי-כערקייט פון אַמעריקע, וועלכע איז אין געפאַר, די דייטשע לעניאָ-נען זאָלן זי נישט באַפאַלן פון וואַסער און פון דער לופט און פאַר-כאַפן און פאַרוויסטן זי; צווייטנס, די זיכערקייט פון דער דעמאָ-קראַטיע אין דער וועלט, וועלכע מוז געווינגען ווערן דורך דער מלחמה. די ביידע הויפט־מאָטיוון, אונטערנעשטאַרקט מיט אַ סך אַנדערע, דער עיקר מיט די אַכזריותן פון די דייטשע סאָלאַדאַטן אויפן ים און אויף דער יבשה. דאָס איז געוועזן דער אינהאַלט פון אַלע רעדעס, מיט וועלכע מען האָט אַפּעלירט צו די אַמעריקאַ-נער יונגעלייט, זיי זאָלן אָפּגעבן זייערע לעבנס.

אַרנאָלד פּלעגט הערן און שמייכלען. ווי לייכט עס איז צו-צושלאָגן די רעדנער; ווי לייכט עס איז צו באַווייזן, אַז עס איז אוממעגלעך פאַר דייטשלאַנד אַריבערצושיקן אַן אַרמיי און צו פאַרוויסטן אַמעריקע. מען קאָן עס דאָך מאַטעמאַטיש באַווייזן. מען קאָן עס לעכערלעך מאַכן, ווי דעם אוממעגלעכסטן אַפּסורד. און אזוי אויך איז עס העכסט לעכערלעך צו וועלן איינרעדן דעם עולם, אַז ענגלאַנד, פראַנקרייך, רוסלאַנד, יאַפּאַן, איטאַליע און רומעניע שלאָגן זיך פאַר דעמאָקראַטיע, פאַר די אידעאַלן און פרינ-ציפן פון דעמאָקראַטיזם, ווען די מגושמדיקע מאָטיוון פון דער מלחמה זיינען אזוי קלאַר און דייטלעך.

פאַרוואָס שטייט ער בלוז און שמייכלט? אמת, אַ סך מאָג האָט עס אים פאַרדראָסן, פאַרוואָס ער איז נישט העכער פאַר אַלע-מען אין זער צוהערנדיקער מאַסע. ווען ער וואָלט געוועזן העכער, וואָלטן אַלע געזען זיין חוזק־שמייכל, זיין פאַראַכטונג צו די רעד-נער. אָבער דאָס איז דאָך געוועזן נישט מער ווי אַ פרומער ווינטש. ער איז פאַרט נישט געוועזן העכער. ער איז דעם עולם נישט אַרי-בערגעוואַקסן. ער האָט זיך אַפילו נישט געפרוּווט אויפהויבן אויף די שפיץ־פינגער. אָבער אויך פון די נאָנטסטע אַרום אים אין דעם געזעמל איז זיין חוזק־שמייכל געבליבן פאַרבאָרגן. ער האָט דאָך געשמייכלט בלוז אין זיך, ווי ער האָט אויך דעבאַמירט מיט די רעדנער בלוז אין זיך. ניין, ער איז נישט געבאָרן געוואָרן צו גרויסע טאַטן. און דאָס האָט אים זייער טרויעריק געמאַכט. אַ סך

טרויעריקער, ווי אין יענעם אָוונט, ווען ער האָט זיך נישט געקאָנט אויפהייבן צו אַ טאַט ביי דער טיר פון קעטרינס הויז.

און איינמאָל האָט ער זיך געפילט אזוי דערנידעריקט אין זיין שוואַכמוטיקייט, ווי נאָך קיינמאָל נישט פריער. עס איז געוועזן אַ שיינער טאָג סוף מאי. די זון האָט באַגאַסן די גאַסן פון ניו-יאָרק מיט אַ גרויסער היץ, און די אומצויליקע מענטשן, וועלכע מאַכן ענג די ניו-יאָרקער גאַסן, האָבן זיך געשלעפט פויל און אָפּ-געלאָזן, אָפּגעקנעפטע, אָפּגעדעקטע, שווייס-געבאָדענע. די מענטשן-כאַפער אויף די עק-גאַסן ביי אויפגעשטעלטע געצעלטן האָבן גע-האַט גרויסע מאַסן אַרום זיך. עס איז געוועזן לייכטער צו שטיין ווי צו גיין אין דער ברענענדיקער היץ פון טאָג. די רעדעס מיט דער גאַנצער טעטיקייט אַרום די געצעלטן איז געוועזן אַביסל צו-שטרויאונג, פאַרגעסנדיקייט, אָפּסילונג. און דאָס איז אויך גוט.

אָרנאָלד האָט געדאַרפט דורכגיין איינע פון די געשעפטסקטע גאַסן ניו-יאָרקס. אויף איין עק גאַס איז געשטאַנען אַ גרויסער עולם. אַ מאַסן-פאַרזאַמלונג, געדיכט מיט מענטשן. פונדערווייטנס שוין האָט ער געזען, אז אַ פרוי רעדט דאָ. ער האָט אויפגעלאַכט. ער קען זיי, די רייכע דאַמען, וועלכע רעדן פאַטריאַטיזם, ווייל זיי קען נען נישט פאַרן אויף זומער אין פאַרזי און אין די שפּיל-פּלעצער פון דער פּראַנצוויזישער ריווערע!

ווי איז ער אָבער נאָך איבערראַשט געוואָרן, ווען ער האָט דערקענט אין דער דאַמע מרס. שופרא. ער וואָלט געלאַכט און גע-לאַכט. די מלחמה פאַרדינט נישט קיין בעסערע העלפערין.

זי איז געוועזן אָנגעטאָן זייער שיק. אַ ווייס פּרינצעסין-קלייד מיט בעלגישע טיול-איינזאַצן, אָן אַרבל, האָט קורץ און קנאַפּ פאַר-דעקט איר קערפער. ווייסע שיכלעך און ווייסע, זיידענע, דורכיכ-טיקע זאָקן האָבן באַדעקט אירע פיס. אַ גרויסער שוואַרצער הוט האָט באַשאַטנט איר שיינעם, שוואַרץ-הנעוודיקן פנים און אירע שוואַר-צע, ברענענדיקע אויגן. ביים גאַרטל איז געוועזן צוגעשפּיליעט אַ בוקעט פון „פאַרגעסמייכנישט“. מען האָט געזען, אז די דאַמע וויל מאַכן אַן איינדרוק מיט איר אויסזען, נאָכמער ווי מיט איר רעדן. און דער עולם אַרום איר האָט געהאַלטן אין איין וואַקסן. די שיינע דאַמע מיט געשיקטע באַוועגונגען פון אַ מענער-כאַפערין

האָט געפּאַנגען די בליקן פּון די פּאַרפּיגיינדיקע מענער, פּון יונגע און אַלטע. און זיי זיינען געבליבן שטיין נישט צו הערן, נאָר צו קוקן, און אין דעם קוקן געפינען נאָכמער פּאַרגעסנקייט פּון דער זון-הייץ, וועלכע האָט זיי אַרומגענומען, ווי אַן אָנגעברענטער מאַנטל.

וואָס זי האָט געזאָגט, האָבן זיי שוין אַ סך מאָל געהערט. די רעדע איז געוועזן אַן אויסגעלערנטע. נאָר האָט מען זיך געוויינט דערט, ווען די אַזוי יונג-אויסגענדיקע דאַמע האָט גערעדט פּון איר זון, וועלכער איז אַוועק אין סאָלאָדאַטן. איז עס מעגלעך — אַ זון? ווי אַלט קאָן זיין דער זון? מסתּמא איז עס בלוז אַ פּראַזע — די געוויינלעכע פּראַזע, וועלכע איז אַרײַנגעשריבן אין די רעדעס פּון די פּאַטריאַטישע דאַמעס, און זי, די נישט-פּראַקטיצירטע רעדנערין, האָט פּאַרגעסן זי אויסצולאָזן, אָדער זאָגט דעם ליגן צוליב גרעסערן עפעקט. פּאַרוואָס רעדט זי בעסער נישט פּון אירע געליבטע? דאָס וואָלט מען איר בעסער געגלויבט, און דאָס וואָלט געוועזן עפעקטפּולער.

אַרנאָלד האָט זיך גענומען דורכשטופּן צו די פּאָדערשטע שורות. זאָל זי אים דערזען. איר צונג וועט זיך איר צוקלעפּן צום נימען, ווען זי וועט אים דערזען. זי וועט זיך שעמען צו שפּילן פּאַר אים די גרויסע פּאַטריאַטקע — פּאַר אים, וועלכער ווייס די גאַנצע שמוציקייט פּון איר לעבן. און זיכער וועט זי זיך נישט דער-וועגן צו באַרימען פּאַר אים מיט איר זון, וועלכער האָט זיך אָנגעגעבן אין דינסט, ווייל ער האָט נישט געקאָנט מער אַריבער-טראָגן די אַטמאָספּערע פּון זייער הויז.

זי האָט אים דערזען, אָבער איר צונג האָט זיך נישט צוגע-קלעפּט צום גומען. זי איז נאָך רעדעוודיקער געוואָרן. זי האָט זיך נישט בלוז נישט פּאַרשעמט פּאַר אים, נאָר מיט דעם טאָן פּון אַ רופּערין פּון דער „סאָלווישאַן-אַרמײ“ האָט זי זיך גע-ווענדט צו אים, ווען ער האָט זיך געשטופּט צו די פּאָדערשטע שורות:

„קומט, קומט, מר. לעווענבערג! לאָזט דורך דעם יונגן מענטש! מאַכט אַ וועג פּאַר אים! ער קען מיין זון, מיין טייערן יונג, מיין בען. ער וויל אים געוויס נאָכטאָגן. קומט, קומט, מר.

לעווענבערג! אונזער פאָטערלאַנד ווארט אויף אזעלכע יונגע מענטשן, ווי איר. אַנקל סעם דאַרף אייך נויטיק האָבן!"

דער עולם האָט זיך אומגעקוקט אויף אַרנאָלדן. מען האָט זיך פאַנאָדערגעטיילט, געמאַכט אַ וועג פאַר אים. ער איז גע- בליבן שטיין, פאַרלאָרן, פאַרשעמט, נישט געוויסט, וואָס צו זאָגן, וואָס צו טאָן. פאַרוואָס טוט ער נישט איצטער, וואָס עס האָט זיך אים אזוי אָפט פאַרגעשמעלט און פאַרגעשפּילט? פאַר- וואָס נעמט ער נישט דאָס וואָרט — איצטער, ווען אַלע אויגן זיינען געווענדט אויף אים, ווען ער איז אַ מיטלפונקט? פאַרוואָס דערציילט ער נישט, אַז די דאַמע האָט שטאַרק נישט געוואָלט ליידן, וואָס איר בען איז אַוועק אין סאַלדאַטן, ווייל זי האָט גע- דאַרפט, ער זאָל באַצאָלן אירע קאַרטן-חובות, און ער איז אַוועק דינען, ווייל ער האָט געהאַסט זיין היים, וועלכע האָט אויפגע- הערט צו זיין אַ היים?

מַרס. שופרא האָט זיך ווידער געווענדט צו אים:
 „קומט, מר. לעווענבערג! דער וועג איז אָפן פאַר אייך. די נוטע בירגער האָבן אים אייך פריי געמאַכט, כדי נאָכדעם נאָכ- קומען נאָך אייך. איר זעט, בירגער, דער יונגער מענטש איז באַ- קאַנט אַלס פראַדייטש, און אָט קומט ער..."

איצטער מוז ער גיין פאַראַוויס אָדער אומקערן זיך צוריק. אָדער עפעס זאָגן. אַרנאָלד האָט אויפגעטאָן זיין מויל, עפעס צו זאָגן.

„אַנטשולדיקט, מַרס. שופרא! איר האָט שלעכט אויסגע- טייטשט מייע באַוועגונגען..."

דער עולם האָט זיך פאַנאָדערגעלאַכט.
 „ער האָט געקראָגן „קאַלטע פּיס!"
 „ער האָט זיך געשטופט אין די ערשטע רייען, ווייל ער האָט געמיינט, אַז ער איז אין מעטראָפאָליטאַן אָפּערע-הויז."
 „דערשראָקן זיך!"

רי פאַנאָדערגעטיילטע רייען האָבן זיך צוריק צוגעשלאָסן. אויגן האָבן אים ביז אָנגעקוקט, ער איז אָפּגעשטופט געוואָרן אויף הינטן. פון הינטן אָבער האָט מען אים געשטופט נאָך פאַרנט. עס האָט אויסגעזען, אַז ער וועט באַלד ווערן אַ שפּיל-

באל אין די הענט פון דער מאסע. מרס. שופרא האָט עפעס אַ זאָג געטאָן, דער עולם האָט זיך צולאָכט. מען האָט זיך אומ-געקוקט אויף אים מיט חוזק און פיינטשאפט. ער איז קוים אַרויס פון דער קלעם און אַוועק זיין וועג. עס איז אים געוועזן, אַז ער האָט גוט אָפגעשניטן. ער האָט געהערט נאָכגעשרייען: „דייטש! הונע!“ פיינטלעכע געשרייען פון מענטשן, צו וועלכע די דאַמע האָט אָפגעלירט, גערופן זיי, געבעטן זיי, און פון וועלכע קיין איר גער האָט זיך נישט גערירט צו מקריב זיין זיך אויף דעם מזבח פון זיין פאָטערלאַנד, כאַטש אַזאָ שיינע דאַמע איז געוועזן די פריסטעריין.

אַרנאָלד איז געגאַנגען דערשלאָגן, דערנידעריקט. ער האָט געפילט, אַז אייגנטלעך האָט ער גוט געטאָן, וואָס ער האָט גאָר נישט געזאָגט. די מאסע וואָלט אים זיכער געלינטשט. אָבער אַוועקגיין ווי אַ פחדן, ווי אַ פיינט!... פאַרוואָס האָט ער נישט געפונען אין זיך קיין מוט?

ער האָט זיך אָנגעשלאָגן אויף נאָך אַזעלכע פאַרזאַמלונג-גען. ער איז נישט שטיין געבליבן, נאָר לאַנגזאַם פאַרבייגעגאַנגען. זיין אויער האָט אויפגעכאַפט באַקאַנטע, שוין געהערטע שטיקלעך פראַזן. און ער האָט געזען דיזעלפיקע מאסע. מען האָט אויפגעקוקט אויסגעהערט די רעדנער, אַריינגענומען אין זיך די אָפציעלע ווערטער. „דייטש“ און „הונע“ און „באָש“ האָבן אַרויסגערופן אַ ציטער, אַ פייזיקייט, אַ האַס. און זאָל עמעצער אין דעם מאַמענט אָנווייזן אויף אַ דייטש אין דעם עולם, וועט מען זיך אַרויפּוואַרפן אויף דעם שרעקלעכן, ווי ווילדע חיות, און אַרויסרייסן פון אים דאָס פיסל לעבן, אַקוראַט ווי דאָס גאַנצע לעבן פון דער אַמעריקאַנער נאַציע וואָלט אָפּגעהאַנגען פון זיין טויט. און דאָך האָט זיך זעלטן ווען אַ יונגער מענטש אַרויסגע-מיילט פון דער מאסע און דערפרייט דאָס האַרץ פון די מענטשן-כאַפער.

און דאָס איז געוועזן אַרנאָלדס דערקוויקנדיקע טרייסט: די יונגע מענטשן פלעגן אויסהערן די רעדעס פון די מענטשן-כאַפער און — פלעגן זיך צוגיין. ער האָט זעלטן געזען, אַז די יונגע מענטשן זיינען באַאיינפלוסט געוואָרן פון די פאַטריאָטישע

רעדעס. דאָס האָט אים געגעבן אַ געפיל פון טריאומף. דעמאָלט האָט ער אויפגעהויבן דעם קאָפּ און איז געגאַנגען אויף די שפיץ-פינגער. איר זייט געשלאָגן, מלחמה-קאָרשונעם! איר קריגט אונז נישט. מיר געבן זיך אייך נישט. מיר לאָזן זיך נישט פאַרפירן פון אייך. גייט אַליין אין דער מלחמה, אויב איר ווילט זי. די אַמעריי-קאַנער יונגט וועט אייער קאַנאַנען-פלייש נישט זיין. די אַמעריי-קאַנער יונגט ליבט איר פּאָטערלאַנד בעסער ווי איר, דערפאַר וויל זי בעסער לעבן פאַרן פּאָטערלאַנד, איידער שטאַרבן פאַר די געשעפטס-לייט פון אייראָפּע און זייערע שותפים אין אַמעריקע. איר זייט געשלאָגן, מלחמה-פאַרברעכער! איר וועט נישט האָבן קיין אַרמיי!

אַזוי און נאָך מער פלעגט עס אָפט אין אים שרייען, און דעמאָלט איז ער געגאַנגען דעם קאָפּ אויפגעהויבן און געצויגן זיך אין דער הויך. זאָל מען אים זען. וועט מען אים נישט דער-פילן? וועט מען נישט אַרויסהערן, וואָס עס שרייט אין אים?

איין טאָג, אין אָנהויב יוני, ווען אַרנאָלד איז געוועזן מער ווי אַלעמאַל אַליין און איינזאַם אין דער גרויסער שטאָט, איז אים איינגעפאלן צו זעצן זיך אין פאַרבינדונג מיט זיינע באַ- קאַנטע רוסן, איינלאָרן זיי צו מיטאַג אָדער אָונט-ברויט און פאַר- ברענגען מיט זיי אַ פּאָר שעה. ער האָט געוואָלט וויסן זייער באַ- ציאונג צו דער מלחמה. און זיצן אַ פּאָר שעה און קוקן אויף מים מאַנקאַף איז אויך עפעס ווערט.

ער האָט נישט געוויסט איר אַדרעס, און אויך מאַרדינס אַדרעס האָט ער נישט געוויסט. אָבער ער האָט געוויסט, מיט וועל- כער יוניאָן פעלדמאַן איז פאַרבונדן. ער האָט אים אָפּגערוּפּן. פעלדמאַנס שטימע האָט אים געקלונגען זייער פריינטלעך. ער האָט געפילט דעם אַרבעטער-פירערס שמייכל.

„וואָלט איר געוואָלט האָבן אָונט-ברויט און פאַרברענגען אַ פּאָר שעה מיט אַן איינזאַמען אומפאַרבעסערלעכן פעסימיסט?“ האָט ער געפרעגט פעלדמאַנען.

„אין דער האָפענונג, אַז עס איז דאָ נאָך אַ האָפענונג דעם אומפאַרבעסערלעכן פאַרבעסערלעך צו מאַכן, נעם איך אָן די איינלאָדונג,“ האָט פעלדמאַן אָפּגעענטפערט.

„איך וואָלט געוואָלט אויך האָבן מר. מאַרדין און מים מאַנקאַף — איר האָט דאָך גאַרנישט דאַסענן?“ „געוויס נישט.“

„קאַנט איר מיר געבן זייערע אַדרעסן?“

פעלדמאן האָט אים נאָר געקאָנט געבן דעם אַדרעס פון דער רעדאַקציע, אין וועלכער מאַרדין האָט געאַרבעט. ווי צו דערגרייכן מים מאַנקאַף, האָט ער נישט געוואָסט. „אַבער,“ האָט ער צוגעגעבן, „מר. מאַרדין ווייס זיכער איר אַדרעס.“ ער האָט אויך צוגעגעבן, אז עס קאָן זיין, אז ביידע זיינען שוין נישטאָ אין שטאָט. מאַרדין און מים מאַנקאַף זיינען נאָך געוועזן אין שטאָט, אָבער טאַקע ערב זייער אָפּפאַר: מאַרדין האָט זיך געקליבן אין די בערג, מים מאַנקאַף צום ים. אויף אַרנאָלדס דרינגענדיקער בקשה האָט זיך אָלנאָ אָפּגעזאָגט פון אַן אַרבעט, וועלכע זי האָט נאָך געדאַרפט אָפּטאָן פאַר איר אָפּפאַר. און אויף מאַרדין האָבן זיי זיך אַלע פיר געטראָפן צו אַוונט־ברויט אין דעם קלוב, אין וועלכן ער איז געוועזן אַ מיטגליד. מאַרדין און פעלדמאן זיינען געקומען מיט אַנטשולדיקונגען: מאַרדין וועט מוזן אַוועקגיין ניין אַזייגער, פעלדמאן האָט געהאַט אַן אומדערוואַרטעטע זיצונג אום האַלב צען. אַרנאָלדן איז דורכגעלאָפן: אַבי מים מאַנקאַף זאָל נאָר בלייבן...

די געסט זיינען געוועזן פינקטלעך. אַלע דריי צו דער מינוט געקומען, און אַרנאָלד, וועלכער האָט זיך צוגעקליבן צו וואַרטן אויף זיי אין פּאַרצימער פון דעם קלוב, איז געוועזן צופרידן. ער האָט געכאַפט אַ שנעלן פליק אויף דעם אָנטאָן פון די מענער. אַזוי וואָלט ער אויך אַ קוק געטאָן, ווען ער וואָלט געהאַט פאַר זיך אַפּריקאַנער. זיי זיינען אָבער געוועזן אָנגעטאָן נישט אַנדערש, ווי ער. זומערדיק, אָן וועסטן, אין שטרוי־היט, די העמדער אָן אַ פּנימה ווייס, די קראַוואַטן אויסגעבונדן אין פּייגל איבער ווייכע קראַנגס. פעלדמאן איז געוועזן אין אַ ווייסן אַנצוג, מאַרדין אין אַ פּלויען, דורכגעוועבט מיט ווייסע פּעדעס. אָבער ביידע מיט געלע האַלב־שיך אויף די פּיס. מאַרדין האָט נאָך געטראָגן דינע זיידענע הענטשקעס אויף זיינע הענט און אַ שטאַק מיט אַ זילבער־נעם קאַפּ. מים מאַנקאַף איז געוועזן אָנגעטאָן אין ווייסן, נאָר איר הוט איז געוועזן העל־בלוי, און אויפן האַלץ האָט זי געטראָגן אַ שנירל העל־בלויע קאַראַלן — הוט און קאַראַלן האָבן שאַרף אַרויסגעבראַכט די פּלויקייט פון אירע אויגן און די ווייסקייט פון איר געזיכט, וואָס איז איצטער געוועזן באַדעקט מיט אַ געזונטער

רויטקיט פון א זומערדיקן טאג. די אנצוגן פון זיינע געסט זיינען געוועזן פארטיק געקויפטע, און מארדינס שטאף-אנצוג איז זיכער געוועזן א סך ביליקער פאר זיין העל-גרויען אנצוג. אבער ארנאלד איז געוועזן צופרידן. ער קאן זיך רואיק באווייזן מיט זיינע רוד-סישע געסט אין דעם עס-זאל פון דעם רייכן קלוב, וועלכער האט זיי געוויס נאך קיינמאל נישט געזען. ער איז אפילו געוועזן שטאלץ מיט מים מאנקאף. ער האט געוויסט, אז אויגן וועלן זיך אויף איר ווענדן.

זיי האבן זיך צוועצט ארום א קיילעכדיקן טיש, אין דער נישע פון א פענסטער. ארנאלד האט טיש און פלאץ טעלעפאניש באשטעלט. אויפן טיש האט זיך אויך געפונען א גרויס פיר-עקיק קארדאן מיט דעם ווארט „רעזערווירט“. דאָ זיינען זיי גע-וועזן אביסל אָפּגעטיילט פון די אַרומיקע געסט, וועלכע האָבן אויסגעפילט דאָס גרויסע ציכער. דאָ האָבן זיי געקאָנט זיין מער אָדער ווייניקער אַליין און אימגעשטערט.

ארנאלד האט געוואלט, אז מים מאנקאף זאל זיין די טיש-באלעבאסטע. זי האט זיך אָפּגעזאָגט. זי וויל זיין גאסט. זי האט זיך בכלל געהאלטן אביסל צו-קגעצויגן און קאלט. ער האט זיך געוונדערט, פארוואס זי האלט זיך אזוי: ביים טעלעפאן איז זי געוועזן צוגעלאזענער.

דאָס געשפרעך נאטירלעך האט זיך גלייך געווענדט צו דער מלחמה. זיי זיינען אלע געוועזן קעגן איר. פרעזידענט ווילסאנס נייסטרייכע דערקלערונגען האבן נישט געענדערט די מיינונגען פון די רוסן. ארנאלד איז געווען גליקלעך. איבערהויפט האבן אים אינטערעסירט פעלדמאנס מיינונגען. ער האט געפונען אין פעלד-מאנען א קענער פון דער אמעריקאנער געשיכטע און א מענטשן מיט א שארפן אנאליטישן פארשטאנד. וואלט ער נאך זיין גאפּל-מעסער ריכטיק געברויכט...

ארנאלד האט אויסגערדיקט זיין טריאומף:

„מיינט איר נישט, אז אונזער רעגירונג איז געשלאָגן? זי האט אריינגעוואָרפן דאָס לאַנד אין דער מלחמה, אָבער זי יועט קיין אַרמיי נישט האָבן. דאָס לאַנד וויל נישט די מלחמה, די יונג-געלייט וואָלונטירן נישט.“

פעלדמאן האָט אַריינגעלייגט אַ שטיק קארטאָפֿל מיטן מער סער אין מויל אַרײַן און רואיק אַרויסגערעדט:
 „אין אַ חודש, העכסטנס אין צוויי, וועלן מיר דאָ האָבן קאָנסקריפֿציע.“

אַרנאָלד, וועלכער האָט געהאַלטן די אויגן אַראָפֿגעלאָזן, אום נישט צו זען, ווי פעלדמאן געברויכט דאָס מעסער אָנשטאַט אַ גאַפֿל, האָט נישט ווילנדיק אויפֿגעהויבן אויף אים די אויגן.
 „איר מיינט אזוי?“ האָט ער איבערראַשט אַרויסגערעדט.
 „און איר מיינט עס נישט? לײענט איר קיין צײַטונגען נישט? מען אַרעסטירט דאָך שוין די, וועלכע אַגײטירן קעגן קאָנסקריפֿציע.“

אַרנאָלד האָט דאָס געוויסט. געוויסט, אַז קאָנסקריפֿציע איז שוין אַ באַשלאָסענע זאַך, אָבער ער האָט אַלץ נישט געוואָלט גלױבן.

„איך קאָן עס מיר נישט דענקען,“ האָט ער געזאָגט.
 „זײַט איר אַן אומפאַרבעסערלעכער אָפֿטימיסט,“ האָט פעלדמאן געלאַכט.

„די רעגירונג וועט זיך נאָך איבערלײַגן. זי וועט דאָך מיט אירע אייגענע הענט טרױבן דאָס לאַנד צו רעוואָלוציע.“
 „עס הײבט זיך נישט אָן. מיר לעבן דאָך אין אַ דעמאָקראַטיע. אַלץ וועט אַראָפֿניין כשורה. די רעגירונג וועט דערגרייכן אירס. דאָס לאַנד וועט אַראָפֿשלינגען קאָנסקריפֿציע, ווי עס האָט אַראָפֿגעשלאָנגען די דערפֿלערונג פֿון דער מלחמה. די רעגירונג וועט האָבן איר אַרמײַ. די יונגעלײַט, וועלכע האָבן זיך נישט געוואָלט געבן, וועלן גענומען ווערן. מיר מוזן געווינען די מלחמה.“
 אַרנאָלדן איז דורכגעגאַנגען קאַלט און וואַרעם פֿון פעלד־מאַנס ווערטער און פֿון דער זעלבסטפאַרשטענדלעכקײַט, מיט וועלכער ער האָט גערעדט. ווי האָט ער אַ האַרץ צו זײַן אזוי זיכער?!

„מיר מוזן געווינען די מלחמה!“ האָט ער געזאָגט מיט אַ טאָן, אַקוראַט ווי פעלדמאן אַלײַן גײט אײַנפֿירן קאָנסקריפֿציע און ער מוז אים איבערצײַגן אין דער פאַלשקײַט פֿון זײַן שרײַט און אײַנבעטן זיך בײַ אים, ער זאָל דעם שרײַט נישט מאַכן. „מיר וועלן

דאך נישט איינפירן קינדער-ארבעט אין די מוניציע-פאבריקן,
אבי נאָר געווינען די מלחמה וואָס שנעלער!"
"פאָרוואָס נישט?" האָט פּעלדמאַן קאַלטבלוטטיק געענט-
פּערט.

אַרנאָלד האָט אים אָנגעקוקט מיט גרויסע שרעק-אויגן, ווי
ער וואָלט אָנגעקוקט אַ גזלן.

"איר דענקט, אַז אויך דאָס איז מעגלעך?"

"אַלץ וועט דאָ מעגלעך זיין, און אַלץ וועט דאָ זיין. אַלע
דעראַבערונגען, וועלכע די אַרבעטער האָבן געמאַכט פאַר אַלע
יאָרן פון ביטערן קאַמף, וועלן אָפּגענומען ווערן ביי זיי אָן קיין
שום לאַנגע וויכוחים — אין נאָמען פון דער הייליקער מלחמה."
"אַבער פאַרשטייט, מר. פּעלדמאַן, אַז קאָנסקריפּציע איז
קעגן די טראַדיציעס פון אונזער לאַנד. מיר האָבן זיך שטענדיק
געהאַלטן אָן דעם סיסטעם פון פּריוויליקן דינסט. דאָס איז אין
איינקלאַנג מיט אונזער דעמאָקראַטיזם. מיר וועלן די טראַדיציע
נישט ברעכן."

"מיר וועלן זי ברעכן," האָט אַרויסגערעדט פּעלדמאַן, רוי-
איק, שאַרף, אַ קאַלטער גזלן מיט אַ שמייכל אויף די ליפּן.

"באַגרייפּט איר נישט, אַז קאָנסקריפּציע וועט אויפּעפּענען
טיר און טויער פאַר מיליטערישע איבונגען פאַר אונזער יונגט אין
די קאַלעדזשס און אוניווערזיטעטן?"

"איך באַגרייף עס זייער גוט."

"באַגרייפּט איר נישט, אַז דאָס מיינט איינפירן מיליטאַר-
ריום ביי אונז אין לאַנד, אַוועקשטעלן דאָס לאַנד אונטער דער
קאָנטראָל פון די פּעלדפּעבלס און אונטעראַפּיצירן, אַראָפּזינקען
צום פּרוסיאַניזם, וועלכן די מלחמה וויל כלומרשט באַזיגן און
אַפּשאַפּן?"

"איך באַגרייף דאָס אַלץ זייער גוט. און אונזער רעגירונג
באַגרייפּט עס נאָך בעסער, און דאָך — אָבער איר האָט אַליין
זייער גוט אַריינגעשטעלט דאָס וואָרט „כלומרשט". דער אמת איז,
אַז די מלחמה וויל גאָרנישט אָפּשאַפּן דעם פּרוסיאַניזם. מען וויל

נאָר איינפירן דעם פרוסיאַניזם. דער פרוסיאַניזם איז אַ גוטע סגולה קעגן אַ פאָרדריינגענדיקן, פאָראויסמאַרשירנדיקן אַרבעטער-קלאַס. מיר האָבן איצטער אַ זייער רואיקע, פרידלעכע אַרבעטער-באַוועגונג, אַ באַוועגונג, וועלכע איז גאַנץ אָן ציינער און עסט גאַנץ רואיק פון די הענט פון די פאַלעבאַטיים. אָבער מען קאָן קיינמאַל נישט וויסן. איבער אַ נאַכט קאָנען איר אויסוואַסן ציי-נער, זי קאָן ווערן אַגרעסיוו און בייסיק. עס איז זייער נוצלעך צו האָבן אין לאַנד אַביסל מיליטערישע איבונג אונטער פּעלד-פּעבלס און אונטערפּיזירן. עס קאָן זייער גוט צונומ קומען קעגן — דעם אינערן שונא.

אָרנאָלד האָט געהערט אין דידאַזיקע ווערטער דעם פּעדאַג-טישן סאָציאַל-דעמאָקראַט, דעם מאַרקסיסט, ביי וועלכן די מענטש-הייט איז איינגעטיילט אין צוויי קלאַסן, און אַלץ, וואָס עס טוט זיך אין דער וועלט, איז דער רעזולטאַט פון דעם קאַמף צווישן די ביידע קלאַסן. ער איז געוועזן אומגעדולדיק. ער האָט געוואָלט רעדן וועגן קאָנסקריפּציע. ער האָט געוואָלט איבערצייגן פּעלדמאַ-נען אין איר אוממעגלעכקייט. ער האָט אויסגעשפּילט זיין לעצטע קאַרט.

„קאָנסקריפּציע איז אַ פאַרגוואַלטיקונג פון דער געוויסן-פרייהייט, וועלכע אונזער קאָנסטיטוציע גאַראַנטירט אונז. די יונג-גע מענטשן, וועלכע וואָלונטירן נישט, באַווייזן דערמיט, אַז זיי זיינען קעגן דער מלחמה, אַז זיי גלויבן נישט אין איר — ווי-זשע קאָן מען זיי צווינגען דורך קאָנסקריפּציע? אָט איך בין קעגן מלחמה, מיין געוויסן איז קעגן מלחמה, ווי קאָן מען מיך פאַר-גוואַלטיקן דורך קאָנסקריפּציע? ווי קאָן מען מיך און אומציליקע צו מיר צווינגען צו טאָן, וואָס מיר גלויבן נישט?“

„וועט טאַקע זיין, אַז אַך און וויי צו די, וועלכע גלויבן נישט אין דער מלחמה.“

„מינט איר, אַז מען וועט מיך צווינגען?“

„גאַנץ באַשטימט.“

„און באַשטראַפּן, ווען איך וועל נישט פאַלגן?“

„אָן צוויפּל. שווער באַשטראַפּן.“

„אוממעגלעך!“

„איך באדויער,“ האָט פעלרמאן קורץ אַרויסגערעדט.
איצטער האָבן זיך אַריינגעמישט אין געשפרעך אויך מאַר:
דין און אַלגא. מאַרדין האָט דעם גאַנג פון די געשעענישן געזען
מיט די אויגן פון מר. פעלרמאן.

„אין אַמעריקע,“ האָט ער געזאָגט, „זיינען שוין לאַנג גע-
וועזן מיליטאַריסטישע טענדענצן. איז דען טעאָדאָר רוזוועלט
נישט די פּרוכט פון דערדאָזיקער טענדענץ, וועלכע האָט ליב
אַרומצופאַכן און אָנצומאַכן אַ גערויש מיטן שווערד? די מלחמה
גיט די אונטערשטופער פון דערדאָזיקער טענדענץ די גוטע גע-
לעגנהייט אַרויפצווינגען אויפן פּאָלק זייער ווילן. פריער האָבן
זיי נישט געקאָנט, ווייל אַלע אורזאַכן, וועלכע איר האָט אויסגע-
רעכנט, זיינען געשטאַנען אין וועג: טראַדיציע, קאָנסטיטוציע
א. אַז. וו. איצטער קאָן מען זיי זייער לייכט אָפּשאַפן. דאָס פּאָ-
טערלאַנד איז אין געפאַר. אַ דייטש אונטערוואַסער-שיפּל קאָן אָנ-
קומען און חרוב מאַכן אַמעריקע פון ניריאָרק ביז סאַן-פּראַנציס-
קאָ און פון מעין ביז אַקלאַהאַמאַ. לאָמיר אויף גיך אַמענדירן
אונזער קאָנסטיטוציע און ראַטעווען אונזער פּאָטערלאַנד — און
פאַר איינע הוצאות פאַרוואַרענען זיך שוין קעגן דעם אינעוויי-
ניקסטן שונא.“

דאָך מים מאַנקאָף אין איר האַרצנס-גוטסקייט האָט גע-
האַלטן מיט אַרנאָלדן. זי האָט נישט געקאָנט צולאָזן דעם געדאַנק,
אַז אין דער פרייער אַמעריקע זאָל איינגעפירט ווערן קאָנסקריפּ-
ציע מיט דער גאַנצער העסלעכקייט פון סאָלאַראַטישניע.

„אַז אין אַמעריקע זאָל דאָס געשען, וועט נישט זיין קיין
פּלאַץ אויף דער ערד, וווּ עס זאָל זיך וועלן לעבן. דאָס טאָר דער
וועלט נישט געשען. אַמעריקע מוז בלייבן דאָס לאַנד פון דער
פּרייהייט, וועלכע באַלייכט דעם וועג אַלע פּרייהייט-זוכנדיקע
מענטשן.“

עס איז געוועזן גרויסע צאַרטקייט אין איר טאָן און אַ סך
טרויער. אין אירע בלויע אויגן איז געלעגן קינדער-שרעק פאַר
דער מעגלעכקייט, אַז אַמעריקע וועט ווערן אויס לאַנד פון פּריי-

הייט. ארנאלד האָט געפונען, אז זי איז נאָך קיינמאָל אזוי שוין נישט געוועזן.

„מיר וועלן נאָר אַ קליין ביסל עלטער ווערן, און מיר וועלן וואָס דערלעבן,“ האָט פעלדמאן אַרויסגערעדט מיט זיין שמויכל, אין וועלכן עס איז דאָך געלעגן אַ סך ווייטאָג.

אויף דאָס, נאָטירלעך, איז גאָרנישט געוועזן וואָס צו זאָגן. אָבער אַרנאלד האָט געטראַכט: ביי זייער גאַנצער ליבע צו אַמע-ריקע זיינען זיי דאָך פּרעמדע, אַפילו פעלדמאן, וועלכער איז גע-קומען אין לאַנד אזוי יונג. ווי לייכט ער האָט ביי זיך אָפּגע-מאַכט, אז אַמעריקע וועט ברעכן איר טראַדיציע. די אַמעריקאַנער טראַדיציע איז אים גאָרנישט, ער אָבער קאָן דאָס נישט צולאָזן אזוי לייכט.

דער געשפרעך איז אַריבער אויף דעם, ווי די איסט-סיידער פאַרהאַלטן זיך צו אַמעריקעס אַרײַנטריט אין דער מלחמה. אַר-נאלד האָט עס געפרעגט, מאַרדין האָט אים געענטפּערט. די איסט-סיידער פאַרהאַלטן זיך נעגאַטיוו, מיט באַדויערונג. פאַר זיי האָט די מלחמה שוין דערפילט. איר געשיכטלעכע אויפגאַבע: זי האָט געבראַכט דעם סוף צו די ראַמאַנאָווס אין רוסלאַנד. איצטער דאַרף זי אויפהערן. איצטער איז אַן עבירה יעדער טראַפּן בלוט, וואָס ווערט אין איר פאַרגאַסן.

„געפינען זיך פונדעסטוועגן דאָרטן אַזעלכע, וואָס האָבן וואָלונטירט?“ האָט אַרנאלד געפרעגט.

„מיר, יידן, שטייען פון גאָרנישט אָפּ,“ האָט מאַרדין גע-ענטפּערט. „ווען משה האָט פון זיי געבעטן אויפן משכן, האָבן זיי געגעבן, און ווען אהרן האָט פון זיי געבעטן אויפן עגל, האָבן זיי אויך געגעבן.“

„און אז מען זאָל טאַקע איינפירן קאָנסקריפּציע, וואָס וועט איר טאָן?“ האָט אַרנאלד ווייטער געפרעגט. „איך מײַן, אז מר. פעלדמאן וועט זיך אַרויסדרייען דורך זיין עלטער, און מיט מאַנ-קאָף דורך איר געשלעכט — האָפּנטלעך וועלן פרויען נישט גע-נומען ווערן... אָבער איר, מר. מאַרדין?“

די פּראַגע „וואָס טאָן?“ האָט אים אַליין שטאַרק געמאַ-

טערט. אין אים איז אומגעגאנגען אן אומרויאקייט, צו וועלכער ער האָט זיך נישט געוואָלט צוהערן, וועלכע ער האָט נישט גע-וואָלט באַמערקן. וואָס וועט ער טאָן, ווען מען וועט טאָקע אייני-פירן קאָנסקריפּציע? ער איז אַלט זיבן און צוואַנציק יאָר, זיין עלטער וועט געוויס גענומען ווערן. ער האָט געוואָלט הערן דעם ענטפער פון דעם, „איסט-סיידער“, וועלכער איז אין איין עלטער מיט אים און איז אַ פאַציפּיסט אזוי ווי ער. אפשר וועט ער אין יענעם ענטפער געפינען אַן ענטפער צו זיין אייגענער אומרואי-קייט.

אַבער דער „איסט-סיידער“ האָט געענטפערט:

„איך בין נאָך נישט קיין אַמעריקאַנער בירגער, בין נאָך אַ רוסישער אונטערטאָן. דאָס אַמעריקאַנער געזעץ וועט מיך נישט דערגרייכן.“

„זייט איר אזוי זיכער?“

פּעלדמאַן האָט אויפגעלאַכט:

„איר ווילט נישט צולאָזן דעם געדאַנק וועגן קאָנסקריפּציע אין אַמעריקע, און אין האַרצן, ווייזט אויס, זייט איר נישט זיכער, צי אַמעריקע וועט נישט אַריינצווינגען אין איר אַרמיי אַפילו פּרעמדע בירגער. איך קאָן אייך פאַרזיכערן, אַז עס וועט דאָ דער-גיין דערצו אויך.“

„וואָס וועט איר דעמאָלט טאָן, מר. מאַרדין?“ האָט אַר-נאָלד געפרעגט מיט עקשנות.

מאַרדין האָט אַ מאַמענט געטראַכט און גלייך אַרויסגע-פליסטערט, פּעסט און אַנטשלאָסן:

„איך וועל אין דער אַמעריקאַנער אַרמיי נישט דינען, וועל זיך נישט שלאָגן פאַר צוועקן, וועלכע זיינען נישט מיינע צוועקן.“ עס איז געוועזן עפּעס צוויידייטיקס אין זיינע ווערטער. אָבער זיי האָבן געקלונגען ווי עטוואָס באַשטימטס אין אַרנאָלדס אויערן.

„אזוי וויל איך,“ האָט ער אַרויסגעזיפּצט.

זיינע געסט זיינען געוועזן טאָקטפול נישט צו פּרעגן אים,

וואָס ער וועט טאָן. פון זיינע רייד האָבן זיי אַרויסגעהערט זיין אומרויאיקייט און זיין זאָרג.

אַרנאָלד האָט געקוקט אויף מיס מאַנקאָף און געטראַכט: אַטאָ די דאָ וואָלט געוויס געוויסט, וואָס צו טאָן. עפעס אַזויפיל פּאַזיטיווס אין איר. אַזאַ אַנטשלאָסנקייט אין יעדן ריר. ער האָט זי געפרעגט:

„וואָס וואָלט איר געטאָן, מיס מאַנקאָף, ווען די קאָנסקריפֿט ציע וואָלט זיך אויך באַצויגן אויף פּרויען?“
 „צו וואָס שפּילן זיך אין פּרעגן און ענטפּערן?“ האָט זי קורץ אָפּגעענטפּערט.

„איר זייט גערעכט,“ האָט ער געזאָגט, ווי ער וואָלט זיך פּאַרענטפּערט. אָבער ער האָט געוויסט, אַז זי האָט אַן ענטפּער. ער האָט אָנגעהויבן אויסצופּרעגן זיי וועגן זייערע טעטי-קייטן, מיט שפּאַנננג אויסגעהערט זייערע ענטפּערס. עס האָט אים אינטערעסירט זייער אַנדערשקייט. און ער האָט געוויסט, אַז זיי זיינען גאַנצער פּאַר אים, און דערפּאַר איבער אים, שטאַרקער פּאַר אים. זיי זיינען גאַנצער, ווייל זיי זיינען בויער. יעדער איינער פון זיי אין זיין ווינקל איז אַ בויער, אַ קאָנסטרוקטיווער אַרבעטער. דער איינער בויט זיין יוניאָן, וויל נישט בלויז פּאַרבעסערן די מאַטעריעלע לאַגע פון אירע צענדליקער און צענדליקער טויזנט מיטגלידער, נאָר אויך דערציען זיי צו בעסערע, אידעאָלאָרע מענטשן, פּעאיק אויפצונעמען דעם קאַמף פּאַר אַ בעסערער, גערעכטערער וועלט. דער צווייטער בויט זיין פּאַלק, וויל העלפּן אויפֿ-בויען אַ לאַנד פּאַר זיין פּאַלק, און אויך אויף יסודות פון סאָ-ציאַלער גלייכקייט און גערעכטיקייט. און די פּראַכטפולע מיידל לעבן אים בויט, וווּ זי לייגט נאָר צו אַ האַנט. אָדער לייגט צו אַ האַנט אומעטום, וווּ עס ווערט געבויט, וווּ עס ווערט עפעס גע-בעסערט אין דעם אַרומיקן לעבן. ער האָט געפּילט, אַז מיט זיי, צווישן זיי, ווערט ער אויך גענטער צו עפעס אַ ציל. און ער וואָלט גערעדט, גערעדט מיט זיי.

קורץ פּאַר ניין האָט מאַרדין זיך אָפּגעזענגט און איז אַוועק. אַ צוואַנציק מינוטן שפּעטער האָט פּעלדמאַן אַ קוק געטאָן אויף זיין זיינער און איז אויפגעשטאַנען אַוועקצוגיין. אויך אַלגא איז

אויפגעשטאנען. ארנאלד האָט חשק געהאַט צו פאַרהאַלטן זי, אָבער ער האָט זיך נישט געפונען דאָס צו טאָן. ער האָט זיך אויסגע-
 רופן אָפּצופירן זיי אין זיין אויטאָמאָביל, פעלדמאַנען און אַלגאָן,
 ווי יעדער פון זיי האָט געראַרפט. אַמנאַנטסטן האָט עס געהאַט
 פעלדמאַן, אַמווייטסטן מיס מאַנקאָף. זי האָט געוווּינט ווייט אין
 פּראַנקס, אָבער זי האָט נישט געוואָלט, ער זאָל זי אַהין אָפּפירן.
 ער האָט זיך אויסגעדונגען מיט איר, אז ער וועט זי צופירן צו
 אַ סטאַנציע פון דער אונטערגרונט־פּאַז.

VII

ווען ער איז געבליבן מיט איר אליין אין דעם אויטאָמאָביל,
וואָס האָט זיך איצטער געטראָגן דורך דעם צענטראַל־פּאַרק, האָט
ער געזאָגט:

„פאַרוואָס זייט איר צוריקגעצויגן און קאַלט, מיס מאַנ-
קאָף?“

„בין איך עס? — יאָ, איך בין עס.“
„פאַרוואָס?“

„ווייל איך האָב געכאַפט דעם בליק, וועלכן איר האָט
אַ וואָרף געטאָן אויף אונזער קלידונג. ווייל איך האָב געמערקט
אייער אומרואיקייט, ווען איינער פון אונז האָט נישט געברויכט
זיין מעסער־גאַפּל לויט אייער מנהג. איך האָב מער נישט געקאָנט
זיין פריי מיט אייך. אייער אומרואיקייט האָט זיך איבערגעטראָגן
אויף מיר. אפשר זיינען מיר טאַקע נישט אָנגעטאָן, ווי געהעריק?
אפשר געברויכן מיר טאַקע נישט די עס־געצייג לויט אייערע פּאַר-
שריפטן און מיר בלאַמירן אייך צווישן אייערע פריינט?“

זי האָט גערעדט רואיק, געלאַסן, געציילט די ווערטער.

„איך פאַרדין ערלעך די איראָניע,“ האָט ער געזאָגט גאַנץ
איבערראַשט און באַשעמט, ווי איינער, וועלכן מען כאַפט ביי דער
האַנט אין עפעס אומוירדיקס. „עס איז געוועזן נישט שוין פון
מיר. אָבער איך ווונדער זיך, אַז איר האָט וואָס באַמערקט. איך
האָב, דאַכט זיך, אליין קוים וואָס באַמערקט.“

„איר האָט דאָך נישט קיין פאַראיבֿל, וואָס איך האָב עס אייך געזאָגט?“

„געוויס נישט. דאָס איז מיר אַ לערע. אָבער איצטער — וועט איר נישט זיין מער צוריקגעצויגן און קאַלט?“
 „עס איז דאָ איצטער אזוי שיין,“ האָט זי געענטפערט, אַריינאַטעמענדיק אין זיך די לופט פון דעם פאַרק און אַרויסקוקנדיק אין דער שיינער זומער-נאַכט.

ער האָט אַ וויילע אַרויסגעקוקט אויף די מיט לבנה-שיין באַנאַסענע אַלייען און וויזעס פון דעם גרויסן פאַרק און דערביי געגנבעט בליקן אויף דער יונגער מיידל לעבן אים. ער האָט דאָך געוואָלט זיין מיט איר אַליין — און איצטער האָט ער נישט וואָס צו רעדן. וואָס האָט ער געוואָלט מיט איר רעדן? וועגן מלחמה... אַ, יאָ, ער האָט פריער דערפילט, אז די דאָ האָט פאַר אים אַן אויסוועג. אָבער ער וויל נישט רעדן מלחמה. די צונג באַוועגט זיך נישט. ער וואָלט מיט איר געוואָלט עפעס אַנדערש רעדן. אַ מערק-ווירדיקער אָנגענעמער גערוד טראָגט זיך פון איר. שטאַרקער, ווי דער גערוד פון דעם זומער-פאַרק אין זיין וואַקסן און בליען. ווי גלאַנצן אירע בלויע אויגן אונטער איר פענסנע אין דער ווייסער נאַכט אַריין! די האַלטונג פון איר יוגנטלעכן קערפער, איר קרעפטיקע האַנט אויף איר קני, די צוזאַמענגעשלאָסענע, דינע ליפּן פון איר קליינעם מויל — אין אַליץ דער אויסדרוק פון קראַפט און ווילן. איז איר מויל געשאַפן געוואָרן צום קושן! ניין, איר מויל איז עס נישט...

„הונדערט-און-צענטע גאַס און לענאַקס עוועניו איז אַ סאָב-ווייס-טאַנציע,“ האָט ער דערהערט איר שטימע פון צווישן קוים אויפגעפנטע ליפּן.

ער האָט זיך ווי אויפגעכאַפט און דערזען, אז זיי זיינען שוין ביי דער 110-טער גאַס. ער האָט נישט געוואָלט אזוי שנעל צושיידן זיך.

„אילט איר אַהיים?“ האָט ער געפרעגט.

„נ-ניין,“ האָט זי לאַנגזאַם אַרויסגעזאָגט.

„לאַמיר אַרומפאַרן איבערן פאַרק.“

„איך האָב גאָרנישט דאַקעגן.“

ער האָט געהייסן דעם שאַפער אומקערן זיך און פאַרן דורכן פאַרק, און דאַן געווענדט זיך צו איר:
 „עס איז דאָך שיין דאָ.“
 „ווי אין אַ חלום,“ האָט זי שטיל אָפּגעענטפערט.
 „האָט איר דען ליב צו חלומען?“
 „דאָס חלומען איז אַ טייל פון יעדן לעבן.“
 „איך בין געוועזן זיכער, אַז איר טוט עס נישט.“
 „איך גיב זיך דערמיט נישט אָפּ, אָבער עס חלומט זיך דאָך.“

„מענטשן פון טאט...“
 „האָבן אויך זייערע חלומות.“
 זי האָט געוואָלט פרעגן, פוננאָנען ווייס ער, אַז זי געהערט צו מענטשן פון טאט, וועלכע, נאָך זיין מיינונג געוויס, דאַרפן נישט חלומען און האָבן נישט קיין חלומות. אָבער עס איז איר אויסגעקומען, אַז די פראַגע קאָן אַרויסרופן אינטימיטעטן. דער רייכער, יונגער מענטש לעבן איר האָט זי אינטערעסירט. אַן אומ-צופרידענער, כאַטש ער איז רייך. הינטער זיין פעסימיזם און וועלט־פאַראַכטונג ליגט אַ בענקעניש נאָך אַ בעסערער וועלט. אָט זיינען דאָך זיינע געדאַנקען וועגן דער מלחמה פונקט ווי אירע. עס וואָלט געוועזן גוט צו פאַראַינטערעסירן דעם רייכן מענטשן אין די אומציייליקע נויטן, וועלכע שרייען נאָך הילף. ווען מען קאָן אים נאָר מאַכן צו טאָן! זאָל זי פרוּגן פאַראַינטערעסירן אים אין די צוועקן פון איר פאַרטיי? זי האָט אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויף זיין געזיכט, ווי זי וואָלט געוואָלט אויסגעפינען, צי איז ער נישט גאַנץ האַפּענונגסלאָז. געוואָלט אויך אַראַפּליענען, ווי זי זאָל צו-גיין צו דער זאך.

ער האָט אויפגעכאַפט איר בליק.
 פאַרוואָס האָט זי אים אַזוי אָנגעקוקט?
 געוואָלט אין עפעס קלאַר ווערן.
 אין וואָס?
 פאַרוואָס זאָל אַזאַ מענטש, ווי ער, נאָרנישט טאָן?
 האָט זי נישט איינמאַל שוין געהערט זיין מיינונג וועגן טאָן?
 זי איז באַשטאַנען אויף אירס. אַזאַ מענטש, ווי ער...

וואָס מיינט „אזא מענטש, ווי ער?“

מיט זיינע אידעען און זיין געלט.

ער האָט אויפגעלאָכט. האָט זי נישט זיינע אידעען? גער-
וענקט זי נישט דעם געשפרעך ביי דר. העריס? אמת, ער האָט
טאַקע אַמאָל געהאַט אידעען און אידעאַלן. אַמאָל. נישט איצטער.
איצטער איז ער אויסגעליידיקט. אויסגעליידיקט זיך אין דעם
אַלגעמיינעם באַנקראַט...

„מאַכט זיך נישט ערגער, ווי איר זייט.“

זי האָט דאָס געזאָגט גוט און וואַרעם.

„מאָך איך זיך?“

„איך זע דאָך, אז איר בענקט נאָך אַ בעסערער וועלט.“

„פּונוואַנען זעט איר עס?“

„כאַטש פון אייער שטעלונג קעגן דער מלחמה.“

„דאָס איז דערפאַר, וואָס איך בין קעגן בלוט־פאַרגאַס.“

אַ ירושה מסתמא פון מיין עלטער־זיידן אַ יידישן רב...“

זי האָט זיך דערפרייט צו הערן, אז ער האָט געהאַט אַן

עלטער־זיידן אַ רב. ער איז נענטער געוואָרן. איצטער דאַרף זי

געוויס מאַכן די אָנשטרענגונג — —

„און ווי האָט איר פאַרטיידיקט אייער געדאַנק, אז אַמעריקע

זעט נישט איינפירן קאָנסקריפּציע!“

האַהאַ... אַן אַלטע געווינהייט צו אידעאַליזירן אַמעריקע.

עס ווילט זיך גלויבן, אז אַמעריקע האַלט נאָך פון אַזעלכע זאַכן,

ווי דעמאָקראַטיע, געוויסן־פרייהייט, טראַדיציע... פאַרוואַלגערטע

איבערבלייבענישן אין אים. אָפּקלאַנגען פון אַן אַלטן גלויבן...

„אָדער אַ בענקעניש נאָך דעם אַלטן גלויבן?“

ער האָט זיך נישט אָפּגערופּן אויף איר לעצטער באַמער-

קונג, פאַרבייגעלאָזן זי. ער האָט זיך נאָר אָנגעשטרענגט צו דער-

מאַנען, וואָס נאָך האָט זי געזאָגט וועגן „אזא מענטש“. זי האָט,

דאַכט זיך, נאָך וואָס געזאָגט... אַ, יאָ... מיט זיינע אידעען און

זיין געלט... האַהאַ... מיט זיין געלט...

ער גיט געלט. גיט אויף וואָס מען בעט נאָר. אָבער וואָס

נערט דערגרייכט? נאָר אַ גאַנץ קליינער פּראָצענט קומט אַן אויף

דעם צוועק, אויף וועלכן ער גיט. דאָס איבעריקע גייט אַוועק אויף אויסצוהאַלטן אַ גרויסן שטאַב מיט מענטשן, אויף רייכע געהעלי-טער. אָדער פאַלט אַרײַן בכלל אין די קעשענעס פון די, וועלכע האָבן זיך געמאַכט אַ געשעפט פון צדקה און צדקה-אַנשטאַלטן, פון קהלשער אַרבעט.

זי האָט זיך דערפילט אומבאַקוועם. ניין, זי וועט מיט אים נישט רעדן וועגן די צוועקן און גויטן פון איר פּאַרטיי. זי האָט צוזאַמענגעביסן די ציינער, מער גאָרנישט געזאָגט.

ער האָט אַרויסגעקוקט אין פאַרק אַרײַן פון פענסטער ביי זיין זייט און איז געוועזן אומצופרידן מיט זיך. פאַרוואָס האָט ער אַזוי גערעדט? פאַרוואָס האָט ער נישט אויסגעהערט, וואָס זי האָט געהאַט צו זאָגן „אַזאַ מענטש, ווי ער“? געוויס האָט זי גע-האַט עפעס אַ פּלאַן. און איצטער איז זי פאַרשטימט. איצטער וויל זי אַפילו נישט רעדן. ער האָט אַ קוק געמאָן אויף איר פון דער זייט. אירע אויגן האָבן געלויכטן אין דער פינסטערניש פון דעם אויטאָמאָביל, זי האָט לייכט געביסן די אויבערשטע ליפ, אירע הענט זיינען געוועזן אָנגעשפּאַרט אַן דעם זײַן. אַ, יאָ, די צווייפּלט אין גאָרנישט. די וועלט-קאַטאַסטראָפּע איז פאַר איר נאָך אַ פאַרבייגייענדיקע דערשיינונג, ווי אַן ערד-ציטערניש. די וועלט איז אַראָפּ פון די רעלסן, דאַרף מען אונטערשטעלן די פלייצעס און אַרויפּשטופן זי צוריק אויף די רעלסן. אָדער ניין: די וועלט איז, לויט איר, נאָך קיינמאָל נישט געגאַנגען אויף רעלסן. זי דאַרף ערשט אַרויפגעשטעלט ווערן אויף רעלסן. און זי טוט אין איר ווינקל איר טייל צו העלפן דער וועלט אַרויפגעשטעלט צו ווערן אויף רעלסן. פּעלדמאַן טוט עס אויך, און מאַרדין טוט עס. און, אַזאַ מענטש, ווי ער“ האָט עס געדאַרפט טאָן... אַזאַ מענטש, ווי ער, מיט זיין געלט... פאַרד מיט זיין שלום-שיף... דערצו האָט זי מסתמא געוואָלט דערפירן, די שיינע דאָ... יאָ, שײַן איז זי, זיער שײַן... און צאַרט און פײַן... זי וועט זיין אַ ליבנדיק ווייב... מאַרדינס ווייב געוויס... ווי גוט עס פילט זיך צו האָבן זי ביי דער זייט... עס איז אין אים אָנגעשטיגן אַ פאַרלאַנג אַרומצונעמען זי, אַרויפלייגן אַ האַנט אויף איר, פילן זי... ער האָט זיך דערפילט אומאַנגענעם, געשטערט, גערייצט, איז אומרואיק געוואָרן...

דער אויטאָמאָביל איז ווידער צוגעפאָרן צו דער 110-טער גאַס.

„איצטער וועט איר מיך אַראָפּלאָזן ביי דער סטאַנציע,“ האָט זי געזאָגט.

„איך קאָן איך פירן ווייטער.“

„איבעריס.“

ער איז נישט באַשטאַנען אויף זיינס. ער האָט זי אַראָפּגע-לאָזן ביי דער סאָבוויי-סטאַנציע. ביים צושיידן זיך האָט זי אים צוגעוואָרפן אַ בליק, וועלכן ער האָט זיך אויסגעטייטשט: זי באַ-דויערט אַ פאַרלאָרענעם אָונט — עס איז געוועזן אַן עבירה צו רעדן מיט אים — אַ נישטיקער מענטש... אַזויפיל גרינגשעצונג איז געוועזן אין דעם בליק! איר האַנט-דרוק איז געוועזן קאַלט, איר „גוד-באי“ קורץ.

אַ מאָמענט האָט ער זי געוואָלט נאָך פאַרהאַלטן, זאָגן איר עפעס. געוואָלט הערן פון איר אַ וואַרעם וואָרט, אַן אויפלאַך, וועלכן ער האָט נאָך קיינמאָל פון איר נישט געהערט. אָבער ער האָט נישט געפונען, וואָס צו זאָגן. אויף דער צונג האָבן זיך גע-בעטן געוויינלעכע ווערטער פון פאַלשער העפלעכקייט. אַ מין: „איך בין געוועזן זייער צופרידן...“ „עס האָט מיך זייער גע-פרייט...“ ער האָט דאָס אַראָפּגעשלאָנגען, נישט אַרויסגערעדט, נאָך פעסט אַ דריק געטאָן איר די האַנט און טיף אַריינגעקוקט איר אין די אויגן מיט אַ בליק, וועלכער האָט איר געדאַרפט זאָגן, אַז ער דאַרף זי האָבן, אַז ער וועט בענקען נאָך איר.

ער איז געוועזן זייער טרויעריק און נידערגעשלאָגן אויף דעם וועג אַהיים. זיי אומרואימיט איז זיך נאָך צוואַקסן.

VIII

די „רוסן“ זיינען געוועזן גערעכט. דעם 20-טן יולי איז קאָנסקריפציע געוואָרן אַ געזעץ. די פּריוויליגייט איז געוועזן אַ צו־לאַנגזאַמער פּראָצעס. די מלחמה האָט געפּאָדערט אַ גרויסע אַרמיי וואָס שנעלער. זי איז מיד געוואָרן פּון ציילן איינצלנע שעפּסן, זי האָט געדאַרפט האָבן גאַנצע סטאַדעס. די קאָנסקריפציע האָט איר צוגעטריבן די אַמעריקאַנער יונגוואַרג סטאַדעסווייז.

פאַר אַרנאָלדן איז די קאָנסקריפציע געוואָרן אַ פּערזענלעכע אָנגעלעגנהייט. זי האָט זיך אָנגערוקט נישט אויפן גאַנצן לאַנד, נאָר אויף אים פּערזענלעך. זי איז איינגעפירט געוואָרן, נאָר אום אים צו דערגרייכן. זי וועט אים זיכער דערגרייכן. ער האָט נישט קיין אויסרייד אויף אָפּצוראַטעווען זיך פּון איר לאַנגער האַנט. וואָס זאָל ער טאָן? זאָל ער ווערן אַ העלד און האַנדלען, ווי זיין געוויסן הייסט אים — קעגן דעם געזעץ און נעמען אויף זיך די שטראַף, ווי שווער זי זאָל נישט זיין? איך וועל נישט גיין כאַרדן, און אַפילו ווען איר וואָלט געוועזן אינגאַנצן גערעכט. איך וועל נישט ווערן קיין מערדער, וועל קיינעמס לעבן נישט נעמען, און איר קאָנט מיט מיר טאָן, וואָס איר ווילט. אזוי וואָלט ער נעטאָן, ווען זיין גלויבן אין דער מענטשהייט וואָלט נישט צוריסן געוואָרן אויף שטיקלעך... וואָלט ער עס געטאָן? — זיי ערלעך מיט זיך, אַרנאָלד לעווענבערג! — האָט ער דען ווען געהאַט מוט צו טאָן זאכן? ער איז געבאָרן געוואָרן רואיס צו געניסן דאָס לעבן. ער איז געבאָרן געוואָרן פאַר אַ גליקלעכער וועלט. ער האָט קיין פּלאַץ נישט אין אַ וועלט פּון סאַמף. ער קאָן קיין שטראַף אויף

זיך נישט נעמען. ער האָט נישט דעם מוט צו שטראַף, צו געפענען געניש, צו יסורים און ליידי.

האָט ער מוט צו גיין אין דער מלחמה? מערקווירדיק, ער האָט נישט געקאָנט פאַרטראַגן דעם געדאַנק וועגן געפענגעניש, אָבער ער האָט נישט מורא געהאַט פאַר דעם געדאַנק פון גיין אין דער מלחמה. ער האָט נישט מורא געהאַט פאַרן טויט. נישט מורא געהאַט פאַר די אַלע ליידין פון די טרענטשעס. דאָס איז עפעס, וואָס ער וואָלט געטוילט מיט אומציייליקע מענטשן, מיט ריויקע אַרמיען. דאָס איז גרויסע איבערלעבעניש, אויפגענונג, בלוט-דערהיצונג...

אָבער ער וועט דאָך נישט גיין שיסן. ער וועט נישט מאַרדן. ווען ער וועט עס טאָן, וועט ער פאַרניכטן דעם פריערדיקן אַר-נאָלד לעווענבערג אויף אייביק. וועט ער ווערן אַ גאַנץ אַנדערער, אַן אויסגעביטענער. ווען ער וועט גיין מאַרדן מענטשן אין פּוֹלן באַוווסטזיין, אַז ער איז נישט זייער פיינט, אַז ער האָט צו זיי גאָר נישט, אין פּוֹלן באַוווסטזיין, אַז די מלחמה איז אַ פשוטער פאַר-ברעך, וועט ער ווערן אַן איינפאַכער מערדער און פאַרברעכער, וועט ער אַראָפּוואַרפן פון זיך יעדן מאַראַלישן אָפּהאַלט און אַנ-האַלט אויף זיין גאַנץ לעבן. דעמאָלט וועט ער אַרומבלאָנדזשען, ווי איינער, וועלכער ווייס מער קיין וועג נישט... דאָס זאָל נישט געשען!... דאָס זאָל אים נישט געשען!...

איז וואָס טאָן? וואָס טאָן?

ער האָט געפונען, וואָס צו טאָן. אָבער אויך דער אויסוועג האָט אים שטאַרק דערנידעריקט אין זיינע אייגענע אויגן. עס איז געוועזן דער אויסוועג פון אַ פחדן, פון אַ מענטש אָן פּרינציפּן. ער האָט באַנוצט באַקאַנטשאַפט און איינפלוס און איז אַריינגענומען געוואָרן אין דער גרויסער אַרמיי פון פאַראַזיטן אַרום דער אַרמיי, פון רעגירונגס-אָנגעשטעלטע, וועלכע האָבן זיך געמישט אונטער די פיס און געשמערט אויף יעדן שריט, פאַר-גרעסערנדיק די פּלאַנטערנישן פון דער ביוראָקראַטיע. ער איז גע-וואָרן אַ קויפער, וועלכער האָט גאָרנישט געקויפט אָדער געמאַכט אַן אַנשטעל, אַז ער קויפט. ער האָט צוגעלייגט די האַנט, ווי זי איז נישט נויטיק געוועזן.

ווען ער וואָלט געוואָרן אַ „קאָנשיענשאַם אָברזשעקטאָר“, וואָלט ער געוועזן נוצלעך: ער וואָלט פאַרגרעסערט די קליינע אַר-מיי פון ערלעכע אידעאָליסטן, וועלכע האָבן באַוווּזן, אַז אין אַמע-ריקע זיינען נאָך נישט טויט די אידעאָלן, מיט וועלכע אַלטע אַמעריקאַנער האָבן שטאַלצירט.

ווען ער וואָלט אַוועק אין דער מלחמה, וואָלט ער אויך עפעס „אויפגעטאָן“: ער וואָלט מסתמא געטויט אָדער פאַרוווג-דעט אַ דייטש אָדער צוויי און וואָלט אויף אַזויפיל פאַרקלע-נערט די צאָל פון דעם פיינט און די געפאַר פאַר זיינע אייגענע חברים. אָדער אַ גראַנאַט, וועלכער האָט איינגעשלאָגן אין אַ גע-וויסן אָרט, וואָלט אים געטויט אָנשטאַט אַן אַנדערן, וועלכער איז דאָרטן געשטאַנען, ווייל ער האָט געפעלט...

אָבער ווען ער איז געוואָרן אַ קויפער אין אונפאַרם, האָט ער נאָר געראַטעוועט זיין אייגענע הויט און קיינעם קיין טובה נישט געטאָן. איז ער געוואָרן אַ פאַראַזיט.

ער האָט עס אַזוי געפילט. ער האָט עס זיך אַזוי געזאָגט. נישט אויפגעהערט זיך עס צו זאָגן.

ער האָט מורא געהאַט צו זיין נוצלעך. דעמאָלט וואָלט עס געהייסן, אַז ער דינט דער מלחמה. אָבער ער האָט זיך נישט גע-שעמט צו נאָרן די רעגירונג מיט אַן אָנשטעל פון נוצלעכקייט און אָננעמען דעם טיטל „קאָפיטאַן“. די מלחמה-רעגירונג, וועלכע האָט געבראַכן די בעסטע אַמעריקאַנער טראַדיציעס און געמאַכט פון דעם לאַנד אַ מין פרייסן, פאַרדינט נישט בעסער. זי מעג גע-נאָרט ווערן. אָבער ער האָט געוויסט, אַז דאָס איז העסלעך, נישט מענלעך, נישט מוטיק. וואָס וואָלט אָלגאָ מאַנקאַף דערצו גע-זאָגט? ער האָט זיך געשעמט צו טראַכטן וועגן איר.

ער האָט זיך בכלל געשעמט צו טרעפן זיך מיט באַקאַנטע, ער זאָל זיי נישט דאַרפן זאָגן אַ ליגן, אַז ער איז נויטיק און טוט נוצלעכע אַרבעט. ער האָט זיך געשעמט צו טרעטן די גאַסן פון ניו-יאָרק, וועלכע ער איז אַזויפיל מאָל דורכגעגאַנגען, טראַכטנ-דיק שיינע מענטשלעכע געדאַנקען, געטראָגן פון דעם שיינעם אי-דעאָליום פון זיין יוגנט. און ער איז געוועזן צופרידן, ווען זיין כלומרשטיקער דינסט האָט אים אַוועקגענומען קיין וואַשינגטאָן.

IX

א צייט נאך זיין אַנקום אין וואַשינגטאָן איז אַהין געקומען צו פאַרן מיט זיין ווייב און טאָכטער אַ באַקאַנטער ניו־יאָרקער אַדוואָקאַט עלמער ברענד. ער איז פאַרפאַרן צו זיין שוועסטער, אַן אַלטע איינוווינערין פון וואַשינגטאָן, וועלכע האָט אינגיכן געמאַכט אַ מאָלצייט צוליב אירע געסט. אַרנאָלד, וועלכער איז גע־וועזן אַן אַרײַנגייער אין דעם הויז, איז געוועזן איינער פון די איינגעלאָרענע.

עס זיינען געוועזן אַ סך געסט, אָבער אַרנאָלד איז אויפגע־נומען געוואָרן מיט אַ פאַזונדער האַרציקייט. ער האָט עס דער־פילט, געזאָגט זיך, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס דאָ איז פאַראַן עלמער ברענדס טאָכטער. ער האָט דאַרום אַ גאַנץ פאַזונדערן קוק געטאָן אויף דער טאָכטער.

לייליען ברענד איז געוועזן פון דעם טיפ אַרנאָלד. אַלץ אין איר איז געוועזן רעגלמעסיק און אַפילו שײן. העל־פלאַנדע האָר איבער אַ מיטלמעסיקן שטערן, בלויע, רואיקע, כמעט אומבאוועג־לעכע אויגן, וועלכע האָבן אַראָפגעקוקט אויף אַ דינער, אַביסל לענגלעכער נאָז, אַ שיינעם מויל מיט אַביסל דיִקלעכע ליפן און גרויסע שיינע ציינער, און אַ זייער אָנגענעמע מאַרדעטשמע. אַ ווייסער, לענגלעכער האַלז האָט פאַרבונדן דעם קאָפּ מיט אַ יונגן, שלאַנקן קערפער; די בריסט נאָך גאַנץ אומאַנטוויקלט, די היפטן שמאַל און צירלעך. אָבער מען האָט זיך געדאַרפט צו־געוויינען צו איר, אום אַרויסצוגעפינען, אַז זי איז אָנגענעם און

אפילו שיין. פילייכט דערפאר, וואָס צוערשט האָט זיך געוואָרפן אין די אויגן איר לענגלעכע נאָז, און מען האָט ערשט נאָך אַ לענגערן קוקן געמאַכט די אַנטדעקונג, אַז די לאַנגע נאָז איז נישט צו־לאַנג פאַר איר געזיכט, אַז זי פאַסט זיך דווקא זייער גוט אַריין. אָדער אפשר האָפן אירע צו־רואיגע אויגן אַרויסגערופן אַ קאַלטקייט אין דעם, וועלכער האָט זי צום ערשטן מאל געזען, און דידאַזיקע קאַלטקייט האָט באַאיינפלוסט אויך די מיינונג איר בער איר גאַנצער דערשיינונג.

אַבער אַרנאָלדן האָט זיך פריער פאַר אַלץ געוואָרפן אין די אויגן, אַז אירע הענט רוען. זי איז געוועזן די איינציקע צווישן די פרויען אַרום איר, וועלכע האָט נישט געשמריקט. ער האָט גלייך אין האַרצן צוגעשוואָרן איר פריינטשאַפט. ביים עסן איז זי געוועזן זיין שכנה פון לינקס, און ער האָט איר אויסגעדריקט זיין איבעראַשוּנג.

ווי קומט עס, וואָס זי שמריקט נישט?

„דאָס האָט זיך זיין גרונט,“ האָט זי קאַלט געענטפערט. זי האָט אַרויסגעהערט אין זיין פראַגע דעם פאַרווירף פון אַ פאַט־ריאָט און געפילט זיך באַלדידיקט, וואָס ער האָט זי גענומען אויפן פאַרהער.

„איר זייט קעגן דער מלחמה?“ האָט ער זי געפרעגט.

זי האָט זיך פאַרווונדערט, וואָס ער לאַכט אַזוי גוטמוטיק ביי דער פראַגע. אַזאַ פראַגע האָט אַ מענטש אין אַניפאַרם געדאַרפט פּרעגן ערנסט, שמרענג, מיט דערשטוינונג.

„דאָס איז אַ געפערלעכע פראַגע,“ האָט זי געזאָגט.

„איך וויל טרעפן דעם גרונט פון אייער נישט שמריקן.“

„האָט איר נישט געטראָפן.“

ער האָט אַ קוק געטאָן אויף אירע הענט. זי האָט באַמערקט

זיין בליק און אויפגעלאַכט.

„מיינע הענט זיינען געזונט און שטאַרק.“

„איך זאָג זיך אָפּ צו טרעפן,“ האָט ער געלאַכט. „נישט

קעגן דער מלחמה, די הענט געזונט און שטאַרק, און נישט שמריקן זאָקן אָדער סוועטערס — דאָס איז איבער מיין שכל.“

„זאָגט איר זיך אָפּ צו טרעפן?“

„אבסאלוט.“

„און איר ווילט עס וויסן?“

„דאָס איז פאַר מיר איינע פון די גרעסטע רעמענישן, אויף וועלכער איך וואָלט גרייט געוועזן צוצוברעכן מיין קאַפּ, ווען איך וואָלט נישט געוואוסט, אז איר וועט מיר אַרויסהעלפּן.“

„אַ, איר וויצלט זיך און לאַכט פון מיר.“

„ניין, איך בין ווירקלעך...“

„וועל איך איך טאָקע אַרויסהעלפּן, איר זאָלט נישט צו-ברעכן זיך דעם קאַפּ...“

„איך בין איך זייער דאַנקבאַר.“

זי האָט אַ ווילע געשוויגן, געקוקט פאַר זיך מיט איר רואיקן בליק. פּלוצלונג אַ כאַפּ געטאָן זיך, ווי זי וואָלט זיך דער-מאַנט, אז זי דאַרף רעדן.

„זעט איר,“ האָט זי אָנגעהויבן און געמאַכט אַ קליינע

פויע, „איך האָב אַ קליינע ליידנשאַפט...“

ער האָט אויף איר אַ קוק געטאָן. אַ ליידנשאַפט? זי?

זי האָט פאַרטגעזעצט:

„ריכטיקער, צוויי קליינע ליידנשאַפטן. ערשטנס, צו מאַלן...“

„איר מאַלן?“

„אַ סך. דאָס הייסט, קוואַנטיטאַטיוו. קוואַליטאַטיוו ווייס

איך נישט, צי מיין מאַלן איז עפעס ווערט. איך קימער זיך אויך נישט וועגן דעם. איך האָב עס ליב, טו איך עס. גיב אַוועק אַ סך צייט, לאָז נישט דורך אַ טאַג. געפעלט מיר אַ לאַנדשאַפט, מאַל איך זי. געפעלט מיר אַ מענטש, זעץ איך אים אַוועק און מאַל אים. היט זיך, איר וועט נאָך מיר אויך דאַרפן זיצן.“

„אַ, מיין בעסטן דאַנק פאַר אייער קאַמפּלימענט.“

זי האָט זיך צוערשט נישט געכאַפט, פאַר וועלכן קאַמפּלי-מענט דאַנקט ער עס איר. אז זי האָט זיך דערמאַנט, אין וועלכער פאַרבינדונג זי האָט אים אָנגעזאָגט, אז ער וועט איר מוזן זיצן, האָט זי אויך אויפגעלאַכט, איז רויט געוואָרן און אַנטשוויגן געוואָרן. ער האָט איר אַרויסגעהאַלפּן:

„און וואָס איז די צווייטע ליידנשאַפט, אויב איך דאַרף

וויסן?“

„מיין פיאנאָ,“ האָט זי שטיף אַרויסגערעדט.
 „אַ!“ האָט אַרויסגעשריען פון אים זיין ליבע צו דער
 פיאנאָ.

„איר שפילט אויך?“ האָט זי געפרעגט.
 „האָב אויך אַ שטיקל ליידנשאפט צו דער פיאנאָ.“
 „איז זי נישט אַ ווגנדערלעכער אינסטרומענט?“
 „עס הענגט אָפּ, ווי און וואָס מען שפילט אויף איר.“
 „גערעכט,“ האָט זי שטיף אַרויסגערעדט.
 „און איצטער, אז איך ווייס אייערע ליידנשאפטן,“ האָט
 ער געזאָגט מיט זיין שמייכל, „וועט איר מיר זאָגן, וואָס פאַר
 אַ שייכות זיי האָבן צו נישט־שטריקן.“
 „נאָר פשוט. איך שאַנעווע מייע הענט.“
 „און לאָזט אונזערע סאָלדאַטן אָן זאָקן?“
 „יא, אונזערע סאָלדאַטן וועלן מוזן אויסקומען אָן מייע
 זאָקן...“

„איר זייט נישט קיין פאַטריאָטן.“
 זי האָט נישט געוואָס, צי זאָל זי אים נעמען ערנסט אָדער
 נישט. זי האָט אַ וויילע געשוויגן, געקוקט פאַר זיך מיט דעם קוק
 פון אַ מאַלער, וועלכער וויל אויפנעמען אין זיך דאָס, וואָס ער
 זעט, דאָס לינקע אויג אַביסל צוגעמאַכט. און דערנאָך האָט זי גע-
 זאָגט, שטיף און ערנסט:
 „אפשר בין איך טאַקע אַ שלעכטע פאַטריאָטן. איך האָב
 אפילו פיינט צו רעדן וועגן דער מלחמה.“
 אין זיין האַרץ איז אויפגעשטיגן אַ פרייד. ער וואָלט זי גע-
 קאָנט אַרומנעמען און אַ קוש טאָן.

„איך ווייס,“ האָט זי פאַרטגעזעצט, „אז דאָרטן ווייט גייט
 אָן אַ מלחמה, און אַ סך מענטשן ווערן געהרגעט, און אַ סך צווישן
 זיי אַמעריקאַנער, יונגע מענטשן, וועלכע איך קען, וועלכע איך
 האָב געזען, און מיין האַרץ טוט מיר וויי ווען איך גיב אַ טראַכט.
 עס מאַכט מיר טרויעריק. און דאָס איז אַליץ. איך ווייס נישט,
 פאַרוואָס זיי שלאָגן זיך, צוליב וועלכן צוועק. קאָן נישט פאַנרייפן.
 איך פרעג כסדר: האָט מען נישט געקאָנט צווען, עס זאָל נישט
 צוקומען צו אַ מלחמה? דעם ענטפער, די דערקלערונגען פאַרשטיי

איך נישט. האלט איך זיך ביי מיין מאָלן, ביי מיין מוזיק... איך אין דער אונטערן איז מסתמא פריקער צו הערן אזעלכע ווער-טער."

"געוויס," האָט ער געזאָגט מיט אַ שטרענגן טאָן און אויפֿ-געלאַכט.

זי האָט אים נישט פאַרשטאַנען. אַ קוק געטאָן אויף אים מיט אַ פּראַגע. ער האָט נישט אַרויסגעהאַלפּן. געווענדט זיך מיט עפעס אַ באַמערקונג צו זיין שכנה פון רעכטס — אַן עלטערע פּרוי, וועלכער ער האָט אויפֿגעהויבן איר אַראָפּגעפּאַלענע סער וועטקע. די פּרוי, אויס דאַנקבאַרקייט, האָט געפּונען פאַר נויטיק צו דערקלערן אים, אַז זי קען זיין משפּחה, אויב ער איז פון די ניו־יאָרקער לעווענבערגס.

נאָכן טיש האָט ער באַטראַכט אויף איינער פון די ווענט אַן אייל־בילדל, וואָס האָט פאַרגעשטעלט אַ שטיק פון אַ וואַשינגטאָן מאָנער עוועניו. ליליען האָט צוגעקוקט, ווי ער באַטראַכט דאָס בילדל, איז צו אים צוגעגאַנגען און באַשיידן, פשוט, אַרויסגע-רעדט:

"מיינס."

נאָך אַ פּאַר געסט האָבן דערהערט ליליענס באַקענטעניש צו דעם בילדל אויף דער וואַנט, זיינען צוגעקומען, אַוועקגע-שטעלט זיך קוקן און באַלד צושאָטן זיך אין לויב: ווונדערבאַר! אויסגעצייכנט! הערלעך!

ליליען אָבער האָט געקוקט אויף אַרנאָלדן: וואָס פאַר אַן איינדרוק מאַכט עס אויף אים? וואָס וועט ער זאָגן? און אַז ער איז נאָך אַלץ נישט אַרויסגעקומען מיט זיין מיינונג, האָט זי אים צוגעגעבן אַ שטיקל אינפּאַרמאַציע:

"איך האָב עס געמאַלט דאָ פון פענסטער."

"איך האָב עס פאַרשטאַנען."

"ווי אזוי האָט איר..."

"אונטן וואָלט איך די פּאַליציי נישט דערלאָזט. אין דער

צייט פון קריג, אָפּמאַלן אַ שטיק וואַשינגטאָן..."

זי איז אַנטוישט געבליבן. זיין ווייץ האָט געמאַכט אויף איר אַ שלעכטן איינדרוק. און פאַרוואָס זאָגט ער נישט, וואָס ער

דענקט וועגן איר אַרבעט? ווי ער וואָלט געפילט איר פאַרוויג-
דערונג, האָט ער אָנגעהויבן:

„איך האָב באַזוכט אַלע גרויסע מוזייען אייראָפּעס, אָנגע-
זען זיך די בילדער פון די גרעסטע מייסטער...“

„אָ, איר ווילט דאָך נישט פאַרגלייכן מיין אַרבעט...“ האָט
זי אַרויסגעאַטעמט מיט שרעק.

„נישט דאָס האָב איך געמיינט,“ האָט ער זי באַרואיקט.
„איך האָב נאָר געוואָלט מודה זיין זיך, אז כאַטש איך האָב אָנ-
געזען זיך אַ סך בילדער און, דאַכט זיך, אויך הנאה געהאַט פון
זיי, האָב איך זיך דאָך נישט אויסגעלערנט אָפּצושאַצן דעם
ווערט פון אַ בילד. פאַר אַ סך פון די באַרימטסטע בילדער בין
איך געשטאַנען און געפרעגט זיך: פאַרוואָס? וואָס האָבן די קרי-
טיקער און דער פון זיי רעגירטער געשמאַק און די פון זיי פאַר-
שפּרייטע באַגייסטערונג געפונען אין דיראַזיקע בילדער?“

„האָט איר נישט געפרוּווט אָפּצושאַצן דורך דער מאַס פון
הנאה, וועלכע איר האָט געהאַט?“

„דאָס וואָלט אפשר געוועזן אַ ריכטיקע אָפּשאַצונג פאַר
מיר אַליין. אָבער איך האָב שטענדיק מורא געהאַט, אז אויך די
הנאה האָט מען אין מיר אַריינגעסופּלירט און סוגערירט. ווען
מען שטייט פאַר אַ בילד און מען געדענקט די לויב־געזאַנגען,
וועלכע מען האָט געלייענט וועגן אים, און מען זעט די התפעלות-
דיקע געזיכטער פון די אַרומיקע מיטקומער און מיטבאַוונדער-
ער, וועלכע זיינען מסתמא אויך באַאיינפלוסט פון דעם, וואָס
זיי האָבן געהערט און געלייענט, פאַרלירט מען אויך די מאַס פון
דער אייגענער הנאה.“

עס איז געוואָרן שטיל אַרום לייליענס בילד. די באַוונדער-
ער האָבן זיך געפילט געטראָפּן פון זיינע ווערטער. איינער,
אַ יונגער מענטש אין אַניפאַרם, האָט זיך גענומען צו פאַרטיי-
דיקן זיין אַרויסגעזאָגטע באַוונדערונג פון לייליענס בילד.

„איך געפין אייער אַרבעט, מיס ברענד, אויסגעצייכנט. עס
איז דאָס שטיק עוועניו, ווי עס לייבט און לעבט. איר האָט אויפ-
געכאַפּט...“

מרס. ברענד איז צוגעקומען און געבעטן ליליען, זי זאל עפעס שפילן. ביי אַרנאָלדן האָבן אויפגעשיינט די אויגן.
 „דאָס איז פיין!“ האָט ער געזאָגט.

זי האָט דערפילט זיין ליבע צו מוזיק און געוויסט, אַז זי וועט אין אים האָבן אַ גוטן הערער און שטרענגן קריטיקער. זי האָט כמעט מורא געהאַט צוצוגיין צו דער פּיאַנאָ.

„מעסט נאָר נישט מיט דער מאָס פון הנאה, וועלכע איר וועט נישט האָבן,“ האָט זי געזאָגט. „איבעריקנס, שפּיל איך קיינמאָל פאַר קיינעם נישט. איך שפּיל פאַר זיך אַליין.“

„ליליען, ווי זאָסטו עס!“ האָט די מוטער איר פאַרגע-
 וואָרפן.

„דאָס איז די ריכטיקסטע באַציאונג,“ האָט אַרנאָלד באַ-
 מערקט.

זי האָט געשפּילט „שאַפּען“. צאָרט און ווייך און פאַרטרוימט. צוהערנדיק זיך צו יעדער נאָטע, וואָס איז אַרויסגעקומען פון אונטער אירע פינגער. זי האָט געוויסט, אַז אין דער מוזיק, וועלכע זי שפּילט, ליגט אַ מין — אַ געפיל אָדער אַ געדאַנק, אַ בעני קעניש אָדער אַ פרייד, אַ האַפּענונג אָדער אַ פאַרצווייפּלונג, אַ פאַרלאַנג אָדער אַ פאַרלוסט. זי האָט דאָס געוואָלט אַרויסברענגן גען, איז אַריין אין זיך, האָט פאַרגעסן די אַרומיקע, אַזוי ווי אַר-
 נאָלד, צוהערנדיק. ער איז געזעסן אין אַ ווינקל, אַפּגערוקט פון אַלעמען, אַפּגעקערט פון אַלעמען. ער האָט מיט אַלע פיבערן אויפגענומען די מוזיק, וועלכע איז אים געוועזן אַזוי גוט באַ-
 קאַנט. אַ פאַר מאָל נאָר אויפגעשטערט דורך ליליענס טעכניק, אָבער ער האָט אמת הנאה געהאַט.

זי האָט געשפּילט עטלעכע זאַכן. זי האָט זיך נישט געסײ מערט, צי מען הערט זי, און נישט געוואָלט, מען זאל זי בעטן, ווי זי האָט מיט קיין מוסקול נישט רעאַגירט אויף די אַפּלאַדיס-
 מענטן. זי האָט געדאַרפט אויסרעדן זיך ביי דער פּיאַנאָ, האָט זי געשפּילט, ביז זי האָט דערפילט, אַז זי האָט זיך אויסגערעדט. ווען זי האָט געענדיקט, האָט זי זיך געווענדט צו אַרנאָלדן:

„איצטער וועט איר שפּילן.“

ער האָט זיך נישט געריכט אויף דער איינלאַדונג. און כאַטש
ער האָט זיך נישט געוואָלט לאָזן בעטן, האָט ער דאָך געזאָגט:

„מיינע פינגער האָבן זיך נישט געריכט...“

„וואָס וועט איר שפּילן?“ האָט זי אים איבערגעריסן.

ער האָט אַ מאַמענט אַ טראַכט געטאָן.

„אז איר וועל שפּילן בעטהאָווען, וועל איר נישט זיין קיין
פאַררעטער? וועל איר נישט באַלידיקן די אונטפאַרם, וועלכע איר
טראָגן?“

דער יונגערמאַן אין אונטפאַרם האָט אַרויסגערעדט:

„מוזט איר דווקא בעטהאָווען?“

ליליען האָט שאַרף אַרויסגערעדט:

„איר וועט שפּילן בעטהאָווען.“

איינזעצנדיק זיך ביי דער פּיאַנאָ, האָט אַרנאָלד געזאָגט מיט
זיין שמייכל:

„בעטהאָווען שטאַמט פון האַלאַנד, און האַלאַנד איז איצ
טער נייטראַל...“

ער האָט געשפּילט דעם ערשטן טייל פון דער „אַפּאַסיאָנאַַט
טאַ“. דער יונגער אָפּיציר האָט זיך געמאַכט נישט הערנדיק,
אַריינסקנדיק אין אַ בוך. אויך די אַנדערע געסט האָבן פּאַטריאַָט
טיש צוגעמאַכט זייערע אויערן, דרייענדיק מיט די קעפּ, באַוועגנ־
דיק זיך אויף זייערע זיצן. זיי האָבן דעמאָנסטרירט זייער נישט
הערן. ליליענס אויגן אָבער זיינען געוועזן פאַרצויגן מיט פייכ־
קייט. זי האָט איבערגעלעבט גרויסן גענוס. ווען ער האָט געענ־
דיקט, האָט זי אים געדריקט די האַנט און לאַנג נישט אַוועקגע־
נומען איר האַנט.

אַ וויילע שפּעטער האָט זי געזאָגט:

„איר האָט מיר נישט אַפּלאָדירט.“

„איר האָב אָבער אמת הנאה געהאַט,“ האָט ער געענט־

פערט. „און די הנאה איז געוועזן אינגאַנצן מיינע.“

„איר האָב היינט נישט געקאָנט גאַנץ אַריין אין דער מו־

זיק, ווי איר בין געוויינט.“

„פּאַרוואָס?“

„ווייל איך האָב די נאַנצע צייט געוואָלט וויסן, ווי איר הערט. איך האָב געהאַט אַ באַדערפעניש צוצודרייען צו איך מיין קאַפּ. איך האָב זיך איינגעהאַלטן, און דאָס האָט מיר געשטערט. ווען איר האָט געשפּילט, האָט איר די באַדערפעניש נישט געהאַט. דאָס האָב איך גוט געמערקט.“

ער איז אוועק פון די ברענדס אין געהויבענער שטימונג. ער האָט געוווסט, אז ער האָט געמאַכט אַ דערקאַבערונג. דאָס האָט זיך געמוזט וואַרפן אין די אויגן. ווי ליליען האָט נישט געוואָלט, ער זאָל שוין אוועקגיין! ווי פריינטלעך און האַרציק מר. און מרס. ברענד האָבן אים געבעטן, ער זאָל זיי באַלד ווידער באַזוכן! אָבער די געהויבענע שטימונג האָט זיך גענומען דער עיקר דער פון, וואָס ער האָט געמאַכט די אַנטדעקונג, אז ליליען איז שוין צוערשט האָט ער געזען אַ גרויסע נאָז און דיקע ליפן און אומ- באַוועגלעכע אויגן. אָבער פלוצלונג איז דאָס אַלץ פאַרשווינדן. נאָז און ליפן זיינען געוואָרן די פאַסיקסטע טיילן פון איר געזיכט, און די אויגן האָבן אויפגעדעקט אַ נשמה, וואָס ליבט מוזיק און מאַלעריי און זוכט אין דער קונסט אַ באַהאַלטעניש פון די שטוב- רעם, וועלכע מאַכן חרוב די וועלט. איז זי נישט אַ פאַרוואַנדטע נשמה, אַ טייל פון אים אַליין?

אָבער אז ער האָט געטראַכט וועגן איר אויסזען, וואָס איז שוין, האָט ער זיך דערמאַנט אויף די, צו וועלכע ער האָט זיך דערנענטערט אין ניר-יאָרק: אויף קעטרין און טערעזע, אויף מע- ריאָן און אַלגאַ. אַלע שענער פאַר ליליען, אומפאַרגלייכלעך שענער. און אז ער האָט זיך דאָס דערמאַנט, האָט אים אָפגעלאָזן די געהויבענע שטימונג. ער איז אפילו אומעטיק געוואָרן. ער האָט זיך פאַרטראָגן נאָך ניר-יאָרק, צו זיינע פאַגעגענישן מיט דער דאָזיקע פיר שיינהייטן, צו זיינע איבערלעבונגען. אָבער וועגן אַל-

נאָן האָט ער מורא געהאט צו טראַכטן, געשעמט זיך. ער וועט זיך איר קיינמאָל נישט קאָנען באַווייזן פֿאַר די אויגן. מעריאָן איז אַוועקגעפֿאַרן מיט אַ מעדיצינישן „יוניט“ נאָך פֿאַלעסטינע. פֿון דעם לעצטן פֿאַזוך צוזאַמען מיט די רוסן האָט ער זי מער נישט געזען. פֿון דעם פֿאַרזוך צו אַ דערנענטערונג איז גאַרנישט אַרויס־געקומען. זיי זיינען זיך געבליבן פרעמדע, דערווייטערטע. ער האָט איר איצטער נאָכגעשיקט אַ בליק אין דעם ווייטן, אומבאַקאַנטן לאַנד. געזען זי דאָרטן מיט אירע גוטע, לייכטנדוקע אויגן, אין איר גאַנצער שיינקייט און באַשעפֿטיקטקייט. זי דערמאָנט זיך אפֿילו נישט אויף אים.

ער האָט זיך אומגעקערט צו קעטרין און טערעזען. פֿון קעטרין האָט ער שטענדיק געטראַכט מיט דעם ציטער פֿון ליידישאַפֿט, פֿון טערעזען מיט דער בענקעניש נאָך גרויסער שיינקייט. צו ביידן איז ער שוין געוועזן אַזוי נאָנט. די איינע האָט ער געהאַלטן אין זיינע אָרעמס, די אַנדערע האָט געוואָרט אויף זיין וואָרט, וואָס איז שוין געוועזן אַזוי נאָנט, אַזוי נאָנט...

וואָס וואָלט טערעזע געזאָגט, ווען זי וואָלט אים געזען אין אַפיצירישער אַוניפֿאָרם? זי וואָלט מיט אים געוויס שלום געמאַכט, אָבער ער וואָלט איר נישט געקאָנט לייגן, אַז ער האָט שלום גע־מאַכט מיט דער מלחמה. דערפֿאַר האָט ער זיך דאָך נישט פֿאַ־וויזן צו איר אין דער אַוניפֿאָרם אין ניו־יאָרק.

לייליען איז אָפֿגעטראַטן אין הינטערגרונט. ער האָט זיך קוים דערמאָנט אויף די איבערלעבענישן פֿון דעם אָונט און אויף זיין געהויבענער שטימונג. ער איז איינגעשלאָפֿן אַ פֿאַרבֿענק־טער נאָך עפעס, וואָס ער האָט נישט דערגרייכט.

אָבער אַז ער איז אויפֿגעשטאַנען אויף מאָרגן, האָט ער זיך גלייך דערמאָנט אויף לייליען און אָנגעהויבן מאַכן פֿלענער, ווי צו זען זי באַלד.

ער האָט אָנגעהויבן טרעפֿן זיך מיט איר אָפֿט. אין דער וווינונג פֿון אירע עלטערן, אויף שפּאַציר־גענג. ענדלעך האָט זי אים אָנגעהויבן צו מאַלן. זי איז געוועזן באַגייסטערט פֿון איר אַרבעט און געזאָגט, אַז דאָס וועט זיין איר געלונגענסטער פֿאַר־טרעט.

אָבער איינמאָל, ווען ער האָט געדאַרפט גיין צו איר צו א זיצונג, האָט ער צופעליק אויסגעפונען, אז די קעלערמאַנס זיי נען אין וואַשינגטאָן און האָבן זיך נאַכגעפרעגט אויף אים. אַן אומרו איז אויף אים געפאלן. ער האָט זיי גלייך אויפגערופן. מרם. קעלערמאַן איז צוגעקומען צום טעלעפאָן, געוועזן גאַנץ אַנטציקט, וואָס ער האָט אָפגערופן, אָפגעגעבן אים אַ גרום פון זיין מוטער און — אויב ער איז איצטער פריי, זאָל ער אַרויפ־קומען צו זיי. ער האָט פאַרשפּראַכן, פאַרגעסן אין דעם מאָמענט ליליען און די זיצונגען. ווען ער האָט זיך גלייך דערויף דער־מאָנט, האָט ער אָפגעטעלעפאָנירט צו ליליען, אז ער קאָן היינט נישט קומען, און איז אַוועק צו די קעלערמאַנס.

ער האָט נישט געוויסט, צי טערעזע איז מיט די עלטערן אין וואַשינגטאָן. ער האָט נישט געוואָלט נאַכפרעגן זיך. אָבער ער איז געוועזן זיכער, אז זי איז מיט זיי. די דינסטמידל, וועל־כע האָט אים אויפגעפנט די טיר, האָט אים געלאָזט וויסן, אז די הערשאַפטן וועלן באַלד אַרויסקומען. אָבער מים טערעזע... עס האָט אין אים אויפגעיובלט.

זי איז געזעסן ביים טיירטיש און האָט געשטריקט אַ זאָק. זי האָט געוואָלט זיין קאַלט, זייער קאַלט, קוים אויפהויבן דעם קאַפּ. אָבער אז זי האָט דערזען די מיליטערישע אַוניפאָרם, איז זי איבערראַשט געוואָרן. אַנשטאַט אַ באַגריסונג, האָט זי אים אַ זאָג געטאָן:

„דאָך! אַרײַן אין דינסט און קאַפיטאַן!“

ער האָט איר געענטפערט:

„איך האָב נישט געוויסט, אז איר זייט אין וואַשינגטאָן.“

„און אז איר וואָלט געוויסט?“

„וואָלט איך זיך שוין געפרייט דעם גאַנצן וועג.“

זי האָט אַ קוק געטאָן אויף אים מיט אירע גרויע אויגן פון אויבן אַראָפּ. דאָס האָט אים געדאַרפט דערמאַנען, אז זי איז מיט אים ברוגז. זי האָט אָבער מיט דעם קוק אויך באַמערקט, אז די אַוניפאָרם קליידט אים זייער גוט, און אז אַרנאָלד לעווענבערג איז אין דער אמתן אַ שיינער יונגע־מאַן. זיינע ווערמער זיינען אַ באַ־קענטעניש אין ליבע. אָבער זי וועט אויף זיי נישט דעאָגירן.

איצטער איז נישט די צייט. אן אנדערשמאָל וואָלט זי אים גע-
 צוונגען צו דערקלערן, פארוואָס ער וואָלט זיך געפרייט. זי וואָלט
 ארויסגעפישט ביי אים די באַקענטעניש, וועלכע מוז קומען נאָך
 אזא וואָרט. אָבער איצטער האָט זי דאָס נישט געטאָרט. איצטער,
 ווען דאָס פאָטערלאַנד איז אין געפאָר, און יונגע אַמעריקאַנער
 ווערן אין די טויזנטער געהרגעט אָט שוין אַ יאָר צייט, און איר
 ברודער איז אויף יענער זייט ים אין די טרענטשעס פון פראַנק-
 רייך, און זי אַליין דינט געטריי און איבערגעבן דער מלחמה:
 שטריקט זאָקן און סוועטערס, גרייט צו באַנדאָזשן פאר פארווונד-
 דעטע, באַדינט סאָלאַטן אין די קאַנטינען, פאַרגינט זיך קיין
 איין מינוט רו נישט, איצטער דאַרפן אַלע זיין ערנסט, איז קיין
 צייט נישטאָ פאַר ליב-שפּיל אפילו אין ערנסט. איצטער האָט זי
 אים געפרעגט:

„ווען וועט איר אַוועקגעשיקט ווערן אין פראַנקרייך?“
 „איך וועל נישט אַוועקגעשיקט ווערן,“ האָט ער געענטפערט
 מיט זיין שמייכל. ער האָט מורא געהאַט פאַר די פראַגן און דעם
 געשפרעך, צו וועלכן זיי וועלן פירן. אָבער אין אַ פרט איז ער
 געוועזן צופרידן. זיי וועלן אויפדעקן איר זיין טעטיקייט. ער וועט
 זי נישט איבערלאָזן אונטער דעם איינדרוק און אין דעם גלויבן,
 אז ער דינט דער מלחמה.

„וואָס טוט איר דען?“ האָט זי אים ווייטער געפרעגט.
 „גאַרנישט.“

„ווי הייסט גאַרנישט?“

„אַבסאָלוט גאַרנישט.“

„און די אונפאַרם?“

„איז, לידער, אַ פאַלשער צודעס.“

„ווי הייסט? איר האָט זי אַליין אָנגעטאָן?“

„אָ ניין! אזא פּעלשונג איז זייער געפּערלעך. די רעגירונג
 האָט זי מיר געגעבן — מיר און נאָך אַ סך אַזעלכע, ווי איך —
 ווייל מיר האָבן גוטע פריינט, מענטשן מיט וואָרט און וואָג אין
 געוויסע קרייזן.“

„איך פאַרשטיי איך נישט,“ האָט זי געזאָגט און אָנגע-
 שטרענגט זיך צו פאַרשטיין.

„דאָס איז אַ כבוד פאר אייך נישט צו פארשטיין. עס איז זייער ווייניק כבוד צו פארשטיין, און נאָך ווייניקער צו טאָן עס.“

זי האָט נאָך ווייניקער פארשטאָנען.
„איר טוט דאָך עפעס. אומזיסט וועט מען דאָך אייך נישט מאַכן פאר אַ קאָפיטאָן!“

„איך טו ווייניקער פאר אייך מיט אייער זאָקן-שטריקן.“
דאָס האָט ער נישט געדארפט זאָגן. דערמיט האָט ער זי בלוטיק באַליידיקט. ער האָט אָנגערירט אירע זאָקן, וועלכע דער וואַרעמען די פים עמעצן אין די טרענטשעס און גיבן אים אונטער מוט אויסצוהרגענען וואָס מער „הונען“.

„איך האָב, לידער, נישט געקאָנט ברענגען איבער זיך צו ווערן אַ שאַפערין ביי אָפיצירן, ווי קעטרין שופרא,“ האָט זי אַרויסגערעדט שפיציק און גיפטיק.
ער האָט אויפגעלאַכט.

„אָ, איך האָב נישט געוואָלט באַליידיקן אייער שטריקן. פאַרקערט, איך האַלט עס פאר אַ נוצלעכער אַרבעט. אַ סך נוצלעכער פאר דער אַרבעט, וועלכע איך טו. דערווייל אַ דאַנק פאר דער אינפאַרמאַציע וועגן מיס שופרא.“

„און איר האָט עס נישט געוואָסט — וועגן מיס שופרא?“
„איך שטיי נישט מיט איר אין קאָרעספּאָנדענץ.“
אין צימער זיינען אַריינגעקומען די עלטערן. זיי האָבן זיך געפרייט צו זען אים, האַרציק געדריקט אים די האַנט, אָבער מרס. קעלערמאַן האָט גלייך באַמערקט, אַז טערעזע איז אָנגעבלאָזן. וואָס וויל זי פון זיין לעבן האָבן?

„זעט ער נישט זייער גוט אויס אין דער אַוניפּאָרם?“ האָט זי זיך געווענדט צו דער טאָכטער.

די טאָכטער האָט נישט אַ באַוועג געטאָן מיט אַן אויג אָן גאַרנישט געענטפערט.

מר. קעלערמאַן האָט אָנגעהויבן אויסצופרעגן אַרנאָלדן, ווי ער דינט און וואָס ער טוט. מיט דעם געפיל פון זעלבסטפאַרלאַ כונג און זעלבסטאַפּשמיסונג האָט אַרנאָלד געענטפערט:
„איך שמער צו מאַכן שנעלע אויפּקויפונגען און שנעלע

טראנספארטן, ווייל זיי קאנען נישט געמאכט ווערן אן מיין אונ-
טערשריפט, וועלכע איז נישט נויטיק."

מר. קעלערמאן האט עס דורכגעלאזן ווי א וויין, וועלכן
דעם באשיידענעם יונגמאן איז אָנגענעם געוועזן צו מאַכן אויף
זיך אליין. אָבער ער האָט געוויסט די פּולע באַדייטונג פּון דיראַ-
זיקע ווערטער און נישט געוואָלט ווייטער דרינגען אין דעם יונגן
קאָפיטאַן. ער האָט געוואָלט, ער זאָל געפּעלן זיין טאַכטער.

דער געשפרעך איז אוועק אויף פאַרשיידענע טעמעס: נאַכאַ-
מאַל אַ גרום פּון אַרנאָלדס מוטער, וועלכע זיי האָבן איינגעטלעך
נישט געזען, ווייל זי האָט זיך נישט געלאָזן זען, אַ גרום פּון ניר-
יאָרק בכלל, ענדריום בריוו פּון פּראַנקרייך, די לאַגע אין די טרעני-
טשעס, אַביסל מלחמה-טראַטעניק. טערעזע האָט זיך ווייניק אַרייַ-
געמישט. ווען ער איז אויפגעשטאַנען אוועקצוגיין, האָט מרס. קע-
לערמאַן אים וואַרעם איינגעלאָרן אַרייַנצוקומען וואָס עפּטער פאַר
דער צייט, וואָס זיי וועלן זיין אין וואַשינגטאָן. ניריאָרקער דאַרפן
שטעקן צוזאַמען, האָט זי זיך געוויצלט. און אז ער איז אוועק,
האָט זי זיך געווענדט צו דער טאַכטער:

„וואָס ביזטו שוין ווידער אין כּעס?"

און טערעזע האָט שאַרף אָפּגעענטפּערט:

„איך וואָלט אזא פּראָדייטש אין דער אַרמיי נישט אַרייַנגע-
נימען, אָדער וואָלט אים אוועקגעשיקט דווקא אין די טרענטשעס!"
דאָך האָט זי נישט אויפּגעהערט צו טראַכטן, אז ער האָט
זייער גוט אויסגעזען. קרעפּטיק, מענלעך, איינער, מיט וועלכן מען
קאָן זיך באַווייזן. ווען די צייט וועט קומען, וועט ער שוין ליגן
ביי אירע פּיס.

און ער איז געגאַנגען און געטראַכט פּון — קעטרין שופּ-
רא. פּון דעם גאַנצן געשפרעך איז אים געבליבן, אז קעטרין שופּ-
רא איז שאַפּערין. ער האָט געלאַכט: קעטרין האָט געפונען די נוצ-
לעכסטע אַרבעט... ער האָט זיך דערמאַנט אויף אַ בריוו, וועלכן
ער האָט געקראָגן פּון זיין שוועסטערקינד דזשאַן פּון פּראַנקרייך.
ביי זיך אין צימער האָט ער ווידער איבערגעליענט דעם בריוו און
געזען פאַר זיך קעטרין אַלס שאַפּערין ביי אַפיצירן...

אין דעם בריוו איז געשטאַנען:

„ערשט דאָ, אין די טרענטשעס, קאָן מען פאַגרייפן, וואָס דער געשלעכטס־טרייב איז. די סאָלדאַטן הערן נישט אויף צו רעדן! „ווייב“ אין דער מיאוסטער שפראַך, אין דער עקלהאפטעסטער שפראַך, ווי זיי וואָלטן מיט די נראָבע, די גרעבסטע ווערטער שטילן זייער ווייב־הונגער. איך בין קיינמאָל הונגעריק נישט געוועזן, אָבער איך שטעל זיך פאַר, אַז אַ הונגעריקער הערט נישט אויף צו דענקען און אויסצומאָלן זיך אַ שטיקל ברויט — אַזוי הערן נישט אויף די סאָלדאַטן צו דענקען און אויסצומאָלן זיך ווייב.

„ווען מען קומט אין אַ דאָרף, נייט מען גלייך אַוועק „זוכן“ און די פראַנצויזן ווייסן דעמדאָזיקן סאָלדאַטן־הונגער און נוצן אים אויס אויף צו פאַרייכערן זייערע קעשענעס. זיי פאַרקויפן צו די סאָלדאַטן זייערע פרויען, טעכטער — קלייניקע מיידלעך — און אַפילו זייערע אַלטע מאַמעס. ווען איך זאָל דיר אויסשרייבן, וואָס איך האָב זיך אָנגעזען, וועט מיך די אַמעריקאַנער פּאָסט פאַרפּאָלגן, ווי דעם גרעסטן פאַרברעכער. ווען איך וועל קומען פון דער מלחמה — וועל איך קומען? — גרייט זיך צו צו הערן. און איך פאַרויכער דיר, אַז דיר, דעם מאַראַליסט, וועט נישט גוט ווערן.

„אָבער דאָס, גלויב איך, וועט אונזער פּאָסט קאָנען פאַר טראַגן: אין די שמעטלעך הינטער דער ליניע האַלטן אויף די רעגירונגען עפנטלעכע הייזער. פרויען ווערן צוגעשטעלט, ווי עס ווערן צוגעשטעלט פלייש און שטיוול.“

אַרנאָלד האָט געלייענט דידאָזיקע שורות און אַלץ געזען פאַר זיך קעטרין, די שאַפּערין, וועלכע פירט אַרום אָפּיצירן. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן ווענטל פון זיין שטול און געקוקט פאַר זיך ערגעץ אין אַ ווייטקייט. ענדלעך האָט ער אויפגעלאַכט: — „היי־ליקע מלחמה! הייליקע קאַטערינע!“

די „הייליקע קאטערינע“, וועלכע האָט אַרויסגערופן זיין אויפלאַכן, האָט אים נישט פאַרלאָזן. זי איז אַרײַן אין זיין בלוט, פאַרנומען זיינע געדאַנקען, האָט אים אומרואַק געמאַכט. ער האָט זי געזען אַרומפאַרנדיק מיט אַפּיצירן. געזען, ווי די אַפּיצירן קוקן זי אָן, וואָס זיי דערלויבן זיך מיט איר. ער איז אייפערזיכטיק גע- וואָרן אויף די אַפּיצירן. ער האָט געדענקט די קעטרין, וועלכע ער האָט געקושט, די קעטרין, וועלכע האָט זיך ביי אים אַזוי גע- בעטן, ער זאָל נישט אַוועקגיין, די קעטרין, פאַר וועמעס טיר ער איז אַרומגעגאַנגען הײַן און צוריק, ווען ער האָט געקאַנט אַרײַן- גיין און פאַדערן איר ליבע. עס איז זיין קעטרין. ער דאַרף נאָר אויסשטרעקן די האַנט. די אַפּיצירן פאַרנעמען עפעס זיינס, פאַר- נעמען זיין פּלאַץ, דאָס האָט אים פאַראורזאַכט האַרצקלאַפּעניש.

ער איז צו לייליען צו דער זיצונג ווידער נישט געגאַנגען. ער האָט נישט געקאַנט זיצן פאַר איר מיט קעטרין אין זיין בלוט. ער האָט זי אָפּגערופן און אָנגעזאַגט, אַז ער איז זייער באַשעפּטיקט. ווען ער האָט אויפּגעהאַנגען דעם הערער, האָט ער באַשלאָסן צו נעמען אורלויב און דורכצופאַרן זיך אין ניריאָרק.

אין דער צייטונג, וועלכע ער האָט געלייענט אין צוג, האָט ער איבערגעלייענט, אַז עסן שופּראַ, קעטרינס ברודער, איז גע- הרגעט געוואָרן אין פּראַנקרייך. אַרנאָלד האָט דעם יונגן מענטשן ווייניק געקענט. ער האָט נאָר געוויסט, אַז ער איז געוועזן אַן אויס- נאַם פון די שופּראַס. שטיל און באַשיידן, ערלעך און רײַן. ער

האַט זיינע עלטערן נישט געקאָנט פאַרטראָגן און נישט געוואָינט מיט זיי. און דערביי איז ער דאָך געבליבן אזא געטרייער זון, אַז ער פלעגט באַצאָלן די קאַרטן־חובות פון זיין מוטער. דאָס איז אַליין, וואָס אַרנאָלד האָט געוואָסט פון אים, אָבער אַז ער האָט איבער געלייענט וועגן זיין טויט, האָט ער אויפגעשוידערט. ער האָט אים דערוען פאַר זיך, דעם שטילן, ערלעכן, און דערשראָקן זיך פאַר דעם געדאַנק, מיט וועלכן ער איז געפאַרן צו זיין שוועסטער. ער האָט אים גענומען פאַרשרייען אין זיך, באַזיגן, דערשטיקן.

„איך בין מיאום געוונקען,“ האָט ער זיך אַליין געזאָגט, אַנשפאַרנדיק זיך אָן דעם פּוּלמאַן־שטול און קוקנדיק אין די לויפן־דיקע ביילדער דרויסן. ער האָט זיי נישט געזען. ער האָט נאָר געדען, וואָס עס טוט זיך אין אים. און דאָרטן איז געוועזן אַ גרוי־כער פאַרלאַנג נאָך קעטרין, רייצנדיק, פייניקנדיק...

ער וועט טראַכטן וועגן דעם יונגן שופרא, וועגן די טרענד־משעם, וועגן די אומציייליקע ליידין פון די סאָלדאַטן, וועגן דער אוממענטשלעכקייט פון דער מלחמה, פון דעם צוריקגאַנג פון דער מענטשלעכער קולטור... ער מוז טראַכטן וועגן וואָס עס איז, נאָר נישט וועגן קעטרין. און זיין געדאַנק בלייבט שטיין ביי דזשאַנס בריוו, און באַלד איז ער ווידער פול מיט קעטרין.

ער האָט געזוכט פאַרגעסנקייט אין דער צייטונג, באַפרייאונג אין אַ בוך, אָבער ער האָט נישט געפונען, וואָס ער האָט געזוכט. ער האָט געלייענט — און געוואָסט די גאַנצע צייט, וואָס ער זוכט צו פאַרטרייבן פון זיך.

ער האָט זיך אונטערגעגעבן. ער האָט אַראָפּגעלאָזן דאָס בוך, געקוקט אין פענסטער און געטראַכט וועגן דעם, וואָס עס שטייט אים פאַר מיט קעטרין. דער טויטער ברודער איז געשטאַנען צווישן אים און איר. ער האָט געפאַסט אַ באַשלוס. ער וועט זיך נאָרנישט דערלויבן מיט קעטרין. אין נאָמען פון איר ברודער, אין נאָמען פון דער שיינקייט, וועלכע ליגט אין דעם מענטשלעכן ווילן צו ריינקייט. ער וועט זיין דער אַלטער אַרנאָלד. אויב ער ליבט קעטרין, האָט ער נאָר איין וועג פאַר זיך: חתונה האָבן מיט איר.

רייניקן זי דורך דער חתונה, באַרואיקן אירע זינדיקע ליידיגשאַפטן, מאַכן זי פאַר אַ גוטן מענטשן. ער האָט געטראַכט, ווי דאָס קאָן דערגרייכט ווערן, אויסגעלייגט פלענער, פאַנטאַזירט אוממעגלעכס. און געווסט, אַז ער פאַנטאַזירט, געפילט אין זיך נאָר דעם איין גרויסן באַגער.

וואָלט עס נישט געוועזן גלייכער, ער זאָל קעטרין נישט אויפזוכן? פאַרברענגען די פאַר טעג מיט דער מוטער און אוועק פאַרן. זאָל ער עס נישט טאָן אין נאָמען פון דעם געהרגעטן? אויף אַזאַ אופן באַזיגן אין זיך באַגער און בענקעניש. דאָס וואָלט געוועזן די גלייכסטע זאָך... יאָ, דאָס וואָלט געוועזן די גלייכסטע זאָך... אָבער ער וועט דאָס נישט טאָן. ניין, ער וועט עס נישט מאַכן... דאָס איז פחדנות. דאָס איז נישט זיג, דאָס איז אַנטלויפן. ער וועט נישט אַנטלויפן. ער וועט אויפזוכן קעטרין. ער וועט זי זען, אַטעמען איר לופט, זיין נאָנט לעבן איר — און וועט זיין האַנט נישט אויסציען נאָך איר, וועט זי נישט אָנרירן, וועט זיך באַזיגן אונטער איר צויבער, דעמאָלט וועט ער ווערן פריי... וועט — ער — ווערן — פריי...

און אין דער אייגענער צייט האָט עפּ אין אים גערעדט:
וועט ער עס קאָנען? וועט ער עס קאָנען? — —

אַנקומענדיק אין ניו־יאָרק, האָט ער איר אַוועקגעשיקט אַ מנחם־אָבל־טעלעגראַם, אָנגעזאָגט איר, אַז ער איז נאָר אויף אַ פאַר טעג אין ניו־יאָרק און וואָלט זי געוואָלט זען: פּערזענלעך אויסדריקן איר זיין מיטגעפיל צום טויט פון איר איינציקן ברור דער.

קעטרין און איר ברודער זיינען געוועזן צוויי פאַרשיידענע מענטשן, צוויי זיך גאַנץ פרעמדע מענטשן. זיי האָבן נישט גע-ווסט און נישט געוואָלט וויסן איינס פון אַנדערן. בען האָט שטענדיק געוואָלט פאַרגעסן, אַז ער האָט אַ שוועסטער קעטרין. זי אָבער האָט אים געהאַט און שטענדיק גערעדט פון אים מיט פאַראַכטונג.

דער טויט פון איר ברודער האָט אויף איר קיין שום איינ-דרוק נישט געמאַכט. האָט ער דען פאַר איר געלעבט? יאָ, ער האָט

געלעבט נאָר אום זי צו רייצן, צו מוסרן, צו מאטערן. אַרנאָלדס מנחם-אבל-טעלעגראַם האָט ביי איר אַרויסגערוּפֿן אַ פאַרעכטלעכען שמייכל. זי האָט זיך נאָר אָנגעכאַפּט אָן זיין פאַרלאַנג צו זען זי. אָ, ער קומט דאָך צוריק!

זי האָט אַרנאָלדן פאַר דער גאַנצער צייט נישט פאַרנעסן. אַלע אירע איבערלעבענישן זיינען געוועזן צייט-פאַרטרייב, אַרנאָלד איז געוועזן תכלית. דער רייכער, יונגער מענטש איז פאַרשיכורט פון איר — איז עס מעגלעך, אַז ער וועט זיך מער קיינמאָל נישט באַווייזן צו איר און זי וועט נישט האָבן די געלעגנהייט צו גע-ברויכן אירע בעסטע מיטלען אויף צוצובינדן אים צו זיך? זי האָט געוויסט, אַז שרייבן אים נאָך יענעם אָונט איז אַרויסגעוואָרן פענע אַרבעט. האָט זי געוואַרט. געהאַפּט אויף אַ צופאַל. און ווען דער צופאַל וועט זיי צוזאַמענברענגען, וועט דער סם, וועלכן זי האָט אַריינגעגאַסן אין אים, ווידער אָנהייבן צו ווירקן...

און אַט איז דער צופאַל. דער ברודער, וועלכער האָט זי אַזוי פיינט געהאַט, האָט איר אַ גרויסע טובה געטאָן מיט זיין טויט... איז עס אַ צופאַל? זי האָט געקוקט אויף דער טעלעגראַם פאַר זיך. ניין, לעווענבערג האָט זי געוואַלט זען, געזוכט אַ געלעגנהייט, דער אָנזאָג פון אַ מנחם-אבל-באַזוך איז נאָר אַן אויסרייד. ער מוז דאָך וויסן, אַז זי האָט געהאַסט איר ברודער. דער סם זיצט אין אים. ער וויל זי, ער באַגערט זי. זי האָט טריאומפירט, געדריקט מיט די ציינער, געשאַקלט די פויסטן אין דער ווייטער ריכטונג, ווי אַרנאָלד האָט זיך איצטער געדאַרפּט געפינען, און אַראָפּגענו-מען דאָס טעלעפּאָן-טרייבל, אויפצורופֿן אים און איינצולאָרן אים, ער זאָל גלייך אַריבערקומען.

די אַלטע מוטער אַרנאָלדס האָט זיך נאָך נישט גענוג אָנגע-קוקט אויף אים, נאָך נישט גענוג אָנגערעדט זיך מיט אים. זי האָט זיך געפרייט אויף דעם גאַנצן אָונט, וועלכן זי וועלן פאַר-ברענגען צוזאַמען. און ער וועט שפּילן פּיאַנאָ — זי האָט אים שוין אַזוי לאַנג נישט געהערט, און געבענקט אַזוי נאָך זיין שפּילן.

פּלוצלונג אַ טעלעפּאָן, וואָס האָט אַריינגעטריבן איר זון דאָס גאַנצע בלוט אין געזיכט און אָנגעפּילט אים מיט אומרויא-י-

קייט. ווען ער האָט אויפגעהאנגען דעם הערער, איז ער אויפגע-
שטאנען און אָנגעזאָגט איר, אַז ער מוז גלייך אוועקגיין.
„אַז דו מוזט, מוזטו,“ האָט די אַלטע געזאָגט אַנטוישט און
מרויעריק. זי האָט איצטער געוואוסט, אַז איר זון איז געקומען פון
וואַשינגטאָן נישט צוליב איר. ער האָט זיך פאַרבענקט נאָך עמעצן
אַנדערש. ווער איז דער עמעצער אַנדערש? ווער איז זי? איר איז
עס נישט אָנגעשטאנען צו פרעגן. „זאָל עס נאָר נישט זיין קעמ-
רין שופרא!“ האָט זי תפילה געמאָן.

קעטרין האָט אים געלאָזט וואַרטן אין גרויסן זאַל. מיט
אַ כיוון. זאָל ער וואַרטן! זי האָט גאָרנישט געמאָן אויבן ביי זיך
אין צימער. זי איז געשטאנען ביים פענסטער הינטער דער גאַרדין,
ווען זיין אויטאָמאָביל איז צוגעפאָרן, און איז געשטאנען אין איר
טיר און צוגעהערט זיך, ווי מערי האָט אים אויפגעמאַכט די
גאַסטיר און איינגעלאָדן אין זאַל און געבעטן וואַרטן. זי האָט
אַרויסגעשטעקט די צונג, געסקריעט מיט די ציינער, געפאַכעט מיט
דער פויסט. ענדלעך דורכגעטאַנצט זיך איבערן צימער אַ בויך-
טאַנץ. געשטעלט זיך פאַרן שפייגל, אויסגעבויגן איר קערפער, ווילד,
ליידנשאַפטלעך — אַ וואַמפיר, אויסגעגלאַצט די אויגן — שרפני-
דיקע, פאַרצערנדיקע, פאַרשלינגענדיקע אויגן. אַרומגעקוקט זיך
אַביסל, ווי זי איז אָנגעמאָן. אַ קורץ בלוי סאַמעט קליידל, דורכזיכ-
טיקע, לאַנגע, פליישפאַרביקע זאַקן, די ברוסט טיף אויסגע-
שניטן, אַראַ! איצטער איז זי אַראָפגעגאַנגען צו אים. זי האָט
אויף זיך נישט אַרויפגעזעצט קיין אַבל-געזיכט. זי האָט אַפילו
פאַרגעסן, אַז איר ברודער איז געשטאַרבן.

ווען אַרנאָלד האָט געהאַלטן איר האַנט און אויסגעדריקט
איר זיין מיטגעפיל, דערציילט, וואָס פאַר אַן איינדרוק די ידיעה
האָט אויף אים געמאַכט, ווען ער האָט זי אינדערפרי איבערגע-
לייענט אין דער ציימונג, האָט זי אים נישט געהערט. זי האָט גע-
קוקט אויף אים און געהירושט זיך, ווי אַנדערש, ווי קרעפטיקער,
ווי מענלעכער און אַ סך שענער ער זעט אויס אין דעם מיליטע-
רישן אַנצוג. ווען ער האָט געענדיקט, האָט זי אים נישט געדאַנקט.
„איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אַז איר דינט,“ האָט זי גע-
זאָגט. דאָס איז געוועזן נישט אמת. זי האָט עס יאָ געוואוסט, ווייל

זי האָט זיך גוט פאָנאָנדערגעפרעגט וועגן אים. און ער האָט זיך געלאָזט נאָרן. עס האָט אים פאָרדראָסן, פאָרוואָס זי האָט זיך נישט אינטערעסירט אויסצוגעפינען וועגן אים.

„האָט איר ווירקלעך נישט געוואָסט?“ האָט ער געפרעגט.

„און איר האָט געוואָסט וועגן מיר?“

„געוואָסט.“

„וואָס האָט איר געוואָסט?“

„אז איר זייט געוואָרן אַ שאַפערין.“

„פונדאָנען האָט איר עס געוואָסט?“

„איך האָב געוואָלט וויסן, האָב איך זיך עס דערוואָסט.“

דאָס האָט ער שוין געלייגט, אָבער זיין האַרץ איז צוגאָנגען אין אים פאַר בענקעניש נאָך איר, און ער האָט זיך געוואָלט צולאַסטשען צו איר, איינשוין זיך ביי איר. און אין דער אייגענער צייט האָט ער געדענקט, אז איר ברודער איז געהרגעט גע-וואָרן, אז זי איז אַן אבֿל, אז ער וויל זיך באַנעמען איינגעהאַלטן און רואיק. ער האָט זיך נישט געכאַפט, אז זי האָט אַפילו מיט אַ וואָרט נישט אָפגערופן זיך אויפן טויט פון איר ברודער. ער האָט אַרויפגעפירט דעם געשפרעך אויף דעם ברודער. ער האָט געפילט, אז ער מוז דאָס. ווען האָבן זיי זיך דערוואָסט, אז ער איז געהרגעט געוואָרן? וואָס ווייסן זיי מער? וועלכע איינצלעהייטן פון זיין טויט?

זי האָט גאָרנישט געוואָסט. האָט אויך נישט געוואָלט רעדן וועגן דעם. עס האָט אים דאָך נישט געבראַכט צו איר דער טויט פון איר ברודער! נישט צוליב דעם איז ער דאָך געקומען! זי האָט געפילט, אז ער האָלט זיך שטייף. און דאָס איז געווען, ווייל ער דענקט, אז אזוי דאַרף מען זיך האַלטן מיט איינער, וועלכע האָט נאָר-וואָס פאַרלאָרן איר ברודער. און זי האָט אים געוואָלט לאָזן וויסן, אז זי מאַכט זיך נישט אויס פון דעם טויט פון דעם יונגן מענטשן, וועלכער האָט געהייסן בען שופרא און געהאַט דאָס אומ-גליק אויסגעטראָגן צו ווערן פון דערוועלביקער געבערמוטער, וואָס זיי זי האָט אים געהאַט און גאָרנישט פאַרלאָרן מיט זיין טויט. „ניין“, האָט מעריאָן געלאַכט און איז אויפגעשטאַנען. „אָ!“ האָט זי אויסגערופן, „לאָמיר אים לאָזן רוען איז

פרידן — אָדער זאָל ער דאָרטן טאָן, וואָס ער וויל! — דערציילט מיר בעסער וועגן זיך."

זי האָט זיך צוגערוקט צו אים, אַוועקגעלייגט אירע צונויף געלייגטע הענט אים אויף די קני, אַרײַנגעקוקט אים אין די אויגן. אירע ווערטער וועגן דעם טויטן ברודער און דער טאָן פון זיי זיינען אים דורכגעגאַנגען, ווי אַ קעלט איבערן קערפער. אָבער אירע הענט אויף זיינע קני און איר דורכדרינגענדיקער פליק זיי נען אים דורכגעגאַנגען, ווי אַ הייסער עלעקטרישער שטראָם. וואָס זאָל ער וועגן זיך דערציילן? ער דינט, געפינט זיך אין וואַשינגטאָן — טערעזע און לייליען, וועלכע געפינען זיך אין וואַשינגטאָן, זיינען אויפגעשטיגן אין זיין זכרון. ער האָט אַרויפ־געלייגט זיינע הענט אויף אירע הענט, און דאָס מאַרד־קעסטל, וואָס האָט זיך געהאַט אויפגעפנט און אַרויסגעלאָזן ביידע אַנדערע מיידלעך, האָט זיך צוריק צוגעמאַכט איבער זיי. זיי האָבן זיך מער נישט באַזויזן.

האָט ער אַמאָל געטראַכט וועגן איר? יאָ, ער האָט. אָפּט? נאָך אָפּט. און ער האָט איר דערציילט, ווי אין איין אָוונט איז ער אַרומגעגאַנגען היין און צוריק פאַר איר טיר און עס איז געוועזן ליכטיק אין איר צימער. און ער האָט געוואָלט, זי זאָל אַרויסקוקן און אים דערזען. אָבער ער האָט נישט געפונען אין זיך קיין מוט אָנצוקלינגען אין טיר, כאַטש ער האָט דאָס זייער שטאַרק געוואָלט. „האַסט געוויס געוואָלט אַרויפקומען און אויסגעפינען, וואָס פאַר אַ סיורפריז איך האָב פאַר דיר געהאַט יענעם אָוונט, ווען דו ביזט אַזוי העסלעך אַנטלאָפן,“ האָט זי געזאָגט און צוגעגעבן: „דו ווייסט, דו זעסט זייער גוט אױס אין דיין אָפיצירישן קאַס־טיום.“ און געדריקט אים דערביי דעם שענקל פון זיין פּוס מיט אירע הענט.

ער האָט פאַרגעסן, וואָס ער האָט אָפּגעמאַכט ביי זיך. פאַר־געסן, ווי ער דאַרף אַ זיגער זיין. עס האָט אים געצויגן אַרומצו־נעמען זי, קושן זי. עס האָט אים נאָר געשטערט דאָס גרויסע צימער, די פרעמדקייט פון די ווענט, די אומבאַקאַנטקייט. קעטרין האָט זיך פּלוצלונג אַ צי געטאָן צו אים און אַ קוש געטאָן אים אויף די ליפּן. ער איז געוועזן איבערראַשט, האָט קוים

אָפגעענטפערט אויף איר קוש. ער האָט איר נאָר שטאַרקער גע-
דריקט די הענט, צום דאַנק פאַרן קוש. ער איז שוין געוועזן פאַר-
שיכורט. איצטער האָט ער געוואָלט וויסן, וואָס פאַר אַ סיורפריז
זי האָט געהאַט פאַר אים. ער האָט עס געפרעגט מיט אַ פאַרכאַפּטן
אַטעם, קלאַפּנדיקן האַרץ, אויפגערעגט.

זי האָט אים דורכגענומען מיט איר שטים, וועלכע זי האָט
דורכגעלאָזן דורך אַ האַלב-אַפּענעם מויל. זי וועט אים נישט זאָגן.
אַבער ווען ער וועט ווידער זיין גוט און פרום, וועט זי עס ווידער
אַנגרייטן פאַר אים.

אַ, ער איז שוין גוט און פרום!

„ביוטו עס?“

זי האָט זיך צוגעצויגן צו אים, מויל נאָנט צו מויל. ער האָט
זי אַרומגעכאַפּט און אַרויפגעדריקט זיין קוש, ווילד, פאַרגעסן,
פאַרשיכורט.

„קום, מיר וועלן אַרויפגיין צו מיר אין צימער,“ האָט זי
קוים אַרויסגעשעפטשעט. זי האָט אים געהאַלטן פאַר דער האַנט,
אויפגעהויבן אים. זיי האָבן געמאַכט אַ פאַר שריט.
פּלוצלונג דער טעלעפּאָן. זי האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט,
געגאַנגען ווייטער, צו די טרעפּ. דער טעלעפּאָן הערט נישט אויף
דעם גאַנצן טאָג.

מערי איז צוגעגאַנגען צום טעלעפּאָן. מען האָט געוואָלט
מרים. שופרא. מרים. שופרא איז קראַנק. ליגט אין בעט. קאָן צום
טעלעפּאָן נישט קומען. קאָן זי איבערגעבן איר, אָדער זאָל זי צו
רופן מים שופרא? יאָ, מים שופרא, זייער נויטיק.

„מים קעטריז, מען וויל אייך צום טעלעפּאָן.“

„איך וויל נישט,“ האָט זי קאַפּריוק געענטפערט און איז
ווייטער געגאַנגען, נאָכגעשלעפּט נאָך זיך אַרנאָלדן. „נעמט איבער,
וואָס זיי האָבן דאָרטן.“

און מערי ביים טעלעפּאָן רעדט אַריין:

„מים שופרא קאָן אויך נישט קומען. קאָנט איר מיר זאָגן,

וואָס איר דאַרפט?“

און גלייך האָט זי אויפגעשריען נישט מיט איר קול:

„וואָס!“ און אָנגעהויבן צו ציטערן אין אַלע גלידער.

קעטרין און ארנאלד זיינען שוין ארויף אויף די טרעפ פון
 ערשטן שטאָק. ביים פארקער צו די טרעפ פון דעם צווייטן שטאָק
 האָבן זיי זיך ווידער צונויפגעגאָסן אין אַ פאַרשיכורטן קוש.
 „מיס קעטרין! מיס קעטרין!“ האָבן זיי געוועקט מערים
 שרעקלעכע קולות. „מיס קעטרין, אייער פאַטער, מר. שופראַ איז
 מויט! איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד!“

XII

צוויי טעג פאר דעם טויט פון זיין זון האָט מר. שופרא גע-
קראָגן פון אים אַ בריוו בזה הלשון:
„מר. און מרס. עדוואַרד שופרא,
וואָס הייסן מיינע עלטערן.

דאָ איז זייער שרעקלעך, און אַלע אַרום מיר זיינען אָנגע-
פילט מיט מורא. איך איינער אַליון האָב קיין מורא נישט. נישט
ווייל איך בין אזא מוטיקער און נישט-שרעקעדיקער, נאָר ווייל איך
האָס דאָס לעבן, וווּ איר גייט אַרום אַלס מיין טאַטע-מאַמע. זינט
איך האָב פאָגריפן די פולע געמיינהייט פון אייער אַרט לעבן, איז
מיר דאָס לעבן מיאוס געוואָרן, איז ע׳ דאָס לעבן געוואָרן
אַ לאַסט. פאָרוואָס איך בין נישט באַגאַנגען קיין זעלבסטמאָרד,
ווייס איך ווירקלעך נישט. איצטער אָבער האָב איך די גרויסע גוטע
געלעגנהייט. ביז איצטער האָבן מיך די קוילן נאָך געשאַנעוועט,
אָבער איך ווייס באַשטימט, אַז היינט-מאָרגן וועט מיך איינע
טרעפן, און זי וועט איר אַרבעט אָפּמאַן גוט. ווען איר וועט זיין
דערוויסן פון מיין טויט, מאַכט נישט קיין אָנשטעל פון טרויער
איר וועט מיך דערמיט שטאַרק באַליידיקן. ווילט מיך נישט
כלומרשט באַדויערן. מיין טויט איז מיין ליבפולע באַפרייאונג פו
דער שאַנד, אין וועלכער איך האָב זיך געטאַפּטשעט צוליב איך
איך בענטש-אין פאָראוים די קויל, וועלכע וועט מיך טרעפן.
בען שופרא.

מר. שופרא האָט איבערגעלייענט דעם בריוו, ביזן אַרויסגע-

רעדט: „נאר!“ צוריסן דעם בריוו אויף גאנץ קליינע שטיקעלעך און אריינגעוואַרפן די שטיקעלעך אין דעם פּאַפּיר-קאַרב, וואָס איז געשטאַנען לעבן זיין שרייב-טיש. אָפּטוענדיק דאָס, האָט אים פאַרדראָסן, פאַרוואָס ער האָט צוריסן דעם בריוו. געדאַרפט אים נאָך באַווייזן מרס. שופּרא. ער האָט אַרויסגעשלאַפּט די שטיקעלעך צוריק פון דעם פּאַפּיר-קאַרב, גענומען זיי צוזאַמענצושטעלן, איז מיד געוואָרן פון דער אַרבעט און צוריק אַריינגעוואַרפן די שטיק-לעך אין קאַרב אַרײַן. ער געדענקט אים אויף אויסווייניק. און אויב ער וועט נישט געברויכן דיזעלביקע ווערטער, דעם אינהאַלט וועט ער שוין איבערגעבן קאַרעקט. ער האָט בײַן אויפגעלאַכט, נאָכאַמאָל אויסגעוידלט זיך און נאָך שטאַרקער, ווי פּריער, און ווידער איינגעבויגן זיך און צונויפגעקליבן די שטיקעלעך, אַרײַנגעלייגט זיי אין קעשענע. זיין ווייב וועט אים נישט וועלן גלויבן, אַז דער נאַר האָט אָנגעשריבן און ווירקלעך צוגעשיקט אַזאַ בריוו. זאַל זי זיך מטריח זיין און צונויפשמעלן די שטיקעלעך. אָבער די שטיקעלעך אין דער קעשענע האָבן אים געברענט דעם פּוּס. ער האָט זיי אַריינגעשאַטן אין דעם קאַנווערט, אין וועלכן דער בריוו איז אָנגעקומען, און אַריינגעלייגט דעם קאַנווערט אין זיין פּאַרט-פעל.

אָבער דאָס האָט אים נישט באַפּרייט פון דעם אינהאַלט פון דעם בריוו. ער האָט אים גוט געדענקט. דער בריוו איז אים אַרײַן אין קאַפּ, ווי אַ טשוואַק, נישט אַרויסצורײַסן. און ער האָט גאָר-נישט אַנדערש אַריינגעלאָזן אַהײַן.

ער איז געוועזן אויפגערעגט, נישט פאַרשטאַנען, וואָס מען רעדט צו אים, און געשריען אויף זיינע אַרומיקע אין דער באַנק. די אַרומיקע האָבן גערעדט צווישן זיך, אַז מסתּמא האָט ער דורכ-געלעבט אַ גרויסע אומאָנגענעמלעכקייט מיט זיין טענצערין. אין אמתן האָט אים דער בריוו אַזוי אויפגערודערט, אַז ער האָט אַפּילו פאַרגעסן זיין טענצערין. אין זיין קאַפּ איז מער גאָרנישט געוועזן, ווי דער בריוו, דאָס באַוווּסטזײַן, אַז ער האָט געקראָגן אַזאַ בריוו. ער האָט נישט געטראַכט, נישט געקאַנט טראַכטן. ער האָט נאָר געוויסט, אַז ער האָט געקראָגן דעם בריוו, און איז גע-

וועזן אויסגעפילט פון די צוויי ווערטער: דער בריוו... דער בריוו...
דער בריוו...

ווען די טענצערין, מיט וועלכער ער האָט געדארפט פאַר-
ברענגען דעם אָוונט, האָט אים אָפּגערופן איבערצוגעבן אים
עפעס אַ שליוחות אויפן וועג צו איר, האָט ער נישט געקאָנט אַרייעני-
טירן זיך, ווער עס רעדט צו אים און וואָס מען וויל פון אים. ער
איז געוועזן אין פראַנקרייך, געזען זיין זון, געזידלט אים, אָנגע-
רופן אים. מיט די ערגסטע נעמען, און אפילו געברויכט זיינע
הענט. אז זי האָט דערהעכערט איר קול, האָט ער זיך געכאַפט,
ווער עס רעדט מיט אים, דערמאָנט זיך, אז ער דאַרף ביי איר זיין
אין אָוונט, און געלאָזן איר וויסן, אז ער וועט נישט קומען. ער
האָט נישט געוויסט קלאָר, פאַרוואָס ער טוט עס, אָבער ער האָט
עס געמוזט טאָן. זיין צונג האָט געוויסט, אז ער מוז עס טאָן.
„וואָס איז דער מער מיט דיר?“ האָט די טענצערין גע-
פרענט.

„א בריוו פון אַ פאַרדאַמטן נאַר!“ האָט ער האַרט אָפּגע-
ענטפערט.

ער איז אינדערהיים געוועזן אַן אומדערוואַרטעטער גאַסט.
„דאָ האָסטו אַ בריוו פון בען שופרא, דעם פאַרדאַמטן
נאַר,“ האָט ער געזאָגט צו מרס. שופרא.

זי האָט אָנגעקוקט די שטיקלעך פון דעם בריוו און אויפ-
געהויבן די אויגן אויף איר מאַן, ווי ער וואָלט נישט געוועזן ביים
זינען. ער איז אומגעגאַנגען הין און צוריק, מיט אַ ציגאַר אין
מויל, אין גרויסער אויפגעגונג.

„דו וועסט מיר אַנטשולדיקן,“ האָט ער געזאָגט. „איך האָב
זיך צוגעאיילט און צוריסן אים. עס לוינט זיך אָבער צונויפצור-
שמעלן אים. עס וועט ווערט זיין די טרחה.“

„קאָנסט מיר נישט זאָגן, וואָס עס שטייט אין בריוו?“
„אוממעגלעך, ווייל אומגלויבליעך. ווען איך וועל דיר זאָגן,
וועסטו נישט גלויבן. און, אויסער דעם, וועל איך געוויס קאַליע
מאַכן דעם ווונדערבאַרן סטיל פון דעם פאַרדאַמטן נאַר.“
ער האָט געוואָלט געברויכן נאָך שטאַרקערע ווערטער, אָבער
אין אים איז אויפגעשטאַנען דער געדאַנק: „ער מוז שוין זיין

טויט, "און די צונג האָט זיך נישט באַוועגט צו געברויכן שאַר-
פּערע ווערטער. ענדלעך איז אויך די זידלעריי, „פאַרדאַמטער נאַר“
אַרויסגעקומען אומזיכער, ווי ער וואָלט זי געוואָלט צוריקהאַלטן.
מַרס. שופרא האָט אַ פיר געטאָן מיט די אַקסלען און אַ רוח
געטאָן די דינסט: „מערו!“

ער איז געבליבן שטיין אין זיין אַרומגיין און האָט אָנגע-
קוקט זיין ווייב: וואָס קאָן זי וועלן פון דער דינסט?
מערי איז אַריינגעקומען. מַרס. שופרא האָט אויסגעשטרעקט
צו איר דעם קאָנווערט.
„דאָ האָט איר אַ צוריסענעם בריוו, שטעלט אים מיר צו-
נויף.“

„ניין!“ האָט ער אויפגעשריען נישט מיט זיין קול און גע-
ווענדט זיך צו דער דינסט: „גיט!“ און אַז די דינסט איז אַרויס,
האָט ער זיך אַרויפגעוואָרפן אויף מַרס. שופרא:
„פאַרדאַמטער נאַר, פאַרשטייטו נישט, אַז דאָס איז
אַ בריוו, וועלכן קיינער קאָן נישט זען!“
„איך האָב נישט געוואוסט, אַז אין אונזער הויז זיינען פאַראַן
סודות פאַר מערין.“

„שטעל צונויף די שטיקלעך און ליען איבער.“
מערי איז ווידער אַריינגערופן געוואָרן. זי האָט געדאַרפט
ברענגען אַ בויגן פאַפיר און גומי-אַראַביקום. און אַז זי האָט עס
געבראַכט, האָט זי באַשמירט דאָס פאַפיר מיט גומי-אַראַביקום. און
מַרס. שופרא האָט זיך גענומען צונויפצוקלעפן איר זונס בריוו.
מַר. שופרא איז אָן אַן אויפהער אַרומגעגאַנגען. אויף די איינלאַ-
דונגען פון זיין ווייב, ער זאָל קומען העלפן, האָט ער אַפילו נישט
געענטפערט.

זי האָט לאַנג געזוכט דעם אָנהייב, כאַטש זי האָט אים שוין
עטלעכע מאָל געהאַלטן אין דער האַנט. ענדלעך האָט זי זיך וויר-
דער געווענדט צום מאַן:

„מַר. און מַרס. ערוואַרד שופרא קאָן דאָך נישט זיין דער
אָנהייב!“

„עס איז,“ האָט ער אַרויסגעברומט.
איצטער האָט זי זיך גענומען צו דער אַרבעט מיט גרעסער

רער נערוועזיטעט, מיט אומגעדולד. די שורות האָבן אָנגעהויבן צו וואַקסן פאַר איר, זייער אינהאַלט האָט איר געריסן די אָדערן. איר האַרץ האָט שטאַרק געקלאַפּט. די פאַרב אין געזיכט האָט זיך איר געביטן. עטלעכע מאָל האָט זי היסטעריש אויפגעלאַכט. אירע הענט האָבן זיך איר געטרייסלט. זי האָט קוים געקאָנט קלעפּן. און דער מאַן איז אומגעגאַנגען, אומגעגאַנגען. אָ, וואָס זעצט ער זיך נישט אַנידער? זי האָט געפילט, אַז זי ווערט משוגע. פּלוצלונג איז איר געוואָרן פינסטער פאַר די אויגן. זי האָט גע-וויסט, אַז זי האָט נאָך אַ פאַר שטיקלעך אַרויפצוקלעפּן. אָבער די הענט האָבן זיך נישט באַוועגט. און די וואַנט, וועלכע איז געוועזן פאַר איר, איז פּלוצלונג ערגעץ אַוועקגעשווימען — עפעס אַזאַ שנעלן טראַג געטאָן זיך. און דערנאָך עפעס אַזאַ גרויסע שטיקלייט. זי האָט געוואַלט עפעס זאָגן, אָבער די גרויסע שטיקלי-קייט האָט זיך איר אַרויפגעלייגט אויף מויל און ליפּן. זי איז גע-פאַלן אין חלשות.

מען האָט זי אָפּגעמינטערט און אַרויפגעטראַגן אין איר צימער. מר. שופּרא האָט אַריינגעוואָרפן דעם כמעט אינגאַנצן צונויפגעשטעלטן בריוו אין דעם פייער פון דעם פייער-פּלאַץ און איז אַרומגעגאַנגען, אַרומגעגאַנגען. דער פאַרבּרענטער בריוו איז אויסגעוואַקסן, אַרומגענומען אים ווי אַ פייער-ליילעך, געברענט אים, געשרפעט.

ווען ער האָט זיך אַריינגעלייגט אין בעט, האָט ער נישט געקאָנט איינשלאָפּן, געדרייט זיך פון זייט אויף זייט. דאָס פייער, וואָס האָט אָנגעכאַפּט דעם בריוו, האָט זיך געצויגן צו אים, און די ווערטער פון דעם בריוו זיינען געוועזן אין דעם פייער. שפעט אין דער נאַכט האָט מען אים גערופן צו מרס. שופּרא.

„ווי האָט ער זיך אונטערגעשריבן?“ האָט זי אים געפרעגט מיט אַ שוואַכן קול.

ער האָט זיך אויסגעשפּייט און איז אַרויס, נישט זאָגנדיק קיין וואָרט. אָבער דאָס איז געוועזן אַביסל צושטרויאונג. קומענ-דיק צו זיך אין צימער, האָט ער גענומען אַ דאָזע מאַרפּין און איז איינגעשלאָפּן.

ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט אינדערפרי, האָט ער נישט געוואָסט, וווּ ער איז. ווען ער איז געקומען צו זיך, איז ער גלייך ווידער אויסגעפילט געוואָרן פון דעם בריוו. זיין געזיכט איז געדוואָרן האַרט, זיינע ציינער האָבן זיך באַוועגט אין אַ נערוועזן צורזאַמענבייסן. די שטענדיקע פריילעכקייט פון זיינע אויגן איז פאַרשוואַנדן. ער איז צו זיין פרוי נישט אַריין, נישט געפרעגט מערין, אַפילו פון העפלעכקייט וועגן, ווי עס גייט דער מאַדאַם. ער האָט בכלל קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט און איז געפאַרן אין באַנק אין דערוואַרטונג פון אַ טויט־ראַדיאָ.

די טויט־ראַדיאָ איז נאָך נישט געוועזן, אָבער ער האָט זי דערוואַרט. יעדע מינוט וועט זי קומען. ער האָט געקוקט אַרום זיך, ווי דורך אַ שליער, גערעדט מיט די אַרומיקע און זיין שטיי מע איז אים אַליין געוועזן פרעמד. ער האָט נישט געוואָסט, אַז ער האָט גערעדט. עס איז געגאַנגען דורך אים אָן אַן אויפהער: אַט איצטער גייט בען אַרויס פון זיין טרענטש, שטעלט זיך מיט אַ כיוון אונטער אַ קויל, וועלכע ער זוכט, און ווערט געהרגעט. ער האָט עס געזען. קלאָר און דייטלעך. יעדע באַוועגונג, יעדן שריט. אַט פאַלט בען. גיט זיך אַ צאַפּל און בלייבט ליגן טויט. עס האָט אים געשוידערט. ער האָט דערפילט טרערן אין האַלז, די אויגן האָבן אים געברענגט. ער האָט פּלוצלונג דערפילט, אַז ער ליבט זיין זון. ער איז אים אַזוי נאָנט געוואָרן. ער האָט אים געזען פאַר זיך: אַ הויכן, שיינעם, מיט וואַנדערבאַר ערלעכע אויגן. ער האָט זיך אַרומגעקוקט, ווי ער וואָלט געזוכט די פאַטאָר־גראַפיע פון זיין זון ביי זיך אין אַפּים. זיין בליק איז געפאַלן אויף דעם פּריוואַטן טעלעפּאָן — דעם טעלעפּאָן, אויף וועלכן עס האָבן צו אים גערעדט דער עיקר זיינע געליבטע. ער האָט זיך עפעס דערמאַנט. ער האָט געקאָנט דערוואַרטן, אַז די טענצערין וועט אים אויפּרופּן. ער האָט אַריינגערופּן זיין סעקרעטאַרין און געהייסן איר אָפשטעלן דעם טעלעפּאָן. אויף דעם אַנדער טעלעפּאָן פאַן זאָל זי אים פאַרבינדן נאָר געשעפטלעך, אָדער ווען מען וועט אים אָפרופּן פון דער היים. איצטער האָט ער געהערט אינאָנצן צו זיין זון.

אַ ווילער יונג געוועזן. אַ טרייע נשמה. נישט קיין נאַר.

אָ, גאַרנישט קיין נאַר. אַזויפיל פיינס געהאַט אין זיך, אַזויפיל אידלס. ווי איז נאָר אַזאַ איינער ביי אים אויסגעוואַקסן? ביי אַזאַ טאַטן, ביי אַזאַ מאַמען, מיט אַזאַ שוועסטער?...

וואָס טאָן, אום אָפּצוהאַלטן אים, ער זאָל זיך דעם טויט נישט זוכן? שיקן אַ ראַדיאָגראַם... וואָס שרייבן אים?... שרייבן... שרייבן... דיין בריוו האָט געהאַט אַ ווונדערבאַרע ווירקונג... אַ ווונדערבאַרע ווירקונג... דיין מאַמע ליגט קראַנק... איך קאָן גאַראַנטירן פאַר איר און פאַר זיך, אַז מיר וועלן ווערן אַנדערע מענטשן... דו וועסט מער פון אונז נישט ליידן...

ער האָט זיך עטלעכע מאָל איבערגעחזרט דעם טעקסט פון דעם ראַדיאָ. דאָס וועט דערפרייען זיין זון, אַריינגעבן אין אים אַ ווילן צו לעבן... ער האָט זיך צוגערוקט צום טיש, גענומען אַ טעלעגראַם-בלאַנק, אויפגעשריבן דעם טעקסט. געשריבן מיט ברענענדיקע אויגן, מיט אַ ברענענדיקן קאַפּ, מיט פיער אין אַלע גלידער, מיט הייסע טרערן אין האַלז.

אויפגעשריבן — און נישט געאילט אַוועקצושיקן. גע-לייענט דאָס אויפגעשריבענע און געוואָלט אַליין באַגרייפן זיין טי-פע באַדייטונג. געוואָלט אין עפעס קלאָר ווערן. אויפגעשלאָסן אַ קעסטל אין זיין שרייב-טיש, אַריינגעלייגט דאָס אויפגעשריבענע און צוריק פאַרשלאָסן. ער וועט נאָך קלערן. ער מוז באַגרייפן, וואָס ער קאָן נאָך נישט באַגרייפן. וועט ער... וועט ער ווירקלעך... אָ, יאָ, ער מוז נאָך איבעררעדן מיט זיין ווייב, מיט דער זונה, מיט דעם אויסוואַרט. ער האָט זי אָנגערופן מיט די שענדלעכסטע גע-מען אין גרויסער בייזקייט, אַקוראַט ווי זי וואָלט געוועזן די שול-דיקע אין זייער אַרט לעבן, די איינציקע שולדיקע אין דער טראַג-געדיע פון זייער זון. יאָ, ער וועט נאָך מוזן איבעררעדן מיט איר. וועט זי געבן איר אונטערשריפט צו דער ראַדיאָ? וועט זי צושטימען צו איר אינהאַלט?

ער האָט אויפגערופן דאָס הויז. מערי איז צוגעקומען צום מעלעפּאָן. ווי גייט עס מאַדאָם? מאַדאָם גייט עס זייער שלעכט. זי האָט נאָך גאַרנישט אין מויל געהאַט. זי האָט אַפילו קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט. געוועזן דער דאָקטאָר. אַ קראַנקן-פּלענערין איז איצטער מיט איר.

ווען זי וואָלט זיך געפילט בעסער, וואָלט ער גלייך געפאָרן אַהיים דורכצורעדן זיך מיט איר. איצטער האָט ער אָפּגעלייגט, ביז ער וועט קומען פאַרנאַכט אַהיים. ער האָט אַ טראַכט געטאָן, צי האָט ער וואָס געהאַט היינט אין מויל. ער האָט זיך נישט געקאָנט דערמאָנען. ער איז, דאַכט זיך, געזעסן ביי זיין עסטיש אין זיין עס-צימער היינט אינדערפרי. עס קאָן אָבער זיין, אז דאָס איז געוועזן אַן אַנדערשמאַל, נעכטן. ער האָט אָנגעטאַפט זיינע באַקן. אָט האָט ער זיך אַפילו נישט ראַזירט.

ער איז אַוועק צום באַרבער אין דער געביידע פון זיין באַנק און נישט געוואַסט, אז ער ווערט ראַזירט. דער באַרבער האָט אים עטלעכע מאָל איבערגעחזרט, אז ער קאָן שוין אַראָפּ פון שטול. ער איז אַוועק צו נעמען עפעס אין מויל און האָט קוים געגעסן: דער קעלנער האָט געפרעגט, צי געפעלט אים נישט דאָס באַשמעל-טע געריכט. זיינע ווערטער אין דער באַנק זיינען געוועזן גע-צייילטע, און ער האָט נישט געוואַסט, צי האָט ער געזאָגט דאָס ריכטיקע. ביי יעדן קלאַפּ אין זיין טיר האָט ער געזען די אָנקור-מענדיקע קאַבלגראַם מיט דער ידיעה פון דעם טויט פון זיין זון. יעדער טעלעפאָן האָט אים אויפגעשרעקט. ער האָט גאָרנישט גע-קאָנט טאָן, ער האָט זיך אויך גאָרנישט געקאָנט קאַנצענטרירן. ער האָט נאָר געוואַרט אויף דער שרעקלעכער פּשוּרה. ווען די באַנק-שטונדן זיינען אַריבער, האָט ער אַרויסגענומען דעם אויפ-געשריבענעם טעקסט פון אַ ראַדיאָ צו זיין זון, אַריינגעלייגט אים אין קעשענע און איז אַוועקגעפאָרן אַהיים.

ער איז גלייך אַריין צו זיין ווייב. נישט געפרעגט זי, וואָס זי מאַכט, נאָר אַ קוק געטאָן אויף איר פון אונטער דעם שטערן, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגן, צי זי איז ביים פאַר-שטאַנד. זי האָט זיך צוויינט. אירע אויגן האָבן עדות געזאָגט, אז זי האָט אַ סך געוויינט. ווען זי האָט איינגעהאַלטן די טרערן, האָט ער איר אָן ווערטער צוגעטראָגן דעם טעקסט פון זיין ראַדיאָגראַם. זי האָט זיך דערשראָקן און אויפגעשריגן. געמיינט, אז דאָ האָט זי שוין דעם אָנזאָג וועגן דעם טויט פון איר זון און מורא גע-האַט איבערצונעמען דאָס פּאַפּיר. ער האָט האַרט אַרויסגעטרעט:

„לייען! דאָס איז נישט פון אים, דאָס איז צו אים.“

זי האָט אים אָנגעקוקט, נישט פאַרשטאַנען, מיט אַ שוואַך
 כער שטים געבעטן אירע ברילן. די קראַנקן-פלעגערין האָט איר צו-
 געטראָגן די ברילן.
 „איר וועט אונז לאָזן אליין,“ האָט ער זיך געווענדט צו
 דער פלעגערין.

די פלעגערין איז אַרויס.
 בשעת זיין ווייב האָט געלייענט, האָט ער זי באַטראַכט.
 איצטער האָט זי אויסגעזען אירע אַכט און פערציק יאָר און נאָך
 מער. דאָס געזיכט איז געוועזן צוקנייטשט, אונטער די אויגן
 קישעלעך. קנאַפע סימנים פון איר אַמאָליקער שיינקייט. אַ חורבה.
 „און דאָס זינדיקט נאָך!“ האָט ער געטראַכט פול מיט פאַראַכ-
 טונג. אַז ער איז עלטער פאַר זיין ווייב, פאַרבט זיך די וואַנצעס,
 האָט ער פאַרגעסן. ער האָט אויך נישט געזען זיך דעם גאַנצן טאָג
 אין אַ שפיגל און נישט באַמערקט, ווי אַלט ער זעט איצטער
 אויס.

„האַסט אים געקאַבלט?“ האָט זי געפרעגט.

„נאָך נישט. איך דאַרף דיין צושטימונג.“

„געוויס.“

„דו גיסט זי?“

„געוויס.“

„און וועסט האַלטן וואָרט?“

„ווי דו.“

„וועסט קאָנען האַלטן וואָרט?“

„ווי דו.“

„ווייסטו, וואָס הייסט האַלטן וואָרט?“

„ווי דו.“

„האַ-האַ!“ האָט ער ביזן און פאַרעכטלעך אויפגעלאַכט.

„פונקט ווי דו,“ האָט זי איבערגעחזרט.

„געדענק-זשע!“ ער האָט ביי איר צוגענומען דאָס פאַפיר.

„געדענק דו אויך!“

אירע ענטפערס האָבן אים צורייצט. אַמבעסטן וואַלט ער זי

איצטער אָנגעפאַטשט. ער האָט צוזאַמענגעביסן די ציינער.

„אויב דו וועסט זיך ווייטער אויפפירן...“ האָט ער אַרויס-
געצישט ביז און שטרענג.

„נישקשה,“ האָט זי אַרויסגערעדט, און אירע אויגן האָבן
אויפגעבליצט. „לאָז נאָר אָפּ דייע טענצערינס און זינגערינס,
הער אויף צו ברענגען דייע געליבטע אַהיים...“

ער האָט אַריינגעלייגט דאָס פּאַפּיר אין קעשענע און איז
ביז אַרויס פון צימער. זי האָט געשאַסן הינטער אים אויגן-בליצן.
איצטער האָט ער געוואָלט אַוועקשיקן דעם ראַדיאָ. האָט ער
זיך אָבער געכאַפּט, אַז ער ווייס נישט, ווּוּהין צו אַדרעסירן אים.
ער האָט זיך אַפּילו געכאַפּט, אַז ער ווייס נישט, אין וועלכער אָפּ-
טיילונג בען דינט. זיין סעקרעטאַרין האָט עס פאַרשריבן אין דעם
אַדרעס-בוך אין זיין אָפּיס. ער וועט שוין אָפּשיקן דעם ראַדיאָ
מאָרגן אינדערפרי, די ערשטע זאַך, ווי ער וועט קומען אין אָפּיס.
דערווייל האָט ער שוין אָנגעהויבן זיין אַנדערש לעבן. ער איז
געבליבן אינדערהיים, גענומען אַ בוך צום לייענען, נאָכגעפרעגט
זיך אַפּילו, צי איז קעטרין אינדערהיים, און אויסגעבייזערט זיך,
ווען ער האָט דערהערט, אַז זי וועט אַפּילו נישט זיין צו אָונט-
ברויט.

ער האָט די נאַכט גוט געשלאָפּן. אין זיין אויטאָמאָביל,
אויפן וועג צו זיין באַנק, האָט ער געטראַכט, אַז אין אָפּיס וואַרט
אויף אים אפּשר אַ ראַדיאָ וועגן דעם טויט פון זיין זון. ניין, ווען
אַזאַ ראַדיאָ וואָלט אָנגעקומען אין דער נאַכט, וואָלט זי אים צו-
געשטעלט געוואָרן אַהיים. איז זי נאָך נישטאָ. מערקווירדיק, שוין
באַלד פיר וואָכן, אַז בען האָט אָנגעשריבן זיין בריוו, און די
קוילן שאַנעווען אים נאָך. שאַנעווען אים, ווען ער היט זיך נישט
פון זיי, זוכט זיי אַפּילו. דאָס איז שוין אַ ווּוּגדער. און אפּשר וועלן
זיי אים ווייטער אויך שאַנעווען. נישט אַלע סאָלדאַטן וועלן דאָך
געהרגעט ווערן. עס ווערט דאָך בכלל געהרגעט נאָר אַ טייל פון
דער אַרמיי אין פעלד. איז אפּשר בען פון די גליקלעכע, וועלכע
וועלן נישט געהרגעט ווערן, וועלכע ווערן פון די קוילן געשאַנע-
וועט? און דאָס ווּוּגדער איז אפּשר גאָרנישט אַזאַ גרויס ווּוּג-
דער. עס רעדט זיך לייכטער, ווי עס טוט זיך. מען זוכט זיך נישט
אויס קיין קוילן... אַ סאָלדאַט קאָן זיך נישט אַוועקשטעלן און

אויסשפרייטן די ברוסט און איינלאָרן די קוילן: קומט, דערשיסט מיך! און ווען אַ קויל טרעפט, מיינט עס נאָך נישט, אַז זי דער-שיסט אויף טויט. דער פּראָצענט פון פּאַרווונדעטע איז גרעסער, ווי פון געהרגעטע. די קויל קאָן טרעפן בענען און בלוז פאַר-ווינדן אים. אַרויסשלאָגן אים פון די שורות, אַוועקשיקן אים אין האַספיטאַל, ברענגען אים אַהיים, נאָך איידער די מלחמה וועט זיך ענדיקן.

ער האָט דערפילט, אַז אַ גרויסע פאַרואיקונג לאָזט זיך אין אים אַרײַן, אַ דערלייכטערונג, אַן אויפהעלונג. ער האָט אַרויסגע-קוקט פון פענסטער פון זײַן אויטאָ און דערזען, אַז — ער זעט! דער שלײער איז פאַרשווינדן פון איבער זײַנע אויגן.

ווען ער איז געקומען אין אָפּיס, האָט ער זיך נישט אַרומגע-קוקט נאָך אַ טויט-ראַדיאָ. ער איז געוועזן זיכער, אַז אַזאַ זאַך איז נישטאָ. ער האָט דאָך געקוקט אויף די געלע און גרויע טעלעגראַם-פאַפּלעך אויפן שרייב-טיש מיט אַ געוויסן ציטער. און האָט אינגאַנצן אויפגעאַטעמט, ווען ער האָט זיך איבערצײגט, אַז „אַזאַ זאַך“ איז טאַקע נישטאָ. ער וואָלט געקאָנט זינגען.

ער האָט אַרויסגענומען דעם טעקסט פון זײַן ראַדיאָ צו זײַן זון, איבערגעקוקט אים, אַ שמייכל געטאָן, געוואָלט אים צו-רייסן און — באַהאַלטן אים אין אַ קעסטל פון שרייב-טיש. צום אַנדענק.

„פאַרדאַמטער נאַר!“ האָט ער זיך אָפּגעזירלט, צומאַכנדיק און פאַרשליסנדיק דאָס קעסטל.

ער איז געקומען צו זיך, אָבער זײַן פּריוואַטן טעלעפּאָן האָט ער נאָך אַלץ נישט געלאָזט פונקציאָנירן. זאָל זי דאָרטן אַביסל אויסקוקן די אויגן. ער האָט געזען, ווי די טענצערין „קוקט נאָך אים אויס די אויגן“, און געלאַכט.

דאָך שפּעט נאָכמיטאָג איז אָנגעקומען די טויט-בשורה. אַ סך ווערטער געוועזן אין דעם געלן צעמל. ער האָט זיי נישט געקאָנט דורכלייענען. בײַ די ערשטע שוין איז אים פּינסטער גע-וואָרן אין די אויגן. עס איז אים געוועזן, ווי ער וואָלט געקראָגן אַ שווערן קלאַפּ אין קאָפּ. באַלד האָט אים אָנגעהויבן צו וואַרפן,

ווי אין אַ קדחת. די הענט האָבן זיך אים געטרייסלט, עס האָבן זיך אים געוואָרפן די ציינער אין מויל.

אין באַנק איז געוואָרן שטיל, ווי דער טויטער וואָלט דאָרטן געלעגן פאַר זיי. מען האָט זיך צוגעשעפּטשעט: „פאַרט אַ טאַ-מע!“ מען האָט רחמנות געהאַט אויף דעם אַלטן. כאַטש אַלע האָבן געוויסט די באַציאונגען צווישן אים און זיין זון. די סעקרע-טאַרין האָט געוויינט ביטערע טרערן.

„זאָל איך טעלעפּאָנירן מרס. שופּראָ?“ האָט זי געפרעגט. וי האָט געדאַרפט איבערפרעגן צוויי מאָל. ער האָט אַ שאַקל געטאָן מיטן קאַפּ, זי זאָל עס טאָן. זי האָט עס געטאָן מיט אַ פּון טרערן פאַרשטיקטער שטימע. ער האָט אויף איר פאַרוווגנדרט אַ קוק געטאָן. פאַרוואָס וויינט ער נישט? זיינע אויגן זיינען געוועזן טרוקן, זיין האַרץ איז געוועזן טרוקן. ער איז אינגאַנצן געוועזן אויסגעטריקנט. און אַ גרויסע שוואַכקייט איז געלעגן איבער אַלע זיינע גלידער.

מען האָט אים אַריינגעהאַלטן אין זיין מאַנטל, אַריינגעזעצט אין אויטאָ, און זיין ברודער, אויך אַ באַנקדירעקטאָר, האָט אים אָפּגעפירט אַהיים. אין אויטאָ איז ער געקומען אַביסל צו זיך און האָט זיך צוויינט. ער האָט באַהאַלטן זיין געזיכט אין די הענט, דעם קאַפּ פאַרוואָרפן אויף הינטן, און ביטערלעך געוויינט. זיין ברודער, וועלכער האָט שוין פריער טרערן פאַרגאַסן האָט איצטער געקעמפט מיטן וויינען און קיין וואָרט נישט אַרויס גערעדט. ער האָט נישט געהאַט קיין טרייסט-ווערטער, ער האָט געהאַט פאַרוווגנדרטער. ער האָט עפעס געפילט, אַז ערוואַרד איז שולדיק אין דעם טויט פּון זיין אייגענעם זון.

ווען זיי זיינען אַריין אין הויז, האָבן די דינסטמיידלעך באַגעגנט שופּראָן מיט פאַרוויינטע אויגן און מיט מיטגעפיל-אויס-דרוקן. מערי האָט אים עפעס געוואָלט נאָך ראַפּאָרטירן וועגן מרס שופּראָ. ער האָט גאַרנישט געוואָלט הערן. ער האָט אויך געבעטן זיין ברודער צו לאָזן אים אַליין.

„וואָלט נישט געוועזן בעסער, איך זאָל זיין מיט דיר?“ האָט יענער געפרעגט.

„ניין,“ האָט ער קורץ אָפּגעענטפערט.

ער איז אַרויף צו זיך אין צימער, פאַרשלאָסן הינטער זיך די טיר. אַרומגעקוקט זיך: וואָס וויל ער דאָ אין צימער?
 אַ גרויס, העל צימער, מיט פענסטער צו דער גאַס. אַ גרויס בעט האָט פאַרנומען דעם גאַנצן מיטן, אַ רויכער-טיש'ל ביי איין זייט פון בעט, מיט אַן עלעקטרישן לאָמפּ אונטער אַ יאָפּאַנישן אַבאַזשור. גרויסע, וויכע שטולן אין די ווינקלען פון דער פענ-סטער-וואַנט. אַ שיינער געשניצטער שטול — פון דערזעלביקער היסטאָרישער פּעריאָדע, ווי דער טיש — פאַר אים. די ווענט זיי גען געוועזן באַהאַנגען מיט פּאַטאַגראַפיעס פון פרויען, זיינע דערפאַרונגען און זיינע געקויפטע. אַ סך פון זיי זיינען געוועזן באַדעקט מיט דער צירונג, וואָס זיי האָבן געקראָגן פון אים. אַלע בילדער מיט אויפּשריפטן — אויסדרוקן פון ליבע. צווישן די בילדער זיינען אויך געוועזן עטלעכע גרויסע באַרימטהייטן פון דער קינסטלעך-וועלט. אין דער הינטער-וואַנט, אַנטקעגן די פענ-סטער, איז געוועזן איינגעמויערט אַ גרויסע קליידער-שאַנג און אַ טיר, וועלכע האָט געפירט צו דעם וואַנע-צימער, צווישן זיין צימער און מרס. שופרא. ער איז צוגעגאַנגען און פאַרשלאָסן די טיר אויך.

איצטער וועט ער זיין אַלײן. ער האָט זיך ווידער אַרומגע-קוקט: וואָס דאַרף ער עפעס טאָן? האָט ער געוואָלט עפעס טאָן? ער איז צוגעגאַנגען צו אַ גרויסן שטול אין ווינקל ביי דער פענ-סטער-וואַנט און אַראָפּגעלאָזן זיך אויף אים. אונטערגעשפּאַרט דעם קאָפּ מיט ביידע הענט, די עלנבויגנס אויף די קני.

עס איז שוין געוועזן בין-השמשותדיק, און עס איז געוואָרן טונקלער און טונקלער. ער איז געזעסן, געקוקט פאַר זיך, פאַר גליווערט געוואָרן. אין קאָפּ נאָר אַ פּאַר ווערטער: „בען איז גע-הרגעט געוואָרן.“ און דערנאָך בילדער, ווי בען איז געהרגעט געוואָרן. דיזעלביקע בילדער, ווי נעכטן. בען טרעט אַרויס פון טרענש, אַ קויל פליט, שפּרינגט ער אונטער אונטער דער קויל, ווערט געטראָפּן און פאַלט, צאַפּלט און בלייבט ליגן טויט.

אַ קלאָפּן אין טיר: עסן. ער האָט נישט געענטפּערט, דאָס קלאָפּן איז געוואָרן שטאַרקער, גערוועזער. ער האָט בייז אויסגע-

שריען, מען זאל אים לאָזן צורו. דאָס קלאַפן האָט אויפגעהערט און ער הערט, ווי קעטרין זאָגט, האַרט און האַרצללאָז:
 „אך, לאָז אים צורו, מערי. זיי זיינען ביידע משוגע גע-
 וואָרן!”

אַ ווילדער כעס איז אויפגעשטיגן אין אים. ער איז אויפגע-
 שפרונגען. געלאָזן זיך צו דער טיר, אָנגעשלאָגן זיך אָן בעט, פאַר
 ווייטאָג און כעס אַ בריקע געטאָן דאָס בעט, אָבער אַז ער איז צו-
 געקומען צו דער טיר, האָט ער נישט געוויסט, וואָס ער האָט גע-
 וואָלט. ער האָט פאַרגעסן, וואָס קעטרין האָט געזאָגט, ער האָט
 אַרויפגעלייגט דעם אָרעם אויף דער טיר און דעם קאָפּ אויף דעם
 אָרעם, און איז אזוי געשטאַנען אַ לאַנגע צייט. איצטער האָט זיך
 אים פאַרוואָלט ווידער וויינען. ער האָט געוויינט זייער לאַנג. ווען
 די טרערן האָבן זיך אויסגענומען, האָט ער זיך אויסגעווישט די
 אויגן און אַ דריק געטאָן אַן עלעקטרישן קנאַפּ. דער גרויסער
 קרישטאָלענער הענגלייכטער מיט אומציליקע עלעקטרישע לאַמפּן,
 וואָס איז געהאַנגען אינמיטן צימער, האָט אויפגעלויכטן און אָנ-
 געפילט דאָס צימער מיט מאַטרוויסער ליכטיקייט. ער האָט זיך
 דערשראָקן, אָנגעהויבן צו פינטלען מיט די אויגן, שנעל ווידער
 אַ דריק געטאָן דעם עלעקטרישן קנאַפּ. עס איז געוואָרן פינסטער.
 געבלענדט האָט ער זיך דערשלעפט צום בעט און אָנגעצונדן דאָס
 קליינע עלעקטרישע לעמפל אויף דעם קליינעם טישל. אַרומגעקוקט
 זיך: וואָס וויל ער עפעס? געשטאַנען אַ ווילע מיט אַן אַראָפּגעלאָ-
 זענעם קאָפּ און אָנגעהויבן אויסצוטאָן זיך. אַוועקגעלייגט זיך אין
 בעט און געקוקט פאַר זיך מיט אָפענע אויגן.

בען איז טויט... בען איז טויט... בען איז טויט... ער האָט
 זיך דערמאָנט אויף דער ראַדיאָגראַם. אַ סך ווערטער געוועזן. ער
 האָט זיי נישט איבערגעלייענט אינגאַנצן. ער האָט זיך אויפגע-
 זעצט, אַריינגענומען צו זיך זיינע קליידער, געזוכט אין אַלע קע-
 שענעס. די ראַדיאָ איז נישט געוועזן. ער האָט אָנגעקלאָנגען.
 איין מאָל, צוויי מאָל, דריי מאָל, אין גרויסער אומגעדולד. עמעצער
 האָט אַ שטופּ געטאָן די פאַרשלאָסענע טיר, און דערנאָך מערים
 שטימע:

„וואָס ווילט איר, מר. שופראָ?”

„טוט אַ קוק אין מיין אויבערמאָנטל, צי איז נישטאָ דאָרט
אַ ראַדיאָגראַם, ברענגט זי מיר.“
אַ וואַרטן, וואָס האָט זיך אים געצויגן צו לאַנג. ענדלעך
מערים שטימע:
„נישטאָ דאָרט קיין ראַדיאָגראַם.“

ער האָט זיך צוריק אוועקגעלייגט. די אויגן ווייט אָפֿן.
מסתמא זיינען נאָך פאַראַן אין דעם ראַדיאָ די איינצלע הייטן פֿון
בענס טויט... די איינצלע הייטן פֿון בענס טויט... ער איז אַרויס פֿון
טרענטש, געזען אַ קויל פֿליען און אַזוי ווייטער... ער האָט געזען
פאַר זיך דאָס שלאַכטפֿעלד אין פּראַנקרייך, די טרענטשעס, די
פֿליענדיקע קוילן און בענען... די גאַנצע נאַכט אַזוי. האָט ער
געשלאָפֿן? ער האָט עס נישט געוויסט. עס איז אים מיטאַמאָל קלאָר
געוואָרן, אַז דרויסן איז שוין העלער טאָג. האָט ער דאָס איצטער
אויפֿגעפֿנט די אויגן אָדער ער האָט זיי געהאַלטן אָפֿן די גאַנצע
נאַכט? ער האָט עס נישט געוויסט. דאָס עלעקטרישע לעמפל
האָט נישט געברענט. ער האָט עס, דאַכט זיך, געהאַט אָנגעצונדן?
ווען האָט ער אויסגעדרייט?

ער האָט דערהערט אַ שעפֿטשען הינטער זיין טיר, אַ קראַצן
פֿון פינגער, און באַלד אויך קעטרינס שטימע פֿון איר צימער
אויבן איבער אים, ביזן און שניידנדיק:
„לאָזט מיך צורו! לאָזט מיך שלאָפֿן! אים האָט גאַרנישט
געטראָפֿן! מסתמא שלאָפט ער. געטרונקען דאָרטן די גאַנצע
נאַכט!“

„מיין טיערע טאַכטער!“ האָט ער אין זיך ביזן געברומט.
„זי איז געוויס מיין טאַכטער!“

ער האָט זיך אָנגעטאָן און איז אוועק פֿון שטוב, נישט גע-
ענטפֿערט אויף מערים איינלאַדונגען צום פֿרישטיק, נישט גע-
וואַלט אויסהערן איר באַריכט וועגן אַ סך טעלעפֿאָן־אויסרופֿן.
דרויםן האָט שוין לאַנג געוואַרט אויף אים זיין שאַפֿער מיט,
אויטאָמאָביל.

אין באַנס האָט מען זיך געווינדערט, וואָס ער איז געקומען.
מען האָט זיך נישט געריכט אויף אים.

„האָסט בעסער געדאַרפט פֿלײַבן אינדערהיים,“ האָט אים זיין ברודער געזאָגט.

„איך האָב עפעס צו טאָן און וואָלט געוואָלט נישט גע-
שטערט ווערן,“ האָט ער געענטפערט.

ער איז אַרײַן צו זיך אין צימער, צוגעכאַפט זיך צו דער ראַדיאָגראַם. דאָרט איז געשטאַנען, אַז בען איז געוועזן אַ מוסטער פֿון מוטיקײט. ער האָט אויף זיך שטענדיק גענומען די שווערסטע און געפערלעכסטע אויפגאַבן. דער יונג איז גאָר געוועזן אָן מורא. זיין טױט איז אַ גרויסער פאַרלוסט...

אַלזאָ... אַלזאָ... בען האָט געפונען, וואָס ער האָט געזוכט. די קױלן האָבן אים געוואָלט אויסמײַדן, אָבער ער האָט זיך נישט געלאָזט אויסמײַדן... בענס שרעקלעכער בריוו איז אים אַרויף אויפן זכרון. יא, ער האָט זיך נישט געלאָזן אויסמײַדן... גענומען אויף זיך די שווערסטע און געפערלעכסטע אויפגאַבן... נישט ווייל ער איז געוועזן אָן מורא, נאָר ווייל ער האָט געזוכט די קױל... און די קױל האָט איר אַרבעט גוט געטאָן...

ווען האָט עס פאַסירט? ער האָט אַ קוק געטאָן, ווען די ראַד-דיאָ איז אַרויסגעשיקט געוואָרן. דאָס האָט געמוזט געשען נעכטן גאַנץ אינדערפרי אָדער דורך דער נאַכט... ווען ער וואָלט אייער-נעכטן אַוועקגעשיקט זיין תשובה-ראַדיאָ, וואָלט זי אים מסתמא נאָך געפונען אַ לעבעדיקן. ווען ער וואָלט זי געקראָגן, וואָלט ער אויפגעהערט צו זיין אַזוי מוטיק, וואָלט ער די קױל און דעם טױט נישט געזוכט מער...

ער האָט אויפגעשלאָסן דאָס טישקעסטל, אַרויסגענומען דעם מעקסט פֿון זיין ראַדיאָ, איבערגעלייענט. פאַרוואָס האָט ער זי נישט אַוועקגעשיקט אייערנעכטן? ... דאָס וואָלט געראַטעוועט זיין זון... אָנשטאַט דעם האָט ער זיך נעכטן אַזוי באַרואַיקט... אויס-געזיידלט אים נאָך, „פאַרדאַמטער נאַר“, פֿיליכט גאָר אין דעם מאָ-מענט, ווען בען האָט געבענטשט די קױל, וועלכע האָט גוט אָפגע-טאָן איר אַרבעט!...

עס האָט אים געשוידערט, כאָטש די הױט האָט אויף אים געברענט, זיין האַרץ האָט אים געדריקט, צום צופלאַצן.

„וואָלט עס מיר געפלאַצט!“ האָט ער אַ זאָג געטאָן צו זיך, רייבנדיק זיך די ברוסט. און ווען ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, האָט ער געוויסט, וואָס ער האָט צו טאָן. ער איז פלוצלונג אויפֿגעלעבט געוואָרן, געוואָרן טעטיק, גענומען לייענען בריוו און ענטפערן בריוו. אין דער באַנק איז מען אויך אויפגעלעבט געוואָרן: דער קריזיס איז אַריבער. ער איז אַפילו גענאָנגען עסן און האָט געגעסן מיט זיין געוויינלעכן אַפעטיט. אַרום אים האָט מען געלאַכט: ווי שנעל דער קריזיס איז אַריבער!

ווען עס איז געקומען די צייט צוצושליסן די באַנק, האָט ער געזאָגט, אַז ער מוז נאָך בלייבן, ער וויל אָנזאָגן פאַרנאָכלעך סיטע אַרבעט. דער ברודער און די סעקרעטאַרין האָבן זיך אָנגעבאַטן צו בלייבן מיט אים. ער האָט זיי געדאַנקט. ניין, נישט נויטיק, אַבסאָלוט נישט נויטיק. דאָך האָט דער ברודער נישט געוואָלט לאָזן אים אליין. אויפגעהאַלטן זיך ביי זיך אין צימער. שפעטער אַ וויילע אָנגעפרעגט אים, צי ער איז שוין פאַרטיק, און איז ענדלעך אוועקגענאָנגען, גאַנץ באַרואיקט פון ערוואַרדס אויפגעלעבטן טאָן, מיט וועלכן ער האָט אים פאַרזיכערט אין דער נויטיקייט פון דער אַרבעט, וועלכע ער טוט.

ערוואַרד איז געבליבן אליין. די פרויען, וועלכע זיינען גערקומען וואַשן די דיכל, האָט ער אָנגעזאָגט, זיי זאָלן אין זיין צימער נישט אַרײַן, ביז ער וועט זיי נישט רופן. ער האָט געאַרבעט פיבעריש איבער עטלעכע פאַפירן. ענדלעך האָט ער נאָכאַמאָל איר בערגעלייענט די ראַדיאָ פון בענס טויט און זיין אייגענעם תשובֿה־טעקסט. זאָל ער אים איבערלאָזן נאָך זיך? ער האָט איצט מער געוואָלט זיין ערלעך מיט זיך? מיט נעכטיקן טאָג האָט ער פאַרניכטעט די גוטע כוונה פון אייערנעכטן. ווען דער דאָקומענט וועט געפונען ווערן, וועט מען אים לויבן פאַר אַ גוטער כוונה, וועלכע ער האָט שוין פאַרניכטעט.

ער האָט אַנגעצונדן אַ שוועבעלע און פאַרברענט דעם דאָך־קומענט. איצטער האָט ער אַרויסגענומען אַ רעוואָלוער פון זיין שרייבֿטיש, צוגעשטעלט צו דער ברוסט איבערן האַרץ און אויסגעשאַסן. די פון דעם שאַס דערשאַקענע וואַשווייבער האָבן אים

געפונען א טויטן. אויך זיין קויל האָט גוט געטאָן איר אַר-
בעט. די פרויען האָבן געבראַכט דעם סופער-אינטענדענט פון
דעם הויז און שופראס שאַפער, וועלכער האָט אומגעדולדיק און
בייז געוואַרט פאַר דער טיר אין זיין אויטאָ. זיי האָבן אויפגערוּפֿן
די פּאַליציי, אַ דערבייאיקן האַספיטאל און דאָס שופרא-הויז, ווי
מערי האָט איבערגענומען דעם טעלעפּאָן.

XIII

מערים שרעק־געשרייען האָבן זיך אַרײַנגעריסן צווישן קעט־
רין און אַרנאָלדן, וועלכע זײַנען געשטאַנען ביים פּאַרקער צו די
טרעפּן פון דריטן שטאַק, גאַנץ פּאַרגעסן אין אַ קוש. זײ האָבן זיך
אַרײַנגעריסן צווישן זײ, ווי אַ קליין, פּאַנאַנדערנעריסן זײ, אָפּגע־
טײַלט זײ אײַנס פון אַנדערן. זײ האָבן זיך אָנגעקוקט אין גרויסער
איבערראַשונג, צוגעהערט זיך צו מערים געשרײַען: הערן זײ ריכ־
טיק? זײ האָבן זיך געלאָזן לױפן אַראָפּ די טרעפּ. קעטרין פּאַר־
אױס, אַרנאָלד הינטער איר. זײ זײַנען צוגעלאָפּן צום טעלעפּאָן.
דער סופּער־אינטענדענט האָט עפּעס געפרעגט, קעטרין האָט אים
בשום־אופן נישט געקאָנט פּאַרשטיין. זי האָט איבערגעגעבן דעם
טעלעפּאָן אַרנאָלדן:

„מען פרעגט עטוואָס און איך ווייס נישט וואָס.“

דער סופּער־אינטענדענט האָט געוואָלט וויסן, צי מען זאָל
דעם טײַטן ברענגען גלייך אַהײַם.
אַרנאָלד האָט איבערגעגעבן די פּראַגע קעטרינען, און אײַ
דער זי האָט אים וואָס געזאָגט, האָט ער אַליין געענטפּערט, אַז
זעלבסטפּאַרשטענדלעך גלייך אַהײַם.
פון אויבן האָבן זיך דערהערט די היסטערישע געשרײַען
פון מרס. שופּרא.

קעטרין האָט אָנגעהויבן צו גיין אַרויף צו דער מוטער, אָפּ־
געשטעלט זיך און געווענדט זיך צו אַרנאָלדן:
„דו וועסט דאָך איצטער נישט אוועקגיין?“

„געוויס נישט,“ האָט ער געענטפערט.

זי איז אוועק צו איר מוטער. אָבער אַרנאָלד, וועלכער האָט נאָרנישט געהאַט געטראַכט פון אוועקגיין, איז פּלוצלונג צורור דערט געוואָרן. פאַר אים וואָלט דאָך ווירקלעך געוועזן די גלייכסטע זאך אוועקגיין, פאַרשווינדן. וואָס האָט ער צו טאָן מיט מר. שופרא און מרס. שופרא? איצטער וועט עס ווערן באַקאַנט אין דעם גאַנצן קרייז: ווען מען האָט געבראַכט מר. שופראַן אַ טויטן אַהיים, איז דאָרטן געוועזן אַרנאָלד לעווענבערג. וואָס וועט זיין מוטער זאָגן? ווי וועט זי פּילן? איצטער וועט ער אויף אייביק קאָמפּראַך מיטירט ווערן מיט די שופראַס. איצטער ווערט ער מיט זיי פאַרייניקט, פאַרבונדן. נישט פּריוויליג, נאָר דורך אַ מאָמענט פון אַן עפנטלעכן סקאַנדאַל. ער מוז אוועקגיין. ער דאַרף דאָ נישט זיין.

אָבער ער וועט נישט אַנטלויפן. דאָס וועט זיין געמיין. ער האָט געזאָגט קעטרין, אז ער וועט נישט אוועקגיין. ער וועט אָבער נאָך אַמאָל איבעררעדן מיט איר. ער האָט גענומען וואַרטן, ביז זי וועט אַרונטערקומען. געטראַכט פון דער אומאַנגעמלעכקייט פון זיין לאַגע און געוואַרט. שפּעטער אַ וויילע האָט ער זיך דער-מאָגט אויפּמערקזאַם צו מאַכן מערין, אז אַ צימער דאַרף צוגע-נרייט ווערן פאַרן טויטן. וואָסער צימער? אַ, כאַטש זיין שלאַף-צימער אָדער דער זאַל. מערי האָט זיך גענומען פאַר דער אַרבעט. אָבער קעטרין איז אַלץ נאָך נישט אַראָפּגעקומען. ער איז געוואָרן זייער אומגעדולדיק און נערוועז. יעדן מאָמענט האָט ער געהערט אַ וואָגן צופּאָרן מיטן טויטן. און ער איז דעמאָלט אַן אַריינגע-פאַלענער. ווען די צייט איז אים געוואָרן צו לאַנג, האָט ער גע-בעטן מערין, זי זאָל אַראָפּרופּן קעטרין צו אים. אָבער קעטרין איז נאָך אַליין אַראָפּגעקומען.

„אַרעמע מוטער,“ האָט זי געזאָגט, און איר שטימע איז דערביי געוועזן טרוקן און געפּיללאָז. „אַרעמע מוטער, ביידע טויטן אויף איינמאַל.“

אָבער אַרנאָלד איז געוועזן פאַרנומען מיט זיינע געדאַנקען און האָט נישט געהערט, וואָס זי האָט געזאָגט און ווי זי האָט עס געזאָגט.

„איך האָב זיך איבערנעלייגט, קעטרין,“ האָט ער זיך צו איר געווענדט. „איך וועל דאָך אוועקגיין.“
 „וויילסט אַנטלויפן?“
 „איך פיל, איך בין דאָ אַן איבעריקער.“
 „וויילסט נישט פאַרמישט זיין אין אַ סקאַנדאַל?“
 „עס איז פשוט: איך קאָן דאָ גאָרנישט העלפן.“
 „שעמסט זיך מיט די שופראס?“
 „איך בין אַפּסאָלוט אַ פרעמדער.“
 „ביזטו עס?“
 „דו זעז זיך גלייך אין פאַרבינדונג מיט דיין פעטער און מיט די אַנדערע דירעקטאָרן פון דער באַנק.“
 „אַ דאַנק. דאָס וועל איך סיי-ווייסיג מסתמא ווייסן זיי שוין. אָבער דו וועסט נישט אוועקגיין.“
 „וואָס דאַרפסטו מיך דאָ?“
 „אין אַזאַ מאָמענט זאָל איך דיך נישט דאַרפן?“
 איר געזוכט איז געוועזן האַרט און ביז, איר טאָן שאַרף. ער האָט צוזאַמענגעביסן די ציינער.
 „איך זע נישט, דו זאָלסט דאַרפן ראַט און שטיצע.“
 אירע אויגן האָבן זיך אָנגעצונדן.
 „און ווי איז, אַז איך וויל טאַקע, אַז אין אַזאַ מאָמענט זאָל מען דיך זען ביי אונז אינדערהיים, אַן אייגענעם, אַ שטוביקן, און איך וועל דיך פאַרשטעלן פאַר אַלעמען, ווי נישט קיין פרעמדן?“
 עס האָט אויסגעזען, ווי ער איז אַרײַנגעפאַלן אין אַ כאַפּ-שטייגל. דאָס איז שוין געוועזן זייער מיאום.
 „דאָס איז דיר נישט נויטיק, קעטרין,“ האָט ער פעסט אַרויסגערעדט. „איך בין צו דיר געקומען נישט מיט געוואַלט, נאָר מיט מיין אייגענעם גוטן ווילן, געצויגן צו דיר, דאַרפסטו מיך נישט פאַרהאַלטן מיט געוואַלט.“
 זי איז צוגעטראָטן צו אים, אַרויפגעלייגט די הענט אויף זיינע אַקסלען, צוגעלאַסטשעט זיך.
 „ווייסט גאָר וואָס,“ האָט זי געזאָגט ווייך, סאַמעטיק, „איך

וועל דיך אַרויפפירן צו מיר אין צימער, וועסטו דאָרטן זיצן, ביז אַלץ וועט דאָ פאָריבער."

"אוממעגלעך, קעטרין," האָט ער געענטפערט. "דו ווילסט דאָך מיך נישט לעכערלעך מאַכן."

"ווילסט דורכאויס אוועקגיין?"

"דאָס איינציקע ריכטיקע, קעטרין."

"ווילסט נישט אַנטלויפן פון מיר, וואָס איז באַרויכערט

געוואָרן מיט אַ נייעם סקאַנדאַל?"

"איך וועל נישט אוועקפאָרן צוריק אין וואַשינגטאָן, ביז איך

וועל דיך נישט זען."

"ווען דאַרפסטו אוועקפאָרן צוריק אין וואַשינגטאָן?"

"אין אַ פאָר טעג אַרום. דאָס וועט זיין נאָך דער לוויה."

"טאָ גיב מיר אַ קוש."

דאָס איז געוועזן אַ פאַלשער קוש. עס איז אין אים נישט

געוועזן די שיכרות און די פאַרגעסנקייט. זי האָט זיך איינגעזויגט

אין זיינע ליפן — און צוגעהערט זיך צום דרויסן, צי איז נישט

צוגעפאָרן דער טויטן-וואַגן. און ער האָט זיך אויך צוגעהערט צום

דרויסן און געפילט, ווי ער הערט זיך צו. עס איז געוועזן אַ פאַר-

רעטער-קוש. ער האָט זיך אַרויסגעריסן פון אירע אַרעמס, אָפּגע-

שטופט זי פון זיך. זי האָט זיך נאָך געצויגן צו זיינע ליפן, אירע

ליפן אויסגעשטרעקט אין אַ קוש, גענורגלט נאָך אַ נייער אומאַר-

מונג. אָבער ער האָט אוועקגעאיילט צו הוט און מאַנטל, שנעל אַנ-

געכאַפט זיי, אָנגעטאָן זיי אין שנעלן גאַנג.

"דו וועסט נישט אוועקפאָרן, ביז דו וועסט מיך זען?" האָט

זי אים געפרעגט, שטייענדיק ביי דער טיר און פאַרשטעלנדיק זי

מיט זיך.

"צווייפּלסטו אין מיינע ווערטער?" האָט ער שאַרף אַרויס-

גערעדט. עס האָט אויסגעזען, אז ער וועט זי דאַרפן אָפּשטופן

פון דער טיר.

זי האָט זיך ווידער אַ צי געטאָן צו זיינע ליפן. איצטער איז

געוועזן סם אין איר קוש. אַ געבן זיך, אַ צונופנים זיך. ווי פאַר-

שיכורט איז ער אַרויס פון הויז.

זי האָט זיך צוגעדריקט צו דער טיר. נאָכגעקוקט, ווי ער גייט

אוועק. וועט ער קומען צוריק? וועט ער האַלטן וואָרט? יאָ, ער וועט האַלטן. ער איז באַקאַנט אַלס איינער, וואָס האַלט זיין וואָרט. ער וועט געוויס קומען... מיט זיין אייגענעם גוטן ווילן... „געצויגן צו מיר!...“

און ער האָט אַראָפּגעאייִלט פון די טרעפּ, שנעל, שנעל, אָן אַרויסגעריסענער פון געפענגעניש, אַ באַפרייטער, אָן אַרויסגע־ראַטעוועטער פון אַ געפאַר. און דערביי געפילט אַ גרויסע בענקע־ניש, אַ ציעניש צו דעם הויז, פון וועלכן ער האָט זיך אַרויסגע־ראַטעוועט. קעטרין! קעטרין!...!

אַפּגייענדיק צוויי פּלאַקס, האָט ער דערהערט און דערזען אָן אים אַנטקעגנאַיִלנדיקן אַמבולאַנס. ער איז געבליבן שטיין. דען אַמבולאַנס האָט זיך פאַרבייגעטראָגן פאַרביי אים, עטלעכע מענען אין וויסן אין אים, אַ פּאַליסמאַן און נאָך עמעצער אין ציוויל־געוויס דער סופּער־אינטענדענט. דאָס איז ער, דער טויטער שופּראַ יאָ, דער אַמבולאַנס האָט זיך אָפּגעשטעלט פאַר דעם שופּראַ־הויז אָן אויטאָמאָביל, וואָס איז אונטערגעקומען הינטער דעם אַמבוי־לאַנס, האָט זיך דאָרטן אויך אָפּגעשטעלט, אַראָפּגעלאָזן עטלעכע מענער. אַ סך מענטשן האָבן זיך באַוווּזן, פאַרבייגייער זיינען שטיין געבליבן. מען האָט אַרויסגענומען דעם טויטן פון דעם אַמבוי־לאַנס, אַרויפגעטראָגן אַרויף, אַריינגעטראָגן אין הויז. איצטען האָבן זיי אים געוויס אַוועקגעלייגט אויף דעם פּלאַץ, וועלכן מער האָט געמאַכט פאַר אים. די ווייסע מענער זיינען צוריק אַרויסגע־קומען. דער פּאַליסמאַן און דער מאַן אין ציוויל זיינען געבליבן אַרנאָלד האָט זיך געווענדט צו גיין. ווי האָט קעטרין אויפגענומען דעם טויטן פּאַטער? האָט זי אַ קוק געטאָן אויף אים? וויינט זי? דער אַמבולאַנס האָט אים אָנגעיאָגט, אַריבערנעיאָגט. די מענער אין אים וואָלטן אים געקאַנט זאָגן, ווי דאָס מיידל מיט די שוואַר־צע, ברענענדיקע אויגן האָט אויפגענומען איר טויטן פּאַטער. ער האָט זיי נאָכגעקוקט אין דעם פאַרשווינדנדיקן אַמבולאַנס, גלייך ער וואָלט געקאַנט אַראָפּכאַפּן ביי זיי דעם ענטפּער.

אין דער טאַקסי, וואָס האָט אים געפירט אַהיים, און שפּע־טער אינדערהיים, ביי זיך אין צימער, איז ער נאָכאַמאָל און נאָכ־אַמאָל דורכגעגאַנגען אין קאַפּ אַלץ, וואָס מיט אים איז פאַרגעקו־

מען. האָט ער ריכטיק געהאַנדלט? איז עס נישט געוועזן גאַנץ שענדלעך זיין אַנטלויפֿן? האָט ער נישט געדאַרפט בלייבֿן? ער האָט זיך קיין אַנדערן ענטפֿער נישט געקאָנט געבן: זיין האַנדלונג איז געוועזן די איינציק ריכטיקע. וואָס וואָלט ער דאָרטן געמאָן? קעטרין האָט נישט געדאַרפט האָבן זיין הילף, האָט זיך אין איר נישט גענויטיקט. דער טויט פֿון איר פֿאָטער האָט אויף איר נישט געמאַכט קיין גרעסערן רושם, ווי דער טויט פֿון איר ברודער... שרעקלעכע מענטשן די שופראס... און שרעקלעך איז קעטרין... איר פֿאָטער איז ערשט געשטאַרבן, באַגאַנגען זעלבסטמאָרד, און זי האָט גלייך געוואָלט אויסנוצן די געלעגנהייט אַרײַנצוכאַפֿן אים, צובינדן אים, פֿאַרבינדן אים אויף אייביק...

ער האָט געוואָלט קלאָר ווערן אין זיינע פֿאַציאָונגען צו קעטרין. ער קען זי דאָך אזוי גוט, זעט זי דורך און דורך, און ווערט דאָך אזוי צוגעצויגן צו איר. וואָס איז עס אזוינס? ער איז געגאַנגען צו איר מיט דער בעסטער כוונה צו האַלטן זיך וואָס ווייטער. און אַלץ איז פֿאַרגעסן געוואָרן. זיין גוטער באַשלוס איז געוועזן ווי נישט געוועזן. די אָפּגערוקטקייט האָט נישט לאַנג אָנגעהאַלטן. אונטער אירע הענט אויף זיינע קני איז אַלץ צושמאַלצן געוואָרן.

ער האָט נאָכאַמאָל איבערגעלעבט די קושן, דאָס גיין אַרויף די טרעפֿ, די אַטעם־פֿאַרכאַפֿנדיקע דערוואַרטונג צו זיין מיט איר ביי איר אין צימער...

ווי מערקווירדיק, וואָס גראָד אין דעם מאָמענט — דער טע־לעפּאָן!... ווען ער וואָלט געוועזן אַ גלויביקער, וואָלט ער געזאָגט, אז דאָס איז גאָטס האַנט... עפעס אַ שיצנדיקע האַנט פֿון אויבן, וועלכע וואָרנט אים און היט אים אָפּ...

לעבערלעך!... ער איז גאָר אומצופֿרידן מיט דער שיצנדיקער האַנט. זי האָט זיך צוגעאיילט, די שיצנדיקע האַנט. זי האָט אים נישט אָפּגעראַטעוועט, נישט פֿאַרהיט. ער וועט ווידער זען קעטרין. נישט ווייל ער האָט איר פֿאַרשפּראַכן, נאָר ווייל ער וויל זי זען, כּוון זי זען... ער ליבט זי! ער ליבט זי! וואָס איז זיין געפֿיל צו טערעזען, אָדער צו מעריאַן, אָדער צו אַלגאַן, אָדער איצטער צו

לייען, אַנטקעגן זיין געפיל צו קעטרין? ער ליבט זי! ער ליבט זי!
 דווקא זי, די אוממעגלעכע, די שרעקלעכע, די אומריינע, די גע-
 מיינע! ... דאָס איז דאָך ליבע, וואָס ער פילט. די משוגעת פון ליבע,
 די גליקזעליקייט פון ליבע, דער ענטוויאָזם פון ליבע! אַלץ אין אים
 פאַרלאַנגט קעטרין, שרייט נאָך קעטרין, בענקט נאָך קעטרין...
 קעטרין! קעטרין!...

XIV

אינדערפרי, ווען ער איז אריין צו דער מוטער צו קושן זי „גוט מאָרגן“, איז די אַלטע פרוי געלעגן אין בעט מיט איר מאָרגן-צייטונג, שטאַרק אויפגערעגט. די נייעס פון דעם באַנקיר ערוואַרד שופראַס זעלבסטמאָרד איז געוועזן אויף דער ערשטער זייט, מיט גרויסע אותיות אין קעפל און מיט זיין בילד. אַלס אור-זאך פון זיין זעלבסטמאָרד איז געוועזן אָנגעגעבן זיין פאָר-צווייפלונג איבער דעם טויט פון זיין איינציקן זון, וועלכער איז געשטאַרבן מיט אַ העלדישן טויט אויף די פעלדער פון פראַנק-רייך. עס איז אויך געוועזן אָנגעגעבן, אז מרס. שופראַ איז גאַנץ צושמעטערט פון בידע קלעפּ, וועלכע זי האָט געקריגן. אין פאָר-בייגין איז געוועזן אָנגעגעבן, אז מר. שופראַ איז געוועזן אַ פריינט פון דייטשלאַנד. דאָס האָט געזאָלט דערקלערן, פאָרוואָס ער איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד, כאַטש זיין זון איז געפאַלן אין קאַמף פאַר זיין פאַטערלאַנד אַמעריקע.

„איך האָב דיך געוואָלט שוין אַריינרופן,“ האָט די אַלטע אויפגערעגט געזאָגט. „ווייסט שוין די נייעס?“
„יא,“ האָט ער שטיל אַרויסגערעדט. „ערוואַרד שופראַ איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד.“

זי האָט אים אָנגעקוקט.

„דו האָסט עס געוויסט פון דיין צייטונג?“

„פונדוואַנען דען אַנדערש?“ האָט ער געלייגט.

די מוטער האָט אים נישט געגלויבט.

„וואָס קאָן איך וויסן? ביזט דאָך געוואָרן אַ נאָנטער מענטש

דאַרטן... "האַט זי סאַרקאָסטיש געזאָגט. „אפשר האָט מען עס דיר געלאָזט וויסן ספּעציעל..."
 ער האָט זיך געפילט זייער אומבאַקוועם. די אַלטע פרוי האָט עס געזען, אָבער זי האָט געוואָלט אויסדריקן איר פאַרבימערטקייט קעגן די שופראם, צו וועלכע ער האָט זיך דערנידעריקט.
 „די צייטונג זאָגט, אַז ער איז באַגאַנגען זעלבסטמאָרד אויס פאַרצווייפּלונג איבער דעם טויט פון זיין זון. איך גלויב עס נישט. ער האָט זיין זון געהאַסט פאַר זיין ערלעכקייט. זיכער איז עס געשען, ווייל אַ געליבטע האָט אים צו שנעל פאַרלאָזן."
 „איך דערקען נישט מיין מוטער,“ האָט אַרנאָלד אַרויסגע-
 רעדט.

„און איך האָב שוין לאַנג אויפגעהערט צו דערקענען מיין זון,“ האָט די אַלטע שאַרף דערווידערט.
 ווען ער איז אַרויס פון זיין מוטערס צימער, האָט ער אויפ- גערופן קעטרין. ער האָט שלעכט אויסגערעכנט די צייט. „מים קעטרין שלאָפט נאָך.“ ער האָט זיך קוים איינגעהאַלטן אויסצו- פרעגן ביי מערין, ווי קעטרין האָט זיך באַנומען, ווען דער טויטער איז אַריינגעבראַכט געוואָרן, אָבער ער האָט געפרעגט, ווי עס גייט איר.

מערי האָט געענטפערט: „ווי זאָל איך אייך זאָגן?“ זי האָט איבערגעלאָזן דעם פרעגער אויסצומאַכן זיך פון איר ענטפער, וואָס ער וויל.

ער האָט נאָך געוואָלט אויסגעפינען פון איר, ווען עס וועט זיין די לוויה. אָבער ער וועט עס שוין אויסגעפינען פון קעטרין. ער וועט זי שפעטער אויפרופן.

ער האָט זי אויפגערופן אַנדערמאַלען שעה שפעטער. זי איז צוגעקומען צום טעלעפאָן.

„ווי גייט עס דיר?“ האָט ער געפרעגט מיט אַן ערנסטן טאָן, פול מיטגעפיל צו איר טרויער.

„גוט,“ האָט זי אָפגעענטפערט קורץ. „ווי גייט עס דיר?“ איר שטימע האָט נישט איינגעלאָרן צו אַ געשפרעך. איז זי ברוגז מיט אים? פילט זי זיך ווירקלעך באַדריקט פון דעם טויט פון איר פאָטער?

„ווען וועט זיין די לוויה? האָט מען שוין געמאַכט אַלע פּאַרבאַרייטונגען?“

„די פּאַרבאַרייטונגען ווערן געמאַכט. די לוויה וועט זיין טאָרגן.“

„איך פֿיל, אז איך דאַרף דיך נישט לאַנג האַלטן ביים טע- לעפּאָן.“

„גוד באַי!“

און זי האָט אויפֿגעהאַנגען דעם הערער. ער האָט נאָך אַ וויילע געהאַלטן דאָס טרייבל, נישט ווילנדיק אויפֿגעהאַנגען עס. געבענקט נאָך דער פּאַרשווונדענער. פּונקט ווי זי האָט זיך עט דאָרטן פּאַרגעשטעלט, ווי זי האָט אויסגערעכנט.

ער האָט גאָרנישט געהאַט וואָס צו טאָן אין ניו-יאָרק. אַרייַ- געכאַפט זיך אין געשעפט, געזען זיך מיט אַ פּאַר פּריינט און גע- וויסט, אז קיינער און גאָרנישט אינטערעסירט אים. דערצו האָבן נאָך אַלע גערעדט וועגן עדוואָרד שופּראַס זעלבסטמאָרד. ער האָט נאָר געוואָלט, אז די לוויה זאָל פּאַראַיבער און ער זאָל קאָנען זען קעטריין.

פּלוצלונג איז אים איינגעפאַלן אויפֿצורופן מר. פעלדמאַן און איינצולאָרן אים צו מיטאַגעסן. מיט אים וועט ער נישט דאַרפן רעדן איבער דעם זעלבסטמאָרד פון עדוואָרד שופּראַס. אוי- סער דעם, האָט ער געוואָלט זען, וואָס פאַר אַן איינדרוק זיין מילי- טערישער אַנצוג וועט מאַכן אויף דעם סאָציאַליסט.

זיי האָבן זיך געטראָפן אין אַרנאָלדס קלוב. פעלדמאַן איז נישט איבערראַשט געוואָרן צו זען אים אין אַ מיליטערישן אַנצוג. מיט זיין פּריינטלעכן, קלוגן שמייכל האָט ער רואַק אַרויסגערעדט:

„די קאָנסעריפּציע האָט געמאָן אירס.“

„איך בין נישט פון דעם שטאָף, פון וועלכן עס ווערן גע- מאַכט די געוויסן־מענטשן,“ האָט ער געזאָגט, ווי ער וואָלט זיך פּאַרטיידיקט.

„איך קאָן איך קיין פּאַרווירף נישט מאַכן,“ האָט פּערי- מאַן ווידער געשמייכלט. „איך ווייס נישט, וואָס איך וואָלט גע- טאָן, ווען איך וואָלט געוועזן אין דינסט־עלטער.“

אַרנאָלד האָט דערפילט צו אים גרויסע פריינטשאַפּט פאַר
דערדאָזיקער באַמערקונג.
„און מיין געוויסן איז אויך נישט ריין,“ האָט פעלדמאַן צו-
געגעבן.

„אין וועלכער הינזיכט?“
„מיין יוניע האָט געקויפט באַנדס — אויסגעהאָלפּן דער רע-
נירונג מיט פּאַנדס צו דער מלחמה. מיין יוניע, ווי איר ווייסט,
איז אַ ראַדיקאַלע, אַ סאָציאַליסטישע. די שטימונג אין איר איז
קעגן דער מלחמה. אָבער זי האָט געמוזט קויפּן די פּאַנדס, אַז
נישט, וואָלט זי אַרויפגעצויגן אויף זיך דעם כּעס פּון דער רעגיר-
ונג און פּון דער גאַנצער עפּנטלעכער מיינונג, וועלכע איז פּאַר-
סמט פּון דער מלחמה. זי האָט נישט געקאַנט ריזיקירן מיט איר
עקזיסטענץ, האָט זי געקויפט קריגס-פּאַנדס — מיט איין טרייסט,
אַז די פּאַר טויזנט דאָלאַר, וועלכע זי האָט אויסגעגעבן אויף די
פּאַנדס, וועלן נישט פיל אויפּמאַן פאַר דער מלחמה. דאָס איז, נאָר-
טירלעך, צבועסטווע, און איר מוז זאָגן, אַז איר בין זייער טרויעריק
געוועזן. מיין געוויסן קאָן זיך נישט פּאַרוואַקן.“
„מיר גייט עס אויך אַזוי,“ האָט אַרנאָלד געזאָגט און דער-
צוילט אים וועגן זיין קריגס-אַרבעט.

„איר ווייס פּון אַ סאָלדאַט,“ האָט פעלדמאַן אָנגעהויבן,
ווען אַרנאָלד האָט געענדיקט, „וועלכער איז אויך אַזוי ווי איר גע-
וועזן קעגן פּלוצ-פּאַרגיין און האָט נישט געהאַט דעם מוט צו
שטיין און צו ליידן פאַר זיין געוויסן. אַז מען האָט אים אַוועקגע-
שיקט אין פּראַנקרייך, האָט ער זיך צוגעשוואָרן, אַז ער וועט נישט
שיסן. ער איז שוין אַ פּאַר חדשים אין פעלד און האָט נאָך, ווי
ווייט איר ווייס, קיין איין שאַם נישט געטאָן. אין אַטאַקעס גע-
ברויכט ער זיינע פּויסטן, דעם אונטערשטן טייל פּון זיין פּיקס,
און האָט שוין מיט זיינע הענט געכאַפּט אַ היפשע פּאַר דייטשן. די
הונגעריקע דייטשן מוזן אים זייער דאַנקבאַר זיין, און זיינע הענט
זיינען ריין פּון בלוט.“

נישט אויס מורא, נאָר אויס באַשיידנקייט האָט פעלדמאַן
נישט אָנגעגעבן, אַז ער דערצוילט עס פּון זיין אייגענעם ברודער.
„איז דאָס מעגלעך?“ האָט אַרנאָלד אויף דערויף געזאָגט.

ער האָט אַ טראַכט געטאָן, צי וואָלט ער דאָס געקאָנט. מסתמא נישט. אים איז נאָר קיינמאָל נישט איינגעפאַלן, אַז מען קאָן עס טאָן. ווען ער וואָלט געוועזן אין פּעלד, וואָלט ער געוויס געשאָסן און געמאַרדעט, אפילו ווען ער וואָלט ביי זיך אָפּגעמאַכט נישט צו שיםן. ווי ער קאָן זיך נישט קאָנטראָלירן, ווען ער איז לעבן קעטריין.

פּעלדמאַן האָט אים פאַרזיכערט, אַז דאָס איז אַ פּאַקט, און אַרנאָלד האָט זיך נישט געקאָנט אָפּוונדערן און מקנא געוועזן מענטשן, וועלכע קאָנען טאָן זאַכן...

„דאָס איז אַ געשיכטע, וועלכע וועט מיך פאַרפּאָלגן און פאַרפּאָלגן. עס איז מיין שוואַכקייט צו באַוונדערן מענטשן מיט אַ שטאַרקן ווילן.“

ער האָט אַרױפּגעפירט דעם געשפּרעך אויף דער באַלשע-וויסמישער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, אויף לענין און טראַצקי, געוואָלט וויסן, וואָס זאָגט פּעלדמאַן צו דערדאָזיקער רעוואָלוציע. פּעלדמאַן איז זייער שטאַרק באַגייסטערט געוועזן פאַר איר. „זי איז דער איינציקער ליכטיקער שטראַל אין דער איצטי-קער פינסטערניש“ האָט ער געזאָגט. „די מיליאָנען לעבנס, וואָס זיינען פאַרניכט געוואָרן אין דער מלחמה ביז איצט, זיינען נישט אומזיסט אומגעקומען: זיי האָבן מעגלעך געמאַכט דירדאָזיקע רע-וואָלוציע פון דעם רוסישן פּראָלעטאַריאַט און אַוועקגעלייגט אַ גרונט־שטיין צו דער באַנייאונג פון דער וועלט.“

זיינע אויגן האָבן געפּרענט, זיינע באַסן האָבן זיך פאַר-פּלאַמט, עס האָט אין אים געפּלאַקערט דאָס פייער פון דער גרוי-סער רעוואָלוציע פאַר אַ נייער וועלט־אַרדענונג. אַרנאָלד האָט זיך דערשראַקן פאַר זיינע רייד, אומגעקומט זיך, צי האָט מען זיי נישט דערהערט.

„האָב איך דערהעכערט מיין קול?״ האָט פּעלדמאַן געפּרעגט מיט זיין שמייכל. „איך בין, דאַכט זיך, זייער פאַרויכטיק. אָדער אפּשר — ווען איך הייב אָן צו רעדן וועגן דער באַלשעוויסמישער רעוואָלוציע, פאַל איך אַריין אין עקסטאַז און הער אויף צו ווערן באַלעבאַס אויף מיין שפּרעך־אַרגאַן.“

אַרנאָלד האָט נאָר שלעכטס געהערט וועגן דערדאָזיקער

רעוואָלוציע, און אַליין האָט ער אויך מורא געהאט פאַר איר. נאָך
נאָך מער בלוט־פאַרגאַס און די הערשאַפט פון די אומגעבילדע־
טע, אומקולטורעלע מאַסן. ער האָט זיך געווונדערט, פאַרוואָס
פעלדמאַן איז אזוי באַגייסטערט. ער האָט אַרויסגעזאָגט, וואָס ער
דענקט.

„אומגעבילדעטע, אומקולטורעלע מאַסן!“ האָט פעלדמאַן
אויפגעכאַפט אַרנאָרדס לעצטע ווערטער. „מיט בילדונג און קול־
טור ווערט מען נישט געבאַרן. זיי קריגט מען אין די שולן און
אין דער דערציאונג. שיקט די אַרבעטער־קינדער אין די שולן,
און זיי וועלן זיין געבילדעט. די באַלשעוויקעס אין רוסלאַנד האָבן
טאַקע גלייך אָנגעהויבן מיט אַלגעמיינער בילדונג פאַר קינדער
און פאַר דערוואַסענע. און בכלל דאַרפט איר זיך נישט שרעקן
פאַר דער הערשאַפט פון די „אומגעבילדעטע, אומקולטורעלע
מאַסן“. וואָס האָט איר פון דער הערשאַפט פון די געבילדעטע
און קולטורעלע מאַסן? — די איצטיקע בלוטיקסטע, שענדלעכ־
סטע מלחמה. די הערשאַפט פון דעם פּראָלעטאַריאַט וועט צווען,
אַז אזא זאך זאָל זיך מער קיינמאָל נישט איבערחזרן.“

„איר ווייסט דאָך, אַז איך גלויב אין דעם נישט,“ האָט אַר־
נאָלד אויפגעלאַכט. „און די באַלשעוויקעס מיט זייער באַנעמונג
אַפילו קעגן זייערע אייגענע געוועזענע חברים זיינען אַ שוואַכע
האַפענונג אויף אייביקן שלום.“

„עס איז איצטער רעוואָלוציע,“ האָט פעלדמאַן פּעסט
אַרויסגערעדט. „טאַטן, וועלכע ווערן אָפּגעטאָן אין דער צייט פון
אַ רעוואָלוציע, אום צו ראַטעווען די רעוואָלוציע, זיינען נישט
קיין ביישפּיל. עס איז דונער און בליצן און פאַרוויסטנדיקער
שטורעם — דערנאָך רעגן און זון און גרויסע פּרוכטבאַרקייט.“
„פאַרוואָס זיינען די מענשעוויקעס, וועלכע זיינען, דאַכט זיך,
נומע סאַציאַליסטן, קעגן די באַלשעוויקעס מיט זייער רעוואָלוצ־
ציע?“

„דאָס וואָלט איך אויך געוואָלט וויסן. פאַרוואָס זיינען די־
דאָזיקע נומע סאַציאַליסטן פאַר דער מלחמה און איר פאַרטזעצונג?
מענטשן בלאַנדזשען.“

„מיינט איר, אַז די באַלשעוויקעס וועלן זיך טאַקע האַלטן?“

„דאָס ווייס איך נישט. אויב תפילות וואָלטן געקאָנט זיי העלפן, וואָלט איך אָנגעהויבן צו דאוונען און בעטן גאָט פאר זי...“

„וואָלט איר געוואָלט אזא רעוואָלוציע ביי אונז אין די פאר- אייניקטע שטאָטן?“

ארנאָלד האָט עס אַרויסגעשעפטשעט, צוערשט אַרומקוקנדיק זיך.

„און אז איך וואָלט געוואָלט, וואָס וואָלט עס מיר גע- האָלפן?“ האָט פעלדמאַן אויך אזוי פאַרזיכטיק אָפגעענטפערט. „מײן גאַנצע טעטיקייט איז געווידמעט דעם אידעאַל פון דער סאַ- ציאַלער רעוואָלוציע, וועלכע איז איצטער דורכגעפירט געוואָרן אין רוסלאַנד. אָבער איך ווייס, אז מײן טעטיקייט, ווי די טעטיקייט פון אַלע מײנע גענאַסן, האָט דאָ גאַרנישט דערגרייכט. מיר זײנען דאָ זײער-ווייט פון דעם. פּיליכט דורות גאַנצע. ווען איך לײען, אז די רוסישע באַלשעוויקעס רעדן פון אַ סאַציאַלער רעוואָלוציע אין אַמעריקע, ווײל איך גלױבן, אז דאָס איז נאָר צײטונגס-פּראָפּאגאַנדע, וועלכע ווײל אויפרייצן די אַמעריקאַנער עפנטלעכע מײנונג קעגן די באַלשעוויקעס. איך קאָן זיך נישט פאַרשטעלן, אז זײ זאָלן אזױ נישט וויסן די לאַגע אין אַמעריקע. ווי קאָן מען דאָ רעדן פון אַ סאַציאַלער רעוואָלוציע, אז מיר האָבן דאָ גאַר קײן אַרבעטער-באַוועגונג נישט! און די אַרבעטער-באַוועגונג, וועלכע מיר האָבן דאָ כלומרשט, איז דער בעסטער שוין קעגן אַ רעוואָלוציע. די אַמע- ריקאַנער בורזשואַזיע קאָן נאָך לאַנג רואיך שלאָפן.“

„אויב איר ווילט מיך באַרואיקן, מאַכט איר אַ טעות, פעלד- מאַן,“ האָט אַרנאָלד געלאַכט. „איך וואָלט דווקא געוואָלט, אז עפעס אַ דונער זאָל אײנשלאָגן און אַפּרייניקן די לופט. אויב דאָס איז אײער רעוואָלוציע, זאָל עס זײן אײער רעוואָלוציע. אז נישט, זאָל זײן עפעס אַנדערש. אונזער צײויליאַציע גײט אונטער. אַלע דערגרייכונגען ווערן פאַרניכט. אײן מענטש איז צו דעם אַנדערן אַ וואָלף אין דעם פּולסטן זײן פון דעם לאַטיינישן שפּריכוואָרט.“ אַרנאָלד איז אַרײנגעפאַלן אין גרויסער ביטערקייט. עס האָט אים פאַרדראַסן, וואָס ער איז אַרויסגעשלאָגן געוואָרן פון זײן גלײכגעוויכט, וואָס ער האָט פאַרלאָרן דעם אַמאָליקן בעסערן

מענטש אין זיך. ווייל די גאַנצע צייט פון דעם געשפרעך האָט ער געדענקט קעטרין, געפילט זיין בענקעניש נאָך איר און געזען זיין מיאוסע שוואַכקייט און ווילנלאָזיקייט.

ווען זיי זיינען אויפגעשטאַנען פון די ערטער, האָט ער גע-
פרעגט, ווי עס גייט מר. מאַרדן און מיס מאַנקאַף. די פראַגע האָט
זיך אים שוין לאַנג געדרייט אויף דער צונג. אָבער ער האָט עפעס
מורא געהאַט אַרויסצורעדן מיס מאַנקאַפּס נאָמען. דערפאַר האָט
ער די פראַגע אַרויסגערעדט ווי צופעליק. און דאָך — ביים קלאַנג
פון דעם וואָרט מאַנקאַף, האָט ער דערפילט אַ מין אומבאַקוועמלעכ-
קייט.

ער איז אַוועק פון פעלדמאַנען אין אַ שווערן געמיט. ער
האָט געטראַכט פון אָלגאַן. אָט איז אַ מיידל, וואָס וואָלט אים גע-
וועזן אַן אמתער חבר און אַ מאַראַלישע דערהויבונג, האָט ער זיך
פון איר באַהאַלטן און איז אַוועק נאָך קעטרין, וועלכע קאָן נאָר
זיין זיין דערנידערונג.

און ער האָט געטראַכט פון דעם סאָלדאַט, וועלכער האָט
נאָך קיין איין שאָס נישט געמאַן, כאַטש יעדן טאָג פילייכט ווערט
ער אַרויסגעשיקט צו שיסן און צו מאַרדן. אויב יענער האָט נישט
דערגרייכט צו דער מאַראַלישער מדרגה פון איינעם, וועלכער זאָגט
זיך אָפּ צו דינען, מיט וויפּל שטייט יענער אָבער העכער פאַר אים,
וועלכער פילט זיך אַזוי גוט אין זיין מיליטערישער אַניפּאַרם און
האָט הנאה, וואָס די מיידלעך געפינען, אַז ער זעט אויס שענער
און מענלעכער?...

זאָל ער, אָדער זאָל ער נישט זען זיך מיט אָלגא מאַנקאָף?
יא, ער וועט זיך זען מיט איר. אפשר וועט ער ביי איר געפינען
שטאַרקונג. שטאַרקונג קעגן וועמען? קעגן קעטריין. אָבער ער ליבט
דאָך קעטריין. דאָס איז דאָך ליבע, וואָס ער פילט צו איר. די ליי-
בע, וועלכע רויבט די רו און שלאָגט אַרויס פון גלייכגעוויכט. די
ליבע, וועלכע ווערט באַשריבן אַלס פיער-פלאַם. די ליבע, וועלכע
פאַרצערט. פאַרוואָס — שטאַרקונג קעגן איר? ער ליבט קעטריין,
און קעטריין וואַרט אויף אים. גאַרנישט און קיינער שטייט נישט אין
וועג פון זיין ליבע. אויב פון אַלע זיינע באַקאַנטע מיידלעך האָט
ער זיך דווקא פאַרליבט אין קעטריין, איז זי מסתמא נענטער ווי
אַלע צו זיין וועזן. פאַרדינט זי אים און ער זי, דאַרף ער קיין מורא
נישט האָבן פאַר זיין ליבע. דאַרף ער קיין שטאַרקונג קעגן איר
נישט האָבן. כדי ער זאָל גליקלעך זיין, מוז ער גיין, ווהיין עס ציט
אים.

שעה נאָך שעה האָט ער געטראַכט אויף דעמזעלביקן נוסח.
אַריינגעאַרבעט זיך אין אַ פאַרצערנדיקן פאַרלאַנג נאָך קעטריין. און
דערביי געוויסט, אז ער וויל אין זיך פאַרשרייען אַ מורא פאַר קעט-
ריין.

ביים אַוונטברויט האָט זיין מוטער ווידער פאַרפירט אַ גע-
שפרעך וועגן שופראם זעלבסטמאָרד. זי האָט געוויסט עפעס, וואָס
איז נישט געוועזן אין די צייטונגען און וואָס איר זון דאַרף וויסן,
אויב ער ווייס נאָך נישט. עפעס וועגן קעטריין. אויב איר זון איז

נאָך פון איר נישט אויסגעקורירט, וועט דאָס דאַרפן אים אויס-
קורירן.

„ביזטו נעוועזן ביי די שופראס?“ האָט זי געפרעגט.

„ניין,“ האָט ער קורץ געענטפערט.

„ווי קומט עס?“ האָט זי בייסיק געפרעגט.

„מוטער!“ האָט ער שאַרף אָפגעשניטן.

„איך האָב געהאַט אַ גרום, אַז די טייערע טאָכטער גייט
אַרום אין הויז, ווי עס וואָלט גאָרנישט געשען. זי איז אפילו אוועק
איינקויפן מציאות אָדער עפעס אַנדערש. האָסט זי נישט געזען?“
ער האָט צונויפגעלייגט די סערוועטקע און איז אויפגעשטאַ-
נען פון מיטש. די אַלטע האָט זיך דערשראָקן.

„אַרנאָלד!“ האָט זי אויסגערופן. „זעז זיך!“

„ווען דו וועסט מער נישט רעדן וועגן די שופראס.“

„איך וועל נישט.“

ער האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט.

„דאַרפסט מיר מוחל זיין,“ האָט די אַלטע גערעדט, בלייך
פאַר אויפּרעגונג. „גראָד ווי ווען דו וואָלסט זיך דערנענט צו אַן
אָפּגרונט, און איך וואָלט קיין אַנדער מיטל נישט געהאַט דיך אָפּ-
צושטעלן, ווי נאָר אַ וואָרף צו טאָן אויף דיר אַ שטיין.“

אַרנאָלדן האָט עס דורכגעשטאַכן. אַ שווערקיט האָט זיך
אים געלייגט אויפן האַרצן. אַ גאַנץ איבעריקער שטיין. ער ווייס
אַליין, אַז ער גייט צו אַן אָפּגרונט. ער גייט צו אים מיט אָפּענע
אויגן. ער ווערט צו אים צוגעצויגן.

ביי דער פּיאַנאָ האָט ער געשפּילט אַלץ אַזעלכע בענקנדיקע
און וויינענדיקע זאַכן. אָבער שפּעטער, אין בעט, האָט ער זיך דער-
מאַנט, אַז ער האָט איינמאָל געטראַכט, אַז קעטרין איז גאָר קיין
אָפּגרונט נישט...
דעם אַנדער מאָרגן האָט ער ווידער באַזוכט זיין געשעפט

און דערמאַנט זיך, אַז דער אָפּיס פון דער הילפּס-געזעלשאַפט, אין
וועלכן אַלגאָ מאַנאַקאָף געפינט זיך, איז נישט ווייט פון זיין גע-
שעפט. ווען ער איז אַרויס פון זיין אָפּיס, איז ער אוועק אין דער
זייט פון דער הילפּס-געזעלשאַפט. ווען ער איז צוגעקומען צו דער
געביידע, איז ער אַריין.

אָבער איידער ער איז אַרויפגעפאָרן מיט דעם עלעווייטאָך
צו דער ביוראָ, האָט ער אויפגערוּפן קעטריין: ווי גייט עס? און
זי — ווידער קורץ און טרוקן.

„גוט. ווי גייט עס דיר?“

„וויפל אַזייער די לוויה?“

„באַלד. אין אַ פּאָר מינוטן.“

„וועל איך דיך נישט האַלטן.“

„איך וועל דעם גאַנצן אָונט זיין אינדערהיים,“ האָט זי
אים געלאָזן וויסן.

ער האָט דערפילט איר נאָנטקייט. זיין האַרץ האָט אַ צאַפּל
געטאַן. אָבער ער האָט זיך באַזיגט: די נאָנטקייט פון אַלגאָ מאַנ-
קאָף האָט אים געגעבן שטאַרקונג.

„איך וועל בעסער קומען מאָרגן אין דער צייט. גוט?“

„ווי דו ווילסט.“ אָבער עפעס האָט איר פאַרדראָסן, און זי
האָט צוגעגעבן קעגן איר ווילן: „פאַרוואָס ווילסטו נישט קומען
היינט ביידערנאַכט?“

„איר וועט געוויס האָבן אַ סך באַזוך.“

„איך האָב מיין צימער.“

עס האָט אים ווידער אַ צי געטאַן, אָבער ער האָט זיך ווידער
באַזיגט.

„איך וועל דאָך בעסער מאָרגן.“

„גוד באַי!“ זי האָט אויפגעהאַנגען דאָס טרייבל מיט
אַ קלאַפּ, האַרט, ביזן.

עס האָט אים פאַרדראָסן, אָבער ער האָט זיך דאָך געפילט
אַלס זיגער, אַלס געשטאַרקטער. און מיט דעם געפיל איז ער
אַרויפגעפאָרן צו אַלגאָס אָפּים. ער האָט געדאַרפט וואַרטן אויף איר
אַרויסקומען אין פאַרצימער, און ער האָט געוואַרט מיט האַרצ-
קלאַפּן.

זי איז איבערראַשט געוואָרן צו זען אים.

„איר קומט פון דער מלחמה?“ האָט זי געפרעגט, און איר
שטימע איז נישט פריינטלעך געוועזן.

ער האָט זיך צולאַכט. ניין, ער האָט קיין פולווער נישט גע-
שמעקט און וועט נישט שמעקן.

ער האָט האַרציק געדריקט איר האַנט, געוואָלט זי לענגער האַלטן און באַלד אָפּגעלאָזן, ווייל ער האָט דערפילט, אז אַלגעזאָן איז עס אומאָנגענעם, געקוקט איר אין די אויגן מיט גרויסער וואַ-רעמקייט. זיין שטימע האָט זיך געלאַשטשעט, כמעט געבעטלט. ער האָט איר דערציילט, ווי ער האָט זיך דערוווסט, וווּ זי איז, און ווייל זיין געשעפט איז נישט ווייט פון איר אָפּים...

„דערציילט מיר בעסער, ווי איר זייט געקומען צו דער אונז-פאַרם,“ האָט זי אים איבערגעריסן.

ער האָט איר דערציילט.

„עס טוט מיר זייער לייד, אָבער איך מוז אייך פאַרלאָזן,“ האָט זי פּלוצלונג געזאָגט. „איך בין איצטער אַן אָנגעשטעלטע אין אַ צדקה-אַנשטאַלט, און איך געדענק, וואָס פאַר אַ חשבון איר האָט געמאַכט. טאָר איך נישט מיסברויכן די צייט, פאַר וועלכער מען צאָלט מיר פון די געזאַמלטע נדבות...“

ווי קאַלט! ווי באַליידיקנדיק! וואָס זאָל ער דערויף זאָגן? ווי זאָל ער האַנדלען?

„גייט נישט אזוי אוועק פון מיר,“ האָט ער אַרויסגעשעפּ-טשעט.

„ווי לאַנג בלייבט איר נאָך דאָ?“ האָט זי געפרעגט. ער האָט דערפילט אין איר פראַגע אַן אויסגעשמרעקטע שלום-האַנט.

„מאָרגן פאַר איך אָפּ צוריק קיין וואַשינגטאָן,“ האָט ער דערמונטערט געזאָגט. „וויילט איר מיט מיר מיטאַג עסן?“ זי האָט זיך אַ וויילע איבערגעלייגט. זי האָט געדענקט זיין לעצטן בליק ביי זייער צושיידן זיך ביים אַריינגאַנג צו דער אונז-טערגרונט-פּאַז. אָבער זי האָט באַשלאָסן נישט אויסצומאַכן זיך. זי האָט אָנגענומען די איינלאַדונג. ער זאָל נאָר אַ וויילע אונטער-וואַרטן, זי וועט באַלד אַרויסקומען צו אים.

ער איז פּריילעך געוואָרן. זיינע אויגן האָבן אויפגעלויכטן, און עס האָט געזונגען אין אים. ווען זי איז אַרויסגעקומען, האָט זיין געזיכט געשיינט. ער האָט זיך אפילו דערמאַנט, אז ער זעט אויס זייער גוט און דער אונטער-פאַרם. אָבער אויף איר געזיכט האָט ער נישט געזען, צי זי האָט עס באַמערקט.

ביים עסן האָט ער זי פאנאנדערנעפרענגט וועגן איר אַרבעט. זי האָט אים דערציילט פון די שווערע אומגליקן, וואָס זיינען פאָפּולער די יידן אין מזרח-אײראָפּע. די אַמעריקאַנער יידן זיינען די איינציקע, וועלכע קאָנען העלפּן, און זיי העלפּן — „צו ביס-לעך“.

עס קומט נישט אַרײן קײן סך הײל? האָט ער איבערנע-פרעגט.

„ווייט נישט אין דער פּראָפּאָרץ צו די לײדן פון די גע-פייניקטע אין מזרח-אײראָפּע. און אויסערדעם — ווידעראַמאָל אייער חשבון פון פאַרשווענדעריי. גרויסע שטאַבן מיט מענטשן, אָפּט גאַנץ איבעריקע, און די אָנגעשטעלטע ווילן אַלע גרויסע גע-העלטער און קריגן זיי. עס איז פאַר זיי אַ צײט פון מאַכן היי, און זיי מאַכן עס. און קײנער באַטראַכט נישט, אַז ער נעמט פון די אױמגליקלעכסטע פון די אומגליקלעכסטע, ווערט פעט פון זײער הונגער.“

„אזוי זיינען די מענטשן און אפילו אייערע יידן,“ האָט אַרנאָלד געזאָגט.

„פאַרוואָס אפילו אייערע יידן?“

„האַלט איר זיך נישט פאַר די גרעסטע בעל־זחמנים? איך האָב אַמאָל געהערט אַ פּרעדיקט פון אַ ראַבײ...“

„די מידה פון רחמנות איז טאַקע געוועזן גרויס ביי אונז,“ האָט זי אים איבערגערױסן. „דאָס וואָרט רחמנות אַלײן האָט ביי אונז, דאַכט זיך, אַ האַרציקערן בײקלאַנג, ווי אין אַלע אַנדערע שפּראַכן, וועלכע איך קען.“

„עס קלינגט אַפּיטל צו שאַוויניסטיש, וואָס איר האָט גע-וואָגט, מיט מאַנסקאַף,“ האָט אַרנאָלד באַמערקט.

„אפּשר,“ האָט זי געענטפּערט, „אַבער איך דאַרף שאַווי-ניזם קעגן אייער איינזײטיקן, אַלץ פאַרדרייענדיקן אַמעריקאַניזם. איר זײט געוואָונט צו קוקן אויף אונז, יידן, ווי אויף בעטלער, וועלכע קאָנען און מוזן נאָר נעמען. אַבער מיר האָבן געפּראַכט מיט זיך אַ סך קולטורעלע אוצרות. מיר קאָנען אויך געבן. מיר ווילן אויסטוישן ווערטן, געבן און נעמען.“

„איר וועט מיך נאָך מאַכן פאַר אַ ייד,“ האָט אַרנאָלד גע-
 זאָכט.
 „אַ קנאַפער געווינס.“ זי האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ באַ-
 דויערנדיקן בליק.
 „אַ, מים מאַנקאַף!“ האָט ער אויסגערופן כלומרשט באַ-
 ליידיקט, און זי האָט ערנסט פאַרטגעזעצט:
 „מיר דאַרפן האָבן אַקטיווע מענטשן, מענטשן פון טאט,
 מענטשן, וואָס קאָנען טאָן זאַכן, מענטשן, וועלכע גלויבן אין
 אַ צוקונפט.“
 „ליידער... ליידער...“ האָט ער דערויף געענטפערט.
 „יא, ליידער... ליידער...“ האָט זי אָפגעענטפערט.
 „איך טו אייך לייד?“ האָט ער געפרעגט און געזען שוין אַן
 עפענונג צו אַ מער אינטימערן געשפרעך.
 „אַלע, וואָס האָבן געקאָנט זיין נוצלעך און זיינען נישט,
 טוען מיר לייד.“
 די עפענונג איז צוגעמאַכט געוואָרן. ער האָט דאָך נאָך גע-
 פרוּווט:
 „אַבי איך האָב געמיינט, אַז אַיך, איך, אַרנאָלד לעווענ-
 בערג, טו אייך לייד.“
 זי האָט דערויף נישט געענטפערט. ווען זי פרעגט אים פלוין,
 פאַרוואָס זאָגט ער עס, וואָלט ער איר שוין געענטפערט... אָבער זי
 האָט נישט געפרעגט. אַקוראַט, ווי זי וואָלט געוואָלט דעם גליטשיקן
 וועג, וועלכער איז געלעגן הינטער אַזאַ פּראַגע.
 אויף אַ וויילע האָט זיך איבערגעריסן דער געשפרעך-פּאַ-
 דעם. אום אויפצונעמען אים ווידער, האָט ער געפרעגט, ווי גייט
 עס מר. מאַרדין. ווען ער האָט עס געפרעגט, האָט ער פּלוצלונג דערי-
 פילט, אַז ער איז אייפערזיכטיק אויף מר. מאַרדין. ער האָט אים
 נישט געדאַרפט אַריינשלעפן אין דעם געשפרעך. אָבער איר ענטפער
 האָט אים שטאַרק פאַראינטערעסירט: יידן פון אַמעריקע און קאַ-
 נאַדע האָבן אַרגאַניזירט אַ יידישן לעגיאָן, וועלכער ווערט אַוועקגע-
 שיקט קיין פּאַלעסטינע, צו העלפן ענגלאַנד אין איר מלחמה מיט
 די טערקן, און מאַרדין איז צוגעשטאַנען צו דעמדאָזיקן לעגיאָן.
 „ווי?“ האָט אַרנאָלד אויסגערופן. „ער איז דאָך געוועזן

קעגן דער מלחמה? " אין דער אייגענער צייט איז עס פריידיק דורכ-געלאָפן איבער אים, אז מאַרדין וועט פאַרלאָזן דאָס לאַנד. ער וועט דאָ נישט זיין מער.

"איר האָט געהערט פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע?" האָט אָלנא געפרעגט.

אַרנאָלד האָט געהערט און געליענט וועגן דער דעקלאַראַציע, וועלכע טראָגט דעם נאָמען פון ענגלישן שטאַטסמאַן, אָבער ער האָט נישט גאַנץ גענוי געוויסט.

"עס איז די דערקלערונג פון פאַלעסטינע אַלס היימלאַנד פון דעם יידישן פּאָלס," האָט אָלנא דערקלערט. "מאַרדין און זיינע חברים ווילן נישט, אז די ענגלישע סאַלדאַטן זאָלן זיך שלאָגן און זייערע לעבנס אוועקלייגן אין פאַלעסטינע, און מיר, די יידן, זאָלן עס קריגן געשענקט. זיי ווילן עס קויפן מיט זייער בלוט."

"ער איז דאָך אָבער געוועזן קעגן מלחמה?"

"קעגן אַ מלחמה פאַר געשעפטס־דער־אַבערונגען, אָבער נישט

קעגן אַ מלחמה פאַר באַפרייאונג."

"אָ, זייט איר איצטער אויך פאַר דער מלחמה?"

"ניין. אויך דער לעגיאָן איז נישט נאָך מיין האַרץ. איך האָב שטענדיק געטרוימט פון דער שיינקייט פון אַ זוניקן היימ־קער."

"ווי האָט איר געוואָלט דערגרייכן דעם זוניקן היימקער?"

"איך ווייס נישט. אָבער איך בין שטענדיק געוועזן זיכער, אז אונזער פּאָלס וועט סוף־כל־סוף מוזן געפינען אַ היים פאַר זיין גייסטיקייט און פאַר די גרויסע מענטשהייט־אידעאלן, פאַר וועלכע זיינע בעסטע זין האָבן שטענדיק געקעמפט. און אז ער וועט עס מוזן, וועט ער שוין געפינען אַ וועג, ווי אומצוקערן זיך צוריק אין דער באַרלוירענער היים. און עס וועט זיין אַ זוניקער וועג..."

אַרנאָלד האָט באַמערקט, אז זי איז געוועזן זייער שוין, ווען זי האָט גערעדט. ער האָט נישט געקאָנט פאַרטזעצן דעם גע־שפרעך.

זי האָט זיך פּלוצלונג געכאַפט, אז איר צייט איז שוין פאַריבער, און איז אויפגעשפרונגען פון איר זייץ. ער איז אויך אויפגעשטאַנען.

„איך וואָלט געוואָלט געבן איך אַ טשעק — אַ קליינעם צו-
גאָב צו אייער הילפס־פּאַנד — וועט איר אים ביי מיר צונע-
מען?“ האָט ער זי געפרעגט, העלפנדיק איר אָנצוטאָן איר מאַנטל.
„איר וועט אזוי גוט זיין און אַריינשיקן אים אין אָפּים,“
האָט זי קורץ געענטפערט.

ער האָט זיך ווידער געפונען צו פרעגן, פאַרוואָס רעדט זי
צו אים אָנגערוקט און ברונזדיק.

„אָ, איך וועל אזוי רעדן מיט יעדן איינעם, פון וועמען
איך ווייס, אז ער פאַרשווענדט זיין לעבן אויף גאַרנישט,“ האָט
זי לאַנגזאַם אַרויסגערעדט.

„איר זייט אַ מיסיאָנערין.“

„פּיליכט.“

„אָבער מיסיאָנערינס דאַרפן רעדן מיט ליבע.“

„איך בין אַ פאַנאַטיקערין.“

ער האָט זי באַגלייט צו איר אָפּים.

„זעט נישט נוי־אַרק שרעקלעך אויס מיט אזויפיל סאָל-
דאַטן,“ האָט זי געזאָגט.

„אָ, איר באַליידיקט מיין אונטער־אַרם!“ האָט ער אויפגעלאַכט.

זי האָט אים אָנגערוקט פון דער זייט.

„איך גלויב, אז איר זייט טאַקע שטאַלץ אויף אייער אונט-
ער־פּאַרם.“

„פאַרוואָס גלויבט איר אזוי?“

„זי גיט צו עטוואָס צו אייער מענערשן זעלבסטבאַוואוסט-
זיין.“

„האַלט איך זיך אזוי?“ האָט ער פאַרלעגן געפרעגט. „איר
זייט שלעכט.“

זי האָט גאַרנישט געענטפערט. אָבער ער האָט געוואוסט, אז

זי האָט באַמערקט, אז די אונטער־פּאַרם קליידט אים. דאָס האָט אים
אַביסל געקיצלט. ער האָט שיר נישט צוגעגעבן צו זיין האַלטונג מער

אָפיצירישקייט.

שטייענדיק פאַר דעם עלעוויטאַר, וואָס האָט געדאַרפט אַרויפ-
נעמען זי צו איר אָפּים, האָט ער זי ווידער געפרעגט, צי וועט זי

אָננעמען אַ טשעק. אויף איר אָפּפּאָג האָט ער איצטער געפרעגט,
פאַרוואָס אייגנטלעך וויל זי נישט אָננעמען.

„וויל איר זייט זיך צו באַוויסט פון דעם חלק פון די אָנ-
געשטעלטע אין אייער נדבה,“ האָט זי געענטפערט, אויסנע-
שטרעקט אים די האַנט: „גוד באַי!“ איז אַרײַן אין עלעווייטאָר
און נישט געוואָרן.

ער איז געבליבן שטײן, ווי אויסגעפאַטשט און אַוועק מיט
אַ ביטערן געשמאַק אין מויל. ניין, דאָס האָט ער ווירקלעך נישט
פאַרדינט. די מיידל פאַראַכט אים איינפאַך. האָט ער עס ווירק-
לעך נישט פאַרדינט? זי זעט אים דורך און דורך. און ווען זי
וואַלט נאָך געוויסט...

פאַרוואָס איז זי צו אים נישט געוועזן פריינטלעך? פאַר-
וואָס האָט זי נישט געפונען פאַר אים קיין וואַרעמערן טאָג? אפּשר
וואַלט זי דעמאָלט אויפגעטאָן עפעס פאַר אים...

איז וואָס זאָט ער פון דער נייער באַגעגעניש מיט מיס
מאַנקאָף? צו וואָס האָט ער זי געדאַרפט?
אַ, יא, ער האָט אַ סך מער קלאַרקייט וועגן זיך. וועגן זיין
ווערטלאַזיקייט. וועגן זיין גאַרנישטקייט.

ער האָט דאָך אָבער געוואַלט פון איר שטאַרקונג קעגן קעט-
רין...

יא, אויך די האָט ער. אויך די שטאַרקונג. זי ליגט אין
אַ פאַרשטאַרקטן באַוויסטזיין פון זיין ווערטלאַזיקייט, פון זיין
דערנידערונג. ער וועט זיך מוזן אָפּשטעלן, ראַטעווען זיך, כל-זמן
עס איז נאָך צייט.

אָבער ער ליבט דאָך קעטריין! דאָס איז דאָך ליבע, וואָס ער
פילט צו קעטריין!

ער האָט זיך צוגעהערט צו זיין האַרץ. געוואַלט איבער-
צייגן זיך אין זיין ליבע. און אין דער אייגענער צייט האָט אין אים
געשריען: ווערטלאַזער! ווערטלאַזער!

אויף מאַרגן, קורץ נאָך עלף, איז ער געקומען צו קעטרין מיט בלומען. ער האָט פאַרשפּראַכן צו קומען און געהאַלטן וואָרט. ווען ער וואָלט נישט פאַרשפּראַכן, וואָלט ער זי מער נישט באַזוכט. אָבער איצטער וועט ער זען נישט צו פאַרגעסן זיך מער. ער וועט אויפשמעלן צווישן זיך און איר דאָס פאַרשטאַרקטע באַוווסטזיין פון זיין ווערטלאָזיקייט און כאַראַקטער-שוואַכקייט און דעם שאַטן פון איר זעלבסטמערדערישן פאַטער.

קעטרין איז געוועזן אַנגעטאָן אין שוואַרץ און ווייס — אַ זייער רייצנדיק און זייער קורץ טרויער-קליידל, וואָס האָט איר גרויסאַרטיק געקליידט מיט דעם הויכן ווייסן קראַגן, וועלכער האָט פּראַכטפול אַרומגעראַמט איר געזיכט, און די לאַנגע אַרבל, וועלכע האָבן זיך אַזוי רייצנדיק פאַרענדיקט מיט אירע ווייסע, גוט גע-פלעגטע הענט, מיט די מאַניקורירטע נעגל. זי האָט גלייך באַ-מערקט, אַז ער איז געקומען מיט אַ באַשלוס צו זיין אָפיציעל און צו האַלטן זיך ווייט און קאַלט. זי האָט זיך געמאַכט נישט באַ-מערקנדיק און געלאַכט אין זיך איבער זיין באַשלוס. זי האָט איבערגעגעבן די בלומען מערין און געהייסן אַריינשמעלן זיי אין איר צימער.

ער האָט געפרעגט, ווי עס גייט איר און געפונען אויך פאַר נויטיק צו פרעגן, ווי עס גייט דער מוטער. און זי האָט אים גע-נומען אונטערן אַרעם, צוגעדריקט זיך צו אים: דער מוטער גייט זייער נישט גוט, אָבער איר גייט עס גוט, ווי ער קאָן עס באַמערקן.

נאָר זי מוז איצטער איבערנעמען דער מוטערס פונקציעס און זיין באַלעבאָסטע אין שטוב און קאַמאָנדעווען מיט די דינסטן און אויפנעמען אַלע געסט און טרייסטער און אינטערוויערס — און דאָס איז לאַנגווייליק און שטערט.

ער האָט געפילט די וואַרעמקייט פון איר קערפער, געוואָלט זיך באַפרייען פון איר באַרירונג און באַשלאָסן, אַז נאָך בעסער איז, ווען ער באַמערקט זי נישט אָדער מאַכט זיך, אַז ער באַמערקט זי נישט. ער האָט אפילו אָנגענומען איר האַנט, וועלכע איז געלעגן אונטער זיין אָרעם, געלאַשטשעט זי, ווי ער וואָלט געוואָלט טרייסטן קעטרין, באַרואיקן זי, זי זאָל נישט נעמען איר לאַגע צו שווער. עס וועט אַלץ באַלד אַריבער. זי האָט אים אוועקגעזעצט אין זאָל אויף א גרויסן שטול און צוגעזעצט זיך אויף דער זייט פון שטול, מיט די הענט אַרום אים, איר קאָפּ אויף זיין קאָפּ. „דיין מוטער איז דאָך נישט ערנסטלעך קראַנק?“ האָט ער געזאָגט.

„זייער ערנסט. זי האָט נישט צוגעלאָזן צו זיך ראַדזשערסן און ליסאָן.“

זי האָט געשמייכלט. ער האָט אויפגעהערט צו לאַשטשען איר האַנט און אָנגעקוקט זי גאַנץ פאַרחידושט. „שאַקינג, ווי?“ האָט זי געלאַכט און גלייך צוגעגעבן: „זאָג נאָך, ביזטו געקומען צו מיר מיט דעם באַזוך, וועלכן דו האָסט מיר פאַרשפּראַכן, אָדער ביזטו געקומען מיך מנחם־אַבאָל זיין?“ „איך בין געקומען צו געזעגענען זיך מיט דיר פאַר מײַן אָפּפאַר.“

„איז דיין צייט אויסגערעכנט?“

ער האָט זיך נישט געפונען צו זאָגן אַ ליגן.

„ווי זאָל איך זאָגן...“ האָט ער אָנגעהויבן.

„זאָג, ווי מיר איז אָנגענעמער.“

„און ווי איז דיר אָנגענעמער?“

„דו זאָלסט מיר אוועקגעבן די גאַנצע צייט, וועלכע איז דיר

געבליבן ביז דיין צוג. ווען גייט אָפּ דיין צוג?“

ער האָט זיך ווידער נישט געפונען צו זאָגן אַ ליגן.

„מײַן צוג... מײַן צוג...“ האָט ער געשטאַמלט.

„זאָג נאָר, פאַרסטו היינט באַשטימט, אָדער אפשר...“
 „געוויס פאַר איך.“
 „איז וואָס שטאַמלסטו וועגן דיין צונג?“
 „איך האָב זיך געוואָלט דערמאָנען.“
 „איז ווען גייט ער אָפּ? מוזט מיר זאָגן דעם אמת...“
 „איך בין געוויינט צו זאָגן דעם אמת...“
 „איך קאָן עס נישט זאָגן וועגן זיך... איז ווען גייט אָפּ דיין צונג?“
 „פּיידערנאַכט.“
 „גרויסאַרטיק! איז קום אַרויף צו מיר אין צימער.“
 ער האָט זיך דערשראַקן. ער האָט דאָס געוואָלט אויסמיידן.
 „דו דאַרפסט'אָך זיין דאָ, אויפנעמען געסט, אינטערוויר-
 ערס,“ האָט ער געזאָגט.
 „מערי וועט עס שוין באַזאָרגן.“
 זי האָט אָנגעהויבן צו שלעפּן אים פון שטול.
 „קום. איך האָס צו זיצן דאָ אין גרויסן צימער.“
 „אַבער, ווירקלעך, קעטריין...“ ער האָט נישט געוויסט, וואָס צו זאָגן.
 „דו ווילסט נישט? האָסט מורא?“
 „מורא? פאַרוואָס מורא?“ האָט ער געשטאַמלט. „אַבער דאָס הייז שטייט אונטער דעם שאַטן פון צוויי טויטע, ערשט פאַר-
 שטאַרבענע... קאָן איך עפעס נישט...“
 „אַ, אומזין!“ האָט זי אויסגעשריען. „אַז מיך אַרן נישט די צוויי טויטע, וואָס דאַרפן זיי דיך אַרן?“
 ער האָט געמיינט, אַז ער האָט געפונען אַ טעמע זי צו פאַר-
 האַלטן.
 „דיך אַרן ווירקלעך נישט די צוויי טויטע?“ האָט ער גע-
 פרעגט.
 „אויבן וועל איך דיר ענטפערן,“ האָט זי געזאָגט און ווי-
 דער אַ שלעפּ געטאָן אים.
 ער האָט געמוזט אויפשטיין און גיין נאָך איר. ער האָט זיך געשעמט און איז געגאַנגען. אַבער אוועקגיין וואָלט געהייסן אַנט-
 לויפן, און דאָס וואָלט נאָך העסלעכער געוועזן. האָט ער אַזוי

מורא פאר זיך? ווייס ער געוויס, אז ער וועט זיך נישט קאָנען קאָנטראָלירן, אז ער האָט אויפגעהערט צו קאָנען באַהערשן זיך? און פון וואָס זאָל ער אַנטלויפן? ער וויל דאָך זיין מיט איר, לעבן איר.

זיי זיינען פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי מר. שופראַס שלאָפציי-

מער.

„דאָס איז געוועזן מיין טאַטנעם שלאָפציימער,“ האָט קעטרין געזאָגט. „וויילסט אַ קוק טאָן? אַ בילדער-גאַלעריע פון שיינע מיידלעך.“

זי האָט געוואָלט אויפגעפּענען די טיר. ער האָט זי נישט דער-

לאָזן.

„דו ביזט שרעקלעך,“ האָט ער געזאָגט.

„איך האָב עס באַוווּן אַ פּאָר אינטערוויערס,“ האָט זי

געזאָגט, גייענדיק העכער אַרויף.

„פאַרוואָס האָסטו עס געטאָן?“ האָט ער כמעט אויסגע-

שריען.

„יא, כּדי די וועלט זאָל זיך נישט ווּוּנדערן, פאַרוואָס ער

איז געשטאַרבן אַן אַרעמאַן.

„איז ער...?“

„און די גוטע צייטונגס-לייט האָבן נישט געוואָלט גלויבן,

אז אַ גוטער אַמעריקאַנער זאָל באַגיין זעלבסטמאָרד צוליב דעם

העלדישן טויט פון זיין זון אויפן שלאַכט-פעלד. זיי האָבן געוואָלט

אַן אַנדער אורזאַך.“

זיי זיינען שוין געוועזן אין איר ציימער. אַ גרויס ציימער איר

בער דעם ציימער פון איר פּאָטער. העל-געלע זייד-פּאַצויגענע ווענט,

אַ גרויסער אַראַנזש-פאַרביקער טעפּיך איבער דער גאַנצער דיף.

אַנטקעגן דער טיר אַ ווייס בעט, איבערגעצויגן מיט אַן אַראַנזש-

פאַרביקער שפיצן-דעקע און איבערגעדעקט מיט אַן אַראַנזש-זיידע-

נער חופּה, וואָס האָט זיך אַראַפּגעלאָזן צעלטאַרטיק פון דעם

באַלקן; פאַרן בעט די גרויסע פעל פון אַ ווייסן בער. ביים צוקאַפּן

פון בעט אַ ווייס געשניצט טישל, צוגעדעקט מיט אַ שטיקל

קירכן-אַנטיק פון פּורפּור-זייד און גאַלד דורכגעאַרבעט. אויפן טישל

אַ מעצל מיט אַ געלער טערמאַס-פּלאַש און עטלעכע גלעזלעך. אויך

עטלעכע ביכער. לינקס פון דער טיר — די פאָדערשטע וואַנט מיט צוויי גארדינען-באַפּוצטע פענסטער צו דער גאַס. פון דעם רעכטן ווינקל צום מיטן צימער איז געשטאַנען אַ ווייכע אַראַנזש-פאַרביקע רויבאַנק, באַלייגט מיט אַ סך קליינע שפיצן-קישנס. פון ביידע זייטן פון דער רויבאַנק זיינען געוועזן אַנגעוואָרפן לאַנגע אַראַנזש-פאַרביקע פּוס-קישעלעך, צוקאַפן פון דער רויבאַנק אַ גרויסע העל-ראָזע שטיי-לאַמפּ, צווישן ביידע פענסטער אַ טואַלעט-מישל, באַצירט מיט זייד, צוגעדעקט מיט אַ דיקן גלאַז און אַנגעשטעלט מיט אַלערליי קאַסמעטיקן. ביי דער הינטער-וואַנט אַ מישל, אויף וועלכן עס האָט זיך געפונען דער טעלעפאָן, איבערגעדעקט מיט אַ פּראַנצווישער קוקלע. אויף דעמדאָזיקן מישל פאַר דער קוק-לע זיינען איצטער געשטאַנען אין אַ רויטער וואַזע אַרנאָלדס בלו-מען. די ווענט, ווי די ווענט פון איר פאַטערס צימער, זיינען גע-וועזן באַהאַנגען מיט בילדער פון פאַרשיידענע באַרימטהייטן פון דער קינסטלער-וועלט פון ביידע געשלעכטער, אָבער אויך מיט ביל-דער פון יונגע מענער פון דער געזעלשאַפט. צווישן זיי אויך דאָס בילד פון ענדריו קעלערמאַן. אויף איר טואַלעט-מישל זיינען גע-שטאַנען אַ פּאַר בילדער פון אָפיצירן — נייע פריינט און באַ-וונדערער צווישן די, וועלכע זי האָט אַדורכגעפירט אַלס שאַפּע-רין. דאָס צימער, אַנגעפילט מיט דעם ריח פון איר פאַרפיום און די פרישע בלומען, איז געוועזן זייער ריין און ציכטיק — עט-וואָס, וואָס אַרנאָלד האָט נישט דערוואַרט ביי קעטרין, אַ טאַכטער אין דעם הויז שופרא, און איז געוועזן זייער אַנגענעם איבער-ראַשט. עס איז אים דורכגעלאָפן אויפן געדאַנק, אז ווען אַ מיידל האַלט איר צימער זייער ריין, איז זי נישט אַזוי שלעכט, ווי מען מאַכט זי, אָדער ווי זי מאַכט זיך אַליין.

זי האָט אים איינגעלאָרן אַוועקצוזעצן זיך אויף דער רוי-באַנק.

„אָדער ווילסטו אַ פריער אָנקוקן מיינע בילדער?“ האָט זי צוגעגעבן.

ער איז צוגעגאַנגען צו אַ פּאַר בילדער, אָן חשק, נישט פאַר-אינטערעסירט. זי איז געשטאַנען ביי זיין זייט.

„ביזט דאָך נישט אייפערזיכטיק?“ האָט זי געזאָגט, ווען

ער איז פארבייגעגאנגען פארביי די בילדער פון די אפיצירן אויף איר טואלעטן-טיש.

ער האָט אַ וואָרף געטאָן אויף זיי אַ פאַרגנבעטן קוק. אויף זיי איז ער דאָך טאַקע אייפערזיכטיק געוועזן.

„איך זע, אַז דו אינטערעסירט זיך נישט,“ האָט זי געזאָגט. „קום, זעזי זיך.“

זי האָט אים אַוועקגעזעצט אויף דער סאָפּע, אַליין אַראָפּגע-לאָזן זיך צופּוסן אויף אַ קישן.

„געפעלט דיר מיין צימער?“ — זי האָט געוויסט, אַז דאָס צימער האָט געמאַכט אויף אים אַ גוטן איינדרוק.

„יאָ, עס געפעלט מיר.“

ער האָט אויסגעשטרעקט די האַנט און דערגרייכט אַ בוך פון דעם בעט-טיש. עס איז געוועזן איינער פון די גוטנייענדי-קע ראָמאַנען. ער האָט צוריק אַוועקגעלייגט דאָס בוך, אָפּגע-שטעלט די אויגן אויף קעמרין, געקוקט אין איר שיינקייט.

„ווייסט, האָסט מיר היינט נאָך נישט געקושט?“ האָט זי אַרויסגערעדט און צוגעטראָגן צו אים אירע ליפּן.

און עס איז אים געוועזן, ווי ער וואָלט פּלוצלונג אַריינגענו-מען אין זיך אַ שטאַרקן געטראַנק.

ער האָט זי געקושט לאַנג און ליידנשאַפטלעך, מיט דער האַנט אויף איר האַלז, אַרויפגעצויגן זי אויף דער סאָפּע, איבער-געבויגן זי, אויסגעצויגן זי, אַרומגעבלאָנדזשעט מיט דער האַנט איבער איר קערפּער.

זי האָט זיך אַראָפּגעגליטשט אויף דער אַנדער זייט סאָפּע, באַפרייט זיך פון אים, געברענט אים מיט אירע אויגן, געלאַכט צו אים מיט אירע ציינער.

ער האָט אויסגעצויגן צו איר די הענט, פאַרגעסן, פאַר-שיכורט.

„וועסט מיר אַוועקגעבן היינט דיין נאַנצע צייט, יאָ?“

„מיר אינגאַנצן,“ האָט ער ליידנשאַפטלעך אַרויסגעאַטעמט.

„וועסטו מיט מיר אַראָפּפאַרן דאָן-טאָן אין סיטי האַל...“

ער האָט נישט פאַרשטאַנען, נישט באַגריפּן.

„צו וואָס?“

„ארויסנעמען לייסנס...“

„לייסנס?“

„חתונה-לייסנס.“

דאס איז געוועזן א גאס קאלט וואסער. ער איז געקומען צו זיך. ער האט זי אָנגעקוקט — אן אָפגעקילטער, באַהאַלטן זיין געד זיכט אין די הענט, זיך איבערגעלייגט. אַלס אָנשטענדיקער מענטש דאַרף ער עס טאָן. ער האָט זיך מיט איר צופיל דערלויבט. ער מוז עס גוט מאַכן מיט חתונה. אָבער מיט דער דאָ פאַר אים, מיט דער האַלב-מיידל?!... ער האָט נישט געוואָלט דערטראַכטן דעם געדאַנק ביזן סוף. ער האָט נאָר געזען פאַר זיינע צוגעמאַכטע אויגן די מענער-בילדער אויף אירע ווענט, די יונגעלייט פון דער געזעלשאַפט, די שוישפילער, די אָפיצירן, און געפילט, אז ער טראַכט דאָס ערנסטע פון איר, פון דער האַלב-מיידל.

וואָלט זי אים כאַטש געליבט! אָבער זי ליבט אים נישט. ער איז עס זיכער. ער וועט עס זי נישט פרעגן. זי וועט לייגן, ווען זי וועט זאָגן, אז זי ליבט אים. זי וויל אים נאָר אַריינכאַפן, וויל איר פאָטער איז געשטאַרבן אן אַרעמאַן. איז דאָס אמת? אָ, ווען ער וואָלט געוויסט, אז דאָס איז אמת!... און ווען?... ער ליבט זי דאָך. ליבט ער זי? ער מוז זיך שאַפן קלאַרקייט. ער מוז נאָך האָבן צייט...

און וועדליג ער איז געזעסן אזוי און געוואָלט זיך שאַפן קלאַרקייט, איז זי געשטאַנען הינטער אים אויף די קני מיט אַ בייזן, האַרטן געזיכט. אירע אויגן האָבן אים געשמיסן מיט פייער-רייטער, איר גאַנץ וועזן האָט זיך צוזאַמענגענומען, ווי זי וואָלט אים געוואָלט היפּנאָטיזירן, צווינגען אים צו דעם שרייט, צו וועלכן זי האָט אים אויפגעפאָדערט. און ווען די צייט איז איר געוואָרן צו לאַנג, האָט זי זיך צוגעדריקט צו אים פון הינטן מיט דער גאַנצער וואַרעמקייט פון איר קערפער, געלעט זיינע האַר, די שטעלן אויף זיינע באַסן, וועלכע זיינען געוועזן פריי פון זיינע הענט. און ווען די צייט איז איר נאָך לענגער געוואָרן, איז זי אַריבערגעקראַכן אויף דער אַנדערער זייט, געשטעלט זיך פאַר אים אויף די קני, אַראָפגענומען זיינע הענט פון זיין געזיכט און צו-געצויגן זיך צו אים מיט אירע ליפן.

„קום, לאָמיר חתונה האָבן!“
 ער האָט זי אַ וויילע אָנגעקוקט. די לעצטע מינוטן פון אַנט־
 שידונג. יאָ, אָדער ניין.
 „ניין,“ האָט ער פעסט אַרויסגערעדט.
 „ניין?“ האָט זי נאָכגערעדט מיט אַ טאָן פון איבערקלערן,
 ווי זי זאָל זיך באַנעמען: גוט, אָדער ביז.
 „נאָך נישט.“
 „פאַרוואָס נאָך נישט?“ האָט זי געפרעגט מיט דעמזעלביקן
 טאָן.

„איך קאָן נאָך נישט, קעטרין.“
 זיין שטימע איז געוועזן פול מיט לידן. זי האָט גוט פאַר־
 שטאַנען זיין נישט־קאָנען. אָבער זי האָט זיך געמאַכט, ווי זי פאַר־
 שטייט נישט, און געדרונגען אין אים:
 „פאַרוואָס קאָנסטו נאָך נישט?“
 „איך וויל אין עפעס קלאָר ווערן... אין מיר אַליין קלאָר
 ווערן...“

„ליבסט מיך?“
 „איך ווייס נישט... איך ווייס נאָר, אַז איך פאַרלאַנג דיך
 משונהדיק.“

„ווייסטו, ווי ווייט דו האָסט זיך דערלויבט מיט מיר?
 ווייסטו, ווען איך וואָלט זיך נישט אַראָפּגערוקט?...“
 ער האָט ווידער צוגעדעקט זיך דאָס געזיכט.
 „איך ווייס...“

„וואָלסטו דעמאָלט אויך זיך נאָך איבערגעלויגט?“
 ער האָט אַראָפּגענומען די הענט פון געזיכט.
 „אַ דאַנק דיר, קעטרין.“
 ער האָט געמאַכט אַ פאַרזוך אויפצושטיין. זי האָט אים
 נישט געלאָזן. איר געזיכט איז געוואָרן האַרט. זי האָט געטראַכט
 וואָס צו טאָן.

ער האָט אַריינגענומען איר געזיכט אין זיינע הענט.
 „קוק נישט אַזוי אויף מיר, קעטרין.“
 „פאַרוואָס זאָל איך נישט קוקן אַזוי?“ האָט זי שאַרף
 אַרויסגערעדט. זי האָט אָנגעהויבן אין כעס צו ווערן. אַראָפּע־

וואָרפן זיינע הענט פון איר געזיכט. „פאַרוואָס ביזטו געקומען צו מיר? וואָס האָסטו געוואָלט פון מיר? ווער בין איך עפעס?“ „איך בין געקומען צו דיר געזעגענען זיך. געקומען צו דיר מיט די ערלעכסטע אַפזיכטן. געקומען, צו זיין ווייט פון דיר ווי מעגלעך. מיטן פעסטן באַשלוס נישט צו לאָזן זיך פאַרשיכורן.“

„קום און לאָמיר חתונה האָבן,“ האָט זי זיך ווידער געלאַשטשעט צו אים. „און איך וועל דיך האַלטן פאַרשיכורט, וועסט אויסלעבן דיין משוגעת. וועסט ברענען און נישט פאַרברענט ווערן.“

„איך ווייס, עס וועט זיין נישט גוט,“ האָט ער טרויעריק געזאָגט. „עס וועט קיין גליק נישט זיין אין אזא חתונה האָבן.“ „האַסטו ווען געקושט אַ מיידל, אזוי ווי מיך?“ „קינמאָל נישט.“

„זעסטו, דורך מיר ביזטו מאַן געוואָרן. איך בין דיין זיווג.“

„איך האָב עס מיר אויך אומצויליקע מאָל געזאָגט.“ „טאָ קום דאָך, וועלן מיר חתונה האָבן.“ „איך קאָן נישט, קעטריין.“ „ביזקייט האָט אויפגעכוואַליעט אין איר. ביזט אַ נאַר!“ האָט זי אויפגעשריגן. „עס קאָן זיין,“ האָט ער געענטפערט, אויפגעהויבן זיך פון אַרט.

„אז איך וויל, קאָן איך דיך צווינגען,“ האָט זי געזאָגט אין איר כעס, נישט הערנדיק, וואָס זי זאָגט. „האַסטו אויך די אַנדערע דאָ“ — ער האָט אָנגעוויזן אויף די בילדער — „אויפגעפאָדערט און געוואָלט צווינגען, זיי זאָלן פאַרן מיט דיר אַרויסנעמען לייכנס?“ איר ביזקייט איז געוואָרן פלאַם-פיער. זי האָט אויפגעהויבן די האַנט און אַראַפגעלאָזן אים אַ פאַטש. אַליין זיך אָבער דער-שראָקן פאַר דעם קלונג, מיט וועלכן דער פאַטש האָט אָפגעהילכט, האָט אויפגעשריען, געכאַפט זיך פאַר איר געזיכט, אָנגעקוקט אים מיט גרויסן שרעק.

ער האָט איר צוגעוואָרפֿן אַ קורצן קוק. ער האָט דערזען איר דערשראָקנקייט, און אין אים איז געוועזן נישט בייזקייט, נישט כעס, נאָר איבערראַשונג און באַדויערונג, אפילו רחמנות — און ער האָט זיך געווענדט צו דער טיר און איז אַוועק.

זי האָט אויפֿגעשריען הינטער אים: „אַרנאָלד! אַ וואָרף גע- טאָן זיך אויף דער ערד, געצויגן זיך צו אים: „גיי נישט אַוועק!“ און זיך צוויינט. איז עס געוועזן עכט? איז עס געוועזן געמאַכט? זי האָט אליין נישט געוויסט. עס איז געוועזן מורא אין איר האַרצן, און די טרערן זיינען געוועזן צאָלרייך.

און ער איז אַראָפֿגעגאַנגען אַדאַפּ ווי מבולבל, ווי מטושטש. זיין באַק האָט אים געברענט. ער איז געוועזן זיכער, אַז מען קאָן זען אירע פינף פינגער. ער האָט זיך ווי אַדעיסגעגנבעט פֿון הויז. און אין נאָס איז ער געגאַנגען מיט אַראָפֿגעלאָזענע אויגן. די באַק צוגעהאַלטן, געגלעט: ציינער-ווייטאַג. ער האָט נישט געקאַנט טראַכטן, צונויפֿנעמען זיך מיט געדאַנקען. ער האָט נאָר געהורט אין זיך: „איך האָב עס פֿאַרדינט... איך האָב עס פֿאַרדינט...“ און די באַק האָט אים געברענט, געברענט... ווהין זאָל ער גיין מיט דער ברענענדיקער באַק? ער קאָן מיט איר נישט קומען צו זיין מוטער. ער קאָן זיך מיט איר נישט באַווייזן צווישן לייטן. ער האָט געהאַט דאָס געפיל, אַז ער דאַרף זיך אונטערוואַרפֿן אונטער אַ פֿאַרביילויפֿנדיקן אויטאָמאָביל אָדער טראַמוויי.

ער איז אַריין אין צענטראַל־פּאַרק און געלאָזן זיך שפּאַנען וועג-אַיין וועג-אַויס, אין דער גאַנצער לענג און אין דער גאַנצער ברייט, אַרויף-שטאַט און אַראָפֿ-שטאַט. ער האָט געפילט דאָס ברענען אין זיין באַק, און עס איז אים געוועזן, ווי ווען דאָס ברע- נען וואַלט געלאָפֿן פֿאַראַויס, און ער לויפט נאָך, וויל עס אָניאַגן, אַריבעריאַגן, אַוועקלויפֿן פֿון אים. ער האָט זיך צוגעהערט צו זיין באַק, און ווען ער האָט זיך געוואַלט צוהערן צו די געדאַנקען אין זיך, האָט ער נאָר געהערט, ווי ער זאָגט זיך: „איך האָב עס פֿאַר- דינט!“ ערגעץ-ווי אין זיך האָט ער געזען קעטרין פֿון דעם לעצטן מאָמענט: די אַינ-כעסדיקע, די דערשראָקענע, די אויפֿשריענדיקע, די וויינענדיקע. ער האָט זי אַרומגעטראָגן מיט זיך, נישט געוויסט,

וואָס צו טאָן מיט איר. זאָל ער אין כעס זיין? זאָל ער בענקען?
 זאָל ער מיטוויינען מיט איר? זאָל ער ליבן? זאָל ער האַסן?
 איז אים אויפגעקומען דער געדאַנק: אויב ער האָט פאַרדינט
 דעם פאַטש, דאַרף ער אומקערן זיך צו קעטרין און בעטן מחילה
 פון איר און לאָזן טאָן מיט זיך, וואָס זי וויל. דאָס וועט זיין
 ערלעך. דאָס וועט זיין דאָס איינציק ריכטיקע. דאָס וועט אים באַ-
 פרייען פון ווייטערדיקע יסורים, וועט אים באַרואיקן. קעטרין
 איז אים ווידער אזוי נאָנט געוואָרן. ער האָט זי דערפילט אין
 איר גאַנצער פאַרפירערישקייט. אָבער ער האָט זיך גערופן דעם
 שטערן, געטריבן פון זיך דעם געדאַנק, געזוכט אַנדערע געדאַנקען,
 אין קאָפּ, און איז געגאַנגען, געגאַנגען. אין דער לענג פון דעם
 פאַרק און אין דער ברייט, אַראָפּ-שטאַט און אַרויף-שטאַט, וועג
 איין, וועג-אויס, ביז עס האָט אָנגעהויבן טונקל צו ווערן, און ער
 האָט זיך געכאַפט, אז ער איז זייער מיד, אז ער האָט מיטאַג נישט
 געגעסן, אז ער מוז שוין אַהיים, ווייל זיין מוטער וועט אויף אים
 וואַרטן צו אָונטברויט. אָבער ווי וועט ער זיצן מיט זיין מוטער
 ביי איין טיש — מיט דער געפאַטשטער באַק? ער האָט זי אָפגע-
 רופן. זי זאָל אים נישט דערוואַרטן צו אָונטברויט: עפעס אומ-
 פאַרגעזענעס איז געשען. ער האָט דאָס איבערגעגעבן דער דינסט.
 אָבער די מוטער האָט אויך געוואָלט מיט אים רעדן. זי האָט גע-
 וואָלט וויסן, וואָס איז דאָס אומפאַרגעזענע. ער האָט עס אים
 נישט געקאָנט זאָגן. ער האָט איר נאָר פאַרזיכערט, אז ער וועט קו-
 מען צייטיק נענוג צו געזעגענען זיך, און געהערט, ווי די אַלטע
 האָט שווער אויפגעזיפצט ביים טעלעפאָן.

איצטער איז ער אַרײַן אין אַן איטאַליענישן רעסטאָראַן און
 געהייסן זיך געבן אָונטברויט. ער האָט פיל געגעסן און פיל גע-
 טרונקען — שנאַפּס און וויין — אָבער זיין קאָפּ איז נישט געוועזן
 ביים עסן און טרינקען. ער האָט אַלץ אַרומגעבלאָנדשעט מיט
 קעטרין, אַלץ נישט געוויסט, וואָס צו טאָן מיט איר, דערנענטערט
 זי און אָפגעשטופט זי, געשריען נאָך איר און געוויידערט זיך פון
 איר.

ערשט ווען ער איז געקומען אַהיים און געדאַרפט אַרײַן צו
 זיין מוטער, קורץ פאַר זיין אָפּפאַר, האָט ער זיך אויפגעטרייסלט,

אָנטדעקט אין זיך פֿריילעכקייט און אַ שמייכל, אַרויפגעזעצט זיי אויף זיין געזיכט, ווי אַ מאַסקע, און איז אַריין צו דער אַלטער מיט אַ לעבעדיקייט, וועלכע האָט געדאַרפט פאַרבאָרגן פֿון איר די גאַנצע אומרויאַקייט פֿון זיין נשמה. ער האָט נאָך פֿריער אַ קוק געטאָן אין שפיגל אויף זיין באַק און אָפּגעוואַשן זי, געבאָדן זיין געזיכט אין קאַלטן וואַסער, נישט געוואָלט אַוועקנעמען עס פֿון דעם קאַלטן וואַסער. און דאָך האָט ער געפֿילט די באַק. און עס האָט זיך אים געדוכט, אַז די מוטער וועט וואָס דערקענען אויף דער באַק.

אָבער די מוטער האָט אויף דער באַק גאָרנישט דערקענט. זי האָט נאָר דערפֿילט, אַז זיין פֿריילעכקייט איז אַ געמאַכטע, אַז ער איז צושטרייט, אַז דער שמייכל אויף זיינע ליפֿן איז נישט זיין שטענדיקער שמייכל. עפעס איז מיט אים געשען. גאָט! מען שיקט אים דאָך נישט אַוועק אין דער מלחמה?!

ער האָט זי באַרויאַקט, געלאַכט, געריסן זיך מיט געוואַלט פֿון זיין אומרויאַקייט און באַשלאָסן, אַז עס איז גלייכער, ער זאָל וואָס שנעלער צוזעגענען זיך מיט איר, כאַטש ער וועט נאָך דאַרפֿן וואַרטן אויפֿן וואָקזאַל. ביים אָפּשייד־קוש האָט ער אונטערגע־שטעלט די נישט־געפּאַטשטע באַק. אָבער מיט דער געפּאַטשטער האָט ער זיך צוגעדריקט צו דער מוטערס באַק און געהאַלטן זי אַזוי אַ לאַנגע ווילע. מוטער־וואַרעמקייט וועט זי אויסהילן, באַ־פֿרייען פֿון דעם פֿזיון.

אויף זיין בעט, אין דעם שלאָף־וואַנאָן, איז ער געלעגן און געטראַכט: אָט פּאַרט ער צוריק אין וואַשינגטאָן. צוליב וואָס האָט ער פּאַרלאָזן וואַשינגטאָן? וואָס איז ער געפּאַרן קיין ניו־יאָרק? ער איז געפּאַרן צו קעטרין, צוליב קעטרין. געוואַלט וואָס פֿון איר: איר נאָנטקייט, איר ליידנשאַפט, זי אינגאַנצן. און אַז ער איז געקור־מען צו איר, געהאַט זי אַזוי נאָנט, געקאָנט האָבן זי אינגאַנצן, האָט ער זיך דערשראָקן, און פּאַרט איצטער צוריק, מיט וואָס ער איז געקומען! ער האָט זיך צולאַכט. געלאַכט פֿון זיך אַליין.

קעטרין איז לאַנג געלעגן אין דער ווייכקייט פֿון דער פעל, אין וועלכער זי איז אַריינגעפּאַלן, און איז אויפגעשטאַנען אַ ביי־

זע, אַן אינ־כעסדיקע. זי איז געוועזן אין כעס אויף אַרנאָלדן. אָבער אויך אויף זיך אַליין. נישט פאַר דעם פאַטש, וואָס זי האָט אים גע־געבן. דעם איז ער ווערט געוועזן. און וואָס איז בכלל אַ פאַטש? וואָס איז, אַז מען צושלאָגט זיך אַמאָל? דערויף האָט מען דאָך הענט. ווערן דען נישט געטראָגן לאַנגע נעגל, מען זאָל קאָנען עמעצן אויסקראַצן די אויגן? דער נאַר האָט איר געדאַרפט געבן צוריק אַ פאַטש, אַפילו גוט זי אָנשלאָגן און פאַרן מיט איר דאָן־טאָן אַרויסצונעמען „לייסנס“. איר טאַטע־מאַמע האָבן אָפט גע־שלאָגן זיך... עס איז געוועזן אויך נאַריש פון איר, וואָס זי האָט זיך דערשראָקן פאַר דעם פאַטש, וואָס זי האָט זיך צוויינט...

אָבער זי איז געוועזן אויף זיך אין כעס, וואָס זי האָט גע־מאַכט אַ טעות. אין עפעס זיך פאַררעכנט. זי איז געוועזן צו שנעל, האָט זיך צוגעאיילט, צו פרי אַרויסגעגליטשט זיך פון זיין אומ־אַרמונג. געקאַנט אים אזוי גוט אַריינגעמען אין די הענט. ער וואָלט שוין נישט געקאַנט אַנטלויפן. זי האָט זיך אַליין געמאַכט פּוּיסטן פאַר איר טעות. דאָס מיטאַגעסן איז איר נישט איינגעגאַנגען. דער עיקר: זי האָט זיך געדאַרפט דערטראַכטן, צי איז שוין אַלץ פאַר־לאָרן. פאַרשיידענער באַזוך האָט געשטערט צו דערטראַכטן זיך. עס איז אויך געקומען צו פאַרן אַ באַקאַנטער אָפיציר, איינער פון די, וועמעס בילדער זיינען געשטאַנען ביי איר אויפן טיש. אַ יונגער, אַ שיינער. ער איז געקומען מנחם־אַבל זיין און געוועזן זייער גוט צו איר. ער האָט געמאַכט זי כמעט צו פאַרגעסן איר פאַרדראָס. ער האָט זי אַרויסגענומען פון הויז, געבראַכט אין אַ רעסטאָראַן צו אָונטברויט, פאַרפירט זי ענדלעך צו זיך אַהיים, אום צו דער־טרינקען, וואָס זיי האָבן נישט דערטרונקען ביים עסן. ווען ער האָט זי געבראַכט צוריק צו איר אַהיים, נאָך צוועלף אַזיינער ביי־דערנאַכט, האָט זי זיך געהאַט דערטראַכט, וואָס זי האָט צו טאָן מיט אַרנאָלדן: זי האָט זיך אַוועקגעזעצט און מיט פון אַ שנאַפּס נישט זיכערער האַנט, אָבער מיט אַ קלאָרן קאָפּ אָנגעשריבן אים אַ פּריוו.

אין דעמזעלביקן אָונט איז מאַרדין געקומען מיט אַ באַזוך

צו אָלגע מאַנקאָף. ביי אַ גלעזל טיי, וואָס זי האָט געמאַכט, האָט זי אים דערציילט פון אַרנאָלדס פּאַזוך.

„דער מענטש מוז אין אייך פּאַרליבט זיין,“ האָט מאַרדין באַמערקט.

„גאַנץ מעגלעך,“ האָט זי ערנסט אַרויסגעערעדט. „כאָטש...“

האָט ער דען אין זיין קרייז אַזאַ שיינהייט נישט געפונען?

„ער האָט געוויס דאָרטן אַזעלכע שיינע געפונען און אפּשר

נאָך שענערע,“ האָט מאַרדין געזאָגט. „אַבער וואָס ער האָט אין

קיין איינער פון די מיידלעך פון זיין קרייז נישט געפונען און נישט

געקאָנט געפינען, איז אַ מאַראַלישן אָנהאַלט. דאָס האָט ער גע-

קאָנט געפינען און געפונען נאָר אין אייך.“

„יאָ, ער נויטיקט זיך אין אים זייער שטאַרק,“ האָט אָלגע

פּאַרטראַכט אַרויסגעערעדט, די בלויע אויגן אָנגעשטעלט אין דער

ווייט.

זיי האָבן געשוויגן. מאַרדין האָט געמישט דעם צוקער אין

זיין טיי, און זיין האַרץ האָט אים מאַרנע אַזוי געקלאַפּט, און אין

פנים איז אים געוועזן הייס. ער האָט אויפגעהערט צו מישן און

שטיל אַרויסגעערעדט:

„אַבער ער וועט דיך ביי מיר נישט אַוועקנעמען.“

ער האָט אויסגעשטרעקט צו איר די האַנט איבערן טיש. זי

האָט אָנגעקוקט די אויסגעשטרעקטע האַנט, איז רויט און בלייב

געוואָרן, האָט אָנגענומען די וואַרטנדיקע האַנט און אַוועקגעלייגט

אויף איר איר קאָפּ, פאַרבאָרגן איר געזיכט.

ער האָט זיך אויפגעהויבן, געגלעט איר אירע געקרייזלטע

האַר. צולעצט איינגעבויגן זיך און אַ קוש געטאָן זי אויפן קאָפּ.

אַ ציטער איז דורך איבער איר קערפּער — זי האָט לייכט

פאַרירט מיט אירע ליפּן זיין האַנט, אין וועלכער זי האָט געהאַלטן

פאַרגראָבן איר געזיכט.

דאָס איז געוועזן זייער ערשטע ליבעס־דערקלערונג.

XVII

אין וואשינגטאָן האָט אַרנאָלד אויסגעפונען, אַז ליליען ברענד און אירע עלטערן זיינען אין דעם פרימאָרגן, ווען ער איז אָנגעקומען, אַוועקגעפאָרן צוריק קיין ניו־יאָרק: מר. ברענד איז אַרויסגערופן געוואָרן אַהין טעלעגראַפיש.

אַרנאָלדן איז אַראָפּ אַ יאָך פון קאַפּ. ער האָט געפילט, אַז ער וועט מער נישט קאָנען זיצן פאַר ליליען און לאָזן זיך מאַלן. דאָס, וואָס ער האָט איבערגעלעבט מיט קעטרין, האָט אים געמאַכט פאַר אַן אַנדערן. זי, די מאַלערין, וועט, ראַכט זיך, קאָנען דערקענען, אַז עפעס איז געשען מיט איינער פון זיינע באַקן. ער האָט שוין געטראַכט פון פאַרשיידענע אַנטשולדיקונגען און אויסריידן פאַר נישט קאָנען זיצן פאַר איר. און זי איז גאָר אַוועקגעפאָרן! ער איז געוועזן צופרידן. הלוואי וואָלט קעטרין אויך געוועזן אַוועקגעפאָרן! ער האָט דאָס געזאָגט אין זיך און דערפֿיי געפילט, אַז עס פאַר דריסט אים נישט שטאַרק, וואָס קעטרין איז יאָ געוועזן אינדער־היים, און ער האָט זי געזען, געהאַט זי אַזוי נאָנט, איבערגעלעבט עפעס שטאַרקס. ער האָט געפילט, אַז ער איז מיט עפעס רייכער גע־וואָרן.

אויף מאָרגן נאָך זיין אָנקום אין וואשינגטאָן האָט ער געקריגן צוויי בריוו. ביידע פון פרויען־הענט געשריבן. ביידע פון ניו־יאָרק. ער האָט דערקענט, אַז איין בריוו איז פון קעטרין. פון וועמען איז דער צווייטער? ער האָט אים אויפגעפנט. ער איז געוועזן פון לי.

ליען ברענד. ער האָט אים אָפגעליינט אָן אַ זייט און גענומען זיך
צו קעטרינס בריוו. מיט האַרץ-קלאַפן.

„טייערער אַרנאָלד,

„דו האָסט געזען מיין שרעק איבער דעם, וואָס איז געשען.
אַז דו ביזט אוועק, בין איך נאָך לאַנג געלעגן אויף דער ערד, גע-
וויינט, געריסן זיך די האָר, געביסן זיך די האַנט — די מיאוסע,
בייזע, פאַררעטערישע האַנט, האָב געפילט, אַז איך דאַרף נאָכטאָן
מיין פּאָטער.

נאָכדעם איז מיר איינגעפאַלן, אַז איך מוז דיך זען, אָבער
האָב נישט געוויסט, וווּהין צו לויפן צו דיר. איך האָב מורא גע-
האַט אָנצורופן דיין הויז, טאַמער וואָלט דיין מוטער צוגעקומען
צום טעלעפּאָן, און דער אויפגערעגטער טאָן פון אַ מיידלשער
שטימע וואָלט זיכער אַריינגעוואָרפן די טייערע אַלטע דאַמע אין
אַ גרויסער אויפּרעגונג...”

עס איז אים אומאָנגענעם געוועזן צו לייענען אין איר בריוו
וועגן זיין מוטער. ער האָט זיך פאַרקרימט. אָנגערוקט דעם שטערן
און ווייטער געלייענט:

„שפעטער אין אָונט בין איך אוועקגעפאַרן אויפן פענסיל-
ווייניאָ-וואָקזאַל, האָפּנדיק צו טרעפן זיך מיט דיר דאָרטן. איך האָב
זיך לאַנג אַרומגעדרייט, ביז איך בין מיד געוואָרן אַריבערצוטראָגן
די בליקן פון אַלעמען, וואָס האָבן זיך געווינדערט, וואָס די איינ-
זאַמע מיידל דרייט זיך דאָ אַרום אַזוי לאַנג. איך בין זיכער, אַז
מען האָט דערפון געדרונגען פאַרשיידענע זאַכן. אָבער מיר איז
עס נישט געוועזן אינטערעסאַנט. איך בין מיד געוואָרן און אוועק-
געפאַרן צוריק אַהיים. מיט וועלכן צוג ביזטו דען אָפּגעפאַרן?

„בין זייער אַנטוישט, וואָס איך האָב דיך נישט געזען און
מיט דיר נישט גערעדט, ביי דיר נישט אויסגעבעטן קיין פאַרציי-
אונג פאַר דאָס געשעענע. טו איך עס איצטער, אַ מירע, שפעט נאָך
האַלבער נאַכט — עס איז שוין נאָך צוועלף.

„פאַרוואָס ביזטו אַנטלאָפן? פאַרוואָס האָסטו מיט מיר נישט
געטאָן, וואָס איך האָב מיט דיר געטאָן? (איך וויל עס נישט אָנ-
רופן). פאַרוואָס האָסטו מיך נישט גוט אָנגעשלאָגן? איך וואָלט זיך
איצטער נישט געפילט אַזוי אומגליקלעך און אַזוי דערשלאָגן.

„איך בעט דײך טויזנטער מאָל אום דיין פֿאַרנעבונג. דו וועסט דאָך מוחל זיין דיין משונענער, דיין צולאָזענער קעטרין? יאָ? ענטפער מיר, אַז דו האָסט מיר מוחל געוועזן, און שרייב מיר, ווען וועסטו ווידער זיין אין ניר-יאָרק. קאָן עס זיין פֿאַלד? קאָנסטו ווי-דער אָפּבעטן זיך אויף אַ פֿאַר טעג? וועסט קיין חרטה נישט האָבן. איך וועל גוט מאַכן, וואָס איך האָב שלעכט געמאַכט, און איך קאָן דיר פֿאַרזיכערן, אַז איך וועל שוין מער אַזוי זיך נישט באַ-נעמען.

„פֿאַרניב מיר די קורצקייט. איך בין מיר פֿון היינטיקן טאָג און עס איז שוין שפּעט.
„מיט חרטה און תשובה,

דיין קעטרין.”

אַרנאָלד האָט געלייענט דעם בריוו זייער לאַנגזאַם, קוים פֿאַנאַנדערקלייבנדיק זיך אין דער צודרייטער האַנטשריפט און אין די פֿאַרגרייטע ווערטער. און אפשר אויך דערפֿאַר, וואָס עס האָט אים געשווינדלט פֿאַר די אויגן פֿון קלאַפֿנדיקן האַרץ און פֿאַר-כאַפּטן אָטעם. ווען ער איז אים דורכגעקראַכן, האָט ער אים דורכ-געלייענט נאָכאַמאָל, פֿליסיקער, אומגעשטערט. דערנאָך האָט ער געלייענט פֿאַרשיידענע שטעלן — ער האָט אים נישט געקאָנט אַרויסלאָזן פֿון האַנט. עס איז געוועזן קערפּערלעכע באַרירונג, ער האָט געפֿילט קעטרין. ער האָט געגלויבט, וואָס זי האָט געשריבן. עס האָט אים געקיצלט, וואָס זי איז אַרויסגעגאַנגען אויפֿן וואַקאַזאַל און אויסגעקוקט נאָך אים די אויגן. ווען עס איז אויפֿגעשטיגן אין אים אַ צווייפֿל, האָט ער אַ קוס געטאָן אויף דעם פֿאַטשט-שטעמפֿל אויף דעם קאָנווערט. דער בריוו איז אַרויסגענומען געוואָרן פֿאַרטאָג. זי האָט אים אַריינגעוואָרפֿן אין בריוורקאַסטן נאָך צוועלף אַזייגער. זי האָט אים געשריבן שפּעט, ווען זי איז געקומען צוריק פֿון וואַקי זאַל. עס איז אמת, וואָס זי שרייבט. ער האָט דאָך געזען איר שרעק, געזען, ווי זי האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף דר'ערד... ער האָט זיך פֿלוצלונג דערפֿילט האַר און הערשער. איצטער איז זי אין זיינע הענט. איצטער דאַרף ער נאָר אויסמאַכן אַ פֿלאַן, ווי איינ-צוצווימען אָט דיראַזיקע צולאָזענע הייליקע קאַטערינע. איצטער

האָט ער געלאַכט איבער איר ווונדערן זיך, פארוואָס ער האָט זי נישט אָנגעשלאָגן, געלאַכט איבער דעם, וואָס זי, די העזעהדיקע, הוצפהדיקע, האָט נישט געקאָנט מער אַריבערטראָגן אויפן וואַמזאַל די בליקן פון די נייגיריקע. אָבער עס האָט אים פאַרדראַסן, פאַר-וואָס ער האָט זי אויסגעפעלט, נישט אָנגעטראָפן זיך מיט איר. וואָס וואָלט ער געטאָן, ווען ער וואָלט זי אָנגעטראָפן אויפן וואָס-זאַל? יא, וואָס וואָלט ער געטאָן? עס איז דאָך בעסער, אַז ער האָט זי נישט אָנגעטראָפן. ער וואָלט מסתמא פאַר איבערראַשונג אָדער בייזקייט באַגאַנגען עפעס אַ פעלער. איצטער, נאָך דעם בריוו, האָט ער צייט... ווען וועט ער טאַקע זיין נאָכאַמאָל אין ניו-יאָרק? זאַל ער זיך באַלד ווידער אָפּבעטן?

אַז ער האָט צום וויפּלטן מאָל איבערגעלייענט איר אונטער-שריפט, האָט ער זיך געכאַפט, אַז זי האָט זיך נישט אונטערגע-שריבן „דיינע מיט ליבע“... אַ, יא, ער דאַרף זיך נישט נאַרן. זי ליבט אים נישט. זי ליבט אים נישט... איז געוועזן אַנשטענדיק און ערלעך גענוג נישט צו געברויכן דאָס וואָרט, ווען זי האָט נישט דאָס געפיל. ניין, זי ליבט אים נישט. ער איז פאַר איר אַ גוטער שידוך. איצטער נאָכמער, ווי פריער. איצטער, ווען איר פאָטער איז געשטאַרבן אַן אָרעמאָן. אָבער זי האַנדלט אָפּן. זי מאַכט נישט קיין אַנשטעל. זי לינגערט נישט. דאָס איז דאָך שיין פון איר. דאָס איז דאָך ערלעך פון איר.

און איצטער האָט ער עס קלאָר און דייטלעך דערזען: קעט-ריין איז גערעכט אין יעדער באַציאונג. דאָס האָט ער זיך זייער מיאוס באַנומען, נישט זי. טאַקע, וואָס איז ער געקומען צו איר? וואָס האָט ער געוואָלט פון איר? ער ווייס, ווער און וואָס זי איז. זי איז פאַר אים קיין סוד נישט. זי האָט לכתחילה אַרויפגעבראַכט אים צו זיך אין צימער מיט דער אויסשטעלונג פון אַזויפיל מער גער-בילדער: אַט דאָס זיינען דיינע קאַנקורענטן. זיי זיינען דאָ און וועלן זיין. אויב דו ווייסט עס און ביזט אין מיר אַזוי שטאַרק פאַר-ליבט, טאָ קום און נעם אַרויס „לייסנס“... יא, דאָס דאַרף ער גוט מאַכן, וואָס ער האָט שלעכט געמאַכט. ער דאַרף נאָר שרייבן אַ בריוו און בעטן אום פאַרצייאונג. אָדער טאַקע גלייך פאַרן צוריק קיין ניו-יאָרק.

ער האָט זיך אוועקגעשטעלט ביים פענסטער פון זיין צימער, צוגעדריקט דעם הייסן שטערן צום קאלטן גלאָז, געזוכט אָפקילונג, קלאַרקייט, און עצה, אנאַליזירט, צוגעפירט צו קורצע פאַרמולעס.

ער ווייס, ווער קערטין איז? ער ווייס. — איז עס נישט אַ פאַקט, אַז נאָכדעם, ווי ער האָט זי אין זיין גייסט דערזען אויפן שענדלעכסטן אופן מיט די פאַרשיידנסטע אָפיצירן, וועלכע זי פירט אַרום אַלס שאַפּערין, איז ער אוועקגעפאַרן צו איר? דאָס איז אַ פאַקט. — ער איז משוגע נאָך איר? משוגע. פאַרוואָס האָט ער זיך דערשראָקן און איז אַנטלאָפּן, ווען זי האָט אים אָנגעבאַטן חתונה צו האָבן? פאַרוואָס? פאַרוואָס? פאַרוואָס?

דער ענטפער אויף דער לעצטער פראגע איז אים אָנגעקומען שווער. ער האָט די פאַרמולע נישט געפונען.

ענדלעך האָט ער זי דאָך אַרויסגעקריגן: ער האָט אינסטינקט-טיוו געפילט, אַז ער טאָר נישט נאָכגעבן זיין ליידנשאַפט און פאַר-מיאוסן זיך דאָס גאַנצע לעבן. דאָס איז עס. חתונה האָבן מיט קערט-רין הייסט: נאָכגעבן דער ליידנשאַפט און פאַרמיאוסן זיך דאָס גאַנ-צע לעבן. דאָס איז גאַנץ באַשטימט. וויל ער דערויף איינגיין?

און וועדליק ער האָט אַזוי געטראַכט, פאַנאַנדערגעקליבן זיך, גענומען זיך אַליין אויפן פאַרהער, איז ליליענס בריוו געלעגן אויפן שרייב-טיש פאַרגעסן, פאַרשעמט. ערשט, ווען אַרנאָלד איז צוגע-גאַנגען צום שרייב-טיש, נאָכאַמאָל אויפצונעמען קערטרינס בריוו און איבערלייענען געוויסע שטעלן, איז זיין בליק געפאַלן אויף ליה-ליענס בריוו. ער האָט אים אויפגענומען און אינטערעס. אַ בריוו, געשריבן מיט אַ רואיקער האַנט, מיט שיינע, קיילעכדיקע אותיות. ער איז געוועזן זיכער, אַז זי שרייבט אים וועגן זיין בילד. גאַנץ נישט וויכטיק אין זיין איצטיקער שטימונג. ער האָט זיך אוועקגע-זעצט אויף זיין שטול, ביים שרייב-טיש, איין פוס פאַרוואָרפן אויפן הענטל פון שטול, און געליענט:

„טייערער מר. לעווענבערג, —

„עס טוט מיר זייער לייד, וואָס פאַפּאָס געשעפטן האָבן אים אומדערוואַרט אוועקגערופן פון וואַשינגטאָן, און מיין אַרבעט אויף אייער בילד, וואָס איז איבערגעריסן געוואָרן דורך אייערע פליכטן

(ארנאלד האָט אויפגעלאַכט), וועט איצטער אָפּגעלייגט ווערן אויף אַ זייער אומבאַשטימטער צייט. עס טוט מיר נאָך דערפאַר זייער לייד, וואָס איך פיל, אַז דער פּאַרטעט איז איינע פון מיינע גע-
לונגענסטע אַרבעטן, און איך האָב נאָך דעם פאַרדראָס פון דעם קינסטלער, וואָס איז געשטערט צו דערפירן ביז צו אַ סוף זיין גע-
לונגענסטע אַרבעט, זיין מייסטערווערק. אָבער איך דאַרף אויך נישט לאָזן אומדערמאָנט דעם פאַסט, אַז אייערע זיי-שטונדן זיינען געוועזן די אָנגענעמסטע, וועלכע איך האָב געהאַט אין וואַשינג-
טאָן. און דער פאַרדראָס איז אַ טאַפּלער, וואָס איך וועל דיאָזיקע זיי-שטונדן נישט האָבן פאַר אַ לאַנגער צייט. איך ווייס נישט, צי זיי וועלן אייך פעלן, אָבער איך קאָן נישט פאַהאַלטן דעם פאַסט, אַז זיי האָבן מיר געפעלט און וועלן מיר פעלן. אפשר האָב איך אייך דאָס נישט געדאַרפט שרייבן. אָבער עס וואָלט געוועזן נישט ריכ-
טיק פון מיר נישט צו שרייבן, וואָס איך פיל אין דעם מאָמענט און וואָס עס בעט זיך אונטער דער פען.

„זאָגט מיר צו, אַז ווען עס וועט זיך אייך מאַכן צו זיין אין ניו-יאָרק אין דער נעכסטער צוקונפט, וועט איר זיך דערמאָנען, אַז אויף אייך וואָרט אַן אַרעמע פענזל-האַלטעריין, וועלכע מיינט, אַז זי געפינט איר שטיקל נשמה אין אירע פאַרבן. דערווייל אַרבעט איך טעגלעך אויף אייער בילד, און דאָס איז מיר נישט שווער, ווייל אַלע אייערע זיצונגען זיינען מיר זייער פּריש אין זכרון.

„איך וויל אייך נאָך בעטן, אַז איידער איר וועט פאַרן אין ניו-יאָרק, זאָגט איר מיר לאָזן וויסן, ווען איר וועט מיך באַזוכן, אויב איר וועט מיך וועלן באַזוכן, ווייל איך וועל זיין זייער מרויעריק, אויב אייער אומדערוואַרטעטער באַזוך וועט מיך געפיר-
נען נישט צוגעגרייט אָדער גאָרנישט געפינען אינדערהיים.

„האַפּנטלעך וועט איר געפינען די געלעגנהייט צו קומען אין ניו-יאָרק נאָך איידער מיר וועלן אַוועקפאַרן אויף אונזער זומער-
פּלאַץ אין די אדיראַנדיקס. אייער בילד וועל איך נעמען מיט זיך אין די בערג.

אייער מיט אַן אמת

ליילען ברענד.

דער בריוו האָט נישט געמאַכט אויף אים קיין שום איינ-
 דרוק. ער האָט פון אים גאָרנישט אַרויסגעלייענט. ער האָט אים
 אַ וואָרף געמאַן צום שרייב־טיש, אומגעקערט זיך צו קעטרונס
 בריוו. וואָס זאָל ער איר ענטפערן? ניין, זאָל ער איר איבערהויפט
 ענטפערן? נישט ענטפערן הייסט ברעכן מיט איר — איז אים גע-
 וואָרן טרויעריק ביי דעם געדאַנק. ניין, נאָך נישט ברעכן. וואָס
 שטערט עס, ווען ער וועט נאָך אויפהאַלטן מיט איר די פאַרבינד-
 דונג? ער דאַרף איר ענטפערן. אָבער אזוי... אָבער אזוי... אז עס
 זאָל נישט זיין קיין בראַך און נישט קיין צוואַנג.

ער האָט אַ וויילע געטראַכט, צוזאַמענגעשטעלט זיך דעם
 בריוו אין קאָפּ, גענומען זיך פאַר דער פען. איידער ער האָט נאָך
 אויפגעשריבן דאָס ערשטע וואָרט, האָט ער אַ טראַכט געמאַן, אַז
 ער דאַרף פאַרויכטיק זיין מיט אַ בריוו צו קעטרין. דאָס וועט
 שטענדיק זיין אַ דאָקומענט אין אירע הענט. און שטענדיק אַ קאָמ-
 פּראַמיטירנדיקער דאָקומענט. אָט שוין אין אָנהויב: ווי זאָל ער זי
 מיטוואַרן? „טייערע קעטרין“ — איז נישט „טייערע קעטרין“
 אַ מיטל פון נאַנטקייט? אָבער ער קאָן נישט שרייבן: „טייערע
 מיס שופּרא“ — נאָך אָט דעם מיטל קאָן ער נישט שרייבן, וואָס
 ער האָט זיך צוזאַמענגעשטעלט אין קאָפּ, און דאָרטן זיינען פאַראַן
 פּראַזן... ניין!

און פּלוצלונג איז אים העל געוואָרן אין קאָפּ: ער האָט אויפ־
 געשריבן אַן אַנזיכטס־פּאַסטקאַרטע. אויף איין זייט דער אַרעס,
 אויף דער אַנדער זייט אַ פּאַר שורות אָן אַ מיטל.
 „ווען איך וועל זיין אין ניו־יאָרק, וועלן מיר זיך זען. ווען
 איך וועל זיין אין ניו־יאָרק, ווייס איך נאָך נישט. מעגלעך, אַז אינ-
 ניכן. אייער א. 5.“

ווייל ער האָט שוין געהאַלטן אין שרייבן, האָט ער אויך לוי-
 זיען ברענד אָנגעשריבן אַ קאַרטל. מיט דערזעלביקער וואַשינגטאָן-
 נער אַנזיכט און כמעט מיט דעמועלביקן נוסח.
 און נאָך אַ בריוו האָט ער אָנגעשריבן, ווייל ער האָט גע-
 האַלטן שוין אין שרייבן צו מיידלעך: אַ גרעסערן בריוו צו אַלגא
 מאַנקאַף. אין דעם טאָג, ווען ער האָט זי געזען, האָט ער אַרויס-
 געשיקט אַ גרעסערן טשעק צו דער הילפס־געזעלשאַפּט, ביי וועל-

כער זי איז געוועזן אָנגעשטעלט. איצטער האָט ער זיך געפונען
אָנגעצויגן צו שרייבן איר:

„טייערע מיס מאַנקאַף —

„איך האָב אַרויסגעשיקט אַ טשעק, ווי איר האָט מיר גע-
ראַטן. די נדבה וועט בלייבן אַנאַנים, אָבער איר וועט זיכער פון
איר וויסן, ווייל איר וועט מסתמא זען דעם טשעק און מיין אונז
טערשריפט און ווייל איך האָב אין דעם אים באַגלייטנדיקן בריוו
געשריבן, אַז די נדבה איז אינספירירט געוואָרן פון אייך. איך
האָב עס געשריבן, נישט ווייל איך האָב געוואָלט פארשטאַרקן
איער שטעלונג אין דער הילפס-געזעלשאַפט, נאָר ווייל מיר איז אָנ-
גענעם געוועזן צו שרייבן וועגן אייך.“

ער האָט געוואָלט שרייבן נאָך. אַ גאַנץ גרויסן בריוו. ער האָט
געפילט, אַז דורך רעדן צו אַלגא מאַנקאַף וועט ער עפעס אָפּריי-
ניקן פון זיין נשמה דאָס גאַנצע העסלעכע, וואָס ער האָט אַוועק-
געטראָגן פון קעטריין. אָבער ער האָט עס נאָך נישט געקאָנט.
קעטריין האָט אויף אים געדריקט. ער איז פון איר נישט פריי גע-
וועזן. ער האָט לאַנג געטראַכט און ענדלעך געפונען, אַז ער קאָן
מער גאַרנישט שרייבן.

קעטריין איז געוועזן צופרידן מיט דעם קאַרטל. דאָס האָט איר
געבראַכט פאַרצייאונג, כאַטש דאָס וואָרט איז נישט אויסגע-
שפּראַכן געוואָרן. ער האָט פאַרשפּראַכן צו קומען צו איר, און
דאָס איז אַלץ, וואָס זי האָט געוואָלט. ער וועט געוויס קומען. אוי-
זי וועט שוין וויסן, וואָס צו טאָן, ער זאָל שוין מער פון איר נישט
אַנטלויפן — דער פאַרדאַמטער נאַר!

אָבער ליליען איז געוועזן שטאַרק אַנטוישט. זי האָט גע-
האַלטן דאָס קאַרטל, געדרייט און געווענדט עס, געזוכט מער ווער-
טער, אַנדערע ווערטער. איז דאָס אַלץ, וואָס ער האָט איר געהאַט
צו זאָגן אויף איר בריוו און אויף אַלע שעה, וואָס זיי האָבן פאַר-
בראַכט צוזאַמען? — זי איז טרויעריק געוואָרן.

אַלגא האָט געזען אין די פּאָר שורות אַ באַקרעפּטיקונג פון
דעם חשד, וועלכן מאַרדין האָט אויסגעשפּראַכן. ער מוז אין איר
פאַרליבט זיין. זי האָט באַוויזן דעם בריוו מאַרדיגען, מאַרדין האָט
אָפּגעשמייכלט:

„ער ווערט מוטיקער!“

און באַלד איז אַוועקגעגאַנגען צו אַרנאָלדן אַ בריוו מיט דעם:

דאָזיקן אינהאַלט:

„ליבער מר. לעווענבערג:

„איך וויל אייך נישט דאַנקען פאַר דער נדבה — דאָס האָבן
מסתמא שוין געטאָן די פירער פון דער געזעלשאַפט. איך וואָלט עס
כיירוויסיי נישט געטאָן, וויל איר האָט מיט איר, מיט אייער נדבה,
כאָטש זי איז אַ גאַנץ נישקשהדיקע, בלויו דערפילט אַ טייל פון
אַ גרויסער פליכט.

„אַבער פאַר אייער פריינטשאַפט צו מיר וועל איך אייך אָפּ-
דאַנקען מיט דעם, וואָס איך וועל אייך איינלאָדן צו זיין אונטער-
פירער אויף מיין חתונה, ווען מאַרדין וועט קומען בשלום צוריק
פון פאַלעסטינע, אויב איך וועל נישט אַוועקפאַרן צו אים אַהין.
איך האָף, אַז איר וועט זיך נישט אָפּזאָגן.

מאַרדין לאָזט אייך גריסן.“

אַרנאָלדן איז געוועזן ווי איינעם, וועלכער קלייבט זיך צו צו
שפּילן אין אַ לאָטעריע און געפינט אויס, אַז דער גרויסער געווינס,
צוליב וועלכן ער האָט געוואָלט שפּילן, איז שוין אויסגעשפּילט.
אַ מיאוסער פאַרדראָס און עפעס אַ פּוסטקייט.

XVIII

אַרנאַלד איז קיין ניריאַרק נישט געפאָרן. דעם גאַנצן זומער
דאָרט נישט געוועזן. די מלחמה האָט זיך פאַרצויגן, און ער האָט
זיך אָנגעהויבן מער צו אינטערעסירן מיט זיין אַרבעט. עס איז
אים געוועזן, אַז ער העלפט צו פאַרקירצן זי. די ענדערונג אין
דער באַציאונג צו זיין אַרבעט איז נאָך פאַרשטאַרקט געוואָרן
דורך זיין באַגייסטערונג פאַר ווילסאָנס באַרימטע פּערצן פּונקטן.
אַ מלחמה אָן אַ זיג. עס לאָזט זיך דאָך טאַקע אויס, אַז פּרע-
זידענט ווילסאָן האָט געמיינט די גאַנצע צייט, וואָס ער האָט גע-
זאָגט. די מלחמה וועט זיכער מאַכן די וועלט פאַר דעמאָקראַטיע
און וועט זיין די לעצטע מלחמה. די מלחמה, וועלכע וועט אָפּ-
שאַפן מלחמה. די פּערצן פּונקטן זיינען די בעסטע גאַראַנטיע. ער
האָט אַ טעות געהאַט אין פּרעזידענט ווילסאָן און ער מוז אים
איצטער געטריי דינען, כאָטש ער איז קעגן מלחמה און פּלוט-
פאַרגאַס איבערהויפּט. ער מוז העלפן פּרעזידענט ווילסאָן וואָס
גיכער און גלענצנדער דורכפירן די גרויסאַרטיקע פּערצן פּונקטן.
אַלע מוזן עס טאָן, און אַלע מוזן טאָן זייער בעסטס ערלעך און
טריי.

איצטער האָט ער געאַרבעט פאַר אַן אידעאַל און איז געוועזן
צופרידן. עס האָט זיך אים אַפילו אויסגעדוכט, אַז ער הויבט אָן זיך
צו געפינען. ער וועט ווערן ווידער ער. וועט אומקערן זיך צו זיין
גלויבן.

ער האָט אַפילו קעטרין פאַרגעסן, נישט מער פאַרלאַנגט נאָך

איר. ווען ער פלעגט זיך דערמאָנען אויף איר, האָט זיין האַרץ נישט געצאָפלט. —

איז האַרבסט האָט ער זיך נאָכאָמאָל אָנגערטראָפן מיט טערע־זען. ווידער צופעליק, אויף אַ באַל אין גרויסער געזעלשאַפט. מרס. קעלערמאַן האָט זיך דערפרייט צו זען אים, גלייך געמאַכט אים אַ פאָרווורף, פאָרוואָס ער לאָזט זיך נישט זען. האָט ער דען נישט געוואָלט, אַז זיי זיינען ווידער אין וואַשינגטאָן? טערעזע אָבער האָט זיך געהאַלטן קאַלט. אַ קאַלטע, גלייכגילטיקע האַנט, אַ קאַלט, גלייכגילטיק „ווי גייט עס?“ זי האָט אויך געפונען פאַר נויטיק צו רייצן אים, צו מאַכן אים אייפערזיכטיק. האָט צוזאַמענגענומען דאָס ביסל קאָקעטעריע, וואָס זי האָט געהאַט אין זיך, אַן אויגן־שפּיל, צו וועלכן אירע שיינע אויגן זיינען גאַרנישט נעוואַכט גע־וועזן, און אויסגעגעבן עס אויף אַ יונגן אָפיציר, וועלכער איז, קענטיק, זייער אַנטזיכט געוועזן פון דער פּלאַנדער שיינהייט.

אַרנאָלד האָט דעמאָלט געמאַכט די אַנטדעקינג, אַז ער איז גאַנץ גלייכגילטיק צו טערעזען. זיין באַגריסונג איז געוועזן אַ וואַ־דעמע. עס איז געוועזן צוגעלאָזנקייט אין איר. עס וואָלט אים אָנגענעם געוועזן, ווען טערעזע וואָלט אים געענטפערט מיט דערזעל־ביקער וואַרעמקייט. אָבער ווען זי האָט זיך אָפּגערוקט, האָט ער זיך נישט געקיימערט. ער האָט אַפילו געקאָנט פאַרגעסן, אַז זי איז דאָ.

טערעזע האָט זיך געמוזט פרעגן: שפּילט ער מיט איר? מאַכט ער אַן אַנשמעל אָדער איז עס זיין ווירקלעכקייט? זי האָט אָנגעהויבן צו ווערן נערוועז.

ביים טיש זיינען זיי געזעסן ווייט איינס פון אַנדערן. אָבער נאָך דעם טיש האָט מען געטאַנצט. אַרנאָלד איז נישט געוועזן אין קיין טאַנץ־שטימונג. געוואָלט פאַרבאָרגן זיך. מרס. קעלערמאַן האָט אים אויסגעזוכט און איינגעלאָרן צו אַ טאַנץ. ווען זיי האָבן אָפּגעטאַנצט, האָט זי אים צוגעפירט צו טערעזען מיט אַן אויסרוף: „ער איז אַ גרויסאַרטיקער טענצער!“

„פּיליכט וועט איר געפינען, אַז איך בין נישט אַזאַ גרויס־אַרטיקער טענצער,“ האָט ער געזאָגט צו טערעזען.

מרס. קעלערמאַן האָט אָנגעקוואַלן, ווען זיי האָבן זיך אוועק־

געלאָזט אין טאָני. וואָס איז דען אַ גרעסערער דערנענטערער און צונויפֿברענגער, ווי טאָני? אַך, ווען טערעזע זאָל עפעס אַרויס-טאָנען פֿון זיך איר פֿלאַנדע קאַלטקייט! איר מוטערס האַרץ האָט תפילה געטאָן.

די תפילה איז געקומען נישט אין דער ריכטיקער צייט. טע-רעזע איז געוועזן גרייט אַרויסצוטאָנען פֿון זיך איר פֿלאַנדע קאַלטקייט. זי איז געוועזן גרייט אויסצוהערן פֿון אים דאָס עפעס, וואָס ער האָט איר נישט אַרויסגעזאָגט מיט אַ יאָר צוריק אין אָנקל ריינהארטס איטאַליענישן גאַרטן. זי האָט אים גענוג גערייצט. מער וועט זי נישט. די מאַמע האָט זי אַזוי געבעטן מיט די אויגן... איצטער וועט זי שוין זיין גוט...

אַבער אַרנאָלד האָט געהאַלטן אין זיינע אַרעמס די מיידל, וועלכער ער האָט מיט אַ יאָר צוריק געוואָלט זאָגן ווערטער פֿון גרויסער וויכטיקייט, געפילט די נאָנטע וואַרעמקייט פֿון איר קער-פער, געפילט די צוגעלאָזנקייט, וועלכע ער האָט נישט געפֿונען ביי דער באַגעגענונג, געפילט, אַז טערעזע האָט אויסגעטאָן פֿון זיך דעם פֿאַנצער, אין וועלכן זי האָט אים קריגעריש באַהאַנדלט — און געוויסט, אַז זי איז אים גאָרנישט. די ווערטער פֿון גרויסער וויכטיקייט, וועלכע ער האָט געוואָלט זאָגן — וועלכע ווערטער זיינען דאָס געוועזן? ער האָט זיי נישט געהאַט אין זיך. ער האָט זיך גאָר געדאַרפט אָנשטרענגען, אום איבערהויפט צו רעדן וואָס מיט איר.

נאָט זיי דאַנק! ער איז דער אַלטער אַרנאָלד. ער איז ווידער באַלעבאָס איבער זיך אַליין. ער האָט זיין רואיקייט געפֿונען. וואָלט ער אַזוי רואיק געוועזן, ווען ער וואָלט דאָ איצטער גע-האַלטן קעטרין אין זיינע אַרעמס? זיין האַנט האָט אַ ציטער גע-טאָן. ער האָט נישט ווילנדיק נענטער צוגעדריקט צו זיך זיין מיט-טענצערין. אָבער גלייך זיך באַהערשט. ער וואָלט... ער וואָלט!... טערעזע האָט דערפילט די שטאַרקערע אומאַרמונג און דער-נאָך דאָס אָפֿלאָזן. זי האָט פֿאַרשטאַנען, אַז ער איז אַזוי אָנגע-שראָקן פֿון איר קאַלטקייט, אַז ער דערוועגט זיך נישט אפילו צו רעדן. זי מוז מאַכן דעם אָנהייב.

„דער צופאַל איז גוט צו אונז,“ האָט זי געזאָגט.

ער האָט זיך נישט געכאַפט, וואָס זי וויל דערמיט זאָגן.
 „וואָס מיינט איר דערמיט?“ האָט ער געפרעגט.
 „ער ברענגט אונז צוזאַמען.“ זי איז רויט געוואָרן.
 „אַ, יאָ,“ האָט ער קאַלט אַרויסגערעדט.

זי האָט גערעכנט, אַז זי וועט אים צוגעבן מער מוט, ווען זי וועט אויסרעכענען, ווען און אונטער וועלכע אומשטענדן האָט דער צופאַל זיי צוזאַמענגעבראַכט: די זאַמלונג פאַר די בעלגישע קינדער, ביידערנאַכט אויף מעדיסאָן עוועניו, אָנקל ריינהאַרדטס געבורטסטאָג... און איז נישט וואַשינגטאָן ריינער צופאַל? זי האָט אים געוואָלט אויספירלעך דערמאָנען וועגן דער ביינאַכטיקער באַגעגעניש אויף מעדיסאָן עוועניו. אָבער זי האָט זיך פאַרכאַפט: דאָס וועט ברענגען צו קעטרין שופרא, וועגן וועלכער זי וואָלט אים געקאַנט דערציילן אַ פאַר זייער פיקאַנטע מעשיות. דער עיקר טאַקע אַ גאַנצע געשיכטע צווישן איר און ברודער ענדריו. דאָך — זי וועט נישט רעדן וועגן קעטרין. קעטרין דאַרף פאַרגעסן ווערן. אָבער אויף אָנקל ריינהאַרדטס איטאַליענישן גאַרטן מעג זי זיך לענגער אָפּשטעלן. אַרנאָלד האָט אויף דעם נישט רעאַגירט, פאַרבייגעלאָזן פאַרביי זיינע אויערן. זי האָט זיך אָנגעהויבן צו ווונדערן. ענדלעך האָט זי געמאַכט אַ שריט ווייטער. ער איז איר אָנגעקומען שווער. אָבער זי האָט באַשלאָסן, אַז זי מוז אים מאַכן. זי האָט די גאַנצע צייט שלעכט באַהאַנדלט מר. לעווענבערג, וועלכער טאַנצט ווירקלעך אויסגעצייכנט. ער האָט דאָס רעכט צו פילן זיך באַליידיקט און האַלטן זיך צוריקגעצויגן. מוז זי מאַכן דעם שריט.

„איר זייט אויף מיר אין כעס, אַרנאָלד?“ האָט זי שטיל אַרויסגערעדט.

אַרנאָלדס האַרץ האָט אַ צאַפל געטאָן. אין זיינע אַרעמס האָט ער דערפילט נויטווענדיקייט אַ דריק טאָן זי צו זיך. קוים איינגעהאַלטן זיך. דאָך זי האָט עס דערפילט.

„אין כעס? פאַרוואָס?“ האָט ער געפרעגט, אויפגעהויבן צו איר די אויגן, אָנגעקוקט זי.

„איך האָב אייך שטענדיק באַהאַנדלט ווי אַ שונא,“ האָט זי געשמייכלט.

„איצטער זיינען מיר נעאייניקט אויף די פערצן פונקטן.“
 „ניין. נישט דאָס מיין אייך. איך בין גאָר קעגן די פערצן
 פונקטן.“

„אַ!“
 „איך האָלט, אַז דער פּרעזידענט איז צו גוט צו די הור-
 נען.“

„אַ!“
 „זיי מוזן דעררריקט און פאַרניכט ווערן.“
 „זיינען מיר ווידער נישט אייניק,“ האָט ער געלאַכט. „ווי-
 דער שונאים.“

„אַ!“ האָט זי אויסגעאַטעמט און שפּילעריש אָנגעשטעלט
 אירע ליפּן. „איך האָב גאָרנישט געוואָלט רעדן מיט אייך פּאַר-
 טיק.“

„און נישט באַהאַנדלען מיך מער ווי אַ שונא.“
 „ניין. נישט מער.“ זי האָט זיך צוגעדריקט צו אים, פאַר-
 לעגן, פאַרשעמט.

ער האָט זי ווידער אָנגעקוקט, געפילט, אַז זי איז אים
 פּרעמד. נישט דערווידערט איר שטילע, פאַרשעמטע לאַסקע.
 גראַד האָט דער טאַנץ אויפּגעהערט. ער האָט זי צוגעפירט
 צו איר מוטער.

„איך האָב ערשט דערקלערט מר. לעווענבערג, אַז איך וויל
 אים נישט מער באַהאַנדלען ווי אַ שונא.“

„כאָמש מיר זיינען נישט אייניק אויף די פערצן פונקטן.“
 „עס פרייט מיך דאָס צו הערן,“ האָט די מוטער געזאָגט
 איבערגליקלעך.

אַבער ער האָט איצטער דערזען אַ פאַרבויגענדיקן פאַ-
 קאַנטן, געזאָגט „אַנטשולדיקט“ צו מוטער און טאַכטער, געווענדט
 זיך צו דעם באַקאַנטן, נענומען אים אונטערן אָרעם, איז אַוועק
 מיט אים. ער האָט דעם באַקאַנטן גאָרנישט געהאַט וואָס צו זאָגן.
 די ווענדונג צו אים איז געוועזן אַן אויסרייד. ווען ער איז אַרויס
 מיט דעם באַקאַנטן פון דעם טאַנץ-זאַל, האָט ער זיך באַלד צור-
 זעגנט מיט אים און איז אַוועק פון דעם באַל. ער האָט געוויסט,
 אַז ער איז געוועזן זייער נישט העפלעך צו טערעזען, אַז ער איז

געוועזן האַרט. ער האָט נישט געוויסט, אז טערעזע האָט אים באַ-
 גלייט מיט טרערן-פאַרלאָפּענע אויגן און שווער אָטעמענדיק.
 אָבער ווען ער וואָלט עס געוויסט, וואָלט עס אים אויך נישט גע-
 אַרט. ער האָט געוואָלט זיין פּריי פון די שוואַכקייטן, וועלכע האָבן
 אים אַזוי לאַנג פאַרפּאָלגט. און ער האָט זיך איצטער געפילט
 פּריי. ווייל ער האָט געקאָנט זיין האַרט.

צוריק דער אַלטער אַרנאָלד, וועלכער האָט די וועלט גענאָסן
 אויף זיין אופן. געזען אין איר דאָס גרויסע ווונדער פון אַנט-
 וויקלונג. פון אַ „תּוהו־וּבּוהו־“, פון אַ כאָאָס האָבן זיך אַרויסאַנט-
 וויקלט ווונדערבארע וועלטן פון ליכט און לעבן, און איבער
 אַלץ דער אויסגעוויילטער פון אַלע באַשעפענישן — דער מענטש.
 דער מענטש מיט זיין פעאיקייט צו פאָרשן און צו פאַרשטיין און
 צו וויסן און צו טאָן גוט און שלעכט, און מיט זיין באַשטרעבן צו
 טאָן נאָר גוטס — אַ באַשטרעבן, וואָס צו דערגרייכן קעמפט ער
 שוין טויזנטער יאָרן און קומט אַלץ נענטער און נענטער צו דער
 דערגרייכונג.

די מלחמה איז געוועזן אַן אַראָפּ פון וועג, אָבער ווילסאָן
 האָט צוריק געפונען דעם וועג.
 קעטרין און די אַנדערע זיינען געוועזן זיין אייגן אַראָפּ פון
 וועג. איצטער איז ער גענעזן. פּריי פון איר. פּריי פון אַלעמען.

פערמער מייל

ענדלעך איז געקומען דער טאָג פון דער גרויסער פרייד מיט דעם סוף פון דער מלחמה. ווער עם האָט יענע פרייד נישט געזען, האָט נישט געזען, ווי אַ גאַנץ פּאָלק, מיליאָנען און מיליאָנען מענטשן פרייען זיך פון דער טיפּסטער טיפּעניש פון זייער נשמה. די בשורה, אַז די בלוטיקסטע פון אַלע בלוטיקע מלחמות האָט זיך געענדיקט, האָט אַרויסגערופן אין אַמעריקע די מענטש-לעכסטע מענטשלעכקייט. די אומענדלעכע פרייד, וועלכע די אַמע-ריקאַנער בירגער האָבן אַרויסגעשטורעמט פון זיך אין דעם טאָג פון דער בשורה אין די גאַסן פון די אַמעריקאַנער שטעט, איז נישט געוועזן די פרייד מיט דעם בלוז, וואָס די מלחמה האָט זיך געענדיקט. אַזוי טאַנצן אין די גאַסן, אַזוי זינגען, אַזוי לאַכן, אַזוי אומאַרמען איינע די אַנדערע, אַזוי ליב האָבן איינע די אַנדערע, האָבן געקאַנט נאָר מענטשן, וועלכע האָבן באַפרייט זייערע נשמות פון אַ מיאוסן קאַשמאַר, פון אַ העסלעכער באַליידיקונג. דער זיג האָט קיינעם נישט אינטערעסירט — עם האָט דאָך גע-דאַרפט זיין אַ מלחמה אָן אַ זיג. און ער איז נישט געוועזן אין קיינעם באַוווּסטזיין. אַבער אַלע זיינען פול געוועזן מיט דעם באַ-וווּסטזיין פון דעם סוף, מיט דער שיכורער שמחה פון דעם סוף. נישט מער מאַרדן, נישט מער שיקן די בעסטע מאַנהייט צו דער שחיטה, נישט מער דערנידערקן און פאַרמיאוסן די מענטשהייט, אַז מען האָט זיך געמוזט אָנהייבן צו שעמען מענטש צו זיין און צו לעבן אין אָנהייב פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, אויף וועלכן

די מענטשן-קינדער האָבן אַרויסגעקוקט, ווי אויף דעם יאָרהונט־
דערט פון גרעסערער און בעסערער מענטשלעכקייט.

קיינמאָל האָט נאָך די פרייד מיט אַ זיג נישט אַרויסגערוּפֿן
די בעסערע מענטשלעכע געפילן אין דעם זיגער. אָבער די פרייד
פון יענעם טאָג האָט דערהייבן די אַמעריקאַנער. עס איז געוועזן
אַן אויפֿאַטעמען אין איר, אַן אָפֿלייגן די בלוטיקע קליידער,
אַ בענקעניש נאָך אייביקן שלום. מען האָט דאָך געוויינט פֿאַר
פרייד — וויינען דען זיגער פֿאַר פרייד? אום צו קאָנען וויינען
פֿאַר פרייד, מוזן אָנגערירט ווערן מענטשלעכערע סטרוגעס.

אַזוי האָט אַרנאָלד אין יענעם טאָג געוויינט. געוויינט און
געלאַכט, און נישט געוויסט, וואָס צו טאָן מיט זיינע הענט, וועל־
כע האָבן געוואָלט אַרומנעמען יעדן איינציקן, וועמען ער האָט אָנגע־
געטראָפֿן אין וועג. זיין פרייד איז געוועזן אַ טאָפֿלע. ער האָט
זיך געפֿרייט, וואָס די מלחמה האָט זיך געענדיקט. אָבער ער האָט
זיך אויך געפֿרייט מיט דעם, וואָס ער האָט אַנטדעקט די בעסערע
מענטשלעכע נשמה אין דער אַלגעמיינער פרייד. די בעסערע
מענטשלעכע נשמה, אין וועלכער ער האָט געגלויבט, איז אויפֿגע־
צויגן געוואָרן צו גלויבן. די פרייד מיט דעם סוף פון דער מלחמה
און נישט מיט דעם זיג איבער דעם שונא האָט אים באַווויזן, אַז
ער איז געוועזן גערעכט. די אַמעריקאַנער האָבן די מלחמה נישט
געוואָלט. מען האָט זיי אין איר אַריינגענאַרט. זיי האָבן זיך גע־
שלאָגן, אָבער זייער האַרץ איז נישט געוועזן אין דעם שלאָגן זיך.
די מלחמה האָט נישט אויפֿגעהערט צו זיין פֿאַר זיי איינפֿאַכער־
מאָרד. דערפֿאַר האָבן זיי זיך אַזוי געפֿרייט מיט איר סוף. נאָר
די, וועלכע האָבן געוואָלט די מלחמה און געטריבן צו איר, האָבן
זיך נישט געפֿרייט, וואָס זי האָט אַזוי „פֿלוצלונג“ אויפֿגעהערט.
זיי האָבן געוואָלט נאָך און נאָך קרבנות. די מלחמה זאָל אַריבער־
געטראָגן ווערן קיין דייטשלאַנד, די זיגרייכע אַרמיען זאָלן אַרייני־
מאַשרידן אין בערלין. דאָס זיינען אָבער געוועזן די ווייניקע.
איבער דער אַלגעמיינער פרייד האָט מען זייערע שטימען נישט גע־
הערט.

ווען די ערשטע בשורה פון דעם סוף פון דער מלחמה האָט
זיך אויסגעלאָזן אַ פֿאַלשע בשורה, האָט אַרנאָלד שיר נישט גע־

סראָגן אַ האַרץ־פעלער. די פּאָר טעג ביז צום אמתן סוף פון דער מלחמה איז ער אַרומגעגאַנגען, ווי איינער, וואָס האָט געקראָגן אַ שווערן קלאַפּ איבערן קאָפּ. אָבער אין דער אייגענער צייט האָט ער געפונען אַ טרייסט אין דער האַלטונג פון זיינע מיטבירגער. אויך זיי האָבן געפילט אַזוי ווי ער. נישט אויס מורא און זאָרג פאַר דעם זיג, וועלכן זיי האָבן שוין געהאַלטן אין די הענט און וועלכער קאָן נאָך, חס־ושלום, פאַרלאָרן גיין, נאָר אויס האַס צו דער מלחמה, אויס עקל צו איר, אויס ווידערווילן און פּראָטעסט. און אַלע זיינען געוועזן זיכער, אַז די ערשטע בשורה איז נישט געוועזן קיין פאַלשע. עפעס האָט זיך געמאַכט אַ פאַרהאַלט אין דער פּראָצעדור פון שלום־מאַכן, אָבער ער וועט נישט לאַנג אָנ־האַלטן. די אַמעריקאַנער רעגירונג וועט זיכער אַלץ אָנווענדן צום שלום. וויל קיין איין פּאַלק קאָן נישט איבערלעבן אַזוי די פּרייד מיט דעם סוף פון דער מלחמה און גיין ווייטער שלאָגן זיך, מאָרדן און ווערן געמאָרדעט.

די אַמעריקאַנער זיינען אין יענע טעג געוועזן מענטשלעכע־רע מענטשן, ווערט דעם יחוס־נאָמען, וועלכן די פּאָטערס פון דער רעפּובליק האָבן איבערגעלאָזן זייער לאַנד. און אַרנאָלד איז גע־וועזן גליקלעך דערמיט. דער טאָג, ווען די אמתע בשורה פון דעם סוף פון דער מלחמה איז אָנגעקומען, האָט אים געפונען פונקט אַזוי גרייט צו פּרייען זיך, ווי אין דעם ערשטן טאָג. ער האָט אָנגע־שיכורט אַלעמען אין זיין ביוראָ, געזונגען אַ לויב־געזאַנג די פּערצן פונקטן, געטרונקען איין טאַסט נאָך דעם אַנדערן פאַר פּרעזידענט ווילסאָן. דער פּרעזידענט איז געוועזן מער ווי דער רעטער פון דער מענטשהייט. ער איז געוועזן דער רעטער פון דעם כבוד פון דער מענטשהייט. ער איז געוועזן דער רעטער פון דער מענטשלעכ־קייט.

זיין גלויבן אין דער מענטשהייט און אין איר פּראָגרעס, וועלכער האָט זיך אים אומגעקערט צוריק מיט דעם געווינענעם גלויבן אין דעם אידעאָליזם פון פּרעזידענט ווילסאָן, איז איצטער פאַרשטאַרקט געוואָרן. אַרנאָלד איז אַרומגעגאַנגען אין געהויבער נער שטימונג, ווי איינער, וועלכער האָט צוריק געווינען זיין פאַר־לאָרענעם קאַפיטאַל נאָך מיט גרויסן פּראָצענט פאַרדינסט.

ער איז געוועזן שלום מיט זיך און שלום מיט דער גאנצער מענטשהייט. די פיר יאָר פון דער מלחמה זיינען געוועזן יאָרן פון משוגעת — פון משוגעת פאר דער וועלט און פאר אים פערזענלעך. די וועלט און ער האָבן געטאָן זאכן, וועלכע זיי האָבן נישט געדארפט טאָן, וועלכע זיי זיינען געלערנט געוואָרן נישט צו טאָן. די משוגעת איז אוועק. איצטער הייבט זיך אָן דער מענטשהייטס אויפשטייג. אין יענע טעג פון גרויסן גלויבן און פולן שלום מיט זיך און דער וועלט, האָט ער אָנגעשריבן און אוועקגעשיקט צוויי בריוו: צו אַלגעמאַן און צו אפרים פעלדמאַן. אין פייער בריוו האָט ער אויסגעדריקט זיין גרויס גליק מיט דעם סוף פון דער מלחמה און מיט זיין צוריקגעוואונענעם גלויבן.

„איך פיל איצטער אויך, ווי די אַלטע כינעזער,“ האָט ער געשריבן צו אַלגעמאַן. „און די צוקונפט איז פאר מיר דאָס לאַנד פון דער אויפגייענדיקער זון. איך וועל זען איצטער באַפרייען זיך פון דער קרענק, וועלכע מר. מאַרדין האָט אָנגערופן א „פריזישע“. איך וועל אָננעמען אייער עצה: איך וועל טאָן. און איך וויל, וואָס איך האָב צו טאָן: העלפן דער מענטשהייט צו פאַרהיילן די ווונדן, וועלכע זי האָט אָנגעמאַכט מיט דער מלחמה.“

צום סוף נאָך האָט ער אָנגעזאָגט, אז ער וועט זיין גליקלעך צו זיין אונטערפירער ביי איר, געפרעגט, ווי מאַרדין איז איצטער און געלאָזט אים גריסן.

פעלדמאַנען האָט ער כמעט דאָסזעלביקע געשריבן. נאָך האָט ער זיך דאָרטן מער צושריבן וועגן פרעזידענט ווילסאָן. קוים געפונען ווערטער אויף אויסצודריקן זיין באַגייסטערונג פאר דעם רעטער פון דעם כבוד פון דער מענטשהייט.

פייער האָבן אים געענטפערט. אַלגעמאַן האָט אים גראַטולירט, וואָס ער האָט געפונען אַ גלויבן, און געוואונטשן אים גליק אין זיין ווייטערדיקער טעטיקייט.

פעלדמאַן אָבער האָט אים אָפגעגאָסן מיט קאַלטן וואַסער. ער האָט נישט געגלויבט אין דעם פרעזידענט ווילסאָן, פאַראויסגעזאָגט, אז פון די פערצן פונקטן וועט זיך גאָרנישט אויסלאָזן; ווייל זיי זיינען בלויז אַ שיינע פראַזע ביים פרעזידענט ווילסאָן, און נישט מער. מיט גרויסער קלאַרקייט האָט ער אָנגעוויזן, אז פראַנק

רייך און ענגלאַנד, וועלכע האָבן געהאַט אַ באַשטימטן אימפּעריאַל־ליסטיש־קאָמערציעלן צוועק מיט דער מלחמה, וועלן אלץ אָנ־ווענדן, אַז פון די פּערצן פּונקטן זאָל גאַרנישט ווערן. פּרעזידענט ווילסאָן, וועלכער איז אויסגעקליבן געוואָרן אויף אַ צווייטן טער־מין אויף אַ שלום־פּלאַטפּאָרם און האָט באַלד די פּלאַטפּאָרם אומ־געוואָרפּן, וועט אויך זיינע פּערצן פּונקטן אומוואָרפּן, ווי ער וועט נאָר קומען אין באַרירונג מיט דער אימפּעריאַליסטישער ווירק־לעכקייט. ער וועט זיך איר לייכט אונטערגעבן, ווייל ער, ווי זיינע פּאָרגענגער און זיינע נאָכפּאָלגער אין אַמט, מוזן זיין אירע קנעכט. דער בעסטער באַווייז — זיין פּאַרהאַלטונג צו סאַוויעט־רוסלאַנד: די אַרמיי, וועלכע ער האָט אַהין געשיקט אָן קיין שום אורזאָך. די בלאַקאַדע, וועלכע ער העלפט אויפצוהאַלטן.

„איך וויל אויך נישט צושטערן אייער גלויבן,“ האָט פּעלד־מאַן געשריבן. „האַלט זיך אין אים שטאַרק. די צוקונפּט פון דער מענטשהייט מוז זיין דאָס לאַנד פון אַן אויפגייענדיקער זון. אָבער ווען איר ווילט היילן ווגנדן פון דער מענטשהייט און פּאַרהעלפּן איר צו איר לייכטיקער, געזונטער צוקונפּט, מוזט איר זיך ערשט אַריינוואַרפּן אין קאַמף, מוזט איר ערשט אַ סך, זייער אַ סך צו־שטערן. קודם־כל טאַקע צושטערן די וועלט, וועלכע פּרעזידענט ווילסאָן וויל דערהאַלטן אין נאָמען פון אידעען און אידעאַלן, וועלכע עקזיסטירן שוין לאַנג נישט.“

פּעלדמאַנס בריוו האָט אים וויינגעטאָן, דערשראָקן אים. פּעלדמאַן האָט אַ סך זאַכן ריכטיק פּאַראַויסגעזאָגט — זאָל ער איצטער אויך גערעכט זיין? דאָס וועט זיין שרעקלעך. אָבער ער וועט נישט גערעכט זיין. די ווירקלעכקייט, די נאָנטע ווירקלעכקייט וועט עס אים באַווייזן.

אָבער די ווירקלעכקייט האָט באַווייזן, אַז די פּעלדמאַנס זיי נען געוועזן גערעכט. די טעג פון די ווערסאַלער פּאַרהאַנדלונגען זיינען געוועזן טעג פון אַנאַניע פאַר אַרנאָלדן. ער איז געוועזן זי־כער, אַז קיין איין דייטש האָט אַזוי נישט געליטן. דאָס, וואָס פּרע־זידענט ווילסאָן האָט אָפּגעלאָזן פּונקט נאָך פּונקט פון זיינע פּערצן פּונקטן, איז געוועזן אַ פּערזענלעכע קאַמאַסטראָפּע פאַר

דעם יונגן מענטש, וועלכער האָט זיך געהאַט געפונען דורך זיין גלויבן אין זיי.

אָנהויב 1920 האָט ער זיך אומגעקערט צוריק קיין ניריאָרק. אַרויס פון זיין מיליטערישן אַנצוג, אַריין צוריק אין ציוויל. און גרינטלעך: גאַרנישט אויף אים האָט נישט געטאַרט דערמאַנען מיִ ליטערישעס, כאָטש דער מיליטערישער אַנצוג האָט אים אַזוי גוט גע־קליידט, אַ סך בעסער, ווי דער ציווילער. אין דעם צוג קיין ניר־יאָרק צוריק צו זיין אַלטן לעבן האָט ער געטראַכט וועגן די פּערצן פּונקטן און די ווערסאַלער פאַרהאַנדלונגען און זיין גרויסער אַנטווישונג. עס איז אים זייער טרויעריק געוועזן, שווער אויפן האַרצן. ער האָט דאָך שוין ווידער געזען די ליכטיקע צוקונפּט, דאָס לאַנד פון דער אויפגייענדיקער זון — און וואָס איצטער? ווידער פעסימיזם, ווידער ציללאָזיקייט. ער האָט געפילט, אַז ער איז מיד אפילו צו אַן אינערלעכן פּראָטעסט. מיד — דאָס איז דאָס וואָרט. אַ גרויסע מידקייט האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אויף אים. וואָס וועט ווייטער זיין? ווי וועט זיך איצטער לעבן? האָט ער נישט געפלאַנעוועט צו טאָן עפעס? „העלפן דער מענטשהייט צו פאַרהיילן די ווונדן“? ... וואָס אַזוינס האָט ער דעמאָלט געפלאַנע־וועט?

ווען דער צוג איז צוגעקומען נענטער צו ניריאָרק, האָט ער זיך דערמאַנט קעטריין. די דערמאַנונג האָט אים געלאָזן קאַלט. גאַרנישט אָנגערירט אין אים. פּולשטענדיקע גענעזונג. ער וועט בלייבן, וואָס עס איז אים פאַרגעשריבן געוואָרן ביי זיין געבורט: אַן אייביקער בחור, דער נזיר, דער אַסקעט, וועמען די פּרויען־וועלט איז פּרעמד.

פאַר דער צייט האָט ער געקריגן פון איר אַ פאַר בריוו — זי האָט אָנגעפּרעגט, ווען קומט ער שוין, ווען וועט מען אים באַ־פּרייען. ער האָט יעדעס מאָל קורץ געענטפּערט, פאַרשפּראַכן נאָכאַי־מאָל און נאָכאַמאָל, אַז ווען ער וועט קומען קיין ניריאָרק, וועט ער זי באַזוכן. וועט ער זי באַזוכן? ניין, ער וועט עס נישט קאַנען. ער האָט צוגעמאַכט די אויגן, אַריינגעקוקט אין זיך און געזען, אַז ער קאַן זי נישט באַזוכן. עפעס איז אים צוויידער. עפעס אין אים וויל זי נישט זען. זיין האַנט וועט זיך נישט אויפ־

הייבן אַ דריק צו טאָן דאָס טיר-גלעקל; זיין מויל וועט נישט קאָ-
נען אַרויסברענגען קיין וואָרט. בעסער בלייבן אַ ליגנער, נישט
האַלטן וואָרט, איידער דורכצולעבן דעם קורצסטן באַזוך ביי קעט-
רין. זיין נשמה איז צו מיד.

אין זיין געוויסנהאַפטיקייט האָט ער באַשלאָסן אָנצושרייבן
איר אַ פּאָר ווערטער. אָבער אויך אום צו פאַרכאַפּן איר דעם וועג. זי
וועט דאָך זיכער דערוויסן זיך, אַז ער איז אין ניו-יאָרק און וועט
אים דערמאָנען זיין פאַרשפרעך, מאָנען פון אים דעם באַזוך.

ער האָט איר אָנגעשריבן, און דאָס מאָל מיט דעם טיטל:
„ליבע מיס שופרא.“ ער איז אין ניו-יאָרק, אָבער ער קאָן זי נישט
זען. ער געפינט זיך איצטער אין אַזאַ צושטאַנד, אין וועלכן ער וויל
יך צוריק באַהאַלטן אין זיין אַמאָליקער וועלט־פּרעמדקייט.

נאָך דעם אָנשרייבן האָט ער אַ טראַכט געטאָן, צי זאָל ער
אַפּשיקן דעם בריוו. וועט ער נישט זיין אַ קאָמפּראַמיטירנדיקער
דאָקומענט אין קעטרינס הענט? אָבער ער האָט געפילט, אַז עס
איז אים איצטער אַלץ איינס. ער האָט דעם בריוו אָפּגעשיקט. און
אַפילו נישט פאַרטראַכט זיך, וואָס פאַר אַ געזיכט זי וועט מאַכן,
ווען זי וועט אים קריגן.

II

אָבער ליליען ברענד וועט ער באזוכן, ווי ער האָט איר פאַרשפּראַכן אין אַ פּאָר בריוו — ענטפּערס אויף אירע בריוו און אָנפּרעגן. דאָך — ער וועט נישט קאָנען „זיצן“ פאַר איר, נישט קאָנען לאָזן זיך מאַלן. זי האָט אים אָנגעהויבן צו מאַלן אין זיין מיליטערישן אַנצוג, און ער וועט אים איצטער פאַר קיין געלט נישט אָנטאָן. ווי אַ גענעזענער פון משוגעים-הויז וואָלט נישט גע- וואָלט אָנטאָן דאָס משוגעים-העמד כאַטש אויף דער קלענסטער וויי- לע. און, אויסער דעם, האָט ער איצטער קיין געדולד נישט. עס וועט זיך אים נישט „זיצן“. זיין קאָפּ איז אים נישט דערביי. זיין געמיט איז אים שווער. און ווידער אַמאָל, אויסער דעם — אויסער דעם, וויל ער אויסווייכן פּרויען-געזעלשאַפט. דאָס „זיצן“ וואָלט אים צו אָפט צונויפגעבראַכט מיט ליליען.

ער האָט געהאַלטן וואָרט — ער האָט ליליען באַזוכט. אין דעם טאָג, ווען ער האָט אָפּגעשיקט זיין בריוו צו קערטין. די אָפּ- שיקונג פון דעם בריוו איז געוועזן פאַר אים באַפּרייאונג, פּולשטענ- דיקע באַפּרייאונג. איצטער האָט ער אַראָפּגעטרייסלט פון זיך אַלע שטעכעלעך פון דער ליידנשאַפט, מיט וועלכער ער איז געוועזן אָנ- געשטעקט. פּרויען-געזעלשאַפט וועט אים נאָנץ גלייכנילטיק זיין.

די ברענדרס האָבן געוווינט אויף ריווערסייד דרייוו. אַ באַשיי- דענע וווינונג פון אַן אַרוואַקאָט, וועלכער פאַרדינט אַ סך און פאַר- לעבט, וואָס ער פאַרדינט.

ליליען האָט זיך שטאַרק דערפּרייט מיט זיין באַזוך-אַנזאָג,

מיט אומגעדולד געווארט אויף זיין קומען, נישט געמאכט קיין סוד פון איר פרייד. זי איז געלאָפן צו דער טיר, ווען ער האָט אָנגע-קלונגען, פארכאפט דער דינסט דעם וועג און אליין אויפגעפנט די טיר, און אויסגעשטרעקט אים אַ וואַרעמע, אַנטציקטע האַנט. ווען די טיר וואָלט איצטער אַריינגעלאָזן אַן אַנדערן, נישט אַר-נאָרן, וואָלט זי געוועזן זייער אומגליקלעך.

זי איז געוועזן אַביסל אַנטוישט צו זען אים אין ציוויל. עפעס האָט איר געפעלט אין זיין דערשיינונג און עפעס האָט ער מיטגעבראכט פּרעמדס. אָבער זי האָט עס פאַרשריען אין זיך, נישט אַרויסגעוויזן עס אים אַפילו מיט אַ באַוועגונג פון אַ ברעם, און איז געוועזן אמת גליקלעך צו זען אים ווידער.

ווי לאַנג איז עס שוין? אַ-וואַ! עפעס אַ גאַנצע אויביקייט! און איז עס נישט מערקווירדיק, ווי אומדערוואַרט דאָס נישט זען זיך מער איז געקומען? עפעס ווי מיט אַ מעסער אָפגעשניטן געוואָרן. אָבער איצטער איז ער געקומען צו פלייבן אין ניר-יאָרק? ער וועט דאָך נישט אוועקפאַרן? ער איז שוין אַרויס פון דינסט, ווי? דאָס זעט זי אין זיין אַנצוג. און פּלוצלונג האָט זי זיך געכאַפט:

„איז ווי וועט עס זיין מיט מיין מאָלן?“

זי האָט גערעדט אַ סך און אויפגעלעבט. גאָרנישט די ליי-ליען, וועלכע איז געוועזן אזוי שטיל, רואיק, איינגעהאַלטן. ער איז געוועזן וואַרט-קאַרג, געענטפערט מיט יאָ און ניין. און דאָס אויך נאָך לענגערע פּויערעס. אויף איר לעצטער פּראַגע האָט ער נאָר אָפגעשמיכלט. ער וועט נאָך צייט האָבן צו זאָגן איר, אַז ער וועט מער נישט זיצן פאַר איר.

זי האָט וואָס דערפילט. דער ליכטיקער שמיכל אויף איר געזיכט האָט זיך פאַרטונקלט, איז אַראָפּ פון די ליפן, פאַרשלאָסן געוואָרן הינטער אַ שטייף צוגעמאַכטן מויל. דאָס פּיער פון די אויגן האָט זיך באַהאַלטן אונטער אַן אַבאָזשור; די אויגן זיינען געוואָרן אומבאוועגלעך. עס איז איר דורכגעלאָפן, אַז „עפעס איז נישט דאָס“... אַן אַנדערער, אַן איבערגעביטענער... עפעס איז מיט אים געשען.

עס זיינען אַריינגעקומען אירע עלטערן. דער געשפּרעך איז

געוואָרן אַלגעמייַן. איבער פּאָליטיק, די פּאַרהאַנדלונגען אין ווערסאַל, די טעג אין וואַשינגטאָן. ליליען האָט ווייניק גערעדט, די אויגן נישט אַראָפּגענומען פון אַרנאָלדן. געזוכט דעם אַלטן, נישט איבערגעביטענעם, דעם אַרנאָלד, וועלכן זי האָט געקענט און געמאַלט אין וואַשינגטאָן. דעם אַרנאָלד... זי האָט נישט גע- וואָלט דערטראַכטן.

זי האָט זיך געוונדערט, פאַרוואָס ער דערמאָנט נישט דאָס בילד. וויל ער עס גאַרנישט זען? פון העפלעכקייטס-וועגן האָט ער געדאַרפט נאָכפרעגן זיך. אָבער אויב ער, דער העפלעכער, פּרעגט נישט, מסתמא האָט ער זיין אורזאך. זי האָט ענדלעך נישט אויסגעהאַלטן. ווען עס האָט זיך געמאַכט אַן איבעררייס אין גע- שפּרעך, האָט זי געפּרעגט:

„ווילט איר גאָר אייער בילד נישט זען?“

ער האָט דערויף געענטפּערט:

„איך שלאָג זיך די גאַנצע צייט מיט דער דעה, צי זאָל איך

אָדער זאָל איך נישט.“

„פאַרוואָס זאָלט איר נישט?“

„איך האָב מורא אַ קוק צו טאָן אויף זיך אין דעם מילי-

טערישן אַנצוג.“

„אָ, ניין!“ האָט זי אויסגערופּן.

„דאָס איז אזוי. איך האָס...“

„אָ, ניין, ניין!... איר וועט אַ קוק טאָן.“

זי האָט אים איינגעלאָרן אין איר סטודיע. די עלטערן זיי-

נען נאָכגעגאַנגען, פאַרוזיכערט אים, אַז ער מוז זען דאָס בילד.

דער פּאַרטערט איז זייער געלונגען. ער זעט אויף אים גאַנץ

גרויסאַרטיק אויס.

„מעגלעך, מעגלעך...“ האָט ער געלאַכט. „אָבער איך האָס

דאָך מיין מיליטערישע דערשיינונג.“

זיין בילד איז געשטאַנען אויף איר מאָל-שטאַפּל. צוגע-

גרייט פאַר אַרנאָלדן, אָדער אפשר האָט זי נאָך געאַרבעט איבער

אים. אַרנאָלד איז געוועזן זייער שיין אויף דעם בילד. קרעפּטיק,

מיליטעריש. נאָר האָבן די פלויע אויגן געקוקט טרוימעריש, און

דאָס מויל איז געוועזן ווייך און שוואַך. זי האָט דערקלערט, אַז זי

דאַרף נאָך אַרבעטן אויפן מויל. אָנגעקומט אים דערביי מיט צו-
 דריקן אַביסל דאָס לינקע אויג. די מאָלערין איר מאָדעל. דעם
 בילד האָט נאָך געפעלט אַטמאָספּערע, די לופט אַרום דער גע-
 שטאַלט, אַ הינטערגרונט.

אַלע דריי, ליילען און אירע עלטערן, וועלכע זיינען געשטאַ-
 נען באַגייסטערטע פאַר דער אַרבעט פון זייער טאַכטער, האָבן
 געוואַרט אויף אַ וואָרט פון אַרנאָלדן. און ער האָט נישט גע-
 וויסט, וואָס צו זאָגן. ער איז זיך געפעלן געוועזן אויף דעם בילד
 און געשעמט זיך, פאַרוואָס ער איז זיך געפעלן. דער שמייכל,
 וועלכער האָט זיך באַוויזן, איז פאַרשווינדן. זיין געזיכט איז גע-
 וואָרן ערנסט. די מיליטערישע אַניפאַרם האָט אים געשטאַכן אין
 די אויגן. דער ליגן, אין וועלכן ער האָט געלעבט צוויי יאָר צייט.
 דער אַנצוג, וועלכער האָט באַהאַלטן זיין שוואַכקייט. ער האָט
 אוועקגעטראָגן זיין בליק אויף אַן אַנדער בילד, וואָס איז געהאַנגן
 גען נישט ווייט אויף דער וואַנט, ווי ער וואָלט אים אוועקגעטראָגן
 פון אַ שרעק-געשטאַלט.

„ער ליבט עס נישט,“ האָט ליילען אַרויסגערעדט, געווענדט
 צו די עלטערן גאַנץ אומגליקלעך, גאַנץ פאַרצווייפלט.

„אָ, ניין,“ האָט אַרנאָלד דערווידערט. „ווי ווייט איך פאַר-
 שטיי מאָלעריי, איז אייער אַרבעט אויסגעצייכנט. אָבער איך ליב
 זיך נישט אויף דעם בילד. ווי איך האָב איך געזאָגט: איך
 האָס זיך אין דער מיליטערישער אַניפאַרם.“

„פאַרוואָס,“ האָט מרס. ברענד געזאָגט. „איר זעט אזוי
 גוט אויס.“

„אָבער פאַלש.“

„ווי הייסט פאַלש?!“ אַלע דריי האָבן זיך אָנגעכאַפט אָן
 דעם וואָרט.

„איך מיינ עס נישט פון דעם קינסטלערישן שטאַנדפונקט
 אָדער פון דעם שטאַנדפונקט פון ענלעכקייט. איך מיינ עס פון
 מיינ אייגענעם, פון מיינ אינערן שטאַנדפונקט. איך בין גע-
 וועזן פאַלש אין דעמדאָזיקן אַנצוג. איך, וועלכער איז געוועזן
 קעגן דער מלחמה...“

„אָ, וועלן מיר דאָס בילד נישט קאָנען פאַרמזעצן!“ האָט
ליליען געזאָגט אין גרויסער אַנטווישונג.

„יאָ, איר האָט מיר פאַרשפּאַרט עס אייך צו זאָגן. איך וועל
די מיילטערישע אונפּפּאַרט מער נישט אָנמאַן אויף זיך.“

ליליען איז געבליבן שטיון פאַרן בילד מיט אַן אַראָפּגעלאָך-
זענעם קאָפּ, פאַרטרויערטע אויגן. איר מיסטערווערק, וואָס וועט
נישט פאַרענדיקט ווערן. אַ שיינער חלום, וואָס איז נישט דער-
חלומט געוואָרן ביז צום סוף.

„וועל איך ווייטער פון זכרון,“ האָט זי אַרויסגעפליסטערט.
„אין דעם קאָן איך אייך נישט אָפּהאַלטן.“
זיי זיינען אָפּגעטראָטן פון דעם בילד אין שווערער שטי-
מונג.

„קוקט נישט איצטער אויף מייע אַנדערע בילדער,“ דאָט
ליליען געזאָגט.

אַרנאָלד האָט אויפגעלאַכט.

„אָ, יאָ,“ האָט מר. ברענר געזאָגט מיט לאַכן. „נאָן אזא
באַהאַנדלונג פון אייער אייגענעם בילד, פאַרדינט איר נישט צו
קוקן אויף די אַנדערע.“

„איך באַדויער זייער שטאַרק אזוי באַשטראַפּט צו ווערן.“
זיי זיינען אַרויס פון דער סטודיע. ליילען האָט קוים גע-
קאָנט אָפּווענדן אירע אויגן פון זיין בילד.

„איך קום אייך זייער מאַדנע אויס,“ האָט ער איר געזאָגט.
ווען זיי זיינען צוריק אַרײַן אין זאַל.

„ניין, איך פאַרשטיי, אז דאָס איז ביי אייך נישט קיין קאַפּ-
רײַז.“

„פאַרוואָס זשע האָט איר מיך באַשטראַפּט, איך זאָל נישט
קוקן אויף אייערע אַנדערע בילדער?“

„מײַן פּאַטער האָט שלעכט פאַרטייטשט. איך האָב אייך נישט
געוואָלט באַשטראַפּן. אָבער אייך האָב געזען, אז דער אָנבליק פון
אייער פּאַרטערט האָט אויף אייך געמאַכט אַ שווערן איינדרוק,
פאַרזעצט אייך אין אַ שלעכטער שטימונג. אונטער אזא איינדרוק
און אין אזא שטימונג האָב איך נישט געוואָלט, איר זאָלט צוגיין

צו מיינע פילדער — אַ רחמנות אויף די פילדער. ווילט איר אפשר מוזיק?"

„אָ, איך וועל אייך זייער דאַנקבאַר זיין!"

„אייך וועל איך נישט בעטן."

„אונטער אזא איינדרוק און אין אזא שטימונג, האָט ער

געלאַכט.

זי איז געגאַנגען צו דער פּיאַנאָ, אויפן וועג שטיין געבליבן.

„ניין, איך וועל היינט אויך נישט קאָנען."

„אַ שאָד."

„און ווייסט איר, וואָס איך טראַכט? איך וועל דעם פּאָר-

טרעט נישט מער פּאַרטזעצן. איך וועל עס פאַרניכטן."

די עלטערן האָבן זיך אָנגעכאַפט:

„וואָס?!"

אַרנאָלד האָט געשוויגן. וואָס זי האָט געזאָגט, איז געווען

נאָך זיין אינווייניקסטן ווונטש. ער האָט זי אפילו געוואָלט בעטן

צו פאַרניכטן זיין פּאַרטערט, אָבער נישט דערוועגט זיך.

„איר זעט דאָך, האָט ליילען געענטפערט אירע עלטערן.

„מר. לעווענבערגן איז עס אָנגענעם."

„אָ, ניין, האָט מר. ברענר געזאָגט. „דו וועסט דאָס בילד

נישט פאַרניכטן. מר. לעווענבערג קאָן נאָך ענדערן זיין מיינונג.

די שטימונג וועט זיך בייטן."

„איך גלויב קוים, האָט אַרנאָלד געזאָגט.

ער האָט זיך צורעדט, אויסגערעדט זיין האַרץ, מתודה גע-

וועזן זיך, רואיט, געלאָסן. ער האָט זיך אַליין צוגעהערט צו זיין

נע ווערטער. צום ערשטן מאָל הויך אַרויסגערעדט זיין כאַראַקטער-

לאַזיקייט און מוטלאַזיקייט, און אַליין זיך גוט צוגעהערט צו זיין

שאַנד. ער האָט גערעדט, און דער עיקר געקומט אויף ליילען. אָבער

אָפט האָט ער געקומט בלויז אויף דער אַש, וואָס איז געשטאַנען

הויך איבער דעם פּיער פון זיין ציגאַר. דעמאָלט האָט ער גערעדט

צו זיך אַליין. און ער האָט זיך געפילט גוט, וואָס ער רעדט זיך

אזוי אויס. זיין אונטיפאַרם איז נישט געוועזן קיין פליכטדערפּי-

לונג, נאָר אַ באַהאַלטעניש, אַ קליינלעכע, פּהדנישע אַרויסדרייעניש

פון שווערערע זאַכן — ווי קאָן ער זיך זען אין איר?"

אמת, עס איז געוועזן א מאַמענט, ווען ער האָט שיר נישט שלום געמאַכט מיט איר. אָבער דער מאַמענט איז אַוועק. ער האָט זיך אויסגעניכטערט. זיין גרעסטער שמאַרץ איז זיין אַנטווישונג אין פּרעזידענט ווילסאָן. ער פילט זיך אַזוי אָפּגענאַרט.

מר. ברענד האָט פּראָטעסטירט. ער דאַרף אַזוינס נישט זאָגן. פּרעזידענט ווילסאָן!... אַ, פּרעזידענט ווילסאָן!... דער אַדוואָקאַט וועלכער איז געוועזן איינער פון די הויפט פיר-און-מער-מינוטן-רעדנער אין דער מלחמה, האָט זיך צורעדט וועגן דער גרויסקייט פון פּרעזידענט ווילסאָן און גענומען זיך דערווייזן, אַז ער, דער פּרעזידענט, איז זיך געבליבן טריי, און ער האָט געטאָן, וואָס ער האָט געמוזט טאָן. ער איז נאָכגעגאַנגען נאָך די אומשטענדן... געמוזט אַביסל נאָכגעבן... קלעמאַנסאָ און ללאַיד-דוּשאַרדוּש...

„איך גיב צו, אַז ער האָט געטאָן מסתמא, וואָס ער האָט געמוזט,“ האָט אַרנאָלד אים איבערגעריסן. „אָבער ער האָט געוויס נישט געטאָן, וואָס ער האָט פאַרשפּראַכן. ער האָט מיר געהאַט אומ-געקערט מיין גלויבן אין דער מענטשהייט. דערנאָך האָט ער אים אַזוי...“

ער האָט נישט געענדיקט, אַראָפּגעשאַרט די אַש פון דעם ציגאַר אין דעם אַש-בּעכער לעבן אים, אַנטשוויגן געוואָרן. „אַ!“ האָט מרס. ברענד אויסגערופן מיטליידנדיק און דאָך אומגלויביק. זי האָט אים אויך נישט גאַנץ פאַרשטאַנען. „איר דאַרפט אַזוי נישט רעדן,“ האָט דער אַדוואָקאַט געזאָגט און איז נישט געוואָרן אין כּעס.

ליילען האָט אויף אים געקוקט מיט אויגן, אין וועלכע טרערן האָבן אויפגעשיינט.

„איך וועל איצטער שפּילן,“ האָט זי געזאָגט און איז צו-געגאַנגען צו דער פּיאַנאָ. זי האָט אָנגעהויבן צו שפּילן די אַלעגערע-טאָ פון בעטהאווענס זיבעטער סימפּאָניע. „מיר וועלן עס שפּילן אין פיר הענט,“ האָט אַרנאָלד גע-זאָגט.

„לייאַליאַ!“ האָט זי אַנטציקט אויסגערופן. די עלטערן האָבן זיך באַדייטונגספול איבערגעקוקט. אַרנאָלד און ליילען האָבן איצטער געהערט אינגאַנצן דער

מוזיק. זיי האָבן געשפּילט איין שטיק נאָך דעם אַנדערן, אַלץ, וואָס זיי האָבן געקאָנט אין פּיר הענט. ביז ער האָט אַ קוק געטאָן אויף זיין זייגער — עס איז שוין געוועזן שפּעט.
 „איר וועט דעם פּאַרטערט מער נישט זען,“ האָט זי אים געזאָגט ביים צושיידן זיך. ער האָט איר דאַנקבאַר געדריקט די האַנט.

ער איז אַוועק פּול פּון דעם אייגענעם ווידוי און פּול פּון דער מוזיק, וואָס זיי האָבן געשפּילט. ער האָט איבערגעטראַכט זיין ווידוי און אונטערגעזונגען שטיקלעך פּון דער מוזיק. אָבער ער האָט נישט געטראַכט פּון ליליען. אז ער האָט אַ גאַנצן אַוונט פּאַר-בראַכט אין דער געזעלשאַפט פּון איינער, וועלכע האָט פּון אים אירע אויגן נישט אַראַפּגענומען, וועלכע האָט אים באַגעגנט מיט אַן אַנטציקטער האַנט און באַגלייט מיט אַ לאַשמענדיקער, אַ זיך איינבעטנדיקער. האַנט — דאָס האָט אויף אים גאָר קיין איינ-דרוק נישט געמאַכט. ער האָט די יונגע מיידל נישט געפּילט, כאַטש זי איז געוועזן שוין אין אירע איבערלעבונגען.

אָבער ליליען איז אַריין צו זיך אין סטודיע, געשטאַנען מיט פּאַרטערטע אויגן פּאַר דעם פּאַרטערט, וואָס האָט געזאָלט זיין איר מייסטער־ווערק, לאַנג, לאַנג געקוקט. דערנאָך אומגעקוקט זיך אויף דער טיר: צי קומט נישט עמעצער אַריין — און צוגעלייגט אירע ליפּן צו אַרנאָלדס געזיכט, וואָס איר פענזל האָט אַרויסגעגלעט. געשטאַנען אזוי פּאַרדבקהט, מיט דעם אויסדרוק פּון גרויסער בענ-סעניש. און אז זי האָט אַוועקגענומען די ליפּן, האָט זי אַראַפּגע-נומען דאָס בילד פּון שטאַפּל, נאָכאַמאָל אָנגעקוקט עס און אַרויס-געטראָגן פּון צימער. אַוועקגעגעבן עס איר מוטער — אויף צו באַהאַלטן.

„נישקשה,“ האָט די מוטער געזאָגט. „ער וועט עס נאָך ליב קויגן און וועט נאָך זיצן פּאַר דיר...“
 „דו האָסט אים נישט פּאַרשטאַנען,“ האָט ליליען אַרויסגע-שעפּטשעט.

אין איר בעט האָט זי זיך צוגעדריקט צו איר קישן און גע-

וויינט:

„איך ליב אים! איך ליב אים!“

III

צוויי טעג שפעטער, ווען ער איז געקומען אין זיין געשעפט, האָט ער געפונען אין וואַרט-צימער — קעטריין.

עס איז געוועזן אַ זייער קאַלטער מערץ־טאָג, און זי איז געוועזן אָנגעטאָן אין אַ מאַנטל פון פּיינסטן לאַבראַדאַר־ביבער. די באַהענטשיקטע הענט אין די קעשענעס, אָבער אַ לייכט שטרוי־היטעלע מיט בלומען איבער אירע אָפּגעשאַרענע האָר. דער פּראָסט האָט שטאַרק באַרויטלט די שוואַרץ־הנעוודיקייט פון אירע באַסן. די לאַנגע צייט, וואָס זיי האָבן זיך נישט געזען, האָט זי נישט על־טעך געמאַכט. זי האָט אַפילו יינגער אויסגעזען.

ער איז איבערראַשט געוואָרן. עס האָט אין אים אַ צאַפל גע־טאָן. שיר נישט אַרויסגערעדט אַ באַניסטערטן „העלאָו!“, אָבער פאַרכאַפט זיך, אַרויסגערעדט אַן אַביסל איבערראַשטן „העלאָו!“ און אַנטקעגנגעטראַגן איר אַ גלייכגילטיקע, גאָרנישט זאָגנדיקע האַנט.

זי איז אויפגעשטאַנען פון איר אָרט. לאַנגזאַם צוגעגאַנגען צו אים — גאַנץ נאָנט, ווי זי וואָלט אַרויפגעטרעטן אויף אים. די ברוינע אויגן אָנגעשטעלט אויף אים אומבאַוועגלעך, ווי דורכ־צושטעכן. האָט לאַנגזאַם אַרויסגענומען די האַנט פון קעשענע — עס האָט זיך געקאַנט דוכטן, אַז זי נעמט אַרויס אַ רעוואָלווער. אַריינגעלייגט די האַנט אין זיינער, אָנגעהאַנגען זיך אָן אים מיט די אויגן, און נישט געוואָלט אַוועקנעמען די האַנט. איר שטימע איז געווען טרוקן:

„העלאו! ווי גייט עס דיר?“
 „ווען ביזטו געקומען?“
 „ווען דו האָסט געגעסן.“
 „איך מײן, ווי לאַנג ביזטו שוין דאָ?“
 „אַ האַלבע שטונדע. בײ אַ האַלבע שטונדע, ווי?“ האָט זי זיך געווענדט צו דער טעלעפאָן-מידל.
 „יא, בײ אַ האַלבער שטונדע,“ האָט די מידל אָפגעענט-
 פערט.

„פאַרוואָס האָסטו מיר נישט געלאָזט וויסן?“
 „כדי דו זאָלסט אַהער נישט קומען?“ האָט זי האַרט אַרויס-
 געזויט פון צווישן די ציינער.
 ער האָט זיך אומרואיק אומגעקוקט אויף דער טעלעפאָן-
 מידל. יענע האָט איבערגעקוקט פאַרשירענע קוויטונגען און גע-
 ויעזן באַשעפטיקט. גראַד האָט זי טעלעפאָנירט.
 „איין מאָמענט,“ האָט די מידל אַריינגערעדט אין טעלע-
 פאָן און געווענדט זיך צו אַרנאָלדן. אָנגערופן אַ נאָמען און גע-
 פרעגט, צי זאָל זי אים פאַרבינדן אין זיין צימער.
 „גיט מיר אים,“ האָט אַרנאָלד געזאָגט און איבערגענומען
 בײ איר דאָס טרייבל.
 „וויילסט מײך נישט אַרייננעמען צו זיך אין צימער?“ האָט
 זי ווידער אַרויסגעזויט פון צווישן די ציינער, ווען ער האָט אָפגע-
 רעדט.

„איך לײג זיך עס איבער, צי זאָל איך עס וועלן,“ האָט ער
 שטיל אַרויסגערעדט.

„דו באַשלים בעסער, אַז דו זאָלסט וועלן.“

„איך האָב עס שוין באַשלאָסן.“

„איז נוט.“

מיט אַ האַנט-באַוועגונג האָט ער זי איינגעלאָדן צו גיין פאַר-
 רוים אין זיין צימער. דאָרטן האָט ער איר אָנגעוויזן אויף אַ שטול,
 געוואַלט זיך אַליין זעצן, אָבער זי איז צוגעגאַנגען גאַנץ נאָנט
 צו אים, צוגעדריקט זיך צו אים, אַריינגעקוקט אים אין די אויגן.
 „ביזט ברוגז אויף מיר?“

„גיין.“

„זאגסט אמת?“

„יא.“

„פארוואס האסטו מיר נישט באזוכט, ווי דו האסט מי פארשפראכן אין דייע קארטלעך?“

האב איך דיר פארשפראכן, ווען איך וועל דיר בא-

זוכן?“

„ווען דו וועסט קומען אין ניו-יאָרק.“

„אָבער ווען?“

„זאָם האָסטו נישט געשריבן.“

„זעסטו.“

„דו ביזט ברוגז.“

„ניין.“

„פארוואס גיסטו מיר נישט קיין קוש?“ זי האָט זיך אַ צו-

געטאָן צו אים מיט די ליפן.

„איך בין נישט געוויינט צו קושן מיידלעך אין מיין אפּים.“

„דיין צוקונפטיקע ווייב מעגסטו.“

„הא-הא!...“

„פארוואס לאַכסטו?“

„ווי דו האָסט עם געזאָגט.“

„וואָס האָב איך געזאָגט?“

„מיין צוקונפטיקע ווייב.“

„בין איך עם נישט?“

„איך ווייס עם נאָך נישט.“

זי האָט זיך אָפּגערוקט פון אים, אוועקגעזעצט זיך, פאָנאָר דערגעפנט דעם וואַרעמען מאַנטל, אָפּגעדעקט איר שיינעם שטאַלצן האַלז, אַ שטיק פון איר נאַקעטער ברוסט.

„ווען וועסטו עם וויסן?“ האָט זי טרוקן געפרעגט.

ער האָט זיך אוועקגעזעצט, גענומען זיין פּאַרטציגאַר, קוים ט קוק געטאָן אויף איר האַלז און ברוסט.

„גיב מיר אויך אַ סיגאַרעט“, האָט זי געזאָגט און אויסגע שטרעקט די האַנט.

זיי האָבן פאַררויכערט. ווען ער האָט איר אונטערגעטראָגן

די שוועבעלע, האָט זי מיט איר קליינעם פינגער געגלעט זיינע פינגער.

„אַלזאָ, ווען וועסטו עם וויסן?“ האָט זי איבערגעפרעגט.
 „דאָס קאָן איך דיר איצטער נישט זאָגן.“
 „ווען וועסטו מיר קאָנען זאָגן?“
 „ווען איך וועל זיין גרייט דערצו, וועל איך קומען צו דיר.“
 „האָסטו נישט איבערגעטראַכט ביז איצטער?“
 „דו זעסט'אָך.“
 „איך זע מער, וויפל דו זאָגסט מיר.“
 „פאַרוואָס פרענסטו דען?“
 „איך וויל עם פון דיר אַליין הערן.“

דער טעלעפאָן האָט זיך אַרײַנגעמישט, נישט ועלאָזן אים ווייטער פרעגן און ענטפערן. ווען ער האָט גערעדט אין טעלעפאָן, האָט זי מער אַראָפּגערוקט דעם מאַנטל, פאַרריסן דעם קאַפּ, געברענט אים מיט אירע אויגן. עם איז געווען אַ לענגערער געשפרעך. ער האָט זיך נישט געאײלט אים אָפּצוקירצן. אַ געשפרעך וועגן געשעפט, און נאָך מער וועגן אַלץ אין דער וועלט. עם האָט געשיינט, אַז ער האָט פאַרגעסן די אָנוועזנהייט פון קעמרין. ווען זיינע בליקן האָבן זי באַרירט, איז עם געוועזן אַ פאַרבײַגיין פאַר-ביי אַ גאַנץ פרעמדער. דער שמײכל, מיט וועלכן ער האָט זי אָנגעקוקט, האָט געהערט נישט איר.

זי איז געוועזן אומגעדולדיק, דער בליק בייז און בליציק, די ציינער האָבן זיך איר צונויפגעדריקט ביז ווייטאָג. ווען ער האָט געענדיקט זיין טעלעפאָן-געשפרעך, האָט זי אַ ווילע געוואַרט, געוואַלט אַן ענטפער אויף דעם, וואָס זי האָט געזאָגט. ער האָט געשוויגן. ווי ער וואַלט פאַרגעסן, וועגן וואָס זיי האָבן גערעדט. האָט זי אָנגעהויבן:

„פאַרוואָס האָסטו מיר נישט געשריבן, אַז צווישן אונז איז אַלץ אויס? פאַרוואָס האָסטו מיר געענטפערט?“
 ווידער דער טעלעפאָן. זי האָט אַ טופע געטאָן מיטן פּוס. האָט אויפגעלאַכט. דאָסמאָל איז דער געשפרעך געוועזן זייער קורץ.
 „דער אָפּים איז נישט קיין פּלאַץ אויף אויסצושפרעכן זיך,“
 האָט ער איר געזאָגט.

„טאָ קום אַוועק פֿון אָפּים.“
 „פאַרוואָס האָסטו נישט געוואַרט, ביז איך וועל קומען צו
 דיר?“

„מײן בעסטן דאַנק, מײן חכם,“ האָט זי געענטפערט מיט
 איראַניע. „איך וויל וויסן, וווּ איך האַלט מיט דיר. איך וויל גע-
 וויסהייט.“

„געוויסהייט? גוט, איך וועל זי דיר געבן.“

„שוין לאַנג צייט געוועזן.“

„עס איז אמת, וואָס איך האָב געזאָגט: איך בין אויף דיר
 נישט ברונו. איך האָב פאַרגעסן דאָס געשעענע. נאָר אין מיר גופא
 איז עפעס פאַרגעקומען, וואָס האָט מיך דערווייטערט פֿון יעדן גע-
 דאַנק פֿון חתונה האָבן.“

„פאַרוואָס-זשע האָסטו מיר נישט געשריבן, אז צווישן אונז
 איז אַלץ אויס?“

„איך האָב דיר געשריבן, וואָס איך האָב דיר איצטער גע-
 זאָגט.“

„איך האָב עס דאָרטן נישט פאַרשטאַנען און פאַרשטיי דיך
 איצטער אויך נישט. איך פאַרשטיי נישט, וואָס קאָן פאַרקומען
 אין איינעם, ער זאָל זיך פֿלוצלונג דערווייטערן פֿון יעדן גע-
 דאַנק פֿון חתונה האָבן — אזוי האָסטו עס דאָך געזאָגט? — איך
 מוז האָבן אַ באַזונדערע אינטעליגענץ, אז איך האָב עס דיר גע-
 קאַנט נאָכזאָגן נישט פאַרשטייענדיקערהייט. איך פאַרשטיי קלאָרע
 דיבורים. האָסט געדאַרפט מיר שרייבן און איצטער מיר זאָגן:
 צווישן אונז איז אַלץ אויס.“

„וואַרט אַ ווײַלע: איז צווישן אונז וואָס געוועזן?“

„ווי? דו פרעגסט?“

„געוויס פּרעג איך. איז צווישן אונז געוועזן עפעס אַ פאַר-
 שפּרעך, אַ פאַרשטענדניש? האָסטו פֿון מיר געהערט אַ וואָרט פֿון
 פאַרבינדונג?“

„און דו הייסט אַן ערלעכער מענטש, מר. אַרנאָלד לעווענ-
 בערג?“

„איך באַדויער שטאַרק, וואָס דו ביזט אַנטווישט, מיס קעט-
 רין שופּראַ.“

זי האָט אַ ווילע געשוויגן, געדריקט די ציינער, איבערגע-
לייגט עפעס.

„איז צווישן אונז אַלץ אויס?“

„אויס — אויב דו ווילסט עס הערן.“

„דאַרף איך עס טאַקע וועלן.“

ער האָט אויפגעקוקט צו איר.

„וואָס מיינסטו מיט דעם?“

„איך מיין, אַז איך דאַרף וועלן: עס זאָל זיין א ו י ס.“

ער איז אויפגעשפרונגען.

„וואָס איז עס — דראָאונגען, סטראַשונקעס?“

זיין געזיכט איז געוואָרן האַרט, זיינע אויגן האָבן אויפגע-

טיר און הייסן איר אַרויסגיין. וואָס צערעמאַניעט ער זיך מיט

איר? פאַרוואָס איז ער געוועזן אַזוי קליינמוטיק? פאַרוואָס האָט ער

איר גלייך נישט געזאָגט, אַז זי איז געקומען אומזיסט? וואָס האָט

ער פאַר איר מורא?

זי האָט זיך דערשראַקן פאַר דעם אויסדרוק פון זיין גע-

זיכט און איז מאַמענט באַגריפן, אַז מיט די סטראַשונקעס, וועל-

כע זי האָט זיך אויסגעאַרבעט, וועט זי נאָך קאַליע מאַכן. איז

איר איינגעפאַלן, אַז איצטער איז פאַסנדער צו צוויינען זיך. זי

האַט אַראָפּגעלאָזן דעם קאַפּ, דערנאָך אָפּגעקערט אים, אָנגעהויבן

שווער צו אַטעמען און פּלוצלונג באַהאַלטן דאָס געזיכט אין די

הענט און אָנגעהויבן צו וויינען. פונקט אַזאַ סצענע האָט זי נישט

לאַנג צוריק געזען אין אַ „מוווי“.

ער האָט דידאַזיקע סצענע אין אַ „מוווי“ נישט געזען

— און האָט זיך פאַרלאָרן. ער האָט געקאַנט דערוואַרטן פון איר

אַלץ אין דער וועלט: געשרויען, אויגן-אויסקראַצעניש, אַ קינזשאַל,

אַ רעוואָלווער, אָבער נישט טרערן. אָבער טרערן נישט פון כעס

און בייזקייט, טרערן נישט פון מאַכטלאָזיקייט, נאָר טרערן פון

בענקעניש, פון נישט-פאַרשטאַנען-ווערן, פון פאַרלאָרנקייט,

שמיל און איינגעהאַלטן און פאַרשעמט. טרערן, וועלכע ווערן גע-

טריקנט מיט אַ גלעט און אַ קוש און אַן אומאַרמונג. ער האָט דאָס

נישט געטאָן. אָבער ער האָט פאַרלאָרן זיין האַרטקייט און כעס.

און ער האָט באַדאַרפט באַקעמפן אין זיך דאָס אויפשטייגנדיקע געפיל, אז דידאַזיקע רייזנדיקע שיינקייט האָט ער אַמאָל געהאַלטן אין זיינע אַרעמס און משונהדיק געקושט. ער האָט עטלעכע מאָל אַ קוק געטאָן צו דער טיר פון זיין אָפּים — הערט מען דאָרטן, הינטער דער טיר, דעם שטילן געוויין? — נישט געוויסט, וואָס צו טאָן, צוזאַמענגעקנייטשט אַ שטיקל פּאַפּיר און געדריקט, געדריקט עס, ענדלעך אַ שמיץ געטאָן עס און אַרויסגעצישט:

„א, הער אויף צו וויינען.“

זי האָט אויפגעהערט צו וויינען, אויפגעהויבן דעם קאָפּ, אַרויפגערוקט דעם מאַנטל אויף זיך, גענומען צוקנעפלען אים, צוריק אויפגעפנט און אַראָפּגערוקט אים און צוגעדרייט איר קאָפּ צו אַרנאָלדן. אירע אויגן זיינען טאַקע געוועזן פאַרוויינט, אָבער דער אויסדרוק פון איר געזיכט איז נישט ווייכער געוואָרן. זי האָט געקאָנט אַרויסרופן ביי זיך טרערן, נאָכקרימען אומגליק־לעכקייט, אָבער נישט נאָכמאַכן ווייכקייט.

„קאָנסט זיך נישט פאַרשטעלן, אז מען זאָל זיך אין דיר פאַרליבן?“ האָט זי שאַרף אַרויסגערעדט.

ער האָט זי צוערשט נישט פאַרשטאַנען, האָט זי אָנגעקוקט. זי האָט אויסגעצויגן דעם האַלז—דעם האַלז, וועלכן ער האָט אַמאָל געדריקט אין גרויסער פאַרגעסנקייט, אויסגעשטעלט די ליפּן — די ליפּן, וועלכע ער האָט אַמאָל ליידנשאַפטלעך, פאַרשיכורט גע־קושט, פאַנאַנדערגעפנט זיי, געבליבן זיצן, די אוינגעדעקלעך אַראָפּגערוקט אין פאַרשמאַכטקייט.

„דו ביזט פאַרליבט אין מיר?“ האָט ער געפרעגט איראַניש, אַפּלאַכנדיק.

„אַרנאָלד!“ האָט זי אויסגערופן און איז אויפגעשפרונגען גרייט אַריינצוואַרפן זיך אין זיינע אַרעמס, אַרויפואַרפן זיך אים אויפן האַלז, ווידער פאַנאַנדערוויינען זיך.

טעלעפּאָן. קאַליע געמאַכט איר אַ סצענע. זי האָט שיר נישט אויסגעזידלט זיך הויך אויפן קול. זי איז געוואָרן ביזן אָבער ביז וואַנען ער האָט אַראָפּגענומען דאָס טרייבל, האָט זי זיך געפונען. ווען ער האָט צוגעווענדט צו איר די אויגן, מיטן מויל ביים אויפ־

נעמער, האָט ער געזען אַן אויסגעצויגענעם האַלז, אויסגעשטעלמט
ליפּן און אויסגעצויגענע בעטלענדיקע הענט.
די מיידל פּיים טעלעפּאָן האָט אים אָנגעזאָגט, אַז דרויסן
שטייען צוויי הערן, ווילן אים זען. ער האָט געענטפּערט, זיי זאָלן
וואַרטן אַ וויילע.

„איך באַדויער,“ האָט ער זיך געווענדט צו קעטרין. „וועסט
מיך מוזן פּאַרלאָזן.“

„אַ, ניין, נישט איצטער. זאָלן זיי דאָרטן לאַנג וואַרטן. שיק
זיי אַוועק. איך האָב דיר נאָך נישט געזאָגט...“

„ניין, דו וועסט איצטער אַוועק.“

„ביזט צופּרידן, וואָס דו קאָנסט מיך אַוועקשיקן.“

„גי, קעטרין!“

„ווען וועלן מיר זיך זען?“

„איך האָב דיר געשריבן, געזאָגט דיר.“

„קיינמאָל נישט?“

ער האָט געשוויגן.

„דו האָסט מיר געשריבן, איך זאָל האָבן געדולד. ווען איך

וועל ווידער פּאַרלאָזן די געדולד, וועל איך ווידער קומען.“

ער האָט געשוויגן. אין איר האָט עס געקאָכט. וואָס האַלט

זי אָפּ צו מאַכן אַ סקאַנדאַל? אָבער זי האָט אינסטינקטיוו געפּילט,

אַז דעם סקאַנדאַל מאַכן וועט זי קיינמאָל נישט אָנווערן. זי וועט

נאָך אָנגיין מיט איר ליבע־שפּיל — און זי נעמט זיך צוזאַמען,

ציט אויס האַלז און ליפּן.

„וועסט מיך אַ קוש טאָן?“

און ער האָט געענטפּערט האַרט און אומגעדולדיק:

„איך האָב דיר שוין איינמאָל געזאָגט.“

„אַ קליינעם קוש.“

„גי, קעטרין!“

„קום, באַגלייט מיך.“

ער האָט אָנגעקנייטשט דעם שטערן.

„גוט.“

אין וואַרט־צימער זיינען געוועזן די צוויי הערן אין אונטער־

האַלטונג מיט אַ פּאַר אָנגעשטעלמע, און די טעלעפּאָן־מיידל.

אַרנאָלד האָט זיך באַגריסט מיט די צוויי הערן און צוגעפירט קעט־
 רין צו דער טיר, געשטאַנען אזוי, אז זי זאָל זיך נישט קאַנען
 אַרויפֿוואַרפֿן אים אויפֿן האַלז. ער האָט זיך געריכט אויף דעם.
 אָבער ער האָט זיך נישט געקאַנט פֿאַרוואַרענען קעגן איר צונג.
 װעסטו קומען צו מיר די מעג, יאָ, טייערער?״ האָט זי
 אַרויסגע־רעדט אזוי, אז אַלע האָבן געמוזט הערן.
 אַרנאָלד האָט זיך פֿאַרלאָרן, נישט געענטפֿערט. געעפנט איר
 די טיר, אָפֿגעטראָטן.
 „יאָ?״ האָט זי איבערגעפֿרעגט און נישט געמאַכט קיין באַ־
 װעגונג אַװעקצוגיין.

„איך װעל שוין קומען,״ האָט ער שוואַך אַרויסגע־רעדט.
 זי האָט טריאומפֿירנדיק אַ שאַם געטאָן אויף אים אירע
 אויגן. אַ װאָרף געטאָן אַ פֿלייץ־בליק אויף די איבעריקע מענער
 אין דעם צימער, קאָקעטיש אויפֿגעלאַכט און — די הענט אין די
 זייטן — אַװעקגעטענצלט.

ארנאלד האָט געוויסט, אז ער וועט האָבן אויסצוטאָנצן מיט
 געטרין אַ שווערן טאָנץ, אָבער ער האָט נישט געטראַכט וועגן
 דעם, נישט געוואָלט אָפגעבן זיך מיט טראַכטן וועגן דעם. עס האָט
 אים נאָר שטאַרק פאַרדראָסן, וואָס ער איז נישט געוועזן שטאַרק
 גענוג אָפצוענדיקן מיט איר, ווען זי האָט אים באַזוכט אין זיין
 אָפּים. ער איז געוועזן שוואַך, און דאָס באַוויסטזיין דערפון האָט
 אים גענאָגט און שווער געמאַכט דאָס האַרץ. אָבער ער איז גע-
 וועזן פריי פון איר, אינערלעך פריי. ער האָט זיך געקאָנט דערמאָ-
 גען אויף איר מיט דער גרעסטער קאַלטדלוטיקייט. און גאָרנישט
 רערמאָנען זיך אויך.

ער האָט געפונען פאַרגעסנקייט אין זיין געשעפט, וואָס איז
 געגאַנגען זייט נאָך דער מלחמה נישט ווי עס דאַרף צו זיין. אָבער
 אויך אין דער אויפּרעגונג, אין וועלכער דאָס אַרומיקע לעבן, דאָס
 לעבן פון דעם לאַנד, האָט אים פאַרזעצט.

ער האָט געזען, ווי אַ וואָלקן פון שוואַרצע רעאַקציע לאָזט
 זיך אַראָפּ אויף דעם לאַנד פון דער אומאָפּהענגיקייטס־דערקע-
 רונג, וואַסס אַלץ דיקער און דיקער און דראָט צו פאַרשלינגען
 דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן.

און די געזעלשאַפט — די געזעלשאַפט, וועלכע האָט ערשט
 נישט לאַנג שטאַלצירט מיט איר דעמאָקראַטיע און געהורט הויך
 און זעלבסטבאַוויסט די שיינע ווערטער פון דעם רעוואָלוציאָנערן
 אידעאָליזם פון די בויער פון אַמעריקע, — די דאָזיקע געזעלשאַפט

האָט איצטער אויפגענומען די רעאקציע, ווי עטוואָס זעלבסטפאַרי שטענדלעכס, אויסגעשטרעקט צו איר די האַנט, ווי די דריי וואָנ־דערער אין דער ביבל צום מזרח־שטערן, צוגעדריקט זי צו איר בוזעם, אַריינגענומען זי אין זיך און דערביי נישט אויפגעהערט היפּאָקריטיש צו רעדן מיט דעם לשון פון די אלע פרייהייטן און נייטיקע דעראַבערונגען, וועלכע די רעאקציע האָט זיך צוגעקליבן צו פאַרניכטן.

די סימנים האָבן זיך געמערט.

וודס־כל, דער מיליטאַריום. עטוואָס, וואָס די מלחמה האָט געזאַלט פאַרניכטן, איז אַרויסגעקומען דער גרעסטער זיגער. די מלחמה איז אַריבער. מיט קליינעם מענטשן־פאַרלוסט און גרויסן מאַטעריעלן געוויין פאַר אַמעריקע. דער פּיינט, אין וועלכן די פאַרייניקטע שטאַטן האָבן גאָר קיינמאָל קיין פּיינט נישט געזען און נישט פאַרמוט און וועלכער איז קיינמאָל נישט געוועזן פאַר זיי קיין ווירקלעכע געפאַר, איז געלעגן צושמעטערט און פאַרניכט. אויב אין דער ווייט־ווייטסטער צוקונפט איז געוועזן די קלענסטע מעגלעכקייט, אז דייטשלאַנד זאָל ווערן געפערלעך פאַר אַמעריקע, איז זי איצטער אַבסאָלוט פאַרשווונדן.

און דאָך! און דאָך האָט אַמעריקע באַשלאָסן נישט אויסצו־נאָן פון זיך דעם באַוואַפּענונגס־פּאַנצער. ווי זי וואָלט טאַג־טעגלעך געדראַפט מורא האָבן פאַר דעם פּיינט. נישט בלויז האָט דער קאָנ־גרעס אָפּגעשטימט אויסצוהאַלטן אַ גרויסע שטייענדיקע אַרמיי, עס איז געשען עטוואָס אַ סך ערגערס. מען האָט אָנגעהויבן צו פאַרמיליטאַריזירן דעם נייט פון דעם פּאָלק, אַריינגעבן אין דעם בלוט פון יונג און אַלט — דער עיקר פון יונג — דעם סם פון מיליטאַריום. דאָס, וואָס איז פריער געוועזן אַ שרעק פאַר די קינדער אין די וויגן — דער פריישיער מיליטאַריום — איז פּלוצ־לונג געוואָרן אַן אָפּנאָט. פריער געשלאָגן און באַשפּייט, איצטער געבוקט זיך. אין ווילהעלמס פרייסן דעם קייזערס ראָק, אין וויל־כאַנס אַמעריקע דעם סאַלדאַטס מונדיר — הייליק! הייליק! היי־היי! קינדער, יונגע קינדער, קוים זייערע פּיסלעך געשטאַרקט — און שוין אין סאַלדאַטן־קליידער און סאַלדאַטן־מאַרש, אונטער הויקן־נעפּוים און פּיפּל־געפּייה.

איינמאָל אין אַ זונטאָג בייטאָג, ווען אַרנאָלד איז געזעסן ביי זיך אין צימער און געלייענט אַ בוך, האָט ער דערהערט אונטן אין גאָס פּוּיקן-קלעפּ און פּוּיפּל-געפּייה און מאַרש-שריט. אום זונט-טאָג, דעם טאָג, ווען קירך און קלויסטער הילכּן אָפּ מיט גאָטס-פּאַרכטיקע און מענטשן-ליבנדיקע פּסוקים פון דער ביבּל.

אַרנאָלד איז געוואָרן נייגעריק, צוגעגאַנגען צום פענסטער, אַרויסגעקוקט.

דאָס האָבן מאַרשירט קליינע יינגלעך, אין עלטער פון צען ביז דרייצן. אָנגעטאָן סאָלדאַטיש, אין סאָלדאַטישן מאַרש, רעכטס-לינקס, רעכטס-לינקס, אונטער די קלאַנגען פון סאָלדאַטישער מוזיק. די אַמעריקאַנער צוקונפט אין פּריסישער פּאַרגאַנגענהייט.

ער ווייס נישט, ווי דאָס איז געשען, אָבער אים איז פּלוצ-לונג ווייך געוואָרן ביים האַרצן. אַ געוויין איז אים אָנגעשטיגן צום האַלז. ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אויפן פענסטער-ברעט און זיך צווייגט.

שפעטער אין טאָג האָט אים באַזוכט זיין קוזין דושאַן און רעציילט אים פּאַרשידענע מלחמה-דערפאַרונגען. צווישן זיי אויך אַ מעשה וועגן אַ פּראַנצויזישן סערושאַנט, וועלכער האָט זיך פאַר אים באַקלאָגט, אז אן איין אַטאַקע האָט ער פאַרלאָרן זיין באַיאָ-נעט. אַריינגעשטאַכן אים אין אַ „באַש“ און נישט געקאַנט אַרויס-נעמען. צו טיף אַריינגעשטאַכן. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט מיטן פּוס אין דעם באַשם בויך. געשלעפט, געשלעפט און נישט געקאַנט אַרויסשלעפּן. פאַרדאַמטער באַש! ווי ער וואָלט צוגעהאַלטן דעם באַיאָנעט... געמוזט איבערלאָזן דעם באַיאָנעט ביים באַש אין בויך, אָבער דערפאַר אַ גוטן בריקע געטאָן אים מיטן פּוס...

לאָזט זיך אויס, אַז דערדאָזיקער סערושאַנט איז געוועזן אַ פּעלד-גלח. נאָך דער אַטאַקע, אין וועלכער ער האָט געמוזט איבערלאָזן זיין באַיאָנעט אין דעם באַשם בויך, האָט ער אָנגעטאָן אויף זיך זיין גלח-מאַנטל און אָפּגעדאַוונט מיט די סאָלדאַטן. גע-לייענט פאַר זיי פּסוקים פון דער ביבּל.

„ווייסטו אפּשר, וועלכע פּסוקים ער האָט דעמאָלט פּאַרנע-לייענט?“ האָט אַרנאָלד געפרעגט.

דושאַן האָט דערציילט דעמדאָזיקן גלח-סערושאַנט פון אַן

אנדער פראנצויזישן גלח־סאלדאט, וועלכער האָט נישט געוואָלט טויטן. ער האָט זיך געבעטן זיין אַ סאַניטאַר. האָט מען אים אויס־געזידלט. אין דעם ערשטן געשלעג, אין וועלכן ער האָט אָנטייל־גענומען, איז ער שווער פאַרווינגדעט געוואָרן. פאַרן טויט האָט ער געדאַנקט, וואָס ער שטאַרבט, איידער ער האָט עמעצן דערהרגעט. „ער איז געוועזן אַ שלעכטער פראַנצויז,“ האָט דערויף באַ־מערקט דער גלח־סערזשאַנט.

„וואָס דאַרף זיין אַ פרומער קריסט: אַ גוטער פאַטריאָט אָדער אַ גוטער קריסט?“ האָט דזשאָן אים געפרעגט.
„די מלחמה איז דער ענטפער,“ האָט דער פראַנצויז געענט־מערט.

יא, די מלחמה איז געוועזן דער ענטפער. רעליגיע האָט באַנקראַטירט, אַלע הויכע אידעאַלן האָבן באַנקראַטירט. שטאַט און האַנדל און אייגנטום האָבן זיך אַרויסגעוויזן די הייליגסטע דריי־איניקייט, און דריי מאָל הייליק זייער באַשיצער — דער מיליטאַ־ריום.

דערפאַר סאַלדאטן־פאַראַרן פון קליינע קינדער אין הייליקן זונטאָג.

דערפאַר שמאַכטן אין די געפענגענישן פון אַמעריקע הונ־דערטער יונגע מענטשן, וועלכע האָבן נישט געוואָלט אָנערקענען די הייליקייט פון דעם מיליטאַריזם און געוואַגט אָפּצוזאָגן זיך צו דינען אים. די מלחמה איז פאַרביי, דער פיינט איז פאַרניכט. אַמע־ריקע איז געוואָרן דאָס שטאַרקסטע און רייכסטע לאַנד. אָבער די דאָזיקע יונגע מענטשן מוזן געהאַלטן ווערן אונטער שלאָס און גראַמע. מען מוז זיך נוקם זיין אָן זיי, פאַרוואָס זיי האָבן נישט געוואָלט איינריכטן זייערע הענט אין פלוט אין נאָמען... אין נאָ־מען פון וואָס?... פון וועמען?...

אין נאָמען פון אַ שטאַט, וועלכער וויל שטאַרק זיין און זאָגט זיך אָפּ פון אַלע אידעאַלן, וועלכע האָבן אים געמאַכט שייַן און דערהויבן און הייליק.

אַ, בלוטיקע רעאַקציע!

און די גרויסע שאַנד פון דער פאַרפאָלגונג פון די סאָציאַ־ליסטישע אַסעמבלימען אין דעם גרעסטן און פראַגרעסיווסטן

שטאַט אין לאַנד! זיי זיינען אויסגעקליבן געוואָרן פון פּאָלק, זיי האָבן פּאַרטראַטן דאָס פּאָלק, זיי האָבן זייערע וויילער מיט קיין איין וואָרט נישט פּאַרראַטן. זייערע וויילער האָבן זיי נישט אויפֿגעפּאָדערט צוריקצוטערען. אָבער די שענדלעכע רעאַקציע האָט זיך נישט געקומערט וועגן די רעכט פון פּאָלק. זי קען נאָר מאַכט. איז שיכור פון מאַכט. און היפּאָקריטיש, רעדנדיק אַמעריקאַניזם, איז זי אַרויסגעטרעטן צו פּאַרניכטן אַלדאָס שיינע און גוטע, וואָס מען איז געוויינט געוואָרן צו פּאַרמוטן הינטער דעם וואָרט „אַמע-ריקאַניזם“.

אַ גרויסע טרויעריקייט האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אויף אַרנאָלדן. ער האָט נאָכאַמאָל איבערגעלעבט דאָס, וואָס ער האָט איבערגע-לעבט אין אָנהייב פון דער מלחמה.

אין זיין קרייז זיינען געוועזן זייער ווייניק מענטשן, וועלכע האָבן געטראַכט אזוי ווי ער. דאָס רוב גאַנץ גלייכגילטיק צו דעם, וואָס עס קומט פּאַר, און אַ סך, וועלכע זיינען געוועזן צופּרידן מיט דעם, וואָס עס קומט פּאַר. די רעאַקציע איז נישט געקומען פון אויבן, פון אַן אויטאָקראַטישער רעגירונג. זי האָט זיך גע-שפּאַרט פון אַלע זייטן. ווי פון אומציייליקע ריטן אויף אַ קאָכיקן ווילקאָן שפּאַרט זיך אַרויס פּאַרניכטנדיקע לאַווע און שטיקנדיקער דאַמף און שוועבל־גערוך.

ווען עס האָט זיך אים פּאַרוואָלט גוט אויסרעדן זיך, האָט ער זיך געזען מיט פּעלדמאַנען, באַזוכט אים אין זיין אָפּיס. אין אים האָט ער געפונען אַ מיטפילער. געפונען אין אים דעמועלעבליקן טרויער. און געווינדערט זיך, ווען פּעלדמאַן האָט אים דערקלערט, אַז יעדער קאַמף קען דער רעאַקציע איז אוממעגלעך און אויס-זיכטלאָז. נישטאָ וועמען אַנטקעגנצושטעלן, האָט דער אַרבעט־פירער געקלאָגט זיך. נישטאָ קיין אָרגאַניזירטע מאַכט. ווען אין אַמעריקע וואָלט געוועזן אַן אַרבעטער־באַוועגונג, אָרגאַניזירט אויף די פּרינציפּן פון קאַמף פּאַר אַ בעסערער און פּרייערער מענטש־הייט, וואָלטן מיר דאָ די רעאַקציע נישט געהאַט. די פּראָגרעסיוו־אָרגאַניזירטע אַרבעטערשאַפט וואָלט געקאָנט דערפּאָלגרייך באַ-קעמפּן זי. אָדער אפילו נישט צולאָזן זי. ווי זי איז איצטער, איז זי אפילו אַן אונטערשטיצונג פון דער רעאַקציע. גיט זי איר צו

שטימונג און ברכה צו אלץ, וואָס די רעאַקציע טוט. דער סאַציאַל־ליזם איז אַ גרויסער אמת און אַ ווירלעכע דערלייוונג פון דער לייַדנדיקער אַרבעטנדיקער מענטשהייט, אָבער, לייַדער, האָט ער נאָך נישט געפונען דעם וועג צום קאַפּ און האַרץ פון די אַמעריקאַנער אַרבעטער.

ווי אזוי־זשע וועט פאָרט קומען די ישועה?
אפשר דורך דער רעאַקציע אליין. די רוישישע באַלשעוויסטי־שע רעוואָלוציע האָט גערוועזן געמאַכט די אַמעריקאַנער געזעל־שאַפט. זי האָט אָנגעהויבן צו זען רויט. דאָס נוצן אויס די פירער פון דער רעאַקציע. זיי זאָגן, אז זיי מוזן דערשטיקן די שלאַנג פון דער רעוואָלוציע, איידער זי איז נאָך געבאָרן געוואָרן. אַרויפלייגן שטיינער אויפן לאָך, וואָס קאָן ווערן אַ שלאַנגען־נעסט. זיי וויסן נישט, אז אָנגעוואָרפענע שטיינער זיינען ערשט דאָס ריכטיקע שלאַנגען־נעסט. די אומזיניקע רעאַקציע וועט סוף־כל־סוף פירן צו דער רעוואָלוציאַניזירונג פון די אַמעריקאַנער אַרבעטער־מאַסן, און דער אַמעריקאַנער געזעלשאַפט בכלל.

און ביז דעמאָלט — דאָרף מען גאָרנישט טאָן?
ניין, טאָן דאָרף מען שטענדיק. דאָס טאָן איז דער טראַפּן וואַסער, וואָס קאָן אָפּשליפּן אַ גרויסן שטיין דורך אומאויפהער־לעכן פאַלן אויף אים. און עפעס ווערט שטענדיק געטאָן. דאָ און דאָרטן אַ פראַגנעסיווע צייטונג, דאָ און דאָרטן פאַלט אַ פראַגנעסיוו וואָרט.

„וואָלט איר נישט געוואָלט זיין אזא טראַפּן?“
„ווי?“ האָט אַרנאָלד לאַנגזאַם אַרויסגערעדט.
„די רעאַקציע געפינט די קעשענעס פון די אַמעריקאַנער מיליאָנערן ווייט אָפּן. דער קאַמף מיט איר מוז אויך האָבן געלט־מענטשן.“

„ליידער איבערשאַצט איר מיך,“ האָט אַרנאָלד געזאָגט.
„איך געהער נישט צו די מיליאָנערן. אָבער איך בין וויליק מיט וואָס איך קאָן. זאָגט מיר, וואָס קאָן איך טאָן.“
„וואָלט איר געקאָנט גרינדן אַ טעגלעכע צייטונג?“
„אָ, ניין. אַ טעגלעכע צייטונג פאָדערט אַ סך מער, וויפּל איך קאָן פאַרווענדן.“

„גרינדן אָדער אונטערשטיצן אַ וועכנטלעכע?“
 „מעגלעך.“

פעלדמאַן האָט אים אויסגעלייגט אַ גאַנצן פּלאַן. אין אַר-
 נאָלדן האָט זיך עפעס אָנגעצונדן. ער האָט זיך דערזען אַקטיוו און
 נוצלעך. און אַ וואַרעמקייט האָט זיך איבער אים צוגאַסן, צו-
 שמאַלצן אין אים דאָס אייז פון דעם טרויער.

„איר געדענקט אונזער געשפרעך דעם אָונט ביי דר. מע-
 ריאָן דייוויס?“ האָט ער געזאָגט. „איך האָב אויסגעדריקט די פּע-
 סימיסטישע געדאַנקען וועגן דער צוקונפט פון דער מענטשהייט.
 איך בין דעמאָלט געוועזן אין אזאַ שטימונג. אָפּער עס איז מעג-
 לעך, אַז איך האָב געטראָפּן דעם אמת. דאָך אונזער רעאַקציע דאַרף
 באַקעמפט ווערן. איבעריקנס, וואָס מאַכן אונזערע פּריינט, מיס
 מאַנקאַף און מר. מאַרדין?“

„מר. מאַרדין איז אין פּאַלעסטינע...“

„יאָ, דאָס ווייס איך.“

„און מיס מאַנקאַף איז אוועקגעפּאַרן צו אים.“

„אוועקגעפּאַרן? ווען?“

„אַ, שוין אַ לענגערע צייט צוריק.“

„און איך האָב פּאַרשפּראַכן צו זיין אונטערפירער!“

„איך האָב דאָס אויך געדאַרפט ביי זיי זיין.“

„אַ וויל מיינל.“

„און ער איז אַ ווילער בחור.“

„און מיר ביידע האָבן אָנגעוויירן אונטערפירערשאַפט,“

האָט ער זיך צולאָכט מיט אַן אומרואיקן געוואָלטן געלעכטער.

פאַרן אוועקגיין האָט ער זיך נאָך דערמאָנט צו פרעגן, וואָס

איז געוואָרן מיט דעם סאָלאַט, וועלכער האָט נישט געוואָלט

שיסן.

„אויב איר ווילט אים זען, קאָנט איר אים גלייך זען.“

ער האָט אַראָפּגענומען דאָס טרייבל פון טעלעפּאָן און גע-

בעטן, מען זאָל אים אַריינשיקן בענען.

באַלד איז אַריינגעקומען אַ הויכער זעקס-פוסער מיט בריי-

טע פלייצעס און אַ דיקן, פולן געזיכט, מיט זייער גוטע, בלויע

אויגן. פעלדמאַן האָט פּאַרגעשטעלט:

„מיון ברודער.“

ארנאלד האָט אויסגערופן: „אַ! און זייער וואַרעם געדריקט די האַנט דעם ריז.

„איך ווייס אייער געשיכטע,“ האָט ער געזאָגט. „און איך האָט טאַקע נישט געשאָסן ביז צולעצט?“

„נישט איין קויל,“ האָט בען געזאָגט. „מיינע הענט זיינען ריין.“ ער האָט אויסגעשטרעקט זיינע הענט, באַטראַכט זיי מיט ליבע און שטאַלץ.

„דערלויבט מיר צו פרעגן, פאַרוואָס זייט איך נישט געוואָרן קיין, קאַנשיענשאַס אַבדושעקטאַר?“

„צופיל רעש. איך האָב אים פיינט. אזוי האָב איך ביי מיר אָפגעמאַכט: איך וועל זיין אַ סאָלדאַט, אָבער טויטן וועל איך נישט.“

„זייט איך געוועזן אַ סך אַזעלכע?“

„שווער צו וויסן. מען קאָן קיינמאָל נישט וויסן, ווער עס שיסט און ווער עס שיסט נישט. אָבער איך האָב געקענט נאָך עטלעכע...“

„אויך מענטשן, וועלכע האָבן פיינט געהאַט רעש?“

„ניין. דאָס זיינען דווקא געוועזן אַזעלכע, וועלכע זיינען שטאַרק באַגייסטערט געוועזן פאַר דער מלחמה. זיי האָבן געגלויבט אַלץ, וואָס איז געזאָגט געוואָרן אין דער מלחמה-פראָפאַגאַנדע. אָבער אז זיי זיינען געקומען אין פראַנקרייך, האָבן זיי אַנטרעקט די ליגנס, וואָס מען האָט זיי אָנגעזאָגט. דעמאָלט האָבן זיי ביי זיך אָפגעמאַכט נישט צו מאַרדן.“

„און האָבן נישט געשאָסן?“

„קיין איין קויל נישט.“

ארנאלד האָט דערציילט דעם פאַקט מיט דעם פראַנצויזישן גלח-סאָלדאַט, וועלכער האָט נישט געוואָלט שיסן און איז דאָך געגאַנגען שיסן.

„איך בין גאַרנישט רעליגיעז,“ האָט גוטמוטיק געשמייכלט דער ריז. „מיך האָט נישט גאָט אָפגעהאַלטן פון צו שיסן און צו מאַרדן, אָבער די ליבע צום מענטש. איך האָב געהאַט אַ סך צורזאַמענשטויסונגען מיט דייטשן. איז ווען איך האָב געמוזט, האָב

איך געברויכט מיינע פויסטן. איך האָב צוגעזען, אז דער דייטש
 זאָל אויך קיין מאָרד נישט באַניין און זיך נישט פאַרשולדן אין
 מיין טויט. אין די פאַפירן פון מיין אָפטיילונג וועט איר געפינען.
 וויפל דייטשן איך האָב געפאַנגען גענומען. איך האָב זיך גערעכנט
 פאַר איינעם פון די בעסטע סאָלדאַטן."

 אַרנאָלד האָט געמוזט דענקען וועגן דעם פראַנצויזישן גלח-
 סערזשאַנט, וועלכער האָט, נעבעך, נישט געקאָנט אַרויסשלעפּן
 זיין פאַיאַנעט פון דעם דייטשן בויד.

אַרנאָלד איז אַוועק פון פּעלדמאַנען אין אַ בעסערער שטיי-
 מונג. ער וועט עפעס טאָן. ער וועט ווערן נוצלעך.
 עס האָט אים אויך געפרייט די באַגעגענונג מיט דעם סאָל-
 דאַט, וועלכער איז געגאַנגען אין דער מלחמה אויס פיינטשאפט צו
 דעם רעש פון רעקלאַמע און האָט נישט געשאַסן אויס ליבע צו
 זיינע מיטמענטשן. ער איז געוועזן אַנטציקט, וואָס עס זיינען פאַר-
 ראַן אַזעלכע מענטשן אויף דער וועלט. די וועלט איז דאָך נאָך
 אַלעמען נישט אַזוי שלעכט. און ווען די, וועלכע האָבן גוטסקייט
 און גרויסע מענטשלעכקייט אין זיך, זאָלן נאָך אונטערשטעלן דעם
 רוקן, זיין אַקטיוו, טאָן עפעס, קאָן מען ווירקלעך וואָס דערגרייכן,
 איז יעדע רעאַקציע אַ פאַרבייגייענדיקער וואַלקן.
 עס האָט געזונגען אין אים, און דערביי האָט ער געפילט, אַז
 עפעס פּעלט אים, אַז אין אים, טיף ביי אים אין האַרצן, זיצט
 אַ בענקעניש. ווען ער האָט זיך אָפּגעשטעלט אַ טראַכט צו טאָן
 וועגן דער בענקעניש, האָט ער באַמערקט, אַז זי פירט צו דער
 אוועקגעפאַרענער אַלגא מאַנקאַף.
 „אַ שאַר,“ האָט ער אַ זאָג געטאָן אין זיך. דערנאָך אויך
 אַ טראַכט געטאָן: „אפילו קיין זייערזונט נישט געשריבן!“ עס
 האָט אים פאַרדראַסן, וואָס ער האָט אַזוי ווייניק איינדרוק געמאַכט
 אויף דערדאָזיקער „ווילער מיידל“.
 עס וואַלט געוועזן אַזוי גוט, ווען ער וואַלט געקומען צו איר
 אין זיין איצטיקער שטימונג. זי איז געווען די ערשטע, וועלכע

האַט אים דערמאָנט, אז מען דאַרף „טאָן“. ער איז דורכגעגאַנגען גען אין קאָפּ די פּאָר געשפרעכען מיט איר, געזען זי לעבן זיך אין אויטאָמאָביל. פּילייכט, ווען ער וואָלט דעמאָלט געוועזן אין דער איצטיקער שטימונג פון וועלן טאָן, וועלן נוצלעך זיין — ווער ווייס? אָדער ווען זי וואָלט איצטער געוועזן אין ניו־יאָרק און נישט מאַרדינס כּלה, און ער וואָלט איצטער געקומען צו איר... אַך, יאָ! נאַריש!...

ער האָט גענומען פאַרשרייען אין זיך די בענקעניש, אַראָפּ־ריקן זי טיפּער אין האַרצן, פאַרטרייבן זי אין די געגנטן פון דעם אונטערבאווסטיוון. אָבער פון דיזעלפּיקע געגנטן איז אַרויס־געקומען אין פּולער קלאַרקייט, אז ער וואָלט איצטער געוואָלט האָבן לעבן זיך אַ פּרויען־וועזן און דורכרעדן זיך מיט איר וועגן דעם, וואָס ער לעבט איצטער דורך. עס איז דאָך גוט דער פּריינט־לעכער ליבפּולער בליק פון די פּרויען־אויגן! ווי שטאַרקנדיק ווירקט דער דרוק פון אַ פּרויען־האַנט! ער האָט קיינעם נישט. דאָך נישט די בעסטיע קעטריין! זי קאָן אָפּטויטן יעדע אויפּלעבונג. גאָט פּאָוואָר, נאָר נישט טראַכטן וועגן איר! פאַרוואָס האָט ער וועגן איר אַ טראַכט געטאָן?!... ער וועט נאָך האָבן פון איר — קאַלט און וואַרעם... ווי וועט ער טאַקע אָפּטרייסלען זי פון זיך? זי איז אַנטשלאָסן אויף סקאַנדאַל... זי וועט געוויס מאַכן סקאַנדאַל... זי וועט... אַך, ער וויל דאָך נישט טראַכטן וועגן איר!... וואָס קאָן זי אים טאָן? זי קאָן אים גאָרנישט טאָן!... זי וועט אים גאָרנישט טאָן... און פאַר וועמען האָט ער מורא צו האָבן?... אין וועמעם אויגן קאָן זי אים קאַליע מאַכן?... ער האָט קיינעם נישט, קיינעם נישט... אַלגא מאַנסקאָף איז ווי אַ מעטעאָר דורכגעגאַנגען. אויפ־געשיינט און אַוועק. און ווי דער מעטעאָר האָט זי אפילו נישט געוויסט, אז זי האָט עמעצן אויפגעשיינט, עמעצן עפעס באַ־לויכטן... מעריאָן, טערעזע — גאָרנישט צו אים... ווען מעריאָן וואָלט געוועזן אין שטאָט, וואָלט ער צו איר אַרײַן, דורכגערעדט זיך מיט איר. זי איז טאַקע אים גאָרנישט, אָבער עס וואָלט געוועזן אָנגענעם מיט איר צו רעדן. זי וואָלט אים פאַרשטאַנען, וואָלט אים צוגעגעבן מוט. זי איז אַן אָפּשיין פון אַלגא מאַנסקאָף. מיט טערעזען איז נישטאָ וואָס צו רעדן. זי וואָלט זיך נאָר דערשראַקן

פאר זיינע אידעען. דידאָזיקע מיידל און איר גלייכן זיינען דאָך די שפּיז, מיט וועלכער די רעאַקציע נערט זיך. די פּערצן פּונקטן זיינען איר געוועזן צוויידער, האַ-האַ!...

ער האָט זיך דערמאָנט אויף ליליען ברענר. זי איז אים גאָר פון קאָפּ אַרויס, און פּלוצלונג אַרויסגעקוקט ווי פון אַ באַהאַלטע-ניש. ער האָט איצטער דערזען אירע פּאַרטערטע אויגן, מיט וועלכע זי האָט אים אָנגעקוקט, ווען ער האָט אַרויסגערעדט זיין ווירוי. און ערשט איצטער, דאַכט זיך, האָט ער באַגריפּן די פּינ-קייט, מיט וועלכער זי האָט אַרויסגעזאָגט, אַז זי גייט שפּילן. און ווי צאַרט זי האָט אַרויסגעפּילט, וואָס זי זאָל שפּילן.

ער האָט אַ קוק געטאָן אויפן זייגער. פיר נאָכמיטאָג.

ער איז אַרײַן אין אַ טעלעפּאָן-ביידל און אָפּגערופן די ברענרס. מר. און מרס. ברענר זיינען נישט געוועזן אינדערהיים, אָבער מיט ברענר. ליליען איז צוגעקומען צום טעלעפּאָן, איבערגליקלעך צו הערן זיין שטימע. ווען ער האָט געזאָגט, אַז ער וואָלט געוואָלט זי באַזוכן, האָט איר שטימע פּאַרראַטן איר פּרייד. ווען זאָל ער? - א, אויב ער איז איצטער פּריי, קאָן ער אפּילו גלייך.

„איז קום איך גלייך.“

זי האָט אים אויפגענומען אין איר סטודיע. אַ גוטער, גליק-לעכער שמייכל אויף איר געזיכט. אין איר באַגריסונג איז געלעגן אַ גליקלעך אויפלאַכן. אָבער באַלד האָט זי זיך צוזאַמענגענומען, באַהאַלטן זיך, פּאַררוקט זיך אין זיך. זי זאָל זיך נישט פּאַרראַטן.

זי האָט נאָכגעקוקט זיין בליק, מיט וועלכן ער האָט געזוכט זיין בילד.

„נישטאָ דאָס בילד,“ האָט זי געזאָגט.

„גרויסאַרטיק!“ האָט ער אויסגערופן. „איצטער וועל איך קאָנען רואיקער באַטראַכטן די אַנדערע בילדער.“

„אָבער נישט איצטער. שפּעטער.“

„פּאַרוואָס?“

„ווייל איצטער, ווייל איך, זאָלט איר זיך זעצן אַט-אַדאָ

לעבן מיר, — זי האָט אים אָנגעוויזן לעבן זיך אויף דער קוֹשעטקע — „און מיר וועלן אַביסל רעדן.“

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט לעבן איר אויף דער קושעטקע און דערציילט פון זיינע אינערע איבערלעבענישן, ווי אַ פּאַרטזע צונג פון זיין ווידוי. זי האָט זיך צוגעהערט זייער אויפּמערקזאַם, אַ פּאַר מאָל נאָר צוגעדריקט דאָס לינקע אויג — דערזען עפעס מאָלערישעס. אָבער גלייך אַוועקגעטריבן עס פון זיך. צוגעהערט, געוואַלט גאָרנישט דורכלאָזן.

„און אין אַט דער שטימונג בין איך געקומען צו איך — אויסרעדן זיך!“ האָט ער פריילעך געענדיקט.

און זי האָט דערויף געזאָגט, שטייל און געלאָסן:

„דאָס איז געוועזן פּיין, און איך בין דאַנקבאַר אייער שטיימונג, וועלכע האָט איך געבראַכט. אָבער, ליידער, האָב איך איך נישט גאַנץ פאַרשטאַנען.“

דאָס איז געוועזן ווי אַן אָפּקילונג.

„פאַרוואָס? וואָס האָט איר נישט פאַרשטאַנען?“ האָט ער פאַרווונדערט געפרעגט.

„איך האָב איך געזאָגט אַמאָל, ביי אונזער ערשטער פּאַר געגעניש, אַז איך פאַרשטיי נישט מלחמה. וואָס איר האָט מיר איצטער דערציילט, שמעקט אויך מיט מלחמה.“

ער האָט זיך פאַנאָדערנגעלאַכט, אָנגענומען איר האַנט, האַר־ציק געפעטשלט, געדריקט.

„דאָס איז געוועזן גוט. איצטער פאַרשטיי א י ד.“

„איך האָב נישט קיין ווייטן אויסבליק — אויף פעלקער און לענדער. אַפילו נישט אויף דאָס, וואָס קומט פּאַר אין איין פּאַלק. איך האָב עס נישט אין מיר. איך האָב גאָר מורא דערפאַר. ווען איך הער רעדן פּאָליטיק, ווונדער איך זיך און פאַרשטיי גאָרנישט. עס איז אפשר נאַריש און ווייניק אַנטוויקלונג, אָבער אַזוי בין איך. קאָן מיר נישט העלפן. בין מיר א ל י ו גענוג — איר פאַרשטייט דאָס? ווי איך וואַלט געמאַכט אַרום זיך אַ קליינעם קרייז: אַט אין אים שטייסט, לעבסטו דיין לעבן, גייסטו נאָך דיר נע ליבשאַפטן, דייע קאַפּריזן, דייע קלייניקייטן, וועלכע זיינען

פאר דיר די גרעסטע זאכן. דאָס רוף איך: בין מי ר אַליין גע-
נוג. איר פאַרשטייט דאָך."

ער האָט ווידער געפעטשלט איר האַנט.

"איך פאַרשטיי. איך טראַכט אפילו: אפשר וואָלט גוט גע-
וועזן, ווען אלע וואָלטן אזוי געוועזן. אפשר וואָלט דאָס דעמאָלט
געוועזן דאָס אידעאלע מענטשלעכע לעבן."

"זעט איר, און איך האָב דאָס קיינמאָל נישט אַ טראַכט
געמאָן, און וועל עס נישט אַ טראַכט טאָן."

"גערעכט. ווען איר וואָלט דאָס אַ טראַכט געמאָן, וואָלט איר
שוין געקוקט אַריבער דעם צירקל, וועלכן איר האָט געמאַכט אַרום
זיך."

"דערפאַר, פאַרשטייט איר, האָב איך אייער איצטיקע
איבערלעבעניש נישט געקאָנט..."

"איך פאַרשטיי. און האָב נישט קיין חרטה, וואָס איך האָב
איך דערציילט. איר האָט אזוי גוט געהערט, אז מיר האָט זיך
געדוכט, אז איר סימפּאָטיזירט מיט יעדן וואָרט, וואָס איך זאָג
אַרויס."

"אייערע אויגן האָבן אזוי געלויכטן, און איך האָב גע-
זען..."

ער האָט זיך צולאַכט:

"די מאָלערין!"

"איר האָט דאָך אויף מיר קיין פאַראיבל נישט," האָט זי
שטיל אַרויסגערעדט. "אַבער איך האָב אויך גוט געהערט, יעדעס
וואָרט, יעדן געדאַנקען-קנייטש, אזוי צו זאָגן."

"יא, יא. דאָס זיינען געוועזן פאַר איך קנייטשיקע געדאַנ-
קען."

"א, ניין, אזוי האָב איך עס נישט געמיינט!"

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט אומרואיקע אויגן. ער האָט גע-
לאַכט, באַרואיקט זי מיט פעטשלען די האַנט.

"איך ווייס, אז איר האָט עס אזוי נישט געמיינט. אַבער
פאַרוואָס פאַרדריסט מיר, וואָס איר קאָנט מיר נישט גאַנץ פאַר-
שטיין?"

זי האָט אַראָפּגעלאָזן דעם קאַפּ:
 „עס טוט מיר זייער, זייער לייד.“
 זיי זיינען געוועסן אַ ווילע שטיל. דערנאָך האָט זי אויפגע-
 הויב; אויף אים אירע אויגן, גאַנץ טרויעריקע אויגן, אַ קוק גע-
 טאָן, ווי זי וואָלט אָפּגעשלאָסן מיט דעם קוק אירע געדאַנקען, און
 אַרויסגערעדט:

„ווילט איר אָנקוקן מייע אַרבעטען?“
 „אַ, יאָ! איר וועט אַנטשולדיקן!“ האָט ער געזאָגט, אַנט-
 שולדיקנדיק זיך, וואָס ער האָט עס שוין לאַנג נישט געמאָן, און
 איז אויפגעשפרונגען פון זיין זיץ. ער האָט אָנגעהויבן אַרומצוגיין
 פון בילד צו בילד: פּאַרטרעטן, פּיזאַזשן, שטיל-לעבנס אין
 אייל-פאַרבו, אין וואַסער-פאַרבו, מיט פליישטיפט. אַלץ קליינע
 זאַכן, דער אויסדרוק פון איינער, וועלכע האָט איינגעענגט איר
 נשמה אין אַ קליינעם קרייז. אַלע שיין איינגעדראַמט. זי האָט אים
 אויפּמערקזאַם געמאַכט: אויך די ראַמען האָט זי אַליין געמאַכט.
 די ראַם איז אַ טייל פון דעם בילד, האָט זי דערקלערט, זיין אָפּ-
 גרענעצונג און דערנאַנצונג. דערפאַר דענקט זי, אַז דער קינמטלער
 אַליין מוז זי מאַכן. ער וועט זי בעסער צופאַסן, אַריינטאָן אין איר
 כער ליבע. יאָ, מער ליבע. דאָס איז זייער גויטיק. אַ זייטיקער ראַ-
 מען-מאַכער קאָן עס נישט.

„דאָס איז אַ גוטער געדאַנק“, האָט ער געזאָגט. ער האָט
 הנאה געהאַט פון אים. איצטער האָט ער געקוקט אויף בילד און
 ראַם. געוואָלט דערקענען די דערנאַנצונג פון דעם בילד און די
 ליבע.

זי האָט פאַרשטאַנען, וואָס ער זוכט.
 „דאָס ליגט אין דער ליניע“, האָט זי געזאָגט. „אין דער
 ליניע, ווי אויך פיר צו די ראַם צום בילד. אויך מוז אָבער זאָגן,
 אַז אפּשר איז די גאַנצע געשיכטע מייע אין איינבילדעניש. קיי-
 נער האָט נאָך קיינמאַל נישט באַמערקט אין מייע ראַמען, אַז זיי
 זיינען עפעס ספּעציעל געמאַכט געוואָרן. אָבער אויך זע אַזוי דייט-
 לעך.“

„אויב מען זאָגט אויך גאַרנישט, איז אַ סימן, אַז איר האָט
 דערגרייכט.“ האָט אַרנאָלד זי געטרייבט. „ווען אייערע ראַמען

וואָלטן זיך נישט ענג צוזאמענגעגאַסן מיט אייערע פילדער, וואָלט מען עס גלייך באַמערקט, און איר וואָלט געהערט קריטיק." זי איז דאָנקבאַר געוועזן פאַר די טרייסט-ווערטער, אָבער זיינע ווערטער וועגן קריטיק האָבן אַרויסגערופן ביי איר אַ טרוי-עריקן שמייכל.

„אָ, דאָס דערוואַרט איך נישט, אז מען זאָל מיר ווען עס איז זאָגן אָן ערלעכע מיינונג. ווען איך זאָל גלויבן, וואָס איך הער זיך אָן וועגן מיינע פילדער, האָב איך זיך געדאַרפט רעכע-נען פאַר אַ ראַפּאַעל. איך וואָלט געוואָלט וויסן, וואָס מען רעדט הינטער מיין רוקן. דער טאַטע האָט איינמאָל אַראָפּגעבראַכט אַ באַרימטן, זייער באַרימטן קונסט-קריטיקער. ער איז געשטאַנען פאַר די פילדער מיט דעם ערנסטסטן געזיכט, גערעדט זייער וויסנ-שאַפטלעך און פאַכמעניש, געלויבט מיך זייער שטאַרק, געפונען קליינע, גאַנץ קליינע אויסזעצונגען, נישט ווערט גאָר צו דערמאָ-נען. אזוי האָט ער זיך אויסגעדריקט. איך האָב אים קיין איין וואָרט נישט געגלויבט. איך האָב געזען אין זיינע אויגן דעם לץ. אָבער לויב אָדער נישט לויב, גוט אָדער שלעכט, מיך גייט עס גאָרנישט אָן. ווי געזאָגט, איך בין מיר אַליין גענוג. און ווידער אַמאָל מיין קרייז, מיין צירקל, אין וועלכן איך האָב זיך אַרייני-געשטעלט. איך מאָל פאַר זיך אַליין. מיינע פילדער וועלן מיך קיינמאָל נישט פאַרלאָזן. זיי זיינען מ י י ן ראַם, ווי די ראַמען, וועלכע איך מאַך צו זיי. זיי זיינען מיין אָפּגערענצונג און דערנאָכ-צונג."

עס איז אים שטאַרק געפעלן געוואָרן, וואָס זי האָט געזאָגט און ו ו י זי האָט דאָס געזאָגט. אזוי וויד, אזוי צאַרט. און אזוי טיף פון דער נשמה אַרויס. איצטער האָט ער געוויגען צו די פיל-דער אַ וואַרעמע באַציאונג. זיי זיינען אים נענטער געוואָרן. ווען ער האָט געענדיקט דאָס אַרומקוקן, האָט ער איר געדריקט די האַנט מיט זיין רעכטער און צוגעפעטשלט מיט דער לינקער.

„פון אייך דערוואַרט איך נישט קיין קריטיק," האָט זי געזאָגט און אָנגענומען זיין לינקע האַנט מיט איר לינקער. „איר האָט מיר שוין געזאָגט, אז איר האָט נישט קיין מיינונג וועגן

מאַלעריי. פון איך וועל איך אפשר וועלן און דערווארטן עפעס
אַנדערש."

"וואָס?"

"זאָל איך זאָגן?"

"אז איר האָט שוין אָנגעהויבן."

זי איז גאנץ רויט געוואָרן אין געזיכט.

"איר זאָלט מיינע פילדער ליבן."

"די ראם בלויוז?"

ער האָט עס אַרויסגעזאָגט און אַליין זיך דערשראָקן. גע-
ווארט אין גרויסער שפּאַנונג, וואָס זי וועט ענטפּערן, וועט זי עס
אָננעמען אַלס ערנסט אָדער אַלס פּלירט? ... זי ווייס, דאַכט זיך,
נישט קיין פּלירט...

זי האָט געקוקט אויף אים, געקוקט אים טיף אין די אויגן.
געוואָלט לייענען אין אים. האָט ער עס געפרעגט אין וואָרט-שפּיל
אָדער אין ערנסט? זאָל זי אים זאָגן, אז זי וויל, ער זאָל ליבן אירע
פילדער — איר ראם, ווייל נאָכמער וויל זי, ער זאָל טאַקע ליבן
זי אַליין? ...

מען האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר. זיי האָבן זיך אָפּגעלאָזן די
הענט.

"אַריין!"

מַרס. ברענד איז אַריינגעקומען. זי האָט שוין געהערט פון
דער דינסט-מיידל, פון העמין, אז מר. לעווענבערג איז דאָ, און איז
שטאַרק דערפּרייט. זי האָט צו אים אויסגעשטרעקט פיידע הענט.
אָבער איר מוטער-אויג האָט עפעס באַמערקט.

"האָב איך געשטערט?"

ליילען איז עס דורכגעלאָפּן, אז אויב אין זיין פּראַגע איז
געלעגן מער ווי וואָרט-שפּיל, וועט ער ענטפּערן דער מוטער. זי
האָט געשוויגן.

אָבער ער האָט אויך געשוויגן. געווארט, אז די באַלעבאָסטע
פון דעם צימער וועט ענטפּערן.

איצטער האָט מַרס. ברענד געוויסט, אז זי האָט געשטערט.
"אָבער איך וועל איך סיי-ווייסי פאַרלאָזן," האָט זי גע-
זאָגט. "איך מוז נאָך וואָס באַזאָרגן מיט ליוסי, מיט אונזער קע-

כין. איך בין נאָר אַרײַנגעקומען, צו פרעגן איך, וואָס איר מאַכט."

"זייער ליבנסווירדיק," האָט אָנגעהויבן אַרנאָלד. די טיר האָט זיך אויפגעפנט, און מר. ברענד איז אַרײַן. פריילעך, גוט אויפגעלייגט, קענטיק, זייער צופרידן.

"ווי גייט עס, לעווענבערג?"

געדריקט אים שטאַרק די האַנט, אַ קוש געמאָן די פרוי, אַ קוש געמאָן די טאַכטער, דערביי אויך פאַטערלעך און ליבפול געצערמלט איר באַס.

מרס. ברענד האָט זיך נישט איינגעקערט אָנצוזאָגן אים ביים קוש, אַז זיי ביידע זיינען דאָ איצטער איבעריקע אין צימער. האָט זי אים אָנגעהויבן צוצווינקען. געביטן איר שטעלונג, ווען ער האָט געביטן זיין שטעלונג, געוואָלט זיין קעגן אים, ער זאָל כאַפן איר ווונק. צום סוף האָט זי זיך געשטעלט הינטער אים, אַ פאָר מאָל פאַרגנבעט אַ צי געמאָן אים פאַרן רעקל. אָבער מר. ברענד האָט נישט געזען און נישט געהערט. ער איז געוועזן אַנט-ציקט, וואָס ער האָט געטראָפן אַרנאָלדן ביי זיך אינדערהיים, און האָט נאָר געהערט די אינערע פרייד, וועלכע האָט אים אָנגע-פילט.

"דאָס איז אַן אָנגענעמע איבערראַשונג," האָט ער גערעדט. "אַ זייער אָנגענעמע איבערראַשונג נאָך אַזאַ טאָג, ווי איך האָב היינט געהאַט."

און ער האָט אָנגעהויבן צו דערציילן פון אַ צוזאַמענשטויס אין געריכט מיטן ריכטער.

"פיטער, וועסט נאָך לאַנג דערציילן?" האָט אים איבערגע-ריסן מרס. ברענד. "איך האָב מיט דיר וואָס איבערצורעדן." זי האָט נאָך צוגעווינקען אים, ווען ער האָט אַ קוש געמאָן אויף איר ביים אויסרוף פון זיין נאָמען.

אָבער ער האָט דעם ווונק נישט באַמערקט, ווייל ער איז געוועזן טיף אין זיין דערציילן. און אויף אירע ווערטער האָט ער געזאָגט, אַז ער קאָן אפילו טרעפן, וואָס זי האָט מיט אים איבערצורעדן.

"דו ווילסט דאָך מיט מיר איבעררעדן, צי זאָלסטו זיך אַנ-

נעמען מיט מוט און איינלאָדן מר. לעווענבערגן אומגעריכטערהייט צו אָוונטברויט. איז אָט האָב איך דיר שוין פאַרשפּאַרט די טרחה, און מר. לעווענבערג איז שוין דערמיט איינגעלאָדן. און איך האָב דיר שוין דעם ענטפער אויך. מר. לעווענבערג האָט אָנ-גענומען די איינלאָדונג. איר וועט דאָך בלייבן ביי אונז אויף אָוונטברויט, לעווענבערגן?"

„האָסט אפילו נישט אינגאַנצן געטראָפּן,“ האָט מרס. ברענד געזאָגט. „איך האָב מיט דיר נאָך עפעס אַנדערש אויך צו באַ-שפרעכן. אָבער איך באַוונדער דיין שאַרפּזין סיי-ווייסן, האַ-האַ-האַ... נישט אומזיסט ביזטו אַ באַרימטער אַדוואָקאַט. איז קודם-כל שטיי איך צו צו דער איינלאָדונג. מיר האָבן זיך אפילו נישט געריכט. אָבער...“

„איך וועל טיילן מיט מר. לעווענבערג דעם ביסן,“ האָט ליילען געזאָגט מיט אַ שמיכל.

„דאָס שטעלט מיך אין אַן אומאַנגענעמער לאַגע,“ האָט אַר-נאָלד געלאַכט.

„מיר וועלן צווען, אז די צאָל פון ליילענס ביסנס זאָלן קו-מען אויף איר טעלער פאַרפילפאַכט,“ האָט געלאַכט ברענד.

„און איידער וואָס-ווען האָב איך אַ ווונק געטאָן ליוסין וועגן דער מעגלעכקייט,“ האָט געלאַכט מרס. ברענד.

„איך ווייס ווירקלעך נישט,“ האָט אַרנאָלד אָנגעהויבן אין ערנסט. „מיין מוטער.“

„אַ, די מוטער!“ האָט מרס. ברענד אַרויסגעערעדט מיט רעס-פעקט, גרייט שוין נישט צו באַשטיין אויף דער איינלאָדונג אין נאָמען פון אַרנאָלדס מוטער.

„זאָגט דעם אמת, לעווענבערג,“ האָט געזאָגט ברענד, וועל-כער איז נישט אומזיסט געוועזן אַ באַרימטער אַדוואָקאַט, „האָט איר נאָך קיינמאָל נישט איבערראַשט אייער מוטער מיט אַ טעלע-פּאָן, אז איר וועט נישט קומען צו אָוונטברויט, ווייל עפעס האָט זיך געמאַכט און אזוי ווייטער?“

„נישט, זייט איך בין געקומען פון וואַשינגטאָן.“
„איז איצטער לאָזן מיר עס איבער צו איך,“ האָט ברענד געזאָגט. „וועט איר וועלן בלייבן, וועט אייער לעבן נאָך וואַשינג-“

טאָן זיין פּאַרטעזעונג פון אייער לעבן פאַר וואַשינגטאָן. וועט איר נישט וועלן בלייבן, וועט מיט וואַשינגטאָן אָנהייבן זיך אַ נייע עפּאָכע אין אייער לעבן."

"עס איז גאַנץ מעגלעך, אַז מיט וואַשינגטאָן, אָדער, ריכטיג קער, מיט נאָך-וואַשינגטאָן וועט זיך אָנהייבן אַ נייע עפּאָכע אין מיין לעבן, אָבער פונדעסטוועגן וועל איך וועלן און בלייבן."

"גוט!" האָבן אויסגערופן די פּרענדס, פּאָטער און מוטער. זיי האָבן ביידע פאַרשטאַנען די נייע עפּאָכע אין דעם זין, אַז אַר-נאָלד קלייבט זיך חתונה צו האָבן און זיין אויסגעוויילטע איז זייער טאַכטער.

לייזען האָט אָנגעקוקט אַרנאָלדן פון אונטערן שטערן מיט אומבאַוועגלעכע אויגן. זי האָט פאַרשטאַנען די עלטערנס אויסרוף און געוואָלט, זיי זאָלן נישט מאַכן קיין פאַלשע אויסטייטשונג.

"מר. לעווענבערג גייט אויפּעפענען אַ ניי קאַפיטל אין זיין לעבן," האָט זי געזאָגט, נישט אָפּווענדנדיק איר בליק פון אַר-נאָלדן. "ער וויל זיך אַריינזאָרפן אין געזעלשאַפטלעכער אַרבעט, קעמפן און פאַרניכטן די פילקעפיקע שלאַנג, אַמעריקאַנער רע-אַקציע." דאָס איז זיין נייע עפּאָכע."

פּאָטער און מוטער האָבן געקוקט אויף אַרנאָלדן, צי האָט די טאַכטער ריכטיק אויסגעטייטשט.

"ריכטיק," האָט געזאָגט אַרנאָלד, מיט באַוונדערונג געקוקט אויף לייזען. "דאָס איז זי, מיין נייע עפּאָכע."

"וועגן דעם איז דאָ אַ סך צו רעדן," האָט געזאָגט מר. פּרענד נאָך אַ גאַנץ קליינער פּויזע, ווי אַרויסגערופן פון אַ הלום. "איך דאַרף נאָך הערן, וואָס איר פאַרשטייט אונטער, אַמעריקאַ-נער רעאַקציע," אָבער דאָס וועלן מיר שפּעטער. איצטער וועלן מיר ניין מאַכן זיך טיש-גרייט, אַרומזאָשן זיך... איך וויל זיך נאָך אַרומזאָרן... איר, ווי איך זע, דאַרפט עס נישט."

איר וועט מיך מוזן צולאָזן צו אייער טיש, ווי איך שטיי און גיי."

"און אזוי וועלן מיר אַלע זיין ביים טיש."

"גיי שוין און הייב אָן, ווען דו ווילסט זיך נאָך אָפּראַ-

זיין, "האַט מרס. ברענו אָנגעכאַפט זיך, צופרידן, וואָס ענדלעך וועלן די יונגע מענטשן בלייבן אליין.

ווען אַרנאָלד און ליילען זיינען געבליבן אליין, איז צווישן זיי געוועזן אַרנאָלדס פריערדיקע פראַגע. אָבער זיי האָבן זיך נישט אומגעקערט צו איר. אַרנאָלד האָט זי נישט איבערגעפרעגט, לויט ליען האָט זי אים נישט דערמאָנט מיט איר ענטפער. זי האָט איצט מער געוויסט, אז זיין פראַגע, צי זאָל ער ליבן בלויז די ראַם, איז געוועזן אַ צופעליקע, אַראָפּגעגליטשט זיך פון דער צונג, דאָס האַרץ איז נישט געוועזן דערפּי. אַ פּלירט-פראַגע, אַ שפּיל מיט ווערטער. און עס האָט איר פאַרדראָסן, פאַרוואָס ער האָט אָנגענו- מען, אז ער קאָן מיט איר פּלירטן. אַ, אפשר האָט ער אָנגענומען פאַר פּלירט איר פאַרלאַנג, אז ער זאָל ליבן אירע בילדער? דאָס האָט זי שטאַרק באַאומראַיקט. אָבער זי וועט מער גאַרנישט זאָגן. הלוואי פאַרגעסט ער אַלץ...

אַרנאָלד איז געוועזן צופרידן, וואָס זי קערט זיך נישט אום צו זיין פראַגע. ער האָט זי עטלעכע מאָל אָנגעקוקט מיט פּרווונדיר- קע אויגן. געדענקט זי זיין פראַגע און וויל נישט ענטפערן, אָדער זי האָט זי פאַרגעסן? אָבער ווי די מעשה איז — זי דערמאָנט זי נישט. און ער האָט גערעדט, צו פאַררעדן יעדע מעגלעכקייט פון אַן אומקער צו דער פראַגע. אויך אויף איר בקשה, ער זאָל ליבן אירע בילדער, וועט ער נישט ענטפערן מער. ער האָט קורץ באַ- מערקט, אז זי האָט זייער פּריינטלעכע עלטערן. אזוי זיך געזאָגט עס, פון העפלעכקייט וועגן. און וויל ער האָט אין דעם מאָמענט, ווען ער האָט געפילט, אז ער דאַרף עפעס זאָגן אין זייער אליין- זיין, נישט געפונען וואָס צו זאָגן. אָבער ווען ער האָט דאָס אַרויס- געזאָגט, האָט ער נישט געוואַרט אויף קיין ענטפער, נישט געוואַלט נאָר קיין געשפּרעך וועגן אירע עלטערן. איז גלייך אַריבער אויס- צודריקן זיין באַוונדערונג, ווי גוט און קורץ זי האָט דערקלערט זיין נייע עפּאָכע. און דערנאָך מיט באַגייסטערונג גערעדט, אז ער האָפט, אז דאָס וועט טאַקע זיין אַ נייער קאַפיטל אין זיין לעבן. און דאָן... דאָן האָט מען געדאַרפט גיין צום טיש.

מרס. ברענד האָט צייט געהאַט איבערצוגעבן איר מאַן.

אז זי איז זיכער, אז זי איז אריינגעקומען צו ליליען אין צימען
נישט אין דער ריכטיקער צייט. די יונגע מענטשן האָבן געהאלטן
אין אויסרעדן זיך, און זי האָט זיי געשטערט.

„צו וויסן, ווען אריינצוקומען, איז אַ קונסט,“ האָט גע-
לאַכט מר. ברענד.

„אָדער אַ נבואה. אָבער נישט צו זען און נישט צו פאַרשטיין
אַ ווינק, מוז מען געשלאָגן ווערן מיט בלינדעניש אָדער זיין אַ לוי-
מענער גולם. און איך ווינק און ווינק צו דיר...“

„ווי? דו האָסט מיר געווינקען?“

„אפילו פאַר דער פּאָלע געשלעפט. און דו — גאַרנישט...“

„מילא, וועלן זיי איצטער דעררעדן.“

ווען זיי זיינען זיך צוזאַמענגעקומען, האָבן טאַטע-מאַמע
אַנגעקוקט די יונגע מענטשן מיט פרווונדיקע בליקן. האָבן זיי דער-
רעדט? זיי האָבן זיך איבערגעקוקט. דאָס האָט באַדייט, אז זיי
ווייסן, אז די יונגע מענטשן האָבן נאָך נישט דעררעדט.

דער געשפרעך ביים טיש איז געוועזן די „נייע עפאָכע“ אין
אַרנאָלדס לעבן.

„אַלזאָ, אַ נייע עפאָכע,“ האָט אָנגעהויבן דער אַדוואָקאַט.
„קאַמף מיט דער היררע רעאַקציע... וואָס פאַרשטייט איר אונטער
רעאַקציע?“

אַרנאָלד האָט אַרויסגעלייגט אין גרויסער קורצקייט זיין גע-
דאַנקענגאַנג.

„סידן איר האַלט די באַלשעוויסטישע רעוואָלוציע פאַר פּראָ-
גרעס, קאַנט איר דערקלערן די פאַרטידיקונגס-אַרבעט קעגן איר
אַלס רעאַקציע,“ האָט געזאָגט מר. ברענד.

אַרנאָלד איז געוועזן איבערראַשט. ער האָט נישט דערוואַרט
אַזאַ באַמערקונג פון מר. ברענד.

„אַ,“ האָט ער געזאָגט מיט לאַכן, „מוז איך, הייסט עס, אָנ-
הייבן דעם קאַמף גלייך דאָ...“

„אַ, ניין, ניין,“ האָט דערשראָקן געבעטן זיך מרס. ברענד.

„איך האָב קיינמאָל נישט געוואָסט, אז איך בין אַ רעאַקצאַָ-
נער,“ האָט ברענד געלאַכט.
„און איך האָב נישט געוואָסט, אז איך בין אַ באַלשעוויק.“
„וואָלט איר געוואָלט, אז אַמעריקע זאָל זיין אין דער אייגע-
נער לאַגע, ווי רוסלאַנד?“

„איך וואָלט געוואָלט, אז אַמעריקע זאָל זיך אויסלעבן אין
די אידעען פון פרייהייט, עס מאַכט נישט אויס, ווהיין דאָס זאָל
זי ברענגען.“

„אַבער די באַלשעוויקעס, וועלכע וועלן זיך דאָ אָנפלאַדיען,
וועלן קיין ציבעלע נישט געבן פאַר אייערע אידעען פון פרייהייט,
ווי זיי מאַכן זיך פון זיי נישט אויס אין רוסלאַנד.“

„אויב די אידעען פון פרייהייט וועלן אָנפלאַדיען די באַלשע-
וויקעס, וועט די אונטערדריקונג פון פרייהייט זייער צאָל נאָך פאַר-
מערן. רוסלאַנד איז געוועזן די אומפרייעסטע לאַנד און האָט דער-
פאַר די באַלשעוויקטישע רעוואָלוציע, כאַטש זי איז אינדוסטריעל
די אָפגעשטאַנענסטע. די פרייע ענגלאַנד און די פרייע אַמעריקע,
כאַטש אינדוסטריעל די אַנטוויקלטסטע, האָבן קיין שפור נישט
פון באַלשעוויזם. וואָס באַדייט עס? פאַרקירצט דאָ די פרייהייט, און
איר וועט האָבן דעם רוסישן סוף.“

„מען וויל דאָ נישט אונטערדריקן די פרייהייט. מען וויל
זי דאָ באַשיצן. זי זאָל נישט פאַרגוואַלטיקט ווערן, ווי זי איז
פאַרגוואַלטיקט געוואָרן אין רוסלאַנד פון די באַלשעוויקעס.“

„אָ, איך זע,“ האָט אַרנאָלד געלאַכט. „איידער באַלשעווי-
קעס זאָלן זי פאַרגוואַלטיקן, זאָלן מיר זי בעסער אַליין פאַרגוואַל-
טיקן — און איבערלאָזן זי פאַר די באַלשעוויקעס אַ פאַרגוואַלטיק-
טע.“

„מיר שפילן מיט ווערטער.“

„אמת, דאָס האָט איר אַ גרויסן אמת געזאָגט. מיר שפילן
מיט שיינע ווערטער און טוען אָפּ די מיאוסטע מעשים. וואָס באַ-
דייט צום ביישפיל?...”

אַרנאָלד האָט גענומען אויסרעכענען דעם צעטל פון דעם,
וואָס ער האָט געהאַלטן פאַר פרייהייטס-פאַרגוואַלטיקונג. ער האָט

גערעדט מיט היץ, געגעסן שלעכט. מרס. ברענד האָט געדארפט אַ פּאַר מאָל דערמאָנען אים, ער זאָל עסן און געניסן זיין עסן. לויט מי וועט זיין אויסער זיך, ווען זי וועט באַקומען פֿון אים צוריק פֿולע טעלער.

„און פֿאַרגעסט נישט,“ האָט זי צוגעגעבן, „אַז איר עסט די ביסנס, וועלכע לייען טיילט זיך מיט אייך.“

„טוויזנטער מאָל אַנטשולדיקונג,“ האָט אַרנאָלד געלאַכט. „איצטער הער איך אויף צו רעדן און עס מיט קאָפּ.“

מר. ברענד האָט געוואָלט פֿאַרטזעצן דעם געשפרעך, אָבער ער האָט אויפגעכאַפט זיין ווייבס ווונק. דאָסמאָל האָט ער אים פֿאַרשטאַנען.

„אין דער אָנוועזנהייט פֿון דעם אַלטרוואַיז פֿון אַ געטיילטן ביסן, וועלן מיר דעם קאַמף לאָזן רוען,“ האָט ער ערנסט אַרויס-גערעדט און זיך צולאַכט.

נאָך דעם עסן האָט מרס. ברענד געוואָלט פֿאַרכאַפֿן יעדע מעג-לעכקייט פֿון אַ ווייטערדיקן קאַמף-געשפרעך און פֿאַרגעשלאָגן לוי-ליען, זי זאָל עפעס שפּילן. אַרנאָלד האָט אונטערשטיצט איר פֿאַרשלאָג.

„אין מיין גאַנצער מוזיק,“ האָט לייען געזאָגט, „ווייס איך נישט קיין איין שטיק, וואָס זאָל אויסדריקן דעם קאַמף מיט רעאַקציע.“

„אַלע גרויסע מוזיקער זיינען געוועזן רעאַקציאָנערן: רעלי-גיעז און ראַיאָליסטיש,“ האָט פֿאַמערקט מר. ברענד.

אַרנאָלד האָט אַ וויילע אַ טראַכט געמאַן.

„דאָס איז טאַקע אמת,“ האָט ער געזאָגט, „כאָטש איך וואָלט מיין בעטהאַווען נישט געוואָלט אַנרופן רעאַקציאָנער — פֿאַר זיין ניינטער סימפּאָניע אַליוו. אָבער בכלל איז עס אמת, און דאָך האָט זייער מוזיק אַ באַפֿרייענדיקע ווירקונג.“

„טאַמער וועלן עס דערגרייכן אויך אונזערע רעאַקציאָ-נערן?“

„יאַ, אויב זיי וועלן שרייבן גוטע מוזיק, נישט דורפֿירן שלעכטע געזעצן.“

לילען האָט אָנגעהויבן צו שפּילן בעטהאָווענס „עסא-סעזן“.

„זעט איר,“ האָט אַרנאלד געזאָגט, „בעטהאָווען איז נישט געוועזן קיין פּאָליטישער ראַדיקאַל, אָבער פֿון זיין מוזיק ווערט אזוי גוט און פּריילעך און פּריי, אז עס ווילט זיך טאַנצן, און עס בענקט זיך אין דער ווייטער, פּרייער וועלט אַרײַן.“
 ער איז צוגעגאַנגען צו דער פּיאַנאָ, געבליבן לעבן ליילען. שטיק האָט געביטן שטיק, אויך אין פּיר הענט האָבן זיי גע-שפּילט. האָבן אויך נישט פּאַמערקט, ווי מר. און מרס. ברענד זיינען אַרויס פֿון צימער, געלאָזן זיי אַליין. זיי האָבן גערעדט וועגן דער מוזיק, וועלכע זיי האָבן געשפּילט, אַנאַליזירט זי, פּאַכי מעניש און פּילאָזאָפּיש. אַרנאלד האָט אויך דערציילט פּאַרשיי-דענע אַנעקדאָטן, וועלכע די ביאָגראַפּיעס דערציילן איבער געווי-סע שאַפּונגען.

ווען זיי האָבן אויפגעהערט צו שפּילן און אַרנאלד האָט אַ קוס געטאָן אויפֿן זייגער, האָבן זיך באַוווּן די עלטערן.
 „איך וועל עס נאָך מיט אייך אויסקעמפּן,“ האָט געזאָגט מר. ברענד ביים געזעגענען.

„עס רעדט זיך אזוי,“ האָט דערווידערט מרס. ברענד. „רו און לעווענבערג וועלן נישט קעמפּן.“

פאַר דער עלעווייטאַר-טיר זיינען זיי ווידער געוועזן אַליין, אַרנאלד און ליילען, און די נישט-געענטפערטע פּראַגע צווישן זיי. זיי האָבן זי ביידע געפּילט. זי איז געלעגן אין די אויגן, מיט וועלכע זיי האָבן זיך אָנגעקוקט. און אַרנאלד האָט זיך געפּילט שולדיק. ווען דער עלעווייטאַר איז אַרויפגעקומען, איז ליילען פּלוצלונג גאַנץ רויט געוואָרן. ווען אַרנאלד האָט איר געדריקט די האַנט צום אָפּשייד, שטייענדיק אין ליפּט, האָט זי שטיל אַרויס-געשעפּטשעט, דער עלעווייטאַר-באַי זאָל נישט הערן:

„ווען איך האָב אייך געזאָגט, איר זאָלט ליבן מיינע ביל-דער, האָב איך נישט געפּלירט.“

זי האָט שנעל באַפּרייט די האַנט און איז אַריין אין איר אַפּאַרטמענט. דער עלעווייטאַר-באַי האָט צוגעמאַכט די טיר און אַראָפּגעפּירט דעם פּאַרווונדערטן אַרנאלד.

וואָס האָט זי געמיינט מיט דעם? ער האָט געוואָלט זאָגן
דעם עלעווייטאַר-באַי, ער זאָל אים אַרויפנעמען צוריק. אָבער ער
האָט זיך גלייך געכאַפּט, וואָס זי האָט געמיינט. זי האָט זיין פרוי
ערדיקע פראַגע אויסגעטייטשט אַלס פֿירט.
„איך בין אַ הונט!“ האָט ער זיך ביזן אויסגעזידלט.

ארנאלד איז געוואָרן אַ מיטגליד פֿון אַ געזעלשאַפֿט, וועלכע האָט זיך געשטעלט אַלס אַ ציל צו פֿאַרטיידיקן די פֿרייהייט פֿון אַמעריקע, האָט באַזוכט מיטינגען, געמאַכט באַקאַנטשאַפֿט, גע־לייענט, געשטודירט, געלאָזט זיך אַ סך פֿירן פֿון די אָנווייזונגען פֿון אַפֿריס פֿעלדמאַן. זיי זיינען זייער באַפֿריינדט געוואָרן און אָפֿט זיך געזען.

אַבער ווען ער האָט זיך שוין אויסגעאַרבעט אַ גאַנצן פֿלאַך פֿון טעטיקייט און דעם בודזשעט, האָבן זיך אין דעם געשעפֿט „פֿירדער לעווענבערג און קאָ.“ אָנגעהויבן טעגלעכע זיצונגען הינ־טער פֿאַרשלאָסענע טירן. דער רעזולטאַט פֿון די זיצונגען איז גע־וועזן די געוויסהייט, אַז די פֿירמע האָט פֿאַרלאָרן עטלעכע מיליאָן דאָלאַר און איז באַנקראַט. אַרנאלדס רייכטום איז רעדוצירט געוואָרן צו אַ גאַנץ קליינעם קאַפיטאַל. פֿאַר גרעסערע אויסגאַבן וואָלט ער שוין געדאַרפֿט אָנקומען צו זיין מוטער.

אין דעם לעצטן טאַג פֿון די שווערע חשבונות, ווען דער באַנקראַט איז געוואָרן אַ געוויסהייט, האָט ער געהאַט אַ פֿאַראַפֿ־רעדונג מיט פֿעלדמאַנען. ער האָט געוואָלט אָפֿלייגן דעם באַזוך, אָבער ער איז דאָך געגאַנגען. האָט אים אויך דערציילט פֿון זיין קאַטאַסטראַפֿע.

„מיט מיין ניצלעכקייט איז איצטער אויס,“ האָט ער גע־זאָגט. „איך האָב געקאַנט זיין ניצלעך מיט מיין ביסל געלט. איצטער, ווען איך האָב עס נישט, צו וואָס טויג איך?“

פעלדמאן האָט פּרינציפּיעל נישט רחמנות געהאַט אויף ריי כע, וועלכע האָבן פּאַרלאָרן זייער רייכטום. אַרנאָלדס לאַגע איז אים אָבער געוועזן אַביסל נענטער צום האַרצן. דאָך האָט ער געזאָגט:

„וואָס איר האָט פּאַרלוירן דאָס געלט, אַרט מיך נישט. איך סום אויס מיין גאַנץ לעבן אָן עשירות, וועט איר זיך אויך אויסלערנען צו באַגיין אָן דעם. אָבער וואָס די באַוועגונג פאַר פּרייהייט וועט פּאַרלירן אַ גוטן איינקום, פּאַרדריסט מיך גראָד.“

אַרנאָלדן האָט אַ שטאַך געטאָן פון זיינע ווערטער, אָבער ער האָט געזאָגט:

„מיך פּאַרדריסט דאָך אויך דער עיקר, וואָס איך האָב פּאַרלוירן מיין ניצלעכקייט.“

„איר וועט זיך אויסלערנען צו מאַכן זיך ניצלעך אָן געלט. דער מענטש אליין איז אויך נויטיק.“

„ניין, דאָ קען איך זיך שוין בעסער.“

פעלדמאן האָט אים אויסגערעכנט פּאַרשיידענע טעטיקייטן. ער האָט זיי קוים אויסגעהערט, און איז אַוועק פון פעלדמאָנען אָן אומצופּרידענער, אָן אָנגערוקטער. פאַרוואָס האָט פעלדמאָן נישט געוואָלט איינזען, ווי טיף געקערענקט ער איז, וואָס ער האָט פּאַרלאָרן זיין ניצלעכקייט? פאַרוואָס האָט ער גערעדט, פעלדמאָן? פאַרוואָס האָט ער נישט פּאַרשטאַנען, אַז מיט שטילן האַנטדרוק וואָלט ער אים מער געטרייסט, מער דערמוטיקט? אַך, אַ פּריינט, אַ שטילן פּריינט, וווּ נעמט מען? איינעם, וועלכער זאָל נאָר אַ דריק טאָן די האַנט, וואַרעם אַ קוק טאָן אין די אויגן און נישט מער. ער האָט אַ טראַכט געטאָן פון ליילען. זי וואָלט עס געטאָן. אָבער וואָס פאַר אַ רעכט האָט ער צו גיין צו איר מיט זיין ווייטאַג? נאָך דעם לעצטן באַזוך האָט ער זיך אליין אָפּגעשניטן דעם וועג.

און גראָד האָט קעטרין פון זיך געלאָזן הערן. זי האָט אים געשריבן. זי איז מיר פון וואַרטן. ווי עס ווייזט אויס, האָט ער באַשלאָסן נישט צו האַלטן וואַרטן. אויב ער וועט נישט קומען, וועט זי קומען, און וועט שוין נישט אזוי ליכט אַוועקגיין. אונטער געשריבן איז געוועזן דער בריוו: „מיט ליבע, דיין קעטריז.“

ער האָט אויפגעלאַכט, צוריסן דעם בריוו און באַשלאָסן נישט צו ענטפערן. אָבער גלייך איז אים עפעס איינגעפאלן. ער האָט איר געענטפערט, אז ער וועט קומען. אָנגעגעבן אז אָוונט. אין יענעם אָוונט האָט ער זיך אויסגעפּוצט, ווי אַ חתן, וועלכער האָט אין זיין קעשענע דעם קנס־רינג. אָבער אין זיין האַרץ איז געוועזן אַ מין ביזע פרייד. ער איז געוועזן זיכער, אז דאָס וועט זיין זיין לעצטע באַגעגעניש מיט קעטרין.

זי איז געשטאַנען נישט ווייט פון דער אַרײַנגאַנג־טיר, ווען מערי האָט אים אַרײַנגעלאָזן. אָנגעטאָן אין איר שפּאַנישן טוך, פלייצעס און בריסט גאַנץ נאַקעט. זי האָט אַרױפגעלייגט אויף אים אירע נאַקעטע אַרעמס, אַ קוש געטאָן אויפן מויל. אין דער טיר פון זאַל איז געשטאַנען מרס. שופרא, געעלטערט פון די צוויי טויטן, וועלכע זי האָט דורכגעלעבט, דערפאַר מער אָנגעפאַרבט.

אַרנאָלד האָט רואיק אויפגענומען קעטרינס אומאַרמונג און קוש. ער איז געוועזן זיכער, אז אזוי וועט זי אים באַגעגען גען. ער איז אויך נישט געוועזן איבערראַשט, וואָס מרס. שופרא און מערי זיינען געוועזן עדות פון דעמדאָזיקן ליבע־אויסדרוק. ער האָט זיך אפילו געריכט אויף מער עדות.

ער איז צוגעגאַנגען צו מרס. שופרא, געפרעגט, וואָס זי מאַכט, און געוואַרט, וואָס קעטרין וועט ווייטער טאָן. וועט זי אים איינלאַדן אַרויף צו זיך אין צימער אָדער האָט זי עפעס צו געגרייט און אָפּגעפּלאַנט פאַר דאָ אונטן?

קעטרין האָט אים גענומען אונטערן אַרעם און איינגעלאַדן צו גיין מיט איר אַרויף אין איר צימער.

גוט. איצטער ווייס ער שוין אַלץ, ווי עס וועט צוגיין.

גייענדיק אויף די טרעפּ, האָט ער אַראָפּגעקוקט צו מרס. שופרא. זי איז געשטאַנען און האָט געקוקט אַרויף נאָך קעטרין און אַרנאָלד, מיט אַ צינישער אויספויגונג פון איר קערפּער, אַ שפּאַט־גרימאַסע אויף איר געזיכט. ווען אַרנאָלד האָט זיך אומ־געקוקט, האָט זי זיך שנעל אויסגעגלייכט. די שפּאַט־גרימאַסע האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַ פּרײַנטלעכן שמייכל.

„איר וועט נישט אַוועקגיין אָן טייל!“ האָט זי אים צוגע־

רופן.

מיט וועלכן נאָמען אַרנאָלד האָט זי אָנגערופן אין זיינע גע-
דאַנקען, האָט זי, נאַטירלעך, נישט געהערט. ער איז נישט געוועזן
איבערראַשט פון דעם, וואָס ער האָט באַמערקט. ער האָט זיך
דאָך דערפאַר אומגעקוקט, ווייל ער האָט זיך געריכט דאָס צו
זען.

און קעטרין האָט אים געפירט און אַלץ ענגער צוגעדריקט
זיך צו אים. ביים פאַרקער צום צווייטן שטאַק האָט זי אַרויפגע-
לייגט זיין אָרעם אַרום זיך. ווען זיין האַנט איז געבליבן ליגן אָן
אַ באַוועגונג, האָט זי זי צוגעדריקט צו זיך, געגעבן אים צו פילן,
אַז צווישן אים און איר קערפער איז מער גאַרנישטאַ, ווי דאָס
דינע שפּאַנישע טוך. און געדריקט זיך צו אים אַלץ ענגער און
ענגער, און געלאַכט דערביי מיט קורצן אויפלאַכן, אזוי פאַרשייט,
אזוי פאַרפירעריש.

ווען זי האָט אים אַריינגעפירט צו זיך אין צימער, האָט זי
זיך געשטעלט מיטן רוקן צו דער טיר, ווי זי וואָלט זי פאַרשלאָסן
הינטער זיך, און אָנגעקוקט אַרנאָלדן מיט אַ תּאוּוהדיקן בליק,
אויפגעלאַכט און אַ שפּרונג געטאָן צו אים, אַ וואָרף געטאָן
זיך אים אויפן האַלז און שיר נישט אומגעפאַלן מיט אים אויפן
סאָפּע.

„ענדלעך ביזטו געקומען!“

ער האָט זיך אוועקגעזעצט אויף דער סאָפּע, זי ביי אים
אויף די קני, אירע נאַקעטע אָרעמס אַרום זיין האַלז.
דאָס אַראַנזש-פאַרביקע צימער איז אויך באַלויכטן געוועזן
אַראַנזש-פאַרביק, און עס איז געוועזן עפעס אין אים פון דער
פאַרשמאַכטקייט פון אַ פאַרנאַכטיקער זומער-זון אין אַ זאַמדיקער
ווינטע. מען האָט זיך געדאַרפט פאַרקומען ווי אַ זון פון דער וויס-
טע מיט דעם גאַנצן פּויער אין דעם בלוט פון אַ ווילדן שייק.
אַבער אַרנאָלד האָט געוויסט, אַז דאָסמאָל וועט ער זיך נישט
פאַרלירן. ער האָט זי געהאַלטן אַרומגענומען, געפילט איר נאַ-
קעטקייט און וואַרעמקייט, אַבער ער האָט זיין האַרץ נישט גע-
לאָזן אויפלאַפן. ער האָט געטראַכט זיין געדאַנק, געהאַלטן קאָפּ.
ער וועט אפשר לאַכן פון זיך אַליין, אַבער ער וועט זיינס דער-
גרייכן.

„ענדלעך ביזטו געקומען!“ האָט זי איבערגעזאָגט און צו געדריקט זיך צו אים.

„האַסטו דען גערעכנט, אז איך וועל נישט קומען?“

„עס האָט שוין אזוי אויסגעזען. די צייט איז מיר געוואָרן צו לאַנג. איז זי דיר נישט?“

„דו ווייסט דאָך. איך האָב געמוזט.“

„וואָס איז עס אזוינס געווען?“

„איך קאָן עס דיר גלייך זאָגן.“

זי האָט אים אַרויפגעלייגט איר האַנט אויפן מויל.

„ניין, איך האָב מורא פאַר דאָס. דו רעדסט מיר צו קאַלט און צו טרוקן. דו קושט מיר אַפילו נישט די האַנט, וועלכע ליגט דיר אויפן מויל. דו האַסט מיך, דאַכט זיך, איבערהויפט נאָך נישט געקושט.“

זי האָט אַראָפגענומען איר האַנט פון זיין מויל, אויפגעהויבן אים דעם קאַפ, אַרײַנגעקוקט אים אין די אויגן, אַרויפגעלייגט אירע ליפן אויף זיינע, זיין האַנט אויף איר נאַקעטער ברוסט. אָבער באלד האָט זי זיך אָפגעריסן.

„וואָס איז מיט דיר?“

„איך וויל עס דיר זאָגן.“

„ביזט קראַנק?“

„געזונט.“

„דיינע אויגן זיינען רואיק. לאַז מיר פילן דיין האַרץ.“

זי האָט אַרויפגעלייגט איר האַנט אויף זיין האַרץ. ער האָט בלוין אויפגעלאַכט.

„דו — דו ביזט עפעס געקומען מיט... מיט...“

„איך וויל עס דיר דאָך זאָגן.“

„ניין, איך וויל עס נאָך נישט הערן. דו וועסט עס זאָגן טרוקן, נישט קאָנענדיק אַרויסרעדן די ווערטער, וויל אַטעם וועט דיר פעלן. איך וויל דיר זען גאַנץ ווילד, ווי איך האָב דיר שוין געזען. אומגעזעטיקט אין קושן, דיין האַנט אויף מיין האַלס.“

„און דאָס וויל איך היינט נישט.“

„וויילסטו באַווייזן, אז דו ביזט שטאַרקער פון מיר?“

„אפשר.”
 „גוט. דער אָונט איז נאָך לאַנג.”
 „דיין מוטער וועט וואַרטן מיטן טיי.”
 „פאַרוואָס ווילסטו עס?”
 „וואָס וויל איך?”
 „באַוווּיזן, אַז דו ביזט שטאַרקער פאַר מיר.”
 „איך האָב נישט געזאָגט, אַז איך וויל עס.”
 „וואָס דען ווילסטו?”
 „לאַז מיר עס דיר זאָגן.”
 „ניין. נאָך נישט. דו וועסט עס שוין מיר זאָגן, ווי איך
 וויל.”
 זי האָט ווידער אַרויפגעדריקט אירע ליפן אויף זיינע, גע-
 דריקט זיך צו אים מיט איר גאַנצער נאַקעטקייט, געהאַלטן זיך
 לאַנג אזוי און פּלוצלונג אָפּגעריסן זיך און אַ שטויס געטאָן זיין
 קאָפּ אויף הינטן.
 „איצטער וועל איך זאָגן,” האָט ער געזאָגט.
 „ניין!”
 זי האָט אַרומגעכאַפט זיין קאָפּ, באַגראָבן אים אויף איר נאַ-
 קעטער ברוסט.
 „דו געדענקסט דיין ערשטן אָונט ביי מיר?” האָט זי גע-
 רעדט. „איך האָב פאַר דיר געהאַט אַ גרויסן סוּרפּריז. ווילסטו
 וויסן, וואָס דאָס איז געוועזן פאַר אַ סוּרפּריז?”
 „פאַרוואָס זאָל איך נישט וועלן?”
 זי איז אַראָפּגעשפּרונגען פון זיינע קני, אויפגעשטעלט זיך.
 ער איז אויך אויפגעשטאַנען.
 „עפן נאָר אויף אָט די זיכערהייט-נאָדל,” האָט זי געזאָגט.
 ער האָט אַרויפגעלייגט זיינע הענט אויף איר אַקסל, שאַרף
 אַריינגעקוקט איר אין די אויגן.
 „איידער איך טו עס,” האָט ער פעסט אַרויסגערעדט, „מוז
 איך דיר אויפדעקן מייַן סוּרפּריז.”
 „דייַן סוּרפּריז?”
 „יאָ!”
 „האַסט שוין חתונה געהאַט?”

„ניין, נאָך ערגער.“

זי האָט אויפגעלאַכט, און ער האָט ווייטער פעסט גערעדט:
 „מאָרגן אינדערפרי וועט זיין אין אלע צייטונגען, אז די
 „ברידער לעווענבערג און קאָמפּאָניע“ האָבן זיך דערקלערט באַנ-
 קראָט נאָכדעם ווי זיי האָבן לעצטנס פאַרלאָרן איבער דריי מי-
 ליאָן דאָלאַר. עס וועט אָבער נישט שטיין אין דער צייטונג, אז דער
 יינגסטער מיטגליד פון דער פירמע, אַרנאָלד לעווענבערג, האָט
 דערביי פאַרלאָרן כמעט זיין גאַנצן קאַפיטאַל.“

ווען ער האָט געענדיקט, זיינען זיינע הענט אויף איר פליי-
 צעס אויפגעקומען איר, ווי זייער שווערע משאות. זי האָט זיך
 געוואָלט באַפרייען פון זיי. אָבער זי האָט זיך נאָך איינגעהאַלטן.
 זי האָט געוואָלט זיכערקייט אין דעם, וואָס זי האָט געהערט.

„דאָס וועט זיין אין אלע צייטונגען? מאָרגן אינדערפרי?“
 „יא, אין אלע צייטונגען. מאָרגן אינדערפרי. איצטער וועל
 איך אויפפּענען דיין נאָרל...“

„נישט נויטיק.“

„דיין סיורפריז?“

„און דו האָסט אָנגעוויזן דיין גאַנצן קאַפיטאַל?“

„ביז אויף אַ גאַנץ קליינער סומע. גענוג אויף צו לעבן מיט
 אַ געליבטער ווייב אַ גאַנץ באַשיידן לעבן. מיט דערדאָזיקער גע-
 וויסהייט בין איך איצטער ביי דיר...“

„האָסט זי מיר געמעגט שרייבן.“

„האָסט דאָך מיך געוואָלט זען. ביזט דאָך אין מיר פאַר-
 ליבט.“

„דו ווייסט בעסער.“

ער האָט אויפגעלאַכט. דערנאָך אָנגעקוקט זי. זי האָט זיך
 אָפּגעדרייט, פאַררויכערט. אים האָט זיך שטאַרק געוואָלט באַליידיקן
 זי. אפשר אומקערן איר דעם פאַטש. אפשר אַ בריקע טאָן זי מיטן
 פּוס. אפשר אַראַפרייסן פון איר דעם שאַל און אַ וואָרף טאָן זי
 אויף דער סאָפּע. זיין בלוט האָט אין אים געקאָכט. אָבער ער האָט
 זיך געלאָזט גיין צו דער טיר, אויפגעהויבן דעם קאָפּ, אַרויסנע-
 אַטעמט: „פריי!“

זי האָט זיך שנעל אַ דריי געטאָן צו אים.

„אַרנאָלד לעווענבערג,“ האָט זי אַרויסגערעדט ביז און שאַרף מיט אָנגעצונדענע אויגן, „אויב די גאַנצע מעשה מיט דעם באַנקראַט איז אַן אויסגעטראַכטע, אום נאָר אויסצופּרוּוון מיך...“

ער האָט זיך צולאַכט און איז שנעל אַרויס. די טרעפּ האָט ער אַראָפּגעשפּרייזט צו דריי אויף אַמאָל. ווען ער איז געוועזן אונטן, האָט זיך מרס. שופּרא באַוויון אין דער זאַל-טיר.
„טוי, אַרנאָלד?“

ער האָט נישט געענטפּערט, נישט אומגעקוקט זיך אויף איר, אַ כאַפּ געמאָן הוט און מאַנטל און איז אַוועק.

VII

אויף מאַרן איז טאָסע געוועזן אין אַלע צייטונגען, אז די מיליאָנען־פירמע „ברידער לעווענבערג און קאָמפּאַניע“ האָט באַנן קראָטירט. עטלעכע צייטונגען האָבן דאָס שטיקל נייעס געהאַט אַפילו אויף דער ערשטער זייט.

אויף דעם צווייטן טאָג האָט אַרנאָלד געקראָגן אַ בריוו פון ליילען. מיט גרויסן ווייטאָג האָבן זיי, זי און אירע עלטערן, געלייענט די בשורה פון דעם באַנקראַט פון זיין פירמע. זיי ווילן האָפן, אז ער וועט זיך עס נישט נעמען שטאַרק צום האַרצן. נישט אין געלט איז די גאַנצע פרייד פון לעבן.

„איך האָב מורא,“ האָט זי געשריבן, „אז איך וועל ווערן באַנאַל און אָנזאָגן אַזעלכע אמתן, וועלכע געפינען זיך אין יעדן שולבוך. אָבער מיין נאַריש האַרץ וויל אייך זאָגן עפעס גוטס, עפעס שטאַרקנדיקס, און טראַכט גאַרנישט אויס. לייענט דערפאַר צווישן די שורות מער ווי אין די שורות.“

אַרנאָלד איז געוועזן גערירט פון דעם בריוו. ער האָט אים שיר נישט צוגעטראָגן צו די ליפן. ער האָט איר גלייך געענט־פערט, געדאַנקט איר און אירע עלטערן, פאַרזיכערט איר, אז ער איז ביי זיך נישט אַראָפּגעפאַלן, און ער האָפט, אז גאַר אינגיכן וועט ער קומען צו באַזוך, און זי וועט זיך איבערצייגן, אז ער איז ביי זיך נישט אַראָפּגעפאַלן. ער האָט נאָך צוגעגעבן, אז ער פילט זיך איינפאַך שטאַרק.

און אזוי האָט ער זיך ווירקלעך געפילט, זינט ער האָט

אָוועקגעשפּרייזט פון קעטרין דריי טרעפלעך אויף אַמאַל. עס איז אים געוועזן, ווי אַ נייע הויט האָט זיך אויף אים אָנגעצויגן. ער האָט פון זיך נישט געלאַכט פאַר זיין באַנעמען זיך ביי קעטרין. ער האָט זיך גראַטולירט. ער האָט אין זיך אַנטדעקט נייע כוחות. ער איז געוואָרן זיכערער אין זיך. צווישן די געזונקענע קעפּ, אַרָאָפּגעלאָזענע נעזער און טרויעריקע אומרויאיקע אויגן פון די מיטגלידער פון דער פירמע אין די ערשטע טעג נאָך דער באַנק־ראַט־דערקלערונג איז ער דער איינציקער אַרומגעגאַנגען מיט אַ שמיכל און מיט וואַרעמקייט אין בליק, ווי גאַרנישט איז גע־שען. זיין האַלטונג איז שוין געוועזן צופיל פאַר זיי, און אָפט האָט מען אים אַרויסבאַגלייט הינטער זיין רוקן מיט אַקסל־צוקן און מיט שטילן אַרויסשעפטשען „דער נאַר!“

דער באַזוך צו די פּרענרס האָט זיך פאַרצויגן, און באַזוכט האָט ער זיי ערשט, ווען ער האָט אָנגעהויבן צו מאַכן זיינע הכנות צו אַן אייראָפּע־דייזע. דער געדאַנק וועגן אַן אייראָפּע־דייזע אָבער איז אים געקומען דורך אַ צופעליקער באַגעגעניש.

איינמאָל, אין דער מיטאַג־שעה אויפן וועג צו אַ רעסטאָראַן האָט ער אָנגעטראָפּן אַ מאַן מיט לאַנגע האָר און צוויי טונקלע טיף־זיצנדיקע אויגן. ווען זיי זיינען זיך פאַרבייגעגאַנגען, האָבן זיי זיך אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן. אַרנאָלדן איז דער מאַן אויסגעקומען באַקאַנט. וווּ האָט ער אים געזען? ער האָט זיך אָנגע־שטרענגט צו דערמאָנען. נאָך אַ פּאָר שריט ווייטער גיין האָט ער זיך געכאַפט. דאָס איז דער דיכטער ראַטמאַן, וועלכער האָט אים איינמאָל דערעסן אויף אַ באַנקעט פון יידישע אינטעליגענטן און אַרבעטער. אים איז איינגעפאַלן אָפּצושטעלן דעם דיכטער און פאַרפירן מיט אים אַ געשפּרעך. ער האָט זיך דערמאָנט, אַז דער מענטש האָט דעמאָלט אַרויסגעזאָגט אַ פּאָר אַריגינעלע געדאַנקען. ער האָט זיך אומגעקערט, געלאָזן גיין נאָך אים, אַריבערגעיאָנט אים, אָנגעקוקט אים. יאָ, ער מאַכט נישט קיין טעות. דאָס איז דער דיכטער ראַטמאַן. ער האָט אים אָפּגעשטעלט:

„אַנטשולדיקט, איר זייט דאָך מר. ראַטמאַן? דער דיכטער?“
אויף דעם דיכטערס געזיכט האָט זיך דורכגעטראָגן אַ כוואַליע

פון צופרידנקייט דערמיט, וואָס זיין פּאַפּולאַריטעט און באַרימט־
קייט האָט דערגרייכט אפילו צו די געלט־גאַסן פון ניו־יאָרק —
די כוואַליע האָט אויפגעשלאָגן אין די אויגן, אָנגעפלאָזן די נאָז־
לעכער, צושפּרייט זיך איבער דער אויבערשטער ליפּ.

„יאָ, איך בין ראַטמאַן, דער דיכטער,“ האָט ער געזאָגט
מיט שטאַלץ אין זיין שטים און אָנגעשטרענגט זיך צו דערקענען
דעם רייכן מאַן, וועלכער האָט אים אָפּגעשטעלט. „ווער זייט
איר?“

אַרנאָלד האָט אים דערציילט, ווען און וווּ זיי זיינען באַקאַנט
געוואָרן.

„אַ, דאָס איז שוין אַ מעשה פון איבער דריי יאָר,“ האָט
ראַטמאַן געזאָגט. „און איר האָט מיך דערקענט? דאָס איז טאַקע
אַ קונץ. איך האָב אייך נישט דערקענט. איך דערקען טאַקע
שלעכט. איך זע צופיל מענטשן...“

„זייט איר איצטער גענאָנגען ערגעץ מיט אַ ציל?“ האָט
אים אַרנאָלד איבערגעריסן.

„ציל? איך גלויב נישט אין אַ ציל און גיי קיינמאָל נישט
מיט אַ ציל.“

„דאָך, ווען איר גייט צום באַרבער, צום ביישפּיל?“ האָט
אַרנאָלד זיך געוויצלט.

„וויים איך קיינמאָל נישט, אז איך וועל אַהינצו אָנקומען.
איך לָאָז זיך גיין מיט דעם געדאַנק, אז עס וואָלט גוט געוועזן,
ווען איך גיי איצטער אַרײַן צום באַרבער. אָבער איך בין נישט
זיכער, אז ביי דער טיר פון דעם באַרבער זאָל איך נישט דער־
זען אַ שײַן געזיכט פון אַ מיידל און אַוועקגיין נאָך איר, געצויגן
ווי מיט קייטן...“

„איך האָב נישט באַמערקט, אז איר זייט איצטער נאָכגע־
גאַנגען נאָך אַ שיינער מיידל,“ האָט אַרנאָלד געלאַכט. „איז דער־
לויבט מיר צו פרעגן: האָט איר שוין געגעסן?“

לָאָזט זיך אויס, אז דער דיכטער איז איצטער גענאָנגען און
האָט געטראַכט, אז עס וואָלט געוועזן גוט, ווען ער גייט איצטער
אַרײַן אין אַ רעסטאָראַן...“

ביים עסן האָבן זיי גערעדט וועגן דער מלחמה, וועגן דעם שלום, וועגן פארשידנס.

„געפינט איר נישט,“ האָט ראָטמאַן געזאָגט, „אז עס איז איצטער זייער אומעטיק צו לעבן?“ ער האָט פאררויבערט צווישן איין געריכט און דעם אנדערן, מיט איין האנט אַרומגעשריבן אויף דעם ווייסן טישטוך און זיינע אויגן האָבן אָנגעקוקט אַר-נאָרדן טיף טרויעריק. „איך איז עס אפשר נישט, אָדער מסתמא נישט, אָבער איך געפין, אז עס איז זייער אומעטיק. אָט נעמט כאַטש „פראַהיבישן“. איך בין קיין טרינקער נישט, קיינמאָל נישט געוועזן. איך האָב זיך קיינמאָל נישט אָפגעזאָגט פון אַ גלעזל וויין אָדער ביר, אָבער קיינמאָל נישט געזוכט עס. אָבער „פראַהיבישן“ האָט מיך טרויעריק געמאַכט. ווי קאָן מען נעמען און אַרויפלייגן אויף אַ גאַנצן פּאָלק אזא זאַך? נעמען און וועלן אויסטריקענען אַ גאַנץ פּאָלק! מאַכן פון זיין נשמה אַן אויס-געטריקנט, אויסגעדאַרט שפּענדל! אַ פּאָלק אָן דער פּריילעכקייט פון האַרצן, וואָס וועט נאָר ציילן די מטבעות, וועלכע עס האָט אָפּ-געשפּאַרט דורך נישט טרינקען!“

אַרנאָלד האָט נישט אינגאַנצן איינגעשטימט מיט אים אין דער פּראַגע פון פּראַהיבישן. דער שנאַפּס-טיוול איז אַ קללה אין דעם לעבן פון אַ פּאָלק.

„פונדעסטוועגן איז נאָך קיין פּאָלק נישט אונטערגעגאַנגען דורך שיכרות,“ האָט ראָטמאַן ביז דערווידערט, ווי ער וואָלט אין אַרנאָלדן דערפילט אַ שונא. „די הויכע ציוויליזאַציע, צו וועלכער מיר האָבן דערגרייכט, איז די פּרוכט פון טרינקענדיקע פעלקער. וואָס ווילט איר אַרײַנפירן נייע פּאַרבאַטן אין אונזער לעבן? די מענטשהייט האָט נאָך אירע אַלטע נישט דורכגעפירט און געפינט זיך אין שטענדיקן קאַמף מיט אַזוי-צו-אַנגנדיקע זינד און פּאַר-ברעכן. צוליב דעם, וואָס איינער פאַרשיכורט אַלץ, וואָס ער האָט, און מאַכט אַן סקאַנדאַל, ווען ער איז שיכור, זאָלט איר ביי מיר אַוועקנעמען די פּרייד פון האַרצן? האָט איר דאָך נישט פאַרבאַטן פּריוואַט-אייגנטום דערפאַר, ווייל עס איז פאַראַן גנבה! האָט איר דאָך נישט געהייסן דערטרינקען אַלע נייגעבוירענע מיידלעך, ווי פּרעה אַלע נייגעבוירענע יונגלעך, דערפאַר ווייל עס איז פאַראַן

זנות... איז פארוואס זאלט איר צוליב דעם שיכור אוועקנעמען
ביי מיר מיין וויין?"

ארנאלד האָט אים פארזיכערט, אז ער האָט קיין שום טייל
נישט אין דעם שנאָפּס-פארבאָט און אין די אלע אנדערע פאר-
באָטן. ראָטמאַן האָט אים אָנגעקוקט אומגלויביק, דערנאָך זיך
צולאָכט.

„און בכלל איז עס טרויעריק,“ האָט ער געזאָגט, איבער-
רייסנדיק זיין לאַכן. „דער סקאַנדאַל מיט די אַסעמבלימען פון
ניו-יאָרק, די אַראָפּזעצונג פון פראָפּעסאָרן, וועלכע האָבן זיך
דערוועגט צו האָבן אַן אייגענע מיינונג... איך דאַרף דאָך אייך
נישט דערציילן... איר וויסט עס אזוי גוט, ווי איר... איך האָב עס
אויסגעדריקט אין אַ ליד, וואָס הויבט זיך אָן: „אַמעריקע, ביזט
ליכט געוועזן פאַר אלע פרייהייטס-זוכער“... איך קאָן עס אייך נישט
גוט איבערזעצן... איך זאָג איר דאָרטן, אז די גרויסע דערפאַלגן
האָבן איר דעם קאָפּ פאַרדרייט. זי האָט פאַרנעסן איר מיסיע פון
אַ קעמפּערין פאַר פרייהייט און באַפרייאַונג. איצט דענקט זי, אז
איר מיסיע איז אַ סך געלט צו מאַכן און צו זיין די הויפטבאַשי-
צערין פון פּריוואַט-אייגנטום... און איך האָב נאָך לידער גע-
שריבן. ביטערע לידער. און גלויבט מיר, אויס ליבע צו אַמעריקע.
איך קאָן אייך שווערן, אז ווען איך האָב געשריבן די לידער, האָב
איך געליבט אַמעריקע אַ סך מער, ווי די פאַרשיידענע באַצאלטע
באַאַמטע פון די כלומרשט פאַטריאַטישע געזעלשאַפטן. זיי זיינען
ביי מיר געוועזן דער אויסדרוק פון גרויסער אַכטונג און ליבע. אָבער
איך האָב זיי נישט יעקאַנט דרוקן. מיין רעדאַקטאָר האָט מורא
יעהאַט. איר פאַרשטייט, אין אַמעריקע איז געקומען דערצו, אז
מען האָט מורא צו דרוקן אַ פריי וואָרט. איך זאָג אייך דעם אמת,
ווען איך וואָלט געהאַט געלט, וואָלט איך איצטער אוועקגעפאַרן
פון אַמעריקע. איך וואָלט, ווי דער העלד פון אַ באַרימטער רר
סישער קאָמעדיע, „אוועק צו זוכן אין דער וועלט אַ ווינקל פאַר
דעם באַלידיקטן געפיל“... פאַרוואָס זאָל אַזאַ מענטש, ווי איר,
נישט מאַכן קיין ריזע איבער דער וועלט און נעמען מיך מיט?“
דידאָזיקע ווערטער האָבן עפעס אָנגערירט אין אַרנאלדן. זיי
זיינען אים אַלץ עפּטער אַרויפגעקומען, איבערגעחזרט זיך, צו-

שפּרייט זיך אין אים. „אָוועק צו זוכן אין דער וועלט אַ ווינקל פאַר דעם באַליידיקטן געפיל“... פאַרוואָס זאָל ער טאַקע נישט מאַכן אַ רייזע? זען, וואָס טוט זיך איצטער אין אייראָפּע...

„איר ווייסט, איר האָט מיר אויפגעטאָן אַ נוטן געדאַנק,“ האָט ער געזאָגט ראָטמאַנען ביים צוועגענען זיך. „איך וועל טאַקע מאַכן אַן אייראָפּע־רייזע, וועל פאַרן זוכן אַ ווינקל פאַרן באַליידיקטן געפיל.“

„גוט צו זיין אַ גביר,“ האָט ראָטמאַן דערויף דערווידערט. „איך טראַכט שוין דערפון לאַנג און די רייזע ווערט מיר אַלץ ווייטער און ווייטער. איך האָב איך זי נאָר געדאַרפט דערמאַנען, און איר פאַרט שוין. נו, און ווי איז וועגן נעמען מיך? אַמאָלי־קע האָרן פון דער ערד פלעגן שטענדיק נעמען מיט זיך זייערע נאָרן אויף זייערע רייזעס. די נאָרן זיינען געוועזן, ווי געוויינלעך, פּאַעטן. ווילט איר נישט נעמען מיט זיך קיין נאָר?“

„איך בין נישט קיין האַר פון דער ערד,“ האָט אַרנאָלד דערווידערט. „און ווען איך פאַר צו זוכן אַ ווינקל פאַר דעם באַ־ליידיקטן געפיל, פאַר איך אַליין ווי אַ נאָר.“

„זאָל איך גאָט העלפן, איר זאָלט נישט קליגער ווערן,“ האָט ראָטמאַן געזאָגט, געגעבן אַרנאָלדן די האַנט און איז אָוועק, דעם קאַפּ פאַרריסן, די אויגן אָנגעשמעלט אין דער ווייט, און טרויער אין יעדן גליד, אין יעדער באַוועגונג.

VIII

ווען אַרנאָלד האָט אַוועקגעשיקט נאָך אַ פּאַספּאָרט און באַ-
שטעלט זיין שיפּסקאַרטע, איז ער אַוועק מיט אַ באַזוך צו די
ברענדס. זיי האָבן אים אָפּגעוואַרט מיט אַ באַזונדערער פּריינט-
לעכקייט און מיט טרייסטווערטער. געריכט זיך צו זען אַן אַראָפּ-
געפּאַלענעם ביי זיך, פּאַרזאָרגט, כאַטש ער האָט אין בריוו פּאַר-
זיכערט, אַז ער איז ביי זיך נישט אַראָפּגעפּאַלן. אָבער ער איז
אַריינגעקומען מיט אַ שיינענדיקן שמייכל און אַ האַרציקער פּריי-
לעכקייט. ער האָט זיך געפּילט גוט ביי די ברענדס, און ער איז
ווירקלעך געוועזן פּריילעך, ווען ער האָט אַריבערגעטראָטן זייער
שוועל. די ברענדס האָבן גלייך באַגריפּן, אַז זיי דאַרפן אויף אים
נישט פּאַרלירן קיין איין וואָרט פּון טרייסט. דער געלט-פּאַרלוסט
האָט אויף דעם יונגן מענטשן ווירקלעך קיין שום איינדרוק נישט
געמאַכט.

לייען איז געוועזן איבערגליקלעך צו זען אים. האָט עס
פּון אים אויך נישט פּאַהאַלטן. און דעם טאָג, ווען דער פּאַטער
האָט איר אָנגעזאָגט פּון דעם באַנקראַט פּון אַרנאָלדס פּירמע —
זי אַליין איז געוועזן אַ קנאַפע צייטונגס-לעזערין — האָט זי
אַרויסגעבעטן ביי דער מוטער אַרנאָלדס נישט פּאַרענדיקט בילד,
און איז לאַנג געזעסן פּאַר אים. זי האָט געפּילט, אַז ווען זי וועט
אַזוי זיצן און קוקן, וועט זי בעסער קאָנען מיטפּילן און מיטליידן
מיט אים. זי האָט נישט געוויינט, אָבער איר האַרץ האָט געד-
רעמפּט און וויי געטאַן, און זי איז געוועזן זייער אומעטיק. ווען

זי האָט גענומען דעם פענזל און אין אַ פּאָר ערטער אַ פֿיר געטאָן איבער דעם פּאַרטעט, איז עס געוועזן נישט דערפאַר, וואָס די מאַלערין האָט זיך אויפגעכאַפט אין איר. דאָס האָט זי אים גע-
 לאַשטשעט, געטרייסט, באַרואיסט. זי וואַלט אפילו געקאַנט רעדן צו דעם בילד. זאָגן אים גוטע, דערמונטערנדיקע, באַרואיסנדיקע ווערטער. אָבער זי האָט זיך געשעמט פאַר זיך אַליין צו רעדן אויפן קול. האָט זי זיי געטראַכט אין זיך און אַרומגעפירט מיטן פענזל איבער זיינע ליפּן. דאָס האָט זי אים געקושט און איז פון אים געקושט געוואָרן. באַלד אָבער האָט זי געמוזט געברויכן פאַרב און פענזל אין פולן ערנסט, ווייל זי האָט קאַליע געמאַכט זיינע ליפּן מיט אירע פענזל-קושן. דאָס בילד איז שוין געבליבן אזוי שטיין אויפן שטאַפּל. זי האָט געהאַט חשק צו פאַרשמירן די מיליטערישע אונפאַרם. כדי עס זאָל נישט אויסזען עפעס ווי אַן אָפגעשניטענער קאַפּ, האָט זי געמאַכט אַ בליישימפּט-סקיצע פון דעם קאַפּ מיט אַ גרויסן בלומען-קוסט אונטער אים. עס זאָל אויסזען, ווי אַרנאָלד שטייט ביזן קאַפּ הינטער דעם בלומען-קוסט. דאָס איז איר געפעלן געוואָרן, אָבער זי האָט נאָך נישט געפונען קיין מוט צו פאַרשמירן דעם מיליטערישן אַנצוג. אין דעם טאָג פון זיין באַזוך האָט זי אַרויסגעטראָגן דאָס בילד פון איר צי-
 מער, אָבער איבערגעלאָזן דאָרטן די סקיצע און אַ גאַנצן טאָג גע-
 וועזן איבער-פּריילעך, וואָס אין אַוונט וועט זי אים זען. אירע ערשטע ווערטער צו אים זיינן געוועזן:

„דאָס הייסט ביי איר, נאר אינגיכן?“ ווען וואַלט איר גע-
 קומען, ווען נישט גאָר אינגיכן?“

„פיל לענגער וואַלט עס נישט געקאָנט זיין,“ האָט ער גע-
 זאָגט מיט זיין לאַכן. „איך פאַר נאָך איראַפּע.“
 „וואָס?!“ האָט אויסגערופן מרס. ברענד.

אַ גרויסע שטילקייט איז אַריינגעטראָטן. זיי האָבן געקוקט אויף אים, און זייערע אויגן האָבן זיך אָנגעגאַסן מיט בענקעניש. אָבער ער האָט געענטפערט זייערע בליקן מיט לאַכנדיקע אויגן.
 „יא,“ האָט ער געזאָגט, „איך האב באַשלאָסן אַפצוטרייסן לען פון זיינע שיך דעם שטויב פון מיין פּאַטערלאַנד און אוועק-
 וואַנדערן איבער איראַפּע.“

„און אָנצונעמען אויף זיך אייראָפּעאישן שטויב?“ האָט מר. ברענד אַרויסגערעדט מיט אַן ערנסטן געזיכט און געענדיקט מיט אַ מין פאַרדראָס: „איז שוין דער שטויב פון מיין פּאָטערלאַנד מיר ליבער.“

און אַרנאָלד האָט ווייטער געלאַכט:

„דער שטויב פון אייראָפּע וועט קריכן בלוז אין נאָז, דער שטויב פון דעם פּאָטערלאַנד לייגט זיך אויף די לונגען. ווער איז אַ גרעסערער פּאַטריאָט? איך וויל, אַז מיין פּאָטערלאַנד זאָל גאָר קיין שטויב נישט האָבן.“

„איז ווען פאַרט איר?“ האָט לייליען געפרעגט.

„אין אַ חודש אַרום.“ ער האָט אָנגערופן די שיף.

„זייט איר, הייסט עס, געקומען זעגענען זיך?“ איר שטיי מע איז געוועזן טרויעריק.

„אַ, ביזן אָפּפאַר קאָן לעווענבערג זיין דאָ נאָך עטלעכע מאָל,“ האָט די מוטער געטרייסט.

„איך האָב מורא, אַז דאָס וועט נישט קאָנען זיין דער פּאַל,“ האָט ער נאַאיוו געזאָגט. ער האָט זיי אויסגערעכנט, ווי ער וועט זיין פאַרנומען.

„אַבער געזעגענען זיך וועל איך גאַנץ באַשטימט אַריינקור מען,“ האָט ער געענדיקט. „עס איז גוט אַוועקצופאַרן אין אַ ווייז טער רייע מיט דעם האַנטדרוק פון נאָנטע פּריינט נאָך פּריש אין דיין האַנט.“

„עס איז זייער שיין פון אייך צו האַלטן אונז פאַר אַזעלכע מריינט,“ האָט געזאָגט מרס. ברענד. איר שטימע איז געוועזן אַזוי גוט און לאַשטשענדיק.

אַרנאָלדן איז געוואָרן גאַנץ מאַדנע פון דעם טאָן פון די אַרויסגעזאָגטע ווערטער. ער האָט אָנגעקוקט די געזיכטער פון מאַכטער און עלטערן. לייליען האָט, קענטיק, געוואָלט באַקעמפן איר אומעטיקייט. די עלטערן האָבן זיך איבערגעקוקט. ער האָט אויפגעכאַפט זייער איבערקוקן זיך. פּלוצלונג האָט ער באַקומען געוויסהייט: לייליען ליבט אים. אירע עלטערן ווייסן עס און וואָלטן איר גערן געהאַלפן, זי זאָל קומען צו איר האַרץ־פאַרלאַנג. ער איז

געוועזן זיכער, אז די עלטערן וועלן באלד געפינען א געלעגנהייט צו גאָזן זיי אַליין.

ער האָט פאַרפירט אַ געשפרעך איבער זיינע פלענער אין אייראָפּע. גערעדט און צוגעהערט זיך צו זיך אַליין. וואָס פילט ער צו לייליען? ער איז נישט פאַרליבט אין איר. גאַנץ באַשטימט נישט. אָבער עס איז אים אַזוי גוט מיט איר, אַזוי אָנגענעם. עס איז אים, ווי ער וואָלט זי געקענט פון זיין קינדהייט אָן, ווי ער וואָלט מיט איר אויפגעוואַקסן. אַזוי היימיש מיט איר — ווי מיט אַ שוועסטער. אָדער ווי ער וואָלט מיט איר שוין לאַנג פאַרהייראַט געוועזן. ער קאָן זי אַרומנעמען, גלעטן, קושן. אָבער דאָך נישט פאַרליבט. איר נאַנטקייט מאַכט אים נישט אומרויאַק, ער האָט קיין שום פאַרלאַנג נישט, צו ווערן מיט איר נענטער.

מַרס. ברענד האָט זיך פלוצלונג דערמאָנט, אז זי דאַרף עפעס אָנזאָגן ליובין.

באלד וועט ער בלייבן מיט לייליען אַליין, איז עס דערקנע- נאַנגען דורך אַרנאָלדן.

מַר. ברענד האָט פאַררויכערט אַ ציגאַר, געגעבן אַ פּאַר שווע- רע צי.

„ווענעציע, ווענעציע איז אַ ווונדערשטאַט,“ האָט ער אַרויסגערעדט, ווען אַרנאָלד האָט אויסגערעדט די איטאַליענישע שטעט, וועלכע ער רעכנט צו באַזוכן. אַרויסגערעדט און אַרויס- געגאַנגען פון צימער.

אַרנאָלד האָט נישט געקאָנט מער רעדן. מען דערוואַרט עפעס פון אים, און ער קאָן עס נישט טאָן. עס האָבן אים זייער לייד געמאַן די גוטע עלטערן. ווי איידל און צאַרט זיי האָבן אויסגע- מיטן צו רעדן וועגן זיין באַנקראַט. זיי ווייסן דאָך געוויס, אז ער האָט פאַרלאָרן זיין קאַפיטאַל. אָבער דאָס, ווייזט אים, אינטערע- סירט זיי נישט. זיי ליבן אים. זיי ווילן אים, נישט זיין רייכטום. און זיי האָבן אים לייד געמאַן. ער קאָן זיי נישט דערפרייען, די איידעלע מענטשן. און נאָכמער האָט אים לייד געמאַן לייליען. אָבער איר געזיכט האָט איצטער גאַרנישט אַרויסגעצייגט, פאַרוואָס זי זאָל דאַרפן עמעצן לייד טאָן. זי האָט זיך נאָר אויפּמערקזאַם צו- געהערט צו דעם, וואָס ער האָט געהאַט צו זאָגן.

„פארוואס זייט איר אנטשוויגן געוואָרן?“ האָט זי גע-
פרעגט.

„עפעס האָט זיך מיר אַרויפגעלייגט אויפן צונג,“ האָט ער
געענטפערט.

„סימבאָליש, נאַטירלעך.“ זי האָט אים דורכגעדרונגען מיט
אירע אומבאַוועגלעכע אויגן.

„יא, א געדאַנק.“

זי האָט אים געלאָזן שווייגן. געזעסן און געקוקט אויף אים,
וועדליך זיינע אויגן האָבן אַרומגעבלאָנדושעט. ער האָט גע-
טראַכט:

מוז עס זיין ליבע? וואָלט זי נישט געוועזן פאַר מיר די
ווייב, וועלכע גאָט האָט פאַר מיר באַשאַפן? וואָלט איך מיט איר,
וועלכע זיצט דאָ אזוי ליב און געטריי פאַר מיר, נישט גליקלעך
געוועזן? זי ליבט דאָך מיר. און איר ליבע איז די אמתע ליבע. די
דאָ האָט גאָרנישט פון געמאַכטקייט, פון אַרויפלאָזן אויף זיך.
אַלץ איז עכט אין איר.

לייען איז פּלוצלונג אויפגעשטאַנען:

„איך האָב אייך וואָס צו צייגן אין מיין סטודיע.“

ער איז אויפגעשטאַנען, נאַכגעגאַנגען נאָך איר. זי איז גע-
גאַנגען מיט אַן אַראָפּגעלאָזענעם קאַפּ און לייכטע שטילע טריט.
ווי זי וואָלט נישט געוואָלט שמערן די געדאַנקען פון דעם, וואָס
איז געגאַנגען הינטער איר.

אין איר סטודיע האָט זי אים באַוויזן איר סקיצע: זיין קאַפּ

איבער אַ הויכן בלומען־קוסט.

ער איז געוועזן איבערראַשט, האָט באַווונדערט די אַרבעט,
געפילט, אַז ער דאַרף איר עפעס זאָגן, עפעס גוטס. עפעס דער-
פרייענדיקס. אויב ער האָט געדאַרפט אַ באַווייז פון אירע געפילן
צו אים, איז דידאַזיקע אַרבעט דער בעסטער באַווייז. און אָט
שטייט זי לעבן אים, וואָלט זיך געוואָלט צודריקן צו אים און
דערוועגט זיך נישט. און איז דויט אין געזיכט, און איז אומרויאַק.
אַבער ער האָט איר גאָרנישט געקאָנט זאָגן. ער האָט געקוקט אויף
דער סקיצע, לאַנג געקוקט.

„געפעלט עס אייך ווירקלעך?“ האָט זי געפרעגט.

„מיר געפעלט, וואָס איר האָט מיר פאַרדעקט מיין מונד-
דיר,“ האָט ער לאַנגזאַם אַרויסגערעדט.
„און די אַרבעט אַליין?“

„וואָס איר האָט געהאַט די באַדערפעניש צו טאָן זי...“
ער האָט זיך פּלוצלונג צוגעווענדט צו איר, אָנגענומען פאַר
דער האַנט:
„ליילען!“

זי האָט אַראָפּגעלאָזן דעם קאַפּ, איז בלאַס געוואָרן, שווער
געאַטעמט. און ער האָט פאַרטגעזעצט:

„עס ווילט זיך מיר אייך עפעס זאָגן. אָבער איך פיל,
אַז איך טאָר נאָך נישט. איך וועל עס זאָגן — אפשר — ווען איך
וועל קומען צוריק. וועט איר וואַרטן?“

„איך וועל וואַרטן אַפילו ווען א פ ש ר,“ האָט זי אַרויס-
געשעפטשעט, איינגעבויגן זיך און אַ קוש געטאָן זיין האַנט, און
געפילט דעם ציטער, וועלכער איז דורכגעגאַנגען דורך אים. איצ-
טער האָט זי אויפגעהויבן דעם קאַפּ, אָנגעקוקט אים מיט אירע
אויגן — גרויסע, קלאַרע אויגן, אין וועלכע עס האָט געשיינט די
גליקעליקייט, וועלכע האָפּנונג גיט אַרײַן.

„איצטער איז מיר אַראָפּ פון צונג,“ האָט ער געלאַכט.

ווען זיי זיינען אַרויסגעקומען צוריק אין זאַל, האָבן זיי
דאָרטן געפונען די עלטערן. פון דעם פריילעכן, אויפגעלעבטן אָנ-
בליק פון זייערע געזיכטער האָבן די עלטערן געמוזט באַשליסן, אַז
זיי האָבן זיך „אויסגערעדט“. זיי האָבן געקוקט אַרנאָלדן אין מויל
אַרײַן, געוואַרט פון אים די געוויינלעכע ווערטער, מיט וועלכע
אַ יונגער מענטש ווענדט זיך צו די עלטערן פון דער מיידל, וועל-
כע ער האָט אויסגעוויילט, און געווינדערט זיך, פאַרוואָס ער זאָגט
זיי נישט אַרויס. זיי האָבן זיך נאָכמער געווינדערט, און אין
זייערע הערצער איז אַרײַן גרויסע אַנטווישונג, ווען ביי אַרנאָלדס
אַוועקגיין האָט ליילען אים דערמאָנט, ער זאַל נישט פאַרנעסן קו-
מען צו געזענענען זיך. וואָס זאַל דאָס באַדייטן?

אָבער אויך אַרנאָלד האָט זיך געווינדערט, פאַרוואָס ער האָט
נישט געזאָגט די ווערטער, אויף וועלכע מר. און מרס. ברענד האָבן

אזוי געווארט, ער האָט זיך געפילט אזוי דערנענטערט צו ליליען.
וואָס פעלט נאָך? פארוואָס זאָל ער זי לאָזן ווארטן?
די פראַגן זיינען אים אויפגעקומען נאָר אַ סך מאָל אין
אַלע די טעג פאר זיין אָפּפאַר. עטלעכע מאָל האָט ער געפילט, אַז
ער וויל זי זען. און דאָך אפילו נישט אָפּגערופן זי אין טעלעפאָן
צו הערן איר שטימע.

אַבער אויך ביים געזעגענען זיך האָט ער די ווערטער נישט
געזאָגט. ער האָט אפילו נישט איבערגעהזרט איר זיין בקשה, זי
זאָל ווארטן. דאָך דאָס האָט ער נישט געדאַרפט. ער האָט דאָס גע-
זען אין אירע אויגן, געפילט אין דעם ציטער פון איר האַנט.
און אין די רייד פון מר. און מרס. ברענר.

„פארוואָס זיך נישט צו לאָנג אין אייראָפּע,“ האָבן זיי אים
געזאָגט אין אַ דורכאָנאַנדער. „מיר וועלן דאָ אויף אויך ווארטן
מיט דער גרעסטער אומגעדולד.“

ליליען, הייסט עס, האָט זיי דערציילט. ליליען האָט נישט
קיין סודות פון אירע עלטערן. און ער האָט זיי מיט אַ באַזונדער
וואַרעמקייט פארזיכערט, אַז זייער ווארטן וועט זיין די גרעסטע,
אויב נישט די איינציקע צוציאונג, וועלכע וועט אים קאָנען ברענג-
נען צוריק אין אַמעריקע וואָס גיכער.

ליליען איז געוועזן ביים אוועקגיין פון שיה, אָבער אַרנאָלד
האָט דערפון נישט געוויסט. זי האָט אים אַנטדעקט ביי דער פּאָ-
רענטשע פון שיה, וווּ ער איז געשטאַנען מיט אַ דזשענטלמאַן מיט
גרוילעכע האָר. אַרנאָלד האָט געהאַט ווייניק באַגלייטער, אָבער
דערפאַר דער דזשענטלמאַן, וועלכער, ווייזט אויס, איז געוועזן
אַרנאָלדס אַ פריינט, איז באַגלייט געוואָרן פון אַ גרויסער מאַסע
מענטשן, וועלכע האָבן זיכער באַלאַנגט צו מענער און פרויען פון
אַרבעט. די מאַסע האָט גערוישט, געשריען, געליאַרעמט, איטלע-
כע ווילע אַרויפגעשריען אַ הוראַ צו אַרנאָלדס פריינט און אויך
לידער געזונגען אין כאָר. זי האָט זיך נישט פאַרגונען אָפּצורייסן
די אויגן פון אַרנאָלדן און, מיט די אויגן אָנגעשטעלט אויף
אים, האָט זי געפרעגט איינע פון די שרייערקעס און זינגערקעס,
וועמען זיי באַגלייטן עס.

„אונזער יוניער־פירער אפרים פעלדמאן,“ איז געוועזן דער באגייסטערטער, שטאָלצער ענטפער. עס איז אויך געוועזן ליבע צום פידער אין דעם טאָן פון דער ענטפערין.

ליליען האָט זיך נישט פארווינדערט איבער איר טאָן. דער אפרים פעלדמאן איז אַ פריינט פון אַרנאָלדן, מוז ער, נאטירלעך, געליבט זיין.

ווען די שיף האָט זיך גערירט, האָבן זיך איר געשטעלט טרערן אין די אויגן. זי האָט אים אָנגעהויבן צוצוואַרפן קושן. איצטער האָט איר פאַרדראָסן, פאַרוואָס ער האָט נישט געוואָלט, אַז זי איז צווישן די באַגלייטער. אויב זיי וואָלטן זיך נישט צו־קושט, וואָלט ער איר צוגעוואַרפן קושן. און אפשר וואָלטן זיי זיך צוקושט... אָבער דאָס האָט זי נישט געוואָלט. דערפאַר איז זי געקומען צום שיף בסוד. זי האָט פאַרשפּראַכן צו וואַרטן, וועט זי וואַרטן.

טרערן זיינען איר גערונען. הייסע, זוּדיקע טרערן.

„פאַר געזונט,“ האָט זי געשעפטשעט, „פאַר געזונט און קום געזונט. קום וואָס שנעלער צוריק. וואָס שנעלער, מײן טײַר ערער, מײן ליבער!... אַרנאָלד! אַרנאָלד!... וואָס שנעלער צוריק, אַרנאָלד! אײך וועל וואַרטן!...“

און ווען די שיף האָט זיך אוועקגערוקט, און אַרנאָלד איז נאָר געוואָרן אַ שוואַרץ פינטל בײַ דער דעק־פאַרענטשע, האָט זי זיך דערלויבט און אַרײַנגעשריען אין דעם גרויסן אַרומיקן רעש: „גוד באַי, אַרנאָלד! גוד באַי, טײַערער!“ און היסטעריש צוכליפעט זיך.

בײַ סענדי הוק האָט מען אַרנאָלדן אײַפּערגעגעבן אַ ראַדיאָ־גראַם. פון ליליען. זי האָט זיך נאָכאַמאָל צוגעגנט מיט אים און אָנגעזאָגט אים, אַז זי איז געוועזן צווישן די באַגלייטער אויפן פיר. אויב עס האָט זיך דערטראָגן צו אים אַ ברכה — זי האָט נישט געקאָנט פּועלן בײַ זיך צו שרױבן „קוש“ — זאָל ער וויסן, אַז דאָס איז פון איר. אַרנאָלד האָט אַ קוש געטאָן די ראַדיאָ־גראַם.

צווישן די בריוו און טעלעגראַמען, וועלכע ער האָט געפּו־

נען אין זיין קאיומע, איז געוועזן אַ בריוו, וועלכער האָט אַרויסגע-
רופֿן ביי אים אַ געלעכטער-שאַם.

דאָס איז געוועזן אַ חתונה-אַנזאָג.

„קעטרין שופרא און ענדריו קעלערמאַן געהיראַט.“

ווען ער האָט זיך אויסגעלאַכט, האָט ער צוריסן דאָס קאַרטל
און אַוועקגעוואָרפֿן די שטיקלעך אויף די כוואַליעס פֿון דעם
אַקעאַז. און עס איז געוועזן, ווי זיי וואָלטן זיך אויך צולאַכט...

IX

ער האָט באַזוכט ענגלאַנד, פראַנקרײך, דײַטשלאַנד, עס-טרייך, איטאַליע. ער האָט נישט געפונען קיין אָפּפרישונג און נישט קיין צושטרויאונג. דער שטויב פון דער אומגליקלעכער, נאָך-מלחמהדיקער אײראָפּע האָט זיך אים אויך געלייגט אויף די לונגען.

ער האָט געהאַט אַביסל אָפּגעאַטעמט אין ענגלאַנד. די קלוגע, סאָלידע בריטאַניע איז אויסערלעך שנעל געקומען צו זיך נאָך דער מלחמה. די אַלע לעכער, וועלכע די דײַטשע צעפעלינס האָבן געמאַכט מיט זייערע פּאַמבעס אין די גאַסן פון לאַנדאָן, זײנען שנעל צוגעדעקט געוואָרן. מיט זיי זײנען אויסערלעך צוגע-דעקט געוואָרן אַלע אַנדערע סימנים פון דער מלחמה. ער האָט גאָר באַלד באַמערקט, אַז די ענגלאַנדער האָבן נישט גערן גערעדט וועגן דער מלחמה. ווי זיי וואָלטן זיך געשעמט מיט איר. און ווי אַנדערש? זיי האָבן פאַרניכט זייער גרעסטן און געפערלעכסטן קאָג-קורענט אויף דעם וועלטמאַרק, אַוועקגענומען זײנע קאַלאָניעס אין אַזיע און אַמעריקע, זײנען געוואָרן מער ווי אַלעמאַל די הערשער אײבער אַלע ימים. די מלחמה איז פאַר זיי געוועזן די רײנסטע דױב-מלחמה. די רױב-רעזולטאַטן האָבן לעכערלעך געמאַכט אַלע זייערע פּראַזן פון אידעאָליזם און מענטשלעכקייט, מיט וועלכע זיי האָבן באַגלייט די מלחמה. וואָס האָבן זיי איצטער געקאַנט רעדן און נישט שעמען זיך? האָבן זיי נישט גערעדט. אָבער זייערע אויגן און זייער האַלטונג האָבן אַרױסגעגעבן, אַז זיי פּלאַצן שײר

נישט אויס באַוווסטזיין פון זייער זיג און גרויסקייט. ווען ער האָט דאָס אַנטדעקט אין די ענגלענדער, מיט וועלכע ער האָט פאַר-קערט, האָט ער מער נישט געקאָנט איינזיצן אין ענגלאַנד.

אַבער פראַנקרייך, דאָס לאַנד, וואָס ער האָט שטענדיק גע-ליבט, איז אים אויסגעקומען, ווי אַ בעמלער, וועלכער וויל רירן די גוט-האַרציקייט פון די פאַרבייגייער מיט אויסשטעלן פאַר זיי זיינע בלוטיקע ווונדן, זיינע פאַרקריפלטע גלידער, זיין קרעץ און זיין שמוץ. שוין אויף דער פראַנצויזישער שיף, מיט וועלכער ער איז אַריבערגעפאַרן דעם אַקעאַן, האָט ער עס געמערקט. אין די פאַרשיידענע סאַלאַנס פון דער שיף זיינען געוועזן אויסגעלייגט בילדער און בראַשורן פון און וועגן די חרובֿ-געוואָרענע געגנטן פון פראַנקרייך — מיט די פרייזן, וויפֿל עס דאַרף איינעם קאָסטן צו באַזוכן זיי. פראַנקרייך האָט געמאַכט געשעפט מיט אירע ווונדן. זי האָט זיי אויסגעשטעלט פאַר דער צאָלונגספּעאיקער מענטשהייט, איינגעלאָרן צו באַקוקן זיי און צו צאָלן פאַר דאָס באַקוקן. אָרנאָלד האָט גלייך אָפּגעמאַכט ביי זיך, אז ער וועט נישט פאַרן אַהין און נישט באַקוקן. ער וואָלט עס געוויס געטאָן, אָבער ער וועט נישט פאַרן אויף אַן איינלאָדונג, וועלכע איז אַ דערני-דערונג פאַר דעם ליבלינגס-פּאָלק פון אַלע מוזעס. דאָך אויך דאָס ווינדערבאַרע, לעבנסלוסטיקע פאַרזי האָט אויף אים גע-מאַכט אַ שווערן איינדרוק. דאָס איז נישט געוועזן מער דאָס פאַרזי, וואָס ער האָט געקענט פאַר דער מלחמה, דאָס פאַרזי מיט די ווייט פּאַנאַנדערגעפנטע אָרעמס פאַר דער גאַנצער וועלט, דאָס פאַרזי פון זאָרגלאָזיקייט און גרויסער ליבנסווירדיקייט. אויך איצטער האָט פאַרזי געטאַנצט און געטאַני נאָט, אָבער אין דער אייגענער צייט אויסגעשטרעקט אַ בעמלער-האַנט, געמאַכט געשעפט מיט אירע ווונדן. קאַפּעטעריעס און שענקען האָבן פאַררופֿן קונדן אונטער נעמען פון געפלאַצטע באַמבעס און אַראָפּגעפּאַלענע גראַנאַטן, אין האַטעלן און רעס-טאָראַנען האָט מען געלטניריק אַריינגעקוקט אין די קעשענעס פון די פרעמדע מיט דער מינע פון מלחמה-געליטענע. אויב דורות פראַנצויזן זיינען אויפגעצויגן געוואָרן מיט דעם געדאַנק פון נקמה און באַפרייאַונג פון עלזאַס-לאָרען, פאַרוואָס יובלען זיי נישט?

פארוואָס ווילדעווען זיי נישט אין גרויסער פריילעכקייט? זיי האָבן דאָך דערגרייכט, וואָס זיי האָבן געוואָלט! ער איז אוועקגעפאָרן פון פראַנקרייך און אַנטוישטער, און אָפגעקלמער.

דייטשלאַנד און עסטרייך, וועלכע ער האָט באַזוכט נאָך פראַנקרייך, האָבן אויף אים געמאַכט דעם שווערסטן איינדרוק מיט דער אַראָפגעקומענקייט פון זייערע אינוואַזיער. אין די קרייזן, אין וועלכע ער האָט פאר דער מלחמה געהערט געשפרעכן וועגן קונסט און ליטעראַטור, טעאַטער און מוזיק, האָט ער איצטער געהערט נאָר געשפרעכן וועגן וואַליוטע און וועגן די זאָרגן פון דעם טעג־לעכן לעבן. דאָס זיינען געוועזן איצטער לענדער און מילך און פוטער און מיט אַ הונגעריקער אינטעליגענץ. די טרענער און פאַר־שפרייטער פון דער דייטשער קולטור, די פראַפעסאָרן און שריפט־שטעלער האָבן נישט געהאַט גענוג אויף טינט און פאַפיר. אַר־נאָלד האָט זיך געשעמט אַרומצוגיין צווישן זיי אַלס זייער ווילטע־טער, זייער העלפער.

אין ווין האָט אויף אים געוואַרט אַ קליינע איבערראַשונג. ער האָט באַזוכט אַ פאַרזאַמלונג פון יידישע אַרבעטער און אין דעם עולם דערזען אַלגאָ מאַנקאַף. ער האָט צו איר צוגעאיילט, און אויפגעלעבטער, און אויפגערגטער.

„איר דאָ?!“

זי האָט אים אָנגעקוקט זייער איבערראַשט, איז רויט גע־וואָרן, ווי זי וואָלט זיך געפילט שולדיק אין עפעס קעגן אים. „איר דאָ?“ האָט זי איבערגעחזרט זיין פראַגע. זיי האָבן אָבער אין דער פאַרזאַמלונג נישט געקאָנט רעדן, זיינען זיי אַרויס, אוועק אין אַ קאַפּע.

„איר האָט דאָך נאָר געדאַרפט זיין אין פאַלעסטינע?“

„איך בין געוועזן אויף באַזוך אין וואַרשע און איצטער בין איך עס אויפן וועג קיין פאַלעסטינע. און איר? איר זייט שוין לאַנג דאָ?“

„ניין, ערשט אַ פּאָר טעג,“ ער האָט איר דערציילט פון זיין

רייזע.

„איז פעלדמאַן אויך דאָ?“ האָט זי געפרעגט.

„ניין, מיר האָבן זיך צוטיילט אין פאַריז. ער איז אוועקגע־

פאַרן אין רוסלאַנד. מיך, איך ווייס נישט פאַרוואָס, האָט מען אין רוסלאַנד נישט געוואָלט אַרײַנגלאָזן."

"מיך האָט מען אויך נישט אַרײַנגעלאָזן."

"פאַרוואָס אייך נישט?"

"ווייל איך בין אַ ציוניסטין."

"די אויסריידן אויף צו פאַרשליסן פון איינעם אַ לאַנד זײַן נען אומצײליק," האָט ער געלאַכט. "און איר פאַרלאָזט טאַקע אַמעריקע אויף שטענדיק?"

"איך וועל מסתמא קומען אַמאָל צו באַזוך, אויב מען וועט מיך אַרײַנגלאָזן."

"און איר וועט גאָר נאָך אַמעריקע נישט בענקען?"

"דאָס וועל איך וויסן שפעטער. אָבער מיר דאַכט, אז נישט."

"מיר האָבן אַזויפיל צו טאָן אין פאַלעסטינע."

"וואָס וועט איר דאָרטן טאָן?"

"איר פּרעגט נאָך אַלץ, וואָס וועט איינער טאָן? ווען מען קלײַבט זיך אויס אַ נישט באַאַרבעט און נישט באַבױט שטיק לאַנד פאַר אַ צוקונפטיקער הײם, קאָנט איר פּרעגן: וואָס וועט איר דאָרטן טאָן? עס איז דאָ אַרבעט איבערן קאַפּ, און וווּ איר וועט צולײגן די הענט, וועט איר ניצלעך זײַן."

"ניצלעך זײַן," האָט ער געזאָגט מיט אַ טרויעריקן שמײכל.

"שטעלט אייך פאַר, אויך איר האָב עס שוין געוואָלט זײַן..."

ער האָט איר דערצײלט, ווי ער האָט געוואָלט זײַן ניצלעך

און וואָס עס האָט זיך אויסגעלאָזן.

"קומט אין פאַלעסטינע," האָט זי געזאָגט. "דאָרטן וועט

איר קאָנען זײַן ניצלעך מיט דעם קאַפיטאַל, וואָס אייך איז גע-

בליבן. און וואָס קאָן זײַן אינטערעסאַנטער, ווי אויפצובױען

אַ פּאַַק?"

"איך בין נישט קײן ציוניסט."

"דאָס פאַרשליסט פאַר אייך נישט אונזער לאַנד. און איז

עס נישט ווונדער אינטערעסאַנט צו זײַן דערביי, ווי אַ פּאַַק, וואָס

האָט שוין לאַנג נישט געפירט קײן אייגן פּאַַקס-לעבן, שטרענגט

זיך אָן ווידער צו פאַרפירן זיך מיט אייגענער באַלעבאַטישקײט

און צו לעבן זײַן אייגן לעבן?"

„מיר איז עס גאנץ פרעמד.“
 „וואָס איז איך גאנץ נאָנט?“
 „ווייס איך ווירקלעך נישט.“
 „גיט שלאָפן!“ האָט זי שאַרף אַרויסגערעדט.
 „וואָס מיינט איר, פאַר אַזעלכע, ווי איך, וואָלט טאַקע גוט
 געוועזן אַוועקצולייגן זיך שלאָפן און אַזוי שלאָפן, ביז די וועלט
 וועט ווידער ווערן אַ וויפֿל עס איז אָנגענעמער פֿלאַץ צו לעבן אין
 איר.“
 „אַנדערע זאָלן זי צוגרייטן פאַר איך, ווען איר וועט
 שלאָפן.“
 „אַנדערע האָבן עס פֿריער געטאָן, אַנדערע וועלן עס איצ-
 טער טאָן. מיר קאָנען נאָר קרעכצן און שלאָפן.“
 „שעמט איר זיך נישט?“
 „פאַרוואָס? אונזער שלאָף איז אומרואַיק. מיר קרעכצן אויך
 אין שלאָף. מיט דעם וועקן מיר די טוער און דערגרייכער. דאָס
 איז אונזער חֶלֶק אין דער אַרבעט פֿון די אַנדערע.“
 ער האָט זיך צולאַכט. זי האָט אויף אים געקוקט מיט
 רחמנות.
 „אַט זעט איר,“ האָט ער געזאָגט. „איר האָט מיר איצטער
 אָנגעקוקט מיט רחמנות. דאָס געפֿיל וועקן מיר אויף אין די הער-
 צער פֿון אַלע טוער. און זיי וואַרפֿן זיך אַריין אין דער אַרבעט,
 צו העלפֿן אונז, אומצופֿרידענע, קרעכצנדיקע שלאָפער, וואָס גי-
 כער.“
 „איר לאַכט מיט קרעמעניעס. דאָס רופֿט מען תּלִיח-הוי
 מאַר,“ האָט זי געזאָגט. „אויך איז זייער טרויעריק, מר. לעווענ-
 בערג.“
 „זייער, מיס מאַנקאָף. איז ווען פֿאַרט איר אָפּ אין פּאַלעס-
 מינע?“
 זי האָט נאָך געדאַרפט זיין אין נויין אַ גאַנצע וואָך. אין פֿאַ-
 לעסטיגע האָט זי געדאַרפט פֿאַרן איבער ווענעציע.
 ער האָט זיך אָנגעכאַפט: ער וועט מיט איר פֿאַרן אין ווע-
 נעציע.
 „איך האָב אַפֿילו פֿאַרשפּראַכן פֿעלדמאַנען אָפּצוואַרטן דאָ

אויף אים און צוזאמען פאָרן נאָך איטאַליע, אָבער אייך האָב אייך נאָך פריער פאַרשפּראַכן צו זיין אייער אונטערפירער אויף אייער חתונה. איך וועל אים אָפּוואַרטן אין ווענעציע."

אָבער אויפן דריטן טאָג איז אָנגעקומען פעלדמאַן פון רוסיאַ לאַנד. ער איז געוועזן באַגייסטערט און האָט געהאַט טויזנט און איין נאַכט צו דערציילן.

דער רעפּרען צו זיינע דערציילונגען איז געוועזן:
 „רוסיאַנד איז אַ גרויסער כאַאָס. די נויט און עלנט זיינען אומבאַשרייפּלעך. אָבער דאָס זיינען די געבורטסווייען פון אַ נייער געזעלשאַפּטס־אָרדענונג, און יעדע נייע וועלט קומט אַרויס פון כאַאָס."

„וועט איר זיך אומסערן איצטער צוריק אין אַמעריקע, אום אַריינציוואַרפן זי אין כאַאָס?" האָט אַרנאָלד געפּרעגט.
 „איר פּרעגט עס, ווי יעדער גוטער מיטגליד פון דער נעשאַ-געל סעקיריטי ליג," האָט פעלדמאַן געלאַכט. „אָבער איך קאָן אייך באַרוואַקן. איך וועל איבערלאָזן אייער נעשאַגעל סעקיריטי ליג און אירע מיטקעמפּער אין אונזער הייליקער רעאַקציע אַריינציוואַרפן אונזער לאַנד אין כאַאָס."

די וואָך אין ווין האָט אַרנאָלד אָפט געזען זיך מיט אַלאַנאָ. אויף דער רייזע נאָך איטאַליע און צוויי טעג אין ווענעציע, ביז דעם אָפּגאַנג פון דער שיף, וואָס האָט אַוועקגעפירט אַלאַנאָ נאָך פּאַלעסטינע, זיינען זיי די גאַנצע טעג געוועזן צוזאַמען. אָבער ווען זי איז אַוועקגעפאָרן, האָט ער זיך געפילט באַפרייט פון אַ גע-וויסער אָנגעשטרענגטקייט. ער האָט געמוזט טראַכטן, אַז דאָס שיקאַל איז דאָך געוועזן פריינטלעך צו אים. ווען זיי וואַלטן זיך פאַרליבט איינס אין אַנדערן און חתונה געהאַט, וואַלט דאָס גע-ווען די חתונה צווישן אַ לויפּער און אַ קריכער. גאָט זיין דאַנק, וואָס דאָס איז נישט געשען. אָבער דאָך האָט ער זייער לאַנג נאָכ-געקוקט דער אַוועקגייענדיקער שיף מיט אַ געוויסער בענקעניש. און פּלוצלונג האָט ער זיך דערמאָנט אויף אַ מיידל, וועלכע האָט אים פאַגלייט אומגעזענערהייט. ער איז פריילעך געוואָרן. ער האָט אפילו גלייך אָנגעשריבן יענער מיידל אַ לאַנגן בריוו.

די צייט אין איטאליע איז געוועזן א זייער אומרואיגע. דער געזעלשאפטלעכער וועזוויי האָט געקאָכט. די צייטונגען זיינען געוועזן פול מיט באַריכטן וועגן קאמפן צווישן סאָציאַליסטן און פאַשיסטן. מען האָט זיך געדאַרפט ריכטן אויף אַ סאָציאַלער רע-וואָלוציע אָדער אויף אַ בירגער־קריג.

אַרנאָלד האָט זיך געפילט אומגעמיטלעך. ער האָט נישט גע-קאָנט געניסן מער די קונסט־גאלערייען, נישט געקאָנט פאַרגעסן זיך. אים האָט זיך געדוכט, אז ווען ער וועט אַרויסקומען פון דער הייליקער שטילקייט פון דעם קונסט־טעמפל, וועט ער אַרייַן-פאַלן אין אַ גאַסן־שלאַכט, וווּ ברודער וועט מאַרדן ברודער. ער האָט געציטערט דערפאַר. אַ פאַר אַזעלכע סצענעס האָט ער דורכ-געלעבט — גאַסן־שלאַכטן צווישן פאַשיסטן און סאָציאַליסטן, און דאָס געזעענע, די ברוטאַליטעט און די מאַרד־לוסט, האָט אַזוי גע-ווירקט אויף אים, וועלכער האָט קיינמאָל נישט אויפגעהויבן אַ האַנט אויף אַ מיטמענטש, אז ער האָט טעגלאַנג נישט געקאָנט קומען צו זיך.

אַבער אין דער אייגענער צייט האָט ער קיין חשק נישט גע-האַט אומצוקערן זיך צוריק אַהיים אין אַמעריקע. די גרוסן, וועל-כע ער האָט פון דאָרטן געקראָגן, די באַריכטן, וועלכע ער האָט געלייענט אין די אַמעריקאַנער צייטונגען, האָבן אים אָנגעפילט מיט שרעק און טרויער. די פאַרשיידענע, אַזויצוזאָגנדיקע, פאַט-ריאָמישע געזעלשאַפטן, וועלכע האָבן געהאַט די העזה אָנצורופן

זיך הונדערטפראָצענטטיקע אַמעריקאַנער, די פינסטערע לאַסקי-גע-
זעצן אין שטאַט ניו-יאָרק, דער ווּקס פון דעם צבועזיש קריסט-
לעבן קיין קלאַקס קלען, די „אפן-שאַפּ" באַוועגונג, די אינדזשאַקי-
שאַן-הערשאַפט, און אזוי ווייטער — בכלל, די אַמעריקע, וועלכע
האַט געקאָנט אויסקלייבן אַלס איר פּרעזידענט אַ מאַן ווי וואָרן
גמליאַל האַרדינג — ווי וועט ער דאָרטן קאָנען אַטעמען?
ער האַט אָפט באַשפּראַכן די לאַגע מיט פּעלדמאַנען, וועל-
כער האַט אויך נישט געהאַט קיין איבעריקע לוסט אומצוקערן זיך.
„קאָנט איר מיר נישט זאָגן, וואָס איז דער אַמעריקאַניזם
פון די, וועלכע דערוועגן אַנצורופן זיך הונדערטפראָצענטטיקע
אַמעריקאַנער?" האַט פּעלדמאַן איינמאַל געפרעגט אים.

ארנאלד האַט גראַד געשפּילט זיך מיט אַ נוס, וועלכע איז
באַקאַנט אַלס פּוסטע נוס, ווייל זי האַט אַ פון ווערעם אויסגע-
געסן לאַך אין איר שאַלעכטס, און איר קערן אינעווייניק איז נאָר
אַביסל שוואַרצע שטויב.

„אַט", האַט ער געזאָגט און באַוויזן פּעלדמאַנען די פּוסטע
נוס.

פּעלדמאַן האַט אויפגעלאַכט.

„ריכטיק! און קאָנט איר מיר זאָגן, וואָס איז בכלל אַמערי-
קאַניזם?"

ארנאלד האַט אָנגעשטעלט אַ פאַרטרוימטן בליק אין ערנעץ
אַ ווייטקייט.

„אַמעריקאַניזם", האַט ער געזאָגט, „איז אַמאָל געוועזן פאַר
מיר דער באַגריף פון אַלע בירגערלעכע פּרייהייטן און פון דער
גרעסטער מענטשלעכער איידיאָקייט. אַמעריקאַניזם האַט ביי מיר
געהייסן: די פלייצעס ברייט, דער קאַפּ אויפגעהויבן צו דער זון,
דאָס העמד אויפגעפנט אויף דער שטאַרקער ברוסט, און פון
האַלז אַ הימן צום גרויסן מענטשלעכן פּראָגרעס. עטוואָס וואַלט
וויטמאַנישעס. איצטער — איצטער האָבן מיר הונדערטפראָצענט-
טיקע און קיין קלאַקס קלען, וועלכע זיינען די ווערים, וועלכע
האָבן אויסגעגעסן אַט דאָס לאַך אין דער נוס און פאַרניכט דעם
קערן."

ער האָט אַ ווילע באַטראַכט די פּוסטע נוס און ווייטער גע-

זאָגט:

„די פּוסטע נוס האָט נאָך אַ באַזונדערקייט. ווען מען טראַגט אונטער דאָס לאַך צום מויל, קאָן מען פּיפּן. איר זעט?\" ער האָט אָנגעהויבן צו פּיפּן אויפן לאַך פּון דער פּוסטער נוס. עס זיי גען אַרויסגעקומען אומאָנגענעמע פאַרשטיקטע פּיפּן. „אונזערע הונדערטפּראָצענטיקע,\" האָט ער געזאָגט, ווען ער האָט אָפּגעשטעלט זיינע פּיפּע־עקספּערימענטן, „פּיפּן אויף זייער פּוסטער נוס און ווילן איינרעדן די וועלט, אַז זיי מאַכן ווונדערלעכע מו־זיק.\"

און איין אָונט אין נעאַפּאָל, ווען אַרנאָלד און פּעלדמאַן האָבן זיך צוגעוונטשט אַ גוטע נאַכט נאָך אַ שווערן טאָג פּון אַרומ־שפּאַצירן איבערן וועזוווי און אין די גאַסן פּון פּאַמפּעי און הערקולאַנוס און זיינען זיך צוגאַנגען אין זייערע צימערן, האָט אַרנאָלד אָנגעקלאַפט ביי פּעלדמאַנען, אַרויסגעריסן אים פּון זיין שלאַף און אַריינגעקומען צו אים מיט אַן איטאַליענישער ביבל אין דער האַנט:

„אַנטשולדיקט, אָבער איר וועט דערשלאָפּן מאַרגן אינדער־פּרי. איצטער וויל איך רעדן. הערט אַ פּסוק אין ישעיה.\"

פּעלדמאַן האָט געמאַכט גרויסע אויגן.

„די ביבל גאָר? זייט ווען לייענט איר די ביבל? קלייבט איר זיך פּרום צו ווערן?\"

אַרנאָלד האָט גערעדט אין אַ מין אויפגערעגטקייט:

„ערשטנס, צוליב איטאַליעניש. צווייטנס, איז די ביבל מיר ליטעראַטור. דריטנס, מאַכט איר אַ טעות. די ביבל האָט קיינמאַל קיינעם נישט פּרום און גוט געמאַכט. אומגעקערט, צוליב איר און אין איר נאָמען זיינען באַגאַנגען געוואָרן די שווערסטע, די גאָט־לאַזעסטע פאַרברעכנס. אויב איר האָט עפעס צו דערווידערן, לייגט עס אָפּ אויף שפּעטער. איצטער הערט דעם פּסוק: „גיי, מין פּאָלק, קום אין דייע צימערן און פאַרשליסן די טירן הינטער זיך; באַהאַלט זיך אויף אַ קליינער ווילע, ביז דער גרימציאָרן וועט אַריבער.\" איז עס נישט אַ ווונדערבאַרע פּראָגראַם פאַר מיר און אַזעלכע, ווי איך? באַהאַלטן זיך, פאַרשליסן די טירן הינטער

זיך און אָפּוואַרטן ביז דער גרימצאָרן, די רעאַקציע וועט אַרײַ-
בער."

פעלדמאַן האָט אינגאַנצן אַרויסגעריבן דעם שלאָף פון זײַ-
נע אויגן און מיט אַ רואיקן טאָן געזאָגט:

„און וואָס האָט איר געטאָן פאַר דער רעאַקציע? און
וואָס וועט איר טאָן נאָך דער רעאַקציע? זײט איר נישט שמענ-
דיק געוועזן פאַרשלאָסן הינטער טירן?"

אין צימער איז געוועזן שטיקסיק־היים, און ביידע פריינט
זיינען אַרויס אויפן באַלקאָן. פאַר זײ איז געלעגן דער האַפּן פון
נעאַפּאָל אונטער אַ ווונדערבאַר־בלויען, אויסגעשטערנטן הימל.
אין דערווייטנס האָבן געפינקלט פייערלעך פון קאַפּרי און פון די
שטעמלעך ביים ברעג. הינטער די פייערלעך האָט דער וועזוווי
געוואָרפן זײנע שטיקער פייער און זײן אייביקער רויך האָט זיך
געצויגן צום הימל. און אונטן, ביים האַפּן, איז אַ גרופע נעאַפּאָ-
ליטאַנער געזעסן ביים וויין און האָט פריילעך געזונגען.

אַרנאָלדס אויגן זיינען זיך צולאָפּן איבער דער שיינקייט פון
דער סוף־זומער־נאַכט אונטער דעם נעאַפּאָלער הימל. עס האָט זיך
אים געוואַלט אויפאַטעמען פריי און ברייט, אָבער זײן האַרץ איז
אים געוועזן שווער, און אין קאָפּ האָט זיך אים אַרומגעדרײט אַ
מין רעזיזומע פון זײן יונגן לעבן.

„מײן זיידע איז געוועזן אַ רעוואָלוציאָנער," האָט ער אָנ-
געהויבן, געצויגן די ווערטער, די אויגן צום וועזוווי, „אַן אַק-
טיווער רעוואָלוציאָנער, וועלכער האָט געמוזט אַנטלויפן פון דער
פרייסישער פּאָליציי. מײן טאַטע האָט זיך אויסגעאַרבעט אַ טײַף-
עמישע וועלטאַנשוואונג, זײן רעליגיע, וועלכע ער האָט געוואַלט
פאַרשפרייטן צווישן זײנע מעטמענטשן און געלאָזן זיך קאָסטן
אַ סך געלט אויף דעם. אָבער איך האָב אין מיר געהאַט דעם שניט
פון אַן איינפאַכן אַמעריקאַנער פּיליסטער — אויך אַן אייניקל
פון רעוואָלוציאָנערן, און דער שניט איז: די גרויסע צופרידנקייט.
פאַר דער פאַרשאַטענער מלחמה און פאַר דער גרויזאַמער
רעאַקציע, וועלכע זי האָט געבראַכט מיט זיך, האָב איך אַרומגע-
טראָגן אין זיך די צופרידנקייט און פרייד מיט דעם מענטשלעכן
פּראָגרעס. אַלץ איז גוט און אַלץ איז שײן, און עס וועט נאָך

ווערן בעסער און שענער. איך האָב הנאה געהאַט, וואָס איך בין געבוירן געוואָרן, און עס האָט מיר אימפּאָנירט, וואָס איך בין אַן אַמעריקאַנער: שטאַלץ געוועזן אויף מיין געבורט אין גאַט-נע-בענטשטן לאַנד. איצטער האָב איך די פּרייד און די צופּרידנקייט פאַרלוירן. די מלחמה און די רעאַקציע האָבן זי געטויט אין מיר און באַשעמט אין מיר דעם פּיליסטער. איצטער ווערט מיר אָפט אַזוי טרויעריק, אַז איך קאָן וויינען. איך האָב אייך קיינמאַל נישט דערציילט, אַז אין יענעם זונטאָג, ווען דער מאַרש פון די קליינע יינגלעך אין מיליטערישער פּאַרם און אונפּאַרם האָט מיך צוגע-צויגן צו מיין פענסטער אין מיין ניר-יאָרקער צימער, האָב איך זיך צווייגט. און פון דעמאָלט אָן האָב איך אַ סך מאָל אַזוי געפּילט. יעדער נייער אויפטו פון דער רעאַקציע איז פאַר מיר אַ נייער ווייטאָג. איך פּיל זיך באַליידיקט מיט יעדער נייער שאַנדטאַט...
 „מיר, סאַציאַליסטן, האָבן דאָס אַלץ פאַראויסגעזען“, האָט פעלדמאַן אַרויסגערעדט.

„ווען איך לייען“, האָט אַרנאָלד פאַרטגעזעצט, „ווען איך לייען וועגן דער שרעקלעכער כוואַליע פון רויב און מאַרד, וועל-כע האָט זיך צוגאַסן איבער אַמעריקע, ברענט אויף מיר מיין הויט. דאָס איז דער פּולשטענדיקער באַנקראַט פון יעדער מאַראַל דורך דער מלחמה. שטעלט אייך פאַר, מען האָט גערופן אונזער יונגט אין דער מלחמה אַרײַן, אין נאָמען פון גאָט ווייס וואָס פאַר אַ הויכע פּרינציפּן, נאָר באַלד האָבן די יונגע מענטשן אַנטדעקט, אַז מען האָט זיי באַשווינדלט. זיי האָבן אויסגעפונען, אַז מען האָט זיי געשיקט צו מאַרדן און טויטן און אויפגעהאַלטן פאַר זיי מיידל-הייער, כדי עמעצער זאָל זיך באַרייכערן. ווי האָט אויף זיי אַזאַ אַנטדעקונג געקאָנט ווירקן? וואָס עס איז דערלויבט געוועזן צו טאָן פאַר די צוכעקעס און היפּאָקריטן אין נאָמען פון שטאַט, דער-לויבן זיי זיך איצטער צו טאָן פאַר זיך אַליין, פאַר זייער אייגענער גער באַרייכערונג, פאַר זייער אייגענעם פאַרגעניגן.“

„מיך אַרט נישט צו זען די מלחמה אָנגעקלאָגט אין דעם פּרט אויך“, האָט פעלדמאַן געזאָגט. „אַבער מען דאַרף נישט פאַרנעסן, אַז פאַר דער מלחמה האָבן מיר אויך געהאַט מאַרד און

רויב. דאָס גייט מיט אונזער וועלט-אַרדענונג, מיט פּריוואַט-אייגנטום, מיט רייכטום און אַרעמקייט."

"איך ווייס עס," האָט אַרנאָלד דערווידערט. "איך באַהויפט אָבער, אז די איצטיקע כּוואַליע קומט פון דעם אָקעאַן פון פּאַר-ברעכן, וואָס האָט געהייסן „די מלחמה פאַר דעמאָקראַטיע". יעדע מאַראַל איז אונטערגעגראָבן געוואָרן, רעליגיע איז אַראָפּגעשווענקט אָדער שטאַרק פאַרוואַסערט געוואָרן, און איבער אַלץ שווימט און שווימט געמיינע היפּאָקריטסטווע. איז גלייכער אָפּצושליסן זיך, פאַרמאָכן הינטער זיך די טירן און פאַרשליסן זיי. נישט זען און נישט הערן, וואָס עס קומט פאַר. ביז דער גרימצאָרן וועט אַרײַבער. ביז וואַנען עס וועט קומען די גליקלעכע צייט, איך וועל קאָ-גען אויפּשליסן די טירן און אַרויס פון מייע צימערן אין דער פּרייער וועלט אַרײַן, פּריי אויפּאַטעמען, אָננעמען זיך ווידער מיט דער פּרייד, וועלכע איידעלע און שיינע מענטשלעכקייט קאָן אונז געבן..."

פּעלדמאַן האָט שיר נישט אַרויסגערעדט: „הלוואי קאָן איך זיך אַזוי אָפּשליסן!" איז דען נישט די גאַנצע אַרבעט פון אים און זיינע חברים געוועזן אַן אַרויסגעוואָרפענע? אפילו אין זיין אייגענער יוגע איז אַלץ געגאַנגען קאַפּויר. אַ גייסט האָט זיך אַרײַנגערײסן צווישן אַרבעטער און פירער, וועלכער האָט געדראַט אָפּצוטויטן אין דער יוגע יעדן אידעאָליזם און אַראָפּצודריקן זי צו אַן איינפאַכער קאַמפּ-אַגענטור פאַר שכירות און שטונדן פאַר די אַרבעטער און פאַר גוטע שטעלעס פאַר די פירער. אַ געלט-גייסט און אַ מאַכט-גייסט. אַ גייסט פון געפּערלעכער און געמיי-נער קאָרופּציע. זיין גאַנצער קאַמפּ פאַר אַ רעוואָלוציאָנערן אינ-דעם האַלט אין דער אַרבעטער-באַוועגונג איז אים פאַלד פאַרגעקומען, ווי דער קאַמפּ פון דעם גריכישן גענעראַל לעאָנידאַס ביי די טער-מאַפּילן. אַ קליינע טרופּע סאָלדאַטן האָט געוואָלט פאַרהאַלטן דעם מאַרש פון דער גרויסער פּערסישער אַרמיי. זיי האָבן אַלע געמוזט פאַלן און דער פּיינט איז אַריבער איבער זייערע טויטע קערפּער. דער עיקר נאָך, ווייל שטענדיק געפינען זיך פאַררעטער, וועלכע מאַכן דעם שונא לייכטער זיין קאַמפּ.

ער האָט אויפּגעטרייסלט זיין קאַפּ, אַראָפּגעשאַקלט פון זיך

די אלע שווערע געדאנקען, ווי ער וואלט אראפגעווארפן פון זיך א ביזן חלום. און מיט דעם שמייכל, וועלכער איז די גאנצע צייט געלעגן אויף זיינע ליפן, האט ער געפרעגט:
 „און ווער זאל פאר אייך אויסקעמפן אָט די גליקלעכע צייט?“

„מסתמא איר,“ האט אַרנאָלד אויפגעלאַכט, און אין ערנסט צוגעגעבן: „די צייט וועט דאך מוזן קומען.“ —
 אין יענער נאכט האט אַרנאָלד נישט געקאָנט איינשלאָפן. דער געדאַנק פון איינשליסן זיך האָט אים שטאַרק פאַראינטערע-סירט. ער איז אים נאָכגעגאַנגען טיף אין זיך, אויסגעארבעט, אַנט-וויקלט. אינדערפרי האָט ער דערקלערט פעלדמאַנען, אז ער וועט מער נישט אַרומוואַנדערן איבער דער וועלט צו זוכן אַ ווינקל פאַר דעם באַליידיקטן געפיל. ער וועט זיך אומקערן אַהיים. פעלדמאַן, וועלכער איז שוין געשטאַנען אויפן וועג אַהיים, איז געוועזן צופרידן צו האָבן אים ווייטער אַלס מיטרייזער.

XI

פון פיר נאך האָט אַרנאָלד אויפגערוּפן די ברענדס.
מַרס. ברענד האָט אויפגעשריען פאַר איבערראַשוּנג, ווען זי
האָט דערהערט זיין שטימע, און מיט אימפעט צוגערופן צום טע-
לעפּאָן לייליען.

„לייליען, שנעל, אַרנאָלד ביים טעלעפּאָן! לעווענבערג!“
לייליען פון איר פּלאַץ האָט אויסגעשריען:
„וואָס רעדסטו דאָרטן!“

און איז געלאָפן צום טעלעפּאָן, נישט זעענדיק דעם וועג,
ווייל עס האָט איר געשווינדלעך פאַר די אויגן.
אַרנאָלד איז געוועזן קורץ, טעלעגראַפיש.

„איך בין ערשט אָנגעקומען. היינט אין אָונט קום איך צו
איך. איך גייט דאָך גוט, ווי? אַדיע!“

לייליען איז געפאלן דער מוטער אויפן האַלז, פאַרגראָבן דאָס
געזיכט און איז אזוי געבליבן שטיין מיט אַ קלאַפּנדיקן האַרץ.

מַרס. ברענד האָט זיך געווישט די נאַסע אויגן.

אַרנאָלד האָט דעם נאַנצן נאָכמיטאָג געהאַט באַזוך. די פּע-
טערס און מומעס זיינען געוועזן, אַ פאַר קווענס און קוזינען. אָבער
דאָס וויכטיקסטע שטיקל נייעס האָט אים דערציילט די מוטער:
ענדריי קעלערמאַן און קעטרין שופּראַ צונטן זיך שוין. ער איז
נישט געוועזן איבערראַשט, אָבער ער האָט געלאַכט זיין האַר-
ציסקטן געלעכטער.

ווען אין אונט האָט ער זיך אויסגעפּוצט אַוועקצוגיין, האָט די אַלמַע מוטער זיך דערשראָקן.

„דעם ערשטן אָונט ווילסטו מיך שוין פאַרלאָזן?“ האָט זי זיך געקלאָגט.

זי איז געוועזן זיכער, אַז ער גייט צו קעטרין, און דאָס האָט זי אָנגעטאָן מיט אויספלוידערן דאָס שטיקל נייעס וועגן דעם גט. האָט זיין קומען עפעס צו טאָן מיטן גט?...

„וויכטיק, מוטערל,“ האָט ער געענטפערט. „און דו וועסט זיין צופרידן.“

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט צווייפֿל: וועט זי ווירקלעך זיין צופרידן? און שווער אויפגעזיפצט: „הלוואי!“

ביי די ברענדס האָבן אים באַגעגנט ביי דער טיר טאַטע, מאַמע און טאָכטער, אויפגערגעטע, פּרילעכע, גליקלעכע. ער האָט געדריקט די האַנט מר. ברענד, מרס. ברענד. אָבער ליילענס האַנט האָט ער געדריקט צולעצט און נישט אַרויסגעלאָזן פון זייער נער.

„פאַרבענקט זיך נאָך דעם שטויב פון פּאַטערלאַנד, האָ?“ האָט זיך גוטמוטיק גערייצט מר. ברענד.

„איך וועל אייך ענטפערן, ווען איך וועל פּריער זיך דורכ־רעדן מיט ליילען,“ האָט ער געענטפערט. „איר וועט אַנטשולדיקן, ווען איך וועל זי צוערשט בעטן, זי זאָל מיך איינלאַדן אין איר סטודיע.“

זי האָט גוט געוויסט, וואָס ער וועט איר זאָגן, און איר האַרץ האָט שטאַרק געקלאַפּט. נאָך עטלעכע שריט האָט זי אים אָפּגע־שטעלט אין דעם ליידיקן פּאַיע, אַריינגעקוקט אים טיף אין די אויגן, אַרויפגעלייגט די אַרעמס אויף זיינע אַקסלען און צוגעצויגן זיך צו אים. ער האָט זי אַרומגענומען. ליפּן האָבן זיך צונויפּגע־נאַסן מיט ליפּן אין אַ לאַנגן קוש. און דאָן האָט ער אַרויסגע־שעפּטשעט:

„אָבער אין דיין סטודיע וויל איך דאָך מיט דיר.“

הינטער דער טיר פון דער סטודיע האָבן זיך איבערגעהזרט אומאַרמונג און קוש, און דאָן האָט זי געשעפּטשעט:

„זאָג מיר, וואָס דו האַסט געוואָלט מיר זאָגן.“

און האַלטנדיק זי פאַר די הענט און אַרײַנקוקנדיק איר טײַף
אין די אויגן, האָט ער גערעדט:
„איך ליב דיר. דאָס האָב איך זיך דערוואַסט, וואָס ווייטער
איך בין אַוועקגעפאַרן פון דיר און וואָס לענגער די צײַט איז גע-
וואָרן...“

„און איך האָב דיר שוין לאַנג געליבט,“ האָט זי אים
איבערגעריסן. „אַבער וואָס לענגער די צײַט, האָב איך דיר געליבט
אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער — אויב אזא זאַך איז מעגלעך.“
„דו האָסט געליבט?“

„נײַן, איך האָב געוואַסט, אַז דו וועסט צו מיר קומען.“
ער האָט זי אַ קליינע ווײַלע אָנגעקוקט.
„פונדאָנען האָסטו עס געוואַסט?“

„ווייל איך האָב אין דיר דערקענט אַ געוויסע בענקעניש
געדענקסט, ווען דו ביזט אײַנמאָל געקומען צו מיר מיט דיײַנע
פלענער וועגן ווערן טעטיק, אַרײַן אין קאַמף מיט דער שלאַנג רע-
אַקציע? איך האָב דיר דעמאָלט דערצײלט וועגן מײַן אָפּגעשלאָסנ-
קײַט אין אַ צירקל, וועלכן איך האָב אַרומגעצײגן אַרום זיך. און
ווען איך האָב גערעדט, האָב איך דערקענט אָן דיר, אַז דו בענקסט
נאָך אזא אָפּגעשלאָסנקײַט...“

„איך האָב זי, דאַכט זיך, אַלײַן נישט באַמערקט.“
„עס מאַכט נישט אויס. דו ביזט געוועזן צו פאַרטאָן מיט
דער קאַמפּאַידעע, און איך האָב נישט געוואָלט אויפּמערקזאַם
מאַכן דיר, אַז אין אמתן בענקסטו נאָך אַן אַנדער לעבן.“
אַרנאָלד האָט פּאַנאַנדערנעריסן די אויגן, אָנגעקוקט זי מיט
גרויסער באַוונדערונג, צוגעצײגן זי צו זיך, געקושט זי.

„ווי קלוג! ווי זעעריש!“ האָט ער אַרויסגערעדט אין
התפעלות. „יאָ, איך בין געקומען צו דיר, אָפּצושליסן זיך מיט
דיר. דו זאָלסט דערווייטערן דיין לעבנס-צירקל אויף אַזױפּיל, אַז
איך זאָל קאָנען אַרײַנטרעטן אין אים...“

„ביזט שוין אין אים אַ הױפּש שטיקל צײַט. ביזט שוין אין
אים פון די וואַשינגטאָנער טעג.“
„זיך אַלײַן גענוג זײַן, ווי דו האָסט עס דעמאָלט געזאָגט,
לײַען. לעבן האַנט אין האַנט, נשמה אין נשמה, מיט אונזער

ביסל קונסט, מיט אונזער ביסל בענקעניש נאך שיינקייט, מיט אונזער וועלטפרעמדקייט. אויסבויען זיך א שטיבל אויף אן אינזל אינמיטן שטורמישן ים, אריין אין דעם שטיבל, פארמאכן הינטער זיך די טירן, און זאָל דאָרטן שטורעמען און רעשן און ברעכן..."

"דו מיינסט עס דאָך סימבאָליש?"

"האַ-האַ! ... איך רעד דאָך אין דיין שפראַך פון „צירקל" און

זיך אַליין גענוג זיין."

"און עס וועט זיין גוט, אַרנאָלד."

"דאָס גלויב איך מיט מיין גאַנצער נשמה."

זיי האָבן זיך ווידער ענג אַרומגענומען אין זייער ליבפולן קוש. דאָס געפיל, אז „עס וועט זיין גוט", האָט זיי אויסגעפילט און אָנגעגאַסן זייערע אויגן מיט טרערן. ליליען האָט באַהאַלטן איר קאַפּ אויף זיין אַקסל, געקעמפט, נישט צו צוויינען זיך. ווען זי האָט געקאָנט רעדן, האָט זי געזאָגט:

"איצטער, ליבער, וועלן מיר אויף אַ ווילע אויפּעפענען אונ-

זער קרייז, אויפּמאַכן די טירן און אַרויס צו די עלטערן."

די עלטערן האָבן געוואַרט אין דער גרעסטער אויפּרעגונג. ווען אַרנאָלד און ליליען זיינען צו זיי אַריין, האַנט אין האַנט, גליקלעכע, פּריילעכע, לאַכנדיקע, האָט מרס. ברענד נישט געקאָנט איינהאַלטן מער אירע פּריידן-טרערן.

ווען די קושן און די ברכות פון די עלטערן האָבן אויפ-

געהערט, האָט אַרנאָלד געזענדט זיך צו מר. ברענד:

"איצטער, פּאָטער, זאָגט מיר, וואָס האָט איר געוואָלט

וויסן..."